Rest. Jan Wyżga 1933. Restaurowany grzbiet i krawędzie. Nowe wyklejki. Podklejone dolne akantowate brzegi. K. D. Do środka dano tektury na miejsce zdejmowanych okładek papierowych. x)

N. Inw. 1502.

x) Wydzielono z nich dwa fragmenty kart do grzbietu (przeniesione do Zbioru graficznego 29. VIII. 1936) oraz czterokartkowy układ aktu notarjalnego, mocą którego Gunter hr. Schwarzenberg ustanawia swych prokuratorów w pewnym sporze pieniężnym, rozsądzanym na soborze bazylejskim po r. 1433 (odpis w formie brudnopisu; układ ten opracowano w r. 1936 i utworzono z niego osobną jednostkę zbioru rękopisów). A. B.

Oddz. Graf. BJ
J 14237

obecnie rkps BJ 7228 MK

Akc. I

I

Scrutamini scripturas in quibus putatis vitam eternam habere et ille sunt que testimonium perhibent de me Io. v. Cum venisset dominus noster ihesus ad mundum voluit iudeos instruere circa ipsius cognitionem in qua vita eterna consistat iuxta illud Io. xvij. Hec est vita eterna ut cognoscant te deum et quem misisti filium tuum Circa quod cognitio scripturarum habetur de quo ps. Beati qui scrutantur testimonia eius et cetera de huiusmodi scrutinio faciendo exhortabatur dicens Scrutamini scripturas et In quibus verbis tria notantur quod ad cognitionem christi per intelligentiam divinarum scripturarum requiruntur.

Quod est quod misteria christi in sacra scriptura tradita non sunt querenda solo simplici apprehensionis diligentia prout modum scrutantis ut verius sensus hec clarius seu verius reputatur ad modum illius qui non latenter per obscuritatem seu confusionem aliquam domus prout diligens scrutinium vult repire Unde Sophonias ait Deus intendens iniquam cognitionem in christum occulte perpetrata nuntiare dicebat In illo tempore Scrutabor ihesum in lucernis per lucernas enim consueverunt absconditia in latibulis seu obscuritatibus reperiri quod quidem scrutinium scripturas in primitiva ecclesia audientium apostolorum doctrina continue exercebant de quibus actuum xvij. Cotidie scrutantes scripturas si hec ita se haberent. Cum vero quod in predicto verbo notatur quod non solum in scripturis sacri canonis s. veteris testamenti sed etiam de testimonia christi sed etiam ab aliis scripturis apud ipsos hebreos auctenticis dixit In quibus putatis vitam eternam habere quod non solum scrutandum scripturas in quibus vere vitam eternam habuerit sed in sacro etiam volumine continetur Sed etiam illas in quibus putatis vitam etiam hic si quod apud vos sit auctentice apud ipsos auctenticas Ex talibus enim possint sumi efficacia argumenta contra eos Nam in nullis misterium christi in iudicialibus et in disputationibus dyalectici confessio adversarii pro sufficienti habetur Et ad hoc dicatur quod scripture talmudice et alie scripture per longe temporis antea per patres et qui per modum traditionis postea fuerunt quod pilata seu quecta et in libris publicis redacta sicut gratianus inter nos copilavit decreta etiam dicta sanctorum quod antea a diversis modis fuerunt edita Et quod sic sit de talmudica copilatione seu constructione habetur expresse a rabi moyse in scho dicto quod est liber magne auctoritatis inter eos in quarta parte prohemiali ubi predictus agit de talmudica auctoritate de tempore quo copilate seu instructe fuerunt Et quod in predicto verbo notatur quod per scrutinium scripturarum contra iudeos non est querendus sensus mysticus si solus litteralis aque est solus finis auctoritatum et aliorum locorum efficax sunt nec ideo subditur ille sunt que testimonium perhibent de me testimonium enim probativum dicit manifestum quod non solo sensu litterali scripturarum ut dictum est Si autem contra hoc dicat quod sensus litteralis expressus significat per verba non indiget scrutinio cum talis sensus se statim offerat intellectui et ideo de tali sensu minime dicere scrutamini scripturas sufficeret eum dicere legite seu intelligite scripturas Dicendum quod licet sensus litteralis sicut scripture ex significat primarie per vocem accipiatur non tamen est hoc sequitur quod scrutinio non indigeat ad verum hic intellectum reperiendum Cum in sacra scriptura multe dictiones equivoce significantes diversa quod ad hoc ut statuatur subque sensu accipi debeat requiritur scrutinium rationis Quelibet ergo scripturarum aliqua pabulo tradita quibus aliquid figuratiue traditur non ad sciendum quod debeat accipi requirit scrutinium quelibet cum veritas alicuius scripture litteralis intellecta videtur veritati alteri repugnare quod sepe contingit in sacris scripturis ad

litam intellect oportet adhuc ad textus indagine vt repugnantia inter scriptus tollat antinomias/ q7 mitra
plia occurrunt contra indaginem veritatis desiderande vt mysteria patebit/ quorum respectu filiorum/
rite operibus dant Scrutamini scripturas Unde Crisost sup hoc verbum scr dr/ non aut ad lectionem simplicem
scripturarum sed ad scrutationem exquisitam eos mittebat/ quia ea que de eo dicebant in scripturis de
super obumbratis/ nec in superficie exprimebat/ sz velut quadam thesauri abscondebant/ hec ille/ quorum 1
obumbrationes et equiuocationes et apparentes contrarietates et hmoi in nouo testamento expo pserim in
antiquo te. tradit sepe occurrunt/ propter que scripture operibus eis ptinebat Scrutamini scripturas.
Sed attendendum/ q quia ipi indei prelati pharisei/ non ex toto corde exquirebant scripturas ut eis
veraciter agnoscerent/ sz potius vt contra christum eum accusandi inuenirent/ aduersus scripturas sp iustas
non de eis verificatur verbum predictum sz beati qui scrutantur testimonia eius in toto corde
exquirunt eum/ non enim ex toto corde exquirebant eas/ sz potius de eis contra hoc quod dicit illud pro
scriptas sp scripturates/ talis enim scrutatio sp scripturas vt ex eis interficet negatiue expm de vera
messia/ et sic de eis verificat illud quod sequit Defecerunt scrutantes scrutinio et intento ergo
hmoi tractatus 2m destruere per errores indebitos presertim principales quibus impediuntur
seu retrahuntur a cognitione veri messie/ ostendendo per verum scrutinium scripturas quod ipse est
verus expus/ et quod ipsi multi scriptates defecerunt scrutinio Tertio quod nonnulli eorum fidem habentes
de quibusdam in sacris scripturis tenent/ vel quia ab ecclesia seu a doctoribus sibi tradita quoad ri
tionem ignorant sepe mutantur sic vt ex quadam deuotione talium intenti sue appetentes/ a
scrutantur/ quod illud pro humilibus testimonia tua et scrutatur a me/ Quarto ad talium diuotionem
excitandam/ eorum admirationes rationabiliter soluendo/ 2o loco procedetur Unde pro tractatu in
duas partes distinguitur Quarum prima in forma dyalogi exponitur/ vt per vnum adiri sanctum ad alterum
destructionem veritatis clarius illucescat In qua quidem altercatione Nouus Paulus/ indeo seu phi
lyam eorum/ eo quod inter persecutores doctrine expo fuit primus/ de quo ewangelista
Paulus cum adhuc spirans minarum et cedis in discipulos dni et dicit no mo Catholicum vero silentio
quidem gnouerat/ de quo legit in actibus predicto mo paulus autem magis omnes laborauit et confudit Iu
deos qui habitabant damasci affirmans quod hic est xps Quo vero pacto/ modo processit de fuga
huc/ quod fuerit post fidem susceptam tranquillo discipulis de quibusdam in sacre testimonia sp
tuam contexit scrutando minus et a nigro iam in catholica doctrina eruditus horum declaratorum seu
meliorem deuote petit/ a quo horum declaratorem capiens deuotionis additum/ et quia ad vtriusque scrutini
um predictum recte agendi/ auxilium requirit diuinum/ sic deo precor no ps mo Da mihi intellectum et scrutabor
mandata tua/ vt sic ad mandatorum diuinorum meritoria custodiam attingere merear/ de qua
subdit et custodiam illam in toto corde meo/ q quod custodiam ad summam retributionem deuenien
ta illud in custodiendis illis retributio multa/ quod nobis gradat ad dei filius et

Presens tractatus diuiditur per distinctiones distinctas pro q tripla no mo scripto

Distinctio prima de scriptura et que loquuntur de hys q saluandi seu redimendi erant per aduentum messie et continet quatuor capitula

In capitulo primo ostenditur q non solum indei seu israhelitici qui de genere Iacob descendunt fuerunt
saluandi erant seu redimendi q aduentum sed etiam de aliis nationibus erant saluandi et quo
omnes israhelitici saluandi erunt valde pauci eorum

In capitulo ij. continentur obiectiones contra predicta cum earum solutionibus

In capitulo iij. ostenditur q per messiam erant reuocandi et secundarizandi principales seu maiores et erant
populares populi israhelitici

In capitulo iiij quod dns filiis hominum israel et iuda et iacob humiliandis fuit et expedit sacram scripturam auctoritatem

pma pars dis pma . raphy pma

Capitulum primū

Ec ihus ad paulu

O paule audmi q̄ magr̄ tuus dum venit dicebat magistrus noster Torutam
scripturas in quibus putatis vitam eternam habere hec sūt que testimoniū phibent & me sūt
scripturas manifeste reperio/q̄ plebs populus israheliticus q̄n appropiauit ille q̄ a prob
fine carnem descendit/per messiam promissum erant saluandus Legitur enim ysa. xl. In die illa
in tpe messie vt cetera exponantur/erit germen dñi in magnificentia & gloria & fructu terre sublimis/
& exultatio. hijs q̄n saluandi fuerūt dicit q̄ hoc se extendat ad omnes israheliticos hec
ysa xlv. vbi scr. In deo iustificabitur & laudabitur omne semen israel q̄ hec plebs se no ex
tendat ad alias populos hetur expresse ysa. lx. vbi ait Ecce tenebre operient terrā & ca
ligo plebes Super te aut orietur dñs & gloria eius in te videbit Quod & pheta contes
tatur de salute per xpm fienda Ex quibus & multis alijs manifeste patet q̄ saluandi per
messiam promissum debet esse solum de filijs israel scz Iacob/quorum patribus fuit promissum
q̄ omnes israheliticos tales saluandi sūt per eum Hic ergo Nazarenus quē tu petis hoc no erat/
nec in eum de populo israheliticus primo maior pars eorum nec fuerunt/nec sūt q̄ per xpm saluati/aut e no
tum/Vñ patet q̄ ille non fuit messias in lege promissus Et hanc potissimā rationē inducit e
famosus magr in lege mosayca & philosophie peritissimus scz Moyses egregius in suo deutoro in
libro de iudicibus nro de regibus et bellis eorum capitulo xij. vbi scribit vbi Nazarenus nun
quam fuisse
gnatus esse messias & fuit interfectus per iudeos Et infra volens concludere nazarenum
non esse messiam ait scz Viam omnis carnis scz q̄ messias e redemptor israel & sal
uator eorum & congregator eorum Et iste dedit oppositionem ad predicandum israel gladio Et dispersionem
dedit reliquias eorum & ad supplendos eos Et Videat ille Et scribit videbit q̄ per scrutinium
scripturarum in hac materia loquentium testimonia reperiri non protervo animo te

Paulus.

O saule ad auctes sacras scripture quas allegas et reperire teneor/scz possibo tibi
primo Et deinde aliquid dicam ad dicta Rabi mey. Hoc tibi non valet q̄ tu me
similem arguis scz de professione tua/sicut nec ego ex dictis doctorum meorum possim efficaciter
contra te arguere/nisi forte ex rationibus in illis contentis primo ergo ad auctes
sacras/quas strictatim fuisti cum me/tibi respondeo/q̄ defecisti in hoc strictissime multa enim
auctes quā plurime manifeste testantes/q̄ non solum populus quem dicis israheliticum/
sed alie/nationes per mundum dispersi saluande erunt per xpm Ihm & Iacob priuatim
qm primo phanut de xpo venturo quem dicis tale dicens deum veniat q̄ intendis & istud
subdit an & aduentum eius scz ysa. lxi. tale de xpo legitur/audire debes q̄ sicut israel
populos xpm gentes spectabunt/ad idem refert Zacharias ij. Et confugient gentes
multe in die illa & erunt mihi in populum/qd ad litteram fieri omnibus intelligit de tpe messie/
que quidem extensio saluandorum per xpm clarius traditur ysa. xlix. vbi de xpo ad
ipsum xpm loquente sic legitur Parum est vt sis mihi seruus ad sustinendas tribus Iacob
& feces israel quas tendas/dedi te in lucem gentium vt sit salus mea ad extremum terre
/quecunque auctas manifeste ostendit q̄ salutaris fienda per xpm non est restringenda solum
ad populum ex israel descendentem sed omnes extendenda ad ceteras nationes ge
tes Et ad ceteras regiones terre/tum ex extensionis ratione assignat Rabbini tui antiqui

si bene dicta eorum scrutatus fuis

Eaulus Dic ⁊ primo vnde hes istam extensionem addit ingros⁹ mos⁹ antiquos⁹ ⁊ deinde contradicam tibi in alijs in tua responsione contentis paul⁹

paulus In glo illa magna sic gen̄ q̄ dic apud vos din⁹ vere sich rabbi in talo sibi tribus questio mo uetur sp̄s an potuerit de deo seu de eius messia q̄ sit acceptor ꝓsone ⁊ respondetur ibi absit omis confitentes ei corde ore ⁊ ope saluabuntur scriptum e sic deus dilexit mundum In diebus illis saluabitur Juda sic confitentes ⁊ hoc e q̄d dic⁹ in ysa dedi te in lucem gentiu vt sis salus mea vsq; ad extremu terre ihc autē in glo manifeste habes duo Deum e q̄ lux ꝙpō seu eius salus erat extendenda non solum vsq; ad ihrlem ⁊ Judeam seu ad israhelitas israhelitis etiam vsq; ad extremu terre ⁊ alias nationes Aliud e q̄ deus esset acceptor personarum si confitentes ei ore ⁊ corde ⁊ operibus essent israhelitici seminis nō essent saluandi per xp̄m ihc habes extensionem predictam ⁊ eius rationem per tuos magistros

Eaulus Posito q̄ deus saluatus esset per messiam omis recte credentes ⁊ bn operantes eras si q̄ alijs nacionibus descendent put tu asseris ex hoc non tollit sp̄s omis israhelitici a Jacob sini carnis descendentes salt ipi messie ghitarici ⁊ eorum successores nomine excepto q̄ ipm messiam debere saluari legitur in multis Congregatione congregabo Jacob totū te penitus illu qui gregem in omni ⁊ pertransibit rex illorum coram illis ⁊ dnō in capite eorum quod ad hoc mel legitur de ꝙpō totum Jacob congregatione seu redemptione idem vsq; ibi In dno iustifi cabitur ⁊ laudabitur oīe semen israel Proverbia tibi allegam q̄d loq̄t de vltima redemptione sini omis ex quibus habes ꝙ totum Jacob ⁊ omes ex semine israel descendentes erant iustificandi ⁊ laudandi per xp̄m ex istis igitur ⁊ multis alijs habetur manifeste ꝙ ꝙ prius tuus non fuit ille de quo loquitur ꝓphe sed multi primo maior pars de semine israel no solum no fuit redempti seu congregati per ipm sed potius interfecti ⁊ dispersi ⁊ quasi consupti ꝙ eum put ita mor predictus dicit vt supra

paulus De festis sancte in hoc scrutinio sicut ⁊ in precedenti ei cum bene scrutatus fuisses scripturas manifeste reperisses q̄ non omis israhelitici sic sini carnem descendentes ab israel erant per xp̄m redimendi seu saluandi ex quibus valde pauci ex eis ꝛ̄sponderunt mandatum.

Eaulus Audita mea auctes sacras hoc dicentes

paulus Legitur cum sepe dic⁹ Convertimini filij reuertentes ad me dic⁹ q̄ ego vir vester ⁊ assumam vos vnū de ciuitate ⁊ duos de cognatione ⁊ introducam vos in sion ⁊ dabo vobis pastores iuxta cor meum ⁊ pascent vos scientia ⁊ doctrina Que quidem verba intelligenda sūt de vltima redemptione que per messiam erat explenda non aut de redemptione a captiuitate babilonica put quidam falsi exortmauerunt legitur eni in eodem conuertere in illo tpe ysrahelitici simul dic⁹ ⁊ congregabuntur ad eam omis gentes in nomine dni ⁊ ideo pra. ep̄ positor vester in libro q̄m dicitur cimchedrin in cap heleth verba predicta sic assumā vos vnū de ciuitate ⁊ duos de cognatione exponit de vltima redemptione ꝙ eos spectata dicit eni sic verbum predon Ihc Sic eligam vos ⁊ introducā eos in sion Et quo patet q̄ in redemptione per messiam facienda non omis israhelitici erant saluandi sed solum illi qui erant pauci respectu ministrorum qui remanebant sine redemptione q̄ io dicit vnū de ciuitate ⁊ duos de cognatione q. d. valde pauci electi ex multis ⁊ istem in eode capite

Heleth quod de antiquis tribubus dicit / q̃ steterunt milibus qui egressi sunt de egypto
non intrauerunt terram promissionis nisi duo tm̃ Caleb et Josue / sic erit in tpe messie
Nam scriptum est Osee ij tornabit ibi Judeos Jordanis sue et per̃ dies asscensionis eius
de terra egypti hec ille / patet igitur eo dicto rationi / q̃ tpe messie promissi valde pauci
erunt redimendi de populo israhelitico reppti non redempti / quod est propositum

Caplm xvij de obiectionibus contra pdicta et earũ solutione

Ego ostendi tibi per scripturas auctoritates q̃ solus populus israhelitici erunt p messiã redimendus / et q̃ omnes illius populi redemptionem per ipsum erunt / q̃ scripturi ut patet per auctoritates p me allegatas
Si tu ergo in oppositum alias auctoritates q̃ videntur sonare et tenere oppositum dicis ergo mihi quis possit eorum sensus auctoritatibus et tractatus tollere / manifestum est eum esse / q̃ non possint de veritate admittere et tenere

Ad rationem tollendam a scripturis allegatis in contrarium pdicta quia certum est multa alia / oportet p̃supponere / q̃ ad p̃scrutandum verum intellectum scripturarum sacrarum allegatarum continentur significata verborum seu nominum et aliarum dictionum in eis et tenenda / sciendum est quia quedam sunt nomina / sicut hec nomina homo vir mulier dicuntur de qualibet re de qua non solum nomine hominis et vere rationis cuius veritatem / vel sunt mere equivoca / sicut hec nomina canis / qui dicitur de celesti sidere et de animali latrabili / de quibus non tractamus per nomina significata sed solum nomina / et videmus quod sint non mere equivoca sed a consilio seu per translationem / ut tria hec nomina equus dicitur de equo vero / q̃ est quoddam animal / et etiam de equo in pariete picto / in quibus habetur subtilis distinctio / et tamen inter eos aliqua similitudo proportionis figurata / videlicet talia nomina non dicuntur mere equivoca / sed accommodata seu translata / Et quia in sacris eloquiis inveniuntur et diuersi equivocationes / idcirco oportet auctorem diligenter significationes verborum ad veritatem sine contradictione contrahendam / q̃ etiam doctorum videntur sentire

Allegat doctores meos hoc sentientes.

Ille tu magnus magister R. Mor. egregius in prima parte sui libri de doctrina plerumque in prohemio vel artificio de intentione sui operis et artificii libri phetarum inveniuntur nomina mere equivoca / que intelliguntur a simplicibus seu ignaris et primarius significant per talia nomina / sed etiam nomina accommodata / equivoca seu a consilio translata / q̃ intelliguntur a peritis de re per aliqua sunt translata seu accommodata hec ille / sed quidem de isto nomine luce plenius et clarius a meis doctoribus traditum / Allego tibi ibi predictum Ra. mor. / et sic quod ad istas species potius quam doctores meos.

Applicatio ad propositum / ad tollendum directe predictum auctorum / quod quidem pro me / ad hec pro parte sibi allegate

Si diligenter scripturas sacras suis contextibus / reperies / q̃ filiacio mere significative non unionem seu accommodate vel translate a consilio / Unde non accepit filiacio sui animalis generandi / ut gen. v. de adam. et seth. et aliis legitur genuit filios et filias / et plurimis aliis locis / Unde vero filiacio accipitur pro filiatione spirituali / et hoc duplici / q̃ aut in homine / ut traditur in iij regum iij° filij prophetas sedebant coram eo / id est intelligit de filiatione doctrine seu doctrine / sui et illi qui scripchatum doctrinam seu disciplinam prophetarum dicebatur coram filij pater imitatorem seu filiationem / hugo esset ab eis gnati carnaliter / In malo vero cum dicitur Job. i. pe est rex super omnes filios superbie / quod quidem filiationem manifestum est non esse intelligendam sui carnalem propagationem tali-

cum mo superbia no gnãt / Vnde intelligenda hec bilacio sm̃ sequelam / superbi cum sequuntur
passionem seu motum superbie / sicut filii naturales vt in plurib⁹ sequuntur mores patrũ /
sm̃ quam distinctionem filij isr̃l qui⁹ intelligunt⁹ in scriptura illi tm̃ qui de Jacob descendũt
Jacob qđ intelligt⁹ solum de filijs isr̃l sm̃ carne gnãcõem / prout declarat⁹ cum ibidem subdit / cum
aũt aĩe que egressę sũt de femore Jacob / Cum⁹ vero per israhel seu filios isr̃l vel semen
isr̃l intelligunt⁹ illi qui sequuntur verã cultũ dei isr̃l cum⁹ si non sint ab isr̃l seu Jacob
carnaliter descendentes / Vnde vsq̃ ad vltimũ vbi agitur ad literã de multiplicatõe populi isr̃l
per vocatõem gentiũ ad fidem dei que p effusionem spũs sc̃ti facta / de qua dicit effundã
spũm meum super semen tuum &c et germinabit inter herbas quasi salices nõ fluentes aq̃s
in eodem contextu ostenditur / q̃ per multiplicatõe seminis isr̃l seu Jacob nõ est intelligenda
sm̃ carnalem propagatõem tm̃ / Vnde ibidem statim subdit / ista dicet dñe ego sum dñi ego sũ
Ille portabitur in manu Jacob et hic scribet in manu sua dñi et in nomine isr̃l appellabitur.
In quibus verbis distinctio predicti declarat⁹ diligenti⁹ inquirenti videtur q̃ per hec q̃ aut / iste
dicet dñi ego sum / intelligt⁹ de israhelita sm̃ carnem / talis cum post dicere / dñi ego sum
nõ illud dicit⁹ exprimũ capiãt pres dñi populus eius et isr̃l simul⁹ hortat⁹ eius / hic
et de isto etiam sm̃ premissam signi ficat⁹ dicit⁹ Et ille portabitur in manu Jacob / in qua subdit
et hic scribet in manu sua dñi / Intelligt⁹ ille qui p ministeriũ operis dicit⁹ esse israhelitem
seu de Jacob etiã si non per carnalem generatõem / q̃ manus cum septem sacris operationib⁹
intelligũtur / vt cum dicitur in psalmo Fmauerunt mamby et modo corde / Vnde cum dicit / et
hic scribet in manu sua dñi / Intelligendũ est q̃ iste et si nõ post dicat dñi ego sum nec
etiã nomen Jacob eo modo quo alius superadditi qui israhelitice sm̃ carnem scribit
tamen manu sua dño sc̃ti adherendo ei p operationem et ut ostendat q̃ talis per nomen
et etiã cognoscat israhelitarum statum subdit et in nomine isr̃l assimilabitur / et in hebreo habet
cognominabitur / q. d. iste qui per operationem debet dici et dicet nomine isr̃l mere p qualita-
tiuum seu cognominatiũ / Sequitur habes / q̃ sub nomine isr̃l post intelligi in septem eam
ille q̃ nõ p carnis propagatõem descendit sed p similitudinem operationis / et sic intellige
alibi istum passum in tuo.

Sanctus Paulus

Ostende mihi obsecro / Vnde magister noster intelligit istum passum illo modo qđ tu dis-
Quere Ra. sa. doctorem et magistrum tuum / qui in glo. sua super Isaiam ad literam sc̃i istud
verbum et in nomine dñi assimilabitur sic dicit / Isti sc̃i qui quaerebantur de gentilitate ad fidem
isr̃l / hec ille / Iste habes q̃ per predicatores isr̃l seu Jacob sm̃ fidem et rectam operationem
hoc sunt de gentilitate quicumq̃ ad fidem in nomine isr̃l venirent sc̃ti vt dictum est / q̃ aut patet ex
auctore vsq̃ allegata et glo. Ra. sa. qui apud te doctor auctenticus est / de quibus intelligenda
sc̃ti verba superius per te allegata / q̃ que dicit omnes filij Jacob seu isr̃l salvandi per mes-
siam / q̃ istos cum intelligendi sc̃ti illi qui sm̃ fidem et operationem descendunt de isr̃l et Jacob cum
multis nationib⁹ sc̃ti / Non aut illi qui solum sm̃ carnem ab isr̃l et Jacob descendunt tales cum
non sint vere seu simpliciter dicendi israhelitici nec de Jacob descendere⁹ nisi sm̃ quid sm̃
nomen tm̃

Sanctus Paulus

Illi qui de isr̃l seu Jacob descendunt sm̃ carnem tm̃ non sunt filij isr̃l q̃ nimirum fidei
et operis prout tu dicis / tm̃ adhuc verum habet dicit⁹ isr̃l / sicut filij alieni q̃ carnalem
generationem veram dicit⁹ filios cum quo adoptiuos.

Karg tria ⁊ sc̃ habẽt locũ m rebus tẽpalibus non ait m spualibus in quibꝫ vera filiatio non
ꝑsistit bona eternalia ꝑ tẽpalia attendi debet/ꝑ sm bona spualia vt patet de filijs ꝑpheta
qui non mbris patet mb tẽpalibꝫ succedebant, ꝑpter ꝑ mbris spualibꝫ ⁊ mdmo ꝑpter
⁊ ideo ꝑpre lapsendo noiatio ⁊ filiꝫ seu iacob que ẽ sm mitrudem fidei ⁊ oper propriores
ꝑpualibꝫ/Illi vo qui tm sm eternalem gr̃am ostendũt non sc̃ simplr̃ dicentur filij ⁊ sc̃t m
ms tm sm quid ⁊ ꝑ carnem seu noiacõem tm/prout ait dns

Quid habes aliquid aũctoy in qua hec dicta tua fundentur

Audite hec domus iacob qui vocamini nomine ⁊ sc̃t et de aquis iuda existis qui
iuratis in nomine dn̄i ⁊ in deo ⁊ sc̃t recordamini non in veritate nec in justicia/Ecce patet q illi
qui iurabant in nomine dn̄i non in veritate nec in justicia non erant ꝑprie dicendi ⁊ sc̃t ꝑ solũ nomine
tales erãt sc̃ qui iurant in nomine dn̄i non in veritate nec in justicia in futurum se habent ad hunc
modum. Audite hec dicit ꝑpheta audite hec domus iacob qui vocamini nomine ⁊ sc̃t q. d. Nõ estis de
domo iacob sm stirpem gr̃atiosam nec tamen estis vere israhelitici licet vocamini tali nomine
q nomine sed nomine solum estis ⁊ israhelitici/⁊ de talibus erat ille dicens Iste primo vocat nomine eius
non populus meus In quo ostenditur q illi qui a deo recedunt sm operacõem ⁊ fidem no sunt
ꝑprie dicendi populus eius licet a pribus deum colentibus descendant sicut ibidem sequitur qui
sm carnem a ꝑpheta descendebat vocabatur non populus eius

Caphy m in quo ostenditur q ꝑ messiam erant recedendi ⁊ scandalizandi patres eius maiores ⁊ etiam populares populi ⁊ israhelitici

Licet vt dnoi tibi filiacio sm fidem ⁊ operacõem prout tu dñs sc̃t potior ⁊ dignior quã filiacio sm carnalẽ gr̃atiosi filij in spualibus/michi
lemin̄ tamẽ filiacio illa que sm carnem est non denegãda ⁊ ideo ratio. Ra. mor. quam tibi allegauit dñs in suo vigore manet
saltem temporalia. Et ideo ratio. Ra. mor. quam tibi allegauit dñs in suo vigore manet
dicit enim qd̃ occasione illius q tu dicis messiam esse est dispersus per orbem destructa et omnino
deletus quod est signum manifestum ipm nazarenum non fuisse verum messiam In ꝑphetis enim
suis tam multis ꝑpheta videatur dicere q per verum messiam talia mala contingent in populo
israhelitico q̃ certum est intelligatur.

Licet vt dnoi tibi dicta magistri tui non sc̃ame accipienda tamquã hmoi aũctem gr̃atiose/
credo tamen magistro tuo predicto q occasione veri messie qui ego predico populo tuo ⁊ dis
persus per orbem ⁊ destructus ⁊ anno electus sc̃ hoc sequit ipm Ihesum nazarenum no fuisse verum
messiam in ꝑphetis promissum ꝑ paucis ⁊ cum signum scrutantibus scripturas concludes oppo
situm/sc̃ q ipse fuit ⁊ est verus opus in ꝑphetis promissus Nam ea dispersionis ⁊ destruc
tionis seu dictionis iudeorum propria fuit occasio xpi q nequissime ꝑpetrauerũt ꝑ ut
pote haberi ex auctoritatibus seu historijs auctentic Si enim ipm nazarenum in veru
recepissent ⁊ impetrum hmoi receptionis destructionis ⁊ alia mala patentur tui iudei
habere non ratio magr̃e tui Sed quia oppositum contingit sicq ꝓsequi ex contrario euacuatur
rum ⁊ opinio predicta mala decernentis eis Ꝑ contra ratio tua magis facit contra te ꝑ hoc
considerato.

Audiam̃ obsecro vnde habes q per primum miserit nazarenum iudi fuerint destructi ⁊ dispersi.
De hoc q per occasionem xpi iudei mortem destructionem ⁊ exactionem ⁊ cetera predicta
habendus est sermo inter me ⁊ te separatim duo contendente/quia hoc requirit scripturarum
scriptiminum singularis/sc̃ ad pns sufficiat mi/vt tibi ostendam/q ꝑ bene scripturas sacras

fuerit scrutatus manifeste reperiet / q̃ ipe messias futurus erat in scandalu & laqueu ipsi & ruine
& hor quatuor . ad propos cor̃ / & ad status superiores / & etiã quantum ad populares seu vulga
res / de ipo cor̃ dño legitur ysa viij°. Et erit vobis in sanctificatoẽ & in lapidem offensionis & petrã
scandali duabus domibus isrl / & in laqueum & in ruinam habitatibz in iherlm / eo quo habes q̃ ille mes
sias qui futurus erat in sanctificationem conſitendo cor̃ in bono qui adhereret ei ipe met futurus erat
in laqueum & lapidem offensionis &c / duabus domibus isrl / id regibz & sacerdotibz / q̃ sñt pue
rales status in isrl / stant inqualibet natione / quas duas domos isrl propter sua mendulen
tem mstro inducto fecit ruere / filiũ futurũ erat ille in laqueũ & ruinam habitatibz in iherlm / s.
cor̃ seu vulgari populo / q̃ in cunctante iherlm nisi ppus passus & omnes tales fecit meritis p in
fidelitatem / ut non omnes / unde sententia sequi ibidem / & offendet ex eis populis / q. de no omnes &c
qua ĩmte manifeste habes / q̃ messias ppetuus & promissus debeat & omnibus offensionis & scã
dali duabus ptinuis statibus isrl habeatur / & etiã in ruinã plurimus vulgaribz populis de hi
tantibus in iherlm mo predicto

Paulus

Quer auctoritas per te allegata / non concludit ppositũ tuum propter duo / primo q̃ h̃ no loq̃
de messia sed de deo / immediate enim ãntea illa verba dicebat ypheta / dñm exercituũ ipm sanc
tificate / ipe timor vester / & ipe terror vester / sententia subdit. Et erit in sanctificatoẽ / sc. ille deus quem
sanctificabitis &c quo loquor / eo quo patet / q̃ de deo no de messia loqui. Et o quam ille deus dño
de quibus loquitur ysaias fuerit dominus petrus filius Jonichie regis isrl / sed petrus deus non
fuit filius hela iiij°. regum xxj°. / & dominus oseas filius hela quadraginta toto regni isrl tempore de
uicit per salmanasar regem assiriorũ mo regum xvij°. unde si bene consideres ueritas
predicta non fuerit pro te

Paulus

Ad primum / quod obicis / tibi placeat / q̃ deus & ppus seu messias sit verum fateri quod pdico
non sit deus / sed unus & idem deus & homo / & ideo loquendo ypheta de deo dicens dñm exercituũ ipm
sanctificate & subintrando & erit mostificatoẽm &c de ipo plane poterit intelligi / qui idem est cor̃ deo / quia
non scio / q̃ hoc erit tibi dubium ad credendum p me / & tamen ardentat / q̃ requirit singulare &
diligens scrutinium scripturarum / & ideo placeat ut supersedamus ad presens de ista inquisitione / sed
de alia supradicta pro & occasione ipi / donec habeamus colloquium speciale contra dictatem
ipi / ubi dña gratia inspirante intendo tibi p sufficientes rationes / & ostendere auctoritatibz sacre /
q̃ sit veritatem ipse noster messias / est verus deus & verus homo /

Paulus

Inter firmiter credo / quod non persuadebis mihi / nec etiã ostendes quod promittis cor̃ sibi contra
totam rationem & sanctas auctoritates / tñ placet supersedere ad presens de hoc / ut perse fiat de eo mi
nor altercatio sufficiens / unde / respondeo mihi pro minori ad dñm

Paulus

Ad dñm respondeo tibi / qd̃ dicere / q̃ iste duo dñi de quibus ypheta loquit intelliguntur
de domo patris sui filii Jonichie & de oseas filio hela qui fuerunt reges isrl / non de precedenti
bus / tñ quia sicut in regno juda hoc fuerunt multi reges successive / non tñ propter hoc dicen
tur multe domus regie / sed tñ duo vna domus / scz domus david. Unde non precedenti ypheta loquit
achaz regi qui a multis temporibus post david regem successit dicit ei. Audite nunc do
mus david / postponens / q̃ domus regia eadem erat a tempore david et tota et filii habentur dilec
tus. Et in ppositio dicendum de regibus isrl / sc. q̃ hoc fuerit filius Jonichie / et oseas filius
sit hela fuerunt duo reges in isrl successive / non tamen duo debent duo domus regie / nec cadit
sit domus regia regni isrl / tñ quia hoc fuerit filius Jonichie vna cor̃ tristitia regie fuerit asser
derut in iherlm contra achaz regem juda / ut habet mo regum xvj de q̃ gravior ysaias
loquitur supra eodem cap. Oseas aut filius hela non legitur habuisse agere aliquid contra
achaz seu azechiam nec aliquid regem juda / tñ non apparet certum / quod de oseas / seu eig

domo mhor loro fcd mcrco dm de maiestatm & pm prem hr / qlibet quod ppha loqr de duab⁹ dombus iſtl / non intelligendum de duobus regibus q te allegat / sd de duabus dombus sc duo bus stratibus pdcp alibus / ss regia & sacerdotali no predicto intelligendos / quibus id debebat esse manifestum / q⁹ pus qm debebat esse manifestum suis fidelibus / adque habebat dm lapidem offensionis / pe tram scandali & non credentibus Unde ep predictis libenter considerat possent tolli dubieta saluationis ipsis seu Iude & hmoi / actribuendo singula singulis pm dubitatem significationis. sup dictas supple ep gentiaz materie.

Quum multiplicitas sensus seu significac⁹ aliqua scriptura seu dicte patet obiectan tem seu dubitationis q⁹ aliquis fallacie mdaletur assignantem / debet ergo dari certa diuisa significa ta predictor⁹ horum aliqua regula seu mensura / pm quod possit intelligi / quali⁹ singula significata singulis casibus seu materijs debeat applicari / quod videtur valde difficile / vij destructionis tue non videntur sufficere ad tollendam obscuritatem absq⁹ ad fallacia seu ambiguitate a sacr⁹ auc toritatibus de predicta mia loquentibus

Capitm ex⁹ mquo ostenditur m speciali quomo diuersis scripturis hor tm iſtl Iude & Jacob thmoi vtendum sit meo pone sacram auctoritatem.

Paulus

Primo recte secundum scripturam absq⁹ dubio difficile regulam seu mensuram dari / q tales ambiguitates seu obscuritates tollatur.

Paulus

Secundo mquc duas sufficienter ad declarandum

Paulus

Tertio certa hor recte sacras scripturas secundum sanctos reperies q⁹ in scripturis sacris de hac materia loquentibus variis & diuersis modis iſtl & Jacob seu Iude sc intelligi v modis / Est enim unus modus / quod scriptura loquitur de redemptione iſtl / ostendendo ipm redemptor⁹ spualis mei sic originem / & natalibus oportuit quod iſtl intelligat de ipm gnacoz carnalem / vt recte dicitur Isa. xlv° Quoniam de Jacob semen / & de Iude possidentem montes meos / & Isa. xiv° Egre dietur virga de radice Jesse &c / & sic de similibus / Est etiam alius modus sc 2⁹ quod scriptu re loquitur de hijs qui fuerunt primi & principales cooperatores in misterio redemptionis seu operis mei sua seu opis / sic modi mulgando eius fidem & doctrinam / & natalibus intelligendi sunt iſtl seu Jacob utroq⁹ modo sit / sc ipm carnem / & ipm spm / vt recte dicitur / qui originaliter sumpsit ab Jacob im plebus totus orbis semine Isa. xxviij Est etiam alius modus sc tertius / quo scripture loqun tur de susceptionibus redemptionem seu saluationem effectualiter / vt cum dicit iſtl saluator est medius salutis eterne Isa. xlv & mich. iij°. Congregacoe congregabo Jacob totus te / & sc de similibus & mbris oportet quod intelligatur / sc Israhel ipm spm ipsum / sue tribus iſtl sc ipm carna lem gnacoz sue nominis Est etiam alius modus / sc quartus / quo scripture loquuntur de hijs & propter sua pcta non simul facerunt proprias redemptionis & natalibus oportet intelligi iſtl ipm carnalem gnacoz / non aut ipm spualem / vt cum dicit Osee xi de populo israhelitico / propter malitiam operis quod de domo mea expellam illos cos / non addam diligere eos / omnes principes eorum dementes &c / Que quidem verba & sibi intelligenda sc de iſtl / qm non sequitur ipm / B tm ipm carnem a patribus descendit Potest etiam quinto modus assignari / sc quo scriptu re de iſtl loquitur mystice mystice / vt recte dicitur Isa. primo Nisi dns reliquisset nob / sc iſtl / & Iude semen / quasi Sodoma fuissemus &c / Ubi oportet intelligere iſtl utroq⁹ modo / sc ipm carnem / quod ad eos a quibus fuerunt electi / ipm spiritu vero quatenus ad semen electa reiecta Sunt etiam forte alij modi loquendi in scripturis sanctis de hac mia / q⁹ ipm predictos modos seu ad eos reduci possit

Paulus

Quidquid habes auctores seu rationes adhuc que pte dictis fundanda

Paulus

Ad primum modum loquendi fundandi seu probandi sc auctores inducendo / q⁹ messias promissus

m ppheris/debet esse ex semine abrahe/vt habeat gen̄ dñe bñdicōis. et hinc dicentur in semine tuo
semine tuo oēs gentes terre /prout plenius ibidem in quadam addicōe sunt exposita/sic
habetur ex aūcte sexpt̄me/q predictus messias debet esse de tribu iuda vt gen̄ ihesu
xpi auferat sceptrum de iuda nec dux de femore eius donec veniat q mittendus est/qd loq̄
de messia etiam sm̄ doctos hebreos debet et messias ex de fructu ventris dauid/cui dicit in ps̄o
de fructu ventris tui ponam sup̄ sedem tuam Cum igit̄ ihesus oriundus de tribu iuda et de semine
abrahe/et de femore iude/et de fructu ventris dauid q̄ diu ptmsit ad carnalem gñacōem/
manifestum est/q messias promissus sm̄ carnem debet descendere a patribus predictis

Paulus Quid quod messias non debet descendere a predictis etiam sm̄ spualem gñacōem/cum sit finis
legum/et magister imitator patris in statu/tunc ergo non attribuimus sibi gñacōem sm̄
humanitatem modernam/sed carnalem/et spualem/

Paulus Secundo veriam fidem quod predictus messias descendit a patribus sm̄ carnem tm̄ et non
spualem gñacōem a solo deo patre nasciturus seu natus est/et quia hoc mysterium vt dixi
tibi requirit scrutinium singulare/ideo ad plus supsedeamus de hac inquisitione/et sufficiat
tibi/q messias habuit descendere sm̄ carnem a patribus/quod non dubito concedere. Ad
3um modum loquendi fundandum satis ut sufficere evidentia facti Est enim manifestum q̄
deus populum et eius discipulos dimisit gratia fuit in orbe terrarum per apostolos seu discipulos suos
qui pro maiori parte fuerunt de israel sm̄ carnem et etiam sm̄ spm̄ presupposita mea re
putatione q̄ tu etiam poteris concedere de messia prefato sine preiudicio tue opinionis//
Ad 3um vero modum fundandum ratio persuadet quia cum dominus saluator et salute
eterna oporteat q̄ sit de israel sm̄ spiritum/videtur sic ille sm̄ carnem de iuda/alias cum deus
esset acceptator personarum vt ipse tibi dixerim Quartus etiam modus parum rationis fundat
Nam illi qui per peccata sua a per salute expelluntur non destruunt sm̄ spiritum a patribus
Iudeis vero modus fundatur ex iiio et iiio ex quibus minoribus seu exposita ex quibus
diligenter assidue et debite applicatis possit tolli ignorantie abscq ambiguitate seu fallacia
a sacris auctoribus de israel seu iacob et hmōi in predicta materia loquentibus//

Distinctio 2 In primo capitulo ostenditur/q gentes vocande
erant ad israheliticam dignitatem

Distinctio 2da de scrutinio scripturarum circa vocationem gentium ad israheliticam dignitatem et continet quatuor capitula

In 2o capitulo ostenditur/q vocatio gentium
erat inquirenda postquam populus principalis finisset in hebreis et ibi evangelium erat nec ibi in
uenisset veros imitatores dei

In 3o capitulo ostenditur/q fideles xpi non nocet israel seu iuda sed alio nocet erant vocandi

In 4to capitulo ostenditur/q licet nomen israel seu iuda post passionem xpi fuit reprobatum seu
impenitentium dimissum fideles christi ex israel et iacob sm̄ carnem descendentes nomen
dignitatem canam seu excellentiam sortiti sunt quod alibi gentiles

Paulus Licet ex dictis tuis posset haberi/q erant gentiles
ad cultum dei nimium veementes posset nocere israel seu
iacob cognominari/vt in tertio modo supradicto
Et tuus colligitur dictus/non tamen ex hoc habetur/q tales sint adhuc gentiles israheliticam
dignitatem consequuntur/scrutando scripturas reperio/q huiusmodi adhuc lux in corpore
israhelitico repiantur et sibi eorum nomen cognominentur/non tamen ad similem seu equalem
dignitatem assimilantur/q sm̄ doctrina tuam seu magistri tui/tales adhuc ex gentilitate con
versi ad eandem seu ad similem sublimitatem israheliticam dignitatis reputantur/sequitur et potius

Capitulum primum in quo ostenditur q gentes vocande erant ad israheliticam dignitatem

tuus non ē messias ꝓphetis promissus / qui talia perse & suos discipulos dogmatizauit cōm
sacrario Stacdem septuaginta

Tndica mi vbi in sacris eloquijs ea que tu dicis contineantur

Legitur ysa. xiiij. Et seruient eis dns Jacob & eliget adhuc de isrl & requiescere eos faciet
in humo sua & adiungetur aduena ad eos & adherebit domui Jacob. & inuia sibi eodem co
tectus / & possidebit eos dominus isrl super terram suam & erunt rapientes eos qui se speraue
Et quid ante habes manifeste / qm tu deus mi seruitur Jacob & isr tempore messie & adiunge
aduena ad eos / sc per vm Jesu dei cultum dei cultu / qm tue tales aduene erunt sui seu subdi
ti israhelitar / non aut eis in conditione seu qualitate equales

Tn ista autoritas illa loquitur de statu populi israhelitici ad finem liberati a captiuitate babilo
nis / non aut de tempore messie / dicit enim ibi mediate an / ppe est vt veniat tempus eius
liberatois nidez de babilone / que finita & inchoato regni eius regis persaz / vt habe esdre
primo qd tempus non erat multo longe a pne ysaie ideo subdit / & dies eius non elongabunt
Cetius est de liberatione que per messiam erat fienda que non erat itu ppe / sc per dr ob annos
& vltra a tempore ysaie scm veritatem mam / scm aut opinionem tuam qui adhuc illa spec
tas liberatoi post tempus ꝓphete predicte iam finierunt duo milia annoru & vltra / & adhuc
non apparet finis de quo tempore tam longissimo et iterato multo mo potest dici / ppe est vt
veniat tempus eius & dies eius non elongabuntur. In tempore aut messie non reperies p
oneris de gentilitate sint seruis seu subditi israhelitar / sc ponuis & vtrisq natis de israhelitica
& gentili dicit fieri vnus & idem populus dei / vn zachie ij to landa & letare filia sion
qm ecce ego venio & habitabo in medio tui dicit dns / quod intelligitur de tempore messie quo
habitabit deus inobis / & sequitur / et applicabuntur gentes multe ad dnm in illa die. sc p totum
sacri gentium ad fidem / & erunt mi in populu / eo quo pacto / q inter eos ne erat distinctio in ritum
fundi & circi seu alterius nationis / sc vnus populus tm sunt vnus deus.

Et alia aute quam allegas / licet potest concludi / q gentiles quicsc admittantur
tur ad legis obseruantiam equaliter cu alijs / sn tm q possent dici vnus populus mecum /
non tamen eq hoc habetur / q tales alienigene admitterent ad ea que erant honoris / sicut ut
habetur deute xxiij. Aliqui gentiles i terra guerre / aliqui in deserto / aliqui menia admittebā
ad honores seu dignitates israhelitarum.

Sce lxvi de hac materia legitur / & filios aduene qui adhesit dno vt colant eu & diligat nomen
eius &c / et sequitur. Adducam eos in montem scm meum & letificabo eos in domo orationis mee
holocausta eorum & victime placebunt mi super altare meum. Eo quo habes / q et gentiles ultimo di
mino adherentes equaliter se debebunt habere in oibus ad dignitatem israhelitarum ptinentibz &
Non habes ex ista aute intentu / sicut nec ex ista / iam addunt in ebraico / nec erat letari in domo
orationis / vel erat aliqua ibi offerri vt ex eis sacerdotes assumerent holocausta & sacrificia altera
rie est popularibus fidelibus / scilz & de alijs geminemagis & dignatibus ad quas non debebat
admitti hmoi aduena / vt iam dictum e & per me allegatum

Nulla dignitas in lege magis exigebat certum tribuum seu prosapiam qua sacerdotum / ad
quod multi erat hereditarie accedere nisi esset de semine aaron / vt habetur nu xviij. cap. & in mlt
alijs locis / & tamen legitur / q tempore messie de gentilibus ad fidem guerre erunt assumendi sa
cerdotes & leuite / legitur ysa. vlt vbi de messia & eius discipulis qui ab eo missi fuerunt ad
predicandum agitur / sic dicit & mittam ex eis qui euasi fuerint. s a pse turbe fiende tempore
messie ad gentes s. guerrendas & sequi in eodem contexto / & assumam ex eis i. ex gentilibz

Paulus

Paulus

Paulus

Paulus

Paulus

gnerss m sacerdotes et leuitas dicit dns Nec quo habes manifeste/q erias ex gentilibꝫ porcam si
eri sacerdotes et leuite Et sic sequit/q tales ad dignitatem israhelitici debebat assumi/qd etiaꝫ
quida dicto tui sensisse

Gaudius Allegu doctores mos/qui hoc videantur sentire

Paulus Super illud Exo. xiio Erit est sacrificium phase Sequitur mistica eiusdem institutio Exade enim
lex erit indigene et colono qui peregrinantur apud vos Vbi glo. ita varians sic ait/futurum
ꝫ tempore messie/q tunc essent de gentibus sint sacerdotes dno ministrantes Hec ille

Gaudius Assumet sacerdotes et leuitas non sm de alienigenis ꝫ etiaꝫ de aliis tribubus
israel postquid de tribu leui manifestum est
q esset transgressio legis non sante/quod e
de dubio amittit doctrinam magri tui et discipulorꝫ eius/iam tamen ipse fatetur/q non venit
soluere legem Matth. vo cap.lo/sed quid de hoc intendo contra te singulare certamen habere talem
de re notissima et doctrine fidei iam ꝫ dudum ad plenum euidenter declarata/ꝫ propterea de hoc/ꝫ prosequendo materiam
de qua agimus/scz de vocatione gentium/quero ate/si gentes indifferenter erant vocande ad fidem
tui messie seu populo Dei quibus tu israhelitica natione erant vilis populus constituendus/quo ergo
ipse dixit mihi xxo. Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus israel Non enim vales dicere
q ibi loquebatur de israel spm spiritu/vt sic comprehendantur et alii redentes de reliqua nationibus
/vt ꝫ me vas electionis tuus dicebat/Nam hoc non habet locum hic Loquebatur enim messias tuus
quidam romance de partibus tyri et sidonis egressus/qui petenti alienigene cuidam mulieri cananee respondit
Non sum missus nisi Et Exequo patet/q ibi dixerit ad oues que perierunt domus israel/intellexit de
israel spm genitricem carnalem/de qua romana non descendebat/alias rusticus ipse ad eam nullam
continebat rationem Veruntamen ergo ipse non fuit missus/nisi ad domum israel spm carnem/sequit q alie
oues que non erant de tali domo non timebant ad ipm/et sic vocatio gentium ad sanam fidem
e manifeste contra confessionem/quod dicit sibi a deo factum

Paulus Placet mdꝫ allegata dicta euangelii nostri/vt tuus sit rõnabile/vt videas q eloquia
dei mei sint ordinata et nullo modo repugnant alicui veritati Vnde ad declarationem verborum
dei per te allegatorum/tibi respondeo/q licet ipse missus fuit ad totum genus humanum redimendum/
vt patuit per omnia supra per me allegatum Deu. xviii.lo vbi dicitur Prophetam
de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi dominus deus tuus ipsum audies Et ideo primus ad sustinendas tribus Iacob et feces israel que tendebat dedite in luce gentium
et ut sit in qua manifeste patet/q salus per ipm facta seu facienda se extendebat ad omnes nationes
et usqꝫ ad extrema terre/tum eius doctrina seu predicatio et miraculorum operatio primo et
principaliter et per se ipm erat exercenda in populo israhelitico spm carnem/eo q antiquis
patribus Iudeorum fuerant facta promissio/et propter hoc dicit Non sum missus nisi ad
oues q perierunt domus israel/scz vt in persona mea eos predicem/et inter eos miracula fa-
ciam/non sit autem ad reliquas nationes/q nec pro maiori parte Iudei fidem ipsi re-
pulerunt nisi valde pauci vt dictum e Et gentiles in magno numero eam susceperunt
/ideo inter discipulos ipsi Iudeis reprobatis ad predicandum gentibus se extenderunt/put
ipse mihi ad Romanos xvo. hoc eleganter declarat/mihi autem non tibi allego/eo q nec ibi pe-
res eam/scz si scripturas fuisset scripturas sacras q te reprehendas/hoc potest bene inferre
re/scz q ipse primo ad populum israheliticum erat venturus/tibi erat primo euangelizandum
verbum dei/inter autem propter defectum Iudeos ad alias nationes erat hoc transferendum

Paulus Allega mihi/vbi scz auctes hoc asserentes/quas ego reprehendere teneat.

Paulus

Lege in vñ vbi ca^lo. In fine vbi haberetur sic. primꝰ ad ꝓbon dicit esse assim et ihesum evangelistam dabo Et sequitur vidi et non erat vir nec ex istis quisquā vt miret consilium et interrogat̄ respondere verbum esse omissum et pena operantium tri Et sequitur statim in principio sequent̄ capli. Esse seruus meus susceptor eius dilectus meus complacuit sibi. In illo aut̄ meam dedi spiritum meum super eum et iudicium gentibus proferet Que quidem verba et multa sequentia in hoc ca^lo loquitur de xpo ad litꝝ Unde Ra. sa. in hoc loco expresse dicit totum istud loquitur de rege messia et de redemptore vltra het ille Idem habetur in translatione caldayca ionathe que equiualet textui apud nos Ex quibus habes. q ille rex messias primꝰ ad ꝓbon dicit esse assim et postea sim ibi manifestatum. et ihesum evangelistam dabo annunciando ibidem verbum salutis per totam predicationem Sed quia ibi non inuenit in illa natione virtuosos seu mitos qui vellet irrepere doctrinam suam, sed potius pro maiori parte oppositum. ideo dicit et vidi et esse non erat vir. nec ex istis quisquam vt miret consilium et esse omissum et pena operantium eo tri Idem de messia qui seruus dei sum nām assumptam et eius electus in quo placuit deo tri statim subdit. iudicium gentibus proferet. quia iudicia sua ꝑ legem et doctrinā indefessi iudeorum gentibus protulit. et vt ostenderet ꝙ het iudicia ꝑ mansuetudinem et legis veteris qui cum terroribus maximis data fuit vt deo xiv ca^lo Ideo subdit. non clamabit nec accipiet ꝑsonam calamus quassatus non conteret tri Et seqū donec ponat in terra iudicium et legem eius insule spectabunt. quod totum de lege xpi verificatur. qui in insulis maris sunt ꝑ discipulos dimissa postquā ꝑ ipsum resurrexit in hierusalem et ibi evangelizauit. vt dictum est. nec ibi inuenisset viros mitos insum in modico quod quasi nichil reputatur.

Aduocatus. In ca^lo iii ostenditur quod fideles ꝓpe non noie ipsius vel inda seu iacob ꝑtinebo noie erunt vocandi

Banhus

Aequo tu asseris. q gentiles erunt vocandi. non solum ad fidem dei. ꝑtinebo ad israhelitum dignitatem et q tales potius sit dicendi israhelite quā ex eo q descendunt de ipsis sum filiatum spualem. Quero igitur. q est ratio quā tales coner nouo nouantur ipsi. scz iacob et hy. sed alios nobis. nouatos eni dignum consuetum fieri.

panhus

Banhus

panhus

Re populus xpo promissi non debent noie israhelis ꝑtinebo alio nouo vocari. pot haberi aūcte et inde

Indicia in primo aūctoris scripture hoc dicentem. que in rebus diuinis efficitur. e. qua ratio humana et de inde reddat rationem. si que sit

Esa^e lxv^o vbi loquitur de messia qui de iacob erat discensurus et de iuda dicens Et educam de iacob semen et de iuda possidentem ꝑ montes meos et hi electi mei et sui mei habitabunt ibi. quod intelligit̄ ad litꝝ de xpo et suis sequacibus Et mei de his qui ab corde essini erant dicit Ecce sui mei tenebit et vos estis. serui mei letabuntur et vos eruberescetis et In quibus et aliis ibi interposuit. ponit deus. inter filios dei. ipsi adhesistis xpo predicto. et ei contradicentes ibidem. vt ostendit. q hymo sui dei no nominabuntur. sicut prius ipsi. sed alio noie Et qd nomen. ipsi quodammo quasi spectabile manebit. subijt in cōdemptu alloquens ꝑfidis a xpo recedentibus Et dimittet nomen vestrum in iuramentum electis et interficiet te dns deus. et seruos suos vocabit noie alio Et qui aūcte manifeste habes. q israhelitum sum currum a xpo recedentes habebat dimittere nomen suum ipsi. ipsi In iuramentum. execrationis electis meis. et vobis. qui aliqui iurant execrato. sic ipse deus moriatur vt iudeus et iste nomen israhelis remanet post xpm In iuramento execrationis. sicut nūq. vxor de zelotypia accusata dicitur a sacerdote. det te dns in maledictione execrationis. et seqū in predicta aūcte Vsque interficiet te dns qd sui sum quos dam sint

impletum per Romanos destruentes templum et gentem / sed non dum consonat precedentibus / sepe
enim loquitur hic in plurali numero cum illis a Christo de mandatis / et ideo hoc quod dicit / interficiet te dominus /
referendum est / ad nomen israel de quo immediate dixerat / et dimittetis nomen vestrum in iuramentum /
cui nomen propheta alloquens dicit / interficiet te dominus / nomen enim alicuius sicut dicitur vivere per
bonam vel gloriosam famam / sic dicitur mori per infamiam seu ignominiam / ut cum dicitur
in psalmo quomodo morietur et peribit nomen eius / et postquam propheta ostendit obprobrium no
minis israhelitici modo predicto / statim dicit / quod servi domini sunt fideles iam non nomine israhelis
sed alio nomine erant vocandi / unde subdit Et servos suos sunt fideles vocabit nomine alio / quia
vocati sunt fideles in primitiva ecclesia discipuli Christi / iuxta illud Ysa. liiii° Universos filios
meos doctos a deo / quia omnes illi fuerunt ab ipso Christo deo immediate docti non sicut in veteri lege
in qua fideles docebantur a deo mediante moyse seu prophetis / postea vero defunctis pro ma
iori parte primitivis ecclesie / quia a deo ut dictum est immediate fuerunt docti / vocati sunt fideles nomine
christiani a Christo / seu a crismate / quod unctionem gratie designat / dividitur populus dei a non po
pulo dei

Paulus

Hec auctoritas per te allegata non adaptatur tuo proposito / illi enim qui reprobantur in hoc lo
co a propheta / erant ydolatre / alloquens enim eis dicit Et vos qui dereliquistis dominum et obliti es
tis nomen sanctum meum qui ponitis fortune mensam et libatis super eam mia vos in
gladio etc. Constat autem quod in templo 2° prestitum in tempore quo tuus messias venit / iudei
non erant ydolatre / ideo cum hic dicit quod ponitis fortune mensam / quod intelligitur de deo seu de ipsa
fortune quod pertinet ad ydolatriam / hoc non potest intelligi de iudeis Christo tuo
Sed oportet quod intelligatur de iudeis in templo existentibus primo / qui pro magna parte fuerunt
ydolatre / ut habetur in iiii° Reg. / et quia illi non perdiderunt nomen israhelis / ut patet de multis
sanctis viris / qui postea fuerunt ut zacharias malach esdras daniel et huiusmodi / idcirco tua ex
positio non videtur

Paulus

Si diligenter consideras litteram istius capituli / proprie adaptatur proposito meo / quod singula contenta
in hoc capitulo hec manifestant que singulariter tangere omitto cum brevitatis / sed tantum declarabo
tibi exordium huius prophetie Et deinde respondebo ad obiectionem tuam Circa primum in exor
dio huius alterationis propheta sic dicit / hec dicit dominus quomodo si inveniatur granum scilicet vinum in botro /
scilicet post tempestatem / quod quidem granum est modicum respectu eius quod perditum est in tempestate
et dicatur scilicet volenti dirupere / Ne dissipes illud quoniam benedictio est in eo id est benedictio dei / quod
remansit ibi reliquiis pereuntibus / sic faciam propter servos meos id est patriarchas et prophetas
antiquos / ut non disperdam totum / scilicet populum iudaycum / et ut ostendat quomodo ista
fuit subdit / et educam de iacob semen et exponatur ut supra dictum est / quod manifeste adapta
tur proposito meo Ad illud autem quod obicis / de hoc quod dicitur / qui ponitis fortune mensam etc.
Respondeo tibi dupliciter Uno modo / quod hoc intelligitur de ydolatria prout tu opinaris / et licet
hoc peccatum non fuit in templo 2° / fuit tamen frequenter in primo / et quia in hoc capitulo
propheta non solum improperat eos de peccatis occurrentibus tempore Christi / sed etiam de peccatis anti
quorum patrum / Dicit enim immediate ante exordium predictum et iniquitates nostras patrum
vestrorum simul qui sacrificaverunt super montes etc. Ex quo patet quod de iniquitate patrum
antiquorum simul cum iniquitate contemporaneorum eos arguit / et sic referendum est verbum predictum / scilicet
qui ponitis fortune mensam etc. Ad ydolatriam in qua patres peccaverunt / de quibus
simul eos arguit cum presentibus Alio modo potest intelligi hoc verbum / scilicet qui ponitis fortune
mensam non de ydolatria / sed de superstitioso cultu cerimoniarum qui quidem cultus / licet
in veteri lege erat licitus et meritorius / tamen post passionem Christi et sue fidei

& pmcio sub/ In qua ore ponit mensam & bibit super eā m̄ste a sm̄o3/ & alys festi
uitatib9 q̄ ora ps̄ veritati fidei contraria am̄ p̄ ea protestant̄ futura q̄ nam ps̄ p̄ter
/ & qma hor p̄mis fuit in templo x̄ri m̄ destructio p̄ xp̄m dnm̄ nr̄m p̄ passione x̄pi fuit & figura
mqne tpe nam erat dmlgata fides x̄pi/ Adhuc eis ihesus p̄mit. quod p̄mis mqne x̄pi negabat/ sc
& hodie persidi corū negant non solum verbis/ sed etiā facti. s. vtendo falsis p̄testationib9
cermonijs & pena corū subdit. et mādabo vob mgladie &c/ & q̄d implet̄m fuit maxime
te per ps̄ romanos & q̄nto per ps̄ phet̄m confirmatur materia ostendendi ires inter ps̄
nos dei. s. fideles x̄pi & alios qui derelinquentes vsq; ibi/ & dimittet nomen suum in iuramen
tum a suos suos vocabit noue alio q̄d fiet intento p̄nt sequit declarat̄ est

Hambus

Quando ante tuas/ que aliquale videntur sonare, ppositum tuum/ & volo scire si habes aliqs
rationes, ppositum tuum sua dentes vt dixisti

Paulus

Multe rationes possent assignari ad hoc/ q̄ nouo fideles a p̄mis reprehensionem debuerunt esse alie
a nobis fidelibus qui fuerunt ante eos adhuc/ ps̄ ad p̄sens sufficiat due/ Una est/ q̄ hoc fuit
ad detestandam duritiam inter fideles & eos negantes sub breuitate hic ostendit̄ detestan
tem hoc nouo esset detestando fideles oportebat addiscere gentilem gētis & oppōm & oppōs
quod esset studiosum/ nouando antiquos dam discipulos seu varios & alios autores seu hebreos
breuius disseruntur/ Alia ratio & forcior est/ quia diuisiones q̄ fuerunt fuerūt a dogmatib9
patet tam in rebus nāturalibus/ quam artificialibus/ Illa nāturalibus cum q̄positis diuersis
mis que ps̄ nā dyuersis/ vt homo alis & ps̄ chr̄i in artificialibus vt domus mensa & hmōi
In quibus diuersis fit a forma & motus eius diuersitas accidit a tō ad quē/ vbi p̄ 13q hoc
rationem finis & bonū/ non aut a tō a quo ps̄ dum aut in p̄posito vtrum hoc nouo esset iudei
Jacob & hmōi sumantur a patriarchis a quibus descendunt eorum successores seu imitato
res ps̄ dum aut dicuntur a tō a quo descendunt finis vero imitatio operationis & susceptio
fidei vt dictum est/ Constat aut q̄ tō p̄mus prelluit in dignitate & perfectione cunctis patriar
chis q̄ eius dicto tm assensum de messia/ Unde super illud verbum ysaie liij. Exal
tabitur seruus meus exaltabitur & elevabitur & sublimis erit valde/ quod verbum intelligit
dignitatis seu perfectionis q̄ excedat supradictos/ manifestum est q̄ nouorum suorum
fidelium patris debet esse ab eo quia ab abraham moyses seu ihesus vel Jacob & hmōi
Ista habes ratio verbi p̄ me ps̄ allegati/ ps̄ & suos suos vocabit nouo alio.

Quantus assertum by supradictum/ non sequit p̄positum
habetur finis carnis ps̄ a deo istum reprobatum/ q̄ est
caro nomen execrabile ymmo/ exquo vir q̄ tes
tes est ps̄ fidem & tui scripturas nō ipsi perfectionem seu dg̃
tatem gentilem cui fidem scripturarum attingunt
sunt & in lege veteri aliqui gentiles nō admit
tebantur ad honores seu ipsius hereditates dignitates aut si obtinuerunt legis repressit/ vt habe
tur deut. xxiij. quod videtur esse contra multas sanctas antiquas/ ex quibus habetur/ q̄ quos
cunq; ipse fecit coniectos electi/ non tamen repellantur seu relinquuntur a deo/ vt dicit̄ eius
in psalmo quia non repellit dus plebem suam & hereditatem suam nō derelinquet/ & inde
in multis aliis locis -

In cuius eo ostendit̄ q̄ licet nouum ipsum
seu inducta per passionem x̄pi fuisse reprobatum seu in execrationem deuenisse fideles
tes q̄ ex ipsis & iacob finis carnem detestantes
nō minus dignitate q̄ nam ipsum ceteros
sortite sint quam alii gentiles

Paulus

Paulus Absit a me asserere q̄ strahelote fili carnem a Jacob seu Juda descendentes. s. fidem & religionem, dignitatem q̄dam, seu circumcisionem non attingat. Ch̄s enim & fidem & circumcisionem q̄ non esset contra dignitatem vel q̄d quem ab illis probi fili carnem descendit ppter eius excellentiam & sanctitatem & maxime ppter promissionem ad deum quod singulariter in ipo esset tm̄ magnifice contra dignitatem non solum apl̄oz sed etiam bapt̄e & q̄d plus & contra dignitatem beate virginis de qua tantam carnem assumpsit. q̄ ex semine abrahe & tribu Juda claruit scripture dicunt.

Bambus De illis quos valde stolidos reputat & q̄m fidem veram diminuerunt & hmōi non est mirum si predictus defectus natalium non erubescat & ideo de eis non est trahenda ymaginatio presertim ad vulgares & simplices

paulus Si tuipsius veritatem in hac materia ad plenum cognoscere vide doctorem meum egregium scz apl̄m gentium qui in quadam Epl̄a sua ad Romanos missa hoc diffinit & sua hec determinat quod in hoc sentiendum sit & tu sentire omnis fidelis & ab tempore hmōi

Bambus Postea non debes allegare in altercationibus mecum tuos doctores sint licet ego alios auctoritates meos doctores contra te.

paulus Concedo tibi q̄ doctores mei non sunt allegandi contra te q̄ bene pro te unde quia hec materia simul pauli magistri & tibi familiaris quia gravia ideo tibi eos allegam

Bambus Ergo sit est dicendum in quid sentit in hac materia apl̄us tuus

paulus Noveris q̄ sicut inter populum strahelitarum tempore david quem figurat messias seu christus fuit magna dissensio inter duos Jude & duos israel qui ad invicem graviabant de hoc scz qui eorum plus haberet in ipso regno & habere in regno deo dicebant omnes de tribu Jude ad duos israhel in hoc est vere quia christus & eadem tribu deus auctor israel dicebat ad duos Jude decem tribus ego maior sum apud regem magnificum ad me pertinet quia christus & israel erunt decem tribus & de Juda duce tm̄ deus meo in primitiva ecclesia sub apostolis facta est magna contrarietas inter fideles & judeos & gentiles quorum pars maior multo fuit gentilis & utraque pars presumebat se habere excellentiam apud deum plus quia alia & certe rationibus q̄ eos allegavit quod contemnendo apl̄us admonet reprehendit utramque partem & detrahit q̄ non est distinctio judei & greci prout ad Romanos ca. dicit Epl̄a & ad rationes contra judeos nationem per gentiles factus magnifice & deo gratiose probavit Ipse efficaciter respondit deus q̄ gentiles ex incredulitate judeorum ipsum negantium erat confusus de judaismo increpabant ideo de hoc gentiles reprimunt multis rationibus quarum prima est q̄ incredulitas judeorum non fuit ubique quia multi ex eis tradiderunt & de hoc dicit quod deus repulit populum suum scilicet judaicum graviter eum repellendo & ipse respondit absit unde non dicit apl̄us numquid deus repulit judeos seu israhelitas q̄ populum suum quasi totum populum repellit quia multi ex eis ipso adhesit q̄ ipse forte dicere ipse gentiles q̄ illi qui fuerat quasi de judaismo erat modice reputationis seu auctoritatis in ecclesia dei deo tribuens non erat fienda mentio sed tamen subdit Nam ego israhelita sum qui tamen non solum vocatus fui ad fidem ex ipse q̄ erat ad apl̄atum est si forte diceretur a gentilibus contra judeos q̄ erat valde pauci unde & sic quod modicum & pro nichilo reputat sum plus ideo reprimit eos exemplo helye qui putabat q̄ totum israel corruerat omnes q̄ phetas occidendo & altaria dei destruendo sic ut nullus nisi ipse solus & quaerit animam meam helias remanet tm̄ & ideo dicebat Ego relictus sum solus & quaerunt animam meam quod totum habetur in regum ubi quia deus q̄ michol latet scribat q̄ non est solus helias relictus sicut ipse estimabat q̄ multa plures alii deum colentes ideo subdit apl̄us

ꝫ quid dicat illi diuinu responsum ad tollendam eis macie huanꝫ reliquiꝫ michi scripte michi ui
ros quos genus nō annumeratu fatal Et sic m̄ ipsoꝫ non ꝑtm apl̄us ꝺmansit de iudaꝫ
mo m ad hereticā ꝙꝑ sunt nec helyas m ad alteꝝ dei Vnde concludit apl̄us ex hm exemplo
sic ergo in hoc tempore ꝫs nonne legis Reliquie ꝑmittetur dei ꝑsalui facti sūt 7 ut apl̄us magis
reprimat gentiles de hoc q̄ indeos quos ꝑsos irrecuperabiliꝝ reputabat Ꝫ addit 2am ratiō nec 2
ostendit q̄ etiam credituros ipsi indeos sunt valde utiles gentilibus quos ꝫ ad fidem eo
q̄ ipsi relinquentes iudeam mirabilem transierunt ad queretendum gentiles Ut habe
atur ꝙ ꝫ de hoc dicat apl̄us Numquid sic offenderunt ꝫ indei ut caderet ꝫ ꝫ ita q̄ nō
penitus ad sequeretur nisi ruinas indeoꝝ Et respondit absit illoꝝ delictum salus gentibus
bus q̄ ꝫ occasionale ad predicto ex incredulitate indeoꝝ fructa ꝫ salus gentiu Deus enim
ei deo est homo ꝫ dns q̄ non ꝑmittit mala fieri nisi ex eis eliceret maiora bona Et
ex ista ratione 2a amplius infert ꝫ quasi a fortiori arguendo d ꝫ si ex amissio eorum 3
ꝫ per incredulitatem reconciliatio est mundi q̄d intelligitur assumptione ad predicto q̄ ex
ꝫpto eorum ꝫ pena ex mortuis quid vt dicit expositores indei scientes scripturas
conuersi ad fidem magis poterunt ꝓficere ꝗa ꝫ informatos simpliciu quod ab ꝫ vt patet d ꝑmu
lo apl̄o 7 pheribus alijs Ꝫ Contra q̄ apl̄us probat intentu ꝑ duo exempla ꝗa ex 8
ꝫpto est cum dicit q̄ si deliramento e fructa 7 massa quod intelligendo e de apl̄is qui fuerūt
ꝫ quasi quedam deliramenta de massa indaica assumpta Ꝫ exemplo est cum dicit si radix sā
7 rami patriarche cum fuerint ꝫ quasi radices totius populi christiani Et quibus exemplis
intendit apl̄us concludere q̄ ꝫ ꝫ indei non erunt irrecuperabiles ex q̄ etiam habiles ad hoc
vt patet de radice 7 de deliramento Ꝫ Contra apl̄us inducit alias rationes ꝑ dem ꝫ ostendo con
firmatas quas ad ꝓsens omitto causa breuitatis Et ne me seruorum dei te perdiscere
ad hoc vt sis habilis ad reprimendas storum aures ista 7 alia potis multis plenius
videre Ad ꝓsens aut sufficiat tibi q̄ ꝫ doctrinam catholicam christi ꝫ mentem ꝫ
fidem xpi ꝫfiant dignitatem omnium sed etiam ꝫ sunt retenti gentiles autuge ꝓ
ꝓsentem Hoc est distinctio iudei 7 gen vt per apl̄m detectum e Vnde ex hoc q̄ iudei
non essent in sua infidelitate obstinati nomen eoꝝ fuit dimissum in futurum ex omnia
oms vt dictum est non tollit q̄d ꝑ eoꝝ conuersionem ad fidem xpi ꝫ sunt retenti in indi
nomen ꝓut etiam auctores apud te reprendas testantur -

Ostende n̄ auctoritates a me reprendas hoc testantes Sanctus

Multe ꝫ auctoritates hoc testantes ꝫ ad ꝓns sufficiat illud zacharie vnus bbi dicitur Sanctus
et erit ꝫ sunt electi maledicto ingentibus dom̄ iuda 7 dom̄ ꝫ ꝫ Et ꝫ saluabo vos et
eritis benedictio Ex quo patet q̄ illi indei quorum nomen ꝓns erat maledictum q̄ aliquis
maledicebat alicui dicebat sis talis sicut indeus ꝫ ꝓsequitur finis in statu salutis q̄n benedi
cu benedicet dicet fiat tibi sicut ꝫ sicut ꝫ indeis

Auctoritas illa ꝫ non applicatur statim nro hodierno ꝫ primum erat ꝓmissum q̄n ad ꝓns Sanctus ꝛc
sum in maledictionem gentibus ꝓut tu exponis sed tempore messis q̄ ꝫ spectabit impleb
bitur in nobis 2a pars auctoritatis predicte ꝫ et erit benedictio ꝫ quo tpe spectabit q̄ ꝫ
retere nationes in nobis benedicantur modo ꝑ te exposito

In capto ꝓmo ostenditur q̄ aduentus ꝙ ꝫ finalis Distinctio 3a de septimo septuagesimo
duplex est arta temporis aduentus ꝓpe an sit ꝓ
N 2o ostenditur q̄ tempus ꝓns aduentus ꝙ est preteritus retentu vel futuri 7 continet quinque ca
N 3o mo ostenditur q̄ messias ia dm̄s q̄ venit ꝑ malachiam ꝓphetam ꝙ Jacob patriarche

Cap^m xm m q^o ondie^r q^d temp^s p̄m adiecty & est p̄tium p̄n ih̄u ih̄ezu sacdo p̄ncipe

Quodq̄ sit de 2o aduentu/ostende si possit vel valeat/q^d messias promissus ad saluandu
mu venit

Inter ih̄eros q^ui locuti sūt de aduentu messie p̄sertim de tp̄e hui^o aduentus/
primus fuit patriarcha Iacob q^ui volens filios suos quedam predicere q^ue futura erant
ab eis et^m vbi inter alia de tribu iuda/de qua fm omn̄s messias erit destinauit dicit hec
verba fm translationem nr̄am Non auferetur sceptrum de iuda/nec dux de femore eius do
nec veniat q^ui mittendus e/ei e spectabit gentium Et quo habetur intentu Nam cum
sceptrum de iuda a magnis temporibus e ablatum/nec etiam e dux de femore eius/constat
manifeste q^d venit ille q^ui mittendus erat et sc̄ messias promissus quod e ih̄esus

Si multus deficat hec argumentatio tua/q^d primo non vera translatione/Non enim se habet ver
habraycum in hoc loco/sicut translatio tua quam allegas q^d sperabi in hoc q^d dicit/donec veniat
q^ui mittendus e Sin habraycum cum veritate in hoc loco dicitur donec veniat silo q^d e nom
ih̄u cuidam loco/vbi aliq^n fuit tabernaculum dn̄i et archa testamenti / vt habet^r p^o iudi
unde sensus huius nūtius quam allegas fm veritatem hr habraycum tribus post esse desiit q^d no au
feretur dux de duce seu presidens vel primatus/q^ue fuerat in tribu iuda tempore iosue
q^d iudicum/vsq^z dum veniret silo/in q^uo saul fuit vnctus tempore quo tabernaculum dei fuit
in silo/et per q^uos erat ibi vnctio q^ua reges vngi debebant Et q^uia saul erat de tribu Ben
iamin/et iste videtur esse sensus q^uamus huius auctoritat^r q^ue nichil facit pro te nichil enim
hic agitur de messia/de quo ad p^ut loquim^r

Set tua expositio est manifeste extorta et inconsona litere/tum quia tempore quo
saul fuit vnctus/archa dn̄i iam erat amota de silo in turrim thiarim/vt in primo ih̄u
/tum quia paruo post vnctionem saulis vnctus fuit dauid in regem/qui quidem dauid fuit p
mus rex de tribu iuda/et et tunc reges de illa tribu successerunt Non ergo potest dici sceptrum ab
fuisse de tribu iuda quo incepit esse in primaeua dispositione ad regnū p fm/tum q^d saul
nullo mō potuerunt hoc prophetare mediate subditum in hoc sensu e spectabit gentium seu to
gatus gentium/tum ad saul nichil istorum pertinuit/vnde predicta tua expositio nullatenus
locum in hoc passu

Et si verba patriarche non intelligantur de saul vt tu dicis/posset tn intelligi de aliis/vt
de ieroboam/qui fuit rex israel de tribu effraym p quem decem tribus ablate sunt a regno iuda et
adheserunt roboa et m^o 2o reges de ea et iste e sensus Non auferetur sceptrum de iuda et
tribu regni quod fuit datum dauid et successoribus suis/donec veniret ieroboam qui coronatus
erat in silo/et fm talem expositionem que satis e applicabilis tria milia mitra fit de messia
/de quo hic agitur/et p quas nec per illam habes intentu

Set tua expositio manifeste e nulla est/sicut et alia/tum quia per ieroboam non fuit ablatum
regnum a domo iuda/is potius stetit firmum p successionem hereditariam in familia roboam/et
erat metropolis vbi erat templum et archa dn̄i et vnctio sacra et ibi erat essentialis regis
installatio seu ebraice/tum quia congregatio illa facta per ieroboam non fuit in silo/is sichem
vt ni^o 3o reg^m 12o allegato

Nolo tamen nec possit^o hui^o passus prout translatio tua ponit/set tu dicat donec veniat qui
mittendus e/licet ibi non sit ibi ad hoc hebraycum/et tn aliqualiter ei consona/silo enim in
terpretatur missio seu missus/fm quam translationem ih̄ezechiel et iste fuit manifeste impletus per
Nabuc. regem babilonie/qui missus fuit a deo ad inferendum populi ad destruendum terram
iude et auferendum regem iudeum/prout habet^r m^o 4o reg^m 24o et 25o et iste e sensus/non auferetur
regnum de iuda et donec veniat qui mittendus e/et nabuc/qui a deo fuit missus tabernacu
lum potestatem regiam seu sceptrum de iuda tm nabuc fuerunt gentes congregate/q^uibus
imperium fuit valde dilatatum vt habet^r Ie xxvo et m alibi multis locis/vbi predicta verba

patriarche sup tam translacionem accepta ppre exponitur de nabut multa mentio facta
& messia de quo agim⁹

Paulus

Prima hec dicta silo pmittit mihor loco dictur ponitur & aliquat⁹ obstruitur exp̃ositores ad
variare & multiplicter exp̃onem⁹ vt possent evident⁹ & manifesta impugnatio hui⁹ dicti
Donec veniat silo cui dicto reservendum & mihor loco ad translacionem caldayce[m] sicut ꝑ acquisi⁹ quę translatio a
pud vos tres habet excellentiam ꝑ ipsi vt multis & ansibus alijs contradicit vt patet ꝑ ra. sal.
in multis locis & per ra. moy egipcium in suo libro de dictis & per alios ra⁹ & ꝑ in scolis
puerorum ubicunq; legitur pentarchenty legitur eis hec translatio post textum ysaie quia etiam
in synagogis ubi iudeis publicius legunt⁹ aliquę lectiones aptus pentatheuchi q ad ma
iorem solempnitatem repetuntur translate tales translationes simuntur ubicunq; terrarum a ꝑ
dicta translatione anquietum constat aut⁹ q ipse translatio mihor loco sic hi[n]t non enim & hos
potestates & domos iuda aut scriba de filijs filiorum israel cum vsq; messias tam⁹ & regnum ipse congregabuntur gentes populi hec ergo predicta translatio & quia
habet manifeste ꝑ hec loquitur patriarcha de messia & quo hec agim⁹ Adm habet ꝑ ra.
nigrum tum qui hanc sequitur translationem in hor loco Adm etiam per alios.

Paulus

Quam ob istis doctoribus mod⁹ quos dicit sequentes translatio caldayca in hebreo loco.

Paulus

Super illud verbum gen xlix Congregamini filij iacob & audite[m] que ventura sint vobis
in nouissimis dictus quecunq; verba ipse locut⁹ iacob filius suus ex hyperiana seu traditione
sua in qua hyperia verba pallegata ponuntur ysa Non auferet sceptrum de ra moy germi
de in messia exp̃ositione sic dicit nouissimis diebus id est diebus messie dicit iacob significabit illa ipsa
mysteria sua & quod dicit donec veniat silo & ipse congregabuntur populi nouissimi enim di
es dies messie sic hec ille Adm ille magnus ra. ruhadias in sua translatione arabica ponit
legitur in partibus affrice Item ra. tanhu in libro suo qui dicitur sara sum ubi agit de dicto
no significatione dicit expresse q per hoc solo quod habet nulla alia dicte donec veniat silo
significatur filius eius & est hyperia de messia Dicunt etiam alij plurimi hoc sentientes qd causa
brevitatis omitto Cuius eam predicti quia mense duos vel tres stat ante verbum habet &
& hac ante & messias de tribu iuda promissus ad venit a tpe quo ablata fuit potas seu sceptrum
de iuda quod fuit per me ihesum

Paulus

Et si hoc quod dicitur in dicte predicta donec veniat silo intelligatur de vero messia vt vide
tur velle doctores parte allegati Adhuc ex dicta dicte non habet ihesum cum sceptrum
non & ablatum de iuda Adhuc eni⁹ manet potestas seu domus iudicandi causas & determinandi
apud captiua transmigrationem que est in babiloma & eorum regis tenet super totum populum israhe
liticum sicut habetur a ra. moy egipcio in libro de iudicibus in decretis omnibus suis & tam
in edom quam in babilonia ubi sic dicit captiua transmigrationis que est in babiloma loco regis tenet &
posset dicere in est ubique terrarum & iudicare super eos sive velint sive nolint sicut scriptum
est non auferet sceptrum de iuda per scriptum intelligitur captiua transmigrationem
que est in babiloma Item ille & sic predicta auctoritas non facit pro te Nam enim ex pre
dicte dicte & ratione concedit q iam venit messias de nondum est sceptrum ablatum de iuda

Paulus

Hec responsio seu evasio tua non solum & manifeste falsa sed & notorie ficta seu mendosa Et insuper contra ipsam veritatem scripture patet ex hoc in
babiloma in qua tu asseris esse captiua transmigrationis habentia tales potestates et
dominia super totum populum adeo grauia fuerunt & grauissima est destructa & inhabitabilis redacta & hoc fuit de ea ipse testante ysa. dicente babilon
illa gloriosa in regnis inclita in superbia caldeos sicut subuertit deus sodomam & gomor
ram non habitetur vsq; in finem & non fundabitur vsq; in generationem & Constat aut⁹ q in terra

inhabiliter destituta nullus qmoriatur ꝑ multo min⁹ credibile ē q̄ ſt̄ ibi talia reputa ſint
etiam notorium inter vos q̄ a magnis temporibus retroactis mājam in partibus babilonie
nec aliqd mdicus nec dicitur nec ꝓbum rumor aliquis de illis partibus ad illas partes emer
venit et hoc notorium est ꝓm⁹ ut dicitur fuit q̄ non ſt̄ ibi indei dnantes super totū ſt̄ vt tu
asseris Secundo ſt̄ q̄ assertio tua ſit ficta seu mendosa patet ex hoc q̄ iam ꝓm⁹ tum rex noster
predictum q̄ cum omnib⁹ doctoribus tuis extra terram promissionis non pot nec hic nec aliquo
modo aliquis iudeus mdicus mdicia minucia de quibus ſ̄ est ostensio seu mutilatio membri
hui⁹ Constat enim q̄ qui non hnt ꝓmissionem in talibus non potest mdicare nec capitale ꝑmittere
blasphemium seu ydolatram homicidium adulterium nec aliud genus maioris ꝑcti cum filia primo q̄
ultima ſt̄ ꝓm⁹ regem nostrum ſt̄ ſit exceptis ipsis et ſibilibus reteri ſt̄ lenia Ex quo sequit
q̄ illa capitula transmarinorum que tu dicis esse in babilonia non ꝓnt mdicare de grauibus
sed seu reputabilibus cum sint extra terram promissionis ꝑ timeo et leuibus et
parum transit quorum respectu non possunt dici habere sceptrum nec potestatem ydealem put
tu dicis Unde de eis etiam si ꝓmissi essent non pot dici q̄ teneat lumen seu sceptrum reg
ſi tales essent sicut mdices inferiores hntes modicam potestatem Videtur ergo q̄ rex noster
et alii rabbini tui qui asserunt q̄ in babilonia sint capita transmarinorum habentia ptatem
regiam super totum populum mdaycte manifeste mentiuntur cum illud asserunt quod e contra
mentem suam bene contrarie tenent q̄ extra terram promissionis nulli iudeo ꝓmittat tal
potestas Tertia ratio tua e cum ꝓphetiam veritatem legitur esse nō ſt̄ dicis mul
tos sedebunt filii ſt̄ sine rege et sine ꝓncipe et sine sacrificio et sine altari que quidem
auctoritas tum ꝓm⁹ tuos expositores quam nostros intelligitur de statu indeo⁹ in captiui
tate hodierna Et ſt̄ patet q̄ asserit indeos habere in babilonia vel alibi tpe hui⁹ captiui
tatis ꝓncipem vel regem seu aliquid hui⁹ non solum e cōtra ꝓm⁹ euidentiam rei vt dictum
ſt̄ est cum ꝓphetiam veritatem

Banchus

Ad hec dicta patriarche que prote allegas ꝓphe consonarent ꝓpositio tuo oportet q̄ mes
sias tuus venerit ante tempus machabeorum per quos fuit sceptrum de iuda ablatum Macha
bei enim manifestum e q̄ non erant de tribu iuda ſ̄ de tribu leui Erant enim sacerdotes et illi
totum populum gubernabat in templo Ro per centum annos et vltra ante aduentum dn̄i nri
vt patet in hystoriis Josephi et aliis Cum igitur messias ꝓmissus tuus natus e tempore herodis
regis qui machabeis successit in regno indeo⁹ constat q̄ non venit ipse ꝓmissus ꝑ patriar
cham Iam longe ante tempus herodis in quo tempore ꝓmissus tuus natus e eam cū ablatum
sceptrum de iuda vt dictum e fuit translatum in machabeos q̄ erat alterius tribus

Banchus

Quamvis ꝓm⁹ aliquos expositores nros machabei fuerint sacerdotes fuerunt tamen ꝓpter de tribu
leui erunt tamen de tribu tribu iuda ꝓm⁹ lineam maternam Unde ꝓm⁹ gubernatores eorum
non erat ablatum sceptrum de iuda Tunc hoc posset clare probari Unde ad obiectionem
tuam ꝓm⁹ alios plane respondetur Ad quod sciendum q̄ ut habet nono vi⁰ tempore moysi
de mandato dei fuerunt congregati lxx seniores isti vt essent coadiutores in regimine po
puli ex ipso moyse et ex tunc ꝓm⁹ omnes doctores tuos semper fuit in dansino collegium seu con
sistorium qui dicebatur synhedrin ad quas omnes difficultates seu dubia fidei et legis pue
nebant sibi et ad magna et summa negotia seu controuersie De quibus tacet intelligit
aliud dicit⁹ psalm⁹ cxlv⁰ Si difficile et ambiguum apud te iudicium prosperetur inter sanguinem
et sanguinem causam et causam et iustificare et accede ad locum quem elegerit dns de
tuus et ſ̄ et fortes queruli deperent qui ꝓpe locum quem elegerit dns et docuerint vos ne ad dex
nabis ad dexteram et sinistram que quidem synhedrin a tempore dauid et retro residebat

principale sub regibus et ducibus Jude in ihrlm et postea in babilonica captiuitate dd ibi esset
reges et duces de Juda / qm̃ cum in reditu pdicte captiuitat̃ residebant apud ihrlm sub ducibus
de tribu nda dnm essent / et dnabat potestas eor̃ erat̃ non expirante rege seu duce de Juda / put po
testas alicui cõ pcrante sede durat / et sic anũtas et ptas ramhedrm diuinit et tempore macha
beor̃ / usq; ad vl anos ãy destructionem templi / in quo tpe cessauit ex toto eor̃ ptas
seu sm̃ dicto leo ep tunc tempor̃ herodis interfecit omes rabbinos seu magros illius colleg /
prout habet in ramhedrm Josephꝰ in li de judicijs petronij / Idem habe in libro
Abodazam in pmo vnde privatim ffie fuit ablatum non solum sceptrum de Juda / sed etiã
scriba de filijs eius / qd quidem tempus cecidit in tempore passionis dñi nr̃i ih̃u xpi qm̃ sm̃ omes pe-
dhij anos ãy destructionem templi fuit passus / sicut et regnum herodis qm alienigena erat
In cuius tempore titulus regnus a tempore toto gñe iudeorũ fuit ablatus fuit valde ppinq
tempori natiuitatis dñi / in quibus patet / tempus machabeor̃ non fuit ablatum sceptrum de Juda
sed tempus herodis vt dictum est / In quo tempore verus messias et natus / quod manifes
te contradicit tue ffiderie patriarche supradicte.

Tandem

Secundum tuum narratorem duo tempora assignas extra expositionem verbor̃ patriar
che / vnum in quo fuit ablatum sceptrum de Juda herode regnante qm alienigena erat.
Aliud vero tempus assignas / quo fuit ablatus duo scriba de filijs eius / et her dñe mpletu
quo herodis audit rabbinos seu magros legis qm dicebam ramhedrim / que quide narratio
tua non videtur fundari in aliqua auctentica / nec et videtur consonare verbis patriarche
supradicti / non sed assignat dno deo tpa / in quibus vnus dicens / Donec veniat qm mittendus est
et messias / sm̃ te / et translatorem caldayram

Panthus

Secundum hystorias talmudicas quas tenet tanquam auctenticas habet / duo fuisse ab
lata de tribu nda indumeris temporibus / in quibus non multo ante mortem / vnde sceptr̃
regni / et herodis Ascolonita cum esset no solum alienigena / sed et genus de domo macha
et de festo regna esset In nda et ihrlm / sed vereor timens quod regnum ei non repetet / vnde ex q
legitur deut vbij. De medio fratrum tuorum ponas super te regem / nec potes ponere super te
alienigenam / posset pro tempore consurgere aliquis de stirpe dauid qui eo de regno expelle
ret / ideo interfecit omes quos potuit habere de gñe regia / In qua occisione ablatum fuit sceptr̃
de Juda / presertim sm̃ extimationem populi eorum / et ipsius herodis / qui credebat nullo de stirpe
regia amplius in Juda remansisse / et sceptro ablato no predicto adhuc remanebat ramhedrm / qui
dicitur doctores seu scribe / qui residebat sub herode sicut alias residebat sub regibus seu
ducibus / ramhedrm / et postea fuerunt ab herode interfecti ramhedrin omes / et tunc ffie fuit ab
lata scriba de filijs Jude / que sed supradicta hystoria latius in libro / qui dicitur bababatra
in pmo / et in libro ramhedrin in solio / et in libro Abodazara sup alle bitur / Patriarcha
igitur spes dei iste pdigniores ffie predixit / non auferet sceptrum de Juda / In hac pre
signatis primam ablationem predictam ad titulum regni primetem / que dicit est scriba de fi
lijs eius / in hoc presignatis 2am ablationem ramhedrin predictam / quemadmodum duo mdm̃ tes
temporibus contigerunt sub herode seu herodianis / Et attendendum / et hec de prima abla
tione sm̃ dicit certificata per hystorias talmudicas pallegatas / non tamen de tempore
quo contigit / et alie certificationes per hystorias multas sacras euangelicas certificant non
solum de occisione ffie facta de ipius tempore / tradunt eum herodem occidisse quo tempore potuit
inuenire in bethle ab imatu et infra / et hoc eo natus esset saluator mr̃ in bethle unde
fuit in 2o talmud ostendit / de 2a vero occisione sacri ramhedrin et de tempore quo contigit ea
multis certificati per hystorias tuas in libro pallegato / quod fuit per vl anos fere ante destruc.

tionem templi 2i. Constat aut̃ ꝑ hystoriographos/ꝙ passio xpi nr̃i fuit ꝑ xpi
annos an̄ destructionem templi 2i/et sic habet̃ ꝙ predixit/ꝙ no fuit ablatu sceptr̃u d'ju
da per heredem/nec dux seu scriba de filijs eius no predicto/donec veri messias/vt dr̃m est
qd fuit ꝓpositu/an eu venit messias in mundu ꝑ suam natiuitatem quia fuit ablatu sceptr̃u
de juda/vt dr̃m e. Dihr̃ an fuerut ei s̃ messie gentes congregate ꝑ suu passione quod
scriba de filijs eius anfeir̃/vt ō est ꝑ tuas hystorias ostensum

Non video/quid possit asseri/ꝙ per passionem xpi tui fuerut gentes ei congregate/cum
eu oppositum pat̃ per euidentiam facti/quia per mortem xpi tui non solum gentes fue
runt ei congregate/s̃ etiam discipuli ꝑpij dimisso illo dispersi per orbem figurat

De hac congregatione gentium ad xpm nr̃m per suam passionem oportet nos habere
finito isto articulo singulare tractatum/et ideo ꝑ nunc differa/et tm̃ ꝙ videam qd incepim/sc̃z sen
tentiam scripturar̃ circa aduentu xpi/an sit preteritum/vel futurum.

Ad ꝓpositum meum promptus respondendum/
et si ꝓphia predicti patriarche Jacob ꝑ
translatorem meum emendatam quodamodo ꝑ
te fuerat/adhuc vellem aliam auctor̃ ad hoc ꝙ tempus aduentus messie sit preteritum si ꝓ̃ habes

Multas habeo auctor̃ hoc patres ostendentes/illis preferendum qui veritatem scripturar̃ de sider
arent sine affectione mea recta/s̃ tm̃ vna allegabo tibi/ꝙ est de ultimis ꝓphetis/de ho
loquentibus/scilicet ꝓphetia pallegata patriarche sunt de primis ꝓphet̃ seu ꝓphetis tractantibus
de tempore aduentus messie.

Allega illam auctor̃ quam dicis/vt videam/si sunt prote-

Damel qui fuit de ultimis ꝓphetis veteris testi/de hac mia s̃z de aduentu messie inte
reteros pertractauit/qui vt habetur damelis ix̃o no ordine ꝓphet̃ nec sacerdotij nec ora
culi dñi ture babilonie captiuitati pro illuminatione seu reparatione status captiui ꝓpuli
israhelitici/cum instanter orass̃et ieiunasset̃ cilicio et cinere/angelus gabriel ei appa
ruit tempore sacrificij vespertini quo ieiunantiu mentes magis eleuantur et deuotius orat
/qui quidem gabriel postquam reddit damelem attentu ꝑter ardentiorem dicendi audien
do ei hec verba. Ab exordio precum tuarum egressus est sermo/ego aut̃ veni vt ndicare tibi/
qr̃ vir desideriorum es/tu aut̃ animaduertere sermonem et intellige visionem/quoniam ei inclamat
tempus adiectus messie dicendo ei hec verba. Septuaginta ebdomade abbre
viate sunt sup populum tuum et sup urbem sanctam tuam vt consumat̃ prevaricatio
et finem accipiat peccati et delicta et ꝓpitietur iniquitati et adducat̃ iustitia sempiterna et
impleat̃ visio et ꝓphetia et ungatur sanctus sanctor̃. Per quibus verbis angelicis
manifeste patet/ꝙ missa tm̃ lxx ebdomadas a deo ꝑ angelum damelem enunciata ꝓpinqua sempi
terna erat adducenda/s̃ messias promissus/de quo in ꝑsalmo orie in dictis eius missa
/et ierc. xxxiij cap̃. hoc est nomen quod vocabunt eum mysteria dñs nr̃m. Ille in aliis locis mysteria
sed mysteria ꝑ excellentiam de messia dicitur. Cum igitur tempus ꝓdictum ebdomada
rum iam dum e ꝙ transiit/vt posset euidenter probari/non solu p̃ctes/s̃ ec ꝑ au
toritates a te reprehensibiles/sequit̃ ꝙ missa sempiterna qd̃ ꝓpe messias/iam dñs e qd̃ ueri/
quod e intentu meum/in hac mea altercatione.

Auctoritas ꝑte allegata non concludit intentu tuu/nisi ꝓus probes aliqua q̃ non
credo te probare posse/et ꝓpterea tua ꝙ tibi per ordinem tm̃ restat/ꝓmo sy. qd tibi in
cumbit probare/est/s̃ per hoc ꝙ dicitur/missa sempiterna/in hoc loco intelligitur

messias promissus / Justicia em sempiterna ppie deus est / qm ne sit mstrus prout mseptmus
sepe notatur / sepm q sit mstrica / illa em que de do dicitur m concreto oportz verstmi de eo
m abstracto / ppter eius simam simplicitatem / & cum ipe sit sempus / sepm q eius mstrica q & sua
essencia sit sempiterna / unde ppius sensus hm dicti angelici / sit / addurat justicia sempitna
& pt addicatur deus qm & mstrica sempitna ppie vt dictum & deus am dicit venie seu addu
methaphorice / hm suos effectus / que f effectus mie sue seu prouidencie vel mstrie sue veri seu
ducatu ad mstrendos seu p redendm suos creaturas / unde si bene consideratis m hoc loco / facile
mtelligi illud dictum ff / Ut addicatur mstrica sempiterna / non em damel m suis orbus q m
illo ralo quod tu allegas contmetur petunt messiam adduci / nec aliq hm / ff solum in pauos
templi & ciuitatis / que erant desolata / ut etiam omnitom ab ybrei populi sui / prout verba
sua manifeste sonant / In quibus omnia mentio de messia reperi / unde q mstu tm petrat
dedomadas deus venit mstrando populo suo reducendo eos de captiuitate babilonica & redificando
do templo & ciuitatem & vindicando eos de inimicis / ff & caldeis q mpsa ista temp / facium d
ti & medos / dcirco hoc respne satis ppie pt mtelligi addicto mstrie sempitne con
sidenter ad orationes damelis quibus ista petebat

peculus

Intigi concedo tibi / q deus est mstus / et per quem mstrica sempiterna / co mo quo tu dicis
/ & etiam quod m hoc loco / per hoc q dicitur / justicia sempiterna / mtelligatur ipe deus / ff pa-
hoc non excludit / quin verba ista de messia seu ppo mtelligan / Nam put iam dixi tibi / ve
rus messias multa veritatem fidei mee deus verus & de cuius veritate dubitate tractatum / sum
terum in articulo certo pa-se / ff ad quos ostendam tibi mgros tuos / qm verba ppta angeli de po-
nunt de messia promisso / In hoc em reddu-holam / & de ordine multi rabi barachia exponens illud
ysa. lxi. ubi dicitur. proprima & salus mea ad venendo & justicia mea ad revelandum / dicit
expresse / q p illud q dicitur / & justicia mea / mtelligit messias / de quo scriptu est mdamele
ut addicatur mstrica sempiterna / hec ille / Salui ra mon. germinem exponens predicta ba
angeli an sio loco sup dan. sic dicit / justicia sempiterna & structura striatorum / vel strus stor
non mst ipe messias & perfectus & filius damid / hec ille / Ex qr habet manifeste qm doctissima
antiquor. caldeorum fuit calumdiatas & modnos etiam magos / q per mstrica sempiternam & qm
storum / que mverbis angeli supradicti contmetur mtelligitur messias / Illud aut q obicis
dicens q damel mstus orationibus in predicto ralo contento / non petunt messiam adduci / ff
templi &c / Non sunt ista / quia quoted nemo / tu deus ex habundan sue bonitatis
non solum merita supplentis exaudit / ff etiam orationes vota & que sine plus dat quid ab eo peta
unde gen xxvij. Abrahe non petenti q daretur sibi filius & sara / ff solu q fructuosem hu
manitus dicens vtinam ismahel vivat coram te deus / iudic. Sara vxor tua pariet tibi fi
lium &c / ff & pro ismahel ex audivi te &c / Ecce quo patet / q non solu quod petebat / ff amplius ei con
cessit / & sic m oppositu / nemo / quia licz damel non petiuisset aliquid de messia / ff ex consi
deratione verborum / sume orassit pro liberatione populi ismahel & babilonica captivitate
& redificatione templi & hmi / deus tu q michi latet futurum presciens q illa liberato popli
& illa redificatio templi & hmi non erat stabilis seu perpetua nec per se intentu / ideo inclinat
sibi verum consolationem populi & ppetuam edificationem templi dei / q advenire mstrie sempi
terne & sic sortis / messie fierent / sicut si quis amicus deo suo gratus seu acceptus peteret
a suo deo aliquam gratiam modicum valoris / & deus ei videret / bene dabo tibi illa / ff est modice
reputationis / quia ato comparatione / dabo tibi aliam illam aliud in incomparabiliter maiorem sicut
primo regum. Samuel dicebat saulo / que erubescat forte respicere fortium & asinum / ff mundus ter
rarum / pdiderat / ne sollicitus sis / quia inuenta sunt / & cum eis optima ista / nonne tibi / & sic in

Ipōto/deus cū sciens q̄ appīquabat tempus messie inque redimendus eat populus di-
uitas sancta spiritualibus ppetuo reparanda/dameli petenti de tempali liberatione
& redificatione ciuitatis seu templi quodamo q̄ mō anometrinea respondit/q̄ illa re-
dificatio quam petebat fieret/h̄ cum hor dicat & rursum redificabit platea & muru/ꝑ q̄m
ostendit ei/q̄ hmōi redificatio non erat diuturna/& hor nō dicat Et ciuitatem & sanctuariū
dissipabit populus cum duce venturo/& finis eius vastitas Verum tamē vt cum vere
conſolaretur/reuelauit sibi liberatoꝝ populi ſpūalem/que fienda erat/ꝑ per confiationem
preuaricationis et peccati/& deletionem iniquitat/qm̄ per additionem iustitie sempiterne
& vnctionem ſc̄i ſcoꝝ implenda erat infra tempus hui⁹ ebdomadaꝝ ad⁹ desiderium/put
plane hꝝ ſonat

Paulus

Q Uintꝰ sit de intellectu horū dicorum/ꝑ iustitia sempiterna/& signū sanctorum Adhuc nō hꝰ
intentum tuū ex hac auctoritate dan⁹/& hor ex diuinis/que tibi ut dictum michi probare
Primo q̄ non constat hec ebdomade mihi sint quantitatis/ꝑ an dierū annoꝝ centenariorū/seu
millenariorum/ebdomada ex michil dicit nisi septenarium/dicetur ergo ebdomade dierum
et annorum/& sibi nō seu ratione posse dici ebdomade mibileorum/& centenariorū/& hmōi
Secunda ꝑ est mentem ex dictis angeli /Aduerto tempus contentum in pdicta ebdomadibus
interim remanet nobis Secunda dato q̄ esset certificati de quantitate ebdomadaꝝ/adhuc
ignorantia animi mei/non enim habetur ex hac mihi/nec per quas aut finis Vnde dato
q̄ infra tempus ebdomadaꝝ predictarum messias esset venturus/& q̄ille ebdomade sint a-
norum/adhuc nescirem/An illud tempus sit plenarium/vel finitum/nec haberem ebdomadaꝝ ratio
vt dictum & nescirem/Tertia patet/q̄ argumentatio tua in hoc loco non concludit tuum intentum

Paulus

Ad primū/quod obiicis de quantitate tempor ebdomadū/tibi rideo/q̄ ebdomade ignotę hui⁹
reuelationis facta dameli/manifestum & q̄ ſt intelligende annoꝝ/tamen q̄ in tota ſcā
ſcriptura non inueniuntur aliqua ebdomada dierū/mſe vel diei/vt lector exponat vbi de ſab-
to ebdomadario agitur/vel annorum vt ibidem exponat vbi de iubileo agitur/& agitur fingat
ebdomada mibileoꝝ/& hmōi non consonat ſcre ſcripture/nec vſu cum loquendi/ſm quā tui
expositores tui talmudici antiqui/quos et modernos inquirendo habes ebdomadas intelligere
mſe annoꝝ/vt patet in libro qui dicit⁹ tedel holim ſc̄i & ordine mundi/& magis ouidē
Ra. ſal. super hunc passum/ſalomon & Ra. moy. gerunden/& ſcr & alios/qui omnes ligi ex
positione aliorū ytentur in hac reuelatione denuo a veritate mea/& error inter ſe ſit
diuersi/in hoc tamen q̄ ſ hmōi ebdomade intelligantur annoꝝ/multis cōtra dicentibus/ꝑ q̄
tu ſit manifestum/q̄ ciuitas ihesu p Romanos a magnis temporibus ſit destructa/& ex
tunc sanctificum indaycum finisse ablatum/q̄ nō plane sensum hic in vltima pdictarum ebdomadū
tu hoc proponatur fore/vel saltem post lxix ebdomadas /legitur enim ibi ſcr ꝑ q̄ ebdoma-
das lxix occidetur xpus/& non erit ei/& ciuitatem & sanctuarium dissipabit populus ducis
venturi/& finis eius vastitas/Sequit⁹ q̄ iam a magnis temporibus retroacta tpus pdictarum
ebdomadaꝝ sit finitum Et quia constat ex predictis/q̄ in ſcō tempꝰ pdictaꝝ ebdomadaꝝ addu
n debebat mistica sempiterna/ſc̄i messias Et⁹ q̄ a magnis tpibus citra/ſ a tpe quo finite ſc̄
lxx ebdomade sepedicte finis ꝑpheta dameli xpus seu messias debuit venire/& ſcr cuius p
mus aduentus de quo asserimus finis reuelatoꝝ angelorum factum dameli/iam dudū ꝑ nrā
ſcr in preterito/q̄d fiunt a me mentem

Paulus

Licet verum ſit/q̄ expositores mei/& ſpecialiter magistri antiqui talmudistarum/q̄ lxx ebdō̄das

predictas intelligit ebdomadas anoz & tredecim ad illi non concedit tempz messe ptinz/
exponit eam tras hmi declaronis p alios modos/vel q per hoc no possit cogi vt credat
messiam ad venisse/Ideo ex dicit eoz se no possit gloriari qd intendit/te sit manifeste contra
mentem eorum

Paulus

Bene vrgt/q magr tu amantus sis exhorte ex pone tuum hmi declaronis/vt subtrahas
a veritate ibidem contenta/si ex hoc non tollitur quin ex dicit absq; gressu possim tecum agere
in dyalectica cum quilz alio disputatiuum habet ex confessione alterius cognitu probatum
& conclusum inter eos/hic ille concedens plura alia dimissa seu generaliter ponat/sibi mal
trimacombus inuidus semper euenit hoc cum sit/licet non pro sit/nisi de essentia sui adu sarij
Unde & in proposito expositiones negoz tuoz ego non cogor admittere/nisi tuis rationibus q prome
sisti/qua gratia quia ego vnanimiter credit hmoi ebdomadas intelligendas ex anoz/
eo hoc primo tibi tanquam alte nitio intendendum/De alijs vero ex positionibz suis si qua
contra me/non cogor eas disputare/nisi forte ruino vel anitas sacre scripture eas suadeat/&
eodem mo debet esse inter me & te/si ex authoritatibus noui testamenti vel sacroz nostroz
aliquid inuentum fuit contra me/potes illud allegare/& oportebit/q ego concedo/de hijs ante q
contra te fuerint in predict non eris obligatus concedere

Paulus

Habeo mentem tuam circa p̃m q obiectum/dic igitur Adam/de hmoi ebdo
madarum/qd ni hic non ex pressum

Paulus

Si bene hmoi consideras/nouo hmoi ebdomadas angelus ostendit daniel/vbi postquam
posuit sibi hoc ebdomade dicit se super populum tuum tuz vsq; ibi/& vngetur sanctus sanctoz/
statum subdit/scito ergo & aduertere ab exitu sermonis vt iterum edificetur iherusalem vsq; ad
xpm ducem ebdomadas vij & ebdomade lxxij erunt/vij sm plenum intellectum hic/in hoc q
dicit ab exitu sermonis vt iterum edificetur iherusalem/si quo intelligit illud ab exitu sermonis ad
edificationem iherusalem dnice dimissionis ex posicionis/Alijqui vero ex posuerunt de exitu sermonis
dei ad gabrielem angelum de quo dicunt ab initio primi tuli egressus e primo/Alij vero a
xpo anno regni artaxerxis/quo idem rex precepit vt reedificaret iherusalem/vt habet nec nec in
Alij vero vt inquit Raymundus martini & alij sequentes exponit si initio fuisset a quarto anno
Iechonie regis/a quo anno vt suppositum probat exeunt sermo dei ad Jeremiam dicentis. Complebo
perunt impleri in babilonia lxx anni visitabo vos & suscitabo super vos verbum bonum &
reducam vos ad locum istum/In quo verbo sermo dei primo exeunt de reditu populi in iherusalem/& p
quos reedificandi ibi templum dei & habitacula populi & muros/hos adhuc no esset data limi
tacionis reedificandi/Unde iste primus exitus sermonis dei de reductione captiuitatis babilonie
ad qd referitur ille verbum angeli dicentis daniel/scito ergo & aduertere ab exitu sermonis
vt reedificetur iherusalem/consonat cum hijs que daniel in suis scriptis & Jeremias supradic
tis supplet exordium ab illa yphetia Jeremie/dicitur enim in principio illius capituli dan[iel] ix Ego
daniel intellexi in libris numeri annorum de quo factus e sermo dni ad Jeremiam yphetam
vt complerem tibi desolationis iherusalem lxx annos/& posui faciem meam ad orandum dominum de
precibus pariter & deprecationibus considerauit de verbis Jeremie patet ab illis verbis supplet sibi angelus
dicens/ab exitu sermonis vt reedificetur iherusalem &/Unde ab isto initio procedendo in co
putatione lxx ebdomadarum recte sm veritas historiarum & planorum sensus lxx dierum in
ad ultimum ebdomadam in qua passus dominus fuit celebrata/p qd sm veritatem fidei nre re
signata fuit predicatio/& finem accepit primum &

Paulus

Ostende ergo in processu hmoi q putationis/s. lxx ebdomadas/& videam quo ab illo
exitu sermonis s. dei ad Jeremiam vsq; ad tempus passionis qd dicis fuerint impletas lxx.
ebdomade supradicte.

Non est mre mt tibi ad pns ostendam illum processum que pns te q potes ee habere ple- Panhus
ne in illo libro notabili qm dicitur pugio fidei / In 2a parte 30 ma lo / vbi hec q̃puatio est
perfecte tradita / sibi illam inpenes panis mutat in pastilla mgr̃e Ihrolai sup hm ma dm
vest in addicionibus quas in illo caplo edidim / In quibus alig predicta q̃putatio vera et eod
stilo ee reprobatione exposicionis Ra. sit mgr̃o tri ꝑfecte et perfecte traditur / vbi est mpcis
plane sensum et rationem om̃ que in illo ma lo continentur tam in dmonstone i-pcta ebdoma-
darum sic per septem et hoc et vnam sibi de qua intelligitur vsq ad xpm dicens et omdat
ꝑ pns / et sic de alijs ibidem contentis / Ideo admitto te ad predictu / tm quia hec no affirmo / de
hoc vt inveniam / tempus adventus xpi distincte et puctualiter / sc solum generaliter septuag
ad inquirendum solum revelationem predictam ebdomadarum Danielis finitum / dicit te adhuc
est adhuc in futuro ꝑfatis diebus / Cui iam transiit in preteritum / et q̃m expositores no sibi
mos q̃ etia tuos totum tempus hanc ebdomadarum mgri quod in ista scriptura sic
oportuit aduentum / iam dicit q̃ transit in preteritum / ut patet ex pdictis / Ideo ho sufficit
ad probandum intentum meum ad pns / sine hoc q̃ intrem / ad calculandu ꝓssum / puta
tionis adventus xpi vsq ad finem / ꝑ tm ex illo processu et variatione hmoi
narum et alioꝝ comentorum sit valde longus et transcendens et compendiositatem hm / tractatus Panhus

Allega in doctores nros / qm quos totum tempus pdcm ebdomadarum iam transiit in preteritum. Panhus

In illo libro thalmud q̃m dicitur eboda zara capl̃o primo habet detrate / q̃ hec ebdomada Panhus
Danielis incepit a destructione p̃mi templi / et tantum in destructionem templi 2i / sunt
quasi q̃dem duas destructiones fluxerunt cum de am / que finem hec ebdomadis duo
/ quoꝝ quidem duorum p̃mi hec anni fluxerunt dmante destructe templi / et facta sunt p̃na
bne cum an̄o am / et hec fluxerunt a principio reedificationis templi 2i vsq ad destructi cius
per Romanos / Idem erat habetur in li qui intitula de ordine mundi / qd habuit dni redem-
ptoꝝ / quasi quidem aiites Ra. sa. sequitur in hoc passu tamquid in violabiliter tenedas
apud hebreos / apud quos illa q̃ in talmud detrata habentur seu diffinita sine q̃ traditione
certa sancte doctrine exposicionem non hn eis quatencuq ab eisdem recede ꝑ temendi sit tanq̃
inter. sancte scripture contenta / quit in multis locis ab eis traditur / et a Ra. noꝝ / in pno
sim dextro / tamquid profundamento tamen sim oper ꝓsupponi / auctoritas eoꝝ talmudica in
hmoi detractionibus apud judeos et in eodem gradu sicut auctoritas bibl̃ie apud nos
Constat aut q̃ a destructione templi 2i per titu / in quo tpe sunt finite hec ebdomadum
sim tuos doctores vsq ad pntem dimm / si amat dm̃ m̃o cur xpi fluxerunt am mille
trecenti lxmy or / et sic habes manifeste / q̃ blte tue ebdomadum sim q̃putationem doctoꝝ tuoꝝ
iam a magistris temporibus retractis transiit in preteritum / et q̃ quis tempus adhuc q̃ messie
de quo agim / qui in fine eisdem ebdomadis ꝓphetie seu angelice p̃dicatur fore
Licet illi mgri seu doctores quos allegas sic q̃putassent ebdomadas finem habuisse / et alij doc- Panhus
tores mei aliter sentientes / Credo ee predictis solum non potes formal̃ efficaciter con-
me rationem mei p̃dus discussum / p alios expositores.
Licet bene credo / q̃ multi hebreoꝝ attendentes q̃ ex predicta q̃putatione ebdomadarum Panhus
p suos mgros detracta contradictum / opinionem venisse inveniunt mta hoc quasdam vari
as seu ficticias expositiones / ut saltem per vias obliquas tortuosas veritatem luce da
rionem subterfugere / unde ꝓ eis vaticinatur ezechiel xiiio. Sicut vulpes in deserto sic ꝓphete
tui doctores tui / Sicut Vulpes cum queritur subterfugere venatorem vel tamen multis

t varias huius rationes atq; tortuosas sequentur / qd' in hoc loco magis me stringit tuus ex
expositoribus ex quibus ortus non est scrutinium faciendum Nam ut aut plus in primo ethi
omis quidem persecutus opus fuerus forte esse. sufficies aut maxime q sufficere tenet apparet
vel estimetur habere aliquid rationem huius illegalis / Cum aut predicti expositores dicto tuo quam
plurimum allegium sit a doctoribus talmudicis nemine eorum studiose detracte traditis / et posita a
tam magnis expositoribus tuis p ra. sa. expetita tanquam ydeosa in sua glo / non oportuit put plus
dixit ad alias singulares expositores seu opiones seu opiones inducere / de uno tm certo
scito q fuerunt multi doctores tui qui de tuo adiectus messie non p ebdomadas p dictus p
per alias mitteres disponentes tractaverunt / quomodo quilibet assignant certe temporis huiusmodi
aduentus / que quidem tempora sunt varia et ex diuersis motiuis p quelibet eorum assignata /
quod tm iam transierunt nec potuerunt / et sic secta testo nr. cuilibet eorum tempus aduentus expressa
transiit in preteritum / qd est intentum / quod erit si nr phm primo ethi consonant vere

Paulus

Nam nullum sibi illi doctores nri qui tempora diuersa assignauerunt ad huiusmodi aduentum / et quod illa tempora iam transierunt

In ma. q. ondi. q. sint multi magistri seu doctores famosi in dicta q. d. ipe primi aduentus et deinde loquitur de tempus aduentus q. iam transierunt in preteritum

Paulus

Inter tuos doctores fuerunt multi qui primum / et alii medium quasi ultimum / et alii medium / et in quolibet istorum ordinum fiunt non modica tempora latitudo / magna fuerunt plures et varii rabbini seu expositores famosi / qui de hac nra tractaverunt

Paulus

Paulus

Indica nr de quolibet istorum gradum seu ordinum vnum vel duos / si forte habes tria opiones in hoc assistentes

Que tuba primorum talmudistarum fuerunt aliqui ut nosti qui vocantur thanay / quorum auctoritas inter vos alios et magna post prophetas / et de istis fuerunt tres de hac nra latitudine tres / Quorum primus dicitur ra. vose qui in libro seder holam sic de ordine mundi exposuit tria tempora ebdomadarum modo supradicto / sum q iam transiit tempus aduentus messie / ut dixi / et fuit etiam alius de magnis illorum qui dicit thanay qui vocat ra. iaqbi qui scripsit duas epistolas quarundam ebdomadarum / et sic credebat q messias erat venturus tempore destructionis templi 2i / Ideo scripsit quendam librum nouum bouohba qui illo tpe dixit se esse messiam / quem fatuum secuta magna multitudo nidoz post plures annos a destructione ihrlm p romanos / et congregati sunt in quadam ciuitate nomine biter et rebellarunt contra predictum falsum messiam aduersus imperium romanum / qua ratione adrianus cesar transfretauit / et obsedit eos cum suo falso messia inuento / et capta ciuitate omnes interfecit cum suo messia / prout ista et dicitur prolixius in quodam libro qui dicitur demay. su. di. qui incipit biblosa p aquinum / et in glo. tren. sem super illud verbum tren. ij. cilo. Dissipauit dns et non pepercit pascue sue iacob / de quo quidem falso messia et suis sequacibus intellexit illud dan. viij. Et filii prouaricatores populi tui extollentur ut implent visionem et corruent / Fuerunt alius ut ibidem habetur qui dicitur de domo helie prophete / qui posuit ibidem expresse / sic in libro de ordine mundi / quod per sex milia annoz debebat mundus durare / qui quidem anni p tres partes erant diuidendi / sexto mo / quia per duo milia annoz p. mundus erat quasi sub vacuo / p hoc designans tempus anni legis datum / sed postea vacuum / quia non est aliquis populus sub lege diuina / Duo milia vero annoz sequentia potuit tempus legis / asserere q tot tempus debebat fluere a data legis usq; ad messiam / duo milia vero 2a seu vltra asserunt esse sub messia / et sum eo ab aduentu messie usq; ad finem mundi debebat fluere duo milia anni / Constat aut q mo quantitatem horarum q. in hys regionibus hyeme et vbiq; terrarum contentarum a oriente mundi usq; ad

pñtem dnum dñi millesim cc xxxvij fluxerut / quadr mlia trenta & octingenta / & duo dñi
Unde ꝑ ꝓm predictum doctorem tempus adiectus ꝑ a mille & vij dñi transit in preteritu
Et si habeas tres principales de mñ corr qm dicuntur thamy / Post predictos fuerunt alij non
tantę aũctis ꝑ quasi sub eis & isti dicuntur emorayn de quibus sunt omnes de maioribus
vocatur rab qui dicuntur in libro sanhedrin ni dss heleth q omes tmi assignati & adiecte
messie iam transierant in preteritum / & q non pendebat redemptio nsr in ipa prima / hoc ille
Que quidem dicta vera sunt & ipsi me intelligta / Nam trg assignatus in ꝓphet ad tran
sunt vt dictum & / inquisitio iam capud venit / & non pendet redemptio nsr in prima / & quia
eorum primam cigent statim habuerunt messiam / quod habem ꝑ rei euidentiam / & hic
iste rabi non erat tñ intellexit verba prie ipm prolata / trg eo eis habem q omes tmi assignati
de aduentu messie iam transierunt / quod est intentum / fuit & alius gentiles sibi qui transl
dicunt / q omes termini de aduentu messie iam transierunt prout iam dicunt / sorte sinis /
volunt precludere viam inuestigandi hmoi tñs / ne per hoc aliqui ambiguitatem de veritate / fide
deuot ne audiuis ꝓtinendo tñs & aduentus messie / per hoc voleris designari / q esse penitus
tendunt seu inuestigari de hmoi tñs / non reddens adhoc aliquid racionem / set aũctem / cum
malicia manifesta & Nam nullus fuit famosus scriptor seu glosator inter eos / qui de hoc
solempniter no inquirit / prout iam patebit / Post predictos qui dicuntur emorayn fuerunt alij
qui dicuntur gaon de quos nño fuit quidam in Assia nomine rabi saadias qui scripsit super
talmud & super bibliam / & quos sint duo libri quos vocant libri de credendis / in quo co
natus & eos dictis ꝓphetarum probare / q messias nondum venerit / & eque sunt ad magnum dili
gentia de tñs aduentus messie / & studuit sm suam diligentem inquisitionem / certos tmos pdi
aduentus / qm iam transiit in preterito / per cc vel annos / & ultra vt in eodem libro habetur
Post predictos gaon fuerunt / rabi moy egiptius qui tantę aũctis fuit me eos / vt a
maiori parte audiui dictum / ꝓuerbiale / q a moyse legislatore vsq ad moysen pigip
tum non fuerunt sancti sicut iste moyses / Iste vero licet in suo deut in libro de Iudicibus titulo
de regibus vbi tractat de messia / dicit / q nullus debet ꝓtingere tñs aduentus messie supra
quos supradicti dicunt aliquos computantem tñs / tamen ipse metu quadam Epla / quia mslt
audiuit qm erant in assiria scripsit / q habebat eo certissima traditione antiquor / q ꝓphetia
futura esse erat in isti / & q messias debebat venire & redimere isti in anno a creatione mundi
mcc xlmo dicto loco / q erat conatus & fundari in quadam aũcte balaam q mlo / & tria dicit
sm computationem audiui / q ab anno ccc millesimo cc xxxvij & a mille cccxxxvij a crea
tione mundi sm eos / sequit quod ab eo assignatus transiit iam in preteritum p cc & viij
annos / quadam ꝓtinentem fundant in quadam aũcte balaam mcc xlmo dicto / vbi dicit
in translatione mea Qui temporibus sunt dicet Jacob & isti quid operatus sit deus / in
in hebreo habetur / quasi in tempore isto dicet Jacob & isti quid operatus sit deus / q verba extra
dictorie atquios sonare sic eo ponit / q quatuor tempus de preterat a mundi sm
habet eorum ꝓtinentem usq ad tempus magno baladan ista verba dicit / in tempo presti
sunt habebat a tempore quinto dicti ss balaam usq ad tempus magno balaam qui verba dicit
ꝓphetia futura est in isti per messiam / q q sit tamen de ista pharte de qua nō est
tenendum sufficiat ad pñs / q per ipm Ra moy qui dicit tñs aduentus messie non stipedo
sunt postea alius magne aũctis / qui dicit Ra moy gerundy qui scripsit super talmud
quoddam opus / qd vocant novellas / ex posuit et pentateucum / in cui exposicionis parte

prohemiale detrahunt ro magna solempnitate/q messias erat venturꝰ certissime anno
a creatione mundi/ve millesimo cdxxxv/Item alius de p̃missa promittit noie Ra. Leui
hargueri/qui vulgariter magister leo de Bañolas nuncupatꝰ/qui scripsit super aliquos li
bros bibie me exposicione sua super Danielem/reddens deo gras/qui sibi reuelare dig
natꝰ aduentus messie/assignauit hmoi tpꝰ in anno supradicto/s. ve millesimo cdxxxv sm
hebreorum computacionem/contendas ro Ra. mey gerundensi supradicto/qui q̃ annos tpꝰ iam
transijt in preterito per tempꝰ ex. annos/de Ra. sa. no iam dictum ꝑ supra/qd̃ sm eum
sunt lxx ebdomadarum sunt finito tempore destructionis templi 2i/Ille quibus ois bꝰ
consideratis habet/q aduentus messie de quo agimus non solum sm scrutinium scripturarum quas tibi ꝓ allegam/sz etiam sm alias auctes meis libris positas vitam etiam
habere/s tam in dicta/z si alioꝝ doctorum seu magistroꝝ vel expositoꝝ tuoꝝ in variis tem
poribus z regionibus constitutoꝝ/tempus aduentus messie iam transijt nec terminꝰ

Danly Quia doctores nre varie scripserunt z etiam fallibiliter de hmodi tpo seu tempore ignorat eis
chor/q hmoi tempus ꝑ Danielem a deo z signatum/ita q non possit cognosci a quocunque
usq; dum veniat ipm tempus/testante Daniele vltimo vbi de hac mata loquens sic ait
Vade Daniel quia clausi signatiq; sunt sermones usq; ad tempus ꝑfinitum/Liber ergo illius no
habet intentum z actionem presentem

Paulus Si bene consideremus auctem Danielis ꝓ te allegatum/non reperiemus/q tempus sit
clausum seu signatum ois/sed tantum primus seu ꝓmptus/qm materia sua exigebat ea q
sic luce clariora non posse videri/s doctis sic nostris hmoi tempus no dimittere ocultum
Legitur enim ibi sic dayhs vltro citroq; per verba ꝓ te allegata sic Intelligent z de alabamtur
z quasi ignes probabuntur multi z impie agent impijque intelligent omes impij/porro
docti intelligent/habes ergo ex dictis Danielis q̃ tempus illud ꝑfinitum sibi impijs
debebat esse clausum z signatum/non aut doctis Cum aut tu non poteris credere omes
magros tuos sub quoꝝ doctrina z audito de numero omnes iudei fuisse impios/s ponit in stolis
z doctos eos credis seu reputas/s. qm q̃ per eos impietatem non poteris eos excusare
a cognitione temporis aduentus messie ꝑfecti/nec apud te no reputet impij s. nisi
z docti

Quarta distinctio de scrutinio septimane legis
eius de congregatione nri populi per ppm seu mes
siam et continet quatuor capitula.

In primo capitulo ostenditur/q congregatio israhelitarum duplex est
intelligenda/s. corpalis z spualis

In 2o capitulo ostenditur/q congregatio spiritualis est digna seu potior quam corpalis

In 3o capitulo ostendit/q per terram sit z iherusalem et templum dei vbi ꝓphete dicunt congregandos
fore omes israhelitas/q intelligendum est de de celesti beatitudine in qua sci spiritus
congregantur

In quarto capitulo ostenditur q̃ reedificatio templi ezechielis reuelata no est spectanda mathei
in futuro ꝓplenda/nec ex ipa sumi arguit contra illud quod probatum est supra iam de
ante.

Paulus Quia tu nitꝰ per auctoritates
probasses/q tempus aduentus
messie transijt inpiorum ut intendis/adhuc non possis quod alias scripsisti auctes

Capitulum primum in quo ondit̃ q congregatio israhelitarum
duplex est intelligenda s. corpalis z spualis.

quibus multa dicitur fore impleenda per messiam p̄missum/q̄ty ꝑ hoc nō ssimile rōndeo
ampliat nondū fuisse impleta & quibus nrīo sequitur messiam nondū venisse

Propone q̄ illa nondum impleta que ꝑ hoc aūtes sacras p̄ messiam p̄dictantur impleri Bambus
ꝑ hoc per singula vt melius discutiantur.

Inter ceteras/ppono tibi vnā ex congregationem ydeo & seu ecclesiam per opus fiendum/ex qua Bambus
congregatione vt nosti/quā plurimi ꝑphete loquuntur ex presse/ꝑ tanta hodie vt euidenter
patet ecclia dispersa ꝑ orbem sicut antiqua fuerat & que pars/q̄ messias p̄missus q̄ eos de
bebat congregare nondum venit

Allegas illas auctoritates/quas credis prope fore in hoc loco/vt eas diligenter discutiendo Bambus
patefiat

De congregatione dispersionis/scias futura/inter multas ꝑphetarum aūtes que hoc dicut Bambus
omnium in illa ezechielis capitulo/vbi sic hec dicit dns deus non reducam captiuitatem
Jacob & miserebor totius domus israel & zelabo nomine meo/et postea confundent confusionem
suam et omnes prevaricationes eius in quibus deliquerunt in me/cum habitarent super terram
suam sine terrore/et cum congregavero eos in terram suam & non derelinquero ex ea vltra
ex eis & non abscondam faciem meam ab eis/quia effudi spiritum meum super domum israel/ait dominus
deus exercituum/ecce iste manifeste habes/q̄ deus congregauit eam populum
suum & terram hereditarii & deuixit eos super terram suam/ꝑ pars manifeste vsq̄ hodie non esse
impletum ꝑ messiam tuum/quo sequitur q̄ impleri per verum messiam que spectant
Circa hanc congregationem/ego oro debes scire/q̄ sicut supra tibi ostendi per dictum ysa. magistri tui/ubique dictorum in sanctis scripturis contentis/ex quorum merito vel a quo/quo
modo scripture venire oportet diligenter inquirere/inquo sensu intelligantur/sicut deus fuit de hijs duo Bambus
bus/israel Jacob/seu iuda in domo dei & ex in ꝑphetis congregatio de qua hic ꝑphe loq̄
tur congregatos spiritaliter & animos/sine quo credibili seu operabili/vel desiderabili & hm/sicut eos
corpora in eodem loco posita dicuntur congregata locali/& ad invicem remota dicuntur dispersa
si/si animi in eodem contemptu intellectus seu voluntatis essentes vni dni seu vnitati/& a
fortiori possit dici congregati/vnde aūtas per te allegata dupliciter potest intelligi/ꝑ hoc quod
dum de congregatione corporali intelligitur/q̄ fuit impleta in reditu de captiuitate babilonica quo
ad populum israheliticum qui noluerunt astende ad terram promissionis habuerunt locum seu principium
hoc faciendi/vt habetur ii paralip vltio/& esdre primo/& hinc fit quod aliquando propheta
in quo duo dicit ꝑphete nisi quaestionem quaestionem Jacob &/quod esset manifeste falsum/&
hoc esset ad huc futurum/cum ab illo tpe in quo dicitur fuit hinc quaestionem vsq̄ ad istud tpus
transierunt plusquam mille septingenti anni/ꝑ q̄ tempore ezechielis q̄ hoc dicit fuit per ꝑphetam
iam tempus predicte congregationis imminebat/ideo ꝑphetice dicitur in hac ꝑphetia nisi reducam
captiuitatem & congregabo eos de terris inimicorum suorum & Christo nō intelligit/istud
ezechielis vlo & congregabo vos de popolis/& adunabo vos de terris in quibus dispersi estis
/& dabo vobis humum israel/que quidem ꝑphetie & plurime alie scilicet facte sunt impletum in reditu
captiuitatis babilonice/& per congregationem corporalem israheliticam que tunc fuit facta
Ordo vero illos congregatos in hac aūte q̄ntas intelligit no congregationis
supradicte/& animos/qd impletum fuit per messiam seu opus nrm/sub quo totus israel
fidelis ꝑpe qui vere israel dicit & qui in prima dispersione congregatus seu vnitus in fide &
fhm q̄ amicicie deum vnitur seu congregantur. Nec obstat hmi/illos/q̄ dicitur hinc
quaestionem/tm q̄ non tm defuit tempus in quo hec ꝑphetia fuit dicta a tpe adiecte
ꝑpe sicut ad tempus pus est manifestum/tm quia nisi prius dnus eternitat̄ spiritus

ord̄ rp̄ntantur vt nūc [illegible] quibus patet q̄ fm̄ vtrūq; predictas exposiciones ꝑpheria ista iam
est ꝓmpleta / & sic her auctoritas michi fuit pro te.

Paulus Si bene consideras nauta predictas exposiciones potest stari cum vero sensu tituli huius auc-
toritatis / quod volo tibi ostendere / ꝓmo de ꝓma exposicione / 2o de 2a. Prima est exposicio q
dicit / q ꝑpheria predicta fuit ꝓmpleta tempoc̄ reditus de captiuitate babilonica & mani-
feste falsa / ꝓpter duo / que in eadem ꝑpheria continentur / que nequid fuerint tempore
templi 2i ꝓmpleta [illegible] ꝓma est illud / quod dicitur ibi / & non dere linquetur quicquid de eis
/ quod est manifestum non fuisse ꝓmpletum tempus reditus de captiuitate babilonica
in quo reditu nedum decem tribus que ibi non interfuerunt / sed eciam de aliis duabus multis
milibus sed [illegible] est illud quod dicitur ibi in predicta auctte / [illegible] abscondam vultum faciem
meam ab eis / qd̄ nullo mō potest dici fuisse ꝓmptum in illo tpe / cum a destructione tem
pli 2i vsq; nūc / manifestum & dicam abscondē faciem meam a nobis plus quā centies illis
quando nos in tenebris interna & tam acerba captiuitate / vt est manifestū

Paulus Ad obiectio tua contra ꝓmam obiectionem exposicionis non valet / propter duo [illegible] primo & ꝓ tpe
reditus de captiuitate babilonica cum habuerimus lucernas a nro vltō redemptōre in christo liber-
tatis / vt patet per ea que ibi allegantur 2o patet vltō / & ꝓ 2o esdre / & sic verificat illud / & nō adhuc
rum quicquid ex eis / quod nullus fuit derelictus / cū potuerit redire si vellet sublato ergo impe-
dimento concessa gratia [illegible] & quia esdre in fine 2i tra & ꝓpe 3i post reditū captiuitatis
babilonice her verba legimus / & habitauerunt sacerdotes & leuite & de populo & cantores
& ianitores & machimei in ciuitatibus suis / totus israel & pervenit mensis vijs & filij israel in ciui-
tatibus suis congregatus est & populus quasi vir vnus in platea [illegible] que ante portam aque ꝓspi-
cit / ubi fuerunt in reditu captiuitatis babilonice michee / qd̄ prouidit manifeste cum
dicit exposicione.

Paulus Impossibile videtur / vel saltem non verisimile / q̄ non remansisset aliqui de tanta diuersitate
iudeorum per orbem sparsa [illegible] nisi per manifestū est / q̄ de decem tribubus vltra flumen ethi
pice transmigrauit / nullus fuit in christo in reditu captiuitatis babilonice / & sic nullo mō
potest dici / q̄ totus israel fuit in christo in reditu de captiuitate babilonica.

Paulus Ad de decem tribubus non debuit hic fieri mentio / quia ad finem propositum non fuit de aliqua
Sciendum quod erant a deo instituti super totum israel / & eciam a cultu diuino qui erat in christo
vt habetur [illegible] & si forte de duabus tribubus aliqui remanserunt qui non
extenderunt in christum in reditu captiuitatis predicte. Nec esset dicendum aut
tormentum esdre supradictum / q̄ fuerit tā pauci / q̄ quasi nulli reputentur [illegible] Nam sim
plex nō christus quod modicum & quasi nichil reputatur. Unde & sibi ꝙd dicitur ꝑ
ma auctte ezechielis ꝑte allegata & non derelinquam quicquid ex eis [illegible] Sic mo in
telligendum est / q̄ de pauci vel modici si forte remanserunt non fuerit mentio
ꝓphete / sicut nec esdras nō dixerat / omnes israel in predicta auctte ꝑ me alle-
gata.

Paulus Ad hec restat illud verbum in predicta auctte ezechielis ꝑ quod nullo mō illa auctas
potest verificari de tempore reditus captiuitatis babilonice / si ea dicta & non absconda
bitur faciem meam ab eis constat autem / q̄ illud tempus maxime absondit deus fa-
ciem suam ab israel / presertim in hac captiuitate a romanis incepta / & vsq; hodie per
totum orbem crudeliter continuata.

Paulus Bene concedo tibi / q̄ deus absondit faciem suam a iudeis in hac captiuitate ex multis plus q̄
ante / unde de eis verificatur illud dauid vos [illegible] & absondam faciem meam ab eis / & cet
mederatis / de quo forte mira me tenet in sequentibus est aliquod tollo quidem / ꝙ deus
dicit mortuis ꝑ loquentem / & eo ipso non sequitur / q̄ deus absondit faciem suam ab israhel [illegible]
a veris fidelibus / qui israel dicuntur ſm ſpm / vt habetur [illegible] Christus enim inquit deus

abscondit faciem suam ab isti/ sñt a veris fidelibus qui isti dicuntur sñm spiritu/ vt habet
℟ Ihesus enim nñquam deus abscondit faciem suam/ postqua effudit spiritu sñm super eos ide
pentheroste/ ideo ppheta dix per ppheta/ et no abscondam vltra faciem mea ab eis de effundam
spm meum super domu isti dicit dns/ De qua effusione largissa ppheta fuit Ioelis iii cº
Quomo pot verificari/ qd deus nñquid abscondit faciem suam ab illis/ quos dns fideles sen Hanchus
discipulos ppe tñm/ quia ut ps illud tempus penth. nequo dns spm sñm misisset nisi suos
imo ille discipuli tamen fere illorum sequaces fuerunt omni per gentiles et vagi atq; profugi
super terram dispersi/ magnasq; tribulationes et obprobria et iniurias passi/ ut hec hystorie
testantur/ q quidem pfecutio fuit nñquid/ et durant per totu orbem/ vsq; ad tempa grandis
imperatoris/ qui nefas que spiritu diuinus pdicti pfecutiones mandauit tessimi/ falsum ergo di
cit/ qd deus nñquam abscondit faciem suam a fidelibus dicitur post illud tempus penth ad te
assignatu nisi per annos fere durauit illa pfecutio/ pcella quia passi sñt dam/ et por
tea nisi pcessu tempoꝝ multe alie pfecutiones in variis temporibus contra eos insurrexerunt
/ et cruenta cotidie resurgunt/ vt est manifestu/ et hystorie tue/ et vt euidencia testa
Concedo tibi/ qd discipuli tui/ et omnes eius fideles magnas pfecutiones tribulationes atq; obpro- Hanchus
bria fuerunt passi post passionem dñi/ qd pfecutiones ille diminuerunt p malignu tempus/ et
et in diuisis mundi partibus diuisi/ ita ex hoc non sequitur/ qd deus abscondit faciem suam a fid
libus vbi/ per faciem eius dicit intelligi gratia sua/ per qua homes saluantur/ sñm illud
psalmi Ostende faciem tuam et salui erimus/ quam quidem gratiam in tanta habundantia diffu
dit in ppe fideles in die illa penth/ quo habundanter spiritu sñm effudit super eos/ q ut
fiunt per Ioel vt dictu e/ ppheta/ et erunt postea in diebus temporibus/ pserim in primitiua
ecclia/ qd fideles illinati p illam gratiam ad nichilu reputabant aduersa mundi pro fide et amore
ppe sustinere/ per quam tollerantia magnanimi pfecutiones nomine dñi fiunt per totu orbe qual
tatum/ et cuius fides dimulgata/ vnde ex hoc non sequitur/ deum abscondisse faciem suam a ppe f
delibus/ si paulus faciem suam misericorditer eis ostendit/ sñm illud Ostendat dns fa
ciem suam tibi et misereatur tui/ maxime cum dei ira cadat in illo qui ppter nulla mundi ad
uersa a rectitudine seu sanctu cordis et vere fidei confessione non recedit/ de quibus in ps qui
ppter te mortificamur tota die/ et ro dicitur a quodam d'mus/ Hec est victoria q vincit
mundum fides nra/ prout in sequentibus dño concedente ro inter nos fiet sermo de vic
toria ppe/ amplius declarabitur
Placet in ad pmissa supersedere a discussione de Capln sedis in quo ondit q congregatio spiritualis est dignior seu potior quã corporalis
victoria ppe tui ut sñd fiat singularis inter me
et te de hac disceptatio Sed ad ppositum nrm redeundo Hanchus
contra tam expositionem auctoritatis ecclie et me ac alle in qua expositione dicebas/ q congre
gatio illa auctoritate contenta intelligi spiritualis/ sñt omnino/ et sic asseruisti/ q tantus nisi sum
et est congregatus in fide ppe tui/ cum obtio sñt q congregatio spiritualis no inuenitur in sacra scriptura/ si vbicunq; dicitur congregatio/ intelligi corporalis/ unde illa expositio nullu
habet in scriptura sacra fundamentu
Congregatio spualis legitur in scriptura dicitur cum ppe tot eius congregati sunt mystica Hanchus
tem sibi Constat aut/ q congregatio migratiua interdu fit per multitudinis regionum sñm
migratiu aggregatiu/ que non a congregatione corporis/ et conceptum cordis Legi et ecclie
vocari q ppheta missis dñs accipit duo lig/ quorum vnu scriptu sit tribui Iude et filiis eius

/et aliud tribus effatum t forte erit/que quidem legnd de mandato dei trad ad alterum
admpsit/ per quam adductionem vt ibidem legit/ pfigurabatur eadem pmissio ad mpm
em/sit q[uo]d vltra non dubitarent mdnat gentes seu due regna/ Equo patz/q[uo]d p quedam
corpalem figuratam quedam spiritualis m[a]nifestat/t p quid/q[uo]d quedam spiritualis e pon
ar seu dignior quam corpalis/sicut figuratu ponit seu dignit e quod figura/t ex expo
sitione illa que dicit/congregatio de qua loquitur ezechiel in dicto allegata p te intelligen
dam esse de aggregatione spirituali rationabilis e t multe bone scripture sacre consona

Paulus Quilibet p[rese]ponit q[uo]d non probat[ur] quedam vna e[st] q[uo]d figuratu potius seu dignius e quam
figura [illegible] e q[uo]d exponi congregatio homi[n]m que simpl[icite] in scripturis traditur p aggregatione spiritu
lem t rationabilem [illegible] e/q[uo]d talis exposito e sacre scripture ignota/t q[uo]d multu esset contra
rium mihi nec dicte fundate/ideo eadem facilitate possit negari sicut concedi

Paulus Quod figuratu dignius sit quam figura/patz e notum m dicti figuralibus/q[uo]d p humana autem
m veniuntur illam humo figura e pter figuratum/ad hoc cum sit figura ut figuratu
repetet/vt p magis resarus resurrexi t hmi/constat auc[tori]m xpm p[ro]pter q[uo]d p[ro]pter ad
et ad magis libri in figuratus locutionibus/quibus sepe xpheta vtuntur/figura e pter figura
tum/xpheta cum sint t poete p pulchritudine humanam p rosam figuram/t fortitudinem p leo
nem/in hmi/constat auc[tori]m q[uo]d pulchritudo humana p[er]fectior e quam pulchritudo rose/tm sit p[er]fec
tioris subiecti sui nam/subiecti t fortitudo humana q[uo]d habitus virtutis nec rationalis p[er]fectior
e quam leonina/t de similibus/t sic probatum p[rim]o Equo sequi[tur] 27/Illa manifestu e/q[uo]d congrega
tio homi spiritualis malique bono spirituali/ut pute in fide vera/seu meritate/p[er]fectior est
quam congregatio eorum in aliquo bono corpali Et ideo exponi aliqd bonu m[a]g p[ro]prie in scrip
tura contentum p aliqd bonu magis p[ro]prium rationabile e/p[er]tinens in promissis/ordinabilibus ad
dei p[re]mium/que quidem promissiones de maximis bonis intelligende sunt [illegible] et patet
etiam sacra scriptura sepe consuevit trade sub corpalibus figuris naturis spiritualia/vt dicta pe
humana t hmi/Unde tria p[rese]posita mea supradicta satis probantur

Paulus Quod [illegible] promissiones ad dei premium et magnum bonum intelligende sit/qd[od] minime
sicut probat[ur] [illegible] congregatio ysrahelitica de qua nunc agitur/ad hoc e satis clarum
nunc [illegible]

Presupponit q[uo]d promissiones ad dei premium et magnum bonum intelligende sit/qd[od] minime
sicut patet/q[uo]d vetus congregatio ysrahelitica de qua nunc agitur/
ad humilitatem et viteg alterandi/dicitur p nunc supposito
deo de predicto p[rese]posito/ut de eo fiat singularis mentio/et ad portum redeundo/volo tibi os
tendere/q[uo]d tuum obiectum/in dicto p me allegata/quod alii de congregatione ysrahelitica lo
quentes/intendunt dicere congregationem corpalem/et p[re]dictam locutionem xpi tribus congregationis ysra
helitarum e fecunda Unde moyses loquens de hodierna captivitate nra/inquit/p orbe
sum dispersi/sibi et de nra conversione seu quersione ad deu deut xxx sic dicit Re
ducet q[uo]d dns deus tuus captivitatem tuam t miserebitur tui/et iterum ibid congregabit te
et misera Si ad terminum celi fuerit dispersatus ibi te congregabit dns deus tuus et ibi
te assumet atq[ue] introducet in terram quam possederunt patres tui et obtinebis ea &c
Equo patz manifeste/q[uo]d illa congregatio deberet fieri a dnis partibus terre ad tm
promissionis/quod nunc e intellectu de congregatione israhelitica seu [illegible] vbi de redeptione
seu congregatione nra a captivitate hodierna ad hmi agitur dicit In tpe illo vocabu

In 3o condit q[uo]d p tram ista et ierlm et templu dei vbi xpheta dicit congregandos fore omes israhelitas intelligendu est de celesti beatitudine in q[ua] sancti spualiter congregantur

ihrlm solim dm/et congregabuntur ad eam oēs gentes in nōie dm̄ in ihrlm/vbi manifeste habetur/q congregatio illa per missa spectata non sōlum ad terram promissionis sed ad unitatem ihrlm & intelligenda ut ste patet/q loqr de lomli congregatione ¶ item ezechiel in pl̄o & in alijs rebus seu quatuor sequentibus/agitur de mensuratione templi reedificandi per extensum q quidem reedificatio hactenus nō fuit impleta/nec tpe esdre/nec machabeorum seu hēodianorum nitpatz intuenti illa capitula & historias de templo vt lo quentes/Unde necesse e ad veritatem ipsius spherie salvandam/q reedificatio illa plenarie impletur tpe m̄e congregationis spectate per missam/Unde eo pdicto manifeste habes/q congregatio ihrlmitana debet fieri in terra sca/vt in p̄. dicte/& ezech in unitate sca sc̄i ihrlm/ut in dicte 2a/scilic̄ q templum ierosolomitanum & reedificandum & sanctificatum per ezechielem spherum/Ex quibus manifeste habetur/q congregatio de qua spherе loquuntur & companibus

¶ Dot ppositi ubi in pma dis & per tria ra. mea probam/qm septuaginta sanctos recte intelligere vult/apertz q sligentes dnm equanimiter deferunt/constat aut recte scripturas sanctas scrutanti/q iste trs terra in sancta septuaginta equore dicitur/Illam quas ampl̄us pro ista terra corporea & sensibili/in qua homes recte habitant/quas vero pro spirituali/in qua scōs sc̄a habitat/de qua dic̄ in ps̄. Credo videre bona dm̄ in terra viventium/Unde dicitur illa quam allegat deus/vos. Inquid dic̄ Si ad cardinem rei finis dissipuli fuerit te congregabit dns deus tuus/& inde assumet te atq introducet in terram quam possiderunt patres tui & obtinebis eā &c. Sed intelligē de hodierna captivitate vestra prout tu opponis/tunc congregatio de qua loqr intelligenda/quando/Ihr & terra gentis in illa aūte intelligenda est non terra sensibilis/in qua patres habitaverunt corpaliter pro certo tempore/& postea mortui sūt/sed terra viventium in qua quandoq; viventes fuerunt ad deum per veram primo quidem dei & mutuam ppinquitatem introducit & eternaliter manet/Ubi ergo illa aūte non habes aliquid contra me

Banlus

¶ Set in terra aliqua mansionis ampliatur prout etiam manifestum/hoc & tu addisti hoc tuum inventum/& hmōi. Set terra simplex capta/non credo q ampliatur in scriptura missa p hariza fusibili

Banlus

¶ Imo terra simpliciter sumpta sine aliqua additione quidem ampliat mansionis p terra spirituali in qua sc̄i habitant deo/cum in ps̄. Inquit mites hereditabunt terram & habitabunt in seculum seculi sed cum constat aut/q nulla e terra sensibilis in qua mansionis in seculum perhabitent/cum omnes mansiones habeat vita existentes sint mortales dicit ste patz/q terra de qua loqr Ista non e ista terra sensibilis in qua habitamus mortales habet spiritu/sed illa terra celestis in qua mansiones habitant in seculum seculi /eternaliter/& ipsa e ppria terra viventium/& ste patz q portat ps̄a terram simplex sine additione/illam terram celestem/qua sc̄i habitant/quod quidem sligentes et doctores tui sentiunt

Banlus

¶ Indica m̄/q doctores mei intelligat terra simplex sumptam mansionem quidem sligentes terram viventium

Banlus

¶ Imp id ps̄. xp̄o. Dopnus tuus omnis missa in pretium habitabunt terram patres tui in lr̄ sanhedrim &o. heleth ste dicit/cuius uterus habet partem in seculo filio

Banlus

Scriptū ẽst em populus tuus omēs iust & ĝpetua hãbitabūt terrã. h illo / quod auctoritatem tenet omēs posteriores & moderni sine g̃ tradictione / eo quia patz / q̃ terra simpl̃r in verbis vsq; dicta s̃ in dict / hẽditabūt terrã / ampl̃r g̃ terra illa celesti & eadem mõ intelligenda ẽ in q̃stõe dcoꝝ per te allegata / vñ ex illa nõ habes aliquid contra me

Paulus

Audo exclusionem tuam quia exponendo hmõi terra terrã / sz adhuc tua euasio non sufficit ad q̃stionem scilicet pme alle / sm̃ qua patz / q̃ no sdm̃ in terra p̃missionis congregandi sz redimendi per vñ seu messiam / sz ad unitate sanctã sm̃ ihesu / dicit enim sm̃ ille hominũ ihesu sdm̃ dñi & congregabuntur ad ad omnes gentes sicut iij Unde dicit licet terra quãq; ampliatur pro terra celesti vt videntur dicere q̃stiões p te allegate / sm̃ doctores ihesu semp ampliatur pro illa unitate sca ihesu in qua templi & salomonis sunt fundata / vbi sm̃ legem antiquam cultus dñi celebrabat / vñ ad illã pñtem pertinet congregatio temporalis / seu localis de qua agim̃

Paulus

Ex hac dictione ihesu idem ẽ dicendum sicut de hac tõ terra / sz q̃ requiratur scilicet actus alio ampliatus m̃ sp̃ tm̃ / sicut illud ex q̃ ihesu que edificatur ut unitas cui participatio cuius mẽbrum sum̃ Doctores tri tradunt / q̃ ihesu inferior dñi ad ihesu superiorem illi ex quo patz manifeste / q̃ intelligit illud quod dicit in q̃ ihesu que edificatur pro ihesu est satis congrua inferior / et illud quod sequit ut unitas cui participatio mẽbrum pro ihesu superiori / que quidem expositio ẽ satis congrua / q̃ illa inferior ihesu hierusalem ad illam superiorem dirigitur seu ordinatur quia igitur ex dictis tuis / q̃ ihesu hierusalem ampliatur quãq; inferior sicut pro illa celesti / et sic ei debes intelligi in q̃stione pte alle / sm̃ qua dicitur / q̃ congregabuntur ad ihesu omnes gentes ¶ Item sicut / q̃ etiam sm̃ doctores tuos non sdm̃ beatitudo celestis vocatur ihesu in scripturis / sz etiã mons dei & gloriosus sanctus dei & sanctuarium & atria dñi & templum dñi & hinc est ideo tam dicitur quia ascendet in montem dñi aut quis stabit in loco sancto eius & alibi & contempsit anima mea in atria dñi & multa alia intelligi debet sm̃ tuos de celesti beatitudine

Paulus

Ostenda m̃ / qui sunt doctores nostri hoc dicentes-

Paulus

Inter tuos doctores qui de beatitudine futura loquuntur quidam rationabiliter locuti sunt principalius ut nosti / sc̃z Ra. mor. egregius / qui de hoc tractauit in suo dñr. in tractatu de pmã tale viij in quo in particula vij loquens de primo eterno sic dicit / hoc ẽ primum quo multo superius ostendit hoc est bonum post quod multa alia bona / et hoc desiderauerunt omnes prophete / q̃ bonum etiã multis vocabulis nobis / ut nos dei & locus sanctus eius / & locus habitationis & via sancta & atria dñi / templum dñi / domus dñi & porta dñi hec ille ¶ Quia cũcte patz / quid tibi mirum hoc dicentem

Paulus

Luc contradictio tibi / q̃ hec dicebat terra ihesu / templum dei & hmõi / quod accipiat in sp̃tualibus pro celesti beatitudine / sed tu dicebas ezechielis ꝓphetam alios euangelistas sequentibus contenta ubi agitur de redificatione templi / ne tollant hanc expositionem declarat enim ibi ꝓpheta minutim et mensuratim omnia cellularum templi / sibi et fenestrarum et porticuum / sub equiuocatione muralis particularis / quecumq; redificationis sic narrata / ex intelligi de mali edificatione / sicut aut q̃ talis redificationis qualis ibi continet non fuit post ꝓdictum ꝓphetam / nec erit ante / unde nec

In q̃ cõtinetur q̃ redificatio templi Ezechielis nõ est spectanda mãliter in futuro implendo. Neq; ex ipa sumitur argumentum contra illud quod ꝓbatum est. Christum ad uesse

/q tpe messe mod ꝙmpleatur

Quo ꝑsupponꝫ in hac tua argumentac̃e /quoꝝ appar̃ per tuos ꝓbos doctores posse ꝙbari

Primo ergo ꝑsupponꝫ /q̃ ꝑfecta vsio gethicleꝫ de qua loquit̃ oportꝫ intelligi de tali edificatoe

q̃ et ꝑsupponꝫ /q̃ hec vsio tali intellecta nequeam fuit ꝙpleta q̃ ꝓdictum ẏphetam

Ad oppositu ꝓmi habetur expresse actoꝝ vi libꝝ regꝝ ca° hebreo /nobi ꝑ illud ver-

bum gethicleꝫ vltio q̃ cantatur ꝙsq̃ mlia t nouem centenarij ex illa die duꝫ ibidem ꝑ habet

dicit ꝑa abbꝫ domus que ꝑ eorum ꝑo t benedicto ꝑ deo ꝙsq̃ mlibus leuarũ tonitme fuit

ꝑscriptum ꝑ penitentie vsq̃ mlia t /super quam q̃stionem ꝑa ꝑ ꝑ dicit de ihem celesti

telligentiam hoc textus ꝑ gethicleꝫ /her illi /ex quibus manifeste habes /q illud verbum ultimum

gethicleꝫ quod ꝑ quasi conclusione totius materie hui⁹ redificationis t ꝙ quibus tota illa redifi

catio intelligenda ẽ de celesti ihem /hoc idem ex̃ potest haberi q̃ q̃stionem ꝑa noua exposita ꝑ

me alle mqua dicit /q̃ nouus dei t loricꝫ ꝑus eius t atria dñi t templi dñi t domꝰ dñi t

porta dñi t hui⁹ quoꝝ intelligentiam ꝑceptum ꝑ de primo eterno /voluntas ꝑua ei /q illa q̃ visi

one gethicleꝫ de templo dei t domo dei t porta dñi t multis huiusmodi traditum intelligi pot

de primo eterno /que in celesti ihem ponissime hꝰ ꝑ ꝑfecta /q̃ tui doctores tuos redificauit

ꝙ gethicleꝫ narrata non ꝑ nisi q̃ intelligat de tali redificatoe /put tu ꝑsupponꝫ /Con

ꝑsupposito tuo q̃ mqua duꝫ ꝑstet /q̃ talis redificatio qualis in ẏphetia gethicl q tuc

tadqua hactenꝰ fuit tali impleta ꝑ /qua plurimi doctores sacre hystoriographi tue assentiũt

/q lex talis edificatio sicut per gethicleꝫ prostituta non fuit ꝙpleta tempore zorobabel

beli nec̃ ꝑ esdre /fuit tamen postea impleta in templo 2o /mqua tempore plures regꝫ

persarũ ex aliqua deuotione addiderũt multa ad edificia templi /silr t machabei qui

fuerunt templi ornamenta coronis aureis /t multo magis ut dicit ꝓsephus in h. xv an

tiquitatu heredes asmonea nec̃ ꝑdecessores magna edificia fecerũt t ꝑ ꝑ ꝑ

fundari oportet quę uero eius congruitas seu conuenientia per ordinem quo singulatim humana
premittit inuestiganda est

In cal° vij ostenditur q ille finis dei de quo loquitur ysaias mcm° lvij per totum et infine preceden
tpli d ueris messiab non aut plus uideoru sint ita sa false sumpsit et qd eq illo cal° no fine p
redentis habentur qi conclusiones plene tradit q ipse messie meo applicat qm no p pondus armo
ru alias promerendo sed potius patiendo et moriendo suos redemit a seruitute prii no aut a seruitute cor
porali humana

In cal° viij ostenditur q ihs deus patrissat horem redimet a peccatis sine passione et morte p no tmn
eq hor diuendum e q frustra horem p eq passionem redemit

In cal° nono ostenditur q modus liberationis populi dei a pcto p passione et morte eqd sint grauio
res eq parte dei liberant quam si per solam dnam magis populu liberassit

In cal° octauo ostenditur q modus liberationis populi dei a pcto p passionem et morte eqd sint gra
uiores eq parte q p quod sint facta redemptio seu liberatio quod si per sola dnam magis po
pulus fuisset liberatus

In cal° septimo ostenditur q modus liberationis populi dei a pcto p passionem et morte eqd sint
graueniores eq parte populi liberati quod si per solam dnam magis populus fuisset liberatus

Ecce mentem tuam recta congregatio israelis si p messiam seu eqm phosiet hereda Gedeo
ut in diuinis quid sentis de redemptione
one quod ppheta frequenter pmittit popu
lo israhelitico p messiam vt ei dicitur ysa
lxo Venet a suon redemptor et alibi
Iudicium sancte hs vsps ad optinendu terre diuine redemit deus suum sine sanguine et multis sibi q in p
phetis promissionibus continentur quod no pot dici iam impletu in iudeis seu populus israhe
liticus non e redemptus a seruitute si p eqm fideles eqd tm quos deus de uero israhe
helitico fecerit p eqm tm redempti a pseucoribus seu applicationibus modi vt patet in historiis
euangeliorum tuorum nec etiam hodie sit redemptu ab hmoi adiacentibus in diuinis partibus orbis
Regno patet q xpus tuus non sint uerus redemptor populi et per quos nec uerus messias

Cetera uestrum dictionem redimit seu redemptio et hmoi sibi e dicendum sicut b. de congrega
tione est cui duplex redemptio sit corporalis vt ibi de eo vi. redemi vos in brachio
extento et exo. xv. dicentis ni mihi tria populo tuo q redemisti qd intelle de redemptione
a seruitute egiptiaca q corpalis erat et sit de membris alijs Est et alia redemptio spiritualis
seu ani redimi a seruitute peccati de qua ps et vsuetus miquitate redimet israh eorum
q alibi ubi et xps redimet istos eq ceteris miquitatibus suis et sic de multis scribit quod
redemptio per messiam in ppheticis promissa intelligenda est non de prima redemptione sit
corpal sicut redemptio egiptiaca et babilonica q spiritualis scz a seruitute prii sicut d regre
gatione dictu e de talis erit redemptio scz spiritualis valde dignior e quod redemptio cor
poralis et sit nuncq ptinet ad bona q p uerum redemptorem messie promittu

Duo ppponis que tibi in membris probanda ad tuu habendu notitia quoru unu est q
spiritualis redemptio e dignior quam corporalis cui opponitur terre coiter Vulgariter
cen dicitur nam bene pro toto libertas venditur auro qd coiter intelligit hoies de liberta
te a seruitute humana Q ppponis etiam 2o q maiora bona magis ptinet ad promissionem
messie quod infra videndu ergo de prima deinde predicta ad 2m

Ad primu tibi rndet sic q redemptio spiritualis scz a seruitute peccati e dignior seu maior qz

m lege ⁊ ꝓphetis ꝓmittebant ⁊ ut mꝝnia⁹ eis ꝛeq̃es ⁊ multiplicet m/ruum ꝑ quod meretur²
vitam futuri ſeculi het ille Et idem in titulo de regibus ⁊ bellis eorum aplo vlt loquens d'e
por' meſſie ſic ait In illo tempore non erit fames neq; bellum neq; zelus ſeu q̃ tercio q̃ bona
erum valde ⁊ fluenta ⁊ oꝛa minerali mvenientur ſicut terra ⁊ non erit cura homi⁹ n' ut
cognoſcant deum hoc ille videſ agitur ſm veterem doctrinam ſtulis datoꝛ q̃ libertas a ſub
iectione humana ⁊ mꝝna in tempoꝛ meſſie ad habendam veram libertatem ſeu perfectam et
ideo nõ oportet exponẽ redemptoꝛ promiſſam in ꝓphetis pro tpe meſſie ꝑ redemptoꝛ ſpiritalem
tm̃ eſt per totam illam quam tamen libertatem ſ̃ corporalem no ſunt habentes ꝑ meſſiam
tm̃ gñale ut dictũ eſt hꝫa vñ ⁊ ꝓſtranda e habere ꝑ vere redemptorem ſ' meſſiam a vinculis
ſpectatum

Si bene conſideratis magiſtratus Ra mor deſint ſcrutinio ſcripturaꝝ de vero meſſia loqui
tur in multis ⁊ ſpecialiter in duobus q̃ ad ꝓpoſitum pertinent Primo enim deſerat in hoc q̃ aſſerit
habundantia bonoꝝ temporaliu ut pote libertas corporalis a ſubiectione humana ſilr ⁊ papa tem
poralis ⁊ magna copia diuitiarum hui⁹ mundi fuiſſe meritũ ad hoc ut hoies cognoſcant deum ⁊ mdꝝ
nos operibus oꝛationi intendant ſeu ꝓficiant // Secundo deficat aſſerens q̃ meſſias promiſſus habeb at vin
cere omnes nationes mundi poteriter ⁊ ſic eduere populu ſuu helectum a ſubiectione gentiu Hinc
enim deficiens patet Si enim ſcrutatus fuiſſet ſcripturas manifeſte inuenſſet q̃ habundantia tẽpo
raliu bonoꝝ ⁊ poteſtatiua cauſa ſeu occaſio obliuiſcendi deum ⁊ nõ diligendi legem eius erunt hijs
ſic poſtquã ingreſſi erãt ⁊ ſaturatus fuerit ⁊ domos pulchras edificauerit ⁊ habitauerit in eis hinc
ꝓ aumenta et animaꝝ greges argenti ⁊ auri aurandiq; vaſis copiam elegerint cor tuum ⁊ non obli
viſcaris dñi dei tui qui eduxit te de terra egypti et domo Si obliuiſcaris dñi dei tui abu
labis poſt deos alienos ⁊ habes ergo ex teſtimonio eorum ꝓphetaꝝ ſ̃ meum q̃ copia tem
poralium bonoꝝ occaſionem prebet non cognoſcendi deum ⁊ obliuiſcendi Idem habes ꝑ teſtimo
nium Sapientiſſimi ſ̃ Salomonis qui ꝓ dono a deo inſtanter petebat mendicitatem
⁊ diuitias ne dederis mihi ſ̃ tantum victum meo tribue mihi ne forte ſaturatus illicitum ad ne
gandum ⁊ deum meum dominum ⁊ deum Honoꝝ enim hui⁹ mundi impedimẽtum cognitionis intellectum tra
hit de ipſo Homo cũ in honore eſſet non intellexit Si ergo tuus magiſter ſcrutatus fuiſſet hmoi
⁊ ſibi ſcripturas no aſſumſiſſet q̃ copia bonoꝝ temporaliu reputanda eſt de iure ad cognitionem dei
Secundus vero defectus tui magiſter dicentis q̃ meſſias promiſſus in potentia armoꝝ cor
porali omnes totius mundi ſui patiꝝ manifeſte vſq; eius aduentum ubi de meſſia ad litteram tra
ctatur ſic legitur exiet virga de radice Iheſſe et flos de radice eius aſcendet Item ſuper
eum requieſcet ſpiritus dñi Item ſpiritus meus ſuſcepit eum Electus meus complacuit ſibi in illo Item dabo
te in fœdus populi in lucem gentium profert non clamabit nec accipiet perſonam
nec audietur foris vox eius thalamum caſſatum non conteret linum fumigans non ex
tinguet in veritate educet iudicium non erit triſtis neq; turbulentus donec ponat in terra
iudicium ⁊ legem eius inſule ſpectabunt Ex quo habes q̃ meſſias promiſſus in ſumma hu
militate ⁊ manſuetudine docturus ſit gentes ⁊ daturus legem ſuam non in tumultu ſeu ja
ctancia ubi de aduentu meſſie ſui maiores doctores noſtri tractantes legem expoſuerunt ſic filia
ſyon iubila filia iheruſalem ecce rex tuus venit tibi iuſtus ⁊ ſaluator ipſe pauper aſcendens ſup
aſinam ⁊ ſuper pullum aſine ⁊ diſperdam quadrigam ⁊ equum de iheruſalem ⁊ diſſipabi
tur arcus belli ⁊ loquetur pacem gentibus ⁊ poteſtas eius a mari uſq; ad mare ⁊ a fluminibus
uſq; ad fines terre Ex quo habes q̃ meſſias promiſſus in paupertate ⁊ magna humilitate
veniet erat ⁊ non cum quadrigis ſeu equis nec in bellicis armis ſ̃ patiens loquendo ſuum
dominium erat extendendum per orbem quas ob cauſas magiſter tuus Ra mor ſi conſideraſſet certe
non diuiſiſſet hec ⁊ alia per te alle⁹ q̃ ſicut dauid venit mo abitatis ſ̃ per viam armoꝝ

sit messias victurus/cat totum bonum/sum quod nō est verū Nam victoria & mere spualis
tollligenda est ut patebit sicut & sua redempcō

Sanctus Ra mor. posſ respondere ad mas obiectiones & primo ad primam sic lic̄ verū sit q̄ d'ci ar-
gu hom habundantia s̄n affluentia temp̄alū bonoz impediat a regnione dīna & cet a noīa
tia veritatis cū speciali seu singulari dono dei posſ homo cū hmōi affluentia nō impediri
a talū bonoz spualiū conſecutiōe legitur em de abrahā q̄ erat multū ditatus in
pecudibus argento & auro & hȳ de pō legis ibidem dr̄ dubitabā cum me & este perfectus
Scipio patet q̄ affluentia bonoz t̄palū non impedientur a dīna regnatiōe ſ̄ potius in ea
proficient

Paulus Concedo tibi q̄ illi qui ſt̄ in magna perfectione q̄standi non distrahuntur per habundantia
tempalū bonorum a dīna regnatione & amor ſ̄ hor ptinet ſolū ad magnos & p̄fectos ſicut
abrahā ſ̄ ad rōem ſeu vulgariē populū dūtes predicte testimonia opponi ſt̄ q̄ hmōi
habundantia non admittat ſ̄ distrahat cum aut messias dr̄y rōes doctrinā querere alty
populis p̄ q̄ deum cognoſcant & ei adhereant oportet q̄ nō eos allienat seu abstrahat per-
bona temporalia que & cōi ſumpſu hoīes ab hor distrahūt

Sanctus Et ſi de cōi ſumpſu verū ſit q̄ habundantia tempalū bonorum hoīes distrahat a dīna regi
natione & hmōi ſicut dūtes per te allegate bñ dicē in tempore aut messie hoc erit nōn
ſt̄ q̄ hmōi habundantie tempalū nō ſolū nō distrahat ſ̄ et admittet hoīes ad dīna cog
noſcenda & bona opera q̄renda ſunt em de cōi curſu nature q̄ lupus agnū rapiat & pan-
dus hedū & hmōi & tamē de tpe messie legit ipſa ip habitabit lupus cū agno & pardy
cū hedo accubabit vitulus & leo & ours ſimul morabuntur & puer legit nō ipſi nocui
ſore & tempe messie debet credi ſt̄ q̄ hoīes bonis tempalibus repleti non impediantur eo
hor a dīna cognatiōe ſ̄ potius p̄ea admittent & p̄ficient deo hȳ denoīo opante in hoibus
ſit brevis malia ſuprādēt ſonctatem inſectum fructuoſe dicto modo

Paulus In hac rōne seu cauillatiōe tua manifeſte ſtrādis doctrine magri tui ſci mor ſuprā
dicti dicat em in li de Iudicibus t̄lo alle cālo pū non ostendat ſuper eor q̄ in tempore
messie ceſſet aliqmd de conſuetudine mudi aut ſit aliqd nouū in hoīb q̄ ſancta ſcā p̄dīc
p̄babūt & mirabuntur in conſuetudine ſua incidat hȳ em quod dicā in ipſa habitabit lupus cū agno
p̄babūt & conſpuatiōe & ſigā q̄ iſti habitabūt confidenter cū impiis ſicut in ſcīptura tur-
tur lupus et pardus inſpturus hoc alle & quo habes manifeſte q̄ p̄ma tua negra nō a dicēdū
& conſuetudo nāles ſicut mutetur tempore messie ſ̄ cūctis hoc ſonantes ſt̄ exponenda
tm̄ in p̄babice vy pat q̄ dicere q̄ in tpe messie hoīes q̄n cōtēplabūt & affluentia tem-
palū bonoz alias distrahebantur a cognatiōe ſpualiū tm̄ per nouū dominū dei ſ̄ tm̄ ha
no distrahentur ſ̄ potius a dīnis proficient & manifeſte ſtra doctrina expreſſa in mgri

Paulus Circa 2m quod obiciebas ſtra pa. mea
dicente q̄ messias victurus erit vnū ſcūm
vi armorū quod dicis eſſe falſū aſſero ſ̄
cum q̄ victoria & tui habunt ex mere ſpua
lib tibi rūdeo q̄ hoc aſſero tua & mea te
cū rōem conſtat loquendi ſcīpturaz & cū nicomona ōnes victorias q̄ magnā ſtrue ſ̄
tute reputantur Victoria cū qua abraham habuit de ſcīpq regibus tempalib fuit
ſ̄ q̄dā a melchiſedech ſacerdote dei excelſi benedictionem dei ſ̄ceput ac q̄ deo p̄gente
hoſtes ſuos manu ſeu in p̄lio ſui habuit vt legit ſcīp xiiij Exponis etiam in multis vtute
dīna corpali ſubiit victoria dīna laudat cantantibus moyſi ex illis eſt Dextera tua

dñe contingat mirum dñe vr. Sacra de victoriis Josue & multis alijs que temporibus
nrīs in ista contingerunt vsq; in tempus David qui figure fuit xpi. iste dauid
qui pharaonis multiplicatur. pharaonis gentis actiones & tot victorias a
gens ipd deo psallens dicebat circundet manus meas ad prelium digitos meos ad bellu
quod mtelle de corporali victoria non cogo reperiri p sacram septimam dicentem hec
victoria spualem que tuo messie attribuis aut vnctis sic nr̄is remotis. cogo singulis ar-
mis. qui illud verbi vaferibit omnes filios seth quod mtelle de messia & victoria cor-
porali opponit stant & aliud ois sacra septima contenta q de victoria loquatur de cor-
porali victoria mtelligatur.

Victoria spualis non solū reperi in sacra septima sed affirma. qui est melior quam
victoria corpalis legitur enī pd vnū. melior e parciens uno fortī & qui duatur suo
suo oppugnatore verbū alicui⁹ rebus Ratio aut quare parciens virtuosi melior e uno
forti assistit. cū ab exposito rebus sit iam patiencia q est virtus ipse qsistit in forti
tudine sicd p qua eā munit. tollerantiam adueisa. video quidē aliud melior e simpe tale
fortitudo sicd est melior. qua fortitudo corpalis Ratio aut. si. nō distat qn duatur
suo melior e oppugnatori rebus tales e iam appetitus sensitiuus p maiori parte
in habitus duatur appetitu intellectiuo his cū ordine rationis sicd ille cui⁹ irascibilis duatur
suo sensitiuo appetitu p quē duatur domus ceteri. q. hoc sit tale dictum nel victoria
maior e sic virtuosior. qua victoria corpalis vt dicebat philosophus & alexandro magno
qn quid plurimas urbes oppugnauerit audiens dicebat q alexander erat pugil
dei sacra iam drogeus p rationi duabat suo sensitiuo appetitu cū sensu alexandri di-
ligenter pugnabat nouebatur cū alexander subiecte per ambitiosa & garpsecuta quibus
tamen drogenes duabat p rationi cui subiecuus habet ipse p cautelam sacra tradi q e
dare victoria spualem & q talis victoria e melior quam victoria corpalis

Pauli

Pendo illa q dicit
de victoria spuali &
de eis p q paret ad ea
paralem victoria
utrū ista ad propo
tum applicentur ap
tet duo probari quo
rū e vnū vt huiusmodi
toria spiritualis pertineat ad verū messiam Ad vero q per talē victoriā quam dicit
spualem messias tuus redemit populū israhelitarum seu suos fideles.

Pendo

Concedo tibi q hec ps per me probanda & ideo primus probabo primū de nūc. 2m. Ad primū
igitur primi psupono tibi duo vnū e q messias de quo loquim⁹ excellentior & perfectior
prosecutū in ppheris & ceteris quibuscūq; habuis aliud e q redemptio in ppheta p messia
promissa ceteris redemptionibus de quibus in scriptura fit mentio e perfectior primo pro
quos principalis fuit Abrahā cui facta e promissio futurie beatitudinis dei inqui-
sitionis et ppheta de quibus moyses fuit principalis in legis datione & in dei regnante
& in miraculorū operatione post ceteros scriptura deut. vltio dicit non surrexit vltra ppheta
in israel sicut moyses q nouit dns faciē ad faciem in cunctis signis atq; portentis &

Silu' fuerun qm eo q pp'ntu ist' salmanerun ab hostibus dicebat' salvatorib' vt legit' de hezech iij. Inde' Instituit dns eis f filius ist' salvatore vocabulo hezech. filiu gera filiu gemun. qui vtriq; manu p dextera velatus. & silu' de sampson legit' inde. xiij. fre salvabit. ist' de maribus philistiis. & ste de multis alijs ad inter omnes illos nullus fuit ta le perfectionis q de deo dicuntur tam magnus & sublimis sicut dicebat de messia p'missa eque pl'is. ppositu ist' q messias p'missus inter ceteros patriarchas & pphetas seu salvato res fuit excellentior.

Sanctus

Allega illa magnia seu sublimia que de messia dicuntur in pphetis ste q de nullo alio ste mihi dicuntur.

panlus

Ysa. lij. de redemptore seu salvatore ultima p messiam erunt fienda loquere' dicens q pulchri sup montes pedes nutrientis p dicentis pacem audientes bona p dicentes salute dicent sion regnabit deus tuus &c. et mira parient dies breviores sicut fuerunt in diebus omnium generum. & debent omnes fines terre salutare dei nri. & ex hoc predet eis deus ist' que & multa que in illo gestu construentur & redemptione que p veru messiam erunt fienda sicut oms expositores tam nros qua tuos intelligentur. & ut ibidem declarat pphetia mandatum dignitatem hui' redemptionis in eodem contextu nullo alio interposito subdit esse intelligendum. exaltabitur & elevabitur & sublimis erit valde quos aut ista respectus dequo loquitur pphetia tm. Iste caldaycus ostendit dicens in hoc loco Esse intelligendum nros messias. quid aut significent verba pphete in hac tota replicatione exactissima ei dicat exaltabitur & elevabitur & sublimis ei valde ecclesiastes exponentes in hoc loco declarant dicentes super his verbis ste exaltabit plus quam abraham & elevabitur plus quam moyses & sublimis erit valde plus quam angeli nam sedens ad dexteram dei dicitur. Et quibus verbis pphetias signat ei caldeus dicens exponentibus satis habes q quali pnia nec pphetarum tanta dignitas competit sicut messie qui non solum maior quam abraham pater fidei & quam moyses in tota domo dei fidelissimus nam ex ra. b et sublimior quam angeli dei dicitur. unde primo presupposito manifestissimum est. Et vero presupposito q redemptio que per messiam erat futura & excellentior ceteris aliis extitit q in preteritis patribus fuerunt probatur per illud ysa. duo. ist' salvatus e medio sabie eterna non confundemini & non erubescetis usq; in seculum seculi. Ex quo patet q salus ista & ppetua nullis habens finem. quod non potest dici de aliqua salvatione que in preteritis temporibus sibi ista habuerunt omnes enim fuerunt limitate in tempore q solum certis temporibus duraverunt ut patet de egyptiaca & babilonica & aliis particularibus.

Sanctus

Verba hui' sancti quod ultimo allegas unde loquitur de preterita salvatione dicit enim ista salvatus e medio quod e de preterito non enim dixit salvabitur. Ex quo patet q tempore ysa. loquitur illa salvatio de qua loquitur iam translucerat in preterito & ista de qua agitur futura erat tempore istius pphete. & ideo non vult q de ista pphetia loquatur.

panlus

Tua tranquillatio nulli hystoriographo tui ex quo manifestum est q pphete sepissime loquuntur de futuro per modum preteriti & hoc pater certissimum. Ex hoc illa confidentia q a deo sibi revelatur utrum videretur esse certa ac si essent preterita hic non dum methaphorice quod patet ex plurimis locis & maxime ex his q me alle. ubi dicit. Consolatus e deus populum suum redemit israhel videruntque omnes termini terre salutare dei nri que adhuc q tunc erant futura & adhuc per te spectantur & ibi loquitur per modum preteriti in qua re hinc pphetice manifestum q quia multa sunt facta salvatoria seu redemptiva pretita seu eterna. certum sit te & ideo mire

prima pars dñi n ca xvij

est ut intelligentur verba ꝓphete de futuro quorū veritas salua rōne ignorata ꝓdi-
tis igitur duobus ꝓ suppositū iam probat̄ facile ex eis concludetur primū per me probandū
sc̄z q victoria spūalis principalit̄ ptinet ad verū messiā dēi cū māle ictuū ꝓportionadis
sibi passibus sibi ⁊ forme subalēs sunt materijs ut eo dominet ꝓphete habetur sic ut per-
fectiores forme debeantur perfectioribus materijs ⁊ hinc sit opposito ꝓfectori redēptori sibi
⁊ ꝓfectori redemptori perfectior victoria debetur ex qua ꝓdictis patet q ꝓfectior re-
demptor inter ceteros de quibus ꝓphete loquuntur verus messias est sibi ⁊ inter redepto-
res alios redemptio ꝓphetico ē perfectior sequitur q per victoriam spūalem que perfec-
tior ē omnia ut dictum est redemptor perfectus redemptis perfectis sibi redepti aquire
quod fuit probandū primo.

De hoc quod modo probatus nō ē magna
grauitas inter me ⁊ te sicut ex facilius
concederem tibi q messias ꝓmissus ꝓfectior
⁊ inter ceteros homines qui dñi salutatores seu redemptores sibi ⁊ q redemptio ꝓphetica scripta p
fectior atq; validior seu diuinior sit ceteris sibi ⁊ tibi concedo q victoria sua potentior
sit atq; validior ceteris alias cū victorie non se extenderunt ad omnes filios seth q ad to
tū mundū sed tantū ad aliquas gentes ⁊ certa climata ⁊ hoc tu modici diuinitus victo
ria aut̄ messie totū mundū ad semp sibi subiugabit vbi missus facile concordabimus si maior
pars totius mūdi gentilis in hac parte consistat q hoc q tu asseris verū messiam virtu
ū esse patiendo nō aut̄ corpaliter vincendo seu subiugando quod ē manifeste gētilitas sancte
scripture legi cū zacharie vltio de quodam bello ierosolomitano in quo omnes
gentes debent aggregari ⁊ erit ciuitas capta ⁊ postea liberata egredietur dñs ⁊ preliabitur
contra gentes illas sicut preliatus ē in die certaminis ⁊ post multa que ibidē ꝓdicuntur
que ptinet ad victoriam corpalem illius belli concluditur ⁊ erit dñs rex super omnem ter-
ram in die illa erit dñs vnus ⁊ nomē eius vnū Cognita ꝓphetia hēs manifeste q per vi
toriam corpalem erit dñs rex super omnem terram sibi ⁊ nomē eius vnū q nō nomi
batur dñus nisi ab vnis seu cultibus sicut in pmo tempore ꝑ omnes gentes sub vna fide ⁊ vno
ritu deum colent que quidem concordia finalis ꝑ victoriā messie supradictam q corpal
⁊ spectatum sibi quod dictum sophonie iij tunc reddam populis labium electum vt vocent omnes
in nomine dñi ⁊ seruient ei humero vno quod vsq; hodie non est impletum ergo erit in fu-
turo postquam deus effuderit nam spiritus super gentes ⁊ regna prout ibidem habetur q ly
effusio ire per corpalem subuersionem intelligendum ⁊ item q habetur ezechielis xxxviij
⁊ xxxix. de pelleo rege et magog quod quide pelleum manifeste predicta corporale ⁊ cū bellet
armis equitatum in qua ꝓphetia multa ⁊ varia ponuntur que nullo mō put exponi nisi de
actibus bellicis ⁊ hinc q nam fine redemptio populi israhelitici ponit̄ ibidem subdit glorificando
me quartam captiuitatem iacob ⁊ misereberis domus israel ⁊c Ex quibus manifeste habetur q
per bella fortissima corporea ⁊ per victoriam corpalem redimendus ē israel virtute dñi ꝑ
messiam ⁊ hoc subiugando ⁊ suppeditando gentes aduersas nos aut̄ patiendo vt tu videris sentire

Si bene attendis ea que dicta sunt supra duo sunt aduentus gñales messie seu ꝑ de quibus
sacra scriptura mentio fit non simul ꝑ quos de vno quoq; de alio in quibus duobus
aduentibus hō idem sit populus seu messias veneris non ty sub eadem forma ꝑ sub diuisa seu op
posita nec ad idem effectum prorsus ꝙducendum ꝑ ad diuersos put ex sacris auctoritatibus
posset probari ex primo cū aduentus messias predictatur venturus in forma maxime man
sueta ⁊ humili de quo vsa. xlij. qd calamus quassatum nō conteret ⁊ linum fumigans ⁊ nō extin
guet ⁊ zacha. ix. de eodem legitur Ecce rex tuus venit pauper ⁊ equitans super asinam

paulus

Ego quibus & sibus manifeste ostendit ypheta quendam aduentu xpi fore in fine humiliat
maxime humiliat & sine aliquo bellico tumultu & tempore aut & effectu principali & primus hmoi
primi aduentus habes p damelem ad dñi dani ibus ie hdo eldomade abbreuiate sit sup populu
tuu & super urbem sanctu tuam consumat prauaricatio & finem accipiat peccm & deleatur iniquitas
& adducat justicia sempiterna &c Ego quibus habes manifeste q messias meus primogenitus
ypheticus ventury erat in forma manifestissima & humili ad prauaricatores & peccm aufe
rens iniquitates tollendas & hoc in tempore damelis reuelato Est aut 2y aduentus messie de quo ypheta
aliter loquitur tuy certa forma sub qua ventury & quamy certa effecty principaley seu aduen
tus de quo 2o aduentu dicit hic vij aspiciebam & ecce quasi filius hois veniebat & usq ad
antiquum dierum peruenit & magnifici eius obtulerunt eum & dedit ei potestatem & honorem
& regnum & omnes populi tribus & lingue ipsi seruient potestas eius potestas eterna quo ad seruit
& regnum eius q non corrumpetur. qui quidem filius hois de quo ypheta loquit in hoc loco in
telligitur etiam seu exposituris tuos xpe messias. effectus aut hmoi aduentus declarat tu
m damele in eodem ca° cum dicit iudicium sedit & libri aperti sunt habes igitur manifes
te auctie damelis q xpus venturus & aliqui non in forma magnifica seu humili & subiectio
maxime maiestatis & potestatis habes etiam q effectus hmoi aduentus & non ad dolendas ini
quitates prendo peccatoribus sicut in primo aduentu seu saluando & ad iudicandum seu puniendo
dnos iniquos peccatores & hmoi per sinu regni iudicium & de hoc 2o aduentu sic ad iudicium etiam
loquitur ypheta in multis locis vt tum dicit usq ad iij. Dies ad iudicium venet cu sembg po
tuli sui & principibus eius &c De tempore aut hmoi 2i aduentus no habentur reuelationes
ypheticae sicut de primo Ti vis ergo o saule non desistere in scrutinio scientie & viaq ad
meritu & loquendum a vero sensu per eas intento destruere hmoi duo tpa p duos aduen
tus Et illa que videtis in ypheticis locutionibus ptinet ad remissione peccatoru & dele
tionem iniquitatu & hmoi applicta primo aduentui quippe a xpo per messiam teste damele de
beuerut impleri ad que no requisiti tumultus seu sceptus armoy non est intendendo ho
mines p potentiam bellicam cum ventury xpus ad remittenda peccm & saluandos homines
& potius per humilitatem & paciencia ab eis durissima & acerba patiendo sic remittendo
eis peccata & deleudo iniquitates non requirentes bella corporea que sceptra alia vi
sibilia sed alia aut que videtis inscriptu que & aduentu dei seu xpi loquuntur ptinere
tia ad pacta & contractuum corporalis vt illa que allegas de gog & magog & de
pacto & foedere noo zacharie ip Si mihi de assistione sinarum dei sup gentes sophonie ip
applicare debes 2o aduentui iniquo & prius venturus & non ut passiny ab iniquis & postea
ut audeo potentissimus ad puniendu omnes sibi rebelles cu antiquo draco eoy & sic pa-
distinctio hmoi tpum & aduentuum grandibus scripturis

Samlus Audio distinctionem tuam qua es
alias in opposita de duobus aduentibus
& q loqueris de primo aduentu messie
de quo mee agimus iniquo desperes si
sit venturus ad prendum peccata
et deleudas iniquitates & hmoi Iniquo autem non requirit potentia armoy sed pocius
humilitas & paciencia vt sit ab hominibus durissima seu acerbissima & seu messias patien
do deuet finem peccm & deleat iniquitates &c Ad q non video te allegare meoy nec aut
toritatem cum tamen sit valde remotum a credulitate humana cu deus ad que solu ptinet
delere iniquitates & tollere peccata non indigeat aliquis causis mediis ad hoc faciendo

.ℓ sola ſna libertate et ſuma mā hꝫ facer' por dcpo em legi' Ego ꝓdeny q me miserator
t clemens patens t multe miserico' t verax qm respodit mihi ſn mihi qm auſert malitiā
t ſcelera atq; pcā ꝑ ipm em vias dn̄ ab ꝓpo deo moyſi reuelatas q̄ſcunt dy permitta
delere ſme hꝫ q aliquis mſpis pro acquirenda tali remissione paratur vnde t nūq̄ pri q̄ne
deus ꝑter permisit populi ipy deum magne irritantis volebat populū pniciosū delere ſic
pmittere In pte moyſes pro eis interpellans ad dem sibi repetebat hmoi vias mee
ſic quas alias sibi reuelauerat ſr dicens Dne longanimis t multe mie asſeris mq
malum t scelera t mſias Obsero pny populi tui hmoi ſny magnitudinē mie tue t sicut ꝛ
descripsiſti dns dns ſr mīa verbi tui Ecclio patz q ad dimissionem peccatorū ſen scelerū
ꝑ dn̄ non rapiuntur nſi sola mā dna non ergo rapiebatur messias venisse ad pacē
dare ſen aspera vt deus dimittat scelera ſen peccata ꝑ sola sufficeret omnia ipius messie
pro populo sancta t moyses in hystoria supradicta legitur scripsit

Verum est indubie q̄ hoc misteriū de quo agim' ſ de nro redemptionis hmane ꝑ q̄m̄ est paulus
valde remotū a nra naturali ingenio seu intellectu nisi esset ome superne nūe fidei articule fore
scripture fundam operortet illud qd veritas fidei me mihi tenet et em q ego sola dna
voluntate p̄uenit supra ome debitū nature sicut misteriū redemptionis de quo agim' nob
in notescere non posse nisi ipsam scripturā tradentis ꝑ quē dna voluntas nob notes
it Idcirco primus reuerendi est mihi ad scripturā scrutinium loquendi de redemptione
seu de modo redemptionis populi dei per messiam qd re mſpius mouemur inuestigand
rationes que prohnama fragilitate reperiri possit ad congruitatem seu conuenientiam
modi redemptionis ꝑtinēt vt ſic rationes hmane sint responsiue scripture t testimonijs

Placuit ut ipse ordine teneas mihi hac mā ſm ut ꝑmo ostendas ꝑ sanctos antes sibi posse ipm Sanctus
modo redemptionis qd ꝑsupposis vt q messias promissus redemptionis erat populū a pcō peccādo
ab hoibus dura t aspera t acerba nō aut vniuerso orbi aduersarios hoc em repugnat tu
remotū a mente mā humana q nō mſi dia aute clara t expressa debet a prudenti viro dig
nā fide existimari ſ autem hꝫ potero ex sanctis eloquijs ostendere qd tame nō credo timi
potero ad rationes cogruitatis seu q̄uenientie p̄uenire ℞ Amonume domine ℟

Q messias redemptionis paulus ✓
apto erat populū · nō vian-
do corporaliter aduersarios ſ
potius peccādo ab eis rudia
t acerba usq; ad mortem nichil
sine satis declaratur ab illo
euangelio ꝑhā · ſ ysti in lege lo
quebatur locutus de hac materia
que ut tu asseris t verū est valde remota a mēte humana sic dicere ꝓpter quos rediit
auditui nro q d. vno vel nro credibile et habens pterea hoc fidei rationibus illa q dicebant
fieri de messia predicto quod impletū sunt prophetis in diebus qm pro maiori parte nō red
debant misteria passionis de hoc hic aut ꝑheta nec hodie vt videtis credim vnde recte ꝑheta
in exordio admirationis hmoi misterij propter quos rediit auditui nro ffidei em est ex
auditu vnde vestri doctores sepe dicunt de hijs q p traditiones antiquorū repugnat ex or
auditus dijudicemus que cum ſr illa tam difficilia ad credendum declarat plene in hoc
loco t principaliter illa que de messia de quo agit ſr in ꝑsenti nro attendenda

Paulus — Scillo cm̃o ysa. filij. te non poteſt fundare inſtrumentum Non cm̃ ibi loquit̃ ꝓphete de meſſia ymo tu ꝓſupponis ſi ponit loquit̃ ad vnū de populo nr̃o. & de quo loquitur q̃ meſſias nr̃o hoc ſentit Deo vnigenito filiuſq; meus p̃mogenitus iſrael ſentit cm̃ expoſitor ſcā ſcā & poſtor m̃ apprehendit cm̃ que in hoc cm̃o continentur ſcā longitudines plagas deſertus ſy nonnulla & hmõi populo nr̃o nr̃o ꝑceptum tate hodierna exiſtentem non aut ad meſſiam ideo ſinſtra de hoc cm̃o ſumis & tua me cm̃

Paulus — Q̃ cm̃ ſupdicti ſcī ysa. filij. intelligatur de populo nr̃o in hodierna ꝑceptum tate cm̃em non ſolum hñ nos patitur ſi cm̃ e m̃ ſpm̃ tuum antiquum expoſitionibus tuis cum ſca. ſca & alijs minus bene intelligentes hoc fal ſum fimxerunt expoſitione vt mys terium paſſionis ſalvatoris nr̃i q̃d in hoc cm̃o plene traditur occultare ſeu obſcurare poſſit q̃ aut non conſentiet predicta falſa expoſitio antiquor̃ tuor̃ veritatis aſſertionibus ꝓ eo ut dictus Nam ut ſi tibi dixi in tranſlatione caldayca ſonathe que ut noſti equalis textum eo q̃ubundit antiqui non tenet tranſlatio tridecim linguas ab egro zacha & mala chie ꝓphete opportune manifeſte continetur Nam ſuper illud verbum Gre intelligat ſpūs meus quod e infine predicte cā & ſtinuā cm̃ in plo ſuperadeo ſ. leg. tranſlatio ſa predicta habet Gre intelligat ſeruus meus meſſias vt manifeſtius e ſm predictam tranſlationem q̃d cm̃ iſrael de meſſia loquitur non aut de populo nr̃o ſed ſem ꝑhet & talmudicos expoſitores. ꝑ me & excellentia illius ſui dei & equo dicit exaltabit & eleuabit & ſublimis erit valde dicit q̃ ille ſpūs dei ſ. meſſias de quo in hoc cm̃o ꝓphete loquit̃ erit exaltatus & eleuatus & valde ſublimis plus quā abraham & moyſes & plus quā angeli qui deo miniſtrant vt largius tibi ī cm̃ de excellentia redemptor̃ aſſeritur ꝓpoſitū q̃ vt manifeſte vides nullo cm̃o mo poſſet verificari de populo nr̃o vt expoſitio ſca. ſa manifeſte & meſſiam dns antiquor̃ tuor̃ & ꝑ quos debes eam exhortare falſitatis & fictitie ratione predicte

Paulus — Ius tranſlator caldaicus & etiā alij talmudici antiqui exponat hoc cm̃o ſ. filij vſq; & meſſia intelligi veratis equo habes tu doctore ſimul ſca. ſa aſſentiens oppoſite ſatis ſufficiat m̃ ad euacuandam tuam tuor̃ tuam cum me ex hoc cm̃o. Wherefore cum in hmõi expoſitione dicti ſca. ſa

Paulus — Ex natio tua nullo mo habet hoc loquium tuum quod dicta ſca. ſa nullo mo hoc equalem ac̃ionem ſimul tranſlatio caldayca que ſm omnes tuos & tuos ꝓphetas ſimul tradita vt dictum & ſecretis ſicut antiqui talmudici quorum multi de expoſitionibus ſimul ſca. ſa vt & manifeſte & notorium in oculis ſtolis nr̃os hodierni aliqui magiſtri moderni quos ſca. dimiſſa ſua falſa expoſitione in hoc loco ſequi ſ. tranſlatio caldayca & expoſitio ſuorum antiquorum ſi quid verba ſca cm̃i ſupdicti nullo mo tollere hmõi falſitatem & fictitiam ſca. ſa expoſitionem

Paulus — Volo audire a te ꝓius quos ſ. illi modernos expoſitores nr̃os quos dimiſſa expoſitione ſca. ſa ſequitur caldayca tranſlatio & antiquorum expoſitionem & ſm oſtende mihi que ſ. verba in ꝓdicto cm̃o contenta q̃ expoſitio ſca. ſa nullo mo poſſit tollere ut aſſeris

Paulus — Ra mgr̃ gerundeſi in ſua glo ſ. greg. ꝓp. dicit ſic Rep meſſias habet duas cornua ad petendū miſeratiōes ꝓ ſe & ad ſeminandum & humiliandum ſe pro eis ſicut ſcriptū e ꝑ ſa. ly. Ipſe autem vulneratus e ꝓpter iniquitates nras attritus eſt ꝓpter ſcelera nra Ille Ex quo habes manifeſte q̃ hoc cm̃o ſ. ꝓphe dicitur loquitur de ꝓpo ad hanc ſic & tranſlator caldayca & alij expoſitores expoſitorum non aut de populo

AA 25
57 26

Judeorum blasphemare volunt.

Declara ergo nobis que sit verba ne calumpnie imprudentes grecorum quemlibet nostrum possit tollere ac
per hoc illud intelligatur de toto populo judeorum pravo. Ait ille et ponit

Omnibus ab hinc quibus adhuc fumus eo quod forte non debeant intendere gredientes tribulationes istius tem-
poris predicte tribulationes que nulle nobis apparere possit populo judeorum in hac captivitate eorum
quorum primo et quia populus judeorum huius multiphariter sit vulneratus et actus in hac captivi-
tate non primo hoc patitur propter iniquitates generis sui propter scelera eorum sibi ingesta
irruunt a deo salutem seu venenum propter merita judeorum talia agentibus patri-
bus horum. non solum et manifeste falsum sit contra divinum istorum finem quia deus
reddit unicuique secundum opera sua et certum est contra mentem omnium expositorum tuorum ipsi enim
pariter nemine discrepante ardenter quia gentes quia supplicium seu afflictio populum
judaicum in hac captivitate finali sed propter hoc prandium propter deum et quia intelligi alium
intelligunt illud vel vide Congregabo omnes gentes et adducam illas in vallem josa-
phat et disceptabo cum eis ibi super populo meo et hereditate mea israel quos dis-
persere in nacionibus in terra mea dominus et super populum meum miserunt sortem et
cum pueris meretricem dederunt et vinum potabant. Populus meus in ligno suo interrogavit et
baculus eius responsum dedit ei. Et quia deus non est homo ut mentiatur et filius hominis
et non dicet ipse locutus est et non faciet ipse dixit et non adimplebit. Ecce ego
ad hoc dico tibi testatur propheta et quia deus de quo hic loquitur et quia in ore suo ab ipso formati
et qui dicti sunt in eum iniquitatem sed pendamus horas sed homo sapiens et non intelligit
propheta hic de populo judeorum et cum penas ab eis non subtrahuntur et pone primitivus sit
ne de isto filio dei testatur propheta qui iniquitatem non fecit nec inventus dolus in
ore eius quod non solum de judeis et manifeste falsum ut patet pendentibus dei et omnes et
maiori parte sint pleni vitiis et iniquitate et dolo et certum per diuturnum sanctum spiritum hu-
manum fecit et in hac captivitate sed propter primum propheta corum et qui si de primis sunt penitentes
querentes ad deum statum essent redempti ut habetur eo quod deus populo certum
finem expositorum tuorum hoc certum est contra mentem doctorum tuorum qui plangentes et
in hac captivitate sed propter magnum primum sed magna pena. Inter sequentia ut sed de
primo vel quia sed illa peccata unde aliquando dicunt sunt sua sed his nominibus propter quod
primo vitulo indepto fabricati de quo habetur Exo xxxii. Ait vero dicunt et propter
varia peccata singulorum. Ait dicunt et forte verum si recte intellexisset ut infra deo
dante patebit quod primo propter quod sed in hac captivitate non est cessatio
tui formula. Sed quidquid sit de istis manifestum est et omnes gredientes et populus judeo-
rum in hac captivitate non est finis primo sed iniquitate nec propter aliorum peccata
propter sua propria et sic habetur et finis dei de quo loquitur ysaias quia finis primo non
potest intelligi de populo judeorum et de aliquo dei filio propheta et finis huius capitis dis-
et pro transgressoribus exorantur quod non potest intelligi de populo judaico qui
non solum non erat in gentilibus imo cottidie erat in destructione romani imperii
et presertim in destructione civitatis et dispersione eius ut patet per quendam ordinem
qui cottidie ab eis dicitur in suis synagogis in quibus inter quedam alia expositio de-
cimi horum subito pereat que verba ita sed ita moy et ceteri sic exponunt sed hi
tur sed discipuli nazareni vide ergo si de talibus potest verificari pro transgressi-
bus orant et quibus habet manifeste et finis dei de quo loquitur propheta
pred predicto enim non est populus judeorum nec aliquis unus quo alius unus me
alius sit major et aliquis dei filius qui angelos et ceteros filios dei indigente

ꝓphet vnde de xpo predixit exaltabitur et elevabitur et sublimis erit valde prout
supra allegatu est multa exposuerunt hui⁹ doctorum qui hec verba exponunt sic exal
tabitur super abraham ꝑ abrahamy et elevabit super moysen et sublimis erit valde sup
angelos deo ministrantes qui quidem finis dei p̄ virtutes et afflictiones et mortē quas
passus erat ceteros a penis et a pena p̄ma erat redemptus ut testat̄ manifeste ꝓphe
ta mihor cal⁹ dicens vere languores nros ipe tulit et dolores nros ipe portauit ipse
vulneratus e ꝓpter p̄ma mea afflictus e ꝓpter scelera mea dilaniat̄ pena pacis mee super
eum et livore eius sanati sumꝰ et sic de alijs Ex quibus igitur mihor apto tu sine p
redentis thesu i mediate quidē inter alia ad maiorē virtutē ꝑ tuā manifeste habes xp̄m
Primū est q̄ iste redemptor finis dei excellentior ceteris suis tam i celo qua in
terra existentibus de quo dicit exaltabitur et elevabit etc p̄ut ꝑ tuos doct. exponit est.
2m̄ q̄ xp̄e fuit in suo exordio parvulus et humilis ortus humi de quo dicit ascendet
ascendet sicut virgultū et sicut radix de terra sitienti
3m̄ q̄ in suo progressu fuit despectus et quasi ad nichilū deputatus de quo dicit despectū
et novissimū virorum etc unde nec reputauimus eum
4m̄ q̄ fuit vulneratus ꝓpter iniquitates nras tollendas vt dicit et livore eius sanati
sumꝰ et in fine mortis finabit xp̄e mortis suos meos multos et iniquitates eorū ipe porta
bit
5m̄ q̄ omes nos preter xp̄m de lege rei erimus a via salutis et xp̄e omn̄ iniquitates por
tauit si quis ad penas de quo dicit omnes nos quasi oves erravimus et deus imposuit
in eo omnes iniquitates nras omn̄
6m̄ q̄ hec penas seu dolores vsq̄ ad mortem multiplices voluntarie et patienter sus
tinuit de quo dicit oblatus est q̄ ipe voluit et sicut ouis ad occisionem ducet etc
agnus coram tondente
7m̄ q̄ totum hoc fuit ꝓpter zelum populi xp̄e xp̄e th̄ mundi erat a peccō unde
dicit ꝓpter scelus populi mei p̄cussi eum et mortua que penā non fecit nec mendacium est
dolus in ore eius
8m̄ q̄ ipe finis dei debebat habere victoriam et fortium spolia unde eo q̄ tradiderit
in mortem animā suam de quo dicit ideo dispā ei plurimos et fortium dividet spolia q̄ eo q̄
tradidit mortī animā suam
9m̄ q̄ ipe erat reputandus malefactor seu sceleratus de quo dicit et cū sceleratis reputa
tus est tactus et reputatus est
10m̄ q̄ iste finis dei per mortem alia q̄ tollerant hui⁹ omn̄ peccata sufficienter fini
uit non hui⁹ omn̄ affirmē ꝑ multorū unde dicit et xp̄e pro multis tulit
11m̄ q̄ tanta fuit caritas huius finis dei q̄ ex pro suis aduersarijs et affligentibus xp̄m ait
orabat dicens Pater ignosce illis de quo scribit et cū transgressoribus reputatus
12m̄ q̄ ista que in hoc cal⁹ traduntur sūt valde remota a nra intentione hinc de q̄
dicit Quis credidit auditui nro vt supra expositū est
Quecunq̄ ergo et singula xp̄e applicantur vere misse nro si diligenter fuerint scru
tatus gesta sua tam in vita q̄m in morte Habes ergo ex contextu predicto
euidenter q̄ tibi docendum fuit q̄ verus messias non ꝑ potentiā armoꝝ alicuius vnde
do et supando ꝑ patiendo et moriendo suos erat redemptur th⁹ a peccatis pri

non ame a subiectione seu ꝓpinquite humana -

Videco intentum tuu fundari in dictis ysaie
capitis subductis que quidem capitula sic
vere messie intelligentiam apostoli tui ali-
quale videtur fundari in autte ꝑ qt in supdictis dnus ostendit qd postquam per scripturarum scruti
nium de redemptione seu modo redemptionis populi per messiam loquentium invenissemus
auctoritatem sufficientem qd inter eruant in vestigande rationes quantu ꝓ humana fragilita
te reperiri possint ad congruitate seu convenientia modi redemptionis inspectis multi
plicibus ut sic rationes humane scripturarum testimonijs confirmate sed antea ad probandu
videtur ad rationes Circa quod medio tibi dicere qd predictus modus redemptionis quem
tu vis applicare ad veru messiam sc qd patiendo et moriendo suos esset redemptorus et per
quod patet multiplex ratione et primo per consideratione dine omnipotentie qd stat autem
qd deus per suam omnipotentiam quod potest sine medio facere qd tu aliquo medio fiant
dicatur enim in ps Ora quecunqꝫ deus voluit fecit in cel ergo potuit redimere populu suu
a primis sine his qd primus dei tam excellentius et sublimius patere[t] finistra ergo per mortem
messie eos saluauit tu sine hoc eos saluare potuisti In rationibus enim q operatur dina sit
tanquam ad deo rectata mota et regulata finaliter dicitur fieri per plura qd potest fieri ꝑ
pauciora Quapter sancti phi et sctr in hmoi diuine operibus est dicendum

Contra tibi qd deus potuit saluare populu suu a primis sine hoc qd populus pateret[ur] pressuris em Panhus
dine recta subiacent unde ysa dicit non est abbreuiata manus dni ut saluare neqt
aut ꝑ his intelligendu est simpliciter et absolute nulla suppositione facta ꝑ qualiq[ue]
suppositione ponita aliter est dicendu Si em supponat qd sint dei ordinem seu dispositio
que cessari non possit deus erat saluaturus populu per mortem Xpi hac suppositione
facta non erat simul possibile xpm non pati et hominem aliquo modo quod per eius passio
nem liberari Voluntas em dina seu eius consilium non est disponere no fallat[ur] testimoniu ꝑ
Consilium autem dni immutabile permanet ad aliquid in scripturis dicitur ꝑ quas voluntas dei
nobis innotescit primitatum et qd deus per mortem messie seu xpi sui populum
erat saluaturus ut supra ostensum est ꝑ quia impossibile est qd alii eos saluaret impos
sibile dico no simpliciter ꝑ eo suppositione suprudicta

Sanctus Legendum est qd prouidentia dina in se qua considerata no fallit[ur] tria tamen qd stat qd di
na prouidentia non omnibus rebus necessitatem imponit quedam enim res no nisi sed
quingent[ur] eueniunt fidei in talibus scriptura reddit rationes de aliquibus mediis quibus
aliquos effectus sine talibus mediis produci[t] ut em exo- xiij Cum emisisset pharao
populu non eos duxit deus per viam terre philistim que vicina est putans ne forte
penitet populus si videat aduersum se bella ꝙsurgere et reuertatur in egyptu Circa quod
autem qd non dicit scriptura non eos duxit deus per viam terre philistim quia sic
fuerat a deo dispositu ꝑ reddit rationem dicens ne forte penitet populum et Quapter patet
qd in huiusmodi effectibus precedentibus a dina voluntate contingentia manet in rebus nisi
ratione quarenda est recta de mediis quibus deus effectus producit et no sufficeret dicere qd tali
fuerat a deo dispositu potuit em deus de talibus aliis ab eterno disponere Vnum positio
nis ab eterno a deo fuisse dispositu qd per mortem messie populu saluaret ut tu assertis
ad hoc restat quesitum de ratione huius dispositionis cur sine hoc saluare potuisti

Vt dictum ꝫ ab eterno eam disponere potuit deus q̃ sine morte messie populus a peccatis
redimeretur ꝛ ſic videtur q̃ frustra mortuus sit messias ꝓpter salutem populi ꝑ natu-
ralibus eni operibus que a deo ſt ordinata cotter dicitur q̃ frustra fit ꝑ plura quod pt
fieri per pauciora

paulus In nãlibus operibus tm verum ẽ q̃ frustra fit per plura qd̃ pt fieri ꝑ pauciora
quo aliquid aque bene fieret per pauciora sicut fit per plura ꝑ cim tontingit q̃ aliqd
gremerius seu ꝓfectius fit per plura quam per pauciora fieret tm sepe nã facit per-
plura quod per pauciora potuiſſ fieri sicut duos oculos m aiali ad videndu ꝑ m naturã
formantur cũ ꝫ tanta ꝑ unus oculus aal posſit videre ꝛ ſic m aliis opibus nãlibus ꝫ
illa rẽgula seu dictu regulare nupo dicitur q̃ frustra fit per plura qd̃ pt fieri pa-
uciora intelligendum ẽ sicut gremenier per pauciora fieret sicut per plura non
aut cũ gremencius fit per plura quam per pauciora ꝛ ideo m ꝓposito nro q̃ mors ꝙ
fuit gremencior modus ad liberandu homem a peccato quã ꝑ deus sua voluntate homem li-
beriſſ ꝙdeno non ẽ dicendum q̃ frustra per mortem ꝙ deus hominem liberauit

Saulus Ostende nr quo ipse modus liberationis
populi ſt per mortem messie ſit gre
mencior quasi deus sola sua ꝓpria
ſtemendo homem liberaſſet

paulus Iste modus liberandi populu a pcõ per mortem agni ſit gremencior qa ſi deus sola
sua voluntate populũ liberaſſ patet tribus rationibus Quarum prima ſumitur ex parte
dei liberantis 2a ſumit ex parte ꝙpti seu messie per qua facta ẽ liberatio seu redempto
3a vero ex parte hoĩs liberati seu redempti Ex parte eni dei attendit ordo q̃ deus nrã
opera ſt perfecta qn ordinis sunt operibus ꝑfectis nichil que ſt extra gubernationem gnis
humani ꝛ ihuerent simul sua mia ꝛ mysteria unde ꝑ. Vnusquisque vie dñi miat veritas ſ
mysteria ratio aut hymo apud nros doctores ad plenã edutiõ ẽ q̃ auctos corũ no ꝛtrarie
allegabo tibi tuos tu cũ doctores antiqui cõtenent q̃ deus ꝙdi per duas mesuras seu
ꝓprietates quas portant midoth mudum gubernat ſt per mensuram seu ꝓprietate mſtc
seu iudicij que dicit signaturam in sacra scptura vbi nigi pom hor nomen heloym
ꝛ per mensuram seu ꝓprietatem mie q̃ dicit signaturi vbi pom adonay quo ꝓpter
to super illud verbum gen iij Cumsit eu ſt adam dns eus de orto voluptatis ad
ꝙtollendum terram ꝛc dicit sic Ioshe nõ mda ſt cum mensura seu ꝓprietate mſ
tie ꝛ mie creauit deus adam ꝛ cum ꝓprietate mſtie ꝛ mie dedit ei ꝓceptu ſtiã cum
ꝓprietate mſtie ꝛ mie eicit eu her ille tuus ratio fundatur in hoc q̃ tam in creatione
ipius ade quã impõ ei deus quam eiectione ipius ponitur her dns noster
dñus ſ. Adonay q̃ ſigt mensuram seu ꝓprietatem mis ꝛ heloym quod ſigt mesuz
seu ꝓprietatem mſtie ſm creatõe eius ade legitur ꝛformauit deus hoem d̃ limo
terre ꝛ inspirauit in faciem eius spiraculum vite gen ij Intelligendo ei creauit dicit
ꝓcepit q̃ dns deus ei ep ei ligne paradisi quemedu ꝛc Et in eius eiectione legit
gen iijo Cumsit eum dns deus de orto voluptatis Ergo patet q̃ in mensura seu
ꝓprietate mſtie ꝛ mie deus creauit adam ſimul cum eisdem ei ꝓcepit ꝛ cet in eisde
cum eicit de paradiso ſdem ergo dicendu est de ipius ade ꝛ totius generis hu-
mani ꝛtonibatione que per xpm seu messiam erat fienda ſt q̃ non ꝑ solam mam ut
puta per solam dñitatem dñam voluntatem ꝓtendo seu ꝛmittendo peccata erat
fienda ꝛtonabilius ẽ cum hoc per mensuram seu ꝓprietatem mſtie ſt ſatis ſtrie ndo

pro offensa mdo ihmsse que quidem satisfactio facta fuit per mortem & passionem
xpi prout ysaias declarat m mo allegato. Q̃ in persona ipius hmanam omnes nos fruti-
ones erramus & deus posset in eo miqtatem omnium nrm Et sic patz q̃ hec modi liberandi
di hoiem per mdiu & mysteria q formor & ꝑ quos gubernor & dmc gubernatorem ex
parte dei liberantis qm totu mundum & presertim gentes hmanam ꝑ mensuram seu
ꝓportionem mysterie & mee gubernat vt dictum e

Sanctus

Multa h̃ miolanis quoꝝ quedam indigent vltiori declaratione quedam vero ꝑ se
accedo inderlarabilia quia multa videntur contineri

panibus

Ostende mi primo que sint illa que indigent vltiori declaratione & deinde procedam
ad illa que dicis esse inderlarabilia ut non confuse & distincte procedam

Sanctus

Respondet requisti declarari illud dicti doctoris nri dicentis q̃ rei mensuram seu ꝓportionem
mysterie & mee deus creauit adam sibi ꝛ in eisdem ꝓportionibus eum de paradiso eiecit creato
eum primi hois nullo nõ pi[ec]to ad instantiam pertinere ꝑ ad solam miam ex multa merita illius
ade p̃decessuri ante suam creatoꝝ quibus deus ex debito mysterie eum debuisset creare ꝛ in p̃
cepto eis dato non videntur apparere iste ꝓportiones in electione ame sint penales & de
mysteria procedens non ame & mia ut patz

panibus

Dicta doctoris nri pallegata varietatem tenet est miquidem obscure dmo in quibus
est tale inventum mia & mysteria patet manifeste p̃dicte pallegata ꝑ respondeo nos
ad predicta tria de quibus doctor tuus loquitur ꝑ de creatione ade & de precepto ei dato
& de electione eius de paradiso manifeste reperies miquidem eorum predictum dnoꝝ ne
minem in creatione eius primi hois fecisse in creatione cuiusquam rei hic nõ ꝓsupponi aliquid mihi
in creatura ꝓsupponitur ꝑ aliquem dei cognitionem magnam ad creaturam p̃cepisse & ꝑ hoc
salvatum ibi meo mysterie miquantum res magis p̃ducitur ꝑ q̃ quem dme sapie & bo
nitatis salvatur ergo quodammodo meo mee miquantum res sine meritis predentibus de no
esse magis deducitur in precepto ei dato ade meo mee satis apparet miquantum finis sibi
data lucerna de oi ligno paradisi ꝛ creato eius mysterie apparet in prohibendo eum sub co
minatione pene mortis de esu ligni scientie boni & mali in electione eius de paradiso licet
nõ appareat mia dei totaliter relucens primo apparet hec mia allegata dicta ratione condigne
primat primo eum ade ex parte obiecti ꝑ dei quoddam offensam quam fecit cum excellentia & infini
tis quodammodo est infinitum sicq̃ infinitum quodammodo penam habeat vnus solus actus
de eis de paradiso misericorditer eum primunt ꝑ extra condigne & quibus patz q̃ mo
dus liberandi hoiem a pcto per mysteriam & mia q̃ enectitur modus ex parte dei liberan
tis quam si per solam miam liberasset cum inquantum iste modus q formor ex cetera modis
quibus deus mundum gubernat & eciam quibus primi hoiem gubernauit ut supradicti ex
est eciam iste modus sc liberandi hoiem non sam ꝑ solam miam ꝑ per mia & mysteria
q̃ venerunt est ex parte dei liberantis ad q̃ pertinet nullum malum vel inquid imperitum by
dem xpi[ec]ti cultu dei perfecta sc opera & omnis vie eius iudicia deus fidelis absq̃ vlla
iniquitate mysteria & veritas ꝛ Quapropter patz q̃ ad ꝑfectionem dmorum operum pertinet in
mysteria exigatur absq̃ vlla iniquitate quod nõ fiet si primo hois sine satisfactione mysterie
totaliter relucaret

Sanctus

Videas declarari tuam satis congrua seu quenctem ad dicta doctoris doctoris nri sc in
hoc q̃ per mensuram seu ꝓportionem mysterie & mee deus hoiem gubernat Quapropter satis

dictum sequi q redemptio seu liberatio populi a pena gravedinis & peremptoriam & mortis quod
per solam miam ut tu dn dixisti Sed adhuc restat tibi ut declares illud quod pponebas q
modo indebito & indeclarabile sit quo per mortem & seu missse fiant facta satisfactio pro offensa
m dei quia a toto populo hoc end manifeste videtur missam dictamini ordinis naturalis
rationis inter tria Primo nam nulli satisfit per alterum offensam sibi illatam verbi gra
si alicui regum vel principum simus aduersi offendit furando seu rapiendo bona sua manifes
tum & quo satisfaciat sibi de tali offensa q hoc q postea quaedam in eis seu in suis in patria
q furtum seu ostendendo alique de magnatibus suis hoc eis magis addit in p offensa quod
de alio minuit Cum igitur offendere deum seu missam quae excellentior & indignitate & gravitate
solum habuit q omnia angelos vt supra dictum est & gravissimum peccatum quo male deus offenditur
sequitur q per eius mortem sic gravose & scelerate perpetratum non potuit deo satisfieri
de peccatis populi Item 2o in satisfactione requiritur equalitas quedam ad culpam quia missam
cum sit actus instans q passio seu mors xpi non videtur esse equalis istis culpis de quibus
cum sint quasi instante vel saltem tranabiles Non ergo per passionem xpi seu missae
satisfieri potuit deo & istis pena aliquod horum Item tertio in plebis pene requiritur vere p
nitas inter peccantem & penitentem eiusdem end est quod iste cui est peccare non end valz con
tritus veni ad offendendum pecm alterius Quod vt dicendo de confessione & quia satisfac
tione sit q eiusdem & peccare & satisfacere & confiteri Cum igitur de prius seu missatis no
petimus vt patet per auctoritatem ypocrite hui⁹ q te allegatam sequitur q ad xpm non plus
ut satisfaceret pro peccatis q potuit ad xpos peccantes & quibus hoc q scripsit ver manifes
te q per mortem seu passionem missae seu xpi non fuit facta satisfactio pro peccatis populi redempti seu redimendi Et sic iste modus non fuit gravi eius ut te asseris
ad redimendi humanum genus a peccatis & penis missarum ergo

paulus Ad primum rides tibi q passio seu mors xpi vel missae duplex potest considerari primo ex
ex parte offendentis & sic concedo tibi q fuit gravissimum peccatum quia tunc deus dixit quo modo
ex parte q patientis seu sustinentis neutrum ex magna caritate & obedientia passionem
& mortem sustinuit & isto modo passio illa fuit magis meritoria vel ei dici⁹ q ad quod fuit
satisfactoria de peccatis populi seu totius humani generis q mortem & passionem q passio illa
genda est ibi ex parte patientis pro quam fuit magis meritoria & satisfactoria non
aut ex parte offendentis seu offendentium pro qua fuit gravissimum peccatum vel offendere sibi
considerata potest attendi magna mia dna que multe bonitatis est vt ex passione et
morte magnae fructuosa & delectabilia ex parte quantitatis ex qua eadem dicitur causa
magni meritu ex parte patientis ut esset satisfactoria et pro peccatis crucifigentium ipsum
& istam eadem passione videtur non solum dna misericordia neutratum peccatum fuit penitus
sufficienter pro toto genere humano sed etiam mia dna neutratu q eam fuit sublatus seu
dimissum pro toto humano genere Ad 2m vero quod obicis de qualitate que requiritur inter satis
factionem & culpam tibi rudeo q passio q ex parte patientis considerata fuit maioris
meriti quam exigeret recompensatio totius offense humani generis ex propter magnitudinem cru
ciatus ex qua patiebatur in natura cum constitit in dignitate meriti hui q maior fu
it caritas neutra patientis qua eadem in animis offendentibus deum pro toto non solum equale sed
etiam superhabundanter q eis sufficeret ex propter dignitatem vite sue q satisfactorie pro
nebat q quidem dignitas excellit omnis dignitates humane vite post supra tactum est et
amplius forte declarabitur hui passio xpi non solum sufficiens sed etiam superhabundans
satisfactio fuit pro toto humano genere Et si hoc etiam si hui considerata christi dna

mā simul cū eius mīsteria que quidem dīna mā tantum misericordiam in anīs qpō seu messe
misit & tantam qtellentissimā dignitatem i contulit vt eius passio sit habundanter qlibz
satisfaceret tamē dolores portaret ipse illud ysa. liij. cap. Vere langores nros ipe tulit & dolo
res nros ipe portauit Diuina mā misteria relig mhor miquantū non sūt sufficiēs equa
lem ymo eius superhabundantem qlibz hūam generi petenti accepit Ad tertiū vero
quod obicit de ydemptitate que requiritur inter penitentem & penitentem Dico qd nō est simi
litudo de contritōe & satisfactione contrito em consistit in actu interiori ipius voluntatis ad
qd nō possit sufficere actus exterior satisfactio vero consistit in actu exteriori ad qd possit as
sumi misericordia exteriora satisfactio vero tm consistit in actu exteriori ad qd possit as
sumi misericordia interdū etiā tm punitantur amici vni & pmis pro alio satisfacere potest & i
hoc etiā si bene consideratis manifeste relig dīna mā simul cū eius misteria Diuina cū mā
relig mhor qd pcm hoīs per sūs ipe seu messe satisfactionem relaxauit hoc illud ysa
tā allegato Et luore eius sanati sumus q. d. misericorditer habuit se deus nobis cum
no ppdo luore suo & luore eius sc pe sanati sumus relig cū dīna misteria miquantū ad re
linquit peccata qmpūctu & mgdo ipe finit penalia misteria hoc illud ysa. tā allegato.
auctoris est propter scelera mea

Bonus

Video te venari ad ostendendū seu suadendū qd per passionem seu mortem messe populū
dei erat liberandus qm dīnam misteria & eius mā simul qd nō videbant dicitis qd pheta
rū qui liberatio seu redemptio istum qd̄ attribuit misterio tantū vt cū dicitur ysa. pō
sion in redemptio redimetur & redibit eam in misteria qm qua aūte tantū misterio dīne at
tribuitur hmōi redemptio & misia ysa. liij. qpheta & hac redemptōe loquens dicit
qm mā sempiterna misericordias suas tibi dixit redemptor tuus dns qm qua aūte sūt mie
dīne attribuī redemptio quod non concordat dictis tuis qm quibus asseris qd ē maior
misteria simul erat fienda redemptio

Bonus

Antequā tractes quas allegas non sūt intelligende exclusiue qma sic esset essent admittenda op
posite Si em tm dīna misteria redimē intelligē sic tantū misteria redimē
sic esset contra hoc quod dicitur misia qm mā sempiterna misericordias suas tibi unde manifes
tū est quō exclusiue sūt intelligenda ista dicta sicut nec pmā ubi aliqua dictio exclusionē
signans & ea ambabus autoritatibus simul notis intenti mei manifestum est si seruata finis
scripturis reperies oppositū qd simul in mā & misteria erat fienda redemptio

Paulus

Ostende mihi obsecro aliquam auctoritatem attribuentem redemptōi tm futura misterie et
me simul

Paulus

Quia in 2a ra. loquens de eo per similitudinem sponsi & de populo ei iuncto qm modū spō
si. d. Cui mdicillo dicit dns vocabit me vir meus & nō ma declarans qd̄ esset ista con
iunctio inter deum sponsum & ecclīam suam seu populū suū sponsum sic dicit. Sponsabo te mi
misteria & iudicio & in mā & in miseracōnib⁹ Ecce quo habes manifeste qd iunctio populi
dei ad deum nequit consistere veri redemptio & reconciliatio totius gēris hūane ad deū futu
ra erat per misteria & nō simul non aut per mā sed tm per misteria ut dicit est

Paulus

Habeo mentem tuam
quem hor qd modus li
berandi populū a pcto
per mortem seu passiō
messe sit q̄ vementior
ex parte dei liberantis quam si deus sua voluntate populū liberasset Sed qma dixisti qd p
dictus modus erat ecclīe q̄ vementior ex parte messe seu xpō p qd finita ē liberatio seu
redemptio ideo nolo qd hoc mihi ostendas per auctōes seu rationes si quas habes

Paulus

Ecce iste modus liberationis seu redemptionis gēris hūane sc̄z per passionem & mortē xpi
seu messe sit q̄ vementior modus ex parte xpi xpō p qd finita est redemptio qua

si ꝑbum per dei manū absq; passione & pō hoc ferret sacris patr. ex duobus primo ex dignitate redemptionis actiue ipi & hoi per mortem & passionē sua attributa Constat ergo ꝙ ypus in scriptura dicitur redemptor. vt ei dicitur ysa. lxx. Venet ad sion redemptor & quod inter. ex pmā cram ab exilio strorib⁹ tuis de ypō seu messia qm redemptor simpliciter seu gñaliter nūpatur. q̄ ad magnā excellentiam seu dignitatem ipius & pertinet. Si autem per ꝑbam dīnam maiestas deus genus humanū redemisset nulla ntiuenienter passione seu mortē ypō nulla ratio dictaret q̄ ypm nīq̄nam⁹ homo redemptor dici et tur. nec ei dignitas hmōi redemptionis attribuere⁹. ex parte ypō manifeste patet q̄ hic modus redemptionis ꝑ sanguinē passionem q̄ veniencior & quam per ꝑfectā redemptio sine ea ampliꝰ ꝙ patet & pō hmōi attribuim⁹ talitas redemptionis gñalis que excellentissima e

Sanctus Redemptor totius humani generis seu populi dei nullus est nisi dns. legit⁹ em ysa. xlvij. ego sum ego sum dns & non est absq; me saluator. & ꝯ her dicit dns Redemptor noster sanctus israel

ꝑbus cram alloquens deo dicebat Redemisti me dne deus veritatis Constat aut ꝙ esse deu veritatis pertinet ꝑbm deo non aut messie & eo dignitas redemptionis gñalis ꝑbus dei est

Paulus Contra tibi q̄ deus sit redemptor omn fidelium tamq̄ prima causa omn & finis mediate & tamq̄ propria causa sicut erat in naturalibus homo qui gñat homem dicit⁹ ypic genitor eius & tñ vnus deus est genitor tm quam causa prima & remota omn & deo si passio ypō nō fuisset operata redemptionē nullo mō ypus redemptor diceretur magnā⁹ homo sicut nec de moyse dicitur q̄ fuit redemptor populi israel

Sanctus Habetur de egyptiaca captiuitate lic fuit ministeri dei nīa redemptoꝛ

Paulus Habeo mentem tuam mihi ꝑ quid dixisti q̄ ex duobus parebat quemadmodum hmōi redemptionis ex parte ypō per quam facta est redemptio posterior dixisti primā restare nec dicas mihi Sed per quod habetur q̄ veniencior modus fuit ex parte ypō per sanguinē passionē redimē humanum genus quam si per ꝑbam magi dei redimere⁹ potuisset scrutando eam septimam rationes q̄ modus modus quo sit conficiendi esset deū placare vel ab eo maiorem gratiā impetrandi vel a plaga ab hostibus miserande populū eruere vel in obstinatione legis dine populū ei deo reconciliare vel ab oibus preteritis semel i anno populū mundare semper fuit per oblationē sanguinis ex propria ei sanguinis effusione. De primo em legit⁹ gen. viij. q̄ noe post diluuium edificauit altare duo mundo holocausta obtulit per quodlibet oblationē holocaustoꝝ deus fuit placatus & dixerit vltra diluuiū in modo non veniet Deinde⁹ em statuit semel ibidem Adoratusq; e deus odore suauitatis & ait dns ad eum Nequaquā vltra maledicā terre ꝓter homes & De eo aut legitur gen. xxij. q̄ abraham postquā obtulit filiū suū quē ex mandato dei voluerat in holocaustum offerri a quo fuit prohibitus per angelū & deinde arietem pro eo oblatus in holocaustu ꝓ hmōi holocausti oblatione fuit sibi factū ꝓmissio & iusurrandū qd in semine suo benedicentur omnes gentes que fuit summa gre concessa seminī abrahe & tote gri humano quecunq; duo sacrificia tā solempnissima & fructuosa manifestū est q̄ no sine sanguinis effusione fierent facta De tertio erat le⁹ exo. xij. q̄ per aspersionē sanguinis agni paschalis ꝓ postis & limina domoꝝ liberabatur populus dei a plaga seu peste in egypto infecta seu infecunda dicit⁹ em ibi Videbo sanguinem & transibo vos nec erit in vob plaga disperdens &c De quarto erat legitur exo xxiiij. q̄ post datoꝝ legis in eius confirmationē moyses dispersit sanguinem holocaustoꝝ super populū vt confederatio confederationis mee dei & populi ꝓ lege accepta firmaret confirmare⁹ dicitur em ibi sic Ille vero sc⁹ moyses suscepto sanguine dispersit in populū & ait hic est sanguis federis quod pepigit dns vobis cū super cunctis sermonibus hijs De quinto erat legit⁹ leui. xvij. q̄ inde ecclesiastica de quo dicitur ibidem In hac die expiatio erit vobis ab oibus peccatis vestris coram dno mundabimini Summus sacerdos mitratus sta stolā lineā induat & sanguine sacrificiorū sup altare aspersa & coram altari incensi⁹ deinde pro se & pro ꝑ sanctus effusionem seu aspersionē populus ex institutione

dna mudabatur Ratio aut hui⁹ mstiois declaratur in cal⁰ sequenti ꝓ ꝙm vbi sic q
aiat rarius in sanguine est anima ego dedi vobis vt super altare meo exprietis ꝓ
animabus vestris quia sanguis pro aiae piaculo fit Comiungitur in redemptione populi p
ppm seu messiam oia predicta vel ipius maiora grauia debuerunt ꝓm omia q venientior
ergo modus fuit vt per aspersionem pciosissimi sanguis q sacrificii humani generis redi
meretur ꝓm quod nulla esset conformitas seu correspondentia ad predicta sacrifica Sanctus
Contra hec q concludis q quo venientior modus fuit q per sacrificii aspersionem sangui
nis dni humani generis redimetur quia per sola dei maiestatem quedam posse rationabili
ori et primo habeo expressam auctoritatem oppositum legitur enim ose vbi ait per
sona dei mihi pro et non sacrificium quod de directo oppositum mee conclusionis mee cui
ppheta testatur acceptabilior est deo quia sacrificium Sequitur quod humanum genus Paulus
redimi per solam dei maiestatem acceptabilius esset quam per sacrificium
sententiarius tua non facit contra me Conclusio enim mea loquitur de mala diuina ppheta
aut loquit de mala humana q parendo cum sacrificio per hostiam deo oblato que reparatio
melius debet retineri paribus sicut in comparationibus recte accepti melius debet vide
ri quam humana sola sine sacrificio accepta deo sacrificium vero ydolum sine mala non est deo acceptum Nam ei mala sit effectus meritum sequi q ꝓ
la semper sit acceptabilis deo sacrificium autem quod est actus exterius ei fit sine mala e
sine caritate et per quod non est deo acceptus quod est manifeste verum et hoc nullo modo repugnat
conclusioni mee hoc enim sacrificium de quo agimus ei magna mala et caritate fiunt oblatum hy
et deo acceptissimum passio seu mors xpi tui operata fuit ꝓpter humanum genus ꝓ modum sacri- Sanctus
Secundum dicta tua fieri sicut aliud sacrificium que allegasti in veteri testamento operata fuerunt
aliqua bona ꝓ hoc vt falsum Nam qui offert sacrificium aliquod sanctum fuit quod ipsum nomen
sacrificii sonuit illa aut illi aut qui ꝓpter accederent magna ꝓpter auerterent mala ꝓpter quo non
ergo fecerunt aliquod sanctum et ideo potius debuit deus male facere quia sacrificium
Sacrificium passionis xpi ipse xpus obtulit ex mala caritate non aut illi sacrificium Paulus
illud obtulerunt qui eum occiderunt ex quorum parte passio fuit maxima malefactum
Conformitas seu correspondentia quia asseris esse inter passionem xpi quia dicis esse Sanctus
sacrificium ad priora sacrificia veteris testamenti que dicis ꝓfigurasse hanc passionem
hoc esse nulla ex sacrificiis cum veteris legis nunquam offerebatur caro humana quia vno
talia sacrificia nephanda erant dicit cum ipse effunderet sanguinem innocentem sangui-
nem filiorum suorum et filiarum q sacrificauerunt sathanis ydolis chanaan Respio quia q passio
seu mors xpi non habet rationem sacrificii ꝓm conformitatem ad sacrificia antiqua
Licet in sacrificiis veteris testamenti non offerebatur caro humana ex hoc non sequit Paulus
q non ꝓfigurarent sacrificium passionis xpi veritas enim ait q excedat figuram nec
requiritur q veritas et eius figura sint eiusdem speciei nec etiam eiusdem generis homo
enim excedit suam figuram in pariete depictam in hoc q homo verus est animal
rationale et est in genere subiecto et eius figura depicta et quidditas accidens in genere q habitus est
sit in proposito licet caro humana non sit eiusdem rationis cum carne xpi tamen valde ab ea dis
tans sufficiens tamen est ad carnem xpi figurandam nec erit q veniens q tanta
multitudo hominum ordinetur ad ꝓfigurandum mortem xpi sit aliqua q sacrificabat
esset enim contra mentem dei qui sibi xpm volunt immolari pro salute totius mundi
vt non videbatur dicere tenentes q multi homines immolarent non sibi ad figurandum
immolandum xpi ad quam figurandam sufficiebat immolatio animalium de qua dicta Ad

hs aut q dicit q sacrificate carnem humanam cad nephand hui illud psalte effuderu sanguinem i nocentem &c pt q illa sacrificia erat nephanda nqa tm fiebant contra mandatu dni in honorem ydoloru unde ibidem subdit quas sacrificauerut phalthebus chanaam Si aut aliqua cura humana ex mandato dei et per eius obedientiam sacrificasset fili isset hs esset deo acceptu ut patet i ymolatione ysaac ergo dicit que a deo fiunt valde

Gaulus acepta et meritoria sicut ibi habetur Q mandato dei non timens ei i molauit unicu

paulus Habraham voluit imolare filiu suu dm hs unde ex illa imolatione no pt sumi aut q imolare carnem humanam de mandato dei esset deo acceptu nec meritoriu

Si uoluntas abrahe erat imolare filiu ex obedientia dei fuit meritoria ut o manifestu ex dicere et sepe abraham non fuisset prohibitus p ang dei mandatu ab ymolatione esset valde meritoria tradunt fundamentu meriti in uoluntate consistit dicut ex doctoribus tm frequenter q deus cor vult seu acceptat et melius p cor uoluntate hoc nqa nudu meritu proprie consistit ut dictu est

Gaulus • licet aliquali ostendisset q per mortem seu passionem messie populus redimetur a peccato melius per uno du satisfactionis ut iam supradictum est q ille p suam passionem et alius satisfaceret nunquam tamen legitur q passio sua p modum sacrificii alios liberaret

paulus Zacharie ubi ad hoc agitur de primo aduentu messie etiaz ipse doctores tuos in ierusalem et ubi dicitur Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus et saluator et postea disperdat et disperdam quadrigam ephraim et ad ostendendum q non habebat triumphare in armorum et miraculorum uirtute et dicta parietina de quo dicit et loquetur pacem gentibus &c in eodem contextu subdit Tu quoq in sanguine testamenti tui emisisti uinctos tuos de lacu in quo non erat aqua que quidem uerba ad hoc inducuntur quod regi messie de quo ibidem agitur cui quid messie ipse heta allegans dicit Tu aut in sanguine testamenti tui scz in sanguine tuo qui effusus est emisisti uinctos tuos i e dimisisti antiquos patres in limbo inferni detentos quia de lacu ipse dicit in quo non est aqua scz nec ignis infernalis ferunt ibi detenti usq ad eorum redemptionem et qua auctte habes manifeste q messias per sanguinem suu qui dicit hoc sanguinis testamenti redemptionis erat seu educturus detentos in lacu supdicto q quidem sanguinis testm manifeste pertinet ad sacrificium qd notatur in veteri lege per sanguinis effusionis effusionem q fiebatur ut supra deductu est.

Gaulus Quo presupposito in hac allegatione que no sit sufficienter probata primo p supposito quia cum dicit in sanguine testamenti tui intelligit sanguinis xpi quod no q sequat hic debuisset eum dicere pro meritum tuo in sanguine tuo non aut in sanguine testamenti tui 2o p supposito patres fuisse in limbo detentos ante aduentu messie q no probat aut ex do non possit probare p auctentias scripturas

paulus Ad primu respondet q sanguinis xpi & quo hic loqtur tm loquat per ipm sanguinem fuit confirmatu nouu testamentu sicut per assersionem sanguinis holocaustoz fuit moysen confederatus fuit populus cum deo in confirmatoe legis veteris ideo dicit scz ad obiectu de patribus ante aduentu xpi in limbo quoniam requirit singularis scripturaz de quo ad prius supsedendum et ut de eo fiat mentio te et me deo dicente

Gaulus desistio ni ut fiat singularis desistio de hoc q asserunt sti q pcis antequam debebat placet esse in limbo ante aduentu messie si responsio tua ad primu mouu obiectu scz dicens q sanguinis xpi tui dicit sanguinis testamenti in quantu per ipm sanguinem nouu testamentu confirmatu fuit non contrariat dictis tuis dicenti cum supra q sanguinis xpi fuit sacrificium quo expiebatur seu redimebatur populus a peccato aut asseri

30

q̄ sanguis xp̄i tui fiunt confirmatus non tñ testamenti & de hꝭ dicas intelligi illud ysaie.
Tu autem in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua. Sed
testamentum & aliud est peccatū expiare ut de se patet
Passio xp̄i magna sanguis eius effusio fuit plures habet effectus admiratione comparabiles ex Paulus
quibus potest haberi diuisio notabilis. Nam sicut in rebus naturalibus una & eadem res po-
test habere diuersos effectus & quibus diuersimode possent denotari sol enim illuminat calefacit & ex-
siccat & quibus effectibus denotari potest illuminatio calefactio & exsiccatio siue diuersitas de pas-
sione xp̄i seu eius sanguine que multos effectus salutiferos omni humane genti habet & quibus sanguis
xp̄i & eius ipse xp̄s optime denotatur. Nam inquantum consideratur illa passio in cruce xp̄i sic habet
effectum satisfactionis seu redemptionis inquantum per ea seu per ipsum sanguinem xp̄i liberamur a pe-
na tenemur de peccato sic quam consideratio xp̄i dicitur redemptor ut dictum est inquantum vero per-
ipsam passionem seu sanguinem xp̄i gentes humane de diuina ira liberantur sic habet effectum sacrificii Et sic
dicitur sanguis testamenti sic quam consideratio xp̄i dicitur sacerdos iuxta illud psalmi Tu
es sacerdos in eternum quod de xp̄o intelligit ad literam habes igitur ex supradictis q̄ iste modus
liberandi scz populum a peccato per mortem seu passionem xp̄i sic fuit conuenientior
ex parte dei liberantis quam si deus sola sua voluntate populum liberasset ut supra fuit dictum
sic ex parte xp̄i seu necesse per q̄ facta est liberatio seu redemptio predictus modus conuenientior
fuit Nam si per sola dei maiestatem genus humanum fuisset liberatum absque xp̄i passione tunc xp̄us ho-
nor diceretur redemptor humani generis nec esset sacerdos in eternum vt iam ostensum est.
Habes mentem tuam in dictis conuenientiis supradictis quidem sunt similiter ex parte dei libe- Paulus
rantis alius vero ex parte messie per q̄s facta est liberatio seu redemptio restat ergo ut osten-
das nobis quid
Habeo mentem meam in dictis
conuenientiis supradictis q̄s
una similiter ex parte dei libe-
rantis alius vero ex parte messie per q̄s facta est liberatio seu redemptio Restat ergo ut ostendas
nobis tantum quod presupposuisti scz q̄ ex parte hominis liberati seu redempti conuenientior modus fi-
it haberi liberari per mortem & passionem xp̄i quam per solam dei maiestatem
Multe rationes sanctorum q̄ queris ostendentes seu auctoritates multorum doctorum seu sanctorum Sed quo- Paulus
niam te illas non reperire ideo viam tantum allegabo tibi quam credo esse consonam dictis sanctorum q̄
quidem iuxta talis est Si genus humanum per solam dei maiestatem fuisset a peccato liberatum passione xp̄i no
interueniente ex tali liberatione homo non haberet ea tam salutifera & tam humanam salutem nostram
sicut in passione seu morte xp̄i perfecte habuit In passione enim xp̄i nobis fiunt ostensiua magna
exempla obediendi que in sanctis eloquiis sanctorum frequenter vt habetur per regem xp̄i ca. milla aut
obedientia maior maiori vel sibi legitur quia q̄ xp̄us seu messias deo patri obediret se voluntarie offerit
do crudelissime morti in passione xp̄i etiam exemplo humilitatis perfecte nobis ostenditur per quia q̄z
virtutem sit humilitatis gratia dei que magna in homine donum est nobis datum supra illud p̄e. tertio manifestius
deus gratiam dabit q̄ni maior nec tanta magistro legis quia q̄ xp̄us suis seruis et exemplarior
angelis factus factus ut supra ostensum est simplicem paterfamilias seu hominem sanctum
ret que quidem virtutes & multe alie in passione seu cruce xp̄i exemplariter ad salutem nostram
sit ostense ex quo patet q̄ ex parte hominis liberati conuenientior modus fuit ut homo per passio-
nem xp̄i magna tot exempla salutifera nobis ostenderet liberari quam si per solam dei maiestatem sine
talibus salutiferis exemplis fuisset liberatus
Indica mihi si habes aliqua auctoritas sacre scripture hꝭ q̄ dicis ostendentem monstratur sic eni Paulus
Habeo vnam auctoritatem breuissimam magna hꝭ quod dixeram compendiose & ysaias magnus p̄- Paulus
phetas qui passionem xp̄i & eius salutiferam effectum expressius quia alii prophete in ter. hui. sup
sepe allegato phosphorum in depositi luore cuius sc. xp̄i passi sanati sumus ibidem immediate an
predicat Disciplina pacis mee super eum quod exposui meum compendiosissime continuit doctrina.

cm̃ pacis mee non est alia quam illa doctrina p̃ quam pacem spualem consequim^r In qua quidem pace salus consistit Sed hec doctrina pacis nostre & super eum insignati ꝓpe illa doctrina pacis mee verbo & exemplo docuit vt supra dictu est & eo tenore cuius sanari simꝰ non solu effectiue seu meritorie ꝑ est doctrinalit^r quam quidem doctrinam salutiferam ste exemplar^t homo no habuisset si ab ipo passione & morte xpi per solam dei mam fuisset a peccato liberatus vt dcm est

In tm^o ꝑmo ponitur aliquis rationes seu alique aue
tentates quibus vr ꝙ sc antiqui qui fuerut
ante aduentu xpi non fuerut in limbo d'tenti
vsq; hr ꝙ fuissent per xpm redempti.
In tm^o vo ꝓsupp^o opportunius sc ꝙ petrarcha ꝑmi pa
rentes in posteros tenuissent transiunt & ꝙ.
Sc supradicti ꝓpter hoc pmi detenti fuerut in limbo vsq; ad passionem xpi quod quide supponi
per auctem vse probatur & contra probatoꝝ argumenta & finaliꝫ soluitur concludendo ex dicta
auctoritate tua huc ꝓposito ꝓtinẽ
In tertio tm^o ulterius allegatur super predictam auctem vse ostendendo ex ea statu atq;
ꝓtinẽ. post mortem ante aduentu messie ad me affirmatoꝝ inducitur alie auctoritates apud
hebreos auctentice - inducuntur alie auctes ex quibus comprobatur ꝙ sc antiqui detenti ꝓ
In quarto tm^o andi mortem non ibat ad paradisum vbi est lonis beatus nec est ad gehennam ꝑ ad
quedam loca qm a doctoribus hebreoꝝ fabulosis paradisi vocat non obstat ꝙ dicti sc dissentiant
ab hac vita mdi non solu a pena actuali ꝑ cta originali sed a humano genere p̃ ꝓmi ade non
In tm^o v^o datur cuius quare quedam penalia que sunt in ꝓ sunt a nota per passione xpi per-
que sunt inducti ꝓmi originale tria ea que dicta sc inducunt argumenta.
In vo tm^o arguit^r duplr primo contra ea ꝙ dict contra ea que dicta sc de peccato originali et sol.

Sanctus Audiui ꝙ semel cõ clementia modi redemptionis populi per passionem xpi tui ꝑ qz mise-
dicta tua sup allegasti illud dni zacha
ri. En ego in sanguine testi tui emisisti vin-
tos tuos de lacu in quo no est aqua quod
quidem dnm opposuisti de antiquis pribꝰ
quos dicebas fuisse in limbo miserim detentos usq; adhuc ꝙ sanguis xpi tui fuit efficax in eo
rum redemptu que quidem assertio tua dn valde incredibilis tamquam ꝓpugnans auctoritatibus
sacris & rõm naturali inconsona Sed circa hoc volo vt fiat inter nos singulare
Paulus Dolaet mi vt hoc differamus fiat ꝑ allega mihi primo quo ꝓdicta asserens ꝓpugnet sanctoꝝ dissimile
Sanctus auctoritatibus & dn gradum ad meum.
In processu sacre scripture reperio quosdam sanctos & missos ꝓ fuisse in tempore temporis aduen
tu sancti & missi ꝓ fuisse in tempore temporis tui xpi tui & passionem ut patet de primis patri
aduentus xpi tui & passionem ut patet d'p archis de quoꝝ nũo fuit Abraham patriarcha
inis patriarchis de quoꝝ nũe fuit abrahe que tante misterie fuit eorum deo vt ipe deus d'no
abraham. definito talia testantur eo ꝙ obedierit Abraham voci mee & custodierit ꝓcepta
& mandata mea ceremonias legesq; hmani generis ꝓbi mihi quidem abrahe in vita sua fuit adhuc dcm
Ego autem ibo ad ꝓres tuos in pace sepultus in senectute bona gen. xv. Dic mihi obsecro quo possit
dici de tantis patriarchis ꝙ per tantis temporis post mortem fuit detentus in limbo mise-
rie vbi ergo a misticia diuina ad quam pertinet nullu bonum remunerare relinquere si ab
raham qui sua ꝓcepta diuina ceremonias & leges custodiuit ut ex testimonio dicto supradicto com
probatur non statim post mortem assumet ad gloriam suam que est ꝓpria merces mistica ꝑ quam
eum quasi in carcere detentum per per tantos temporis curriculu relinqueret vbi ceteris
patribus diuina que abrahe prederat ibis ad patres tuos in pace sepultus in senectute bona
Si enim ipe abrahum non ad diuinam visionem in qua est vera pax fuit assumptus tempore
mortis sue ꝑ in limbo fuit miserim retrusus sic no in pace vera iuisse ad ꝓres ꝑ meritoria
senectute sepultus ut est manifestum Sed dicendu est de aliis sanctis vt de ayoysi & dauid et

samuel de quibus testatur psalmista Custodiebant testimonia et precepta que dedit illis. Si ergo isti post hanc vitam non statim ad gloriosam vitam volauerunt sed per quamplurimos annos usque ad aduentum xpi tui fuerunt in limbo inferni detenti oportet te alterum duorum concedere aut quod deus non est iustus cum non reddit unicuique secundum opera sua aut quod predicti non fuerunt sancti nec iusti coram deo quorum utrumque sacre scripture testimoniis manifeste repugnat.

Ad hoc quod assertio mea quam dicis esse incredibilem et auctoritatibus sacris repugnantem et rationi naturali in consonam tamquam vera et nulli veritati contraria seu in consona solidetur seu fundetur oportet ut tibi unum presupponam quod secundum veritatem fidei catholice firmiter est tenendum et etiam per sacras scripturas et doctores tuos esse verum comprobatur quod quidem presuppositum tale est quod primum peccatum primi hominis de quo habetur gen. tercio originaliter transit in posteros ex quo sequitur quod Abraham et moyses et alii quicumque patriarche seu prophete quantumcumque sancti non fuerunt immunes ab huiusmodi peccato sed illud contraxerunt per originem et ideo iusticia diuina in eis saluatur etiam si eos non assumeret post mortem statim ad gloriam sed eos in limbo detentos relinqueret usque quod peccatum illud primi parentis et impedimentum introitus regni celestis iudicio prouenientis sufficienter fuisset per sanguinem xpi sublatum iuxta illud zacharie ix. Tu autem in sanguine testamenti tui emisisti victos tuos de lacu etc. prout supra fuit allegatum. Paulus

Hec responsio tua non videtur sufficere ad mea soluendum obiecta sed potius alia superadderet inconuenientia quod patet primo sic. Nam illud quod presupponis quod peccatum primi hominis originaliter transit in posteros non fundas nisi in auctoritate tue catholice fidei quam ut nosti non recipio nec recipere teneor sed quia dicis quod etiam per scripturas a me recipiendas illud presuppositum probatur esse verum ideo illud debuisses mihi primo allegare tamquam a me recipiendum non autem catholicam fidem quam nunquam recepi etc. Presuppositum tuum ad presens nullius momenti est quo ad me sicut solum presuppositum tuum non probatur per sacre scripture auctoritatem sed etiam manifeste sacre scripture contradicit dicere enim quod peccatum primi parentis traducitur ad posteros per originem est manifeste contra sacre scripture auctoritatem dicitur enim ezechielis xviii filius non portabit iniquitatem patris quod esset manifeste falsum si iniquitatem primi parentis posteri sui ab eo ut asseris contrahent. Tradunt istam materiam quam tu. Id circo non tibi allegam. Paulus

Ad primum tibi respondeo quod quia doctores nostri clarius primo auctoritates a te recipiendas nunc autem volo tibi ostendere quod illud principale quod sentiunt doctores nostri circa peccatum originale concordat multis auctoritatibus a te recipiendis circa quod primo allego tibi illum prophetam euangelicum scilicet ysaiam qui de omnibus ad xpm pertinentibus multa tradidit documenta. Ipse enim propheta in xliii capitulo hoc de quo agimus expresse tradidit populo israhelitico sic dicens pater tuus primus peccauit et interpretes tui preuaricati sunt in me et contaminaui alias prophanaui principes sanctos et dedi ad interemptionem iacob et israhel in blasphemiam. Hec ille quecumque verba in eorum verum sensum litteralem recte fueris scrutatus propositum meum manifeste ostendunt. Adam enim qui fuit primus pater simpliciter manifeste peccauit primum preceptum diuinum sibi datum transgrediendo gen. tercio propter quod quidem peccatum principes sancti scilicet patriarche et alii iusti ab eo descendentes fuerunt contaminati eo quod fuerunt separati a deo diuina visione carentes sicut contaminati a templo separabantur. Primo quia hoc quod dicitur pater tuus primus. Paulus

Ex hac auctoritate non habes propositum tuum propter duo secundum doctores nostros non intelligitur de adam sed de Abraham qui vocatus fuit a deo pater multarum gentium gen. xvii et precipue pater primus fidelium unde communiter dicitur pater fidei eo quod fuit primus in publicatione diuini nominis ut habetur gen. xii qui quidem pater Abraham peccauit dubitans de diuino promisso cum dixit domine deus quomodo scire possum quod possessurus sum eam gen. xv. Secundo quod hec expositio tua non concordat cum hoc quod sequitur et interpretes tui preuaricati sunt in me quod intelligitur de aaron et moyse qui preuaricati sunt ad aquam

Paulus

cōi dictionis nīm q̄ quidem pharisaeus non transiit in posteros sicut nec pecc̄m Abrahe q̄
ideo bene consonant ad imperitem ista duo pecā nō aīm pecc̄m ade qm ut asserit ad posteros trans
sunt. | dicit abraham petasse dubitando de diuino promisso & quod intellexit de eo illud ysa.
Quia si q̄ pater tuus primus peccauit non potest stare tamen quia abraham nequaquam legit
fuisse improbatus de aliquo peccato q̄ multo mai. de infidelitate seu dubitatione infidelitatis potius in
hac visione qua ob eius fides commendatur cum ibidem primitus credidit abraham deo reputa
tum est ei ad iustitiam tamen quia melior q̄ dicit dne deus quo scire possim q̄ possessurus sum
eam eram pro doctores tuos non querebat dubitando de diuino promisso sed querebat adeo ut
revelaretur sibi per q̄ ritum deus confirmaret illa terra promissionis in semine suo vel ut ibide
fuerant sibi revelate preter alia in quibus sacrificia in futuro erant facienda in templo salomo
nis ubi dicitur tibi vitulus tres per que quidem sacrificia debito mō deo oblata confirmandi
erat possessio terre promissionis tamen quia nullu revelatione abinde facta deus firmauit
pactum cum abraham vt habetur ibidem contradus ei q̄ non ad patres suos in pace unde
nullo mō dicendum est de abraham q̄ peccauit peccato supradicto Restat igit q̄ cu dicit pater
tuus primus peccauit intellexit de primo patre simplici sed de adam cui pecc̄m non solum ex pres
se traditur in hac gen iij vt dictum est sed etiā q̄ pena illius peccati in sua posteritate tra
sunt eadem penalia que in predicto tra gen iij tormentur que sunt a deo diffinita ppter
pecc̄m ade vt cum dicit maledicta terra in opere tuo in labore comedes tribus diebus qd dicitur
est mulieri in dolore paries filios tuos tre ad transierunt in posteros vt habemus per rei ue
nientia & ipsius pecc̄m quibus ade transierunt in posteritate quo ad culpam al' esset dare pena
sine culpa quod est impossibile Similiter q̄ dicit Interpres tui pharisei
tales sint in me intelligit de aaron & moyse qui peccauerunt ad aquā contradictionis nīm dicit Nul
lo mō assentat ratio his quidam ex mis hec predicantes sentire tamen quia moyses & aaron
nusquam leguntur interpres dici in scriptura sacra sicut de esdra legitur necē hiis qui
legem dei populo exponebat sed potius dicitur spūs dei constat autē q̄ gratia spūs sancti dis
tinguitur a gratia interpretandi multi enim interpretantur scripturas sacras qui non spūm
& ecōtra tamen quia pharisaeus addit super ritum petendi importat cum transgressione legis
palus vt habetur per auctorem catholicorum q̄d non potest dici de aaron & moyse quorum pec
catu ad aquā contradictionis non fuit tam grave vt pharisaeus dat dici vt pater bene consi
derauit illud cum nīm dicit ubi de hac mā agitur tamen quia eorum pecc̄m non fuit quoad culpā contra
legis interpretes vt hui hit predicti sonare cū cum dicitur Interpres tui pharisei sed pro
intelligendum q̄ in illi interpretatione fuit pharisaeus | telligitur de aaron et moyse vt di

Paulus Si hec q̄d dicit Interpres tui pharisei sit mihi non mirum dic ergo te de quibus intelli
gendum est & ut hui tene mentis intelligatur oportet q̄ assignes mihi aliq̄d peccm consimile
peccato ade in hec q̄ transiit ad posteros hec enim sonat hui ei quasi pro pena ut transiit pec̄m subdit
et contaminabit principes sanctos tre dicte ei loquit mentio de duobus peccatis que ad posteros

Paulus Verum dicis mihi hec q̄ apostolus non transierunt silicet de pena illius peccati consideratibus q̄dam
eum peccm fuit peccm ade quod transiit in posteros per originem vt in capi de mei peccati
pena eidem consentiente dicit apostolus contaminabit principes sanctos est sensus q̄ ipse
peccatum de quo dixerat pater tuus primus peccauit principes sui sc patriarche & alii
mi ab adam descendentes qui de diuino consortio gaudere debuissent fuit a deo apostati
diua visione eorum tanquā apostate Dei vero est peccatum pharisaeorum qui fuerunt doc
tores talmudice inventores per quam quidem doctrinā legem diuinam interpretati sunt
peruerse Et ideo apostate dicuntur interpres & pharisaei eorum interpretes quidem et no lege de
derunt nec suam doctrinam tradunt ut apostate sunt legis expositores seu interpretes & hi
quidem apostate dicuntur pharisaei modum quia palus transgressionis legis grauissime p filios

legis interpretacionem quam in suis patribus vsq; hodiernam diem transportauit d'quo
non falsa et peruersa doctrina plenu scripsit in addicionibus vsq; ex. Eppm et Zachee vbi
de vbi et dño dirigente miter me et te forte erit singulare colloquiu de eius pcm pena Jhu
ta subdit et dedi ad interemptoz Jacob qd' sint impleti per Romanos qui illa natione
sit pharizeorum q Jacob sole nare dr in templo et suis sermonibus ad interemptoz addit
et principes eoru in blasphemia qz sit condemnati p totu orbem tanquia blasphem
quod totum sint in vindictam sanguis xpo qui per falsos interpretes phariseoru
effusus sint de qua vindicta dño concedente plenius loquem et sic habes hec duo
pcm demutatu per Jhm que in posteros transierut hic diuisimus qz p'm p origi
nem 2m vero per imitatiuu habes eius ibidem penus eis correndentes Silu in eode
contextu reperies sine sanctaris suis principalia remedia vtrumq; pm supradicti

Placet mihi de doctrina phariseoru seu tribuendis quia apostolo simo et vero sedi Sanctus
simo loquam Silu et de vindicta xpi tm quam dicis esse factam per Romanos qz
ista no ipse spectant ad pns collaciunculam principale aspectu de pcm originali sz qz in
hoc tu vsq; non fit mentio de passione xpi tm ut dicis nec eius de remediis hoc pertinet
put tu videris asserere sed uero volo qz ista ad amplius declarem ibidem quia petrus in hoc
Si bene scrutatus fueris hoc tu Jhe ibidem inuenies hec duo. cum tu ab opobrissima Paulus
inuentus causa multq; ibi tradunt manifeste reperies qz ibi Jhs in persona dei sui
xpi sui conqueritur & tribulationibus seu penis suis pro eorum pcis passus fuit dicitur
cum ibi populo in persona dei sui Verumtamen simo me fecisti in penis tuis qd' nus pro
pertinet papinis exponendis formulam hm aggressi qz nullo no d'eo talis pictura poss
verificari hm doctrinam et sapm vltra pmissa in laborem passionis xpi sustinet vt i
tali loco alius allegato et sic habes qz in hoc tali fit mentio de passione xpi Ceteri
medijs autem horum peratorum in pdo sequentis capituli sub plenu Jhetu manifeste
ait dicens Noli tm timere fame meus Jacob et q.d licet pcm supradicta grauia
sint nec per parum qd' hominem possent remediari sz per verum deum de quo scriptum
sup dicunt Ego sum qui deleo pcm tua et tuum per aquam baptismalem et effusio
nem spus sancti ista sit remediada de quo dicit effundam aquam sup sitientem et
et vbi effundam spm meum super semen tuum et benedictionem meam sup stirpe tua
que quidem ista consonat apposito meo eo mo quo phus dicit ista consonat Petro pro
ethyb Sed quia per singula contenta in hoc tali dissimire esset valde tediosum et forte
non magis vtile io ea omnibus in hoc tali contentis sufficat mihi tua colligere benig et p 1
pcm primi parentis principes sit sicut gramatica et Jhaniam de quo dicit Pater tuus
pcm peccauit et grammam principes tuos et qz pro populi petunt deus seu ne sint 2
sub silua et passus de quo dicit Spm me fecisti in penis tuis et plenus in laborem in
migratibus tuis Et 3m qz pcm sicut remediada et effusionem aquae et sanguis de 3
quo dicit effundam aquam super sitientem et effundam spm meum sup semen tuum et be
nedictionem meam super stirpem tuam et
Habes mentem tuam de contentis in hoc tali Sanctus
vsq; ibi dimisisti alias que no sit promit inter me
et te agenda sit de phariseis et doctrina et hmoi
hoc dicto aspicias sit de petro primi parentis vbi
manifeste non te illud verbum quod hic dicit
Et contra meam principes tuos quod exposuisti de petro primi parentis in cons diuato qz no
consonat mihi Nam principes sit sit patriarche et apostoli per hoc pertinu non nema

scrie contrariati cum de eorum sanctis & institutis post eorum mortem plurimi scriptum testi-
bn̄ non possit de eis verificari illud verbum contrariantes propheas suos ille enim qui & con-
trarius non vere dicitur de eo qui est suus

Paulus Si bn̄ considerus verbū quod ibi posuerunt nō sonat ꝓprie contrariatos sed sonat ꝓphanatos
ꝓphanum autem quod sonat idem qd̄ grimaldi quod vero sonat non sibi hic non stat in medium
sicut hactenus layci dicuntur ꝓphani eo qd̄ non sint in sanctis constituti non tamen eo hoc sint immo
di vn̄ ꝓphanatur qm̄ hoc loco dicitur ꝓpheta suum hebraycum veritatem non intelligendo
primo nō sic 2o tm̄ sic bene verificatur de patriarchis & aliis nostris antiquis testantib; q̄ licet
non fuerint immundi eo de mundatione peccati originalis in eis eo qd̄ fuerint ab eo mundati per sā
crificia circūcisionis & sanctificis & thimi fuerint tamen ꝓphani inquantum fuerunt a diuina visi
one in alia vita separati vt dictum est Vnde est qd̄ patriarche & alii sancti veteres testā

Paulus In hoc quod modo dicis ꝓsupponis duo fuerunt mundati per sacrificia circūcisionis a peccato origi
nali aliud est qd̄ asseris predictos sanctos a diuina visione in alia vita fuisse separatos quo quidem
duo bn̄ admitterem contrariari nulla enim ratio est ꝓter quā sancti a diuina visione post hanc
vitam debuissent separari nō ꝓter maculam originalis peccati quam dicis nos ghaurisse & si ab illa
macula per sacrificia circūcisionis sic mundati restat qd̄ hmōi sancti post mortem essent absq; macula alicuius
peccati & per quos qd̄ statum debuissent diuina visione frui & per quos post hanc vitam non debuerunt di

Paulus ffhanath dictorum quę presupposita habeo per auctoritates a te ꝓpositas habeo qd̄ auctoritate
Hinnon pre cunctis synagogę tue quę ut nosti hui⁹ orationis seu benedictionis ꝓfatus a magno templi
dicitur ꝓpria benedicto correndens illi precepto vt habetur valde large in hebraycis quidem
ni ex hanc vnde ex sacrificiis circūcisionis certa aliqua die hui⁹ a sua natiuitate puta deus abrahe ꝓ
repetit gen xvij ca Implentur tunc de publicis in patria omnes circūcisiones & circūcidentur quedam
benedictio sub hac forma Videas dns deus noster qm̄ sufficiunt dilectis eo dicere & precepta carnis sue
posuit & posteritatem suam signauit in signo federis sui Iccirco merito hmōi deus bn̄ pariet nos
stra & fortitudo mea mandauit eam dilectam semen suum confirmationis mee ab inferno ꝓfundis
deus suus quodam carnis mee posuit benedictus dns meus pactum seu pheedus hui⁹ predicti ordinis &
qua habet manifeste qm̄ merito circūcisionis deus mandauit eum sanctis abinferno circūcisionis
quod non potest intelligi nisi per hoc q̄ per hmōi fedus seu pactum circūcisionis debebant
eis circūcisi a peccato originali purgari cum alio dicti non potuerint esse obnoxii aliquo peccato actuali
& solum originali nisi statuta pro preceptis sint auctentice apud nos tamquam a sanctoribus atq;

Sanctus Verum est qd̄ oratio et ꝓphetis ordinate ꝓ eo hanc ordinem non potest fundare intentui tuo tamen
quia in ea ponuntur verba obscura que non bene declarantur vt cum dicit sufficiunt dilecti eo dicere
ro &c que verba indigent ulteriori declaratione ad hoc ut inde posset sumi argumentum qui in pre
dicta oratione habetur qd̄ circūcisi eruantur ab inferno non aut qd̄ sint adeo separati & post

Paulus hanc vitam sicut tu dicis Verba predicte orationis sancte sic clara historica que eandem circū
cisionis mirant considerantibus deus eam dedit sanctis circūcisionis abrahe audiam ysaac nostre
vt habetur gen xvij & hij & in eodem capitulo promittunt ei naturaliter ysaac filiorum & sancti
post precepti superioris abraham quasi certitudinem circūcidet se circūcidet et ysmael filius sui
qui tūc erat annoꝝ xiij & totum familiam ysaac aut non sunt facti circūcisis ei nondum essent
nati & in die post nativitatem suam qd̄ erat tempus ꝓmissi a deo ꝓsignatus circūcisus
sunt eo quo ysaac dicitur eo vero sacrificatus qd̄ abraham erat iam circūcisus antequā ysaac ge
nitus qd non potest dici de abraham & ysmael unde ni dicit deus sufficiunt dilecto eo vt eo
& precepti in carne sua possint inter intelligi de ysaac intra predicta Alia vero contenta in p
dicta oratione clara sic eo se & vera Ad aliud vero quod dicis qd̄ ea predicta oratione non habet qd̄
sancti essent separati a diuina visione post mortem & solum qd̄ circūcisione abin
ferno concedo tibi nec ego illa oratione adhuc probando si solum ad ꝓpositum qui erat adhuc sic
nocentes cū sint in die nativitatis sue circūcisionis ab inferno ꝓ sanctis circūcisionis qd̄ ante
quatuor octo septē ante aduentū messie fuerant a patribus & per quos a diuina visione separa
ti eo alios auctoritatibus possis habere.

X 33

Allega m̃ illas Nagt. Sanctus
In glo sup gen̄ que dic̃ Hereseh enb paulus
ba sup illud verbo hec st̃ gn̄aciones
reli t terre cũ crearentur t gen̄ ij°
Quida ep antiquus doctor dicit q
res in principio fuit create ad ad fm
plenitudinẽ seu perfectionem suam t quo perueniut ad dam diminute st̃ t corrupte t vltrio non
erunt reuertentes ad detentem statum donec veniat filius phares de quo fit mencio Ruth vltio
cum dicit ipse st̃ gn̄aciones phares per filium suum phares intelliget messiam qui de furib descendit q̃ q̃
rubi seu doctor fundat ibidem mysterij sui in quadã orthographya hebi st̃ Nam ipse deus Tol
doth in hebraico sigt adam q gn̄aciones in terno que quidem dicta sunt t multe alie comprehenduntur in
hebraico scribi debent vno modo plene t hec causa interponitur in dictione hec voc̃les q̃ ad hoc non
requiruntur Alio modo scribuntur defectiue diminute in hs cũ modo interponitur voc̃les cum requisite
quo posito sentiunt sancti scriptores hebraycos manifeste patere q hec dicta toldoth scribuntur plene
in tribus in nouibus locis quorũ vnus est cum dicit Hec st̃ gn̄aciones reli t terre cum ij° q
fuit dicta ante primi ade Et vero est cum dicit hec st̃ gn̄aciones phares puth vltio ipse duo
toldoth seu gn̄aciones scilicet scribuntur plenarie in eis omnibus vocalibus requisitis Alie vero
toldoth vbicũq scribuntur scribuntur diminute quia requalibet dictarum vna littera vocalis quiescit
ad hoc ut esset plene scripta in cũ dicit hic est liber gn̄aciones ade Gen̄ v Et hec
st̃ gn̄aciones noe Gen̄ vi Et hec st̃ gn̄aciones filiorum noe Gen̄ x° Et hec st̃ gn̄acio-
nes sem Gen̄ xi Et hec st̃ gn̄aciones ysaac Gen̄ xxv° t sic de ceteris que omnes scribuntur diminute
Ex premissis patet dictum doctoris predicti q dictum est s. q res humane t hoc
in sua creatione fuit in sua perfectione creatus t post primi diminutus t sic sunt vsq ad filium
phares i. messiam Sequitur ex dictis premissis hoc cum quibus hec dicta non scribuntur plene quibus di Sanctus
Hec conclusio non minute in scripturis non tamen expresse de necessitate sequi id quod concludit. paulus
Licet conclusio non predicta sequi de necessitate tue ut tu deus michi dicas tenenda a diuisti doctor
cum concludentes per testimonia tui tui doctores antiqui illa que fuerunt sibi tradita a yhesu ap
pellabant quibusdam nominibus seu signis in scriptis eloquiis contentis prout tu nosti fuisse
ter fuerunt fuerunt erunt tales rabbini seu doctores huius sine quibus formis quidem q omnes patres
fuerunt in subeundis pandisti vsq ad aduentum filij phares. Intencio tua firmius fundet
Dic cũ qui st̃ alij doctores sed hoc sentientes vt ex multorum testimoniis tuis antiqui testamenti des Sanctus
Cuida doctores tui de hac cũa loquentes asserunt q yhesu t sancti patriarchas descendebant in infernum post paulus
hanc vitam quod probat ph̃s Nam abrahe fuit dictum a deo gen̄ xv° Tu ibis ad patres tuos &quo
arguit Rabbahamon q quia patres abrahe fuerunt idolatre vt patet Josue dicitur stephn̄ q abra
ham qui ad illos patres mittit post mortem descendit ad infernum vbi patres sui erant idem dicit
de ysaac de quo dic̃ gen̄ xxv° defunctus est ysaac a mortuus t additus est ad populos suos
Idem de Jacob gen̄ xlix Idem de David iij. Reg̃ ij Et dormiuit dauid cũ patribus suis &
quibus sanctis probatur q patres sti antiquitestam̃ post mortem non ibant ad paradisum vbi deus vi
detur beatos a sanctis q primis congregabantur quorum multi de primis fuerunt idolatre vtrum
tamen &c quẽ allegas rudelissime se habet cõtra tuos reales antiqui testamenti condepnat eum abra Sanctus
Iste doctor ham ad infernum asserentes q iuit ad patres suos post mortem s. ad thare qui fuit y paulus
dolatra t sic ex dictis istis si sic intelligatur vt tu vis sequeretur q pater Abraham t sui patri
arche ab eo descendentes post mortem non solum fuit separati a diuina visione s. erit fuerunt in isto
vbi nulla est redemptio vbi sunt thare t alij ydolatre predecessores eorum quod est absurdum
aut ergo q sit contrarium doctrine catholice Ex predictis sanctos patriarchas in infernum des
cendisse q fuit veram doctrinam catholicam Abrahe cendissent post mortem sicut thare t alij paulus
sicut qui fuerunt patres Abrahe sine carnem fuisse bene scripturis dicitur loquentes similiter suis
reperes q abrahe t patriarche tui post mortem non fuit in infernum vbi dicit dampnatio
cum non tui ascenderunt in celum vbi sunt locus beatorum sed fuit in infernum non in loco penali sic

dampnati ffm loco vbi ẽ dña vrsione carebat milla tñ gehenalem sentiebat penam erunt
etiam ibi sermoni de vrsione dñna beatitudine habenda quẽadmodum locus apud nros doctores no
tatur subumbrñ paradisi ut dictu est apud nros ii. libros quę nouã hꝰ diuisa idem signat. pnt de
tm est

Sanctus Indicat m quo scripturas scrutando hoc quod dns reperatur

Paulus Quant abrahã statum post mortem sanctis patet per illud verbum supra allegatum ps cũ adeo sunt
sibi dñi tu abus seu ingredieris ad patres tuos Constat aut vt iam dñi est q patres ipsius abra
he deos alienos coluerunt ut supra est allegatum et sic ex hoc quod dicꝰ ingredieris ad patres
manifeste intelligit q abraham post mortem non erat iturus ad locum beatorum non enim ibi
erant patres eius ps m ps q statim subditur in pace habetur manifeste q abraham nõ erat itu
rus ad locum dampnatorum vbi milla ẽ redemptio nec per quos pax fieri ẽ inpis mhis
viris spiritibus non est pax vt habetur xxiii q. iii. in persona quoꝝ ps almista etiam
dicebat Non est pax in ossibus meis a facie peccatorum meorum quanto magis inpijs q
post hanc vitam tam in tñ dampnatoris ex stat nulla possit esse pax michi cui habent
nec sperant habere q sim appetitu quietet vnde ex hoc qd sunt dñi abrahe q iturus seu
ingressurus erat in pace necesse est dicere q abraham post mortem quamuis nõ statim iuit
ad locum beatorum tamen non ad locũ dampnatorum post mortem erat iturus ps ponus
ad locũ pacis vt dictu est et sic ex ista punctuatione abrahe facta sane intellecta habes ma
nifeste q abraha post mortem non iuit ad infernum inferiorem qui significat locũ dap
natorum de quo ps almista Quoniã non derelinques animam meam in inferno inferiori ps ad locũ a pena ꝺmi
nem et sermonẽ de beatitudine habenda qua in pace de qua pace vsa fuit venet pax pro
inquisit in cubili suo qui ambulat in directione pax cui non habetur nisi vbi appetitus
quietantur Eadem dicendũ est de aliis patriarchis Item non tamen aliis patriarchis

Sanctus Licet abrahe fuit dictum q esset iturus in pace post mor- legitur hoc dictu fuisse et sic ex pre
dictu auctoritate nõ potes concludi q de aliis sanctis sit eadem dicendũ de hac nõ stant dñi abra

Paulus Licet de ysaac non fuit dictum q esset iturus in pace tamen de ipso dicitur in textu legit ham
et additus et ad populos suos genus ipsius quod intelligit de abraham et aliis qui in suo semi
ne seu in progenitura erant qui erunt in pace cũ abraham vt dictu est vñ non oportebat
repetere magis libet successore q erat iturus in pace ps sufficiebat dicere q met ad populum suũ
vel cũ patribus suis additus seu aggregatus ex quo iam ibi erat abraham tollerantia
tanquã pater fidelium cui expresse fuerat dictum ibis in pace ut dñi est.

Sanctus Licet Abraham fuisse vnus de sanctis patriarchis non tamen fuit primus eorum genera
fuit adam et noe et alii sancti qui abraham precesserunt ideo non videtur quare abrahe si
li fuisse dictu ibis in pace et milli aliorum precedentium Immo omnes isti Abraham fuit primus

Paulus Quamuis alii sancti precesserunt abraham in tempore cui inter- in separando se a cetu infidelium
ut habetur gen xii. sibi in publicando nomen dñi ut ibidem habetur et eis primo in tripudio
adeo promissionem de messia venturo gen xv. sibi fuit primus in hoc sepulturam
separatam ab infidelibus gen xxiii. Vñ non immerito Abrahe fuit dimissa pax post mor
tem vt ex illa alios ei adherentibus intelligere[t] concedit et eo sim doctrinam sanctam
sum ingressum in terrorum regnes simus abrahe dicit eo q sibi fuit pax post mortẽ dimit
tata magna fidelibus olim nupciebant ut dictum est Si tu messe ab hac vita ingrue

Sanctus Cum eo Abraham et alii nisi qui precesserunt adventum fuit in statu inferie vt ex testimo
nijs scripturarum patet nec erant fuit in eis macula originalis peccati tu per nemo sanctus
ab eo mundabantur ut tu asseris non ne ergo iuste quare hmoi sit non simile intrent
regnum celeste pg mortem ps in suburbio paradisi detinerentur ut sup dictum est ex ꝺno ihu xpo
Seminanti inferiora merces fidelis Hinc quidem merces inferie hr mentionem regni celestis
Non ergo patribus inferna seminantibus detinenda esse seu retardandi eos merces.

Ab ingressu regni celestis non solum impediebat primi singulorum sed etiam primi totius naturae humane quod est peccatum primi parentis secundum illud gen iii° quod post primi parentis collocarunt deus cherubin et flammeum gladium atque versatilem ad custodiendam viam ligni vite Et quia licet quilibet status per opera iustitie purgabatur a peccato quantum ad eius debitum ppria persone non tamen alterius fides vel iustitia sufficiebat ad removendum impedimentum quod erat per peccatum totius humane nature quapropter reatus per passionem xpi ihu removetur est unde usque in hodiernum deus impetrat meum primum omnium nunquam sanctorum usque ad passionem eius fuerunt impediti ab ingressu celestis glorie et hoc est quod doctores tui asserunt dicentes quod sancti sub umbra pedum usque ad adventum filii pharetre ut supra allegatum est.

Si ita est ut tu asseris quod per passionem xpi tui sint mensse removetur sint primum originale quantum ad culpam seu reatum quod quidem primum ut dictus pertinet ad totam naturam humanam sequitur quod primum predictum per eandem passionem esset removetum etiam quod ad penam cui pena non debetur iniuste nisi pro culpa Constat autem quod peccatum quod deo factum diffinitur non humano genus propter adae primum admittit remanet ergo passio xpi tui stat antea removet enim illud proverbiale quod dicit in sudore vultus tui edes panem mulieri in dolore paries filios tot remanet est clausura paradisi terrestris quod tu allegasti que ondiuntur gen tertio et quibus patet manifeste quod primum originale non sunt ablata per passionem xpi tui quantum ad penam et per quam non quantum ad culpam

Bene attendisti ea que tibi dixerunt cum de modo redemptionis per missam stante agendi facili possit ad hoc quod mihi omnis responderi ostendi enim tibi ibidem quod redemptio per missam in ipsius erat intelligenda spiritualis que est potior et perfectior qua temporalis unde victoria sua in redimendo non debet intelligi per vim armorum sed sua victoria intelligitur pro ut virtus per virtutem vincentis sibi habundantia seu affluentia honorum sibi et libertas que in suo adventu tegunter mihi intelligitur de habundantia honorum spiritualium sed virtutum sibi et libertas intelligi de libertate a peccato non aut a subiectione humana illa enim intelligenda sed finaliter promissa per ipsum quemlibet ad consecutionem vere redemptionis que in ultima beatitudine consistit non aut illa que mediante sibi ad hoc et multorum que quidem impedimenta sunt et bonorum temporalium affluentia et honoris pretio est ostensum vnde in proposito dicendum est quod per passionem xpi et alias veniam fidem remoti sunt primum originale quantum ad culpam que impedit consecutionem ultimi finis sed beatitudo illa aut penalia de quibus arguis sequitur bulous tu tres et in dolore paries filios et hec differentia sit ad gaudium ultimum finis sine en homo laborando meditat vel non laborando per consequens ultimum finem si non cognoscendi et alias ad hec pertinentibus se habeat ut debet et ideo ista non sunt amota in redemptione spirituali per quem factus sunt gladius versatilis ad custodiendam viam ligni vite in pena peccati ade posteris. ut tu allegasti gen iii° hec aut est spiritualis ut vides et tamen remanet post passionem melius enim legitur paradisum terrestrem intrasse post passionem xpi tui sicut nec antea nisi forte quod dicit de enoch et helya qui fuerunt ante passionem xpi intrare paradisum terrestrem non requirebat ad bonum spirituale ita enim potest homo ibidem existens peccare sicut ex quo adam eum ibi peccavit et ideo amonet istam clausuram non requiritur nisi ad ultimam beatitudinem quesitam Dicitur aut est de clausura celesti patria dicit enim ingressus requirebat ad veram beatitudinem quesitam unde et apertus iamque celestis paradisus aperta et passio xpi non aut amota clausura paradisi terrestris.

Respondeo quod intendis
fundare in auctoritatibus

q̄ peccatū p̄mi hoīs originaliter transiūt in posteros ꝑ adhuc ordinauit vt respondeat ad hoc quod legitur ezechielis xviij filius non portabit iniquitatem patris &c. Nimis peccatū p̄mi parentis posteri sui ab eo per originē trahunt p̄dicta verba ꝙ hēte cōtra ma infeste falsa ꝙ hēta filius non portabit iniquitatem patris iniquitatem patre verum

Paulus Quod dicit a. est non cū pictura filius ꝓpriū pro peccato patris mīsit pariterq̄ peccati cuius sicut est in ꝓposito de culpa cū p̄mi p̄ris p̄ originē in filiū sicut ꝙ p̄ris actuale

Gaulus derivat a patre in filiū per imitationē que est ꝑ hoc tulpe trahunt per originem Ex hac tua rōne sequere ꝙ aīa humana quod est cōi tenet ꝓ fide scripture legitur em gen. ij vbi de creatione hoīs agitur ꝓpriaut in faciem eius spiraculū vite per quod verbū ḡij omīs intellē ꝙ aīa humana per creatiōē in corpore humano a deo īmediate infunditur ꝙ per ḡnōm non traducitur per originē quia ꝓtz ex hac Nam si tulpa que est quedā accidens aīa per originem traduceret oportet ꝙ eius subiū ꝙ aīa per originē transiret accidens

Paulus eius non migrat de subō in subm̄ ḡij sicut phūmy ◦ rente in prolem tm̄ q̄ corpus humanū Licet crimen sit dare ꝙ aīa rationalis traducat in semine appa- et ꝓportionabi alie defectus alie redundant in corpus ꝙ equeritō hij interdū ex ꝑtus fiūt grauidi ꝙ tñ nō ē mīm dare ꝙ si ꝓpter p̄mi parentis ꝑ originē tristit in prolem ꝙ aīa rōnalis ꝑ originē traducta a patre in filiū. Sicut ꝙ aliquis defectus etiā aie a parente transeat in prolem ꝑ originē tulpe

Gaulus Ponitur ut tu ais. derivatio seu transitus culpe ex tali d'ēcōnatione ē ꝙ sit vo luntaria dicit enim phūs in iij ethy. ꝙ nullus increpat eum natū ꝑ nugis nascendi. Di ci posset ab ada aliqs turpitudinē trahere ꝑ originē tunc talis turpitudo nō esset ꝑ nām totaliter nō esse voluntariā ꝙ ꝑ quā nec increpabilis nec etiā esse ꝓpriū d'mōnabile est ꝙ

Paulus sit voluntaria. Ultrō inferis dicens ꝙ turpitudo constructa ab adam per originē no Nec ipsa quidem esset in eius posteris voluntaria ꝙ tunc nō esset ꝓpria si hij cōsideretur ut dicta est in actibus eius non voluntarijs ꝙ mere naturalibus ḡ nō sit culpa increpabilis cōtingit tm̄ ibi esse ꝓpriū ꝓpriū eius hīj rationem retinendis ꝙ deviationibus in ordine ad finē debitū cōsideratus hij actus nāl' qui non habet rationem hīj ordinem ad debitū finem ꝓpriū dicā hūj nō sit voluntarius. Et ideo in ꝓposito ꝓpriū originale quod nō est ꝓpriū persone ꝑ naturę hūj non habet rationem increpabilis eo ꝙ non ē in ꝑtate voluntatis opinor probat nascentē hij rationem pōt in qua deficiat a rectitudine finis. Et ꝓter hoc ꝑ ad tua obiectionem dicē res pondeo ꝑ ꝙ hmōi ꝓpriū habet rationem voluntarij qd' ser patet hūj eius inordinatio ꝙ est ipsius ex ada generato non est voluntaria ex voluntate ipsius hoīs generati est tñ voluntaria ex ꝑte ad ꝙ mouet motor qui actus omīs ꝙ ex eius originē derivantur sicut voluntatis ad mo uet oīa membra ad actū hūj sicut actus hūj membri ut putā manus nō est voluntarius vo luntate ipsius manus ꝑ voluntatē alterius ꝙ ꝑ motū membra ꝑ istud ꝓpriū originale nō ē ꝓpriū hūj

Gaulus ꝑsone nisi mīs. Het persona recepit nām a ꝑ parente in quo hoc ꝓpriū fuit voluntarium Si a primo parente ꝓpriū per originem ghiū in quā. abipo recipiunt nām humana eadem mōe pōt quorūlibet parentū ꝓpriū ghiū ostendi ostensum aut ꝙ fuerit in ꝓpriis parentibus tm̄ in quibusdam nec nisi ꝓpriis eque sequere ꝙ inamabilia pōt esse in quib hoc a suis parentibus tm̄ ꝓpriis quia remotis ghiūtis quod ē valde negandum nō credo ꝙ tm̄ doctores hoc concederet. Paulus Secundū doctorum. mi parentes ꝓter ꝑ ꝙ originē trahunt non mouent nā ho quat id ē sibi in ꝑte non aut sm̄ individuum id ē ea que directe ꝓtinet ad individuum si nat ꝑsonales actus &c. ad eos ꝓtinet non traducuntur a parentibus in filios qui n. gratiarum traducit in filiū ghiātice sanctam quam non per sola nām sed ꝑ ꝓprio studio acq sunt ea hūj q̄ pertinet ad nām ꝑ traduntur a parentibus in filios nisi sit defectus

nē ordinatis em si natura desistat gr̄ām ordinatiū illa aūt q̄ sūt pure personalia vt actualia
ꝑtā vt dictū est nullo mō trad̄untur a parentibus n̄ris filiis. ⁊ ep nā sua ꝑfecta si ep ꝑpio Gaudius
Pm̄ ꝑmi ꝑmi ad manifestū est q̄ personale sunt nō quod h̄ habuit actu sm̄ liberi arbitrij
bij ꝑmi ꝑmi ad non potuit tradūi per originē etiaꝫ sm̄ te sunt nec alia ꝑtā ꝑsōna Paulus
ha sua vel aliorū parentū. ⁊ tnet aliquid sm̄ separij ⁊ aliquid ex dono gr̄ātie tm̄ etiā
Secundō q̄ ad personā per ad nām potest aliquid pertinere sm̄ separatū si q̄ causā ex
principijs suis ⁊ aliquid ex dono gr̄ātie supnaturalis ⁊ hoc nō ī istā originē aliis q̄ā non
hūt nā hūana ex suis principijs habuit bij per quod dō dōnū gr̄ātie tot hūane nature dimitij
tollatur n̄ primo parente quod quide dicit ꝑmi hō per ꝑmi ꝑmi ꝑtratū ꝑ̄m amisit bij sic. illa
originalia mysteria tradūtur filijs ne posteros sic nō nā si adam nō ꝑtrasset tra ⁊ ne ordinē
no opposita nō nā tradūi bij q̄d ꝑmi nō ē ꝑsonale si nec. Alia vero ꝑtrata ꝑmi patet
bel alios nō corrūpit nām q̄ntū ad illud quod nature est sed solum quātum ad id quod Sanctus
ꝑsone est. Ideo talia ꝑtrata non trad̄untur. ⁊ tamen sibi silē intendit n̄ gr̄ām n̄am
licet homo nō gr̄ām idem sibi sm̄ mediantē gr̄ām. dum voluntas est temporis ⁊ bonitas in
gem̄ spe derivat a parentibus n̄ filios spualia nō nā peccā sūt fortia ⁊ fert pater q̄ etiā nā
mundialia transeūt a parentibus in filios ⁊ de ꝑ̄dicendis de aliis ꝑmis ad ⁊ aliis parentū Paulus
etiā ꝑter ꝑmi ꝑmi ad. ⁊ ꝑmi sūt pure ꝑsōlia ⁊ ideo tradibilia nō sūt alia bij amde q̄ ꝑ
Peccata parentū ꝑter. intendit voluntas ⁊ hmōi bij sūt amde bij mediantibus alia gregā
tij q̄ntū filios magnatum sūt pertinēt ad dispositionē nē ⁊ ideo non est silis ratio de talibj
amdētibus mediantibus ⁊ de personalibus patratis.

In 1o cto primo ostenditur q̄ per versio nem dam̄ Distinctio bij de scrutinio sc̄ripturar̄ circa
de stanno in 2o cto contentum intellexit q̄ p̄ regnū xp̄i ap̄d ans sic illud d̄ q̄ revelatū fuit ei
erat serpenda ydolatria d'ignis primū ꝑtrata meli q̄ esset excellentius q̄tior regnis p̄cedentibus
libus mundi ⁊ p illa quatuor regna destruēt am nō ⁊ cō
tnet tredecim capitula

In 2o cto ostenditur q̄ bij ydolatria adhuc re-
manebant in aliquibus ꝑtibus ꝑmissis regnis ap̄d homines bestiales seu brutales ti in maiori
parte ⁊ ꝑncipalium totius orbis est ꝑ diuulgatum fidei xp̄i ablata ⁊ q̄ am̄ adventū xp̄i ydo
latria caldeorū ⁊ aliorū regionū remanebat ap̄d vanos eius destructis regnis illis

In 3to 3o ondi ꝑtim rubuit rubori ydolorū ꝑ̄ passionē xp̄i ~~in quibusdam ꝑtibus mundi remansit bij~~
~~totius sit mediantē amoneri ꝑ ꝑmissionem lapidis sine manibus abscissi~~ q̄ visio statue
applicat ꝑmo adventui xp̄i visio aut de bestijs dicebis bij. applicat 2o adventui

In 4to iij ostenditur q̄ bij cultus ydolorū post passionem xp̄i in quibusdā ꝑtibus mundi
remansit bij totius simul intelligitur amoneri ꝑ ꝑmissionem lapidis sine manibus abscissi
In 5to v. ostendi quo intelligat̄ dan bij. lapis qui ꝑmissit statuā fuit ē in motu
magnū. ⁊ ostendi quo ep ponendū est q̄ regnū ferrei ꝑ̄ roma habebat partem pedis et
In 6to vj. digitorum teste figuli ⁊ partem ferrea vt habet habet dan bij.

In 7mo vij ostenditur q̄ regnū xp̄i seu ecclie non est idem cū rege romano nec regno q̄
ut doctores falsi sc̄ pharisei fingunt.

In 8vo viij ostendi q̄ summus pontifex in quo principaliter residet ecclesiastica ꝑtas bij q̄ntū
mundana seu tpalis potestate sc̄ armorum potentij ⁊ hmōi nō bij tales potestates essentiales
in ecclia sc̄ accidentales

In 9no 9o ostend q̄ ecclia habuit suum esse perfectum sc̄ spuale tpe apl̄orum ⁊ aliorum discipulorum xp̄i
potestatem temporalem a regibus accepisse. ⁊ et exemplo q̄ beatitudo humana q̄ fuit in con
In 10mo x. ostenditur q̄ xp̄us docuit verbo. tempore veteris testi ⁊ adhesione ad ecclesiam q̄
doctrinā eius veri discipuli secuti sūt ⁊ q̄ in primitiua ecclia q̄ nulla prorsus mundana

mudanam fidei habebant perfectores huius vt plurimū nō ecclesiā in terra qua nunc q̄
regib⁹ & principibus mundi terra hꝰdat Et q̄bus concluditur q̄ regn⁹ romanoꝝ & xp̄ianoꝝ de ꝑsa
terre nullo mō sit idem sed diuersa ꝓ quarum assertione quarte bestie non intelligit ꝑpius
In ra.lo dn̄i ostenditur q̄ per cornu. nostri ꝓphete non intelligit ꝑpius
In ra.lo dn̄i ostenditur q̄ p cornu ꝓmi significat intellig⁹ antichristū sm̄ vero catholicoꝝ exp̄onem
In ra.lo dn̄i ondi⁹ q̄ ex hoc q̄ dicitur de cornu ꝓmo q lo⁹ cōi expositi & patebit mutat⁹
tempora & legem que verba sic nō dei applicat ad vm̄ de q⁹ sumitur ordo ad tractandum
de quibusdam q̄ sūt magne ardentatis in hoc opusculo.

Sanctus Predictis ad pos omissis incertam⁹ ad a Capitulū primū in quo ostendit⁹ q̄ per horribilem
cha & partem ad expauorem ꝑpe tunc sit ad damelis nocti in.lo d'sistunt intelligi⁹ q̄ per q⁹
struendū p sapientes vbi ille fuit missi erunt suspenda ydolatrica d'dignus principat⁹ mūdi
ab nō ꝓphis ꝓmissus an nō Ad q̄d occurrit mihi quodda validū argumentū cōtra te q̄ sim⁹
ex inclamationibus damelis factis in quibus deus ostendit sibi excellentia regni quod datū
erat ꝑpō suo qua q̄dem excellentiam mihi quā habuit ꝑpius timo ac quo habet mānifeste q
no fuit ille ꝑpius a deo promissus

paulus Sanctus Proponē mihi illud argumentum clare vt scram quante virtutis sit
Terrarius sum danielem in 2o ra.lo vbi expresse dicit q regnū q̄ habebat ghere seu
germinare regnū caldeoꝝ & alia tā regna sibi succedēcia legitur em̄ de ip̄o lapide abscisso
sine manibus q est ꝑpius de quo dicit dn̄s ostendit deus tali regni quod metallū nō cor-
rūpetur & habebat germine seu ghere ferrum testam⁹ est argentū & aurū q sm̄ aliis exp̄o
sitionem significat regnū caldeoꝝ & tā regē sibi succedēcia Sed constat q regnū ꝑpō tui nō co
minuit predicta regna ipse regnū caldeoꝝ medoꝝ & grecoꝝ cui ea ꝑ magnā tpa sic sim aduertit fue
runt d'structa go regnū tuū ꝑpō non est illud regnū de quo dn̄s ibidem q ipse a deo instituendum
& p metallū non corrumpetur. Igitur sic suppficiem & metallum argumentum tuum patet nō &

paulus Ad visionē daniel⁹ quid alle. Forte amplius mihi videtur contra te Si n ꝑ lapidē abscisso
sine manibus messiam quē tu spectas intelligis quē credis deū cōi instituturū & p eius regnū
metallū non corrūpendū ꝑpō quo d' ꝑpō potest videri q̄ gerat seu germinet regnū caldeoꝝ medoꝝ
& grecoꝝ quam a maximis temporibus ad tempus ꝓsit fuerit d'structa vnio quoꝝ memoria
iam fere non est nisi forte nihil omnino antiquissimis huius si verus messias qui colo & adoro
nō potuit ghere tuum regnū caldeoꝝ & alia tria eo q̄ id fuisset ꝑ magnū tempus ante sui aduen-
tū destructa quanto magis messias quē spectas tu ē meritū nā p mille
& amplius post aduentū q̄ nūd adhuc non appareat nō por predicta regna ghere quam a lon
gorum & valde remotorum tpm̄ temporibus fuit annullata & fere obliuioni tradita huius
si de vero messia ipse ꝑpō meo non potest verificari q̄ gerat regnū caldeoꝝ medoꝝ et
hui⁹ ꝑpter eorū antiqua & priorita destructiō a fortiori d'no messia non posse hui⁹ vel
similis tui⁹ temporis valde remotus esse a tpe destructionis predictoꝝ regnoꝝ Et si diligenter
scrutatus fueris vnā sensū visionis ꝑ te allegate manifeste ꝑperies q̄ applicari ꝓprie huic
ꝑpō meo ꝑ vos declarandē sicut debes q̄ in regno ꝑpe & ecclesie sue debuit ydolatrica
ab vniuerso vel a maiori & principaliori parte eius exterpari quod sunt singulariter
In primo aduentu q̄ nō habuerit tpe moysi & alios ꝑphas huius magna virtute dei fu-
erint non tu hui⁹ veritatis ydolatrie potuit exterpari nedum a gentilibus sed et ab ipso po
pulo israhel⁹ In cuius presentia dei fecit magna in egypto sibilla in mari rubro & in deserto pa
ne celi nō sic magnus miracul' dedit eis q̄bus nō obstitit ni eōdē loco vbi legem a deo
susceperant & verba eius d'me⁹ ignis audierunt q̄bus exprobrat nō habuis deos alienos
ꝑ me Exo. xx. ibidē sic in oreb vitulū cōflatile fecerunt & adorauerunt sic ꝑ exo. xxxij.

silu' m tēporibꝫ iudicū ꝛ regum m regno isrl ꝛ cūa ꝑphē non cessabāt vmolare ꝛ sacrifi
care dijs alienis ꝑpheris ꝛ clamantibus ꝛ monentibus ꝛ signa ꝛ prodigia cōtra eos ostendentibꝫ
ꝓpterea vt hystorie sacre ꝓclamāt ꝑ quā ꝙ nostre legis m mūdo ꝛ eius fides fuit ꝑ orbē
diuulgata ꝛ sanctis suis ꝑ suos discipulos ꝛ mīstros confirmata euidentia ydolatria simpli
citer ꝛ tota re pulsa mōdi vel ab eius maiori parte ꝙ sint ꝑpheratū in dictis locis specialiter ysaie
vbi loquens de tempore messie ait Et erit i nouissimo dierum ꝑparatus mons dñi in vertice
montium ꝛc Et ꝙ loquitur ꝑphā de doctrina ꝙ per gentes suscipienda darent ibunt populi multi ꝛ dicent
ostendam⁹ m montem dñi ꝛ domum dei iacob ꝛc Et ꝙ ibidē ꝑphera ostendens ꝙ tpe sui
aduentus tota terra erat repleta ydolis dicit Et repleta est terra eius ydolis opus manuum
suarū ꝛ adorauerūt opus quod fecerunt digiti eorū Et ide ꝙ ꝓnosticans ꝙ huiusmodi ydola ꝑ opus ꝛ manus
separatis essent proiicienda subdit In die illa proiicet homo ydola argenti sui ꝛ similachra au
ri sui ꝙ fecerat sibi vt adoraret talpis ꝛ vespertilionibus ꝙ per dictū mes
sie intelligitur erat sibi tunc mistos erant ydola proiicienda ꝙbꝫ antea vniuersa erat plena
de hac ꝛ matria agit ⁊ in hac visione dānihelis ꝙa in qua visione quatuor regna ꝑ
totam terram regnū & chaldeorū medorū grecorū ꝛ Romanorū figurantur ꝑ vnā statuā quadri
formem iam statuta cōtra desiguat ydolatria & similachra seu demonū cultura ꝑ ydolatricas
statuas celebatur ꝙod patet erat dānihelis ꝙa fecit statuā ꝙa erat statua ꝙa regna mōdi
ante aduentū ꝓpter hoc essent inter se multū differētia ꝛ erat aduersātia in hoc sibi inuicem dissen
tiebant vt nihil deo debitū creaturis impenderent sed illud ꝓpter omnes dij gentium demonia ydola ꝓprie
designabant ⁊ ita regna principalia in hac statua que ydolatria designat ꝓpter ipsam ꝙ inter
iam in multa ydolorū sed quia ipsa regna inter se erant diuisa in pluribus ⁊ alijs ꝑphetarū
⁊ modis vniendi ydolorū particularia membra huius statue erant de diuersis materijs vt
puta de auro argento ⁊ testa ⁊ huiusmodi sibi differebat in formis ꝙ aqua pars statue erat
inferius alia brachia ⁊ huiusmodi ad designandam varietatem inter huiusmodi regna hoc ad ꝓpo
situm huius argumenti applicando hoc regnum ꝙ sua ecclesia no⁹ dimittat regnū caldeorū seu ꝓsaru ⁊
huiusmodi quātum ad ipsam mundanā ꝓsperitatem ꝙ iam transfixerat commictat hoc ea quātū ad nul
lum ydolorū in quantū diuulgata fide ꝙ in orbe per eius discipulos ⁊ eorū successores eius
tuata est cultura demonū a toto fere mundo sit a maiori ⁊ principaliori parte eius vt
dictum est quod recte ꝑsignat a damele ꝙ percussionem lapidis sine manibus abscisi huma
na potentia lapis qui est ꝓprius statua ⁊ ydolatria diminuit tum antequā sit caldeorum
qua alias succedentes vt dictum est

Ca⁹ 2⁹ mq̄o ostendit⁹ ꝙ hec ydolatria adhuc re
maneat in aquibus ꝙplurib⁹ regnorum apud homines
bestiales seu brutales hoc in maiori parte ⁊ principali
ori totius orbis & per diuulgatos fidei ꝙ ablata ⁊
ꝙ ad⁹ aduentū ꝓpe ydolatria caldeor⁹ ⁊ aliorū ꝛnoꝝ
remanebat apud romanos ecclesiā destructis regnis illis

Sanctus

Ad ꝑm quod obicit de ydolatria dicendo quod ꝛc Vel ciuitas publice in ecclesiis sive tibi ꝛc
ponendo ꝙ mala ꝙ in occulto fiunt ꝓhibita dei nidicio a christianis hoc illud dicit⁹ ꝓprie abstracta

panibus

Paulus

vt est manifestu qd non recd te negaui & erra in actibus ydolatrie in multis ptibus mudi illudendo qd
est contrariu illius dicti ste allegati sc. principis huius mundi eiecti foras. Quatu ad corpy & erra per
uictoriu dyaboli pot deo permittente homes teptare quantu ad aiaz & reparat ydolatriam illudendo est
tamen uictor hoies sparatu a medio p passionem xpi quo nullo homo se potest tueri qui hostis inpugnat
nonesse ne deducatur in mtibz mortis eterne & quilibz ante passionem xpi dyabolo resistunt p fidem pas
sionis xpi fuisse hoies facti potuerint nullus ty timor potuit dyaboli manu euadere vt filius non descendet in
fernu iuxta illud psalmiste Quis est homo qui uiuet & non uidebit mortem & liberabit aiam suam de manu
inferni. Si post passionem xpi pur homes ab hac uictute passionis tueri

Paulus

Certa in hac oppositione tua quod est illud quod dicit in pdicta uisione p lapidem qui percussit statuam pedes eius est in montem magnu p non
ve ppe rudere ad destructione ydolatrie hac tua oppositio ffundam eni dicitis
factus & in templu dei sancti in statuam uel aliquid humanu fidem sanctam doctrinam passio eni xpi tui
& quam dicis p homes possit tueri a dyabolica potestate non opatur talem tuitionem p modu montis
magni sic porcus per montem ad hesionis ad fidem veram & vite restitutionem put recd & tu ipe concedis

Paulus

Verum dicis mihi qm passio xpi liberat homes a dyabolica potestate inquantu adhaerent vere fidei uere
xpi & eius vestigia sequuntur. Ihs ppe intellige per illud quod legit in uisione danielis supducta ubi dr
qm lapis qui percussit statuam factus est in montem magnu In his eni verbis alludit daniel huius qd
dicitur ysa ij. Erit in nouissimis diebus paratus mons domus dni in capite montium & elevabit sup
colles & fluent ad eu omnes gentes &c. q.d. daniel iste lapis statuam percutiens factus & ille mons
magnus & elevatus de quo loquitur ysayas inquio monte ascendentes dicentur de bis dni & de se
mitis eius qui ibidem hic inter quas vias dni & eius semitas bina de principalibz & ydola reperiet et
alibi dr ibidem legitur & ydola penitus conterentur & in fine huius capli dicet ho ydola argenti
sua &c. put sunt supi allegata. Ppie igit ad dirutandu destructionem ydolatrie q per destructionem
statue designatur. daniel predixit qm lapis qui percussit statuam pedes eius est in montem magnu Si in alium
montem ab ysaya id est per magnu tempus ffluxerit de quo etiam monte simul eisdem verbis lo
quitur ysayas p michaeam nisi in finem pfluxerit.

Sanctus

Ordinis istam oppositionis tue volo scire quo intel
ligis qm regnum quartum sic ferreum p qd intel
ligis regnum romanum habebat partem pedum & digitorum teste figuli & ppter ferrum & reliqua qd hoc ptinet

Paulus

Con hac qm petis dupliciter se hec oppositores sic in hoc volo ad pmum stupui oppositores tuos qbus
mihi satis consonat oppositio mea Dicitis eni qm regnantibus romanis tpe machabeorum fuerunt admixte
confederati romani & indei qm etiam iosephus historiographus tunc large tradit quia quidem confederati
nomen daniel potuit regni dimisit eo qm erant difformes in mtibz & mtibz dimis vt est manifestu no tamen
in partes aquales & fortitudine & robore qm pars romana erat fortissima tunc eni potuit ferrea indicari
ut erat debilissima quia testa potuit dici est quia iste duo nacti admixtam voluerunt mutuo quisque
tempore heredis a salomone qui volunt hoc in mysterium quando d'que machabeor qd'tu mutuo non
habuit effectu vt ex historiis iosephe patet quarto d'istis duabus partibus duorum & earu quisquis
dicit quia aut pedum ferrum mistum testa quisquis dicitur quod humano semine fit non ad herebitum sibi
sicut ferrum non potest misceri testa & quibus temporibus sic romanorum & predecessorum seu heredum eorum q fuerunt
regna corruptibilia fuisse tamen deus regnum q in corruptibile & quidem de natus e in bethlehem inde
tempore hac dis regis in quo tempore resti simpabat quarto immediate subdit In diebus autem regnorum
illorum suscitabit deus celi regnum quod in eternum non dissipabit &c.

Sanctus

Secundu doctores nostros regnum xpi tui seu eius ecclie unum & idem est cum regno romanorum & ideo
cum regnum predictorum destruendum erat sine visio daniel per regnum celi non corruptibile adeo sustinendum sic per regnum messie eidem nichil & regnum xpi
tui quod est idem cum regno regnorum destruendum est p messiam qui ante regnum ecclie tunc stetit idem cum regno
romanorum put doctores nri docent satis patet ex hac. Nam regnum ecclie xpi tui principaliter stupuit potes
tatem atq imperium dni a romano imperio sic a Constantino sine omni hystoriali qui quidem gestum
imperialem cum tem & potestatem tribuit beatissimo summo pontifici & eius successoribus qui hodie cath

Caplm VIIm mquo ondit quid intelligit illud dni ij. lapis q percussit statuam pedes eius & in montem magnu.

Caplm VIIIm mquo ondit quod ponendum est qm regnum sic romanum habebat pedes & digitos de teste figuli & ppter ferrum ut habetur dni ij.

Caplm VIIIm mquo ondit qm regnum xpi stet pmum ecclie non est idem cum regno romanorum put doctores falsi sic pharisei fingunt

ꝑma pars dꝫ viꝰ cmm vijꝰ

mitte urbem obtinet Romanam (cum quidem constatim) vt quidē reperit compellit seu cogit plurima
regna vt ampleat fidem eccie ppi tui & sr patz q honor rgni eccie est rgni romani per quarta bes
tiam in visione danielis designatu & per quā per uerū messiam simul spiritum destruendū

Nam & q doctores tui pharisei simpserunt q regnū Romanoru & rgnū eccie ppi est vnū & idem rgnū paulus
quam quide finctionem sr dissuauerunt per tota plebem tua q omnes hoc tenent volentes regnū ppi
mū rgnū Romanū negz que quidem finctio ab eis sunt fabricata vt audientes impugnatores efficiantur que
contra eos militat ex hac visione danielis de quo agim (cupita per hanc eam visionem q stat q bes
tia iiia per quā fim omnes designatur Romanū regnū seu Imperiū destruenda erat p rgnū a deo rel
stituendu sr regnū messie ex quo sequit q si regnū eccie & rgnū Romanoru esset rgnū vnū mes
sie q manifeste oppo primatie tue fim quam credis q regnū eccie non est rgnū ppi Sed falsitas
hui finctionis manifesta est ex hoc nam rgnū eccie seu rgnū ppi non est rgnū mundanū seu tes
renū sicut regnū Romanū vel aliud de reliquis rgnis huius mundi vbi & ppheta nr expresse dicit ꝓb
vbi. Regnū meum non est de hoc mundo que quidem auctoritas ipsa sufficiat ad cogendū fideles
vt ponant in rebus substancialem inter rgnū eccie & reliqua rgnia supradicta mihi sr q reliqua reg
na terrena seu mundana vel temporalia regnū vero ppi & eccie sue non est mundanū sed celeste
vel spirituale seu diuinū vbi & coram me scriptū legis meis manibus portatur rgnū celorū & rgnū dei & huius
Sed quia tu & infideles tui stulti hanc scripturā auctēs non intelligitis ideo p euidentia rerum opo
tet nos de hoc cōmuni & multis eam saltem ex duobus euidenter patz essentiale diuī inter
regnū mundana seu temporalia & regnū de quo eccie quoquomodo simitur ex potestate tradita summo
pontifici eccie sr summo pontifici ordinario cum populo suo christiano pht in textu pulcherrime patz
a maximo principatu constat autem q maximus principatus eccie in potestate consistit summi pontifica
tus que quidem potestas est ligandi atq; soluendi suis quidem summi pontificis & eccie credit
a fidelibus habere claues rgni celorū vt habetur vbi cito Et stat q tot potestates no e munda
na si temporales negz stulte potestati imperij Romani vel alioq rgnorū pro eo ab eadem separata sic paulus
res corporalis a spirituali. potestas ligandi atq; soluendi quas asserimus tuo summo pontifici tu
licet in tuo euangelio hec po di non tibi hoc a me creditur nec a doctoribus nris & eo simplicitate tute
auctoritatem contra me allegas. dimitte predictam potestatem clauium fuisse datam eccie ppi seu paulus
Bene credo q tu & tui stulti non ree summo pontifici hui forte hoc possetis inuenire & diligens scrutinium
scrutinium le in ysa. xxij. Dabo clauem domus dauid super humerum eius & aperiet & non
erit qui claudat & claudet & non erit qui aperiat que uerba recte intelligenti ad hoc adaptari
si sine ea sic intellectis sine non non esset ad plus sufficiret eam in ad designandā duas essentiales
inter rgnū Romanoru & rgnū eccie quod rgnū Romanoru in vtriusque armoꝝ & secularium legum
dirabatur ecclie ut in suis hystoriis & manifestum regnū autē eccie ppi & potestatē pontificalem
supradictam suos regit subditos & hoc sufficiat ad latā ponendā distinctionē inter potestatem
Romani pontificis & summi pontificis potestatem In hoc q non possit dici vnus & idem regnū sicut
nec in rebus naturalibus alia que, ppie & perse hui diuisas potentias non possit dici vna et
eadem res Et q summus pontifex q tuus dicit Cum hoc q negno ordi q summus pontifex in quo pri
Ilico habeā est. vtr potestate ligandi & solue- mipali sedet eccie cathedra potestatis huius q̄z vtriusq; Paulus
di mas quā quidem potestatem sim te veru mundana tpalis & armoꝝ potentia potestate thui
ritet habet sim me aut narrat se habere q no hoc talis ptas ē eccie lis in eccia sed accidentalis
non habet quēadmodū in rei veritate in hoc se habeat manifestū est q ipse summus pontifex q̄z
eccie vtriusq; armoꝝ potestate & legum suarū que hmane sūt institutione sequio manifestū e quod
potestas & mundana sicut potestas regalis a quo sr regalem potestatem mundanā accepit sic
& imperialem eiusdem vnde & idem regnū dici debet sicut eadem potestas est q per successionē gratia
te donationis processit a Constantino in siluestrū & eius successores in ptate ipsius donantis
Licet uerū est q summus pontifex q̄z vtriusq; armoꝝ potestate ex hoc non sequit q eius potes paulus
tas essentialis sit mundana vel temporalis Nam sicut in rebus naturalibus frequenter inde

Vnde et eandem rem habere duas potestates quarū vnam habet ex ꝓpria sua ꝑfectia et illa ꝑfecta essentialis potestas sua alia vero habet accidentaliter ex aliquo extrinseco superveniente sue essentie et illud tale non est ꝑfectum rei nec potest ꝓpria qz potest adesse et abesse ꝑter rumpi rei corruptionem sicut ꝑfectio accidentia sic pari mō considerandum est circa eccie papi potestatem vna illa potestas ꝑfectalis eccie scz ligandi et soluendi alia ꝑfectas eius essentialis et ꝑfecta Alia vero potestatem quā exercet in ri amorū et hmōi non est ꝑfecta eccie essentialis ꝑ accidentalis hoc ex hoc qz hmōi ꝑfecte accidentali exercetur scz mundana non posset dici vna accidens regno romano vna potestas mundana in regno erit essentialis et ꝑfecta ꝑ se vel ex illam diuersi tur et regebant subditos suos sicut est in eccia papi magna talis potestas mundana et mere accidentalis et non essentialis vt dictū est. Ca^m xx^m Nunc ostendi^r qz eccia habet suū esse

Paulus Ego quo tu concedis qz ymmo ꝑfecte predicta ꝑfecta scz spirituale tpe apostoli et aliqz discipu
vitur eccia tua scz mundana et pontificalis hoc aliquam potestatem tpalem a regib^z acquisi
visse nō ostendere qz potestas pontificalis sit essentialis sibi et qz ꝑfecta mundana sit sibi acciden
talis ex eo qz hoc nō ostendas clare vt possis tuū intentū fundare. ¶ Pax ego hoc nā quidē qd

Paulus Et potestas temporalis seu mundana sit in eccia accidentalis manifeste. aduentui rei post
quam esse perfecta est ei accidentale eam tale potest adesse et abesse ꝑter sui corruptionem
vt est manifestū sed ꝑfecta mundana seu temporalis aduenit eccie post suum esse perfectum seu
completū gestū. Assūptum pax ex hoc qz eccia papi habuit suum esse perfectum a tpe passionis
xpi nō qz ipsi solum potestatem pontificalem habebat magno statu durante qz magnitudo
usq ad constantinum et tunc mundanam seu tempalem primum a regib^z habuit. Quod tu dicis ex
quo est manifestū qz potestas illa temporalis seu mundana accidentalis est in eccia nō post suum
esse perfectum habuit illam. ¶ Tua habuit suum esse perfectum tempore apostolorū et aliorū discipu

Paulus Cuius potest asserere qz eccia papi tui antequā potestatem mundanā seu temporalem a re
gibus acquisisset hoc est manifeste falsum tanquā inconsonū oībus historijs dicit logice
tibus constat enim eccias tuos historiographos qz a tempore passionis xpi usq ad tempus
constantini imperatoris ecclesiae omnes illi super quos nomen papatus tui invocabatur vincebat
abscedebant sub magnis persecutionibus tum indeorū quam gentilium In tpe qz nomen papatus tui et
suorum erat apud omnes execrabile et omnes sui fideles a ceteris nacionibus affligebantur
usq ad mortem vtq qz non solū domo carebant sed etiam erant detrorū conditionis quaz
sim seruī enim a dominis suis trucidabant ne occiderentur ab alijs sed etiam pro tpe supradicto capites
etiam a dominis suis torquebantur et usq ad mortem per varia tormenta occidebantur horridi
cubus videtur dicere qz eccia tua papi habuit suum esse perfectum tempore apostolorū et aliorū discipulorū
Aut tu dicis sufficit enim tibi dicere qz eccia tua papi in illis temporibus inuocabat quasi nō ha
bens totum suum esse perfectionem sed tunc cepit habere suum esse perfectum in potestate tpali
seu mundana a regibus accepit vel illa potestas a regibus accepta ꝓpter dicitur essentialis in tua
eccia per illam enim suum perfectum esse habuit sicut eccia hodie per illā habet suā perfectionem dignitatis
Aut est notum veri veritatem considerantibus vnde patz qz regum eccie papa tui et regum Ro
manorū cum potestate tempali per quā nomen regni ampe sine cessione gratuita habuit est
mi et idem regum vt dicebam. ¶ Stupeo papa a tpe passionis suę usq ad tempus silvestri pa

Paulus Concedo tibi qz apostoli et alii discipuli pape quod quidem tempus durauit per cccos annos et
vltra in toto illo tempore valde abiecte vixerunt et in magnis periculis et tormentis usq
ad sanguinis effusionem vitam suam consumabant nulli dominum tpale habentes sed diuersis
patientes et mititem sed ex hoc non sequitur quod concludē intendis scz qz eccia papi non habuit
suum perfectum esse seu sua dignitatem perfectum usq ad hoc qz tempalem potestatem a regib^z acquisi
sti iam vt tibi superius si memor es obiectum bona per deum promissa spiritualia scz tantum non tem
poralia quae quidem bona scz spiritualia exercuit in dignitate et veritate vita tempalia
bona vero quia potestas seu regna mundana mere temporalia scz quorum vtia dispensatio et fides

pma pars dñi Vij^a m^ij

non pertinet ad xpm in suo primo aduentu regnum mundanum ihu so. nobis regnum meum non est
de hoc mundo & de hoc eo pressius discipulis suis d' maioritate contendentibus hinc patet
ra^o ste dicit Reges gentium dominantur eorum & qui potestatem habent benefici vocantur vos autem
non sic & qui maior est in vobis sit sicut q minister &c Eo quo patet q dignitas ecclesiastica, quia lo
quendo non in maioritate temporali consistit nec solum ys & in administratibus mundi pro nobis papa
pariter tollendis dignitatibus ecclesiastica, quia prosperatur. Unde quidam doctor d' multis antiqs hillarius in lib' d' trin.
dicebat hec hic primum ecclia vt dum persecutionis patitur floret dum opprimitur nescit dum con
tegitur proficit dum ledit vincit dum arguit intelligit timet stat tum superari videtur. Hec ille

Vñ allegens m' Rogo doctores tuos
qz doctrina sua nulla huic auctoritatem
apud me nisi forte i qua ^ij^a mihi con
tinent

Cap^m ij^m in quo ostendit q p^s prius docuit verbo &
exemplo q beatitudo humana consistit in spiritu
trenorum & adhesione ad celestia q doctrina eius veri
discipuli penitus sit & q ni penitus ecclia quia nullam potestatem
mundanam fideles habebat effectiones viri vt plu
rimi in nemehan^e in ecclia qui nec regnis & principatibus
mundanis ecclia habundat & q hoc concludit q nec
romanus pontifex regnum p' seu ecclie nullo modo sit nec p^s disci

Nore debes quod valeter disputando
mbus vel maioribus obstructoribus
contemnos semper medi humor con
sc lig non medetur ei proximo tuo
q pius eius & sui discipuli contendit ad papam non pertinere regna nec dominia temporalia p^s poena
p^s ecutiones & maximas tribulationes sustinuit unde manifestum est q in hac sit redendum sibi ne sit
contra eos p^s ecutio q q de hac ma verbo dixerunt operibus testimonio q plurimum

Declarat in ista q dictos sit q magistri tuos & eius discipuli verbo docuerunt & facto ostenderunt.
Qz aut magis magisq pius docuit clare & publice q beatitudo que est ultimus a rationali creatura
desiderabile non solum non consistebat in bonis temporalibus q potius temporalium amittendo seu odiendo
& persecutionis usq ad mortem pro suo nomine sustinendo/manifeste patuit ex hac/iam in suo pri
mo sermone q in monte ore suo discipulis & multitudini populos publicauit aperte
dicit Beati pauperes spu qm ipsorum est regnum celorum Beati qui lugent Beati mites &c Et
q Beati cruciatu persecutionis fuerint vos horum &c In quibus & multis aliis manifeste docuit
q ha beatitudo quod est ultimum desiderabile non in bonis terrenis q in celestibus q sustinet
& per quos discipulos suos in quibus ecclie fundamenta constituit/ad hanc beatitudinem
spiritualem dirigebat que in contemptu terrenorum pro amore celestium consistit quadruplicem
doctrinam ipe exemplo manifesto per vitam suam & mortem q firmauit scilicet
simul q in processu primitive ecclie st a temporibus apostolorum usq ad temporibus silvestri papae
magnifice clarum est q nulla potestas mundana erat apud fideles & hi tres ecclia magnam
in spiritualibus bonis/florebat cum in frequentibus & tribulationibus martyrum in p fide q
sustinenda omnes fuerunt pontifices qui fuerunt a petro usq ad silvestrum qui fuerunt proprio nomine
fere & magna multitudo philosophorum & religiosorum & ecclia simplicium usq ad nostra
tormenta & tyrannorum rubiem usq ad acerbissimam mortem gaudenter sustinebant/ex q hoc
manifestabatur q virtus fidei & veritatis que st vera & magna bona spiritualia in ecclia
ipi in eodem tempore magnifice habundabant/& ste patet q ecclia ipi plus prosperabatur in bonis
spiritualibus tempore illarum ipsorum qui temporalem potestatem non habebat q tri post
ea fideles ipi magnas potestates seculares & mundana dona optinuerunt/unde ei & sibi vtutes
per quas dinam magnam ep toto defecit in ecclia non fuit sub eodem fervore & gradu vsque
peruenit sicut impetus a ecclia/ non fuit sub eodem fervore & gradu vsque qui humiliabatur te
poralibus dignis cursum huius vite timebant Ex quo manifeste patet q' sibi dicta st q ecclia
ipi iam in suo esse perfecto & completo erat qui sibi adventum temporalis potestatis & sic talis potes
tas in ecclia non ipsa seu essentialis sed accidentalis est vt ep dictis patet Et non q p^s
aliquorundam impiorum Constantinus non potuit transferre dominium imperiale seu tale

Paulus

Paulus

Daniel

fumo pontifex fm alios vero hs hor potuit non tamen debuit Sed quid quod fit de hor fl et
tlesia ppi ss fmi pontifex in suo sacro collegio t sta Omod vlt approbante dimitteret
seu dimittarent libere domina seu potestates seculares silui t possessione t oia q ecclia
olim habuit a Constantino cesare sic q ecclia remansiss oio ab hmoi tempalitatibus
sicut tempor' apostolor' ex pedita non credo q aliqm vero catholico ess dubiu q ecclia &
esset tante dignitatis t tante perfectionis sicut nc est Et quibus patz q hmoi humana do
mina mudana pnt adesse vel abesse ecclie d sue ipius corruptione t sic ss ei attribuitur
sacris est de regno seu sancto romanorum aq ss potestates repulses damnchtur regnu vindicaret
penitus destructu Et ideo manifestu est p regnu romanor t regnu d sacre ecclie nullo mo sui
dem ss diuisa fuit tibi pposita Verum ex clo pl' ostendit' q p cornua cornuu primu assignu
Veret verum sit q regnu romanor t quarte bestie non intellig' d' fuit mdi sic ep romu
t regnu ecclie ppi tui non sunt omo idem ss diuersa regnu ty d tui seu sue ecclie hs quada
pendentia ab imperio romano quod ppie mo declacione fuit dameli vij m' de quatuor
bestijs sig'ficantibus quatuor regna sup'ducta sig'ficatur sup' eam visione p quarta bes
tiam fm omnes intellig' regnu romanu In qua quidem quarta bestia cornu primu appuit
quod vi' ppie sig'ficat regnu ppi tui seu ecclie sue vt patz ex multis primo q regnu ecclie
ppi tui habuit minu infimu seu humile quod patz de ppo tuo qui vita paupere gessit silr
de ecclia tua primitiua eius vestigia sequente put tu ab assumptis que quide pauperes seu
humilitas figuratur in predicto cornu cum dicitur de eo q est primu Ex quo patz q illud cornu
non erat ita magnu sicut alia cornua bestie sicut nec tua ecclia habuit tunc magnu nitu
potestate sicut alia quatuor regna Ex quo cornu istud primu erat sic nu manifesta quarta bestia
magno manifeste figurat ecclie tue collegium in sancto romano q quarta bestia Et ex eius de
nario ab eo vt fertur est in Constantino et Siluestro Certo q' manifeste fortius Et q' tunc
manifeste debuit multa dignitates voluptuitates in diuitijs exprimendo tres personalis distinctas
realiter esse in diuino quod est manifeste no solu' cum unitate diuina que ecclia a ppheta demo
stratur vel saltem concedatur ss ecclia q tua auctore domine scripture expressim docet' vi ecclia Iudi
cet dns dh tuus unus est Silr' edocuit ydeptitatem dei t phe in ty q ipe ppius tuus qui
verus homo erat ecclia sm te fatebatur ty se ee verum deu quod tu ecclia confitendo t pdi
cas quod est contra sinagogam simplicitatem diuinam que ecclia ratione naturali a ppheta
demonstratur ideo ppie figuratur p pdm cornu d' quo d'm pdm declarat dns hs Et sic
moes tuu excelsum loquitur quod cum p excelsu intellig dy mihor loco mss ipe deus d' q'
ss Excelsus super omes gentes dns Quod magis non deu quus loqui qua qui cum sua
simplicitate unitatem pluralitatem rerum destructarum ei attribuit Sed' tropali
tatem seu humanitatem treata in deu creatorem assumpta et phetam verum deum asserit t sic ps
manifeste q xps tuus simoes tuu excelsu loquutus est silr multa docuit cum legem
mosayeam t contra eius doctores Quid ecclia pharisei t patz legem mosayeam docentes t
ad hoc obstinantes vt patz per processu euangelij tui t potius constat p sanctam ecclia
tuam fideles q ppi tui vestigia sequntur totu legem mosayca frangentes neglegendo precepta
in eadem contenta lege totam affirmativa quia negativa vt destruendo p singula patet t
sic d' regno tuo primitiuo in daniele Putabit q possit mutare tempora t legem hoc no
tanter dicit putabit q possit mutare q ipe rei veritatem solus deus e mutare legem quia
ipe condidit hoc licet hec putabit non ty potuit hs facere eo modo quo dicit illud possumus
quod de nra possumus dicit autem q putarunt q possit mutare tempora nra ppter tunc esse
runt q tempus adventus salvatoris impleri erat tempor' suo quod ty non est verum quia
salvator nr nondu venit t sic videt manifeste q p tunc Ille qui simoes g tra excelsu loq'
t putabit q possit mutare tempora t legem t p quod ille est ppie figuratus p cornu primu

quod apparuit in quarta bestia quod destruendum est sicut in eadem bestia quarta scilicet Romano Imperio per regnum messie
venturi quem firmiter specto ut in eodem capitulo Danielis habetur. Non recte ea expositio sed extorte constat enim ex hiis
Si bene consideras verum sensum verborum Danielis que allegas. Que sunt dicta sunt quod hic visio Danielis de quatuor bes- Paulus
tiis in vij capitulo contenta. In qua quarta bestia ex toto destruenda pronunciatur et filius hominis prophetatur veniens
in nubibus celi et totum hoc intelligitur impleendum in adventu Christi secundo in quo venturus est in maiestate et potes-
tate magna ad iudicium non autem de primo adventu in quo humiliter non in potestate mundana sed tamquam
lapis abscisus sine manibus denunciatur venturus. Unde non potest Christo secundum suum primum adventum applicari quod figu-
retur in cornu parvulo affixo in iiij^a bestia. Item de hoc cornu parvulo legitur in eodem capitulo quod faci-
ebat bellum cum sanctis seu contra sanctos et prevalebat eis quod nullo modo potest verificari de Christo de quo nus-
quam legitur fecisse bellum presertim contra sanctos. Doctores nostros eo quod fecit bellum contra iudeos
Quod Christus tuus fecerit bellum contra sanctos exponitur secundum quibus prevaluit in quantum occasione sua ut Paulus
sunt dicebam dispersi et abiecti et quasi destructi sunt. Christi nostri eo quod non receperunt eum sed potius re-
Unde verum sit quod iudei sunt dispersi et quasi destructi occasione pulerunt et occiderunt ex hoc tamen non sequitur Paulus
quod Christus fecit bellum contra eos bellum enim non dicitur nisi ubi fit pugna inter partes ad invicem
dimicantes quod hactenus non legitur factum inter Christum seu suos fideles et iudeos. Contra excelsum
Expositio mea de isto cornu parvulo principaliter fundatur in hoc quod de eo dicitur sermones loquetur et pu- Paulus
cabit mutare tempora et legem etc. quod recte applicatur Christo tuo modo supradicto in quantum locutus
est contra unitatem dei et contra eius summam simplicitatem similiter mutavit mutare legem mosay-
cam et tempora prefinita ad adventum messie. Unde de istis volo quod satisfacias michi si potes aliis dimissis. In
istis enim pendent ea que sunt principalia in tota controversia nostra. Pendet nostra controversia et ideo de istis
Verum dicis in hoc quod in hiis que obicis contra Christum nostrum principaliter est diligenter agendum unde ex- Paulus
pediti de hac distinctione in qua sumus placet michi quod discutiamus de singulis supradictis
Hoc quidem opto sed volo ut prius dicas quomodo exponitur
illud de cornu parvulo secundum doctores tuos et sic ex- Paulus
pediti de huiusmodi revelatione Danielis ad supradicta que in
hac materia magne ardentitatis sunt deo disponente accedamus.

Capitulum xij^m in quo ostenditur quod per cornu parvulum supradictum intelligitur antichristus secundum veram catholicorum expositionem.

Ad declarationem huius quod petis duo sunt presupponenda primum est in visione in vij capitulo Danielis Paulus
contenta de adventu Christi secundo et de eius effectu circa mundanam potestatem penitus auferendam de quo
ibidem agitur ut supra in tertio capitulo huius distinctionis ostensum est. Secundum est quod per quatuor bestias in
hac visione contentas designantur omnes potestates tyrannice famose que fuerunt et erunt a principio mun-
di usque ad finem. Prima enim bestia in secunda etate incepit a Neborch qui fuit primus oppressor hominum et qui
primo regnavit in Babilonia et Caldea ut habetur Gen. x^o que quidem potestas tyrannica continua-
ta est per assirios et alios usque ad Nabuc et per quartam vero bestiam designatur tota potes-
tas tyrannica et mundana incipiendo a regno Romanorum usque ad finem mundi seu usque ad antichristum
inclusive. Primo presupponis replicare non intendo quia supra de hoc habuimus colloquium in capitulo
Circa illa que per te allegato sed contra suppositum tuum aliqua videntur dicenda et specialiter contra id Paulus
quod dicis significari per primam bestiam. Nam secundum planum sensum litere Danielis prima bestia non
videtur incipere nisi a Nabuc sicut et in visione statue prima pars illius statue scilicet caput que correspondet
prime bestie a Nabuc incipit. Cui Daniel dicebat Tu es caput aureum Danielis secundo. Similiter ergo videtur
dicendum de prima bestia quod scilicet incipit a Nabuc non autem a Neborch de quo non fit mentio in istis
revelationibus Danielis. Item de hoc quod dicis quod potestas tyrannica per Neborch incepta continuata
est per assirios et per alios usque Nabuc non allegas aliquam auctoritatem seu rationem in quibus
hec fundes et ideo presuppositum tuum in hoc manet sine fundamento. Item hic agimus ad habendam veram
expositionem de cornu parvulo fixo in quarta bestia ad quod nichil refert an prima bestia incipi-
at a Neborch prout tu vis vel a Nabuc prout littera videtur sonare superfluum videtur ergo hic introducere de
extensione significati per primam bestiam quod nichil facit ad propositum
Inter expositores nostros quidam sunt qui regnum per primam bestiam significatum dicunt incipere a Nabuc sicut Paulus
tu dicis secundum alios vero incipit a Neborch ut dixi que quidem expositio scilicet secunda magis placet michi.

co q̄ neborth fuit p̄mus rex in Babilonia & caldea ubi p̄fecti regnauit Nabur de quo quidē ne
borth singulariter & p̄mo legitur q̄ fuit oppressor hoīm q̄ quidē oppsio tante ferocitatis fuit q̄
bestialitatē in puerbiū ut habet̄ ieremie 50° Est q̄ p̄fecti quatuor regna d' quibus h' fermo ē
venit in hor q̄ quoh eorū fuit affligens ms̄os seu fideles ei quada ferocitate ꝑdemo na
nonabile videtur q̄ ei & caldeis aggetur maḡm fuisse oppssores ms̄oꝝ seu fideliū q̄ in
tali natura noē nō p̄mittet̄ neborth q̄ fuit p̄mus rex caldeoꝝ & de cui tyrannica potes
tate p̄ius facta fuit in diuis septimis mentio met est silē quātum ad hor & ꝓsone statue
quā ibi dicti fuit sup̄ agebatur de hijs quatuor regnis in quātum q̄ucubat in cultu y
doloꝝ quo nabur fuit puerpalis q̄redens debuit eis sibi usurpare honorem diuo & tm
q̄ fecit sibi statuā auream magnā in q̄ua adorare ab omnibus populis mūdi dan 3° h3
silē non le3 fuit ante q̄m nabur & nō rationabile fuit ut ab ipso tāq̄ a capite nouet figu
mento ydolatrarū In hac aut̄ bestie d' quatuor bestijs in q̄ua nō agit de ydolatria ꝑ de
tyrannica potestate & ferocitate quatuor regnoꝝ ꝓdictoꝝ nō i merito mirū simi debz q̄ ne
borth rex babilonie de cui tyrannica ferocitate ꝑ fuit dicta septima mentio ut dicē
dd ad vero quod obuius dicens q̄ nō probo potestatē tyrannicā per neborth inceptā q̄mus
tang fuisse per assirios & alios usq̄ ad nabur dicendū q̄ fuit legitur de senacherib rege assi
riorū qui quidem assirij ceperūt de terra samarie s̄z caldea ut habet̄ ysaie 37° q̄ in vasta
uit multas regiones & terras tulit nationes de suis finibus patrijs ad alienas ut habet̄ ysaie 36°
bij & regū 18° bij ꝑsimendū est q̄ cū alij de illis gentibus orientalibus precedent̄ ministrorū
huiꝰ tyrannice ferocitatis hic septimus de hijs nō fuerat mentio eo q̄ nō essent tāte po
testatis sicut neborth & nabur qui in hor multū excedebat ꝗpter h' cū rex illa figuraꝝ
per bestias monstruosas ut patet in locis tribus aliis quod nō est mirū cū ad diuersos q̄
eoꝝ ferocitas erat singularis tāq̄ monstruosa d' aliis vero inter-mediis oppssoribus seu
tyrannis qui nō ad tantū gradū ferocitatis attingebat non fuit mentio ꝑ ꝑ ꝑsimedi
& q̄ nō defuerūt oppssores hoīm in illis partibus eq̄uis nō fuerūt ꝑncipales oppssores &
victi vel sup̄ati p alios talia cū hijs eq̄uis merpuit nō q̄ sue nequitie resistā nō eis fortit
resistā quod nō legitur fuisse omia caldeos usq̄ ad tempus ꝑsis seu medoꝝ ad d aut
q̄ dicūt q̄ ad oppositum d' communi ꝑuulo michi refert an ꝑma bestia merpuit a neborth
vel a nabur 2di Respondeo q̄ hic hor nō fuerat ad istud ꝓpōm & nūc fuit tm d' q̄ gressu
te Nam si p ꝑmā bestiam significant omes tyrannice potestates a ꝑmo mūdi usq̄ ad nabur
michi sine congruū est ut per quartā bestiam designetur omes tyrannice potestates mundi a dō
romanoꝝ usq̄ ad antichristū michi sine qui quidem antichristus erit ultimus finis mūdi q̄ quidē ita est
ut finis finaliū ꝑportionaliter fini suis principijs sic michi. Cum signa finaliū dicat esse diuturnā

Gaudius

Dic q̄ mihi quia exponis hanc revelatam extra quartā bestiā usq̄ ad finem mūdi.

qGaudius

Quia quartā bestiam inter fines omes intelligit regnū romanū q̄ quidē bestia quia ne nimium ꝑ
hoc fuerat alie precedentes ut patet locis vel paribus & hinc est q̄ ferocitas eius q̄s valde difformis
ꝗter multitudinē diuturnā temporis huiꝰ bestie In qua quidem diuturnitate varie & varie feroci
tates contingūt tm finis contingit q̄ nō licet possent ꝑ singula nomina aliarū bestiarū designari
De septima aut̄ huiꝰ bestie contra fideles dicit q̄ ē terribilis & mirabilis & fortis nimis dicit
eria de ea q̄ dissimilis erat ceteris bestijs eo q̄ ferocitates precedentiū regnoꝝ excedebat q̄d sae
uitiam ꝑsecutione fideliū tam apostoloꝝ q̄a martyrū q̄ quidem ꝑsecutio a neronе usq̄ ad
constantinū non cessauit ꝑ quamplures ꝑ cccos annos dicit eria de hac bestia q̄ habebat cornua
decem ꝑ quod intelligit q̄ reges In qbus regnū romanū diuidetur ab vltimo mūdi
finem sic ut sil' erūt q̄ reges erunt a ultimo mūdi finem per eria intelligi hi & multitudinem potestatum
q̄ in processu temporis successiue fuerunt & erunt In hoc imperio & scitum h' mihi detinuit ꝑ in de
tanto silentio zach viij cto Appendent decem homines d' omibus linguis gentium ꝑ quod intelligit multitudo
hoīm hij per hec decem cornua intelligitur varia & diuisa regna q̄ ab exordio regni romanoꝝ
usq̄ ad finem mūdi in vnius erunt regnatura sive simul sive successive inter q̄ possit intelligi

regē machometi q̄ magnary ptem occupat hmōdi ſ̄ interq̄ quidem corona dilig̃ter q̄sidera[n]t ad-
damel illud corum ꝓmiū quod certū est d' medio eorū ꝑ quod mtelligit antrō q̄m dicit ꝑmittas q̄ est
de gen̄e ſ̄deorū q̄m iam a magnis temporibus ſ̄t a passione xp̄i & tota ſ̄ma mundi d'uctione
tribulatē & iſte antrōpus detestabilis est ab eis nō a nobilibus eorū qui puta de tribu leui vel
de tribu ſ̄cerdotali ſ̄ de tribu dauid d' quo magnifice fuerunt reges nec ſ̄cerdotes seu doctores vt̄ꝓ-
phetas & eo figurabā[t] a patriarcha iacob greco xp̄o m robustiū vel cornesce q̄m ſ̄t arabia venenosa &
pestifera q̄d' q̄ndam cornesce dicitur esse ab animal venenosum hmōi cornua in capite & ſ̄c herbas dauid
in hoc loco possit alludere verbis patriarche ſ̄pradicti d' xp̄o erunt cornua dei & cornu exaltabit
erunt in cornu isto quod impleri potest ex ꝑte vno nō ad excludendū ab eo diuinitatē q̄. d. licet dñs
xp̄us fuerat tanta mansuetudine vt ab aliquibus reputatus deus tamen erat homo purus Alio nō ꝑt
ex ꝑte hoc quod dicitur q̄ horū ad excludendū ab eo creatore virtuosissimū hmōi tyrannū q̄. d. iste antrōs
tanta diabolica fraude & malitia q̄ non di dici homo ſ̄ quasi homo dicit erit d' eo & os loquit ma-
gnalia q̄ extendendo se & hijs que non pot fieri tam ꝓmittendo quod miracula magica loquetur. De
isto cornu erit dicit q̄ loquetur contra excelsum q̄ tota eius doctrina reprehendi erit ad blasphe
mandū & xp̄o q̄m excelsus super omnes deus & ſ̄ filium nomen suum & antixp̄us i cōi xp̄m dicit esse
de eo q̄ putabit mutare tempora & leges non temporis quod fuit assignatū ad aduentū xp̄i ꝑ
per hebdomadas dierū q̄ iam tūc erat impletum vt deus & putabit mutare in futurū vt ipse antrōpus
credatur venire in tempore assignato ꝑ ſ̄pheras vt ſe habere ꝓ vero xp̄o quod falsissimū ſ̄t. Et
putabit mutare legē gratie ſ̄t ebdomadas legales que post passionē dñi & sue euangelice di
uulgatoꝝ ſ̄t mortificera illas putabit mutare ſ̄t mortificari quod quidem corona simul tue quercus tue
tua manna & asserit q̄ ſ̄t tota potestate tyrannica est ꝑ vim xp̄m ad iudicium veritatis d' subuertenda
& tradenda & damnanda vigni & mysteriorum & tunc iudicium sedit & libri aperti ſ̄t dñs & phisa alia
que ad expositionē hmōi visionis danielis ſ̄pradicti circa quartā bestiam ꝓmittit tradunt[ur] a doctō
ribus nris que hijs ꝓpie conuenit hic & veritati non ty allego ea gratia te vt augueris seruo tuo cuius
possis negotia multa de hijs que dicta ſ̄t & ut scias quo expositores nri istum exponunt ꝓphetam
bonum ty ex dictis accipio quod fiant manifeste contra te q̄ nullo nō negotio possis ſ̄t q̄ hoc corona
ponit ty q̄ d' quo d' q̄ loquetur cōtra excelsum & putabit mutare tpa & legem est certa diem iudicij & finē mun-
di vt manifeste hec testat dñs nullo nō possit hō intelligi de xp̄o nro sed tu intendebas a ty tpe natiui-
tatis transierunt mille anni appropinquat am a natiuitate sua & nondū stratum finis

Quid quid ſ̄t de tempore aduentus seu
appropinquationis istius cornu ꝓmittit ad hunc finem
q̄ illa que de xp̄o cornu dicitur ꝓprie ad
aptentur xp̄o tuo ſ̄pecialiter illud quod dicit
de eo q̄ loquetur cōtra excelsum & putabit mutare tempora & leges xp̄us cū tunc cōtra dei & sanctā
eius simplicitatē loquetur & ſ̄bi & putabit mutare leges mosayce tue & ita ſ̄t valeat respondere ad
ista q̄ ſ̄t maiora ardentius quia quemadmodum alia inter me & te tractanda ſ̄t singulis cornu ꝑſ̄ me

Verum est vt dicis q̄ista ſ̄t diligenter inter me & te discutienda & eo ordine quo ꝓ me & nos tractē & determi-
ordo tractandi ſ̄t & quo primo & de q̄ & ſ̄c & aliis que quidē ordinē ad tuum beneplacitū committo

Quandocunq̄ cogitio conuertit ꝓcedit a mihi notis ad magis notum ita ordo tractandi seu discutiendi ꝓtū
q̄ mihi quidē videt tale esse debere ſ̄t vt prius & naturaliter legis magistre quod tunc xp̄us protulit
mutari agitur. Decet de pluralitate quia dicit esse mōstrum quod d' naturaliter seu naturaliter dei
que ora ſ̄t manifeste contra sanctas ſ̄pturas dominas.

Planum nō q̄ iste ordo tenet & ideo dic & primo

In ca.o primo ondi q̄ lege mosayce ſ̄ posse aliquid addi vel
diminui hijs ꝑ aliquos autores mdei intuitum oppositum ꝓbare

In ca.o 2o ondit q̄ dñs promisit dare populo ſ̄pheletico noua lege alia a lege mosayca

In ca.o 3o ondi q̄ lex nouā ſ̄t lex messie tam ex collectione & ꝓpria legis mosayce q̄ lex mosayca
dicit esse vana & lex messie nr̄a ex hijs tollit q̄ lex mosayca stet ſ̄tā & a deo data.

In ca.o xmo ostendi q̄ ex hoc q̄ dicit cornu ꝓmittit loquetur cōtra excelsum & putabit mutare tpa & legem que
verba falsa mdei applicat ad vim dicti ſ̄tum modo adiectum dicendum d' quibusdam q̄ ſ̄t magis ardentes & ſ̄ opusculo.

Destructio hujus 4i de fortuito ſ̄pturarum
nostra cōtinuatio dicte legis tpe messie
& continet septem capitula.

panhus

panhus

addendi vel diminuendi ex eius precepto neq; erui de me ista promissio vt nedum hec legatur a ideo magister tuus vel eius discipuli qui precepta mosayce legis nunc abhominant deum debent hec facere pomis temeraria et superbie quam deum audire. Ea xv m quia ostendit quod deus promisit dare populo israhelitico nouam legem alia a lege tantatem ad hoc quod posset addere ad verbum seu mosayca precepti et ipsum datum vel ex eo diminuere si bene consideretur derogatorium est omnipotentie dei quod possit libere dare seu concedere sua auctoritate cui voluerit ad dispensandum seu innouandum ut supra precepit Ex quia deus quia hec deus hoc posset facere nunquam tu scis nec promisit se facturum ideo volo ostendere oppositum scilicet quod deus promisit dare populo israhelitico nouam legem aliam ab illa quam dedit eis in egypto nec in egypto quia est lex mosayca Silet quod deus promisit spiritum profetie de medio israel quia esset legislator sicut moyses

Ostendit hoc quod deus per spiritum dicentem. Iam a lege mosayca elare habet per me quod ibi Et iterum deus promisit dare populo legem nouam. Ecce dies venient dicit dominus et feriam domui israel et domui iudah phedus nouum non sicut pactum quod pepigi cum patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum ut educerem eos de terra egypti pactum meum quod irritum fecerunt et ego dominatus eis abhominatus sum eis. eos dicit dominus sed hoc erit pactum quod feriam cum domo israel post dies illos dicit dominus dabo legem meam in visceribus eorum et in corde eorum scribam eam et ero eis in deum Ex qua auctoritate deo expresse habentur duo est quod deus daturus erat legem nouam aliam ab illa quod dederat patribus eorum cum educeret eos de terra egypti Aliud est quod hec lex nouum aliquo modo nondum erat danda quamdiu quidem erat scribenda in cordibus sicut antiquitus scripta in tabulis lapideis ad hoc tandem firmitatem seu stabilitatem ex lege scilicet nouum phedus nouum et in firmitatem seu instabilitate auferendo de medio populi quod irritum fecerunt etc. Intelligitur lex nouum deo cum que hic promittitur in hebreo Unde habes quod per pactum nouum quod hic dicitur hebreyce vbi tu habes pactum est berith quod non sicut legem scilicet testamentum et phedus seu pactum frequenter in sicut legem quamuis verum est quod berith in hebreyco quandoque sicut pactum seu phedus inter deum legem instructum et honem recipientem legem presertim vbi dicitur de illo berith scribi sicut hic dicitur et in cordibus eorum scribam eam in tabulis cum semper berith sicut legem ipso ei propositum de moyse quod decem mandata legis que data fuerunt in monte sinai scripta in duabus principalibus lex mosayca continet dicitur in persona ipsius moysi Et scripsi super tabulas verba berith decem scilicet verba In quo loco manifeste habes quod berith accipitur pro lege in tabulis scripta scilicet dicit propositum vbi dicitur hec sunt verba berith quam mandauit dominus moysi statuendi cum filiis israel in terra moab preter illud berith quod statuit cum eis in oreb Berith enim ibi sicut legem unde et libro quinto deuteronomii super ista tabulas non reddit nisi berith nisi lex data et mandata legis quam deus moysi precipiebat monte sinai ipsum ad legem suscipiendam in monte synai ipso teste. Sic ergo scribitur Domus mei iacob vos vidistis que fecerim egypto et subdit Et nunc si audieritis vocem meam et custodieritis berith meum i. legem scitis in me peculium etc Vis manifestum est quod in hoc loco vbi secundus in persona dei dicit feriam berith nouum et postea subdit de hoc berith dabo legem meam in visceribus eorum et in cordibus eorum scribam eam quod per hoc berith nouum lex nouum intelligi quod fuit in tempore vnius magistri tui scilicet doctores talmudici manifeste dicunt quod lex danda per messiam debebat esse excellentior quam lex mosayca. Cap xi m quarto ondit quod lex nouum scilicet tunc excellentior Allega doctores talmudicos hoc est non lex mosayce quod lex mosayca dicitur lex In glo etc 20 in fine illud. Iantes messie nec ex hoc tollitur quod lex mosayca stricta et ad data verbum vade quesito et sequitur etc quod vanitas. Rabi hasiqua dicit cum lex quia tu addistis in seculo isto habel i. vanitas est respectu legis seculi venturi quia per legem seculi venturi i. tempus lex messie dicitur esse etc quia ratio super illud si annis multus vixerit homo et in eis letetur glo. In litteram scilicet legis Quid quid prodest erit habel i. vanitas glo. cum lex quia homo addit in hoc seculo habel i. vanitas est respectu legis messie habes ergo expresse manifeste dictum quod lex messie et alia a lege mosayca non cum apparentur iste legis admittere scilicet tunc vel lex

In quo loco sic loquit de ppheta legislatore quod manifeste patz eo q tunc aderat immediate pre
decessoribus vbi ex presse loquit de legislatore dicit sm statum eius sic Ut pertransiat a domo tua moreb
sy romno congregata et atq; deposita vltra non audiat vocem dni dei mei et ignem hunc magnum
amplius non videbo ne moriar et dixit dns mihi bene omia sunt loquti ppheta suscitabo eis de
de fratribus suis similem tui et ponam verba mea in ore eius loquturq; ad eos omia q precepero illi qui
non verba que loquetur audire nolunt ego vltor existam patz igitur ex hijs q tunc aderant
minime q quos immediate legislator in oreb populus fuit magis attentus et egre magnum ta
libz terribilibz vbi audiuerat tubas in tuba q a deo petunt q amplius non loquatur eis ne pereant
ne moriantur vt patz ex eo q dns et deus q dentro dicit hoc q dens concedit sibi vt ita no
tis talibus terroribus legem eis daret sz per prophetam vnu horum sicut moysi in mandare
ponet sua precepta et deq; esset vltor inobedientes et iuste et seruatis plasmatis hec considerans
immediate precedentibus vt patz recte considerauit by mirro mei non intrepi ex p̃o loco vbi
dicitur ppheta suscitabo eis de ppheta principaliter futura igitur post tu verba sed
tanto magis fundatur in hoc q dicit ei ppheta suscitabo eis quod loquit de ppheta legislatore pmit
tit manifestu ex dictis

Cum v̄m magno ordine q hz in mandatis preceptis mosayce legis vi
delicet dantur diuinitus q sit in futurum obseruanda tm sm hebraycam veritatem
seu nostra tocius legis mosayce hec hmõi et itidem de ppetuitate absolute sz tm limitata sm diuinam
sibi et de ppheta legislatore debitum mosayce legislatoris
sufficiendo quatenus videat facere pro testimonio tuo et tuis filiabz scilicet manifeste testantes de multis preceptis
mosayce legis q duratura erant in futurum seu in ppetuum que quidem precepta a tuis fidelibz in
me obseruari vt patz de sabbato de quo dicit. precepi. Et custodiet filius israel sabbatum ad faciendu
sabbatum in generationibz suis pacto sempiterno Idem de pascate dicit. Erit dies iste vobis
ad memoriale et solempnizabitis eum lege sempiterna Idem de solempnitate penthecostes et de festo
tabernaculoz et de die expiationis leuit. primi et decimi Idem de sabbatismo in predictis
solempnitatibz faciendis et de pene imposita in singulis sabbatis contra deum imponendis In quibus
et multis plurimis aliis testimonialibz et veritatibz nudis aliquibz q ipsis dictionibz premittitur quibus
manifeste ostenditur q mutua seu sempiterna erant illa precepta obseruanda by his concedit
tibi q alia lex nouella a lege mosayca erat danda et q alius legislator preter moysen erat
sustinendus no tm ex hoc sequit q alia lex esset danda que esset ymitatiua mosayce legis pri
mitiue et promittendo fieri q lex mosayca prohibuit nec erat q aliquis legislator sus
tinendus erat q deo q legi mosayce no addito q dicat hoc ex effectu de iusto ymitatiuo sanctis
omnibz peditis testimonium de peditis preceptis et aliis similibz q sempiterna seu sempiterne erunt
duratura - Obiectione sufficienter euacuanda aperit primo scriptum dictionem q̃m ligna
Ad hanc tria hebraycam ppetuitatis duratonis sonat q sic mdiu dura sta queda certis
significat ppetuitatem duratonis absolute sz sine fine queda vero ppetuitate duratonis
significat non semper absolute sz quandoq; prodeuntem seu limitatam ad aliquod annotatum tempus
detractum Ex dicendis est p precepta peditta p te allegata et sha/ad videndum q illaz
dictionum in eis ponatur ppetuitatem duratonis significatiue sz an sint d'illis primo mo
dictis sz q ppetuitatem absolutam significat vel de illis 2o dictis q ppetuitatem significat
non absolutam sz p quodcunq; vel limitatam/quia 7/ad p̃m attendendum q sm Rabi moyses
in libro suarum quem quidem liber apud hebreos dicitur habet sic enchiridion apud nos/
docet ppetuitate absoluta significat sz plures quarum vna est tela bn in pss vbi di
cit sertula seruorum laudabunt te vbi no habet in sertula seruorum in hebreo habet
tela Alia deus significat ppetuitatem absolutam et verum bn in pss vbi dr. Vinet adhuc
meliu vbi nos habemus in eternum in hebreo po. verum deus vero significat ppetuitate

durationis limitata seu prodicta est her dño holam que ꝑmo sign̄t hebreo sicut her dño se
culū m latino seculū eñ non semp importat ꝑpetuitatē durationis absolute ꝑ quēlz limitate
seu prodicte prout pertinet ad temporis ambitū illius rei cui cōiungit̄ vbi rē cōiungit̄
alicui dictionis significantis rem cuius durationis limitatur per hoc tunc tale holam seu se
culū sign̄t totum ambitū durationis vite ꝓpter hoc. Si aut cōiungat̄ alicui dictionis
significanti rem cuius durationis est ꝑpua statu vnius gentis tunc holā sign̄t totū seculū seu totaz
durationē illius gentis. Exēpli ꝑmi deut. xv. d' suo empticio de quo legit̄ & accipies su
bulam & dabis eam in aure eius & imꝑpetuū & erit tibi ꝑpuus holam & in ſtlm quod q
dem seculū ꝑ per totā vitam suam non em̄ post ꝑpuus vltra illū tm̄ ei ꝑmo vel potest
intelligi per totā vitam ſtui non em̄ post ꝑpuus postquā mortuus ꝑ fuit & ſt manifestū
est q̄ no sign̄t ꝑpetuitatē durationis absolute ꝑ durationē vite illius de quo dicit quod ꝑ illud
seculū vel etiam illius ſtui. Ethi ꝑmo Reg. ꝑmo. dicebat de samuele filio suo
& adducam eū & appebit in facies dñi & habitabit ibi ad holam i. ad seculū quod
exponit ra. vsq; in seculū leuitarum ꝑ vsq; ad l'm dicit legitur em̄ dñi q le
uite tenebantur ꝑmo in templo seu in tabernaculo appō. dño sue etatis .l. vsq; ad l'm
& hoc est quod dicebat anna de samuele q staret in tabernaculo vsq; in seculū ꝑ leui
tarū predictū. Non em̄ potest dici q̄ metū vel ꝓpetuū ibi debebat stare. Exēpli
gr̄a. vbi dicitur ab holam i. a seculo q̄ sic exponit magr. & ſ in quo loco seculū intelli
de tempore durationis illius gentis non aut̄ de duratōe seculi absoluta & hoc quātū ad
ꝑmū. Quantū vero ad vltimā facile ꝓpet̄ q̄ ex predictis auctoritatibus ꝑ te allegat
ad probandū ꝑpetuitatem durationis mosayce legis vel ꝓceptorū eius magna pōt
dño aliqua ſgnis ꝑpetuitatem absolutam ſz necessē vel cela & hmōi ſ ſolū ex eis ponit
her dño holam que q̄nq; sign̄t ꝑpetuitatem prodictam seu limitatā sicut her dictio seculū
& est sensus q̄ illa ꝓcepta durabūt eius ꝑ totū spatiū durationis mosayce legis no aut
vltra. Holam multoties sign̄t in scriptura eternitatē durationis cui em̄ dñs ꝑ ſn
Gaulus Her dño eternū dñe ꝑmanet verbū tuū ſn hebraicū dicit̄ holā ꝑmanet verbū tuū ſlicet
ei dñe & veritas dñi manet metrice vbi dicitur ſn eternū ſn hebreo pōt̄ holam manet
festū est autem q̄ verbum dei silue & eius veritas non hnt durationis limitatā ꝑ absoluta
quod est cōtra supernis ꝓdicta. Hoc quod mē dicis non sicut cōtra me dñi em̄ q̄ scribe
Paulus Si bene verba mea ꝑsideras. seu holam non semp importat durationis absolutā ꝑ
quēlz limitatā sed ꝑtinet ad tpis ambitū illius rei cui cōiungit̄ vbi rē her dño holam
cōiungit̄ sicut tertiū temporis ambitū tunc talis dño sign̄t ꝑpetuitatē ad tale ambitū
ꝑtinentem sicut de seruo empticio dr̄ deut. xv. ꝓpter & d'abis ꝑ dñs. Cū aut̄ her dictio holā cōiungit̄
rei cui ꝑtinet duratio eterna tūc importat eternitatis durationis vbi sicut seculū seu holā leui
tarū dicitur m l'o anno & seculū serui empticii dicitur in aure sua vel dñi sui & seculū gentis vel ecclie
habere dicitur in duratōe status illius gentis ꝑ seculū dicit̄ quod est mutabile & finitū. Eternī
tate vbi rei dicē cū dño m ꝑ. A seculo tu es intelliḡ. ab eterno eo q̄ durationē ad deū ꝑtinēs
eterna tēo in auctoritatibus ꝑ te allegatis vbi habē ꝑ aliqua lex mosayca vt pura lex d
sabato observando & de pascate & hmōi cat̄ durātura in holā intelliḡ est in seculo legis mosayce
ꝑtinēs nō aut̄ vltra. Contra te her dño holā intrepretanda ē in sempiternū sicut em̄ ia mt'
Gaulus in auctoritatibus ꝑ me allegatis. ꝑtuū ſ translationis tui vt patz ꝑ tuā ſlationē credens apud te & tuos auctē
ticā vbi non dicit̄ te alibi in ꝑdictis locis ia mutatur. holam per eternū seu sempiternū in auc
Paulus thoritatibus. Licet verū ſit q̄ translatores mei mutauerūt ſ hanc dictionē. traditurby & loquim̄ d' observatōe sabati
& quorūdam legalium ꝓceptorū non tamen tū est tenendū est ꝑ ponius intendū ē tū veritē
hebraycē hic ꝓbarī est dñs supra q̄ her dño holā non ſt ſt ꝑpetuū sed durationē eternam sed
durationis rei cui cōiungit̄ congruētem. Ideo in hoc loco non est tenendus tū translatōe mea
Gaulus tū tū scias non posse tū hebraycā veritate nec eorū tū catholicorū detractione
Quo ꝑ posses saluari mutatores tuos ꝑ tm̄ (cetera) qui tante auctē est apud te

Beatus Jeron͡imꝰ in hor loco more ꝺ̄ suo bulgatꝫ quo dicit̄ ꝑpetua illa q̄ complent tm̄ sīb̄ possibilem seu debitum et cum dicit̄ coster in hist̄ pulc̄ ad ꝑpetua rei mesuraꝫ sīb̄ m collatio bñficiꝫ cay͡n cōsumet dies ⁊ mꝑpetuꝫ que quidem ꝑpetuitas non est absolꝫ ꝙ ad suū debitū seu possibilem tm̄ limitata ⁊ isto mō translato Jeron͡imꝰ ē mtt̄ dicit̄ in hō loco nō n̄ dicit d' obsuatiē sabati q̄ esset eterna seu ꝑpetua ⁊ sic d'abus mtt̄ est de ꝑpetuitate duratiois legi mosayce p̄mer

Nullus tm̄ duratiois lex ꝙ ostendi ꝙ tm̄ duratiois legis mosayce ē sc̄ḡ finisse mosayce lēx btad lex nova q̄ data est ꝑ xp̄m ⁊ q̄ lex mosayca nō obligat ult illā tm̄ referri possit hola sc̄ illu tm̄ q̄ia m̄ ad ea q̄ in ꝑā lege mosayca ḡtinent̄ q̄ nō scdm̄ legis sicut sunt tm̄ assig. sc̄d' lege nē ⁊ q̄ ex hoc nō sequit̄ q̄ lex mosayca nō finit tm̄ leuit ad finiend̄ m templo adb data

seu i tabernaculo vt dn̄s est sīb̄ ⁊ pmo emptus ad finiendū dom̄ suū ⁊ ō het dcīo holam q̄ pt̄ in obsuatiē sabati seu cessatiois ⁊ him̄ mtpetrandū ē sm̄ dnaīs tonis scdm̄ pūt sc̄ḡ vsq̄ ad finem mūdi put coster intellē apud nos i finisse positū in hac vita dnaīs mosayce legis Verū est q̄ tu ⁊ tui nō tredituꝫ alīq̄ tm̄ . Un per hanc dcīm holā nō m obsuatiē p̄cep toꝝ legalū ponit̄ intelligit̄ dnaīs ꝑpetua absolute q̄ē q̄dē error nō mihi cor q̄ fidem p̄ reperit sc̄ḡ scdm̄ vt patz in p̄mitiua eccl̄a q̄ quāplurimi rite baptizati legalia observabāt q̄ quos aplus nē paulus in suis efficacit̄ sep̄ sit eplis ⁊ q̄nē morby pestiferus antiqtus adhuc mr̄ hr̄eticos pullulat modernos cuj⁹ tramen falsitas manifesta est Nam lex mosayca ex dei ordinatiē non erat obligatoꝝ ad sēm semp̄ sed tm̄ ad tm̄ adeo ꝓpriū sc̄ḡ vsq̄ ad legē missē p missū Quod sic patz nā ut ex supdictis habet̄ deus p̄misit se datū populo israhelitico legem nouā alia a lege mosayca ⁊ ut hoc ꝓ se ꝓpi q̄ tñdem lex nova in mente habebat ꝓ illē legē antiquā ⁊ ꝓmo in mō dandi q̄ lex mosayca data sunt in tabulis lapideis lex vero nova est in cordibus scribenda vt habet ex verbis Jere palle ꝓ quod d' scriptor legis nouē maior sollicitus in quo quodāmō assūlatur legi nature que indelebili in cordibus impīm̄ deo ꝙ lex mosayca quā m̄ ad illa q̄ in ea ḡtinent̄ que non sūt de lege nature non obligat ad eius observanciā nō sola gratia remissiois data sunt tm̄ in ꝑā & deo dei misericordiam verbis suis nobis misericors ⁊ mitis sua ins mihel Non fecit taliter oi nacōi ps̄ lex nova q̄ est lex xp̄i sicut ⁊ lex nē omnes nationes obligat vñ ysa. xlij. cn. de xp̄o ⁊ eius lege dic̄ docet ꝑmat in tra iudicii ⁊ legem eius insule sperabūt 2o q̄nā lex mosayca quātum ad ꝑdicta sc̄ḡ q̄ non sūt de lege nē nō obligabat subditos suos vbiq̄ ꝙ solū in terra promissiois vñ deut' iiij. Scitis q̄ docuerim vos ꝓcepta atq̄ misericordias sicut mandauit mihi dns deus meus vt faceretis ea in terra quā possessuri estis ⁊ observabitis ⁊ implebitis ea ꝑ eosdem cultū m̄ q̄ mandauit mihi ille ꝑ vt docerem vos cerimonias ⁊ iudicia que facere deberetis in terra quā possessuri estis subd ⁊ deut. v. postq̄m moyses repetit ꝓ cepta decalogi ⁊ ea que contingerunt tempore datiois legis subdit Tu vero hic sta mecū ⁊ loquar tibi oīa mandata ⁊ cerimonias atq̄ iudicia q̄ docebis eos vt faciant ea in terra quā dabo eis in possessionē Ex quibus ⁊ multis alijs manifestū est q̄ lex mosayca quātum ad ea q̄ in ꝑā ḡtinebantur que non essent de lege nature non obligabant ad eam loci ꝙ sola in terra promissiois lex vero nova sc̄ḡ ꝑ xp̄m facta ⁊ lex nē obligabat vbiq̄ de q̄ matheꝰ primo postquā docuit de ingratitudine sacrificioꝝ veteris legis ait Non est mihi voluntas in vobis dicit dns exercituū ⁊ munꝰ non suscipiam de manu vestra quoniam ab ortu eius solis usq̄ ad occasum magnū est nomē meum in gentibus ⁊ in omni loco sacrificatur ⁊ offertur nomini meo oblatio munda Ex quo patz manifeste q̄ sacrificia deo oblata q̄ illo mō erāt in veteri lege accepta nisi in templo vel tabernaculo que in terra promissiois erāt sita postea debebant esse deo accepta vbiq̄ sc̄ḡ ab ortu solis usq̄ ad occasū sc̄ḡ q̄nā lex mosayca temporalia bona promittebat in premium sue obsuantie ⁊ penas temporales in penā transgressiois eius quod patz tenet ꝓbi. ⁊ deut. xxviij. ⁊ multis alijs locis lex vero nova vt patz penis eius diuersis spualia bona promittit sc̄ḡ regnū celoꝝ ⁊ per penas spirituales comminatur vt est gehenna ignis eternus &c. aut erāt apud phos q̄ bona spualia nō ꝑtabāt expedit tpalia ⁊ eg de malis oppositis Ratio aut hui⁹ dñi sicut est q̄ lex

mosayca dabatur populo rudi ad hoc imperfecto m̄ q̄ parone ad pfectionem que futura erat in ch̄o
nore legis vñ Ra. moy. egyptus m̄ sua oppōne super libro rinhedrim. ca. helech. ponit ep̄m ad
hmoi rōnūtationes temp̄ales p̄missas medlūd de puero q̄ puer ad adstendi bñs p aliquod
pua mmmustula q̄ sē m eius affru q̄m ni attingit ad eruditu mqua ad honores effn̄ promotu
ad adistendum per hoc q̄d promitt sibi gradus magistery vel doctoratus q̄m vero ni attingit ad
cognitoj q̄ per virtutes sue ad magis pfin̄ tendit ad adistendū amor ipius sue seu perfectus
ast m̄ ppōsito nam populus strabo. ca. tertius nu lex sua data rudis erat. t non erat meius affu
nsi cupiditas thesaur. t ideo per bona terrena seu temporalia inducebat ad dobsuanc̄ preceptoꝝ
legis Sed tempus messie q̄ diuorū vestro magis debebat esse i modo deq̄ tpe vsq̄ ad̄ ipletur
terra sua dñi sicut aque maris operientes tunc lex nova p̄ quā dandi non haberet inducere
ad sui obsuanciam per bona temp̄alia que mudana sūt. t quasi nulla ēt bona temporalia
spualia. Cum igit̄ tu dicas q̄ vos lex qua tu addisti in hoc seculo sc̄z in seculo venturo legē
vana ē. ideo legis messie vt̄ sint allegatu equo pat̄ q̄ tempus duratonis veteris legis de seculo
per se. t vocabatur seculū sc̄z hola. pris seu seculi messie. quod dicit sanctus hy. Ra. moy. in suo dicit
de inditibus titulo de ordinibus dicit ca. vij. Non est inter holam. t seculū. quod. t tempus messie nisi
subuertio regnoꝝ. Cui quo patet manifeste q̄ sanctus tempus veteris legis vocat holam seu seculu
per se distinctu a diebus messie hy in illo seculo. hy a diebus messie distincto lex mosayca obliga
bat. Et sic intelliḡda est hec dicio holam in obsuatōe preceptoꝝ legalium posita lex aut nova sc̄z pri
obligit ad semper. sicut. t lex nature. Et quibus hec q̄ legi mosayce sint hy. ppōnis sue dicunt sc̄z
sc̄z lex nova in qua tuitur. t ad qua disponit. t inqua ordinatur sicut imperfm ad pfm

Sanctus

Video q̄ unam legem mosayeam quedam contrarias q̄ non possit simul stare. gradus enim q̄ssit data
a deo. t hy q̄ est imperfecta que quide duo non pot simul stare testatur eam scriptura dicit. deposuit
q̄ dei perfin̄ sc̄z opa q̄ tam asseris q̄ lex mosayca non obligat ad semper. sed solū in seculo stato
seu limitato quod no pinet ad opus dei le. cū etc. my q̄ opa q̄ fecit deus ppetuameñ mane
nū. t sic ostendo duo in ppositū sc̄z q̄ illa lex sit a deo. t hy q̄ non ppetuet meternū

Paulus

Ad p̄m ꝑ tibi q̄ perfm̄ potest dici duplic̄ quod est pfm̄ simplicit̄ qui pertinet ad ipsum seu na
turam suam. Alio mō dicit perfm̄ non simplicit̄ sed ipm̄ temporis addit. Primo dicit esse hō pfectus ille
q̄ ad p̄fm̄ humane spei attingit tam in cognite perfecta quo dicit perfectus puer qui ipm̄ temporis
q̄dam attigit perfectionē humane spei non tñ simplic̄. et isto mō nra precepta q̄ pueris dantur
sūt quedā perfecta ipm̄ condicionem eorū quibus dantur. t si non sint perfecta simplicit. t multa sunt
non p̄cepta legis sed perfecta ipm̄ condicionem populi rudis cui dabant. Ad hy q̄ primo q̄m illa diuite etc.
que deus ordinauit que fecit deus ppetuare methm. vbi in hebraico dicitur methm. in hebraico hu
m holam. t in seculū q̄d non sigt durationē eternam seu ppetuam sed priorem. t limitatam vt dicit q̄d
verificatur de quolibet ente vnū q̄dq̄ enim durat seu ppetuat in seculo sue durationis a deo dicto. t
iste est verus sensus. t planus. illig autē falsum enim esset dicere de quolibet ente a deo facto q̄ ppetue
rat meternum. hy. t de lege mosayca verum est dicere q̄ ppetuat in holam. t in seculo sue. put ea sup
fuit ostensum. non ppetuat nisi

Sanctus

Si lex mosayca in seculo suo q̄d quidem seculum ipm̄ te in legem no
tam trahitur sc̄z q̄ lex mosayca ipm̄ te quoddā legem nouam iam venisse iam no ppetuat. t sic diam
dio mutatis non obligat ad aliquid faciendum nisi vtinam quod est impossibile manifeste. Ita ipm̄
hoc lex mosayca ad quid compararet mebrana vestra. t ire in bibliotecam volumine michi dare. ut ad mi
chilū valet vltra id. si etiā eam cum seculū iam ꝑterijt desinit esse. t in michi dirigitur.

Paulus

Absit a mente fidelium credere q̄ lex mosayca est in vtilis cuiq̄ post aduentū legis nouae nec certa assere
hic q̄ lex mosayca cuiq̄ tempori genitie non obligat ad aliquid faciendū nec vitandū. ista cum sit a
veritate ecclesie omo aliena primo patet sic dicit enim q̄ lex mosayca vel cuiq̄ alia q̄ in conditu libris
ve. te. q̄ tuus sit vtilis hy legem nouā est de diuino cum aplus inquit quic in doctorem gentiū habemus
qui vbi dicit Quicunq̄ scripta sūt ad nram doctrinā scripta sūt illa cum que ad nram doctrinam scripta sūt
manifeste sūt nobis verba q̄ cuiq̄ dispensando hy potest habere dispensando dico no p̄singula quoꝝ
quod esset valde difficile hy per gñā singulorū vel eorū pharma q̄ stat cum q̄ta q̄m sacra scriptura
intuq̄ testatur q̄ntur sūt in quadruplici dicā Roma vel sūt historialia vt ea q̄ narrat gesta q̄ aliqs
temporibus q̄ntur vel sūt ꝑphetica. t hoc huiusmodi de q̄ aut d̄ ꝑcepto vt cū moyses ꝑphāt d̄ cāde

sicut conclusiones in suis principijs Nam sicut in speculatiuis datur ordo de pendencijs ex veritate quorundam principiorum Ex hoc enim quod deus est summe diligendus et sic imperatiuus noster circularium agendorum pendet ex voce sui imperantis Ex hoc enim quod deus est super omnia diligendus sequitur quod non sit alius deus preter ipsum colendus nec eius nomen in vanum sumendum et sic de alijs preceptis moralibus ordinatis et sic patet quod precepta dei ordinata manifeste pendent ex precepto de dilectione dei non predicto Ideo dicit dominus in principio ut cum dicitur non occides Non mechaberis statim quod ista dependent ex voce ipsius precipientis dilige proximum tuum sicut te ipsum sic in textu glosatur pendet ex voce sui imperantis Unde non precepta diuina in scripturis aliquibus frequenter pendent in quibus precipitur de dilectione dei quia in primo debito punitur illa precepta nullum enim primum debetur custodientibus diuina precepta nisi in dilectione dei fundentur sicut iudicantur quia qui non sic diligunt in phibitione ydolatrie deus premittens penas transgressoribus et premia obseruatoribus subdit Ego sum dominus deus tuus fortis zelotes visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam et quartam generationem eorum qui oderint me et faciens misericordiam in multa hijs qui diligunt me et custodiunt precepta mea Ex quo patet manifeste quod deus primat per suam misericordiam custodientes sua precepta si tres diligunt eum et offendentes transgressores et sic habes quod prima debita custodientibus preceptis dictis pendet ex dilectione dei qua qui non habet per custodia aliorum preceptorum multum primum consequetur et sic tota lex quadruplex ad minus primi et principalis meriti dependet in duobus preceptis dei dilectis et per hoc patet responsio ad vltimum tum quia dictis quod precepta decalogi non reseruantur ad precepta de dilectione eo quod non sunt data de qua decalogus dicitur nec in decalogo fit mentio de huiusmodi precepto Nam manifestum est quod in decalogo fit mentio de dilectione dei quod requiritur ad quamdam dei misericordiam in custodientibus precepta diuina hijs dicit faciens misericordiam hijs qui diligunt me et custodiunt precepta mea et sic habetur expressa mentio de dilectione dei necessaria ad prima quidem non tamen potest dilectio dei per modum precepti fieri in decalogo per reliqua tria quia per se notum per nam vel fidem quod deus est potest fieri dilectio dei per modum precepti deuteronomij vbi habetur precipitur expresse et perfecte traditur liber de precepto de dilectione dei primum tenuit expressius primum vbi in actibus per

Paulus Sicut dilectio dei requiritur ad quamdam dei misericordiam in custodientibus precepta diuina allegatum ad obtinendum sic custodia preceptorum similiter requiritur in diligentibus deum ad quamdam dei misericordiam vt patet per auctorem et te allegatum in qua dicit faciens misericordiam hijs qui diligunt me et custodiunt precepta mea vnde non magis pendet custodia preceptorum diuinorum in dilectione dei ad eius misericordiam quamdam quam dilectio dei in custodia preceptorum eius vnde ratio tua in qua dicis quod precepta diuina pendent in duobus preceptis de dilectione dei quantum ad primum non videtur valere ratione predicta

Paulus Precepti de dilectione dei primi expresse et perfecte traditur deut. vj. omnes preceptos diuinos custodia includit in hoc enim quod dicitur ex toto corde proprio et tota mea intentione seruatur meum ex hoc meum quod dicitur ex tota mente proprio et meliorem me subdatur ex meo credendo quod est tota mente dei diligere in hoc meum quod dicitur ex tota anima proprietur quod appetitus meus regulet sum deum quod est ex tota anima diligere in hoc meum quod dicitur ex tota fortitudine mea proprio et optimo actibus meis obediat deo et sic patet quod ad implendum hoc precepti requiritur in studia reliquorum mandatorum dei Sed in custodia mandatorum dei deorsum scripta non includitur diligere dei patet enim homo in studium mandatorum dei vt puta Non sis tu deus alienus primum tres sine hoc quod diligat deum vel quod fiunt ex dilectione seu caritate dei tertia faciens non diuina transgressor preceptorum illorum quae sic obseruat quamuis non habeat habitum caritatis siue dilectionis dei nunquam nisi hoc faciat ex amore dei Et quibus patet quod in studia mandatorum dei includitur in precepto de dilectione dei et non econtra et sic tota lex sub preceptis legis pendet in precepto de dilectione dei quod primum modo predicto Vnde si bene structuratus fuerit dicta doctorum theologorum apparet quod nullus eorum assumit multitudinem preceptorum mosayce legis in pauciores vel etiam in vnum tum subsistere quod sunt assumpta pluralis

Paulus Allegatum obstendo doctores nostros Cassiodorum magnum quendam qui fuit quosdam doctores talmudicos mittendo preceptorum mosayce legis in pauciores vel etiam in vnum assistentes hoc quod dicis assentientes quod cum gaudeat eis dicto salutaris suprudicte

Paulus In libro quem dicunt machoth de quibus iusti sunt qui flagellantur quidam doctor talmudicus nouit rabi cumblan dicit quod precepta mosayce legis sunt ducenta primum quorum affirmatiua sunt trecenta viginti negatiua vero sunt nouies centum et quinquaginta sicut constituit predicta ducenta primum preceptum in quinto vt habetur in psalmo Domine quis habitabit tabernaculum tuum et requiescet in monte sancto tuo qui ingreditur sine macula et operatur iusticiam et cetera qui facit hec non quomodocumque sed quia in illis ducentis primis preceptis affirmatiuis et negatiuis que in illo psalmo continentur assistit vis omnium

91.

p̄ma q̄ta d̄ci b̄ꝫ ⁊ᵒ ⁊ᵒ

p̄ceptoꝝ mo̅ſayce legis quantū ad primum eternū ꝓpter ſm̄ ꝙd dauid q̄m fecit illa vꝝ ⁊ᵗ
ſeruire eſt deꝰ ⁊ hoc ꝙ non ꝙmoneatur metu ſepe ꝛ eadem ante venit yſaias ⁊ conſtituit
ea ſuper ſep yſa. xxxvij ambulans ꝛ inſtigis ⁊ loquens equitatem ⁊ ſp̄e ꝑpe excelſa habitabꝫ
in q̄ua ante yſaie ponitur ſep opera meritoꝝ ſuper quibꝰ concludit ꝙ habitans excelſa
habitabit ſp̄ ꝛ ſm̄ eterno ⁊ ſaꝑ vltra ꝛ p̄dicta ante venit michias ⁊ conſtituit ea ſuper tribꝰ
michee vi Annuciam tibi homo quid ē bonū ⁊ quid d̄ns petit a te nisi facere iudiciū ⁊ diligere pietatē
⁊ humiliter ambulare cum deo tuo Vbi ꝛ iſtis tribꝰ ſuis ſm̄ michee aia p̄cepta moſayce legis
ꝙſtituit ea dicit ꝙ deus michol aliud petit ab hoc nisi iſta tria ⁊ ſp̄e vltra eadem ante venit
habacuk ⁊ conſtituit ea ſuper vnū tribꝰ vbi habac ij Justus in fide ſua viuit habes i ante ꝓ
dicte doctoris tui ꝙ tota multitudo p̄ceptoꝝ moſayce legis in ſolo vno ꝙſtitit vbi non mirer
de verbis ſaluatoris nri dicentis ꝙm duobus p̄ceptis de dilc̄one tota lex pendet ⁊ ꝓphete
ſtultus deſiderat hec auctoritas ꝓ te allegata ab ante magro tuo ipſe em dicebat ꝙm duobꝰ p̄cept
de dilc̄one ſuprad̄ictis tota lex conſiſtit abac aut dicit in vno ſtem illud vnū p̄cptū aſſignari
ab abac eſt de fide illud aut magri tui eſt de dilc̄one que ſp̄ d̄niſit p̄cepta ⁊ magiſtri mei ea ꝙ
licet auctas doctoris tui in p̄dictis que tu allegas videatur deviare a veritate magri mei duobꝰ
bus p̄ceptis dicit pendere totam legem ⁊ doctor tuus dicit in vno tm̄ ſilicet in hoc ꝙ magri
mei declarat illud p̄cptū in quo lex pendet eſſe p̄cptū de dilc̄one ⁊ doctor tuus dicit ꝓpter eſſe
de fide adhuc ſufficeret tibi ꝙ ſm̄ doctoris tui tota multitudo p̄ceptoꝝ moſayce legis reducit ad pau
ca vel ad vnū tm̄ quod erat intentū mei ꝓ adhuc ſi teneꝝ aſſideas ad eundē intellectū poſſes
poſſes verba euangelica magri mei ei verbis ꝓphete abac ſtam fidei meritū d'qua agim̄
ſemp intellecta eſt ei dilc̄one dei ſine qua nullus actus poſſ eſſe meritoꝝ vt patet ꝑ auctoꝝ quo
ꝙ allegata vbi de fidei ſtente magi diligentibus me tria fidei mea hō venit vita ſpiritualis intellecta
⁊ ꝙ ſic ſtorta necessitate ſeu dilc̄one ſi. duo erant p̄cepta de dilc̄one vnū ſp̄ vt deum eſt ꝙ q̄ deum
⁊ eundem finem referunt ad eo verba abac dicentis ꝙ iuſtus in fide ſua viuit intellecta ſp̄ d'fide
formata caritate ex cathetus duo ſp̄ p̄cepta q̄ ad vnū eundemq̄ vt deum eſt ſtr̄ſe patet ꝙ dicti magri
mei dicentis ꝙm illis duobus p̄ceptis de caritate tota lex pendet ⁊ ꝓphe ſtant in ſho vigore ta
ꝙa veriſſima impugnationibus tuis non obſtant Indeo ꝙ ſentis errat deum magri tui d' p̄cepti de di
lectione dei ſ. recta ratione ſui ꝙ dicit Si vis
ad vitam ingredi ſua mandata nō p̄po. amplius miſtice nos ꝙ vt eam ex hoc dicto ꝙ ad hmdi
vitam eternā eſt opus ſuari mandata legis moſayce de qua intendit hic em ibi expreſſi
ret d' p̄ceptis decalogi non hic ex hoc intelligi debet ꝙ alia mandata excludat intendit ꝑſertim cū
alibi ubi loquens dicens Non veni ſolue legem ſed implere Ex quo manifeſte patet ꝙ mandata moſay
ce legis non erant ſoluenda ꝓpter ꝓpter ſed implenda cui oppoſitum ꝓte et alios diſcipulos ſuos docuit
docetur ⁊ eciam implentur opere cū oia fere mandata hui legis q̄ per moyſen data fuerunt
penitus euacuatis opere et ſimone docendo ea nō eſſe obſeruanda quod nō ſm̄ e tm̄ doctina
ꝓphetarū nr̄a ſine ꝓ malachiā dicit Memento legis moyſi ſui mei cui mandaui in oreb primo
ma ⁊ mandata ſi eciaꝫ eſt tm̄ doctrina ab euangelio tua vt ex dictis patet. ⁊ tenetur ſimile habe
Si eſt meū illorū que ſecerūt tibi oſtenſa in capitulis precedentibꝰ hm dñs poſſes tuos obiectoꝝ
ſolutoꝝ habes em ex dictis ſuperq̄ ꝙ p̄cepta moſayce legis ꝑſertim ea q̄ non ſ. de lege nature
non erant ꝓpetuo obſeruanda ⁊ ꝙ tēp dumtaxat moſayce legis vtra que lex moſayca nō obligat
impredictis ⁊ lex nova q̄ data eſt per ꝓphetas ex quibus ſequit ꝙ dom ꝑ dicentis Si vis ad vitā
ingredi ſua mandata ſi intelligatur de oibus mandatis moſayce legis et illud reſpondet ad
tempus dumtaxat moſayce legis in quo lex moſayca obligat ad oia p̄cepta in eadem q̄tra
miſta quod tempus nūc erat ad habendam vitam eternam oia mandata ſua tm̄ code ꝓpe
ꝓphetas locutus fuit illa verba ſi aut cum deus ſua mandata intelligat d' mandat decalogi vel

Ca. xxij. Incipit declaratio dictorum magistri moſayce legis intellecta eſt verba ꝙ dicit Si vis ad vitā ingredi ſua mandata nr̄a ꝓpo.

de alijs moralibus in lege mosayca contentis que quidem moralia mandata nō ptinent
ad legem nē nec pretum durat tunc intellig est dem salvatorem se extendē ad eos tempus sm qd em
tempore hmōi vetus firmanda sūt mandata de tribus et alia moralia in lege mosayca contenta.

Paulus

Mandata legis no- Cum dicimus quodam q sūt illa precepta mosayce legis q dicūt moralia que
sayce mosaice dat seu mediator nō em eta durabunt in lege nova tractatur.
ea dispiciatur quorum sit precepta morale seu pmanens ad legem nē vel quorum ad hoc nō ptinent
et ideo hanc distinctionem qua ponit vetera preceptorum divine legis durasse non vtrefle certa sūt penes
ambiguā Vel precepta mosayce legis tunc esse cū eternā vel nulla datur em quedā eorum sint
eterna durationis et quedā non nō vt habeat ratio nec auctoritas. Vt quedam eorum ut sūt precepta

Paulus

Mandata mosayce legis non fuerunt data mediante vt tu dicis nā decalogi fuerunt data solep
mori modo quam alia et primo in hoc quia tria fuerunt a deo data toti populo alia vero pre
cepta fuerunt data moysi qui postea ea dedit populo vt habet exposite deut. v. ubi facta repe
titione preceptorum decalogi statim subdit. Hec verba locutus est dns ad omnem multitudinem vestram
in monte de medio ignis et nubis eadem ratio de alijs preceptis dicit sic. Tu vero hic sta mecum et audi
tibi alia mandata et cerimonias atque iudicia que docebis eos. Iste precepti decalogi fuerunt scripti
ta a deo in tabulis lapideis vt patet ex exodi. et deuteronomij. Alia vero precepta non sic sed in volu
mine a moyse fuerunt scripta. Item precepta decalogi fuerunt posita posita in archa testi q sunt col
locata in sta sanctorum vt habetur in paralipomenon. v. ubi sic. Non erat in archa nisi tria due tabule la
pidee quas posuit ibi moyses sinai dei in oreb. Ex quibus manifeste habetur quod decem precepta
decalogi cū precepto de dilectione dei et proximi in exodo vt dictum est dicuntur alijs preceptorum mosayce legis
Vnde illa precepta sūt decalogi sūt omnino indispensabilia et non pterita nec sunt de lege nature vt na
ralia precepta. Decalogi quorum excellentia patet ex dictis sūt multa alia precepta in mosayca lege

Paulus

Preter precepta de quibus non hꝫ dubitando nec regula adhibet vt videatur an sint de lege nē vel
Preceptis q sūt de lege nē sūt illa q ex debitis nālis rationis hmōi quorum aliqua sūt ex sta non
tum post modum considerationis possūt approbari vel reprobari et cetera preterita nālia subtus cognita
vel per fidem vt sūt precepta decalogi superdicta quedam vero sūt ad quorum indicium requiritur diligens
diligens circumstantiarum quas considerare diligenter nō est cuilibet sed sapientum sicut in dnō corri
gendo capite consurgere et hmōi cui sibi grauat in speculatis sibi considerare practicalia geometrica
medicinalia quorum principia speculatis deducuntur non pertinet ad omnes sed ad philosophos et no
talibus sepe contingit errores in speculatiuis in deducendo a primis principijs ad conclusiones propinquas
et longinquas et sibi contingit in operabilibus Nam ut dicit philosophus in primo ethicorum bonus auditor
quibus rudis intendit tenta hmōi dicta et cetera vt videantur lege sola esse nō autem bonus
considerandum est diligenter singula precepta an sūt deducantur recte ex primis principijs immediatis
an non et sic poterit cognosci quibus sint precepta moralia ad nos nālem pertinentia et quod non possit ex
cognosci precepta que non sūt de lege nature in hoc quod an legis diuine mediante edita vel an sit vel alia
fieri debeant tunc tacta manifestum est non esse diuine nec vtique quod habeat diuinas scripturas
quibus sibi immediate post Jacob locutus fuisse dicitur. Secundo quod non prohibita sint in lege mosayca
vt hic dicit tertio habetur ex predictis quod precepta moralia in lege mosayca extenta quorum
precepta sūt precepta decalogi nō precepta de dilectione dei et proximi sūt ipsius durationis nō pertinent
ad legem nature que eterna est Cetera vero precepta vt cerimonialia et iudicialia non sūt
eterna si eorum durationis finis tunc in seculo mosayce legis de quo ibi fuit dictum

Dicit quod illa quidam vetera Cum dicimus quodam cerimonialia et iudicialia precepta sūt
monialia et iudicialia et quedā iudicialia preceptorum et quia hoc sint instituta a deo
Paulus
gnum vnde habetur quod ista non fuerunt eterna durationis nisi sūt immobilia atque diuina sicut precepta decalogi quorum
rum ipse deus habet quodam
Preterea cerimonialium et iudicialium hic etiam per doctores talmudicos

Paulus

Preterea cerimonialia sūt illa q dicunt precepta moralia ad deum sicut precepta sacrificiorum

t sacerdotum d'qbꝫ dan' multa precepta tam tacto m pluribꝫ capitibꝫ silr. t precepta q dabant de abstinencia ciborū tam. qui de abstinendo ab aliquibus reputamentis tenuit dnc. phibet. precipitur de sacrificiis faciendis p angelos patres. mulctis aliis phibitis ordinatur. addenda p alios debita. sm statum illius populi sub lege exist. Iudicialia vero durāt illa precepta q sūt d'tātoꝫ moralium preceptorū in hijs q pertinent ad ordinatam hominis ad deum de quibus agitur. Cetera vero alios locos q quidem precepta nō habent vim obligandi ex sola institutione diuina. sed ex institutione et sanctione humana. Quorum quedam sunt de quibus magister noster Ra. mor. tangit tractat in tertia parte sui libri de diuinis preceptis reddens rationem tam de singulis quam de singulis. Sed nri doctores magis specialiter ea tradunt reddendo rationem singulorum. non est hodie necessarium.

Dicit ergo q̄ in ꝓdicta precepta tam ceremonialia quam iudicialia distinguuntur a moralibus preceptis vt patet assertum. quare dicat istud precepta ceremonialia seu iudicialia detātoꝫ preceptorum moralium.

Quod autem tibi ostendam exemplificando de aliquo precepto quodlibet ut ex hijs possis de alijs iudicare. primo de ceremonialibus de quorum numero est sacrificia. constat autem q de iure nature est sacrificare deo. quia phs tradit. nam in qualibet gente et retro sacrificium deo verum vel putatiuum. et sic patet q de iure nature quod cibus est deo offerre. et sacrificia certo modo facta in certo loco et certis ministris et ministris hoc est de iure naturali. quia sic modo fiunt in diuersis locis et gentibus hoc certa determinatio talium non pertinet ad ius naturale nec per ipsum ad moralem doctrinam. ideo tales determinationes dicuntur ceremoniales non quod ipse in iudicialibus quia latius restituat ablatum est de iure naturali cui cibus et ideo hoc est morale sed quia aliquod furtum restituatur in duplum aliud vero in quadruplum hoc ut ex opere patet non est de iure naturali sed ex institutione. ideo non dicit precepta moralia sed iudicialia et sic est intelligendum de alijs determinationibus iuris humani quod non sunt firmande in lege noua sicut nec sunt de iure naturali ex institutione. Ceremonialia quia iudicialia non sunt de iure naturali sed tamen ex institutione diuina illis ergo precepta ceremonialia non aut humana institutione aut diuine immutabiles debent esse quia ut legi iuri patet ex dictis non est deus ut simus hodie ut mutet. Et ideo doctores nri dicit ea esse perpetuo duraturum. Ra. mor. in h. de iudicijs et de legibus in pl. vbi loquitur de lege ceremoniali iudiciali noscitur ceremonialia eius et iudicialia eius non sunt mutabilia in seculo nec in seculo futuro nec est addendum super ea nec diminuendum. et quicquid addit vel diminuit vel extra hoc facit preceptorum omnium sue legis indubie est impius et peccator. Licet ille leges a deo instituite mutari possint sine mutatione ipsius dei instituentis. tamen in tempore status erat ex institutione diuina non erat hominibus licitum edere nisi de tribu nasitenibus vt hodie geniti primogeniti in tempore post diluuium fuit eis licitum quedam alia vt hodie geniti ipse. Ex quo patet q deus immutabilis manens statuta sua pot diuersis temporibus mutare. Ex dictis diuinis magistri nostri Ra. mor. non potest omnino contra me efficaciter arguere. vt sepe dictum est de pluralitate matrimonio. Ex dictis etiam magistri nostri colligitur q legi mosayce possit addi aliquid vel diminui tertia pars in vo. tamen ostensum est in aliquibus preceptis mosayce legis videlicet dicit q sunt perpetuo obseruanda non tamen melius est perpetuitate absoluta sed tamen limitata sicut diuersi mosayce legis principatum sunt et alij doctores tam antiquiores quam Ra. mor. qui dicunt expresse de quibusdam preceptis ceremonialibus legis veteris q non erat duratura in perpetuum et sibi est dicendum de alijs.

Allegat nr Rogo illos doctores nros horum sectatores. impeditos sit dicere. Quis bestia q non intelligat rabbi gersch. rabbi moyses expositor illud pro deo solute. Dei creatura est in seculo isto sed tempore legis diuinis et humanis functa non diuidam in futuro quidam in futuro quidam in futuro filius noe quibus dixit gen. Dixit olus herbe dedi vobis ora quadam in futuro

mundum cibus hic etiam omne al' t bestia fuerunt munde eis sc filijs noe Ista quoq; m futuro xpe deus erit absolutus quodq; phibent hic ille & quibus patz q sint vsus dcto rest tm sia prohibita in veteri lege q habens no' sabb; istud i secula legis mosayce nunt pbiendu tempor futuro sc messie. t idem dicendu e de alijs cerimonialibz q non hnt maiorem cultu mundi quam illa.

Et si dimittunt loqm d' cerimonialibus seu iudicialibz d' quibus possit aliqualit subtfugere quo tn possit euadere mai festu

Ca m dm m quo on q infideles & non sc vdarqicda d' tuq ressoc pcepti d' ydolatrie & q adorat sculptilia t ymagines cm indeos qm cost coter ydolatras esse existimant.

transgressionem unj ortu quida pcepta d' talogi q temeritate inter vos no seruan pmo hec lan t no obseruan a tuis fidelibus decalogus aut datus sint splemiter a deo vt & p te sint allegatis t eius pcepta spetio sc observanda non em data fuerunt ni alicui limitate tacita vel expressa vt patz ego dp vbi eoru dano pmo narrat t deut v vbi xpi dicto d' talogi a moyse repetitur

Panlus

Ostende quid aliqua pcepta d' talogi a fidelibus molant secundo obseruantur circa ydolatrie.

Sanctus

Uno pcepto d' principalibus d' talogi in sc tabula tenetur sc pceptu de phibitione ydolatrie. quod apud vos est est p'm pceptu apud nos 2m. sc hic t pceptu d' observatione sabbati apud vos 3m apud nos vero 4m mai festu est q tm fideles neutru eoz seruant sed contr t pubice transgredi untur.

Paulus

michi quid dicis pmo d' pcepto ydolatrie t inter gredemur ad pceptu ad de salvatore.

Ostende. Thimotheo ydolatrie supradicto tria leguntur ea p phibita bm e q nullus am

Sanctus

pcepto de p. patrem mdeu nisi sc hic deus ille sc qui eduxit populu israhelitica d' egypto quod sc patet sia ni dixisset Ego sum dns deus tuus qui eduxi te d' terra egypti sub subdit sc non sc tibi alij dij coram me 2m est q nullum faciatis sculptile nec ymaginem eoru qui in celo sc nec in terra 3m quod patet ni dicitur Non facies tibi sculptile nec 3m est q nichil talium sculptilia seu ymagines adorare quod patz ni se. Non adorabis ea neq; colas sc hic aut iustitia tua transgredientur fideles tui manifeste hoc em mdm pcepta tua q ex his concedatur q sint messias non tu est ille deus qui eduxit populu israelitica d' egypto tu mai festus e q principiendo illu messia mdeu essent transgressores illius phibitionis inqua dicitur non sc alij dij coram me sc etne t oratoria vestra plena sc sculptilibus t similia trib atq; homi ymaginibus qd' est manifeste gra phibitoj 2m inqua dns Non facies tibi sculptile. Item pcepta sculptilia seu simulacra adorabis t colitis t sic manifeste tu transgredi mi tertiu phibitoj inqua dns Non adorabis neq; colas ea. t obstinatur a fidelibz pnt detect ob

Paulus

Precepti de phibitione ydolatrie in decalogo contenti. nonnullis tuis non obstan Nam habendo pcepta mdeum non transgredientur. phibitoj dicam inqua dns Non sint tibi dij alieni coram me. spe em q pnis sua veritatem catholice fidei e verus deus sc t verus homo tades qui est qui eduxit populu israhelitica d' terra egypti sibi qui nra aut relata t ram t legem dedit moysi in monte sinai t ro sua deitatem ipsis sua qua erat pdicta ei q petit ipm habemq; in deum nec habemus sua hoc nisi unu deum esse non tra transgredim pceptj prohibitionem. quia tu non apprehenditur ab intellectu humano qui em possemus solu veru

Sanctus

Credo verba tua esse q ita intelligi seu ymaginari q deus t eadem res sit creatur t creatura sanctu t nisi tu t multa alia impossibilia q in pdicta tua assero inducuntur

Paulus

Certus sum q iste q ad deitatem pertinet tibi videntur impossibilia sed quia vt tibi quia de hoc misereor q singularem difficultatem intendendi importat magis aptu te q nondu huic fidei exhilaratus sc est tractandu ubi mi me t te e agendu de deitate q ro ad pns de hoc sufficiamus vsq; ad ipsum locu. Sed de 2o inquo dicitis nos transgressores esse 2e prohibitoris Inquia dns Non facies tibi sculptile t ego hoc q in oratoriis nris sut simulacra sculptilia t homi ymagines t ego tibi q. illa prohibitio 2a de no faciendo sculptile simulacra t ymagines ordinatur in sequentem phibitoem sc 3am

95 48 1

-m quia dñs Non adorabis ea neq; colas facies ea ymagies vel similatra nō ad adorandū
ea seu colendū ꝑad ꝛpñtandū aliqua veritatē mlem ad contēplandū dñm mysteriū seu m
moles t alijs sibi bus q non mouerūt errores ꝑ ad mores ꝑtinēt nō intellig esse ꝓhibita nēq
ꝑcepto de ꝓhibitione ydolatrie · sculptilia enī si non adorarent neq; colarent non erāt dict dñs
hñ simpliciter ꝓhibet facē hmōi · sanctū sculptile ad adorādū ꝑ ꝓse ꝓhibi nō sanctū sculptile
vñ tua regula non hi locū · vt ꝓhibeo & faciendū simulatra t ymagies intelligi nō pdēo
Si hñ cōsideras nec est · ꝑ q talia non fiant vt adorentur seu colantur constat eā in
fabricatione tabnaculi dño xpo ꝑ q dño cherubin erāt ꝑ ꝓpinatorū nō alias q tēp q pdē
erāt in sco hñario t mutuo se ꝛspiciebant t ꝓpiciant in sca sco in loco sanctorū ꝛtento vbi
dabantur dona regula vñ mō vñ in lo dicitur q ea ingressus esset moyses in tabnaculū ꝓhed
rēs audiebat vocem loquentem sibi d nec dno cherubin adverte igitur si ymagines hmā
ne ponebant in loco tam sacrosancto vbi sedes dei ꝛpñtabatur quis possēt dicere q ymagies sim
pliciter ꝓhibentur · in decalogo vñ ogīte cōtrahere q diversarum ꝑ q ꝓpter ꝓhibē fieri vt ad
orarentur seu colantur vt deus no aliter si alia rōe ingressi seu vtile fiat

Responsio tua non valet ꝓmo q non ꝓbat q cherubin essent ymagies hmāe 2o q nō ostendis
q tales ymagies ꝑ hmane in illo loco aliqd vtile spiritualiꝫ ꝛpñtarent · sicut ꝑ
Q aut ymagies illoꝝ cherubin essent hmane hmes alias extensas in sca · in tēo legi vñ vbi
in fabricatione templi le ꝓcepit quoq; in tabulatis illis q erant ex ere cherubin t leones
t palmas q in sibi tudine hoīs ꝓtēs t idem vñ ꝓbat vñ Ad quibus ꝑ manifeste q che
rubin erāt ymagies hmane t in traslatione caldaica dicitur nuncupati t sic hēt ꝑ q ꝓ
ba · Ad vñ vero quod queris vt ostendam tibi quid tales ymagies spiritualiꝫ ꝛpñtarent ꝑ q q
ꝓpinatorū ꝛpñtabat sedem dei t deus erat ibi quasi loquens moyse vt dñs est ꝓ dicto che
rubin cum assistentes ꝛpñtabāt angelos q assidue assistūt deo vñ vsq; in cum dō Vidi dñm
sedentem super thronū ꝛ seraphin stabat sup eū ꝛ ale vna t ale altera sibi t duab
vñ ea · d deo dno michi mihi assistebant et ꝑ angelorū vñ ad hoc q moyses vel quilibet
sanctorū intrans sca sco clamet metem sua ad dnoz q ꝓplacere q nemo dēt vt ꝓ
ibi ꝛpñtatio dñe maiestatis in ꝓpinatorio q̄ super thronū sedentis cui assistūt angeli
lorū q frequēter in ymagine hmāa q̄ncuerūt apparē vt dñs q̄ cōl melligētia
sibi seu alijs vt de ꝑ q cōm promptitudo t alacritatis ad exequendū dñm mandata vt
ꝑ dicit hñs cū t in ꝑs dr t ascendit sup cherubin t volauit ymagies aut leonis mt
sca sco ponebant vt sum sacerdos ibi intrans adorans habet memoria d rubo in
de quod erat pulc in ist · a cū tribus portabat in vexillo suo leonē vñ d nidi dr gen
ydo manda leonis nidi t it cateros quasi sum sacerdotes · tribus seu sco sanctuarii mat d
populibus e ylō auferē sceptrū de nidi t nō vt habē in nidi ho sonat in oratione
Assurgat rex gen nde adorabit t cetera ꝑ adiecit messie ibi cui dr donec veniat
qui intendit est t d · o verisim surgit leo d tribu nidi t sic habes q ymagines po
nebantur in veteri lege in loco sanctorū t cetera nōia patet

Si in sculptilibus seu similatis nō ꝓhibeatur factio ꝑ sola adoratio sufficeret hī solum
ꝓhibere dicēdo nō adorabis sculptilia neq; colabis ea sup ꝑ dicit non fabricabis ꝑ
sculptile si factio sola sculptilia non erāt ꝓhibita q̄ q̄n fiunt sculptile t illud amat t tūs
Non e sufficiens · q ꝓhibeo d factiōe sculptilium · gressor dnoz ꝓceptoꝝ Si non adorat
sculptilia id fm ꝓpē non fecit e tūsgressor vnius ꝓcepti vñ q̄n non fiunt t nō adorat nec
ni mirū adorandi hoc fiunt non e tūsgressor alterius ꝓcepti t sic hēt ꝑ plenū sensum hyz
ꝓhibitionis eq nō poterāt nos arguere d carū tra sgressione similatra cum t ymagies
q non fiunt in oratorijs mis non adorantur neq; colūtur vt deq ꝑ fiunt ꝓpter ad
hoc ꝑ ꝑtim simplices ad memoriā rēdūt gesta seu facta sanctorū historiosa seu mysteria vt
inde contentum ad laudē dei t ad eoꝝ imitatiōē hoc cū est ꝓmentale q̄r d side

Paulus

Paulus

Paulus

q̄ crucifixus ille quem reputant est verus deus manifestū est q̄ illa ymago nō reputans in quātū tal
est adoranda vt p̄ deus eodem ō motu moueatur ām̄ i reputantem q reputatū inquātū 2.um sup̄
dicto cōsideratur · p̄ supponit ſ q deus

Ca.m xviij.mo quo ōndit q fideles p̄ nō ſt̄ cūſcriptos p̄cepti de
obſeruatione ſabbati puer hebreos falſe eſtimāt · q̄ dies dñica
ſuccesſit ſabbato in hac obſeruatione.

Omnissiū est quod ē verus est seu fuit
quasp̄ nos ſed q̄a de hac deitate tri mēſ
ſic te offers tractatuī placet m̄i tollerare donec illud mitto · me · q tu tractetur ſ ad p̄ns · q ſi de fabricatōe
· adoratōe ymaginū aliquib̄ possēt euadere milla tamen tḡſubſtatione eclar̄ possēt p eſtis manifeſtiꝰ
groſſeres p̄cepti de ſabbato quod est quartū p̄cepti d̄calogi apud nos tm̄ uero apud vos apud omēs
tamen vltimū p̄ceptū est p̄me tabule inqua p̄cepta ordinarie ad dñm̄ ponunt̄ · constat tm̄ q̄ opera ſ
milia tam methaurea quam alia in die ſabbati operāri milla meritōe facta d̄ſtrate alicuiꝰ dei tā ſ decem
ꝑ · mandatoꝝ data · multiplicater · in pentateuco · & alijs libris ḡpheticis inserta · hanc est fides nec
Obſeruatio ſabbati ſuccedit apud nos obſeruatio dñice diei inqua milli opꝰ ſimile · methaurea opera
seu laboriosa operari ſed est dies aſſignata ad vacandū deo ab omnib̄ ſolliciudinibus mūdanis m alijs di
ebus conſuetis · & ſic non ſum̄ hmōi p̄cepti tm̄ groſſeres ſ potius p̄cepti illud impletur · p̄ſertim q̄ de notis
fidelēs q̄m feſtis seu dieb̄ ſolepnitatibus non intromittūt seu theatris oīmodi ſ diebus laudibus atq;
ſimilibus vacant · illi aut̄ q̄n per oppoſ̄ in hmōi die feſtis ſe hijs non ſt̄ diuendi ſabbatoꝝ obſeruatores apud
te nec erant apud nos · apud vos conſuetū fieri non possēt d̄ mō dñico ſuccedē obſeruatio ſabbati m̄ hilo
Obſeruato dñice diei q̄ · go contēte ꝑpter duo p̄ma q̄a dies ſabbati propinq̄ fieri m die vij vt exp̄ſſe
habetur exo · xx · & deut · v · tū · & m multis alijs locis dñici aut̄ dies ē vij · & ſic definit̄ manifeſte
in obſeruatione hui⁹ p̄cepti q̄rtum ad obſeruationē temp̄is 2.m q̄ in obſeruatione ſabbati p̄hibentur mul
ta exp̄reſſe in hijs a quibus nos in dñicis diebus non abſtinemus vt d̄ctio ribōz · & tumeranco q̄ p̄hibē
exp̄reſſe in ſabbato vt habē · o · vbi ſ̄ hi · & mandē · ignem q̄ p̄hibet in ſabbato vt hic exo · xxxv · vbi
dato q̄ obſeruantia dñice diei ſuccedat obſeruatōi diei ſabbati ad hūc definitis in eius obſeruatione
facientes illa q̄ exp̄reſſe p̄hibentur fieri m ſabbato · p̄cepti ad hūc mtellectū non totum ē morale
Circa p̄ceptū d̄ obſeruatōe ſabbati conſiderare debes q̄ hoc · vt ſic ſemp obligat ſim̄ ſe totū ſ ꝑtim ē mo
rale · & ſic obligat etiam m nouo lege ſicut & cetera p̄cepta legis mōſaice p̄ter vetus ceremoniale · & ſic no
obligat m lege noua ſicut nec alia ceremonialia quoꝝ obligatio vt ſ dixi est tm̄ ſim̄ diuersā moſaice
legis · illud em̄ est morale m hoc p̄cepto ſ q̄ homo d̄putet aliquod tempus rationabile ad ſpiritalem ꝛ
ſpiritualem q̄ mentis hois m deo refiritur ſicut deputatur aliquod tempus ad corporalem · ſpiritualem
vel ad alia humano corpori necessaria · & hoc manifeſtum tempus nouae legis m obſeruatōe diei dñice q̄ quidē dies
deputata ē ad hoc vt homo vacet ab oī opere ſimili vt in deo ſpiritualiter refiretur · & hoc ſufficit ad mora
litatem hui⁹ p̄cepti obſeruandam · Ceremoniale aut̄ in hoc p̄cepto ē d̄terminatio temporis in die m̄ vij · & q̄a
tū ad hoc non obligat hoc p̄ceptū in lege noua ſicut nec alia ceremonialia moſaice legis vt ſ dixi ē
· & ideo ad vacatōē ab opibus ſimilibus · & ſpiritualibus mētis in die deputata ſint dies dñice ex inſtitutione eccle
· & conſuetudine populi chriſtiani · alie quidem dies ſim̄ ſicut nouae legis ſint tempora congrua ad hmōi obſeruan
tiam magis quam alia · inſtituta ſit ſeu deputata ad dei obſequium in loco ſabbati ſic vt dies ſa
bbati dies ꝑter diem vij · · bat reducta ꝑphana · & nō ſta · q̄ ut tu aſſeris milla mō poſſ fieri · ſ
dno p̄mū q̄a deus ipe bñdixit · & ſanctificauit diem ſeptimū ſ diem ſabbati · gen̄ ij · ra · & hec ſint p̄ma con
ſectario ſeu ſanctificare · a deo ſancta hec em̄ dens m operib̄ ſex dieb̄ ſe · aliquas creaturas bñdixiſſe vt
animalia · & hominem non tm̄ legit aliquā bñdixiſſe · & ſanctificaſſe in die ſeptimo ſ ſabbati · Sanctificatio autē
rei conſiſtit m eius deputatōe · & applicatōe ad dñica obſequia vbi mīa vbi ml̄o · & deo dnō · & ſim̄ applicatur
habet ſibi multis mō poſſ · a mone hanc ſanctificatōi quam deus ipe ſanctificauit vt ꝑ ſ dixi · & q̄ · ō
hmōi ſanctificatōis · a deo aſſignata ad hoc manſ m eodem loco ſicut nec quidem raro experimur
ibidem ſ gen̄ ij · vbi ſic · & bñdixit deus diei vij · & ſanctificauit illū q̄ in ipō requieuit ab omni op̄e
ſuo quod creauit q̄ quidē raro hmōi ſanctificatōis eiusdem efficiunt̄ est cēa post aduentū meſſie
ſicut ꝑius · & ideo mane debet eius efficiunt̄ · deo ſanctificare reddam̄ ꝓphane · & ob ſimilitudinē m ſanctificare
Ad p̄m ꝓ q̄ non ē inconueniēs q̄ alicui rei a · alie res p̄mogenita em̄ fuerūt a deo ſanctificata vt hic
exo · xiij · locutus ē dns ad moyſen dicens Ego tibi leuitas a filijs iſrl̄ ꝓ oī primogenito m filijs iſrl̄
eorū q̄ lenite mee ſint · & ſic patet q̄ ſanctificatio ꝓgenitoꝝ ꝓ dñi ſancta translata ſint m leuitas · & ſimi
liter dicit de tranſlatione ſabbati ·

Sanctus

Q sabbatizare a deo facta nō est de uno malo sic q dna res mandat alteri n sabbatizare nō e mgnes
eius si utrūq; fiat p oppōs dicam sancte d'pgenit t lentis p te allegat spe cū deus qm sabbatizat p
genera transtulit eorū sabbatizare ad lentes qnt patz per aūtes p te allegatus p nō ste est de sabbato
qd deus legitur p se sabbatizasse t mystica legis statuens sua dīa transtulisse n diem dnicū q aut dic
hanc translatōz fuisse facta exp̄sse cōtra tne t ysce populi qm manifeste nō valē mstrue
ones aut humane seu comune tudines non possūt dnicam legem seu sabbatizare tollere vt est manifestu

Primus

Preceptū d'sabbatizare sabbat quatn ad eius moralitatem nō obligat ad obsuandū etc dicī pōt q altercāt
salū ad aliquem diem t eo mstituta aliqua die ad hmōi sabbatizare preceptū mpletur p nt est morale
pōt certa nō amouet sabbatizare a die sabbati p hoc sabbatū mqnā erant cerimonialia quo ad dīas certa
temporis fuit amota sicut t alia cerimonialia mstituta mp dei dnice p certas t ysdictas circūs
stancias obligat ad dnice diei obsuandū t mlt certa non tollit dnicā legem q̄d p q̄ p tale ep̄m deus
cū mandauit decē dīa de arabus nō stentibus quod quidem preceptū obligat ad hoc q homo det
de decem agnos vnū sc̄m vel alia non tm obligat ad aliquem certū diē statutum sic aut homo primo certo
die statutum assignet t separet pro decē tūc ille agnus ex tali assignatione humana e sanctus
tm quia decē dīs deo non tm ex hoc p̄cepti q ex solo precepto mihi agnus dīatus est dandi i decē
t sic m ypostasi. applicatur ypostasi nam deus statuit diem sabbatizandi illa vna in qua requiesc ab

Sanctus

Exemplū tm nō operibus suis t eo talis sabbatizare non potest amouere ab eadem die p humana
mstituta mdemnis cū non detrahat a deo que stilla parū q̄m decima e assignanda p hoc. hm
qm humane assignationis quidē genus amplitur exemplū ad sabbatizare sabbat de sabbatizare primo
genito tm in quo deus dicam q p̄ aperies vulua est prem sabbatizari t illud nō posse in aliud
mutari t sic melius oportz in sabbato magno deus certum diem assignauit q nullo mō mstitue
humana mutari debet. illam qua deus sabbatizauit fuit p̄m sabbatū magno p̄ resurrexit dns ab operib

Pauli

Sabbatū considerabis diem. t illa nō potest mutari seu amota fuisse. Alia vero sabbata sequentia
non ste facienda a deo spe significata sabbatizata sabbatizanda se ipa p̄ m signū futuris sabbatis a deo sabbatizatis
bus cū dixisset ego. vobis. Custodiatis sabbata. sabbatū etc Subdit. Pactū est sempiternū inter me et filios
israel signū q̄ futurum sep cū diebus dnis fecit celū t terrā t mspto ab ope requiauit. Ego quo
p̄ q̄ sabbata q̄ fecerūt p̄ primū sabbatū non fecerūt sabbatizata mst m signū futuris sabbatis q̄d q̄dem
signum p̄sistit p hoc q prima certa dies dicata post sex dies assignē in primū sabbatū signū in
quo deus requiem ad quod quidem signum patis sufficiat dies dnica assignata p certas ad parem
dn deo post sex dies ad labores humanos d'putatos vbi p̄m sabbatū quod le. mdesto celebratū
fuit vij dies a descensu manna quemadē descensus non legitur fuisse mpima die ebdomade

Sanctus

Non sufficiat ad hoc signum dies dnica p tuam cerā assignata Hec cū dies 2 vij. a prima die
mqua deus mcepit opus creationis non mō vij dens tm vij sc̄i fuerunt ni quidem dici sufficiē
te cōtinuādi cū sabbata sequentia sucessive omnes cū 1o p̄p̄me q̄putando ab exordio mūdi.

Pauli

Ex vij considerabis p̄mū sabbatū quod legitur mdesperto celebratū non fuit vij dies cōtinuī
dens p̄o sabbato quod fuit in mūdi exordio p̄ virtu dies q fuit vij dies a descensu manne q̄dē
descensus non le. mcepisse mpima die sc̄a prima die ebdomade vt sit vij dies q̄putata a prima
die descensus manne genuerat cū die sabbati in primo exordio sabbatizati primo probabilius posse dici
q̄ dies p̄ m qua manna descendit non fuit prima dies sabbati ebdomade que dīa manna sabba
torū. Nam mpimus vespere illius diei descendit rotundū t stratū sup terrā vt habe. exo
vbi constat aīr q̄ si illa vespera esset vespera 2i diei sabbati non esset ex hebreis cerā cōtinuā
rebus t pace eius. Ego quo patz q̄ dies mediate precedens descensum manne nō fuit dies sabbati
t p̄ q̄ns prima dies m qua manna descendit non fuit vna sabbatorū ex quo patz q̄ p̄m
sabbatū m desperto celebratū non fuit continuus deus p̄o sabbato q̄d a deo fuit sanctificatū. Ego quoq; 1o
q̄m ob hanc precepti de sabbato sufficiat observari vij dies post sex dies labores cerā. si nō cō
nuī dent ad p̄m sabbatū mūdi quod cerā patz in sabbato tūc de quo dicit exo. Sabbatum pe
tūr sabbatū duo sex agnos sergos agnū tm. 2o vij. anni anno bimi erunt tibi sabbatū est tonsū
cionis tui. Idem de sabbato dimissionis dicit exo. In quibus manifestum est q̄ tales sabbato

ño correspondent primo sabato mundi quod a deo fuit sanctificatu non em deus mse ambs creauit
mundum tm vij requiem correñdent tñ in ratione septenarij sm in ratione creationis mundi
in qua dñs post sex dies operationis requieuit in vij. et sic post vj. annos culture et vij requiei
terre vel remissionis debitu et hoc sufficit ad obseruandu ad medietatem creationis habendam sicut qđ sa
bata correspondeant primo sabbato sanctificato put tu estimas. Adhuc adhuc feria sine esset pa
Secundus te sufficeret ad obseruantia sabati qputari sex dies naturales. sine 2a sine 3a et sep
tima hij dicm tamquam sabbatum quod est absurdum qm sic totus celebraret sabatu in die
lune alius in die martis etc. Expñs in partibus valde remotis vel ex aliqua alia causa nec
Si contingeret qđ aliquis homo esset nesciret posset scire que dies esset dies in qua tota ecclesia ce
lebraret diem sabati tenetur post sex dies labore quales qputatos celebrare vij diem vt
sabatu et sic dicitur a doctoribus tuis put pa. moy. in h. sm deut. tlo. de sabato ponit ibi scie
tibus qputatos cum totus plebis non hic alia sibi fieri possimus si seruari sabbatu ab omnibus
celebratum alie em esset magis confusio et dissensio in celebratione sabati. Dies operationis a
Quare ergo fideles tui fecerunt sibi nouam qputationem imponendo qputari sex et 2a feria vt sic
sabatu celebrarent in die dominica cu tamen tempore tui messis qputabantur hij sex dies a die
dominica qua dicitur p. sabatum vt in multis locis patet tui euangelij hij igitur presbyteri tales
nostris in hac computatione cui ipi sequebant computationi ebdomade cum totus plebis et sic non
turbat eis fieret alia nouam sed sabati seruari ab omnibus celebratu et hac em noticie sic magis
confusio et dissensio vt tu dicis in hac obseruatione. Talis est nam obseruatio sabati non sibi sint in medio
Quare autem quare dies dominica succedit in obseruatione sabati. ma creationis mundi pm eo. qđ dñs genera
tionem in memoria edificationis de structure egyptiaca put habet in decalogo ideirco deut. qđ tibi sic dicit me
mento qđ et pe fuisti in egypto et eduxit inde te dñs deus tuus in manu forti et brachio extento id
circo precepit tibi vt observares diem sabati si constat qđ in diebus messis non esset seruendu mem
oria d'eductionis egypti ppter iniquitatem maiorum liberationis q̃ fit per messia cui seruendu in sc. qđ in sa
cro dies venient dicit dñs et succidet vltra vinet dns qui eduxit filios isrl de tra aquilonis et
que quidem ppheta non potest intelligi de temporali liberatione a capte babilonica cui quidam
eruditi putauerunt iam in templo 2o celebrari agnus paschales in memoria liberationis ab egypto vt
patet in libro tabuidiro qđ dicit pentyn obi tenetur de agno paschali p metallica est memoria d'tempore
messie magis erit cui liberandus a multo maiori fine qui a sintute egyptiaca in tm qui redemp
tio egyptiaca non erit memoranda vij. et sabatu primu sanctu legis in memoria edificationis d'egyp
to in parte erit celebratu qđ quidem memoria erit cessandi tempus messie vt dicit est pentecostes
latus fiat de die illa vij. ad sequentem diem et hec quement. Na p. sabbatu dies vij. qputando a
primo diem omnes ante dies operationis sint sim omnes pius seculi in quo nos operati laboramur qđ
quidem seculu diuiditur in sex etates hui mundi sicut ma. moy. ponit in pheno quem sabbati
per sigit vij etatem que est seculu futurum in quo die beatos mdo requiescit qđ octauus sit ta
lis mundi totius seculu quod totu est sabatu vij. a vero dies si dominica sit vij etatem sic insinuat eam
qđ quidem obscurius incepit a nro messia in ma sabatorii qui est dies dominica leo pne et tran
quillis celebritate salutis successit celebritas dominice diei qui in institutione etatis et quietudis
populi dam. In hoc etatis celebratur memoria creationis mundi Na in qualis septima una tm
dies dominica celebra et sic memoria creationis mundi in qua in sex dies deus fecit celum et ter vij
requiem manifeste presta et iterum qđ dies dominica est vij. a primo die seu omnes et in qua in sex op
io incepit vt dicit est finem eidem in seruitio celebra in qui est ultra et perfecta requies W
Remdgd sit de ista successione unius sabati ad ad quod potest dici in nro obseruationis in quo dies dominica
debuisse succedere vij tc et tñ non sic fit Nam opera q exercisse phibebant in sabato vt habet ex o.
xij et in alius locis tangit licita non veremini fuerunt in die dominica quia succedit assertus sabato
Opera q prohibentur lege fieri in sabato vt de tectio arborum et egressio de loco et hmi manifeste
pertinet ad ceremonialia que in lege nona non obligant vt dicit sup illud alibi est

moriale m observacōe sabati sz cessāt ab operibꝫ simbaly que quidē opa simbla ꝓpho mtelligū
tur opera peccati Nam vt ostensu est ē subiectio ꝓpriaꝫ ꝑ qua homo subdit̄ ꝑmo maior est ꝑ
spūm̄ corpalibꝫ vꝫ scīrent opera pīe mdie dmca gratiꝫ est qua m die ꝓphana discernūt a ꝑ
opera simbla opera q̄bus oēs homo sūt alteri ⁊ hoc sz opera corpalia q̄ sz sūt talia vt m
pdict̄ applicatꝰ hoīs ad dmca non sz licita m lege nova qua ꝑ celebrantm- observatōi sabati
hmōi ꝓpie consistit mvacando deo opera aīe corpalia que designāt hoīm mūdanis cordibꝰ ⁊
no ꝑ cessāt predicte obstinatie vt decretio ribeu. ⁊ hmōi non mtelligūtur ꝓhibita n̄ cerimonialia
video m lege nova no obligari q̄ talia dimitto non fuisse vltra seculu mosayce legis vt iam
dem̄ est

Sanctus Circūcisio q̄ sūt data Cām xcv. in quo ostendit̄ q̄ ꝓcepta de circūcisione corpali no obligat
Abrahe ⁊ sem eius no subiacēt seculo mosayce legis mdubitāt Nā abrahe data sūt ꝑ magnā te
pus an̄ date legis mosayce grē vbi vꝫ nec debet cōputari in cerimonialibus mosayce legis
m dubitāt sz eius dimitto mane dꝫ dilecte fidē abrahe cui data sūt in signū phederis q̄ quidē
fidē Abrahe adhuc durāt eciaꝫ sm te ⁊ id manifestū est q̄ fideles tui ꝓcepti de circūcisione sz
transgressores ꝑ spēm cui magr̄ tuus circūcisus est ⁊ cet q̄ christus ꝑ passū tui misse circū
cidit quedam sūm discipulū q̄ quo pacto mādestē ꝑ circūcisio dimitt̄ debeāt eciaꝫ post tuā legē nouā

Paulus Verū est q̄ circūcisio data sūt Abrahe ⁊ sem eius in signū phederis non in iustificatōis Non
enī Abrahām ꝑ circūcisionem iustificatus est nec est ꝑ circūcisione ē deo confederatus Nam
ante circūcisionem sūt per fidem iustificatꝰ vt hr̄ grē ꝓb vbi dic̄t de eo credidit deo ⁊ ꝓ
tatū est ei ad iustitiā ⁊ de eo sc iustificato legitur ibidem In illa die pepegit dns fed̄ Abrahā
phedus ⁊c Q̄ quo pacto q̄ dem̄ est Abrahe amīc̄ iam sic iustificato ⁊ tam phederato cui deo data
sūt circūcisio in signū hmōi phederis ⁊ hoc est quod dicitur grē vbi circūcidet̄ carnē ꝓ
cū vestri ⁊ erit signū phederis inter me ⁊ vos vꝫ non est mgr̄ mēcis vt manēte fide abra
he signū cesset si causa subsit ratōis hūs Non em in signo pdicto iustitia Abrahe ⁊ sem eius
consistit sed in fide ipius ⁊ merito qui sig̃ ꝑ ipm dim Abrahe dari cessāt debeat manēte re ꝑ

Sanctus Non video q̄ vel qualibꝫ cpalī mūdi signis est sz fides

Paulus Eadem causa qua cerimonialia mosayce legis debuerūt cessāt ꝑ aduentū misse vt dem̄ sūt ꝑ
eandem debuit circūcisio cessāt Nam ꝓcepta de circūcisione manifestū non esse morale nec em
de dictamē nālis rōnis est q̄ homo circūcidat se in signū vere fidei alias em Noe mstrus ⁊ alii
mstri seu sc̄i q̄ precesserūt Abraham fuissent rei q̄a nō fecerūt circūcisionem vꝫ hoc ꝓcepto
hr̄ date sūt Abrahe n̄ ꝑpetuū ꝫ sūt in lege mosayca mter- reteta cerimonialia legis vt h̄ale
lent vꝫ ex vbi hoc ꝓceptū ꝓ mter- quedā legalia q̄ circūcisionem natu debebāt fieri hmōi
ē mditum de aliis illis q̄rū ad eorū dimitt̄ sz q̄ nō debuerūt dimitt̄ mosayce legis sūt
dam̄ ꝓ quib̄ tu custodiuit hoc ꝓceptū sicut ⁊ reteta q̄ non erant ꝑfice legem fuadimplend̄ nisi ꝑ
silū ⁊ paulus circūcidit thymotheū discipulū sūm post passionem dn̄i ⁊ tam totalem dimulgatoꝫ
euangelij q̄a in illo tempore mtriedio cerimonialia legis poterāt abstineri sine pcto mor
tali ꝑ tum vbi imminebat periculū de nō abstinendo sicut erat mdiscipulo illo eo q̄ esset filius
mdē que ad hoc nō erat mformata d̄cessatōe legalū sicut ⁊ multa alia que tūc erāt ad fidē ꝓfi
paulus tu non circūcidit thitū q̄ ex vtroq; parente gentilis erat ⁊ id non imminebat scandalum
in eo de omissōe circūcisionis Et nota hoc aduerte deū q̄ sicut dem̄ est ꝑ q̄ bona promissa ꝓ
sz ꝓpria sic circūcisio in lege q̄ non cessauit ex toto ꝑ loco circūcisionis corpalis q̄ plus cere
monialis est multa hmōi vbitatem ꝓpriam alias nisi maiorem ꝓdebat ex decreto dei successit
circūcisio ꝓpria que accōmoda est ⁊ valde pueris ⁊ in ꝓpria magr̄ quedam

Sanctus Dic q̄ sit ista circūcisio ꝓpria que magis emendatur in scriptura quia circūcisio corporal.

Paulus In scripturis sacris leguntur dnē circūcisiones quarū quedam sūt corpales ⁊ quedā ꝓpriales ex
poralis cui vna est de qua agim̄ sz mcircūcisio melius virilis de q̄ ꝓ dic̄t vbi ꝓ Masculus cui ꝓ
tu carō circūcisa nō fuit delebit aīa illa de populo suo Est etiaꝫ 2a corpalis sz mcircūcisio

labiorū per quam homo impeditur a recta ⁊ aperta loquēdi de qua moyses dicebat quo vlo cir
audiet me pharao ⁊ sum incircūcisus labiis Est ergo circa circūcisio ⁊ est spiritualis p q̄s
homo impeditur a susceptione auditus fidei seu discipline ⁊ ista dr̄ circūcisio auris d' q̄
se vi. tu loquar ⁊ contestabor vt audiat ecce incircūcise aures eoꝝ ⁊ audire non possūt Est
ergo quarta circūcisio ⁊ est spiritualis ⁊ ista dr̄ circūcisio cordis p qua homo p multas re
gitiones cordis impeditur a dilectōe dei cōm qua circūcisionem le' deut' xxx cto Circūcidet
dns cor tuū ⁊ cor seminis tui vt diligas dnm ex toto corde Constat aūt ex dictis circūcisiones
spirituales ee actiones detestande cum est p homo nō suscipiat fidem dei vel eius disciplinā seu q
retrahatur ab eius dilectōe quia q habeat labia impedita a rectā locutōe vel membrū virile circūci
sum dm q̄ ypheta mandatum populū israheliticū alīs dicebat Omnes gentes preputium circūcise cor
dis dnus est circūcisi corde q.d. aliē actiones condiciones factiones est quā admittere dnus quā ge
tiles Nam gentiles ee circūcisi corporali sm membro virili p dnus est ee circūcisi corpa
liter spirale ee intende p quam impediuntur a dna dilectōe ⁊ custodia mandatoꝝ dei Et quibus
habes q̄ in nova lege tā cessauit circūcisio corporalis que nō erat in aliquo bona n̄ magna' propter
successū ad circūcisio spiritualis que longe melior est ee circūcisio cordis Et nō q̄ admittenda circūcisio
nis corporalis que in tota gente ⁊ mansit post p'm ad'm statutū sic tempus p doctrinā pharisey
cam que est valde iniquissima ⁊ pter mentem lre ve. test nisi qua papa' circūcisio fuit erroneus mag'
nisi ipo pugnante et laude declarat q̄ h' causa hinitatis ptermith'

Tota ratio tria ad ostendendū circūcisionē corporalis fiende in nova lege fundatur principaliter nisi q̄ precepta mosaice legis ee cerimonialia ⁊ iudicialia non obligabant in lege nova ee hoc ⁊ manifeste falsum Nam malachias qui fuit ultimus ypheta ve. testa. in ultimo loco sue ypherie ubi agit de adventu messie dicentis Ecce ego mitto angelum meum sibi viis ⁊ subito veniet ad templum suum angelus testamenti quem vos vultis Ecce venit dicit dns exercituum Et quis poterit cogitare diem ingressus eius vel quis stabit ad videndum eum Ecce quasi ignis conflantis et quasi herba fullonum Et sedebit conflans et emundans argentum et purificabit filios levi et colabit eos quasi aurum et quasi argentum et erunt dno offerentes sacrificium in iustitia Et placebit dno sacrificium iude et hierusalem sicut in diebus seculi et sicut in annis antiquis dicit dns exercituum Ecce cum dicit malachias venturum messiam ad templum ad purificandum filios levi et offerendum sacrificium in iustitia manifeste ostendit q̄ tunc temporis erant in templo filii levi qui offerebant sacrificium in iustitia Et sic manifestum est q̄ tunc temporis non erant abrogata precepta cerimonialia et iudicialia legis mosaice Et quo patet q̄ precepta iudicialia remanebant adveniente messia ⁊ p quibus cerimonialia per eum est iudicium de utrisq; quantum ad hoc erant sm te. custodite legem mandatum moysi servi mei ⁊ aliud

Ad ista autem p' tibi q̄ aliud est dicere servate seu ee est dicere memento te legem moysi servi mei
Primum enim dictum importat custodiam preceptorū legis ad quā inquirit facere ea q̄ in lege preceptum
⁊ vitare ea que in lege prohibentur Dicit vero dem importat memoriā legis habendam ad quā no' quis
p dicta obseruantia seu custodia preceptorū sed sufficit habere memoriam d' lege in mente ad eius spiri
tualem intelligentiam ⁊ percipiendam vel in hoc loco ypheta ad spiritalem intelligentiam legis p eius me
moriā invitat non aut exhortatur ad eius observantiā Si enim ypheta ad observantiā legalium exhortatur
q̄ haberetur vtiq; dixisset servate seu custodite legem moysi q̄ nō dixit sed memento legis moysi
nisi quia intellexit quod dem est Et nō q̄ h' dna inter custodiā preceptorū ⁊ memoriā eorū hic ponit na
tiuitatem Germinabit enim ex positione sua supra posuit imperativum verbum ego pono ajemento ut
diem sabbati sanctifices ⁊ aliud verbum dicit v. Observa diem sabbati dicens q̄ per verbum ee preceptivum affir
mative quod solum importat memoriam sabbati habendam ⁊ per verbum ee preceptivum negative de abstinendis ab
operibus a quibus abstinendum est in sabbato Et sic predicta auctoritas malach magis facit contra te sic
mitur enim inde q̄ memoria iudicialium legis ⁊ huius sufficit ad adventum messie sine eorum custodia po
test etiam aliter responderi ad tuam obiectum Nam cum malachias hic finisset vitam ypheta de
testa fuit tamen in primo tempore templi a quo tempore usq; ad xpi adventum plus quam ccc
anni in quibus observanda erat lex mosayca Unde etiam si dicisses observate legem moysi haec
verba intelligentur implenda in toto illo tempore cum adventu quod tempus restabat finitum
usq; ad tempus messie ⁊ in illo tempore in dubio lex mosayca erat custodienda quantum ad ea inde
contenta sicut fuerat ante a tempore datorum ipsius legis

In tertio primo ostendi q̄ primus dei credendi Distinctio nona d' sacramento septimarum ordinis sacerdotii nisi
est apud catholicos pontificatus spiritualis temporalis ee tripartita ⁊ continet q̄ hic inserenda.
testantis hic inde alii estimat de fidelibus.

In ca. ij ostenditur q̄ m dñs ſcy ſcrutinium ſcpturarū ꝛc. teſtā credendū eſt eſſe aliquā pluralitatem realiter diſtinctum ſimul cū vnitate eſſentie. teſtimū non tñ pluralitas ſubſtrnie mō. per

In ca. iij oſtenditur q̄ ex auctoritatibus ſacre ſcr. quas plūtatem diſtincta m deo eſſe ſil cū vnitate eſſencie teſtā non ſit exponende grut inde falſe eſtimat vt vitate fidei catholice negare poſſint

In ca. iij oſtenditur q̄ ex auctoritatibus ſacre veteris teſtamenti non tñ pluralitas ſine dei vnitate attribuitur ſ̄ etiā oſtenditur in deo eſſe pluralitas ſubſtrnio mō

In ca. v oſtenditur q̄ etiā a doctoribus antiquis hebreoꝝ hoc myſtiū traditur. luz nō ita expoſſe ſeu perfecte ſicut a nris doctoribus. naturali ratiōe q̄ ma ſ̄ eadē res ſit trina ſ̄ una

In ca. vi oſtenditur q̄ non ſ̄ pluralitas ſ̄ plurales dñe que in dñs eſſe dñr non ſ̄ intellect̄ ſcy modum

In ca. vij oſten. q̄ gñatio ſeu patrinitas. infimarū creaturarū ſ̄ ſcy ſimilitudinem ſupernarū ſ̄ intellectualem a quibus etiam ſimilitudo accepta deficit a ꝛpetratione perfecta dñoꝝ.

In ca. viij oſtenditur q̄ primo in his credendū eſt vt per ſcrutiniū ſcpturarū cognoſcam⁹ an in dñs ſit generatio ꝛ deinde an hec veritas in ſacra ſcptura ꝛpta poſſit per rationes humanas impugnari

quod quidem ſcrutinium cū magna diligentia ꝛ deuotione agendū eſt

In ca. ix oſtenditur q̄ in dñs eſt filius genitus ꝛ pat' generans thor p auctōn ps dicit dñs dñs ad me filius meus es tu ego hodie genui te ſicut obſtantibus indoctis ramillacribus

In ca. x oſtenditur q̄ generatio in dñs credenda eſt eterna ex auctōe ps dicentis de filio dei exit noſ eius a ſeculis ꝛ in ſolem ymo nomē eius non obſtāt hebreoꝝ ramillacribus

In ca. xi oſten. q̄ dy ꝛ can. ſen. ſcr. vnusq̄ hy filius auctōe ps. ps. ps. dicit q̄ nomen eius ꝛ q̄ nos filii eius ſimus non obſtāt ramillacribus hebreorū

In ca. xij oſte. q̄ ihūs ſit ē ꝛa persona in dñs pter pa. ꝛ ſpūs ſc̄ non ob. ramillacōs hebreoꝝ

In ca. xiij oſtendi q̄ in dñs eſt tertia persona ſ̄ ihūs ſpūs dicte ysaie dñs deus misit me ꝛ ſpūs eius quibusdā hebreoꝝ ramillacōibus non obſtāt

In ca. xiiij. eppo. auctoritas ysaie ſupra dicte exponē vt epilla ſine intellectu ꝓprietatis phe ſcripte

In ca. xv oſten. per alias auctōes q̄ ihūs ſpūs eſt deus contra hebreos q̄m ſcy ſcr. in ſcpturis non tantum dicit eſſe creaturam ꝛ ſpecialit. expoñ ibi illud nectin gen. primo. ſpūs dñi ferebatur ſuper aquas. q̄ per hoc q̄ dicitur in principio creauit deus intelligendum ē in ſapia a deo

In ca. xvi oſtendi. concepta per qua deus mundum creauit.

In ca. xvij ponuntur quedam obiectiones indoctoꝝ cōtra veritatem quatuor ſacre theologie profitetur eſſe in dñs que quidem obiectiones ſoluuntur in cap⁹ ſine declarat̄ q̄ in hoc tractatu vbi ſolū agit de ſcrutinio ſcpturarū non ē tractandū d' oibus difficultatibus que ad hoc mysterium pertinent

Paulus. Video q̄ ſcrutinium ſcpturarū monarchie dñe ihū ꝛ quia p̄ nra nos fuit ordinatū q̄ hoc ſit teſtimoniū ſcpturarū teſtā hui⁹ modi alios edmant de fidelibus.

Ca. m̄ primo magno oſten. q̄ veritas dei credenda ē apd' eccliam

q̄m de his q̄ ꝓphete fuerunt locuti cū ꝛpetatum ſ̄ cōmuniter dei ſunt fuerunt ꝛpetatum d' communiter dicitur vij ca. quod adipta ꝛpō tria vt p̄ dicit ſ̄ ꝓpterea oportet q̄ de hoc ad pleniora diſcutiamus

Paulus. Dic mihi vbi inuenisti q̄ magri mei⁹ p̄ gratiā dei ꝛpetatiū ſimile loquit q̄d ego nō credo q̄ reperire poſſis

Thomas. Primo ipm ꝛ diſcipulos ſuos per ſuam doctrinā ſeductos manifeſte reperio loquentes contra deum vel eccleſiam ꝛ primo ſic. Conſtat enim per ſcrutinia ſcpturarū q̄ verus deus qui celū ⁊ terram creauit ꝛ populū ſuum de egipto adduxit ⁊ legem in monte ſyna dedit q̄ omnes ſui patriarche ⁊ p̄phete tenuerunt vnum eſſe non multos ſed plures vt moyſes hanc fidem volens populo iſrahelitico firmiter docere ſui eſſet in vltima etate vite ſue dixit. audi iſrahel dñs deus tuus vnus eſt hanc eſſe veritatem teſtant̄ oīa ſacra eloquia ꝓ quibus oīa alia nova tam ſubſtantiua quā adiectiua ſeu appellatiua ſic ſi ſingulariter mihi vt ei dicit deus dñs omnipotens thimi ſpem ac nomina dei ſi tetragramaton de quo expo. mihi Hoc eſt nomen meum mirum non ſolū eſt ſingulare ſi in tali ſor poſitū eſt in hebreo q̄ non poſſet multiplicare nec phificari vt pl̄ curiosi in alia lingua perito hoc erit patet ꝛ verbis quibus ſacra ſcriptura vtitur in dñs vt ei deus ho. tamquam ipſima persona vel ei deo aliquis loquit tamquam 2e persone vel ei de deo q̄s loquit

tamqua de tertia persona in singulis predictis semper tales locutiones fiut p verba singularia
nia Ego pma vt cum dix. ego pp. Ego sum dns deus tuus qui eduxi te de terra egipti t cetera
plia. Videte q ego sum t nullus alius pter me Et 2 vt cu adam alloquens deo grecismo di
cebat Vocem tuam die audivi inparadiso Et tercia In principio creauit deus celu t terra In quibus
locutionibus t in ceteris omnibus magna in sacra scriptura deus aliqui loquens vel pi de deo loquens aperte
vel de eo loqui quibus mst per verba singularia nia eo quo manifeste insinuatur vnitas seu sin
gularitas ipius dei. Hanc ergo veritatem non solu ex sacre scripture testimoniis sacra ex ratione natura
li phi cognoverut cu ex solo dictamine rationis roys primum ratiocinij que non mst deus est vna esse ac
sempiternu et simplicissimu. Ille ergo qui deum esse primam rationem omnium entium trinu esse fatetur
esse trinu indubie contra expressu loqui. Ideo tibi vt sepe dicebam quilibet terminus primitus de quo le
gitur his vocabulo quo his verba contra expressum vere et proprie intelligi debet de proprio ejus contra
vnitatem dei in scripturis aperte traditam et per dictamen naturalis rationis inventa esse locu
tus est nullo pacto. Sonare ad probandam in vnitatem dei vnitas ore catholice fidei omnis fi
Non te oportebat la. Adhuc ergo obligat ad credenda vnitate dei quia in articulis fidei nos
tre hoc testatur. dicimus enim in simbolo nro Credo in unum deum. Hij quicunque vnitate dei negassent
tamqua hereticis a consortio fidelium esset arcendus. Ideo dico non oportet te mecu disputare
Et si ore quis confiteatur dei vnitatem cu his tribus dicitur quod deus sit trinus bataque asserat tres ee
dinas personas distinctas quod est manifeste contra dinam vnitatem impossibile enim est aliquid esse unum
et tria. Ideo quicquid testimonia de vnitate dei vana est cu sit cu his trinitatem indecens asseritur
Non est ingrediens quod aliquid Cum autem multo ostendatur quod in deus sua scriptura in scripturarum
sit unus sua aliquid ut prius veteres credendum est eos aliquid plenius distinctam sibi trinitatem esse
sua essentia et tres scripturas in personis et hoc ex coitu de deo sua testimonia scripturarum Sed cum di
ligenter certa hec sacra eloquia scripturarum fuerint manifeste inquirenda quod sit in deo vnitas et compre
henda sit eternum attribuenda est in deus pluralitas quod manifeste patet sacra testimonia scripturarum
Indiscrete rogo testimonia sacra negantibus hec quod asseritis inquiri. Oppono cum hinc invenio quid ita
tibi dispicit tu conatus es mihi ostendere vnitatem dei quia patet et possis intelligi pluralitatem et no
Per illa quibus esse confitenda quod patet primo i nominibus substantivis que de deo dicuntur in quibus sa
cra scriptura pluralitatem deo attribuit ut manifeste pi de hoc nomine helohim quod cum plu
rale existens nomen heloach cognitat cum tamen lingua hebraycam scienti quia hoc nomen heloach
significat singulariter deum sicut hoc nomen deus significat in lingua nra Item quia hoc nomen heloym
significat idem quia dicit in nra lingua manifestum est quam quia sacra scriptura loquendo de deo cum multo frequen
tius heloym Vt in dicit In principio creauit deus celum et terram Ubi cum ubi nos habemus deus in
hebraico habetur heloym quod significat dii et sub ipso nomine heloym quod est plurale hinc nomen heloach
notatur deus in toto opere sex dierum vt in quia plurimis locis sacre scripture Ex quo patet
quia per nomina substantiva significat deus in scriptura sub nomine pluralis. Item inveni in nominibus appella
tivis vt est hoc nomen sar et hoc nomen baal vel baalim que quidem nomina de deo legimur
in scripturis sacris in plurali numero dicta dicit Josue ultimo capitulo quia propheta loquens de deo sic dicebat populo
Si non placet vobis servire domino qui elohim sanctus est Non enim dixit Elohim sanctus sed elohim sanctus quod idem sonat
sicut apud nos dicimus sanctum Item Josue v de deo dicitur ipse est elohim mi et rex sempiternus quod idem
est sicut dicitur dicimus ei quia elohim vt dixi sicut idem sicut dicit in lingua nra et his manifestatione
nra ista nomina pronuntiantur in singulari sed deus sanctus et deus unus in hebraica veritate ut nostri
plurali numero ponuntur vt dicimus est Ex quibus habes manifeste quia in sacra scriptura deus nominatur
sub nominibus pluralibus nisi tamen in substantivis nominibus quia appellativis et allegativis ipsorum quibus
Ex his que allegas non habes intentum nam in quibus certe de his pluribus nominibus substan
tivis quia appellativis negatur per verba singularia nisi in quibus manifeste evacuat tua probatio Ne
si in textu scripture sacre fuisset pluralitate deo attributa per nominibus divinis pluralitate significan
tibus quia fuisset verba pluralis nisi quit congruitas loquendi requirit quod ty non fecit Nec

paulus

Paulus

paulus

Paulus

paulus

Paulus

cum dicā In principio creauit deus hic ly deus ponatur mptale vt dicas tamen hoc verbū creauit
singularis nūm est non cum dicit creauerunt ꝑ creauit m quo dñotatur q hic eloym signifiet
idem q dñs tamen non est ibi pluralitas ponenda Non cum dicit creauerūt ꝑ creauit ibi m illa
auctē quam allegas de Josue dicente de deo eloym sc̄ē manifestū ē q hoc verbū est est sing
nūm non cum dicit eloym sc̄ ꝑ eloym sc̄ est ⁊ste euacuatur tua probatio Idem dicendū est d
illa auctē sc̄ē vbi dicitur xpc est eloym vnus Non cum dicit xpc sc̄ eloym vnus ꝑ xpc est mgro nāe
feste demonstratiū q non est ibi pluralitas ꝑ ibi vnitas per verbū singulare signifiē.

Paulus

Si recte consideras hoc quasi tua non euacuat ratio mea ꝑ eam fortificat Non fides nra
catholica non sic constituit pluralitatem in dīnis q vnitate essentialem ostendat vnam tibi dne
ram ꝑ cui vnitate in essentia pluralitatem in personis profitetur veritatem q d'auctes p me al
legate testantur que in nobis pluralitatem designat q in verbo vnitatem ⁊ste manifeste cū
veritate fidei nre concordant ⁊ hoc pbi in pma auctē totius sacre scripture qua tibi allegam
sc̄ in principio creauit deus ⁊c In hoc dicis q deum sub plurali nōo sc̄ eloym dñotauit ostenditur
pluralitas in dīnis In hoc aut q singulare apposuit in subiecto creauit manifeste ostenditur
vnitas essentie presertim cū hoc verbi creauit in fine addit verbū centrale sc̄ est vel fuit creans ⁊ste

Paulus

manifeste dñotatur essentialis vnitas in pluralitate quod omne consonat veritati fidei nre
Antiqui nostri sepe fuerunt impugnati ab hereticis sub quo pretextu volentes vnitatem dei subuertere
per istius nominis dñs nas que sub plurali nōo quasi in scripturis sacris reperiuntur ꝑ mre credebant
eos q singularitate intellecta in verbis que talibus nominibus adungebantur vñ recte ysaie dī
In principio creauit eloym celum ⁊ terram vbi eloym posuit q sigt dñs in plurali intelligamus
hereticis obiegitur quadam glo antiqua super gen a quodam doctore antiquo nomine rabi tabla
q dñs creauerit medium Paulus rndit Ego ⁊ vos quemadmodum in lege Ego sum principio creauerit dñs
celū ⁊ terram non est scriptū Sic mpō creauit dñs ⁊c ⁊ sic tenuit hereticis hereticis Ego no pt q per singu
laritatem plurīs verbi creauit quantus sint hereticus volens impugnari vnitatem dei p hoc q noiatur
eloym ⁊ dñs ⁊ isto nō impetu non pauca plurima dicta magistri doctoris mei quecūq breuitatis amore

Paulus

tacet ep dictus magro tuo non patris aliquid contra me concludē vt spe dem est hic in hoc loco volo tibi
ostendere q ea que dicuntur hic per tuos magros non fuerunt contra me ꝑ pauca p me dicenda quod at
tendere debes q multi fuerunt heretici qui credebant plures deos esse in quo deceptos sum nam vel ex
scripturis quod est omnibus fidelibus etiam sum veros phos fide tactos ⁊ est tales hereticos volebat ep hoc nomine
heloym per quod deus frequenter nominatur in scriptura errore suo quidē ꝑ q esset multi dñi destruc
sum essentiam hui contra hunc errorem respondebant sufficienter magro tuo ostendendo q cū talibus
nominibus plus nūm dicit frequenter de deo inter sempter adungebantur verba singularis nūm manifeste os
tendebatur q non erant multi dñi nā diuersa quia si sic oporteret verba plus nūm adungere talibus nomi
nibus in plurali significatibus scilicet pluralitas essentialis seu substantialis esset in dīnis ita pcise
verba plus nūm de deo dicentur sicut ⁊ nomina pluraliter significantia sicut cū aliquis logicus
de sorte ⁊ de platone simul aliquid fatentibus p verba plurale significari loquimur dicendo nā si nos
tales vel talia operantur qd tamen falsa scriptura maxime euitat de deo loquendo nā si nomi
nat deum plurale in nominibus ad designandū aliquā esse in deo pluralitatem non tñ adungit verba
plurālia ꝑ tñ verbū singularis nūm ad dñotandā singularitatem seu vnitatem dīne essentie
Tu deo si bñ attendis responsio magri tui sicut vere euacuat errore hereticorum multitudinem
deorum ponentium sic vere forte fiat vel probat fidei catholice veritate que quidē fides potissima ab ra
tibi dispertum non multitudinem seu plalitatem deorum ponit absit sed veram vnitatem dei fatetur
⁊ tñ aliquā pluralitatem in dīnis asserit q forte ad allegatas auctes In quibus verba pe singu
larem nūm quibusdam nominibus plalitate significantibus. confidentia tue fidei fides ea tua vt sepe audium

Paulus

Auctoritates predicte quas pro te allegas non a doctoribus ⁊ magris tuis hic plalitate deo attri
buat nonne consule q sint plures dñs ꝑ tñ unus deus Paulus aut plures dñs dicit cū dicit
In principio creauit heloym idem ac si dicat In principio creauit dñs vt deus ⁊ pte q ē manifeste contē

prima pars dis. iii ca. 3. l. 4

fidentiam sm qua negat q sint plures dn. Est concedendu q mdms sint plures dn + hoc cu nulla Paulus
Verū dns mhor q sm veritatem cathol̄ca non. subsistit plurali nr̄ si bn concederet plralitas
mdms cū verbo singlari nr̄ vt cū dic̄ q deus est unus. Nam per singlarit̄atem verbi essent
vnitas essentie sgnata + sic est m oibus auctoritatibus q me allegastis in quibus oibus verbum esse
tale singlaris nr̄ ponitur vel aliud verbi mthodens verbū essentiale

Quo posito ista a re nāli ꝓhendi Ca. 3. inquo dn̄. q auctoritates veteris testi q quas plurali Gaudius
vel quid magis naturali ratiōm distinctis i deo cū sit cū vnitate essentie + trinitate nō sit exposite q nr mdei
gravari possit quam q vna et ea falsi hi estimant vt veritatem catholice fidei negari possint
dem res sic + plures certe asserit sacra manifeste tradit ponis esse exponenda. qua credenda
cū dne veritatis ad mpiam gravari nō possint. nitatis + vnitatis a ratione naturali hmana Paulus
Licet possim concedere tibi q hoc mysterium sit ste tri- comphendi non possit cū hoc concedat nāle
hoīs ratiōm in alio tn modo concedendū est q predicti mysterij gravata nāli ratiōe hmane. hic em
vna + eadem res non possit esse tm vna + plures nō aut cū nō sm eadem vna dita + plures dn homo
z quodda vnū sm suppos nam hi sm partes integrales seu essentiales + hic hoc cū dimus ex toto
nō competat vbi multa est pars alicui totius z tn sufficiens ad exhibendā integritatē nāle dicimus q
q conferat natiōi naturali hmane eandem ratiōm esse vna + plures cū certū hoc mysteriū supnāle creatiōis
sit hoīs q dicis q certū sit scripturā sacrā manifeste tradere q deus est vnus + q3 pluralitatis
deo q hoc non esset credendum sit pcipue exponendū quero a te quo hoc possis ex pone sine hoc q
sacre scripture manifeste q tradit as. posuerunt quasdā auctes que videant asserē aliqua pluralitate Gaudius
Hoc possim exponē ꝓ antiq nostri ex. mdms ḡnt habet in hoc qn dic̄ tenebrarum + cetera in hierusalē
trabea + in alijs locis vbi dic̄ q suus locus nāle dic̄ clypeum sit deus quia sigit aliqua plāritatem
intelligit ipse deus + dom̄ indicij sui + sic exposuerunt aliud quod dic̄ ostende nr̄ misericordiam tuam
bor + salvabo eos in dno deo suo In qua auctē q3 dic̄ + domini inde misebor + salvabo eos
time apparet q sic alius ille qui misetur + alius ille qui salvat sit in dic̄ zach ij. Ecce ego ve
ens + habitabo in medio tui aut dns + applicabuntur gentes multe ad dominū in die illa + erunt
ritate cū dicit Ecce veniens + habitabo in medio tui debuisset dicere + applicabunt gentes multe ad
me sic quia dicit ad dnm apparet q3 alius sit ille deus veniens ad habitandū in me. christus + alij
ille ad quē applicabunt gentes + sic videtur esse pluralitas in deo + sic quia plures auctes asserunt
tes in sacra scriptura ad dnm. nq vementiam tollendam exposuerunt q deus in scribus locis sacre
scripture intell non solus deus sipe + dominū indicij sui + sic intelligit q illa plāritas nonne attribuit
dā deo ad quem pertinet summa vnitatem + simplicitatem sed ad dominū indicij sui qui est summus an
geli beati qui semper assistit deo + ipso nō sequendo vestigia antiquoz nrōz possit responderi
ad auctes q te allegasti ad ostendenda plāritatem in deo sic q pluralitas in auctoritatibus illis in
nulla non est attribuenda ipsi deo sed sed deo + domini indicij eius qui est plures vt dixi est
Sibene scriptoris scripturis multo nō possis subterfugere auctoritatibus per me allegatis p Paulus
illam exposit̄onem Gen cum dic̄ In principio creavit heloym celū + terra pluralitas intellexit
p illā dicit heloym exponas q dominū indicij opis dei sequare q deus + dominus indicij eius sui mundum
creaverit + sic non solus deus deus est creator. nisi sed deus + dominus indicij eius quod falsum est hi
tem cum apud te + silē si aliud quod dic̄ se. ps ipse est heloym vni + vero sempiternus exponas
de deo + domino indicij eius sequere q dominus indicij ipius dei z vere sempiternus tam sit mundi quod cre
a contra fidem tuā testante scriptura deum. Sato ergo hodie + cognita memoriā tuo q dns ipse
z deus in celo sursum + in terra deorsum + non sit alius p̄ter auctes p me allegatas que pluri
talem deo attribuit non potuit intelligi nisi de deo tm non aut de dominō indicij eius sed angelis seu
vt predixi est missi forte q dominū indicij dei intelligat persone dine que sit ipse deus sm veritā
tem fidei nostre + sic de eis potest sit unus deus ipse verificatur. In pmo creavit deus celū Ihs si sic
exponas nō sit contentio inter me + te quantū ad hoc stamus q dominū indicij aliqui alterum

deo mtelligis tunc nullo mō posset saluari auctoritas predicta vt dictū est

Paulus Scriptura sacra sepe loq̄t de deo more hūano tribuit q̄q; attribuit deo ea que ꝓprie deo non q̄petunt vt cū dicitur. gesij pr̄ calo descendit ad videndū vt videret ciuitatē & turrim &c. & gesij dñs ad eā. & dixit dñs ad abrahe Descendam nūc & videbo vtr̄ clamorem &c. In quibus rei manifestū sit q̄ deo nō competit descensus sicut nec motus locales aparet hoc mtelligēd̄ sm morē hūanū. Hoc cū tamē dicit de aliquibus dictis scripturā condescendit ad particularitatē rei dicendas seu ꝛ descendendas quod deo non competit ꝓprie & substancialiter cū vnde ipse stabilitor huius dictus deus solus mundum creauit ponitur sup creatione mūdi hoc nomen heloym quod sonat pluralitatē ideo vt intelligatur q̄ deus creauit mundū cum consilio domꝰ mundi cuius sicut in hymno illa q̄ cū consilio magnoꝝ sunt redemptor sapientius seu prudentius fieri vnde q̄ hac pluralitate non excludit nisi illud quod dicit pr̄ mēsi calo Dñs sapientia fundauit terram stabiliuit celos p̄dentia illius erupit abyssi &c. hoc est dicere q̄ creatio mūdi sunt facta cū magna prudentia seu sapientia dei sicut illud quod

Paulus cū maiori consilio & deliberatione fit dicit esse prudentissime sicut fit ad tollendos aliquos errores

Licet verū est q̄ quicq̄ scripture sacre loq̄t de deo more hūano hoc tñ semp̄ de deo mgbg multi fuerunt sedutti non aut ad dandā occasionem q̄ tendendi errores mentis dñi tñ q̄ certa prudentia diuina erga gubernacionē hūani generis multe erroneitates antiquoꝝ & certa hoc erunt estimates q̄ deus nō habeat curam de regimine hūanū quia sm mysteriū post q̄dā dispensat̄ discedunt vt hic Job dicit Super. Cardines celi ambulat & mei non considerat. Ideo ne admonēdos homines errores scripturā loq̄t de deo sicut de hoc q̄ diligenter solicitus & ad inquirendā veritatē alienū facti & video dicit descendi & videbo &c. hoc ē vt ostendat q̄ deo dispōnē homū permixta & cū zelo mysterie predit ad eorū profectū attribuit deo nam vel similem methophorice dicendo sicut mus similis est in similitudine mea & sic de similibus Sed ad hoc q̄ dei mūdum creasse sapienter & prudenter nō expediebat dicere q̄ cū consilio domꝰ mundi creauerit hoc enim prebet scandalū erroneū in cordibꝰ audientiū q̄m ex hoc estimaret deum mūdi gessisse alicuius consilio sicut cū sufficiebat dicere q̄ dei sapientia fundauit terrā sicut in proverbiis & no attribuere deo defectū indigentie consiliarioꝝ quia vt ait philosophus in iij. ethycoꝝ consilium in magnis quasi de nobis ipsis diffidentes quod de deo asserere esset magnū impudens & sit responsio tua nō posset ad salubrandam pluralitatem attributam deo in creatione mūdi q̄ tē ad dictum auctoritatem allegatam sic patet nichil sunt tuis tua multa cū bona doctrina sed ex hoc q̄ domꝰ mundi dei sic sit aliquod exemplum ad deum dicit ipse est dñs dominus tuus semp̄iternus.

Paulus Quod si impedit̄ non respondes mihi ad illa auctoritatem deus mi contectam sic audi israel dñs deus tuus deus unus est fuga auctoritas sola veritas dei audi

Cum multa quo on q̄ ea auctoritate by vel tres non tñ pluralitas sit alicui nūm distinctione deo attribuit̄ sed eciam ostendit̄ in deo ee plures sub tamen uno.

et docetur quod est contra madum pharaonis tue superbie dicenti nouit dominus ipsum in hac eadem auctoritate veritatis tue auctoritatem. auctoritate q̄ tenetur non cū dupl̄ audi israel dñs deus noster dñs vnus est vel audi israel dñs deus tuus vnus est vel audi israel deus tuus vnus ē quod cum stulto tuo modum loqui poterat auctoritatem significat magis q̄ forte ad opinionem tuam sed hoc non fecit illa ter deū nominauit in vnitate & illa auctoritas qua allegas q̄ te magis stet pone

Paulus Replicatio ipsorum tuum nondum significat impedit auctoritatis intellectū est ad maiorem q̄ firmitatem sancte scripture sit vnus q̄ eiusdem repetitio ad maiorem firmitatem sancte sine eo in hoc loco sic intelligi debet replicatio diuinorum nomen in veritate q. d. firmat & firmum & firmissime tenet q̄ deus

Paulus Veritatem pondi plalte mihi dic apud te magis sic est apud nos asserit mihi studiose deus | ē vnus vnus nepha dissimi est & deo sum te nullo nō debemus scripturam occasione dubitandi ad attribuendā plalte in deo quod ipse fecit ter noiando deum in veritate ad affirmandam eius unitatem vnitatis sufficiens replicatio firmitatis sancte sicut in aliis locis q̄ hoc nō prebet occasionem credendi trinitatem in vnitate quod apud te nephas ē & ad rei veritatem auctoritas predicta ter noiando deum tria supponit dū dicit ipse est dñs deus tuus semp̄iternus. Cum multa quo on q̄ ea auctoritate by vel tres ostendit quod ad

ꝑma ꝑs dñi. ps. ta. ps.

Paulus

nam aut pro te tm alys ſacre ſcripture locis ſibi reperies reperiq; trina tra-nouendo deum vbi
ſola vna noiaro ſufficiſſet tadh immediꝫ ſce trinitatis miſterium · reperi vbi ſola ma noa°

Paulus

Declara mi illa loca ſacre ſcripture vbi talis reperio trina dñi nris · dei ſufficeris
Omiſſis multis causa brevitat que adh ſtant · tria tm loca oſtenda tibi mq; nbq; ſolempne
her reperio trina dñi nris legitur vbi tm vna ſufficeris ꝓ mi vi. cꝛ. vbi deus preput ſacer-
dotibus vt ſub tacta ſor. benediceit populu invocando nomen dñi ſuper eos tdicitur m pdicto
mo in principio illius precipit ſe benedicet filiis iſrl tmiſce dñi. et in nomine ſti ſacerdotes
nomen meu ſuper filios iſrl ego aim benedicam eos. quo pacto quilla benedictio ſacerdotal
ſolempnis conſiſtebat in inuocado nomen dñi ſuper populu quemadmodum poſtea ſcm
nris dñi ꝓcepit in eode mo declaratu ꝓpriebatur fieri p trina reperiq; dñi nris ſub hac
for. ſti Benedicat ꝑ dñs tcuſtodiat te. Oſtendat dñs faciem ſuam tibi tmiſereatur tui
conuertat dñs vultu ſuu ad te tdet tibi pacem ſinuocabunt nomen tuu ſup me. et Ego quod
attende o ſaule q; miſta benedicte ſolu ſufficeris vna reperio dñi nris vt dicendo Benedicat
tibi dñs tcuſtodiat te oſtendat faciem ſuam tibi tmiſereat tui conuertat vultu ſuu ad te tdet tibi pace
ſic dicto manifeſte ꝙ omis ꝓcule tm benedictionis referunt ad dñm primo notandum tſt
videtur q; tria trina reperio dñi nris erunt ſuperflua quod repugnans e dicere in forma
tri ſolempnis benedictionis a deo ordinata in operibus eius nature q; a deo ordinat nil ſuperfluu in
ueniunt diligenter inueſtiganti rationem eorum multo magis in eis q; a deo ordinatur i mete
hec trina reperio in hoc loco referenda eſt ad trinitatem diuinam ꝑ ſonas q; ſi q; e deus vnus
tſic forma predicte benedictionis ſunt partes ordinate vtriuſ dñi reſpectu inuocate ſuper filios iſrl
per trina reperio ipſius nris · Sacerdotali tota ſententia ꝙ hec referri poteſt ad plenitudine benedictionis

Paulus

trina reperio dñi nris in benedicte · q; ibi contenetur. no enim ſolu ibi vna e benedictio ſed plures dicte enim
ibi benedicat ꝑ dñs tcuſtodiat oſtendat faciem ſuam ꝑ tibi tmiſereatur tui tc hec q; plures benedi
ctiones debantur no eſt mirabile q; plures nomen dñi reperire referri ad plenitudinem

Paulus

In reperio trinitatis nris dñi in predicta benedictione contenta debet expleri benedictionis
plenitudinem tunc no ſufficit trina reperio dñi nris plures enim ſt partes integre hui benedictionis
quas tres vt patet mihi ſi allegata ſi q; no imo mille plenitudines benedictionis ſimplices ſuntas reper
tio dñi nris ſi trina tm contingendo infinite plenitudines ſui nominis ſuper filios iſrl in
quo oſtenditur q; nec dñs ꝑ trina reperio expleri manifeſtu eſt q; trina reperio non
ſpirat mille ꝑfectam benedictionis tui mo non adequat ſi potius repugnat plenitudini tri
nitatis que eſt in vnitate eſſentie quia ſingit vnitas nris et hic ſi dicit ſuper imponat nomen meu
ſuper non enim dicit nois mei vt oſtendat eſſentie vnitate vnum enim nomen vni rei competit

Paulus

Huic predicte auctoritati non eſt omnino efficax ad probandu miſteriu tuu trinitatis dicit m ſi habes alia
ſtem hanc in qua ter dñm nomen reperiat vbi vnum tm ſufficeris · Super ſolium excelſum tre

Paulus

Iſaie vi. vbi de illa ſolempni viſione ypſaie dicit ſi de vidi dñm ſedentem · ypheta referens q; che
rubim ſtabat ſuper deum in certo mio alarum tharum in quibus denotatur illius viſionis mag
ſolempnitas de illis ſeraphim qui ſimul gradu tenent inter aguilam angelorum teſtante ypheta q;
clamabat alter ad alterum tdicebat ſanctus ſanctus ſanctus dñs deus ſabaoth tc hec q; ante oculos dei
dei eſt illa trina reperio hui nris ſanctus ſanctus dñs thonorat tmichi aliud magis ypne in hac
trina reperione poteſt intelligi q; trinitatis ꝑſonarum in qua nulla e in eq;litas ſicut inter
ſe fratres carnis nris ad aliud tfilios ad alios tribus dicit dñs deus ſabaoth ar ſi diceret
hii tres vnus tm ſti nec dicendu eſt q; hec trina reperio huiuſdictionis ſanctus ſanctus ſanctus ad ma
iorem firmitatem ſue q; vt plus tibi dixi ſi nulla pluralitas eſſet in deo tribus reperio
trina eſſet valde periculoſa Item ꝑs in ꝑſalmo Deus miſereat nri ter inuocat nomen dei
ad idem eſſectum benedicat nos deus deus noſter tbenedicat nos deus in quo mirabile ſufficeris
vna reperio dñi nris repetitur tri ter nomen dñi ad pleni miſterium intendu ſicut in

alius suprudictus et sic habes tres milites conformes adhoc quarum primi sunt ep lege al vet ep

Sanctus ꝓphete 2di ep agiographis que ssi tres partes integrales totius exteri testa-

Ep pdict milibus sanctis sunt assignate ac m illa si hec plura testa mdda esset ponenda sicut

Paulus tui us expressius admisset hoc tradere scriptura sanctu hoc sit de principalibus fundamet

fidei eo q agit de veritate dei mysterio- | loribus fidei fundamet Licet multi magni doctores

Verum est q hoc misterium e de principa-tibus diuine illa q ad fundamenta fidei pertinet sic

occulte tradita in scripturis non erat liquu predictum ea non erant doctores mysterij vel duobus

vaneis ad hoc q habetur in libro talmud quodam hagmigta mentio qd meruit exire sine

qd sigit no pdicabit et quod tollig a pe-moy-mscho deut. In pmo hoc te de fundamen

legis mentio mysteria quar ista no expresse si occulte fuerint tradita habebis eo dicere in

sequenti deoe vbi de diuinitate ppi est agendu que erant secreta et occulte sunt tradita i scrip

turis veteris testa vide ibi habebis de vtraq occultatoe sufficientem rationem

Sanctus Rnd potest esse q de tali pha Ca vm mquo ondi q ea a doctoribus antiquis hebreor hoc mo

Paulus ralitate sm scripturas sacras tenu traditur hic non ita expresse seu forte sic a modoctoribus

quales nos esset contenta q nullus antiquoru nroz aliquid talem de hoc scripsisset.

Multi doctoru tiorum antiquorum de hac trinitate scripserunt hic no ita perfecte typice sicut

Sanctus mod qui hanc veritatem a magro ppo mo didicerunt. ||

Paulus Allega mi aliquos eoru vt videam si concordant tecu. | aliquo eoru omissis ceteris ea brevitat

Multi fuerunt qui de hoc aliquid senserunt si allegabo tibi. et primo ostendam q scripsit illud

ps dns dns dixit dns locutus est et vocavit terra usq glo que dicit medias tibus sic glo p psalteriu sic

querit- que est ratio quia psalmista nomen dei sic et bndicit tribus nisi bus q medias dicit

Deus dns dns locutus est etc | ad quod rsp ibi sic hoc est vt dicat te q tu istas tribus noies creat

deus seculu sm mos tres mdoth et ppietates quibus creatus e mundus et iste sic sua sapia

et prudeq sicut dictu est mpne verbis sic mo dns in sapia fundavit terra ordinabit celos in

prudeq in sua sua abyssi erupit et isto mo dicit in epo. ego mo-ses ego sum dns deus tuus

deus zelator. Sic ergo tria nomia dina imitu tres mdoth quibus creatus e mundus Sicut filii

gnb et filii ruben dicebant in lo iosue ra deus dns dns ipe sit vbi noia nepotu deu

tribus tribus h in predicta glo et deq hic in heresich rabba miglo- magna super q sup

illud verbu in principio creauit deus celu et terra Ex quibus licet q doctores tui et tua tradi

onem dim nros que sepe fit in scripturis exponunt q e melldda in dimis tinitatis sm tres in

doth sic ppietates quas deo attribuit- | tum tamen et mdoth qd est nome plale istud nros

Ego predictis et similibus non habes intentu. mdda sigit mensura in hebraycis que no q bene

trinitati personaru qua tu dicis esse in dimis vt de se patet ex q sapia et prudeq ppria et

que in deo ponitur sm quas dicit predicti doctores melldda esse plalitate in dimis no sit

nisi una res tm realr in distincta tu aut alr asseris d' sinitate psonaq dinaru quas dicis ee

realiter distinctas Ito ea predictis auctoritatibus no concludis quod intendis.

Paulus Ad pmu quod obicis contra pharetra mea de istis dicis mdda seu mdoth tibi sic rsp. q verum e

q hec dicio mdda significant mensura et mddoth que est ipsius plurialis sigit mensuras in pli

et hoc est q hec dicio dicitur de rebus temporalibus si q de spualibus agitur tunc sumitur hec

dicio mdda no ad designandu modu ipsius rei seu eius ppietatem sed ratio eius hmoi tunc proxi

e q ma sicut se habet mensura quantitativa in temporalibus magna vel mensura adequata rei me

surate sic se habet ppietas in spualibus magna vel ppietas adequata rei mensurate est ppia bonitas

de dimis dicitur mdda nullo mo intelligit est q' significatis mensura quantitativa q in dō

nullu habz locu si intelligit est p mdda ppietatem dinam q deus mensura hic em deus sic me

sus et mensuratus tu queda ita ppie pmenet deo q nulli alteri vt patz in effectibus soli deo per

tinentibus vt e creatio hmoi talia dnr ppria deo et ipi quodo adequata et nulli alteri competit

et ista dicā mdda seu mdoch dei in lingua tua V Iam ut nosti in taliumodis scriptū est de diū
dinorū ad hūana agitur sepe vtimur hoc mō loquendi si non est mdda dei sti sunt mdda rac
nis & sanctis sc̄his Quo pto patz q per hanc dcz mdda intelligit ꝑsona mō seu ꝑsonalitas diuina
Ad illud vero obiectū tua in qua dicis q antiqui in illis tribus mddoth seu ꝑsonalitatibus quas ad
adhibebant nō intelligebāt deo attribuere ꝑsonalitatē vel distinctas Nam sapia & prudentia et
sca in deo nō sūt res vna & eadem res &c Ad hoc tibi dr̄o sicut hic verū est q sapietia & prudē
& sca & hmōi nō de deo dicūtur vna & eadem rem signāt indistincte vel si forte nouo ipi hoc dicto
res tm distincte realiter inter illa esse putabant si eis inter̄ potuisset sola distinctio rationis esse cū
tm assent alia nr̄ posuissent quibus deus creauit mundum sc̄z potentia & voluntate nō enim mundū
fuisset creatus nisi deus eis potuisset creare & eciaz voluisset creare cum se restringere ad mundū tm
modo ponendum quia tm̄ sacratus dñs noster cōis rogat ad ponendā distinctionē tm̄ distincte tm̄ tātē
realē modo non aut̄ ni maiori mō quia tm̄ario / Et tm̄ hoc est attendendū q sanctus mr̄ phōs
qui p nr̄os libros rerū naturas sciā veritatēs inuestigabat multa atq fuerunt dicta aristotelis
opinātes rectā pīam rerū nālium quedā a veritate deuia q̄ tm̄ sibi aliquid veritatis q̄ timebat
vt in pō phīcis sibi & tm̄i sobrietatem hūanam quedā atq̄ opinabant nouia & minus vera tm̄
quodāmō essent consona veritati nr̄e aliquid veritatis q timebat vt in pō ethycis sic dicitur
nobis q sc̄a fides que obscure in vetere testamento traditur Contra que quedā de tribus expositoribus aliqui
veritatis sentiebant hic definebant a tota cognitione veritatis hic nr̄o posito doctores tui i quibus
optima iteratio dicti nr̄i in supradicto verbo pō contenta aliqua trinitatē in deo intelligebat
aliqui sapiebant veritatis hic nr̄e trinitatē distincte solū realiter ponebāt definebāt a vera te
Veniāt tm̄ aliqui de doctoribus tuis quos hoc in scō trinitatis ꝑsonis & ex pssibus videant loqui

Allega mihi rogo doctores illos quos dicis hoc asseruisse · Habet rabi eliezer dicit nō est creatus Sanctus
in glo magna super gen q dicit berestich rabba rabbi sr · mdda nūp verbū vel tm verbo dei
sc̄i & benedicti sicut dicit in pō verbo dñi celi firmati sūt & sc̄pm ibidem rabi symeon dicit in ps Paulus
tantū vel simplificant deum spūi sc̄o & creatus est mundus sicut dicit in pō Spū oris eius omnis exercitus
cel̄i Ita predicta glo · In qua manifeste pot distinctio rabbi in creatore mundi quia deum mani
festū est eum q verbū distinguit realē a proferente & spūs ab inspirante & hic hmōi pma sūt
de quibus scriptum, ipheta subdit congregabūt sicut in vite aquis multis loquendo similiter de ceteris
multis aliis dictis eor̄ que hic mistice tanguntur que tamen tantillus sit omittendū

Dixi tibi ꝑ q nullo mō ratione rationis tollat Contra vi̇m magno inde q̄ nō dr̄ pugnat rationi Sanctus
q vna & eadem res sit tres res realiter distincte q tria & eadem res sit trina & vna
Quod nō dedisti tale tibi sum sed q hoc esse verū si tria & eadem res sūt idem esse vna & tria
quod tu in ꝑcedo asseris non sit esse dicis enim q deus nō sit sua sapia id est trinus & unus quia deus
est unus by essentia q trinus sua personalis seu suppalia q quidē tibi solo modo tibi valet in hoc loco Ista nō accedo
q in negatiuis q in dictis totū est idē alia oportet te concedere q est tibi dicere deum simplicē q est Paulus
quia divina simplicitate & unitatem si in totū est idem in dictis nisi est te credere q deus est trinus & unus
sua ideo quod est mālem vt certa tibi concedis unitate nō est in nobis ad minima
Itaque ego ostendi tibi auctoritates sacras testimonia in do esse plāe & rationes tuas inde hic cum aliis
nostris de scrutinio scripturarū magnis multis traditum q̄ p rationes humanas attingi nō possunt michi
igit tamen respondebo tibi q hoc quod nō obstat ne forte in superbiā incidas si nō mihi
ses responsu Contra quod dēs attendere q put veritas nr̄e fidei tradit in plāritate q in deus
credimus est deus pater genitus & deus filius genitus sicut pater & filius est unus inspiratus spūs
& spūs sanctus inspiratus Est q i possibile est omne q aliqua res genet se ipsa nec aliq̄ res inspiret
se ipsa ideo oportz distinctos esse realē inter patrē genitez & filiū genitū & inter inspiratez & inspi
ratū Sed in hoc quod ꝑsupponis q in deus totū est idem addendum est hic si nisi obiectū stantis op
posito vt obiciat in oppositū eo q nr̄e est credere q pater nō est filius in deus nr̄i pris & filius
spūs sanctus & id tu assumis contra tua q in deus totū est idem Respondet tibi q hoc est verū nō

supdicto t sic mihi mgrem̄is ē cōsidere q deus est trin⁹ hy personis ad mōrem relatiuis hu⁹
mōi hy essentia t hoc non est contra mag̃ naturale q nō sōlū idem vnitas t pluralitas ydo di-
cantur vnus enī dn⁹ deus hy essentia q ē alig trin⁹ vero hy relatiō que est ad aliqd

Sanctus In hac mōsione tria corrigis tollē Ca. iij. lm quo ondit q quātō seu pmitas t filiatio q dicūt
vnū mōvenes p aliqd mgrē esse dīne nō st intellectā hy modū infimaꝝ creaturaꝝ ꝑ hoc
enim nō vt mōvementia plu silitudinem supnarū st intellectualiū a quibus est silitudo ac
militatis absq̃ deo āmouēdis aut repta defectu ꝑ reparationē perfectā dmorum.

tribus ei grātis q̃ nō mig t mōvenes est quā pluralitas ꝑ adhuc magis quod sic pat Nam
grātia mihi aliud ē ꝑ hoc lo⁹ mōi mutatō d̄no esse ad esse nu grā⁹ corrupto mūdo aut silo
ē mā ꝓsumis igitur esse assentiendo esse grātis q̃ nūc mōtū potest t cras mām ꝓsupponit
quā pluralitate q̃ lic cras sit mōvementis deo attribuēd ꝑter cuius summā vnitatē non aut tot
mgrēmentia implent sicut generatio Paulus Cum deus st supet ois al q̃de ad dicūtur. cor ꝑ hy silitudinem supernarū creaturarū q̃ sunt
intellectuales subē a quibus eius silitudo accepta defint a reparatōe ꝑfecti dmorū hy ysa. xl. ca-
Cui go silem̄ fecistis deum t̄c Non est ergo ampliendā p̄cessio seu grātia mōtus hy q̃ ē mo-
ponalibus vel per motū locale vel p actum alium) causse motū orem effm vt calor a calefiente
te mcalefm ꝑ hm emanatiū intelligibilem vt pote verbi intelligibilis adtente quod quidē verbū
manet impō t sic fides catholica ponit p̄cessionē seu grātiā grātiaꝝ mōtus nō aut hy p̄cessio
seu grātia corpalem q̃ mihi mō deo competit.

Paulus Est attende o Sanctule q̃ scribit tibi Ca. iij. lm quo ondit q̃ primo mihi q̃ credendū est vtꝝ scriptura
diuersum hoc agnoscat de scrutinio septenarii q̃ festinat in mōtus sit grātia no t de mōtu an hoc vel
septēnū certa ea que in eis mōtibus septenarii reperta possit p motus hūanos impūgi
dimitur que d̄ deo credenda sed ol ꝓpter scriptu nu magna dilatatō t diuersē agendi est
ab eo āmonenda vnde primo mea hoc mō ostendimus est vt sciamus cognoscamus an per nerui t p sanā
intellectū scripturā septenarii mōtus sit primitas t filiatio t grātia credendi ad rōnis quibus veri-
tas reperta in scriptis scriptoris vi impugnari t iste ordo tenendus est inter me t te mihi hoc tradi
tu t ꝑcepisti in hoc mō. Sanctus t sic oportet q primo ostendas nō mihi habes ea scripturis scriptis q̃ di-
Placet mi q̃ iste ordo teneat mus sit primitas t filiatio quod no credo posse mi cōmode ostendi t
hoc credendi ad motus quibus indubitanter credo hanc tria affirmi impugnari de hoc loquēdū cum
Ad mgrmendū hoc mysterium p testimonia scripturarū aportis sanctis auctoribus q̃ magis diligenter t
deuotione scripturas ꝑter dno primo q̃ multa mysteria in scripturis sanctis no p̄fecto intelligi
si eisdem quasi absconditi thesauri latent hoc de multis pu q̃ le. Si quesieris ea frequenter
petendo t quasi thesauros effodieris eam tue intelligēcie t Dm q̃ hoc mysterium sic mihi gradi
tenet inter alia que in scripturis sanctis de deo loquentibus traduntur agitur cū hic d̄ deo
non per respectū ad creaturas seu suos effectus ab eis q̃ de ꝓpietatibus diuinis mihi cōsideratis
seu relatis ad inuicem t ideo si in hoc contingat aliquis error q̃ absit in scrutinio proculdubio
esset quia in alijs sicut si aliquod verum ex tali inuentore scrutinio sanctis esse q̃ria t alijs
cui hoc principaliter dirigat ad cognitionem dei t ꝓximi sui magna cognitione vite eterne consistat ve-
prologo seu exordio huius tractatus tractui finis dendum est eo nō quo tu dicis hoc allegra auctō

Sanctus Concedo tibi q̃ in hoc scrutinio de quo agimus ꝓpositiones quas hactenus ut asseruisti t diligen⁹ cauisti scrutem⁹
Paulus Scriptum in primo auctor ꝑ quem 2o ꝑsalo psalterij Ca. iij. lm quo ondit q̃ nudius ē filius genitus t pater
magno lo⁹ d̄ deo t de ꝓ suo generauit t hoc ꝑ auctorem ꝑ dicentis Dns dixit ad me filius
tu dixit assumpserunt reges terre adunati dns t aduersus xp̄m eius mysteria in persona ꝑ scripti
dixit Dns dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te que verba si diligenter scrutē
no possit verificari nisi de filio dei qui natus t etiam genuit t sic hoc auctoris testimonio credē
dum est q̃ nudius est filius t ꝑ quos ꝓ sibi t generans t genitus quem intellectū sit siue aliquo
prudentio dicatur

Q̄ eñ assertis predicti aūctem non posse verificari ms̄ de filio dei q̄ē etiaⁱ dñs genuit est manifeste ſñ ſ̄ham her aūctas ſñ quosdam plane ex pom̄ de dauid q̄m fuit xp̄us dei vt habet ij Reg̃ xxiij aduersus quem reges t p̄nces philistheoꝝ ſremuerūt t mſtiterūt vt habet. ij Reg̃ in multis locꝭ d'quo ſ̄t dauid verificari posſ fuisse ſñ dei inquātum mſtus t ſanctus nō ex solum angeli dicūtur ſij dei vt ſob p̄mo ſ̄ aſt etiaⁱ nos t mortales vnū ſuꝫ id p̄ ſ̄ſilij eoꝝ ſcl̄i omēs hoīes t etiaⁱ oēs iſti eorū vō filios dei legitur ex ego m̄lo dix̄i deiſti phos ahoc mutte ſñ meum vt ſanctificat in ſñ ahos vero ex p̄ de meſſia venturo q̄ primus homo p̄ne vocatur ſñ nos q̄m ex filios dei poſſet dici nō ſupradicto ſine hoc q̄ de ipō neq; de dauid dicit generari eternalr̄ ſed nāl' a deo. aliquo p̄ho hoc exp̄ſierūt non diligenter ſcrutati ſ̄t verba Exp̄ſitoris tm q̄m p̄dicti aūctem d'm predicta aūcte contexti ſ̄t ſuperficialr̄ tm p̄ Oro ex dicta mone attendē dcēs q̄ in ſcripturis ſanctis aliquē dicūtur filij eorū a quibus non ſ̄t genti naturaliter vt filij ḡpheturū ex reg̃ m̄lo q̄uda etiaⁱ dicūtur generari ab aliquo cum? non ſ̄t filij ſicut de iob xxxv dix̄it m̄lo q̄nis genuit stellā roris t etiaⁱ apud oēs eorū loquētes ip̄ vermes vel pilli dicūtur ab habitibus generari q̄uis tū nec ſ̄t neq; dicūtur eorū filij ex tū ſimul t genti dicūtur. ihus de xp̄o ſuba ſñ ſilitudinem filiatoꝝ p̄ductū ſ̄t vt ex ij de ſcth t de alijs ſuprēdictis dictum q̄ genuerūt filios t filias t ideo nisi p̄tus vbi filiatio ex generatione cōgnoſcitur ſemp̄ talis filiatio melle natura alis q̄ ex illa est q̄ procedit de ſuba p̄ quā ḡpheturū angeli hoc a deo p̄cepūt q̄ mercedē t ei p̄terpreatur aſſilan? per hoc q̄ ſ̄t ſube mel lectualeſ t q̄uā p̄hima alia bona p̄ dīna p̄cepūt mtū q̄ dicūtur filij dei non ex dicūtur genti a deo eo q̄ non procedūt ex ſuba dei ſicut filij q̄m p̄ generatorē a p̄ce p̄ducūt. Idem dicendū de mſtis t ſanctis cōtra. vō ſi ſanctitatis fuerit tota ſancta ſcriptura ſ̄ptuaginta magna ex parte q̄ de aliquo dicitur ner ſeo quocūq; dicatur q̄ ſit filius dei t ab ipō deo genitus t ex m predicta aūcte legit. filius meus es tu ego hodie genui te. Eapno patz q̄ ex predicta aūcte habem? manifeste nec ex ſ̄t q̄ ille de quo p̄ ibidem loquit̄ eſt filius dei ab ipō deo genitus quod necessario ex est intelligē de ḡtuitate nāl' vt dictū eſt t ſic nec ex est concedē q̄ ex dictis ex pater generatus filius t filius genitus a patre q̄uis quidem ḡtuito in deo non posſit poni nisi etiaⁱ mihi ex est manifestū quod non ſit eternus. Ex quo eorū que in dicta ſ̄ta de populo ſcalchiro legitur q̄ filius ex ſ̄t ſpūs m̄ſtus ex dicta ſ̄ta dei non ſ̄t m ſingulari vt m aūcte p̄ allegata ex ſ̄t ſ̄ſilij ex ſ̄t dñi nri dei nri de ille ex populo le? q̄ ex ſ̄t genitus a deo p̄ nō dix̄it deus ex ego te genui derchamſth ex quibus t ſilibus manifeste habet? q̄ etiaⁱ de puris creaturis ſcripturā confingunt dicē q̄ ex ſ̄t filij dei t ab ipō deo geniti quod manifeste grauiter reſſer rem. definis m ſanctissimo ore t ſpūs ſenſus p̄ꝝ verboꝝ Cura quod vtendū dcēs q̄ hic m ſñ Adhuc ſ̄ptuaginta plures reperiūt q̄ deus vocat aliquos m plurali filios vt nō dix̄it d'angelos q̄ ex ſ̄t filij dei vt m ex̄. Afferte dño filij dei t multis locis ſ̄t d'populo ſuo eisdem ſpūtato m nō de filius meus est ex ſ̄t vel filij dei estis t hmōi m̄ſpta nō reperies m ſ̄ptuaginta m ſingulari aliquis vero filius dei m ſ̄ in hoc loco t m aliis ſibi cōmunibus q̄uibus de filiatione dei loquit̄ patri agustin. nisi aūt hmōi dicē est q̄ vocādo aliquā puram creaturā in ſingulari deo filiū posſit contingere error. ne forte quis existimet talem p̄sonā esse filiū dei ſñ ḡtuitate q̄ est de ſuba patris quod nō q̄uenit nisi ſ̄ſo filio dei patri coetno vel de nullo ſpūs p̄mariis vel ḡpheturū in eorū vitā vel etiaⁱ post mortem le? q̄ ſit ſcm ſint filius dei de moyſe cum q̄ tante excellentie fuit vt de eo dicerent̄ post mortem nō ſurrexit p̄pheta ex ſ̄t moyses deut xxxiij nō tū dens ſpūs moyſi excellentiā manifeſtās nec ex dicitur ſanctus mens moyses in domo mea fidelissimus est t ſ̄t de dauid vt in p̄mis locis ſ̄ptuime facē t de alijs ſanctis q̄m ſñ dei ab ipō deo dicūtur q̄uis in ſingulari q̄uis in plurali nec q̄uā tū aliquis eoꝝ in ſingulari filius dei denōiatus. Idem etiaⁱ de angelis vt dictū est In hoc aūte loco ſ̄ſil' ſing dicit in ſnr̄i dix̄it filius meus es tu t ſup h̄ etiaⁱ addit. Ego hodie genui te In quo ex̄p̄ssit

modus filiationis quod est per verum generari. Adde autem hic q̃ in plurib⁹ locis dicit ihesus ge
nitū adeo vel filios dei michil contra intentū meū facit. Ipse enim dicit ad hunc
Gaudus Contra te. Operio illud ꝑ regē ubi legit ego ero illi in patrē. michl. de salomone. Et hic mani
feste q̃ de aliqua pura creatura in singulari verificē ꝓphetia. Ipse autem dicit q̃ sit filius dei quod
Paulus manifeste contra te. Ꝓte allegata michl. ad hoc. d' salomone. Tu no dicis ipse enim meus filius. Ego
autem adoptionem adoptio enim est accepto extraneo persone in filium quod nec ihesus filius dei
Gaudus dicitur in singulari cum pater. Post michl. ꝓphetia ubi dicit. Ego ero illi in patrem. Adhuc dicit
Paulus Firmitas illa hic significat de david. Donec qui est verus filius dei ꝓphetiam quamq; hic de ipso di
cit. Et thronus eius sicut sol in conspectu meo. Et sicut luna perfecta in eternum. Et testis in celo fidelis
q̃ non possit vere de david intelligi. Et intelligitur vere de ipso de quo le verba sunt dicta
Gaudus quod ad me. Ipsius mens est ut hic idem et in de de bruge. non ait tempus. Ihesus autem ait. Et
illis generationem quam in tonitruis in dictis ponet. oportet q̃ sit eterna. Ipse quando ait contenta in pre
dicta unctione demonstratur esse ꝓphetia dicit enim. Ego hodie genui te. Cum ait hodie genui significat ꝓpriet
tempus hodie significat ꝓns tempus originem q̃ generatio illa de qua loquitur intelligatur fuisse
ꝓterita si referat ad significatum verbi vel ꝓns si referat ad significatum adverbii et utrumq; e ꝓale
Paulus ut est manifestum. Et q̃ quod de predicta unctione non habet intentum. Ipse ꝓpheta queritur et oportet
Consideranda debes q̃ rei de divina agenti no possimus loqui nra ꝓpria sicut nos loqui mos humanus
est. Erga doctores tm in multis locis ihesus dicit. Ut in proximo q̃ ostendo nra sibi tempora ita in d'o
loquamur oportet nos loqui in verbis et adibus in pre significatis. Immemores hui quia impossibile e
Gaudus q̃ divina no subiacent ꝓpri ihesus supra tempus q̃d erga ꝓximo. Michi hoc loco notabile. Ipse dicit
Paulus in verbis ꝓpheti temporis. Michi hoc in dicit Genui ad divinum q̃ generatio filii in divinis intelli
gat esse perfecta hoc in verbo genui est ꝓpheti ꝓpheta. Et ut insinuat q̃ gratia illa hic ꝓpheta no
Gaudus tamen transiit in ꝓpheta. Ideo apposuit adverbium ꝓmittit. Ihesus in etiamnunc in michi. Iste ꝓpheta
Paulus nec spectatur finis. Et tum stant ꝓmissa. Et ad designandam gratiam et eternitatem quia in hac hypostasi nec
negotiorum thesaurus promittit. Quia enim stat hic apostolus adhuc ꝓmittit. Ꝓmittit temporis verbo ꝓpheta
Gaudus et sic stare considerans quod in obitu michi hoc loco magis fiunt pro me.

Ad designandam eternitatem gratiam Ca. xm. in quo ostendit q̃ gratiae in divinis ordinanda est eterna
Gaudus seu filiationis quia in temporis po- et ante ꝓmittebat de filio dei erit nobis in seculo et
nere in divinis ipsius misimare. Per ante solem ymnum nomen eius ubi obstabit indoctis caudla-
aliquos doctores de spiritu q̃ hoc gratia
est in tempus seu supra tempus quia per verba vel adverbia in quo significatur hic respon
sio tua supradicta michi hoc loco manifeste non sufficit. Esse in omne tempus sicut in petra hic
Paulus Est alia auctoritas ꝓbans magna filiatione in divinis ostendit. Cum ꝓbat quo modo dicit deus in divinis tres hic
de ipso manifeste agitur de filio dei de eodem filio dicit est nomen eius in seculum et in solem
ꝓmanet nomen eius. Quoniam ꝓbat q̃ filius dei fuit ante tempus humana in celestia quorum
principium est sol finita fuit in spe tres dierum et annorum ut hic ꝓbat ꝓpheta ad designandum q̃ gratia
filii dei e spe tres quae fuerunt. Ꝓpheta ꝓbat ante solem est nomen eius q̃ d. abest temporis
Gaudus Adhuc q̃ auctoritas quia mihi allegata aliquid firmat ꝓpte ostendere ꝓpheta ꝓbandi q̃ ꝓpheta
iste intelligit de filio dei in divinis cui opponitur est manifestum. Exponit enim contra iste ꝓbat apud
expositores multi de salone qui fuit in toto est primus rex et filius regis sit Saul in q̃ po
tuit regnum in isrl. Hi fuit rex non hic fuit filius ipse filii nec david. Alii vero regis qui possit
nomen finxerunt michi ignaviter in toto populo isrl. Ut ꝓpheta liberi regis et ita ex in
pino ꝓpie hinc ꝓbat dicit. Deus in divinis tuum regis da et misericordia tua filio regis hoc ꝓpheta de salo
hic intelligit male ꝓdicta q̃ finem erunt hoc capitulum expositive ex duobus primis ꝓpheta de salomone

Allegri n̄ aūtem hoc dicente q̄ deus qui creauit seu fōr[t] vniūsa habet filiū. — Gaulus

Quer. xxx. Vbi de quodā dic[t] Et nouū scorū stratū seq[t] stella Cū ascendit in celū atq; descendit quis continuit spūm in manibus suis q̄s colligauit aquas quasi in vestimēto quis suscitauit omnes fines terre q̄ nomē est eius et q̄ nomē filij eius si nosti Ecce ista cū aūcte habes q̄ deus habet filiū De mille cū in ps̄ de deo verificari illa que in hac aūcte pducuntur. — Paulus

Ecce ista aūcte nō habes intellectum tota cū ep̄ponā a doctoribus nris d' moyse moyses cū ascendit in celū videre ad deū et inde descendit ad populū vt hic ep̄s pōnit. vbi dic[t] apostolus aut ascendit ad deū. moyses etiā timeres audietes d' examino accepit in manibus eius q̄ dixit. Meritū etiā ipsius moysi fecit vt aq̄ manus rubri essent sibi q̄si pro muro a dextris et a sinistris q̄ dixi. Et sic colligauit aquas quasi in vestimento ut moyses etiā in erectione tabernaculi in misit terrorem in cūctis finibus terre promissionis vt dic[t] et dicit Quare in cepit populus murmurare contra deū et formidine tua in populis q̄ppter populū israhelitarū quod fuit p̄ q̄ppiam amū a pdicto egressu vt ps̄ intuit 2m ra[m] deut quod tu allegas vt in erectione tabernaculi que ante p̄ magnū tempus fuit facta vt dictū est michi le[t] de i[n] missione terroris seu formidine nec de alio miraculo quod ibi fuisse ferū vt p̄dicta aūctas non potest de moyse nec de aliquo alio nisi solū de deo cui ōia illa ꝑfecte adaptantur verificā et sic de illo tantū intelligi d' illud quod sequit' ps̄ quod et nō[n] ego et q[d] nō[n] filius eius si nosti vt ia tibi ꝓposuerā aūcte continentur ꝑ partem illud p̄dm Dic ergo quid de deo illa verificari possit que in pdicta vbi dicit Quis ascendit in celum et descendit cū sit manifestū q̄ deo non competit ascendere nec descendere sunt nec aliquo motui Tu scis q̄ doctores tui frequenter dicunt q̄ septima lo[t] de dnis mor' hūano motu vacua dicit et contrarium tuis verbis doctorum catholicorum ratio grecismi nra accipit a peripsomenis sic et nostra loquimur Quibus cōsurgit sic cū loquimur de rebus q̄ sunt in nra cognitione hoc ad intellectū aliquid de deo oportet nos vti locutionibus corporeis quia nos ipse deus sic sumus simplex et incorporeus Dicit ergo deus ascendere michi vt intelligā q̄ potentia diuina sic penit potestates celos hoc dicit plus dicit de deo q̄ ascendit celi in admiratiōm populi sui — Paulus

Immolab[t] ei

Bibl' vt ostendatur q̄ p̄videncia dīna attingit vsq; ad mīma et ea regnostit et iudicat de
gen' vi' Defendit deus vt videret titutem et turrim etc et sic de multis alijs dns est io ille
doctor tunc magnus qa-moy· eg̃ppcus in suo libro de diuīc̄ ꝑplexou ꝑte p̄ma vo
declarās ista verba sc̄z astendere et destendere dicit q̄ sc̄ equoria a remotho tq; quoq; intelli
gunt de astensu et destensu corporali que sine motu locali fieri non possūt quoq; vero de
astensu et destensu spūali q̄ sine motu possūt fieri q̄uis large impdicto modo tm̄ tractat
et ibidē ꝓbndit quo de deo possūt verificari ista verba astendit et destendit videlicet si vnus ad
ꝓpositū autem tu dicitur Qui astendit mundū et destendit spūlit̄ est de deo qui celos celoꝝ
astendit tū astendendo eos paterētate et in terrā destendit omn̄ inferiora regnoꝝ hui⁹ et oīm sc̄z
pcipuaq; q̄a inferiora disponens et sic mitto mū et supponens talia attribuit deo vt de imen
sitate et infinitate siue sapientie et potentie aliquid saltem possimus intellige semp tū p̄supp̄o
veritatem de mobi⁹ de sua testi⁹ em scripturā matach iij ca⁰ Ego em dns et nō mutor

Paulus

Vellem scīre quō ep̄s ps̄ens ista auctōritem p̄ius ꝓmulgādo ea que in ea ꝓmittit ad illud verbū
quod allegās sc̄z quod est nomē eius et ad' nō filij eius quia vt ꝑ dictus et vnū est intelligere
ista verborū ep̄i tamen est sinistra diuīdi et sic videbit⁹ si ep̄s postea tua ꝓpositū nō hoc quod
intendis ep̄s auctōr ista confundēs ꝓpietate nisi prīcipio a ꝓmo verbo a quo incipit mīra et

Paulus

Plaga mi ep̄s opponere tibi hanc auct· continuādo vsq; ad finē vbi tota sua hui⁹ auctōritatis
et hīc hoc erit aliquādo prolixū tū tollerandū ē ꝓpter⁹ vt veritas magis elucescat Incipit
ergo hec auctās m h· pu⁹ ca· supdicto sic verba cōgregantes filij tuam mentē vsio quia locutus
es tu quo est deus et qui deo seruis moriāte ꝓfortatus aut sapientior et ꝑfectior ceteris viris
et diuitijs q̄ salom in hoc loco intendit vilipendi sua humanum q̄ ꝑ mīssionē
humane natōis ꝓcedit in cognōi ad suam dīnam q̄ per sacrā scripturā seu ꝑ dei reuelatōē
acquirit⁹ et quia ipē salom vtiq; suam habuit sc̄z missis vt habetur iij regū iij filiū
et suam acquisitam vt habet⁹ etc⁹ ꝓmo vbi dicitur Ego edificaui domū nōi tuo et ꝓposui
in eā mīo meo quesiui et inuestigaui sapienter de oībus que fiunt sub sole ideo in hoc loco vult
ostendere q̄ suam acquisita ꝑ humanā mīssionem propie de dīnis quasi abiecta et ꝓpter
scientie a deo missē seu reuelate vnde dicit verba congregantes et salom qui congregauit sua
ꝑ humana acquisita q̄ est quia congregatio eo q̄ ꝓbibi⁹ acquirit et sc̄z filij nostri et salomōis q̄ quia
suam sic congregatam tuā abiectā vocauit sicut hoies solent fastidiosa et mutua vocare
hui⁹ etc⁹ ꝓmo vbi ꝑ tu dispersisti et ꝓposui in eā mīo meo quesiui et inuestigaui sapienter et stat
subdit hanc comparatā pessimam dedit deus filijs hoīm vt occupent in ea Ex quo hīc q̄ occu
patio qua habent in hmōi sue acquisitōe reputabant pessima et sic merito erat vomenda et
ideo vt hui⁹ dicitur filij vomentes Postquā igitur ostendit obiectā sue humanis ꝑ q̄gre
gatā acquisite spūalē quātū ad dīna infert subdit que est illa sua ꝓpria quia ꝓpe lo⁹ de dīnis
de quo dicit Vtiq; quam locutus est tu quo est deus et qui deo seruiente aut
etc⁹ q̄ d· Non loquor dicte congregate sue quia iam eiusmodi ꝓ loquar dicte dīne reuelatōi
nis io dicit vtiq; quam locutus ē tu quo est deus et q̄ ille hui⁹ loqui⁹ de dīnis tu quo deus est
non solū in intellectu ꝓ etiam in affectu ideo postquā dicit tu quo est deus ꝓ intellectu subdit et
qui deo seruiente moriante ꝓfortatus quod intelligi⁹ de illo qui non solū ꝓ in intellectu ꝓ est ꝓ in
affectu hī deū seruiente moriatur ꝑ gratiā ꝓ in qua homo ꝓfortatur in hoīs sapi⁹ in hīa Stultissīq
simus virorū et sapiā hoīm non est mentis quod intelligi⁹ de Salone postquā eiusmodi sua
humana mundana q̄ d· michi remansit in me de sapientia illa qua à me est mo pre
dicto et io remansit trupia stultissimi virorū etc⁹ Et pe⁹ et nō dedisti stultis sua hoc dicit q̄
salom nō habuit sua acquisita humana adiscendo ab alio ꝓ potuit ꝑ se in vestigando vtiq;
ep̄s auctōr etc⁹ supdicta q̄ tu ꝑ reuelatōi habuit d' dīnis sua alterius et alterius mo habita
io subdit et nom sua stultis stultis em sua de dīnis ꝓfectus est quia humana ꝓmo q̄ alterius
notitia de deo habet 2o q̄ habi ea alterius mo sc̄z ꝓ dīna reuelatōi de ꝓmo aut quis dicit

pma pars dis in ma

sic Cus ascendit in celum et descendit q.d. per scam hnam non ggnoscitur q de deo possit dici q ascendat vel descendat ne solum de eo cognoscit q sit in mobilib⁹ p dictam tm dnam ggnosci q deus ascendit ad celū et descendit p dnam p̄videntiam que se extendit non solū ad cognoscē das et regendas res simas sed etiam ad ggnoscendum et regendi eas nimas vsq; ad nima et io nūl in multis locis sacre scripture de deo dicitur q ascendit et descendit quē dicit quis extimabit spm venti in manibus suis phs em q hnam scam tm de malebus loquentes imperfecte loquit sm d'ventorum flatu et pas in j. methe vbi de causis ventorū agitur sed per dictam dnam q mysteria scripture traditur habetur q deus dimet eos et flare eos facit sm voluntatis sue inplantu spm illud ps. q dicit ventos de thesaurib⁹ suis quē quod per scam phicam sm qua demetit aque tempestiua ming grane qua terra deberet cum vndiq; terrebat nō ggnoscitur qua magne aligna pars terre sit hydropata id dicat quis colligunt aquas quasi inestimeto hoc em fit dna virtute sm vt habetur gen. primo dixit deus congregentur aque et q.d. ep iste congregatione colligentes per congressum aquarum scientia est q terminū terre fluerit ad hitum aquarum superminentes qua aque io subdit deus sustentant omnes tos terre q.d. ps nō per ggnosci per humanam magistrationem nisi per dictam dnam de qua dicitur gen. primo et appareat arida et quod dator omnium predicator deus cui notitia phi non hit nec creatur que in imitu distat a perfectione dna ideo dicit quod est nomen eius phs em non potest deum bene nominare vt dicit in libro de causis q causa prima est super omne nomen quod norat de ipa et ideo dicit quod est nomen eius i.e. phe quo possit nominare deum sm tua scam p dictam dnam deus nominatur vt patet exo. iij. vbi moysi interroganti de nomine dnio fuit responsum a deo dicitur nomen deo ipsum ss thethagrimaton qd est ineffabile creatur. potest etiam doctores tui tenent et quia per reuelationem dnam nō solū cognouisti nomen dei essentiale et in ea alle. exo. fuerūt distincte patris et filii et dnus quē nullo mō p humanam scientiam ggnosci possit io subdit quod nomine filii eius si nosti q.d. hoc nullo mō cognouisti. p humanam scientiam nō solū per dictam dnam et quia dna reuelantur p sacram scripturā ideo subdit eius sermo dei ignitus et sacra scriptura qui exponitur et tota purificata ab oi falsitate sicut metalla quinque purificantur vel ps. eloquia dni ignita examinata et septies. Cyprianus est ipsa ratio in se ps licet quia veritate fidei multe impugnationes insurgunt tam ex parte interiori et hoc cū homines infirmantur meditando ea q supra intellexi sit malum quia ex parte exteriori sit ex actibus hereticorum et tyrannorum persecutionibus tui spiritibus videl per veram fidem caritate formata deus ē expressa et io dicitur thesaurus tuus et septies ne addas quidq; verbis illius s. de his que dicit verbis girari sive cōdicit et arguat mendacii quidquid gradiet dicit autoritatibus q ab ipa summa veritate que deus est reuelant mendosum ē seu falsa hoc hui patet quia sit ex posita recte cōsimatur verba eius adimplerem et intentū meū circa intellectū huius dicti quod est nomen eius et quod ē nō filii eius improbat. Cum dicit in quo ostendit q spūs scūs est alia pna mdūs preter psonam patris et filii ex ante pte habeo mentem tuā aeris filiorū quam mdūs dicit de verbo dni celi firmati pt fis. nō obstantibus hec lapsus ps adhuc videt q addas alia dicta spūs scūs vocat nequo manifeste trisgredies breuis emulationibus.

precepta sapientis pte b. alle. in quo dicit ne addas quidq; verbis illius ne inuenias mendacium constat em per predictam auctem pte allegatam quia tu cum exposuisti q mdūs ē pr et filius non alius deus dicit em quod est nomē eius et quod nomen filii eius nō aut dicit ex nomen spūs est eius ex quo pz q tu addendo aliam psonam mdūs qua dicis esse dam manifeste addas verbis illius et sic inuenias mendacium. Illius intelligit probabi illa q dicit verbis girari seu dicit in hoc q dicitur ne addas quidquā verbis quia vbi dicit exponendo aliud verbum ne addas quod quidem tm non aut prohibentur illa q dicit verbis gradiet nec girari alias em oia alia essent prohibita que non essent inventa impedita auctē quod est falsum quia ipsarum septuaginta multa continentur preter illa que impedita auctē explicantur vel in proposito quia in verbis supradictis non excludit quin sit mdūs alia persona preter personas pris et persona filii q alibi exponuntur et q per scripturam septuaginta non solū intelligit credit mdūs esse patrem et filium ss et spūm scm

Sanctus

Mansee

pauli

ꝑ verto hoc asserendo non est addere quidquã verbis dñi eis contrariando vel contradicendo ꝑ pocq
est confiteri ea que in sacris eloquijs traditur · videlicet q̃ unus dñs est ꝑ⁹ⁿ⁹ suus alius a patre ⁊

Saulus Allega nũ sꝫ habes aliquã auctoꝝ ꝑ quã nõ sit filio pront tu asseris ·

Paulus Unus dñs est ꝑ⁹ⁿ⁹ suus qui est deus alia persona a persona patris ⁊ filij sacris hijs ep̃o aũcte ꝓpte
ꝓ me ꝫ allegata quãdiu dicitur verbo dñi celi facti sũt ⁊ spũ oris eius omis virtus eorũ seu ois spiritus
eorum constat q̃ ꝑ⁹ᵗᵃ loqñ⁹ in hoc loco de creatõe mũdi que fiunt a deo solo facta nullo mediante
adiutorio seu ministro exhibito hoc em est vnũ de fundamentis fidei non solũ apud nos sed apud
tuos · tuus em magr̃ rã moy egiptius in libro deut· in ti ꝑ⁹ h· simi rõis q̃ hoc dicit ee ꝑ⁹ᵐ fundamentũ
oñ fundamentoꝝ mosayte legis ⁊ hoc est hoc apud tuos vbiuq̃ de hac mã loquitur· sꝫ q̃ deus solus
de celo creauit et terram ⁊ oĩa que in eis sũt nullo exteriori adiutorio adhibito sꝫ alium creatorẽ
hic ⁊ talmudici tui dicut q̃ deus non creauit angelos in prima die ne forte crederẽ⁹ q̃ angeli fuissẽt eo
operatores seu coadiutores dei in creatione mũdi ꝫ ꝑ⁹ᵃ in predicta aũcte testi⁹ q̃ verbo dei celi fir sꝫ
vbi em translatio tua dicit firmati sũt hebraica hñ dicit facti sũt ⁊ sic sꝫ q̃ deus ꝑ verbũ fecit
fecit silr⁹ ⁊ testatur· q̃ deus per spũ oris sui fecit seu creauit omes virtutes seu exercitus celorũ et
quo sequ⁹ q̃ deus per spiritu sui hoc fecit ex alijs de ratione verbi est q̃ distinguat a dicente seu ꝓfe
te sicut ⁊ de ratione spiritus oris est vt distinguat ab inspirante sequ⁹ q̃ spũs ꝑ q̃ virtutes celorũ fre
fuerit est deus alius ab inspirãte ⁊ sic in hac aũcte trinitas qua pdicamus exprim⁹ que ẽ vnus deus
creator mũdi in qua quidem trinitate spũs est tertius in ordine tui personarũ ⁊ sic habes q̃ in assẽ
tendo spũ sũ esse deum aliũ a patre ⁊ filio non fit aliqua additio que ꝓhibere seu ꝓtradicere hoc e
loquijs dñi sui· eis manifeste conformatur· et spũs oris eius intelligẽtia verbũ silr⁹ et spiritum

Saulus Omnis structe intelligis hoc dictu verbo dñi silr⁹ · vt aliquid eius in deo ⁊ ador realiter distinctum
cum tu non sis nescius sic ista intelligere per verbũ eius dei ⁊ spũm eius que in hoc loco ten
tentur· sicuti intelligere mandatũ dei seu eius preceptu quit ipse met ꝑ⁹ᵗᵃ in hoc eodem ꝑ⁹
declarat dicens in hac ꝓpria mã sũ creauit mũdi ipse dixit ⁊ facta sũt· mandauit ⁊ creata sũt hij nõ q̃
intellig⁹ est de hoc q̃ dicitur verbo dñi celi facta sũt· ꝛc· q̃ creature fuerũ facte per mandatũ dei vel
eius imperiũ seu eius voluntate · sicut veritatem sacre hui non est ad plus insistendũ quia ea de hac

Paulus Scriptura hoc q̃ dicitur verbo dñi qd· q̃ nõ⁹ est filius ꝫ est ostensum ꝫ manifestũ est q̃ in hoc q̃ dñi
⁊ spũs oris eius intellig⁹ aliq̃ ministeriũ deo tribuens q̃ non fuit esse nisi deus ⁊ a deo procedẽs
differẽs in dicẽ ⁊ spiritu eius oris sui et omnium eorũ ad denotandũ q̃ de mandato dei facti fuerũt celi
⁊ hoc ꝫ apponendo spiritu oris eius manifeste ostendit q̃ spũs de quo loqñ⁹ est intellectus deo ⁊ a dño
non ante distinctus ⁊ sic intellexerit rabbini tui stam aũctem ·

Saulus Ubi ergo invenisti rabbinos nros sic exposuisse ⁊ quandam aũctem que multo magna sup ge
Paulus Supra in cal⁰ v· huius distinctionis allegam tibi · que dicit berechi rabbi ea⁹ qui habetur ibi sic
Rabbi symeon dicit inspirauit seu supplantauit deus spiritu suum ⁊ creatus e mundus sicut in ꝓ⁹ᵃ de
spiritu oris eius omis virtus eorum · hec in glo· predicta · Et quo ꝫ q̃ hoc quod dicit spiritu oris eius
intellig⁹ est ꝑ modũ inspirationis seu supplantationis quem in libris creatus a quibus tu loquit⁹ de deus
necesse est utique aliquã scientiam non nisi ab intellecto procedere · sic aperte q̃ illa res inspira
ta sit deus cum nichil est in deo quin sit deus silr⁹ necesse est q̃ sit aliud ab inspirante ex necessitate ex

Saulus positionis relatione ⁊ hoc manifeste q̃ sonat exp̃ositioni mee · quis doctorũ nros est tã unus singularis
Licet ille raby Symeon que allegas fuit de magnis tamen · cui⁹ dicta non sic sustinet ad q̃cludendũ
in tanta materia · et ideo si alias auctoritates habes ad probandũ q̃ spũs oris sui sit deus allega

Paulus Licet verũ est q̃ raby Symeon alle
quem tibi allegam ⁊ tu unus doc
tor tã dicta sua hui⁹ auctoritatem
a ceteris doctoribus tuis magnã⁹ sua ex posterio in hoc loco non fuit ꝓbata seu condempnata nec
erat⁹ legi⁹ ꝓmulgata esse ab alijs ꝫ collocata fuit in illo libro antiquo sup allegato tã quã vera tuo
rum impugnatiuus fidei veritati Nichilomin⁹ tã ex quo alia vna auctoꝝ allegabo tibi unam que tibi ꝫ sufficiat
que quidem auctoꝝ altius ꝓphe dicit⁹ ysaye qui de misteriis fidei nre quia plurima ⁊ magna
ꝑhibent dicit· ego in cal⁰ plurij · sic credite ad me audite hoc non a principio mihi abscondito fui⁹
ex tempore quo facta fuit ibi eram · ⁊ nunc dñs deus misit me ⁊ spũs eius · Heec ille · Et quia auctoꝝ

auĉte habes palle qui a pncipio non in abscondito locutus fuit sp̃s ꝑ̃ deus qui a pd̃ꝰ tũ populu
istitem ad se applicuit eis dando legem m synay non mabscondito locutus est sp̃s pala ⁊ publice
auĉtis audiĉtibus legem dedit vt habe⁹ ep̃. pp̃. qm quidem datꝰ in eodem tempoꝝ sp̃ dat̃ois l̃ge
ibi erat ⁊ quia ꝑ̃ dat qm loquuty ē palam mdatoe legis postea fuit missꝰ in mundꝫ p assũptiõ
carnis ad redimẽdũ genus hnanũ de qua de qua assũpt̃oe in dnr. sc̃. deo dicit ē assendũ ad dñr
⁊ nũc deus misit me ⁊ spus eius sc̃s qua auĉte mũ de essimuĉtur tres ep̃ones tres psõne
dine de quar quali necesse est dicer̃ q̃ est deus ep̃s ꝯ ibi deus missus qui stati de se ay
pdicant non a pncipio in abscondito locutus sum ⁊ sil hr̃ ep̃s ibi deus misit nũ dicit
dñs misit me ℣ hr̃ ep̃s ibi sp̃s dei mutatꝰ ei subdit ⁊ spus eius sc̃s misit me deus
ꝯ nullo mõ intelligi debet missus nisi a deo ⁊ sic ep̃s ista auĉte plane ⁊ sine intellect hr
distinctio trin ꝑsonar̃ in dñs quatuꝫ 3a parsona ē spus sc̃us qm est verus deus in qua
dicitur q̃ spus dei deꝰ misit est tꝫ distinctus a deo misso de quo dicꝰ dñs misit me qua
inter mitentem ⁊ missum necꝫ est distinctio ꝑsonalis · nec ĉtã sc̃ consona hr̃ ⁊ io ep̃s illa

Quo ꝑsupponꝫ in oppositoe hui⁹ auĉtꝰ vsq̃ · que no ꝓbas auĉte non habes intentu ꝑmo ex
ꝑsupponꝫ q̃ ille de quo dicitur q̃ fuit missus a deo ē verus deus qui legem dedit genti nre
israheliticre q̃d non ē verũ negr̃ ex no stri contra ep̃onẽ illud quod hr̃ dicꝰ ⁊ nũc dñs
misit me De ysaia qm fuit a deo missus vt hic vsq̃. ubi nũ dicꝰ a deo que mittam aut quis
ibit pro nobis ꝑ̃ vsaias ecce ego mitto me ex dñs deꝰ ut Vade ⁊ die populo huic etc hr̃
de ista missõe nihil hor loco loquit̃ ꝓpheta non valet ꝯ hoc dicꝰ q̃ iste missus a deo dicit de se
statim supra a tempoꝝ quo fuerat ibi erat quod medi⁹ a tempoꝝ dat̃ois legis usq̃ ad
vsaiam nondum erat natus vt est manifestũ hr̃ ex̃ non obstat predicte ep̃ositõi q̃ int
negr̃ nũc dicit sicut in monte synay moysi ĉcepit legem a deo sic eodem tempoꝝ ⁊ loco
omnes ꝓphete fuerunt ibi quatꝫ ad deum ⁊ ibidem ĉcepit vnusquisq̃ ꝓpheta suum quia postea
quilibet eorũ tempoꝝ sibi ꝓphetauit ⁊ hanc sententiã tenet omis negr̃ antiquus nri fere qui hnt
passim ep̃onẽ hr̃ ep̃s hanc auĉte sm̃ hanc sua vera ep̃onẽ nõ concludit nisi ex vnus dcr
qui ysaiam misit Spus ex̃ dei de quo hic dr̃ q̃ misit vsaiã non ē verus deus hr̃ ē spus
ꝓphetic⁹ creatus que habuit ysaiam a deo ⁊ quem ysaiam ꝓphetauit hr̃ si vra hanc auĉtẽ
intelligis michi fiet pro te racoe ꝓdicta // 2o ꝓsupponis in tua ep̃ositõe q̃ verus deus
fuit missus a deo p assũptiõ carnis q̃d non probas nec probari ualebis Item sc̃ quedam
in hui⁹ precedentia ⁊ sequentia hanc auĉtẽ q̃ nullo mõ consonãt tue ep̃ositõi q̃ dicti sufficiunt
pmitt ad tua ep̃ositõi euacuanda ideo illa ad pns omitto · Hic dicitur · nunc dñs misit me
℣ ep̃ositio negrorũ nrorũ in qua dicit q̃ ysaias ē ille de quo iste est manifeste falsa tota
fundata in fundamẽto falso ⁊ erroneo fundatur ex̃ in hoc q̃ ista ysaie ⁊ alie aliorũ ꝓphar
fuerunt in mõte synai tempoꝝ dationis legis antiqui ꝑ̃ nascerentur ⁊ ibidem ĉcepisse ꝓphe
tare sicut prout tu notꝫ erroꝝ ⁊ vnꝫ est q̃ tui autores hoc asserũt in predicta ep̃one
ꝑ hoc est manifestũ sm̃ Nam sm̃ naturales rationes dictum est aiã rationalis tunc incipit esse tũ
in corpe humano sibi coaptatꝫ in fundr̃ aiã ex̃ sm̃ veros suos ꝓphetas traditum ē
perfecto corporis physici organici vt habet in 2o de aiã constat aut q̃ illud q̃ non ē perfecto
alicui⁹ corporis physici organici vt habetur in 2o de aiã no habet esse ex̃ form̃ eius ⁊ sic
patꝫ q̃ ꝑdicta fundamentũ ē falsum q̃ aut sit erroneũ patꝫ Nam hoc est ꝯ sacre scripture
testimoniũ Ie ex̃ zacha⁹ ꝑ̃. Ego dñs formans spm̃ hois in me⁰ eius quod verbum ep̃onit a Raby
salomon ⁊ a rabi. qui⁹ q̃ form̃ ad ꝑdicta differũ aie dicunt ex̃ q̃ per hoc q̃d dicit formans spm̃
hois in me⁰ eius intellexit q̃ creator creat aiã in ꝑfectione figure corporis humani ⁊ ē vera ex
positio predicti verbi hoc ex̃ consonat huic quod dicit geñ in forma dei fecit deus hominem de limo
terre ⁊ inspirauit in faciem eius spiraculum vite ⁊ factus ē homo in aiam viventem ex quo
patꝫ q̃ aiã creatur ⁊ infunditur in corpus humanum forte ⁊ sic patꝫ q̃ nullo mõ de ysaia
pot intelligi q̃d q̃d dicit a tpe quo fuerat ibi erum q̃d intelligit a tpe dationis legis sm̃ omes
nec erum q̃ ibi legit immediate ante sc̃s illo apud me abscondito locutus sum de ysaia intelligit

-nec de aliquo hac pmo mſi ꝺn̄o ꝺ deo legislatore dotteres cū tm̄ n h qm̄ dic̄ mq̄mkd
ep̄o ꝺ̄ns. Venerunt mdefectū ſ̄ḃ̄ray ⁊ rpsum metati ſ̄t̄ in deſito ⁊ pressū dicūt q̄ hoc q̄nod
dicitur p̄ ysayam Non a principio nō abscondito loc̄uty sum. mtellē de dicēd̄ legē ⁊ pphē
fuit dand̄ ⁊ est sm̄a rōis omn̄ ⁊ positorū hui⁹ ⁊ equo stq̄m manifeste q̄ illud q̄nod t̄ mte
meadem tempestate dicitur ſ̄t̄ nr̄ ꝺn̄s mſit me ⁊ ꝑpes eius mtelligē ꝺ illo q̄ nō a pn̄cō
in abscondito loc̄utus est &c. q̄nod non mſi de vero deo mtelligi potest. Ad hoc autem
q̄ dicis me ꝓsuppone q̄ non prdo ſ̄ḃ̄ q̄ verus deus missus ē per assūptā carnē ⁊ vm̄ deus
q̄ hoc non tibi probatū vsq̄ me ſ̄ḃ̄ hoc per dei gr̄am probaturū sim̄ in sequēti dis. vbi ⁊ dn̄t
vp̄i est agendum Ad 2m̄ vero q̄ dicis q̄ ſ̄t̄ q̄ꝺā mpositā ante̅ predentia ⁊ sequentia q̄ nullo
mō consonat mee oppositiōi oppone illa ⁊ deo dante sufficienter respondebo tibi

Paulus Intrequā de alijs predentibꝫ ⁊ sequentibus contra te altercari nolo tibi ostendēdo q̄ hec verba q̄
allegas sm̄ te oppositū faciūt manifeste contra te Dic̄ em̄ ex istis verbis ſ̄m̄ nr̄ dn̄s mſit
me ⁊ ꝑpes eius ostenꝺ q̄ mdūm̄ ſ̄t̄ tres psone distincte ſ̄t̄ deus mittens ⁊ ꝑpes ſ̄ḃ̄ mit-
tens ⁊ filius dei missus Sed si hoc attendis ea hui⁹ verbis sequetur q̄ ſ̄t̄ quatuor ꝑsone
dīne q̄ nec credo tu cre⁹ non admittes Dicis assūptum p̄ḃ̄ nam ꝺ̄ictis verbis hui⁹ p̄
ostenꝺitur deus non em̄ dic̄it ⁊ mē dn̄s mſit me ex̄e dno deus cre⁹ q̄ ille missꝫ ē deus
⁊ ſ̄t̄ ſ̄t̄ tres psone dicis cre⁹ q̄ mhor q̄ sequ⁹ ⁊ ꝑpes eius oppin⁹ alia ꝑsona dīna mit
tens quā cre⁹ asserit deum mittentem ⁊ sic sm̄ te ſ̄t̄ quatuor persone dīne q̄ tu nec ne-
gas nullo mō admittes. Mysterio ſ̄t̄e tm̄itatis assentiri oportet diligent̄ studiū ꝑbēs attendas

Paulus Dicis tibi q̄ tu de hoc non ant̄ sufficientius vnde in ꝑdicto debes attendere sententiā in qua
illa duo nouā ponūtur ſ̄t̄ illa ꝑ quibus in tuis locis mā habetur dns deus ꝑmū em̄ non
quod ponit ibi ē adonay. Scripti tui hui⁹ locis a. d. n. y. dicūt quibus notis ꝑma sufficiens
ē dns deus 2m̄ nomen quod ibi ponit ē no⁹ dn̄s th. tetragrammaton quod ē nomē dei ꝑ
⁊ incōmunicabile creaturis quod quidem nomē scribitur tui alius locis a ꝑdict⁹ ſ̄t̄ y. h. u. h. vnde
si ꝑdicte transferentur hec nouā sm̄ veritatē hebraycē lingue dicentur sic ⁊ mē dns mittit
ꝑdictū y. h. u. h. mſit me ⁊ sic illa duo nouā quorū ꝑma est ꝑdictū dn̄s ⁊ altud ē nomē
adiectū multo mō signāt duo suppositi ſ̄t̄ tuū vm̄ ⁊ ideo ratio tua non stat cōtra me q̄
illud duobus nōibus ꝑmis habemꝰ vm̄ suppositum ſ̄t̄ ꝑsonā patris in hꝭ q̄ dn̄s mſit
me habemꝰ 2m̄ suppositū ſ̄t̄ ꝑsonā filij missi mhor q̄ dn̄s ⁊ ꝑpes eius habemꝰ tm̄
suppositū ſ̄ ꝑsonam ꝑpes ſ̄t̄ vnde mhor auctē non solū tres ꝑsone dīne oppinūtur
distincte ſ̄ etiam ordo earū ostenditur q̄ ꝛō si habes alias obiectiones habes q̄ tua mecum
exposcēs, pone eas vt videam⁹ cui⁹ valoris sint. Cū xviij^m magno ostendi⁹ expō⁹ auctus

Paulus Si bene strutentur predentia ⁊ sequentia hanc vsq̄ſ̄ḃ̄ dicta extense vt ex illa ꝑne
auctoꝝ quā allegas manifeste ꝑz q̄ ꝓphēta nō lo. mtellēa mtentū probe ſ̄ḃ̄ dicti.
hic de messia seu ꝓpō venturo ſ̄ de nro qui populū ſ̄t̄l redemit de babilonica captiuitate lo.
on statim ante ꝑdicta verba que allegas dns dilexit eū ⁊ fuerat voluntate sua in babi-
lonem ⁊ brachion sm̄ mi caldeoꝝ Ego lorum⁹ sim⁹ ⁊ vorum eū admoui eū ⁊ dura est via eius
q̄ quidē verba sm̄ omn̄s expositores tam catholicos quā hebreos exponunt de toto quē dns dilexit
ad faciendū voluntatem suam in babilone educendo populū suū de illa captiuitate ad ꝓ ven-
tus fuit adeo vt habē vsq̄ ad tu ⁊ prosperatus in via sua vt habē esdre p̄mo ⁊ ſ̄t̄ sententiā
attendite ad me &c. que est auctoꝝ p te allegata. Post aut dictam auctoꝝ q̄ quibus dā que
sequūtur ad illam pertinentibus sequ⁹ mhā Surrexerūt de babilone fugite a caldeis in uoce
exultationis annūciate audite hoc offerte illud vsq̄ ad extremū terre ⁊ dicite redemit
dns populū suū iacob. Que quidem verba ab oībus exponūtur ad hui⁹ de redemptōe a babilo
nica captiuitate non aut de redemptione ꝑ messiam ꝓmissū vñ mirandū est veritatē hui⁹ q̄
auctoꝝ tua q̄ mter predentia ⁊ sequentia ponit ex pma ꝑte de messia ⁊ de redemptōe sua grue
te mtendis ſ̄ magis ꝺ̄ponenter exponenda est de eadem redemptōe babilonica ad quam
annūciandam ysaias ibidem dic⁹ mſſus a deo cui deo ei dic⁹ dns mſit me &c. q̄ quidē on-

dari a deo qui creauit celū & terrā & qui eduxit israelem de egipto nō em dubiū te credē q̄ totā tri
nitatē creauit mundum & eduxit israelem de egipto & sīc si bñ cōsideres tuā expositiō tibi ipi gderet
Indubie concedo tibi q̄ ista trinitas que ē vnus deus creauit mundum spūs & eduxit isral de egipto & Paulus
cetera legem dedit moysi Nam sīm veram fidem mythonicā opa sc̄e trinitatis indiuisa sūt ab ēē dispositio
em personarū in diuinis solū est sīm relationes originales que ab intra trāsmouēt nō sūt in hoc tñ sunt q̄
sacra scriptura aliqua opera diuina appropriant certis personis sicut illa que ptinet ad potentiam
appropriat deo patri talia que ad sapiam appropriantur filio spūs q̄ ad bonitatē appropriant spūi sc̄o & quia
dicio legis ptinet ad sapientiam ideo appropriat filio non intelligendo q̄ sit tpm̄ filii sīc q̄ nō sit tōc tot
trinitati Dicō em est in hac mā inter appropriata & propria q̄ de istis ad plus non ē curandū sed te
nendum aliquibus sūt illustratiua in fide Ca. xv. Vnde p aliquas auctes q̄ spūs sanctus ē deus q̄ Franciscus
Adhuc non plene probatis nō q̄ spūs habitos & sancti sanctificatores spūs dicūt esse creaturam
spūs sīt deus nos em bñ credimus spūm & similiter expone ad illa ubi dr̄ spūs dñi ferebat sup aquas
ratiōnis sancti esse aliq̄d a deo creatū quod est quod scriptum de quo pōt spūs sanctus non auferas a me
qm̄ quidē spūs sanctus loquit in ppheta mittit dñs regit dominus in scripturis dei locutus ē in me & q
spūs sanctus sīt verus deus nūc me credimus nec auctes p te allegate hoc plene ostendunt
Eoquio spūs sanctus credēs esse ch̄m et credēs scripturis locutis in ppheta patet p te allegatas testimōia quoq̄ tu debuisses Paulus
vere credē deum verū esse vel aliqua scriptura intellectualis a corpore separata & non ē diuidendum
q̄ sīt aliqua scriptura intellectualis a corpe separata creatura separata a corpore q̄ sīc esse angelum vel
aiam alicuius beati separata & nō pōt q̄ nō sit in phoz nāturalis nec enim sanctorum testimonia scripturarum
scripturarum habetur q̄ sit aliqua scriptura intellectualis creatura separata a corpore nisi angeli
nec dicta sanctorum concederes & sic remanet q̄ spūs sanctus & quo scriptura loquit sit deus pter auctes
auctes predicte p me allegate satis ostendit & ad maiorē habundantiam ad hoc ostendam
tibi auctes quibus concedere rogo q̄ spūs sanctus est deus per quas auctes plene ad hoc spūs sc̄i at
tribuitur Illud quod solus dei est manifestū est em apud doctores nostros & sanctos quos & solus dei ē ee
subiecti per essentiā primaj & potentiam nam hoc ptinet ad infinitatē essentie & potentie dīne q̄ nulli
creature competit nam quelibet creatura sit finita p̄ta hoc esse subiecti attribuit spūi dei qui ē spūs sanctus
unde in ps̄ cum scripsit dicē probasti me & dicitur Quo ibo a spū tuo & a facie tua quo fugiam
Si ascendero in celū tu ibi es & Eoquio patet q̄ spūs dei est subiecti tm̄ quia xp̄c deus filius Job. xxvi. Spūs le
Spūs dei fecit me & spiraculū omnipotentis vivificauit me constat aut q̄ fuerit homo & vivificauit eum solus dei est Doctores etiaj tui antiqui de spū sco quos loquentes ei attribuunt eā q
ad solū deum pertinent

Allegis illos doctores nostros hoc dicentes & magna super genesim aliud verbū Spūs dñi ferebat sup Paulus
in illo libro qui dicit bereschrubba que est glo. aquas quaritur quid est ille spūs dei de quo dicit
& spūs dei ferebatur super aquas & respondetur hoc est spūs messie & quo in ysai. legitur & requie- Paulus
escet super eū spūs dñi spūs sapie & intellectus &c ysa. vi. hec inglo. predicta tam maiori q̄
minori Item in predicta glo. genesim q̄dā le. rabi Symeon dixit quid est illud quod le. mōstrat spūs ore
eius oris virtus eius vt est inspiratum deum suum & benedictus spiritū oris sui & creatus ē mundus
& cunctis & malis stellis patet spiritum dñi ferebatur super aquas modicū sunt pro te pos Paulus
Alla glo. quā allegas super illud verbū Spūs sum em respondeō q̄ spūs messie ē aia eius spe
cialis in scripturis aia humana dicitur spūs bñ Zachar. q̄dā tales Ego dñs formans spūm hois in me
eius quod intelligi de aia q̄ stat aut q̄ creatā sm te aia xp̄i seu messie non est deus nec creata aliud
q̄ dictum dicitur Spūs dñi ferebatur super aquas intelligendū ē de xp̄o deo tm̄ quia tu deus sīc oro
immobilis non potest verificari de xp̄o q̄ verificari ferebat quia hoc importat motū sīc q̄ si per hoc q̄ dr̄
hic spūs dei intelligat xp̄c deus quē dicis esse creatū p̄sonam mōdus imperfectus esset q̄ in rea
tione mundi fieret mentio de spū sco quem dicis ee tertiā p̄sonā & nō de filio dei quē dicis esse ly
Ad auctoritatem tuam quā allegas spūs rabi Symeon nichil aliud ostendit dicit in illud quod p̄. cōmi cam
dixi ad quod per te fuit responsum est aia humana que creata fuit in exordio nisi tantū quo nisi sa Paulus
Concedo tibi q̄ aia xp̄i non ē deus sed fuit in corpore de humano sicut dictum est & ostensū sup d' alias

productoras rerū creatarū mq̄tatum mchndit ꝙsenalia ac̄ butta dīna ſ. poſcētiā q̄ aſſūpſit pri
ſtinā q̄ applicatur filio ⁊ valitatem q̄ applicatur ſpūſto vt p doctores nros iſta plenius dicūdatur

Ostende mi vnde habes q̄ ſcām ſcripturā vel a doctoribus nris q̄ mhor q̄ dicitur ſupiꝰ ꝙ creauit deus intelligam⁹ i filio vel verbo ſeu in ſapiēcia a deo concepta mirabile en̄ eſt in oculis meis ſi hoc poſſes reperire. ⁊ra mouſi gerundēſ q̄m inter ceteros expoſitores tuos d̄r quod dr habes expreſſe in glo. inter poſt eſſe magis eruditus in ſcripturis dīne legis ⁊ quidem ⁊ra moy. ſuper aliud verbū ꝙ priꝰ creauit deus tuū diſcipulo ſeu auditori ſuo ſit alloqtur ſi mirus intelligēr ſcripturā hmōi dicit verſicl ſic in principio ꝙ quo ſcīt ꝙ ſm̄ vīa veritatis ſcripturā loquens de inferioribus ait in ſublimibus dicit en̄ verſicl ⁊ in priꝰ ait in ſapiā que eſt principiū principiorū & ideo in tē ſtatē ſcripturā dīna in loco vbi dr̄ here ſicl ſeu in priꝰ habetur in ſapiā here ille & q̄a audiſte habes intentū meū ſupradcm

Ad hoc ꝙ illa glo. ⁊ra moy. non habetur ꝙ illa ſapia q̄ ſigitur in dr̄ here ſicl ſeu in priꝰ ſit a deo cōcepta ſic vt diſtingatur realiter ab ipo deo cōcipiente h̄ en̄ requiritur ad hoc q̄ tribus ſcripturis dicatur verbū concepta ſeu filius genitus ꝙd tu oſtendere p̄ſumis

Ille ſapientiſſimꝰ Salon volens de ſapientia a deo genita aliquid loqui ad cōcitandā audientiā de tanta re attentionem in perſona ſapie ſic premittit in hīs q̄ audite q̄ de rebꝰ magnis locuta ſum q̄ ⁊ iſta q̄ dicitura ſu magna ſūt ⁊ audītu digna ꝙſides en̄ eſt ex auditu doctores en̄ tui cū loquūtur de aliqua re q̄ a deo ſint eis vel patribus reuelata ſemp conſueuerūt dicere hoc habetur ex auditu ſeu ex ore auditus hoc eſt ſapies ſapie dicebat audite q̄ dicturus ſum ⁊ iſta habentur non ex mēſtōe ⁊ ſcē de rebus magnis locuturus ſum ⁊ hmōi alia tractaturꝰ dr̄ audite q̄a priūcipalia loquar principia en̄ nō habet ſtīe q̄ ſed principalia mpō p ſupplemētum fa q̄a vera ex traditōe ſeu ex auditu altioris ſtie vt phūs in poſterioribus dicit ⁊ ea principia ſeu principalia doctrine dīne oz q̄ ꝓ ſupponantur cognitam veram ⁊ probatā ex auditu altioris ſtie q̄ quidem ſtīa eſt ſtīa dīna per nos reuelatoꝰ talia principia habentur quoꝫ cōtra infra cap̄lo ſa pientia ꝓdicta quibus dā mirabilis que pertinet ad cognitionē principiorū dei q̄ ⁊ talia ſūt hec principia ſeu magna vel de quibus locutura erat ſic diuersis deus possedit me in principio ante mūdi ſuarum cōgnitionū quādoq̄ fuit ab initio ab eterno ordinata ſic ſum ⁊ ex antiquis antiqua fuit fierent nodū erant abyſſi ⁊ ego iā cōcepta eram nec dū fontes aquarū emanauerāt nec dū montes mole grauī cōſtituti erant ante colles ego parturiebar adhuc terra nō fecerat ⁊ flumina ⁊ cardines orbis terre q̄ ſupponebat celos aderā q̄n certa lege ⁊ gyro vallabat abyſſos &c vſq̄ ibi cū illo erā cuncta q̄ponēs ego quibus diligenter conſideratis habes manifeſte q̄ aliqua ſapia erat in deo in mūdi conſtitutiōe que quidē ſapia erat concepta a deo non creata ſeu facta ⁊ erat in deo cuncta q̄ponens ſ. ordīa q̄ priꝰ mordio rerū fuerūt a deo creatā que ordīa fuere in p̄dicta diuīte tangūt² que quidē ſapia ante mūdi conſtitutiōē erat ſemper in deo ⁊ a deo concepta ⁊ ꝓ quā deus fuit cuncta componens non pōt eſſe niſi deus aliquis ſequere q̄ nō ſolus deus eſſet creator mūdi ſ. deus ⁊ illa ſapia ꝓ quā mūdū creauit ⁊ ſic eſſent duo creatores mūdi quod nephas eſt apud te ſicut ⁊ apud nos

Antequā aliquid dicam en̄ hoc q̄ aſſeris de ſapia a deo concepta volo tibi oſtendere q̄ tranſlatores tuos non vere tranſtulit quandam deos in p̄dicta diuīte contextā magna quidem deoe magna vis tue rationis conſiſtit vbi en̄ dicit tranſlator tuus en̄ illo erā cuncta q̄ponens in veritate hebraica dicit en̄ illo ſeu apud illū erā amon hec aut dictio amon his hīs multas mīpretatiōes in multis en̄ ſūt cuncta componens hīs ex veritate hre nō habes ex predictis diuīte q̄ ſa ſapia illa quā dicit a deo ce concepta ſit cum deo vel apud deū cuncta q̄ponēs et ſic dicendū q̄ illa ſapia de qua ſapies loqt̄ non eſt deus quod tu tui ex hac diuīte principali probare p̄ſumebas.

Deū deus q̄ iſta dictio amon in hebraico multas habet mīpretationes ꝓ doctores tui in hoc loco iſte deos mīpretati ſūt q̄ formāt ad tranſlationē cuncta hīs in greco q̄ dicit here ſicl cuncta hīs ſup illud verbū ſupiꝰ creauit deus volentes exponē iſta dictio cuncta here ſicl in priꝰ quod in

hebraycō dicitur mrestch. cōcordat̄ ꝝ dicꝫ restch cum illa alia dicē cui ſit q̄ pm̄ cū pce-
dēte auctē p̄ē per me allegata vbi din̄ dicit̄ possedit me in restch & in principio viarū suar̄
In eodem loco allegant verbū ſapiēcie ſi ꝙ apud eū dicit̄ & ibidem ꝝ dicꝫ dicit̄ multi-
pliciter misplantes finaliꝫ ſic dicit dicit est artifex lepidꝰ cū dei dicebat ego fui mīs̄ cui-
artis dei ſi & benedicti in ma seculi lepidꝰ cū mundialis edificatis palatia non edificat ea nisi
habeat exemplaria & descriptōes vt sciat q̄d fabricari est camerā & cubicula seu cellaria
ſic etiam deus ihūs & bndictꝰ respiciens in lege creauit seculū vnde & lepidꝰ dicit bereschit. & in
principio creauit deus non est dicit restch ſi principiū in lepidꝰ vt dicꝫ est pro. vbi deus possedit me
restch & principiū viē sue hec inglo. ex q̄ habet manifeste q̄ dicit dicit ſic artifex seu artificiosꝰ
vel artem & hoc manifeste corrodat̄ in trāslatōe mea q̄ dicit in illo cui tota q̄ dicit
cui artifex tota componit ſi cui explicauerit p ex̄m de rege edificate vt in sua epistola dicit
rontime & ſic est manifestū q̄ pm̄ doctores tuos supra predicta a deo concepta in mundi consti-
tutōe & illa p q̄ mundū deus creauit sunt per artem artifex- seu artificiatū p dicit

Sanctus Verū e q̄ ſt̄ nr̄i doctorū opponit ſi hec sapiēcia dicit de lege dei q̄d ꝙ intelligit d̄ lege mosayca nō
dicit de sapiēcia quia tu dicis esse dei & tibi contingit alter disputatiū seu totendendo potuit accipere
Paulus in disputatiōnibus dyaletice seu in mundi & opinatiōibus sine aduersarij illud quod pro se fuit relicto alio
quod nō fuit pro se presertim cū illud relictū sit manifeste falsum vñ in proposito expedita
auctē tibi ostendo q̄ pm̄ doctores tuos verū est q̄ dicit in hoc loco sapiēcie seu artificiosꝰ
quod fuit pro me & pro trāslatione mea ſi q̄ vltiꝰ dicit q̄ illa artis seu artificiosꝰ e lepidꝰ ſi
mosayca vt tu asseris hoc est non solum sibi ſi ridiculosū & forte abstinendū dicē tibi q̄ lepidꝰ
mosayca aliqua legis esse antiqua simili data & mote sinai nec etiā tempoꝝ patriarcharū ibi
quia sibi soli esset, & esse ante mundi constitutōem q̄ nullus homo crearet qui ea intelligeꝝ seu
abstinuerat de pluma cui legitur geñ i. Non cui placerat deus deus super terrā eo q̄ homo nō erat
qui operaretur terrā vñ a sibi seu a forteꝝ nullo & crudeli q̄ lepidꝰ simili p̄dicti q̄ hō non
dū erat in mundo tutum quia si lepidꝰ illa p q̄ deus fecit mundū similiꝰ alicui esset deū quis se
quereretur q̄ deus minus p̄fecte q̄ dicit mundū q̄ aliquis artifex q̄dam sua artificiata quod
est non solū falsū ſi absurdū quia ſi ea hoc & artifex q̄dam sua artificiata q̄ arte sibi &
misericordia deus vero sua tota potiꝰ q̄dam mundum per artem sibi ex misericordiam q̄d diuersi
perfectiōnis creaturis rerū a deo facte quia deus sua hoc indigenti admixtiō exteriori ad crea-
tionem mundi.

Sanctus Cum dicit in quo ponit q̄dam obiectiones in doctorū contra veritatē grāe q̄
fidei catholice q̄fitetur esse in dictis q̄ quidē obiectiones solūmodo ꝙ ea
fine declaratur q̄ in ḡnti tractatu vbi solū agitur de scrutinio scripturaꝝ
non ē tractandū de ordinis differentiarum que ad hoc misterium p̄tinet

Propositio tua vera
q̄dē q̄ artem p̄
mullo mō q̄ sanat
ratiōi q̄ cui supra dicta q̄ quia deus fecit mundū sit a deo genita sic vt a deo generante realiꝫ distinguat
tur nullo mō potest a mente tollere quantūcūq; quis tu ſi dicere in vi rōis eā q̄ de deo dicit
no ſit intellecta sua modo infinita creatura sine ſit tor ſi sua similitudine creatiua q̄ ſit intellec
tualis sibi esse q̄ genita mentis intellecta est sua emanatiua intelligibilem prius verbū intelli
gibile a proferente seu a dicente distinguitur q̄ quidem emanatiū non fuisset in ipsa rem
mēte ſi mēs manet ad hanc sua q̄dam tua declaratiua nullo mō dicendi est q̄ mentis sit genita
ner ꝙ quis generans & genitꝰ seu pater & filius in hoc cui & in angelo inquibus e aliqua
emanatio intelligibilis ſi quia est meus intelligens & intellectus non ty in hoc seu i angelo
dicē genita sit vt intelligens pr̄ dicit & illud q̄d intelligit filius ergo ner mentis mee p
dicte emanatiōis intelligendū est esse genitaꝝ sua quia ibi pr̄ dicit pater & filius ſi d̄ mee ge
niti est vt compiat esse a generante & sit oportꝰ q̄ genitꝰ habeat ce receptū & ꝙ quis q̄ no sit p
se subsistens q̄ repugnat p̄fectoi dine entis esse est esse subsistens ea quibus pt̄ q̄ omnibus genitꝰ

Paulus Verū est p̄t tibi dixi q̄ genita i. mentis no e intellecta sua similitudine genitoris esse sit deus
rem completā ſi sua sibi rem emanatiōis intellectibi rerū ſi mentis attendē deb q̄ nulla res
creata ty deo applicatur q̄ inter illam rem & dm sit maior similitudo q̄ stra similitudo antep a rebꝰ

[illegible] vsq; ꝙ tm. Cui ergo silen fenstris deꝰ tc ꝙ nasco est. Nã p̃ſtio dñi c̃ mſinita p̃ſtio
aut creatne creatꝝ finita est. inter finitu autem t infinitum non est dandꝫ ꝓportio. Vt ei ep
p̃ſtionẽ alterius creatne q̃ q̃dem perfectio finita c̃ silitudine acceptꝫ ad dñam p̃ſtionẽ q̃ c infinita
est. q; semp̃ vincat maior dissilitudo. ex quo vltiꝰ sequit q; quanticq; silitudine a rebus creatis
deo accepta est. amonẽ adeo omnis mp̃ſtionis q; in hmoi p̃ſtione rei create intelligitur. seu c̃cipitur
p̃bi grã dicꝫ nisi de ea silitudine q̃ sequit creatne in
cognitione nra a sensibilibus seu a rebus creatis sit accepta. Et sitꝫ q; sequã creata angelica seu humana c
quadda actus in ꝓpõe subiecto quod nulle nõ deo cõpetit cum nullus actus nr̃e seu q; perfectionis q; deꝰ est
est. nisi actꝰ dñi q; est tc ni actꝰ dñi q; deo sequit vel dicitꝫ q; nisi c sequã est q; intelligat ea esse ne
cessario quo in creatura in quibus c p̃ accidens. Et cessario quo appetit sitꝫ sequã p̃ se subsistes
hm in ꝓpõe hꝫ nisi dicitꝫ actꝰ verbi seu sequi q; predicat a dicente verbi intelligibil
q; in nobis procedit sm intelligibilem operis nr̃i. Et hoc silitudo c oia deficiunt ea a p̃ſtione eius
nascentis verbi dñi. nisi ꝑ speciale misit q; verbi in nobis procedit sm intelligibilem operationem
nr̃i est eiusdem nr̃i rei. ex quo procedit tc id quod intellectꝰ in nobis seu a nobis non dicit filiꝰ dñi nr̃i
cum filius est q; ipse eiusdem nr̃i rei. in pr̃e intellectꝰ aut dñi. et qui subsistit intelligendo quodammodo distincte
te concedere hm verbi nisi dicitꝫ precedentis procedit vt subsistens eiusdem nr̃e rei. ille a quo procedit
qua ratione ꝓpe dicitur genitꝰ et filius hꝫ in aliis alleꝰ d' dñna scripturarum sepissime dicꝫ
q; ad genitꝰ pueros pertinet sitꝫ recipere vt ei dicit. Ego genui eos filios et partus verum dicit
ego parturiebam. sm intellectꝰ aut nr̃os vtiq; nouꝰ q; ipse in nr̃o intellectu nouum aliquid
de nouo apprehensu nr̃o aut vtiq; notitia silitudo in non sit ibi receptibilis nisi sitꝫ intelligendo in
telligat. Idem vero q; dicitur de quo si nisi deo esset aliquis gentis. aliud esse receptum alibi ꝑ quod oc
acceptum est. receptum in aliquo subo tota enim substantia rei create. accipitur. adeo ne sitꝫ habz aliquid
subm receptum hꝫ gentis nisi dicitꝫ accipit esse a generante nisi aliud esse c receptum in aliqua
materia seu subo. Et cum repugnaret subsistere ce dictum hꝫ filius nisi dicitꝫ q; procedit ab
alio hꝫ ce dicꝫ nisi q; aliud ab ce dicto quod hꝫ ipse cum ꝑfecte dicat quicq; q; procedit a verbi intel
ligibili procedit a principio verbi sicut quereꝫ ad eius ꝑfectionem ptinet. Et attende q;
sm intentionem huius tractatꝰ principalis intendit adhuc aliqua structuram sapientiales q; nisi hoc ego dem
sint d' quo in aliqua hoc mi sterum sanctꝰ habemus nisi aut adhuc structura multiplicatum. et
sup fidei q; ab argumentationibus q; in hac nra fieri seu fieri possit de quibus contrarium mihi nisi
alia seu ꝓfunda tractat. in aliqua relationes origis q; in dicis dictis quia aliqua ꝓpriam. ꝓpter
tes et notiones. et hmoi ad amonendas quasq; hereticas impugnationes q; nisi ꝓficiscerent fieri d' ipse en
tis incepit te sancte illuminator cordis mei fidei aliquid illuminare potentis d' ipse adhuc imporet ubi
precedit hoc aut adhuc structurꝰ sapientiales aliqua et restat predicabile est

In ca° primo ꝓpon° q; ea hor q; fides catholica
hoc ꝓfitet ꝓpter ea verum dñm et non horum
nisi deorsum dicitur ꝓfectum.

Diffinitio decima de sacramento sacerdotum contra misterium dominicae passionis et eorum nouem capitula.

In ca° 2 ostenditꝰ p auctem ꝑs m ꝑs Christe sermocinatꝰ et q; papias est deus et homo
In ca° iij ondit eadem p auctem ꝑs m ꝑs deus prudentia tua regula
In ca° iiij ondit idem p auctem ꝑs m ꝑs Confitebuntur cor mei verbum
In ca° v ondit idem per auctem vsq; in ca° ca°
In ca° vj° ostendit eadem p auctem p auctem semel dixi
In ca° vij idem ondit p vsq; finis scripturis a ꝑs ca° sue ꝓphe et p vsq; finis dieꝝ in ca° vij
In ca° viij ondit eadem p auctem ꝓpheta mihi vsq; ca° 2 zacha xxij°
In ca° ix ostendit eadem p dictu atq; ca° tabernaculi et eadem mpon° primo ꝓ hꝫ tabule sermo

Cum primo in quo ꝓpon° q; ea hoc q; fides catholica ꝓfitet
ꝓpter unum dñm et non horum nisi deorsum dicitur ꝓfectum.

Saulus

Paulus

Saulus

Paulus

Saulus

Paulus

pma pars def d^a ra^m iij^m iij^m

et ideo q̄ ista aūcte nūc p me allegata t̄ mpdicto ra^o p me ꝓpe t vere exposita vna cū tua cō
fessione de hūanitate pp̄i habeo meritū / gratia p̄cedentibus vbi cētā cōtra eius exp̄ssos fuit mr^m me
Benedicto q̄ista aūctas p̄s^te fuit p̄ allegata te altercatū q̄ adhuc ex ista no habes ꝓpositū tuū Nam
hic verū est q̄ ego concedo papam sine honore nullo tñ mō concedēdo q̄ esset deus t homo sm̄ predicta aū
aūcte ſm̄ conaris probare q̄ est deus seu filius dei etiāmsi aut q̄ ste homo

Sm̄ predicta p̄s deus allegans ipi pp̄o filio suo dicit sic Postula a me et dabo tibi gentes hereditā
tem tuā et cōstat aut q̄ ste pp̄us de quo ibidem agitur esset purus deus t nō homo nullo mō q̄a cū
ei postulari aliquid a deo cū sit hō equalis patri huāne nāe eandē potentiā q̄ est ipsa dei essen
tia vñ nūc est q̄ ista verba q̄ postula a me et intelligi sm̄ nām huānam sm̄ quā ipe pp̄us esse ne
queat homo qui requirat cui competit quicq̄ a deo petere aliquid quod non habet t sic ex predicta aūcte hac
Video q̄ sentis contra predictū aūctem ſm̄ volo - Cam^m iij^m m quo ostendit idem p aūctem
exp̄ssas vñ si aliam habes aūctem ad ꝓpo q̄ste mp̄s^o deus mediū tuū vel di-
situ tuū fundandū

Habeo aliā aūctem eiusdem p̄s^te in p̄s qui incipit Deus mediū tuū vel da vbi manifeste agitur de
pp̄o qui ibidem diuinitatis salvator populi p̄sertim humani t pauperū de quo dicit salvas faciet
filios pauperū t et contra pauperū salvus faciet t humiles de quo quidem pp̄o salvatore ibidem dicit
erit nomen eius in seculā t tante soleū permanet nomen eius quā aūctem ꝑ tibi allegaui in q^o ra^o
predicte distinctionis ad probandā gratiā eternā esse in diuinis certa quod longe altercatum et
finaliter mpdicto ra^o fuit tibi ostensum q̄ ea predicta aūcte p̄sertim sm̄ hebraycā veritatē sūpta
ostenduntur manifeste q̄ filius dei de quo in illo p̄s agitur fuit ante seculā t manet meritū non
obstāte multiplicibus tuis cauillationibus ibidem contentis t sic ex eodem p̄s habet q̄ salvator ille pro
missus de quo ibi agit qui verus homo t filius hois est est verus deus et filius dei etiāmsi q̄ est
intentū licet hoc ex replicari illa q̄ fuerit inter nos altercata nisi ex positis hinc p̄s in predicto
ra^o ne fiat repetitio vana t eiusdem que fastidiosa est t ideo remitto te ibi vbi plenius veritas
Habeo mentem tuā circa expositos predicti p̄s circa quā nolo amplius replicare q̄ sat fuit
mpdicto ra^o inter nos discussum ꝑ si alia habes aūctem iudicabim

Sm̄ p̄s qui incipit Exultant cor. meū in verbo p̄s 12° Cam^m iij^m m quo ostendit idem p aūctē p̄s^te
ad hoc deppo qui inter ceteros vnctos a deo qui mp̄s Exultant cor. meū in verbo bonū
tatis vnctionis ipi vocari possit excellentior est t ideo a ipo dicit Unxit te deus deus tuus
oleo letitie p consortibus tuis vbi p̄s psalmo allegatus ipe p^o sic dicit Sedes tua deus in seculū
tu seculi virga directionis virga regni tui que quidē verba d' nullo verificari possit nisi
d' vero deo vt est manifestū multis ex̄ habet sedē dei manā in seculū seculi nisi ipe deus t sic p
ista verba p̄s testatur q̄ ille q̄ tui alloquit est verus deus tui erudiat Sedes tua deus in seculum
seculi Vñ ex hac aūcte habes veritatem a me intentam / Sub quorū quoq; filii fuit facta
ste p̄s exponit a doctoribus multiplicit ſm̄ & dm̄ Siriglo · in prospero statu vt tū fuerit
sub Salomone valde prospere vixerit vt hic in regno vel de assiccro in cui tempore maxime
cheus t alii indei fuerunt honorati vel etiā d̄ rege dauid in cui tempore dauid debellauit mul
tas gentes q̄ vrbanas terre promissionis vt habet in iij regū vñ ipe ꝓpe dicebat p̄s deuote
gladius tuus sit firmus potentissime mende ꝑ ipe protede t regna t ideo p̄s iste nō mirū exp^o
de ipo de quo agitur de quoli ex predictorū regū post exponit t ideo in primo p̄s dicit dns deo ego
aperui meā regi indissimte loquendo ſ non appiando alicui predictorū ipi vel forte alicui alio t quā
uis in p^o versu p̄s^te lo^o mdixit ei dns deo ego opa mea regi tñ li regi melli prosse exercui
gendū est aūthono^a ſ p ea tellēcia respōdi reteroz regū quod pat ex hoc q̄ subdit verba q̄ de
nullo reteroz regum nec de aliquo alio puro hoīe dici possit vt ea tibi p̄dixi eidem ex̄ regi d' q^o
loquit dicit sedes tua deus in seculū seculi quod nullo mō possit verificari de dauid nec de Salomone
nec de assiccro nec de aliquo alio puro hoīe vñ virtute istoz verboz ex̄ instructi matrimo
nialē status p̄s ad p^m qui verus deus est huius sedem dei in seculū seculi t veritus hō q̄
unctus oleo letitie p consortibus suis vt dicit est Iste tūc placo mihi dixit ſ monache q̄ apud vos q̄
valet tertium illud verbū p̄s Speciosus forma p filios hoīm sic tūc subtile pulchitudo tua

Sanctus

Paulus

Sanctus

Paulus

Sanctus

ꝑma pars dñs. dñs mꝰ hꝰ

ꝑncipe patris est nome ꝑncipi natꝰ sm ethie ⁊ hic est sensus planus huius auctꝰ sm q̄ michl
sint ad oppositū tuū- posito tua est ꝓpa ⁊ ꝓnoīdam madmodū opposito tuoꝝ dm sep
Bone sno q̄ hec op- intendit ostendē sacꝝ sptꝰ ⁊ q̄ de ꝑsō vera testimoīa tradit hꝰ
sbone structuris sacris sm̄ huius auctꝰ manifeste ostendit q̄ hec tua exposito ē omo rōi
da hꝰ q̄ irrōnabilibꝰ hꝰ q̄nā nr̄a sētia hrē q̄ hꝰ q̄ cōm̄ mctem atq; nos ⁊ sacꝝ nr
maioris auctis q̄nā ipe ꝓpr. sc. q̄ctū allegꝰ ꝑmā pat nā nulla mō est q̄ deus tot mi
bus vocaret ni vocatione vni ꝑncipi nati sacrꝝ cū multi ab hoc q̄ agit sui natalis fue
rit vocati sm̄, sm̄ nobis adhuc sēn ab angelo vt hysmael ⁊ ysaac ⁊ ioathas nāq̄nā hꝰ m ego
vocauit deus vocē plurib⁹ ⁊ varijs modis sufficisset cū dicit vocauit ei dns ꝑncipe
Nec mira nulla appareat ratio q̄re alia nomā ad dei pertinencia ibi adnigent̄ur-
Sed mira tua sm̄ sint contra tria ea posita nō cū videā esse aliqua ratio q̄a tot nā hyelle
ꝑncipi natus vocetur sufficisse cū dicit sm̄ tuū ꝓpatꝝ ꝑncipi natus ē nobis ⁊ vocabi nō
cuius deus vī multiplicatiue nomē illius ꝑncipi nati sup̄ ꝑhia vide est sm̄ tria ea posita
Secundum mea oppositū quodlibet nomē illius ꝑncipi sigt aliq̄ nobile mpō in hoc cū q̄ dicitur
ꝑncipi natus est nobis designatur q̄nā magna humilitas in nā humana sicut primus humor
est q̄a ceteri maiores etatꝫ sm in hoc aut q̄ dicitur ⁊ filius datus est nobis designa mpō ꝑce
ro nato alia esse nāq̄ sm q̄a non sint nati ⁊ tempaliter dati nobis sm in hoc aut q̄ sequitur
⁊ factus est ꝓpatus super humeri eius ostenditur q̄ ille ꝑncipi natus accepit ⁊ se in gem
legis obseruande hꝰ non esset ad hoc obligatus hꝰ in cristiane caldayci ista verba ⁊ factus e
ꝓpatus super humeri eius transferunt sic ⁊ accepit ⁊ se legem ad obseruanda in hoc q̄
sepm̄ Et vocabitur nomen eius admirabilis designatur q̄ sua nativitas de qua ꝓdicit ꝑci-
natus est nobis fuit magis miraculosa q̄a ex virgine sine semine viri sm in hoc aut q̄ dicit
⁊ consiliarius designatur q̄ ipe ꝑncipi natus erat datorius consilia salutifera sup addita q̄
cepit dyalogi sm in hoc aut q̄ dicitur deus expti eius decretū sm in hoc aut q̄ dicitur fortis de
clarat eius sententiā quē ni eius passione sunt abstandere sm in hoc aut q̄ dicit pater futuri
seculi designatur q̄ ipe habebat mditer omēs electos ad celestem gloriam que ē in futuro seu
lo sm in hoc aut q̄ dicit princeps pacis designatur q̄ ipe datorius erat sibi pacē sc̄z mihi q
no posse ee in peccō mortali q̄d illud ꝑz Non ē pax mihi ossibus meis a facie ꝓcoꝝ meoꝝm
sibi ⁊ patrem sequenda que sequāt oēs sanctos ⁊ sic vides q̄ oia que in hac pmissa ꝓmittūtur sc̄z
ꝓpria ⁊ nobilia ⁊ nō sup̄flua in vocatione illius ꝑncipi nati q̄eda ēm pertinēt ei ꝓpe ex dispōi
sua nā quedam vero ex effectibus eius ⁊ ab⁹ q̄ pertinet ad redemptōm nr̄m ꝑ ipm̄ fruitū inde
multiplex notario predicta ꝓpria ⁊ notabilis ē in ꝑncipi nato de quo agitur ⁊ sc̄z pax mirifica
nabilitas hec exposito sm̄ q̄ aut hec ea posito sit in consilia hec pax ex hoc nā post predicta ver-
ba pallegata sapiēs statuit in hac multiplicabi eius imperiū ⁊ pacis non est finis q̄ verba
mihi nō possūt verificari de ezechia cuius pax habuit finem in breui tempore vt pax in suo hystoria
iiij regū ⁊ ij ꝑalip. sm̄ q̄ sapiēs statuit super solū dauid ⁊ super regnū eius vt confirmet illud ⁊
corroboret vsq; in seculū ridiculū est hoc asserere de ezechia cuius regnū ⁊ imperiū ⁊ pax fuit brevissi
mū notū est de q̄ aut meo nā ista verificantur cuius curia magna sedet ⁊ regnat nō solū celestis
sed etiā terrena confirmata ē a ꝓpo vsq; modicum
Habeo mentem tuam circa hoc ꝑ q̄a dixisti q̄ doctores mei antiqui predicta verba ysaie nō ex
ponebant de ezechia ꝑ de messia volo vt mihi dicas in q̄m sint illi doctores- Iosephe q̄m fuerunt ꝓ magis
Translatio caldayca ꝑ ronache que sunt ordinata ex ore rabi eliezer ⁊ ita- tempus in destructiōis
templi predicta antiochus predicte figurabat ea esse de messia translatio vero hec nequit sm̄ intelli
gi predicta verba dicta de messia ꝑ hoc- ꝑ istum dictionū admirabilis consiliarius deus fortis
pater futuri seculi ꝑnceps pacis hoc solū posuerunt magni consilij angelus-
Translatio hec- interpretum fuit contra hē ꝑ hinc sit ea nolentes expimentes diminute ⁊ sic ymme
te sua pax q̄ in illa verba intelligantur de messia non hꝰ debet credi q̄ ipe sit deus-
Ratio quare hoc subtraxerint nolentes expimentes deitatem ex ꝓpo mihi dixit talis est Ptolomeus
qui tradidit scripturam septuaginta regi ex ethiolomeo regi qui erat gentilis ⁊ hic non dei credebat sic
veri phy non hꝰ credebat misteria ex̄pi sint occulti ⁊ ideo vbicūq; sibi erat mentio de dimitte
ex̄pi sint mihi passu ꝑ manifestum ⁊ q̄nq; alii tradidere ne forte tholomeus credet eos dicere

quod xpus sm quod deus esset homo esse deus et ut secreta fidei non aperirent gentili qui non dum erat
lumine fidei illuminatus Et scias quod Ra. moy egipcius qui fuit maximus inter doctores tuos modernos
considerans seriem lre et etiam ionathe translacionem supradictam que equivalet textui apud vos in qua-
dam epistola sua ad iudeos affricanos commendans messiam ab eis spectatum allegat predictam auctoritatem ysaie
et ubi dicitur et vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius etc dicit hec sex nomina sunt nomina pue-
ri nati hec ille et sic habes propositum meum ex doctoribus tuis magis autenticis.

Saulus Habeo mentem tuam circa predictam auctoritatem Ca^m vi^m in quo ostenditur idem per auctoritatem ysaie xxiii^o
ysaie sed si habes aliquam auctoritatem alterius prophete ostendentem divinitatem messie prout tu opinaris indica mihi.

Paulus Habeo auctoritatem Jeremie qui messiam tunc venturum fore testatur verum deum Jeremie enim xxiii ubi ad litteram
agitur de messia sic legitur Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo david germen iustum et regnabit rex
et sapiens erit et faciet iudicium et iusticiam in terra in diebus eius salvabitur iuda et israel habitabit confidenter
et hoc est nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster hec ille circa quod attenderi debes quod ubi nos habemus
in hac auctoritate dominus iustus noster in hebrayca lra habetur illud nomen iiii^or litterarum thetagramathon quod
quidem nomen solius dei est proprium ut habetur exo iii quod quidem nomen ut nosti in tanta reverencia hic
apud hebreos quod non est licitum ut ore proferatur per easdem lras quibus scribitur sed loco tal
nominis profertur aliud nomen compositum ex aliis lris a quatuor predictis que sonant adonay sed dominus
et ideo soli sacerdotes sacrificia in templo ministrantes illud nomen proferebant prout iam in lra et hoc
tempore sacrificiorum et in templo et non alibi unde hii honores et reverencie illi nomini debebantur eo quod inter
nomina divina solum illud significat infinitatem sui esse seu sue essencie absque aliquo respectu ad aliquam crea-
turam seu aliquem effectum unde contra tenetur quod illud nomen incommunicabile est alicui creature et ideo anti-
qui tui super illud verbum exo iii hoc est nomen meum in eternum dicunt quod est nomen meum scilicet mihi soli proprium
et nulli alteri attribuendum de cuius nominis maxime solempnitate et indivisibilitate et incommunicabilitate Ra. moy
in li. de directione prout patet ca. lxi lxii large tractat Ex quibus sequitur quod cum messias teste Jere-
mia vocandus erat huiusmodi nomine scilicet thetagramathon quod est quod ipse messias esset verus deus cum
illud nomen nulli creature pure sit communicabile ut dictum est. proprium solius dei ex hoc tamen non tollitur

Saulus licet verum est quod dicis de solempnitate predicti nominis eo quod est nomen quin appropriatur quoque aliquibus puer
puris creaturis legitur enim gen xxii quod abraham vocavit nomen loci illius scilicet in quo immolari intende-
bat ysaac filium suum dominus videt vel dominus videbit et ubi translacio tua habet in hoc loco dominus in hebreo
habetur nomen thetagramathon Item exo xvii edificavit moyses altare et vocavit nomen eius dominus
signum meum In quo loco ubi dicitur dominus in hebreo habetur nomen supradictum Item iudicum vi Et edi-
ficavit ibi gedeon altare domino et vocavit eum adonay pax ibi etiam ponitur predictum nomen Item ezechielis
ultimo capitulo de civitate iherusalem legitur nomen civitatis ex illa die dominus ibidem In quo loco ponitur nomen supra-
dictum Ex quibus manifeste habes quod predictum nomen licet sanctissimum et solius dei proprium tamen quoque quasi per
modum appropriacionis de puris creaturis dicitur ut patet in iiii^or passibus supradictis.

Paulus Ex istis allegacionibus tuis non habes quod aliqua pura creatura vocetur proprio nomine divino scilicet thetagra-
mathon licet in predictis nominacionibus includatur illud nomen circa quod attenderi debes quod a nomine
proprio alicuius rei quoque denominantur alie res que non sunt eiusdem nature cum re a cuius nomine acceperunt denomina-
ciones sed referuntur ad eam certo modo verbi gracia sanitas corporis animalis proprie dicitur habitus seu dispo-
sicio per quam opera corporis animalis procedunt salubriter sed ex hoc nomine dicitur aliquid sanum quod conservat
vel efficit sanitatem predictam ut cum dicitur cibus sanus vel medicina sana similiter dicitur aliquid sanum
quod significat predictam sanitatem ut cum dicitur color sanus vel urina sana constat autem quod cibus neque
medicina vel color et huiusmodi non sunt sanitates sed referuntur ad sanitatem predictis modis unde in propos-
to ex hoc quod ille locus fuit vocatus ab abraham gen xxii dominus videt vel videbit non sequitur
quod ille locus sit dominus sed quod in illo loco deus videret meritum ipsius abrahe in immolacione filii ut com-
tui expositores dicunt similiter cum dicitur ezechielis ultimo quod nomen civitatis est dominus ibidem non ex hoc
sequitur quod nomen civitatis sit dominus sed quod deus habitaret ibi ut in suo templo similiter ex hoc quod
dicitur exo xvii de altari edificato a moyse et vocavit nomen eius dominus signum meum non sequitur
quod illud altare esset dominus seu vocaretur dominus quia quod illud altare esset in memoria illius signi quod deus fecerat
in victoria malechitarum similiter ex hoc quod dicitur iudicum vi quod gedeon vocavit nomen illius altaris dominus
pax non sequitur quod illud altare esset dominus vel vocaretur nomine proprio ipsius domini sed quod illud altare esset in
memoria quod deus dederat sibi pacem ab hostibus possunt etiam alii intelligi ista duo proxime predicta

pma pars dis. p. ma. vij.

fim translacionem caldaicam que apud vos est autentica tñstulit oñ unicuiq; illud verbū ego vnū
vocant eū dñs signū meū fecit & voluit ibi dicūt qm fecerāt signū sibi tñstulit illud iudi
ei & vocant eū dñs pax fecit & voluit ibi dicūt qm dederat ei patrem & sacerdotē q fim vsum trāsla
tionem illud nomen dñm non est nomen alterius predictos ß est primus dei qm m alijs coleba & q
bus patet q ep predicti allegati bus gratis fecerunt nō noluerūt nomē dñi nostri ego possū ep Paulus
situr tu ep ponis auctes p me alle ponē auctem pte allegatā taliter vt messias nō nomē
nomē dñi pur tu intendis by illud quod dicit scire vnū de messia hoc est nomē quod vo
cabunt eum mystes dñs nr opponatur sic q dñs vocabit messiam mystes noster eo q erit mysty
per excellentiam vel quia per eū deus nos instituabit nō em est aliqua ratio quam auctes p
me allegate adducantur ad alium sensum pter illū q primo hū sonat q auctas tua
tñ possent assignari rationes vere quibus auctas p me allegata non ē oppositū sicut messias Paulus
nō noluerit nomē ipso dño sicut tu vis obmissis tamen hijs rationibus causa brevitatis p tuos do
tores possim tibi ostendē q ep ipsi auctes ꝑ concluserunt q messias vocandus est ipso nomē dñi
nō ß thetragrāmaton sine alia ep positionē seu interpretationē quod tibi debet sufficere ad intellectū meū Paulus
Ostende mihi rogo si est aliquis de multis qui hoc quod tu vis senserit gloriedeus
In glo. super libū treni ca. primo Quere quo nomē vocandus esset messias vbi aliqui dicūt q vo Paulus
candus erat consolator seu pacificus ad quos allegāt illud dñi treni. m. quelongitant
me manahen q consolatorem vel pacificū q quietē animā meā & sequi. ibidē rabbi abba dicit ad
nay est nomen eius exponendo vbi dicit adonay nomen dñi thetragrammaton nō sine mysterio ipsius
huius ad quod allegat predictus doctor tuus illud ge. s. est hoc & nomē quo vocabunt eū dñs
mystes nr & que pax manifeste q antiqui tui intellexerunt auctem p me allegata eo nō q
ß tibi deperirent auctoritates vere p te allegate exponentur a tuis sed tibi dicī vt ipsi ep dicūt Paulus
inter illos doctor rabbi abba quē tu allegas videatur intelligere illam auctem ge. sicut tu nō ty
mes in hoc contendant quia in eodem loco ponit alia nomina ipsi messie vt menahem vel pacificus
seu ymnon p id an sole ymnon nomē eius thmd vñ ep illo doctor singulari nō hēs intentū
Verum est q diversa nomina imponuntur per tuos doctores ipsi messie sed si bñ aduertis illa nomina Paulus
non sunt in compatibilia seu sibi invicem grauia seu grauitatem nam sicut de deo multa nomina di
cuntur in scripturis vt cum dicitur dñs creator pius misericors thmd sic & messias multa nomina
denarrantur diuersis respectibus vñ ep hoc q ille alius doctor disputat mahen est nomē eius ꝑ-ti-pa
cificator non tollit quin sit verum deus tu vera consolatio non missa per deū ꝑ sed ipso illud ysa. 40.
Egoipse consolabor vos sicut ep hoc q dicit ymnon ē nomen eius & filius vel filiaster vt ß tibi os
tendi non tollitur quin sit verus deus ipse cum messias verus est deus & verus filius dei vt ibidē
ostensum fuit & eo ꝓdmissitate nomi messie p tuos doctores inventa seu allegata nō tollitur
q auctas sē supradicta exponat eo mō quo ruby abba supradictus exponit sim quā ep positū
habetur q messias vocandus est nomē dñi ß thetragrammaton quod milli creatum pinc
cipem vt supradictum est.
Quid habes auctem alterius Cam vij. magno ostendatur ideo p ysionē ezechielis in
ep hete ad tuū ꝓpositum fundandū. p. ca. sue ephie & per visionem trium danielis ca. viij. Paulus
Ezechiel in primo ca. sue ephete vbi ponit illa tria declarat magna & rotas & animalibus & de throno dei sup Paulus
sedentis quod quidem ca. non fuit coram traditum doctoribus tuis continet magna seu omnia de mys
teriis dñs mystis q erant illicitu apud eos exponere illud ca. in publicis seu plurimis locis sed
tñ bñ discipulo intelligenti & discreto pot habetur in illo libro talmudico q dicit hagigha p. ca.
q ra. mon. exponens large tractat in isto libro de directo & vt p. ca.

In tribus capitulis expositionis variis variarum sententiarum speculatiuarum tractatibus & rotatis quidam eius exposi
tionis illa sunt monarchias principales mundi de quibus sancta scriptura facit mentionem scilicet caldeus
medus grecorum & romanorum alius vero tres membris exponentes predictis visionem correspondent ad
misteria expositionis seu messie qui tunc erat futurus ß quid quid est de veritate istarum expositi
onum de qua ad pñs nō est tractandum ty sim omnis illud quod dicit ezechiel in fine visionis
q sup tabernacula quatuor videbant similitudinem throni scilicet throni & super similitudinem throni quasi

aspectu hois de sup per ostu horeb omis intelligit dei psidentem toti nature eq quo pat q ille
ad eius mutu alia illa movebantur & quiescebant ibant & venieb[a]nt qd no nisi de deo post ver
ficat' apparebat ty yphete m for hois unde designa[t] q deus sim[i]l qm toti creature psidet erat hu
manandus seu m for humana videndus unde yposita mea comprobatur.

Sanctus Cp illa visõe ezechiel qua allegas no hes yposita tua yp multa p[ro]p[ter] q ut dicit & verti de [a]. inelabo
ta occulta & misteriosa q multi legunt eam opponere publice seu palam ff eius exposito fe
debatur, a sapientibus antiquis singulariter ff ab vno magro ad vnu ty discipulu p[ro]ferri & ad
intelligendu divina serie difficili & m hoc grandes omes doctores mei ta antiq quam moderni q stat[ui]
q ep tali visone tu no posses sume ar[gu]m ad tuu yp[osi]tu p[ro]bandu cu illa q p p[ro]fetu visoj designant
ff nobis magnifice abscondita & ignota sm sc epa illa tua yp[osi]tu q[uo]d ignoti est nob probare nte dcm
manifeste predictis ad probandu ignoti p ignotius vel saltem p aliud ffe ignotu Secundo q per
dlm habentem aspectu hois & super thronu sedentem de quo m visione predicta fit mencio no e mte
vt intelligitur ipe deus potest em per illu intelligi aliquis angelus qm ep ordinatõe divi
habet p[re]side illis animalibus & rotis & etiã toti mundi angelis cui frequent ministeriis legimur ep
paruisse m for humana vt ty gen xviij. ca. & iudic vj. ca. Tertio quia dato q per illu hominem
sedentem super thronu significaretur aliquis verus homo vel etiã ipe messias no ty ep hoc sse
quere[r] q ille homo esset verus deus put tu vis ff sufficeret vt p[ro]pius intelligitur aliquis ho eque l
entissim[us] ceteris hoibus & etiam oibus angelis non ty ep hoc sequit[ur] q sit deus. Quarto q m vi
sione illa no legitur q aliquis homo sedet super illu thronu ff silitudo quasi apparuit hois a sur
sum ille p[re]sens no designatur esse verus homo sed silitudo hois Cum aut messias de quo agim[us]
etiã sit vte verus homo sequit[ur] q non loqu[a]t de illa yphetia magna cui dicit est m[od]i silitudi
nem hois & verum hois in primo ca. ezechielis grauia apud tuos doctores ip[s]ius valde occulta
Paulus licet verũ est q illa visio & etiã eius exposito publica[m] p[ro]hibeat hoc ty intelligi q[uo]d[a]m ad eius
integra seu completam expositõ non aut quantu ad aliquid sm vt puta quatu ad yphetia eius
visio facta fuit q[uo]n est ff ezechiel sacerdos horum oppressi traditur mlta silia nec quatum
ad tempus ipe facta fuit visio q[uo]d oppressi traditur q fuit in xxv[us] anno etatis ipius
yphete & in quinto transmigrationis & in iij[us] mensis & in v[us] die mensis & hmõi silia & dicitur q fuit
in transmigratõe sup fluvium thar vsta cum non sit occulta ff oppressi tradita silia apud aliquos
tuos habentur pro oppresso non tacito nec secreto q per illu hominem sedente super thronu in
telligi[t] ipe deus put ff dixi vñ quatuor ceteri q tenentur in hac visione vt & animalia & rote
in figuris & motibus eorũ & alia hmõi sunt secreta seu occulta non ty sic occulta alia sup
dicta de quorũ nõ est q per hominem sedentem in throno intelligi[t] ipe deus quod verbum solu de
lego ad pus in ostensionem yposite mei vtrũ dicta sit illu intelligatur verus deus

Sanctus Messias unde habes q plures doctores nros per hominem illu intelligi[t] verus deus.

Paulus Doctores tui in exposito hmõi visionis super illud verbum in cade visione ezechielis Gre
gorius hois subpenis cor ff animam quesivit nam sic ipse magister dicit q[uo]d respondit q sic magis dei sti & bene
dei que extenduntur sub pena animam ad reprehendos penitentes hinc & quo habes manifeste
q hoc de quo loqui[t] yphetia in illa visione est verus deus & ep hoc patz nro ad 2m[um] sic[ut] ad tertium
Ad quartum vero dicendum q yphetia ezechielis in hoc primo ca. contenta facta sunt p quadã ymagi
nariã silitudinem ang[e]li signum ezechiel intellexit aliis non esset yphia nec ipe ezechiel ep hoc
dicere[t] yphetia. Intelligentia enim opus est in visione damelis qm constat aut q illud apprehensum
in ymaginaria visione non est ipa res per visionem significata ff est aliquid ca representans seu
significatus & ideo in hac visione coniter vtitur yphetia dicendo ff silitudinem sig[ni]ficatibus ut
cum dic[it] ff ego medio eorum silitudo quatuor animalium nõ enim dicit q viderat quatuor animalia q
in ymaginaria visione nõ erãt illa quatuor animalia realiter existentia ff eorum silitudines
& sic cum dic[it] q viderat super thronum silitudinem hois hoc referatur ad sua ymaginaria visione
in qua nõ erat aliquis verus homo ff aliquid veri hominis representans qui quidem homo erat
ipe deus vt dicunt ff est est sm doctores tuos & huius sancte gregorius in hoc ca.

Dore quō danel rencordat hmr sīnē tne

Hanlus

Danel in predō ca. sc̄h septīo narrat quādā brīsionē valde nonbile qua habuit de qua tor-
bestijs terribilibz q apud omēs regnū quatuor monarchias regnoz hmi mūdi splēdentis & ibidē
dicit dispositā donec thronus positus sit & antiquus dierū sedet &c. que verba apud omēs intelligū
de deo patre & nostra de messia subdit Et ecce cū nubibus celi qī filius hoīs venebat & vsq;
ad antiquū dierū puenit & dedit potestatem & honorem & regnū & omēs populi tribus & lingue
ipi seruient potestas potestas eterna que nō auferet & regnū eius quod nō corrūpet Que eq;
verba omēs expositores tm retro apponūt de rege messia & sic patz q sicut ezechiel in sua
visione supradicta designauit quēdā hoīem ppōdente tm creature sic & danel in sua visione
supradicta designauit filiū hoīs cui data erat regnū eternū & incorruptibile q sicut cum fm
nros doctores pro ut ea exposui q homo visus ab ezechiele designabat verū deū simul & filiū
hoīs a danele visus fm eos designat idem messiam & sic patz q ora consonat hmi veri-
tati sc̄h q rep messias fm pdcos pphetas est verus deus & verus homo quod est mīm
in alijs eius locis hoc idem testantur scripture.

Allegā etiam alias sc̄ptuas si habeas hoc testantes.

Danlus

Libro xij pphetarū allegabo tibi duas auctes tm̄ quibz possēs tibi plures & hoc rō breuitatis
aphetas eū v. ca. loquēs de ppō tunc venturo sicut est in bethlehem ephrata mīma es mpi
tribus iuda ex te michi egredie qui sit dnator in isr & egressus eius ab antiquo a diebz ēt
mitatis Hec ille In hoc eū q dicit de messia q de bethlehem egressiones erant denotā hui⁹ tas ppō
pōt fm quā ex certo tempe & loco egressiones erant ep hoc aut q subdit Et egressus eius ab anō
quo a diebus eternitatis denotā primū natiuitatis ei⁹ q non a tpe nec in loco incepit & sic habes in
tentū mei ex predicta auctē

Danlus

Non restat q istā auctā loquatur de messia vt quidā exponere eam de ezechia.

Danlus

Ra. sc̄h tunc expresse exponit eā de messia & manifestū & q nullo mō possit exponi de hoc primo qm
tm in tempore nascitur & de hoc ppō q natus & tpe alit & etiam q quidē natiuitatis seu emanatiōis
predicta auctē exponūtur modo predicto

Danlus

Allegat in 2am auctem qua dns tehrē de pij pphet
Zach pij in⁰ de deo saluatre ihū in legitur Effundam super domū dauid & sup habitatorē ihū
ipm gratie & prem & aspicient in me que confixerunt & plangent super eū &c. Constat aīm q
ad nullū pertinet nisi unde ipm gratie nisi ad solum deum dicit em pb Gratia & gloria dabit
dns Et ideo q dicit effundā super domū dauid & super habitatores ihū ipm gratie. intellige
dn est ecce deus nr ps̄na dei vnigen in mediate in eadem gre subdi & aspicient in me que q suspe-
xerūt oportz q intelligat de ipso deo in que aspicient inde & que q suspexerūt sc̄z in sua passione &
sic patz q illa verba nō possēt simul saluari nisi de aliquo nr fundente gram sc̄h deo qm ea sunt
lancea q̄ipsis quod de nullo alio post intelligi nisi de nro saluatore qui inquātum deus nr fun-
dit gratia & inquātum homo q suspexerūt & Et sic ep̄sta auctē habes mtentū sc̄z de dnō ppō & ea
de causa humanitate & passione. Zach. alī & verius dicit em q dno messie sc̄h veritū omēs sc̄z

Doctores nri opponūt istā auctem. detribu effrayim qm sint filius joseph & iste vocabit messias
filius joseph & post dicit nr sicut in diebus est in pterito rōe gen & magog Secundo vero messias e
x tribu iuda & iste dicit filius dauid qui quidem filius dauid saluatur e populū est ppetua
saluatōe vn de primo messia q filio joseph verificari verba predicta sc̄z Aspicient in me que con
fixerunt non em dicit hic Aspicient in me q aspicient mei Et ideo ep predicta auctē nō habes ihū-

Danlus

Et pponunt doctores tm de duobus messijs falsissime est & fictitiū non em in tota ipa habes fundamentū q̄opportuni nā quadrigā de gre seu stirpe ne esse aspicit in sc̄ptura q̄ dicit
esse de dauid seu inda nūquā aut de effrayim seu de joseph & tunc pa-mor. ego primus in hoc
judicū tr de messia vbi epilogat dicta amī antiquorū apud te autentica mihi nā ea posse
dicit q messias venturus credendus est fore de gre dauid nulla fictas mentis de alio messia q̄ sic
finxerunt tm vt credant q predicta auctē q credunt testā dei esse q finxerunt q dicit q ira

nō dīn̄ ꝺ̄ſpicient m me ꝑ aſſpicient meū ⁊ manifeſte falſū ſ̄n ōibus em̄ bibl̄ᵒ mendoſis
⁊ corrupt̄is legit̄ur Et aſſpicient m me ⁊ cet̄a m̄ tm̄ ſl̄a cū cōdayra ſ̄z ſonatꝫ ⁊ equinalꝫ tepho
ſt̄ legit̄ur m̄ ramillarcū tuc mihil tibi pꝓficiet m hoc paſſu.

Paulus Paſtilla verba q allegꝫ ⁊ mediate ſeqūⁿ ⁊ plangent ſuper eū quaſi planctū vnigenit̄ q̄d
ſ̄ſert cū te non em̄ dicit plangent ſup me ſ̄z ſup eum. Sequo patꝫ q ille qui mſundit gratiā
nō eſt ille qui eſt conſeruꝰ put tu mtendis deducere.

Paulus Licet ille qui gratiā mſundit ſ̄z deus eſt ipe met m pſona qui ꝓphetꝰ ē ſ̄z hō pꝓpt̄ put verba p
me allegata teſtant̄ur. Non ḥ ſ̄n vnam rem̄ iſta duo ei ꝓuenire q̄ mſundat gratiā quat
ei ſ̄n diuinā rem̄ quam habet aberrio ⁊ eſſe ꝓphetꝰ ſeu paſſu q̄ret ei ſ̄n humanā rem̄ quem
ep tempꝰ aſſumpſit ⁊ ideo ad mouend̄ ſtudiū myſteriū ſ̄z de duplici nā in ipō meſſia nōt̄ ꝓphetā ne
deuiaſſet ꝺ̄ſpicient m me quē ꝓphetauit ſentiā ſubdit ⁊ plangent ſuper eū vt deſignet aliam
rem̄ eſſe ſ̄n quē ꝓphetꝰ eſt a nā ⁊ ſ̄n qua gratiā mſundit.

Paulus Video aūt pte allegatis ep dictis ꝓphetarū ad Cū nō m quo oſtendi idem p dicta antiquoꝝ
tuū intentiū ſ̄z de dīntate meſſie fiendū talmudiſtaꝝ ⁊ in codē impoſ pmiſſe ꝑ hm̄oꝺi dicta
⁊ vellem ſcīr ſi forte h̄ abes aliquā auctem an tuis ſimil.
tiquoꝝ mōꝺ hor teſtantem vꝝ cū ꝑ ꝓphetas ſcripſerint ⁊ ea que ꝑ ipſū ꝓphē obſcure tradiū qui
clarius mſpirat ſ̄z ideo oportꝫ ꝑ de illis aliquid alleges vtrū de hor magis ſufficias.

Paulus Ego dicta antiquoꝝ tuoꝝ bene ſcrutatus fuerim multa reperies p̄dm veritatē ſ̄z dīn
tate ꝑ̄ teſtāñ hīs nō ita applicate ſicut doctores nr̄i tradiderūt eo q̄ aliquis patrū ꝑ ſpūm
dīna nō ita lucide tradebantur ⁊ ꝓ longū eſſ narrar̄ ideā que de hor tradiderūt antiqui tm
allegabo tibi duos vel tres aūctes que tibi debēt ſufficere. Primum reperies in glo ſuper
ꝑſalteriū que dīt medius tilling ſuper illud verbū p̄ma apndte fonis vite ⁊ in lumine
tuo videbim̄ lumen vbi dīt ſ̄z dñe vidi vbi yohannam quidam ambulans in nocte terre
broſa intendebat lucernam ⁊ cū ꝑ eam ꝑ aliquā moꝝ reperiſſet aliquādiu illud rectum ep mgr
uebatur lucerna & ſ̄z iterū intendebat tuteriū ep mgr uebatur. dixit ergo ille hō vbi ſ̄z quo
laborabo intendendo lucernas que modice durabāt ſ̄z melius ē vt ſpectem ortū ſ̄ndi vt pos
ſim venire ad lumē eius ⁊ ſequi. ſ̄z contigit vbi q̄m captiuati fuerūt in egipto ⁊ p̄ moyſen ⁊
aaron redempti vt habē in ep. ꝑ posteā ſubiugati ſ̄z ſub iudicibus ⁊ cū ingo liberati
ſ̄z per barach ⁊ alterum iudē m̄ꝺ posteā ſubiugati ſ̄z ſub madianē a qua ſubiectōe li
berati ſ̄z per gedeon iudē tm̄ qui inter per alias naciōes quinquies a quibus liberati ſ̄n ado
ꝑ nūdices ſuperbia illud iudē m̄ꝺ. Inſurrexerunt q̄ duo iudices qui liberauit eos de vaſtacōe
manibus poſtea tm̄ſmigth ſ̄z m babilonia ⁊ redempti ſ̄z per eſdram ⁊ necemā rurſus ſub
iugati ſ̄z per romanos duo ergo iſta vſq̄ quo labentibus m hmōi redemptis ⁊ ſubiectis by
ſucceſſibus amō non querim̄ illuſtrari niſi per ipm̄ deū m ſua ꝑſona ⁊ hoc ē q̄d dī. Bene
deus q̄ venit in nocte dīn̄ deus dñs ⁊ illuxit nob̄ hec mgl̄. Attende igit̄ ſancte. quoſdā doctor
volunt ponē duo mter vltimā redemptōm ab exilio ꝑtinentia ad redemptōem. primus in hor q̄
redemptōes precedentes fuerūt facte ꝑ ꝓphetas ſeu homines virtuoſos ⁊ redemptio vltra ſpectā
da erit ꝑ ipm̄met dn̄m tm̄ aūt iſta redemptio vltra ab alijs ſpectā eſſe ꝑ meſſia ſeip̄m q̄ ego
mete iſtis doctoribus ē q̄ ille meſſias eſt verus deus de quo oppon illud dīm̄ deus dixit ⁊ illuxit nob̄

Paulus Ito bene proba q dictus illius doctoris q meſſias ſerui deus ſ̄z ſuffert q redemit virtute dīna

Paulus Scrutinare bene mgr illius doctoris ⁊ meū ꝓpoſitū clarē ꝑperies ſ̄n redemptio ꝑ meſſia
facta vel fm̄ te facienda eſſet redemptio ꝑ ꝑnām hoiem facta ſ̄z tm̄ dīna virtute nulla ratio
erit q redemptio vltra dicetur eſſe ꝑfecta ꝑ ipm̄ deū plus quā alie q ioyſes ⁊ alij iudi
ces ſeu redemptores nō niſi virtute dīna hoc opati ſ̄z vt eſt manifeſtū vñ nulla eſſ̄ differē
tia inter eos niſi forte fm̄ magis ⁊ minus q fm̄ phm̄ nō diuerſificat ſpēm. Et ideo manifeſtū
eſt fm̄ p̄dm̄ doctorem q redemptōes precedentes facte ſ̄z per puros homines hec virtute dīna ſ̄z
vltra redemptio tradenda eſt fieri ꝑ ipm̄ deū m ꝑſona de q̄ ego ponit in lumine tuo videbim̄ lumē
⁊ mhor erit̄ gerendū hic doctor cum alijs

Allega m̄ alīm̄ concordantē

Anglō magna super grey quedā herrsich rubba ra· alba queritur quid est illud verbū day-
fijs cū vbi de deo dicitur· ipe veniat ꝑfunda ⁊ abstondita ⁊ venit m̄ tenebr' qstā ⁊ luc' cū eo
est Ctrp' her lup est lup regiß messe de qua mꝑß· fu luc tuo videbim̄ lumē her ille &
quo habes patris manifeste q̄ lumen dīm̄ quod semp cū deo est ymo ⁊ verius lumē quod
vens est est lup messe ⁊ tibi sufficiat ista ep multis que mspturā antiquor moꝝ q̄nē-
Allega rogo tria aūtes dcī antiq doctorib⁹ mīs q̄ ut nostra m ore duoꝝ vel trium stet ac verbū·
In quodā antiquo libro q̄ intitulat ab illo antiquo ⁊ famosissimo doctor' nāe scaby nchmma
filio alchana qm quidem liber nōatur kabn· quod mterpretatur· lucidū seu luminare sup illud
verbū ꝓd· po· Justus e fundamentū sempiternū sic queri quid e quod dic Justus aūt
e fundamentum sempiternū ad quod ꝓbā· quenda mstī habet seu habebit deus suos & bñ
dictus in seculo suo qm e sibi valde dilectus eo q̄ sustinet mundū v mundum ⁊ est fundā
mentū eius ⁊ gubnat mundū ⁊ sicut mundum germinare fr̄e multa filia de quo nostro cō
cludit ⁊ ope est fundamentū omn̄ thesaurus ⁊ hoc est qđ dic Justus e fundamentū sempiternū
hec ille Attende igitur saule q̄ de multo hoc puto quātū tuis mstō ꝓdicta possit verificari
ms tū hoc sit verius deus ⁊ ideo habes q̄ etiā ꝑ structuram sptuū ⁊ doctorū testuū atq;
in quibus putatis habere vitam eternā rēperietis testimonia dei tactus ꝓpe mī seu messe ⁊
in dictis ꝑphetarū reperi ut supradictum est

Recognitis testimonijs q̄ m supdictis ꝑ te dñe sī ⁊ mīs ꝓpositis dicē possum⁹ d ꝑte tua testimonia tua
credibilia facta sūt nimis Quia cū constat vero seu veritati fidei catholice quid ꝓdictis ⁊
ideo dico tū Job q̄ ꝓpe Cum dent' loquutus fuī quid respondē possum mānū cū mea pono
sup os meū semel q̄ una tm̄ illud ꝑ mirabilia sūt testimonia tua sī cū altissima ⁊ pro
funda ideo restat ut structe cet aūa mea no 14m dyalogice generando ut ꝓbus ꝑ questionē de
quibusda amplioremꝰ mformatoꝝ seu declaratoꝝ ut sic ep tali structuram declarationē sūmorū tuoꝝ
sapiā· q̄ me illuīet ⁊ mfectum det puulis sūmei sibnis ꝓ sicut prima pars fuit dyalogi q̄
mter duos disputatiā acta sic ista 2a est didascalica quasi mt' magri ⁊ discipuli ad ipos dis
cipuli eruditoꝝ tractatus ⁊ sic de cetero nō scribas ꝑ discipulū nostrorū sed ⁊ tu doctor seu magr
in scripturis vacare deb·

Alle solus laudetur q̄ docet scām suam ad quē solū fidei ꝓtinet dom̄ dare ꝑh cōsequēs ꝑfectū
sciat quidqd volueri ⁊ ꝓpter ꝛesponsū ꝑo ꝓ gratia quā deus m̄ministrauit bñ tū oportū ꝑscripse
rim q̄ m scripturis auctis nouū testamēti acceptus sciat ⁊ antiqua exemplaris vtriusq; cōsti
tuto datu seu reuelatū silū ⁊ cautelis stoīs mozis quoꝝ eloquia sūt ignie cocturū ⁊ examinata ꝑ
prias q̄ ꝓmo tribundica dicta q̄ mmlr ignie mfernali succensa ut forte m scripturis appare
bit temerarie ꝓprehas ⁊ sic ad vota tua mplenda deo duce ꝓcedam ⁊ cetera·

Incipit 2a pars tractatus de sanctuario sptuali ⁊ est didascalica
que est quasi continuatiua cōtū que dicta sūt ad dicenda cū ꝑma
distinctio continet vt capitula·

In mo primo ponitur a discipulo quedā argumētatiua cōtra ea que dicta sūt de decimis ꝓpe ⁊ petre
discipulus caris plurimos ad mfidelitatē maioremq; ꝑfectionem·
In co ij· ostenditur q̄ difficilia fidei ꝓtinet mentionē verbi nō ꝓtinet ⁊ ꝑscripta scrutari ad
eos qui nouiter ad fidem veniunt·
In co iij· solūtur argumētatiua predicte

Discipulus

In tā lo my° ostenditur q̄ per scrutinium sp̄ture rōnario y decomatu dei ⁊ hoīs mp̄s sufficienter
comprobatur

In tā lo vo ostendi q̄ nō liceat m dīnis doc̄ ples hoīes ner pdicare de certis re ve tes mq̄ltis mis
teriis sc̄e trinitatis ⁊ incarnatois verbi tm̄ ⁊ nō applicate ꝑ mplicate tradebā ⁊ libēt pom
In tā bi° ostenditur ratio quare aliquis pdicta mysta ꝛ a discipulo q̄dā exordiū ad ea q̄ sc̄ibat pteritā
fuerunt- redens ea que ꝑ Cui pōm inquio pondere a discipulo q̄dā argumēt tractū q̄ ꝑ fidē ad
tem traduta sc̄ereti deitu ea q̄ deū sp̄ de deitate ⁊ ꝑ tē discipls eius ꝓbāt ad fidē ⁊ fiducio
tem eop̄ scu messe put sp̄tu

Magister

rariū testroma ꝑte ide allegata mutasse testā adhuc velle informari de quoda quod ē mīa
rabile ⁊ de quo infideles olim sibi mei audiu mīa mutare que erāt hodie de hoc mīa mutāt
ꝙ posito erāt prout verissim est his ꝙ opposita credunt ꝙ ꝓphīs in lege ꝓmissa nō pūt deus
homo ꝙ verus deus ⁊ verus hō est adhuc illi de quibus da locutus q̄ a veris catholice cōte
dimitur ⁊ predicantiu de quoru veritate non dubito ip̄i ⁊ dehīs stude ihz ⁊ rōnabiliter ⁊ cōis ex
ꝑte oblo quitur sc̄ dicentes quo illa que de xpo xpō dicuntur que multorū ad deitatē ptinere
ꝙ solū ad humanitatem attribuendū deo vt patri ⁊ filio ⁊ spūi ⁊ mori ⁊ tertia hmōi
Cui q̄a veritate mgri eoru multipliciter rōsponentes argue vno mō sc̄ dicentes cm ꝙ stat
milla ꝓpositio est verax q̄a illa inqua idem pdicat de sepō vt ei dicit homo ē homo sta milla
ꝓpō est a veritate remotior- q̄a illa inqua idem negat de sepō vel aliud quod ē magis distās
⁊ dissim pdicat de subō a quo magis distat ⁊ dissentiens- ꝙ missa ꝓpositio deus ē homo pdicatu
sit rem corruptibilem ⁊ temporalem ⁊ corpoream que maxime distat ab hoc q̄d significat p actu
tem deus ergo ista ꝓpositio deus est homo ē machomet a veritate remotior- q̄ dicerent dicit ꝙ
fidē mā asserit quedam que sibi mirē placuit sc̄ta sit nō solū machomet admiratōe digna sed sc̄ta
que millo mō ab aliquo sensato sit simul cōprobata quod sc̄ declarent dicit cm ꝙ mōdi unitatē
vbi est tantū una natura mōdana ⁊ simplicissima rei hoīs ⁊ fidelibus nostris nō cōmedat
q̄ terna persona dīna pdicetur de aha vt dicendo pater est filius ⁊ cētera ⁊ tm in xpo inquio sit
nature sūme distantes ⁊ diuise sc̄z humana ⁊ dīna ꝑsonaliter imo ⁊ contradictorie ꝙ humana nā possit pdi
cari de deo saltem in concreto sic vt dicat ꝙ deus ē homo sicut dicit ꝙ hec ꝓpō homo est
deus impugnat manifeste veritati sacre scripture ꝙ q̄a nomen dīnū ⁊ specialiter illud quod
huius quod dīc thetagramaton de milla creatura possit verificari ꝓpō illud expo in hoc ē nomen
meū metipm vbi etiā mī doctores dicut ꝙ illud nomē sit est ineffabile nomē dīnū quod ē omnibus
tabile alteri per istam ꝓpositōm homo est deus manifeste redditur nomē dei alteri sibi ⁊
sic hec ꝓpositio videtur impugnare veritati sacre scripture Item vt dicut hec ꝓpositio deus ē ho
videtur impugnare aliis scripturis sacris in quibus manifeste ostenditur ꝙ deus ē ab eterno
⁊ millo mō ei ce a tpe incepit Dic cm in pn̄cipio creauit deus celū ⁊ terrā ab eterno vsq̄ in seculū tu es deus ⁊ ab eterno
loco non erit mte deus retenta Cōcludit ergo ista ē vera deus ē homo sequit ꝙ deus incepit esse
a tempore sicut ⁊ ho qui de deo pdicat ꝙ vi esse filiū tanquā repugnans sacrarū scripturarū
veritati Per ista ⁊ multa alia sibi infideles fidei veritate mīme impugnare bn̄ scime ⁊
videro a te informari quo possem ab eis ⁊ sibi rationabiliter cōtrariari ⁊ quod inde desiderium adim
to esse bonū ihū ō ꝑ te ⁊ respondebo ea improbationibus tuis verbis

Magister

Licet desiderare informari veru de his Cui pōm inquio ostendi ꝙ difficilia fidei sunt ē minime ad
que sc̄ fidei ad hoīes veru sc̄z infidelū verbi nō oportuit scripturam ad eos ꝙ nouit ad fidē venit-
responsione sit bonum simplr ⁊ sm quod talis informatio non est bona sc̄z illis qui ad hoc ex sua
temeritate non sūt ydonei alii cm qui nouiter ad fidem veniūt per baptismū regenitā ⁊ de arti
culis fidei simplr sciri sumariē credi non debent ad difficilia ⁊ ardua fidei scrutandū accedere
nō cm essent ab eis aut deret suscipibilia illa sicut pueris non debent dari cibaria difficilis di
gestionis ad que vires sui in sua temeritate nō sufficerent digerē sic nouit ad fidē accedentibus
difficilia fidei non sūt ꝓponenda quia doctrinā habemus a principe apl̄oꝝ sc̄z petro qui in p̄ma epla
que canonica dicit in tā lo nouit ad fidem conuersis sic alloquit Quasi nō genitis infantes lac ro
gantes sc̄z erudimentum sanctorum doctrine nec oīa cm cibaria quibus adulti vtuntur lac e sicut
lioris digestionis ⁊ adeo illa que adeo instructa ⁊ lac dispositi ad intendū nouit generatis

secunda pars dist. 9a q. 1m 3m

q eadem ratio est de gñatore gñali t tibi gñali ei competente sꝫ q nomẽ gentis non debet vti ri
bus sꝑlibꝰ t duris qa tm̃ sunt bona ꝑ tm lenibus t dcabilib in mutuatiõe gdibilibꝰ ut e
lar habeat eras doctrinã habemꝰ a doctore gentiũ ꝙ paulo qui hmõi nõ fide nominꝫ ꝙ ad thoz
ñ. sit dicebat t anqua paulꝰ nuppo lar volus potiꝰ dedi nõ esse ostam q̃uent aut t ea seu
sus ẽpiritꝰ in his q fidei sit hitibus ptinet ardua t difficilia fidei nõ posse q̃uere t de his
spiale mutuũ de q̃ibus ad hebreos v. Perfectorũ aut est solidꝰ cibus de q̃ magistꝝ
hebreoꝝ vt credo nosti hanc vocẽ prohibebant seu certi passus seu capla sancte scripture ab eis
designatos in q̃ibus magna mysteria fidei eras sñi eoꝝ continentur plurib exponẽ nec pub
dicare by in ppõsito q̃nia argumẽtatoꝝ tuꝝ ipie respicit ad modũ benedicte vnionis vbi
dñi assũpta natura hmana in pꝰ q̃ sima t ineffabilis est ꝑ uro ad te non pertinet ad pus sñi
status tui nominatus de his tractari poteris tunc cũ deus a phore gñi tibi contigerit d his
informari audiendo t peritis magistris q̃ sinaꝝ vbi de ꝙbus tractat sufficienter t doctoꝝ ibi
multa magna t sublimia audiũ ex q̃ibus possit responderi ad tua argumẽta t ad multo for
tiora plene t perfecte/ sanũ t tutũ quantũ ad me et nõ pleꝝ sꝫ de nõ prędendo festinanter ad
Dico q tuũ consilium sit ꝙrendũ de altis t profundis in his que fidei sit ꝑtinẽt cũ hor
sit de doctrina sanctorũ apostolorum quos allegasti est forte de hor intelligẽ illud vsq̃ ꝙ
vbi dicit Este ego pona in syon fundamentum t q̃ quod intellẽ ad hmõi de ꝙ est sapiẽ cui
crediderit non festinet sed non festinet ad altra t profunda accedere ꝙ paulus ꝑtinẽ in hoc
predat thus in aliquibus bibliis latius habet Cui crediderit non confundet hi hebrayce
tamen bibliis correctius habet Cui crediderit nõ festinat Nichilomꝫ si plus scire aliq̃ principia
vellem ate audire ex q̃ibus ꝑdicte murmurationes solui possit seu euacuari q̃ quod principia
cũ ate audiuero t si non possem ex fragilitate mea illa plene intelligẽ absq̃ dubio sꝫ illa re
dam patratus cum sim supra sanctũ t intellectũ credere illa q̃ a sanctis doctoribus traduntur
Plus nõ condescendẽ ad ea que pet Cum 3m magno scribitur argumẽtatoꝝ predicte-
presertim quod dicis q̃ patriarchis eb.
credere ea q̃ traduntur a sanctis erat si illa primo ad plenum non intelligas sꝫ cum est sanctũ q̃libet a
Beato Augo traditum qui tuda dicebat noli intelligẽ vt credas sed crede ut intelligas ad credenda
aut ea q̃ dicenda sunt pro nõ ad ea que arguis solucnda ꝑ suppoñ sit alia quoniã ꝑ ꝙ ꝑ
vel suppositũ alicuius rei aliud sigñt qua nã seu essentia rei Natura cum sigñt essentiã spei
seu quidditatẽ qua sigñt diffinitio ꝑ vero seu suppositũ sigñficat aliquid quasi subsistens in quo
tuditur ipa natura seu essentia rei q̃ est suppositũ seu persona et quia erat intendimus ni ꝑ
vel suppoto quedã alia q̃ sit ꝑter rem ipsi vel suppositũ sigñficat vt totũ hmõi nãm simul ꝑtem
formale t perfectiua sui q̃ intelligendũ est in rebus subsistentibꝰ in quibus inuenirĩ possit ali
quid quod non pertinet ad rem ipsi vt puta accidentia vel principia individuatia nãm sunt
manifeste apparet mihi q̃ que sit ex mã t forma composita in quibus sñi rem differt nã et
suppositũ vel in eis nã non poterit de suppoto nõ enim dicimꝰ q̃ albedo sit albedo nec ex q̃ homo
sit humanitas q̃ his aut in quibus nõ aliud adinuicem inueniri possit q̃ sit ꝑter rem ipsi nec nulla ratio
distinguendi nãm a suppoto ꝙbus nec quod quidẽ suppositũ est individuum subsistens in ea
natura vel in deo non est aliud sñi rem ꝑsona seu suppositus t nã sibi sñi rem intellectũ q̃ nã
datur sñi q̃ est esse quoddã ꝑsona vero dicit sñi q̃ est quoddã subsistens Veritas aut hmõi
suppositi ex vera intelligentia trium patrũ intelligenti de ꝑ suppoñ q̃ omne illud quod in est seu
unitur alicui persone seu suppoto sine ꝑtineat ad nãm eius sine nõ vnit ei in ꝑsona quod
quidẽ ꝑ suppoñ seu persona vt dictum est sigñficat vt quoddã totum hmõi nãm simul partem ꝑficiũ
talia q̃ ei insunt seu vniuntur vt quedam adiacentia venientia ab extrinseco ꝺo ꝑ suppoñ q̃ vnio vbi
dñi incarnati nõ est facta nisi quod quidẽ ꝑ suppositi doctores euidenter probant inducendo ad
impossibile si daret oppoñ vnio aut pduci facta est in ꝑsona q̃ proba euidenter a doctoribus nris quia
quidem probatio ad pus omitto ex quibus ꝑ suppositi veritate fidei sapiẽ q̃ vnio verbi dñi in

Dñs apls

Magr

ꝑsona sñi suppoñ
nãm sñi essẽa

natus est facta in persona sicq; hec eadem persona que subsistit in nã dina et nalr subsistit et
per quã omnem in nã humanã a verbo assumpta fm q; hec in xpo sũt due nãe distãtes et due
no tñ in xpo est nisi tñ una persona et unũ suppõ dimo sm utrãq; nãm subsistens quã pater
assumpsit humana natura verbo dino non mutatur in psona nullo mõ ei mutatur nisi id psup
positũ est q; in nã non est unio facta et sic fides nr̃a rationabilis pernet quod essẽ rõnabilis
humana scripturarũ q; supr̃ sũt allegata ex quibus dictas xpi approbata et rationes p̃sup
positis ad tria arti sic dicendũ est. Ad primũ cũ dicendũ q; quia due forme seu nature
quarũcunq; sint distantes et diuise possũt tñ in uno suppõto q; uenire non est inconueniens unã
predicare de alio et talis predicatio potest esse cõtingens uel nãlis sicut cũ dico Albũ est
musicũ unde quadam nãa humana et dina sint maxime distantes p naturarũ tñ mysterium
q; uenerit in uno suppõsito ut dictũ est cũ neutra illarũ naturarũ ex se per alias p̃ fm se unde
hec propositio deus est homo non est in nã denota seu cõtingenti p in nã naturali predicari
cũ in ea homo de deo per se sicut de sua ypostasi no tñ ratione nãe significate p hoc nomen
deus p nãm suppõsiti quod est suppositi humane nãe. Ad 2m aut dicendũ q; in mysterio tñtus
persone dine que uenit in nã distinguuntur tñ in personis seu suppõsitis et ideo non predicatur de
uno in mysterio aut naturarũ ex oppositis nãm nãe sũt diuerse persona aut seu ypostasis
et una est ideo nature q; distincte sũt non predicãtur de nomen quit significatum. in abstracto
sicut cũ est uerum dicere q; nãa dina est humana p̃ et hec due nãe q; uenerunt in suppõsito predicatur
de nomen in concreto tñ et sic uerũ est q; deus est homo. Ad 3m dicendũ q; nihil horum quod dei ra
bile attribuimus xpo no attribuimus nisi dicendo hoc fm humanã nãm hoc enim esset derogatorium
deitati si attribuimus nomen dinum xpo hoc fm suppositi eterni quod per unionem uerbi est etiã
suppositũ humane nature ut dictum est. Ad 4m dicendũ q; hec humana nãa in xpo sit quodda
rens p eternũ est quia homo hoc nomen deus no predicat de hoc ratione humane nãe p ratione suppõ
eterni quod no sequitur q; in hoc habeamus seu concedamus deũ istentem esse attende in hijs et
sibi bus q; ex unione uerbi cũ natura humana in suppõsito facta dino sequitur q; ea q; de deo pre
dicuntur possũt dici de hoc illo cui nãa humana assumpta est in unitate suppõsiti sibi et illa q;
dicuntur de illo suppõsito ratione nature assumpte possũt etiã dici de deo quia ex unione uerbi
nõ suppreditio ste quantũ ydiomatis nec in code suppõsito.

Discipulus

Quia pre dicta credo esse fidelissima et uera ligo ad
pus nõ me sentio tam idoneũ q; illa plene intel
ligã desidero tñ hec aliqua sancta auctoritates q; quas

Ex quo ostendi q; ex sanctorum
scripturarũ grammatica ydiomatis dei et
hois in xpo comprobatur

magister

Hoc quod quis habes audenter in premissis dictis hec quia de scripturis sanctis deprompta
circa dictorum tractatum fiunt ibi enim p plures auctoritates ostensum est q; sancta scriptura diuino
et eodem affirmat quedam que soli deo pertinet et quedã alia q; pertinet ad homines et quibus
auctoritatibus manifeste habes coniecturã ydiomatis supdicti in xpo seu messia promisso

Discipulus

Repete mihi rogo aliquas ex dictis auctoritatibus q; in credentitate cum seu magnitudine mysterii de quo tractatur tam intellectus meus quam memoria mea conturbentur legitur cum daniele p̃pheta q; ex
visione angeli Gabrielis facta dicebat uidi visionem grandem et nõ intellexi me fortitudo p̃
et species mea mutata est in me et emarcui nec habui quidquid uerbum mihi ostendi sed habeat in me
moria mea que mihi tradidisti et ideo peto ut saltem duas uel tres auctoritates de predictis memorie mee
ductui mandentur predicta conicere ydiomatis ostendat et agitur de xpo q; est p̃ deus et homo

magister

In psalmo ille qui incipit Quare fremuerunt gentes meum ubi ad hec uerba sua ad patrem xpus dicit Sedes
tua deus in seculum seculi qd est ydioma pertinens soli deo cui p̃ in code q; septies dicit benedicit te deus
deus tuus oleo letitie pre consortibus tuis quod est ydioma pertinens huic uni et christo habes pre
mittis conicere q; me dicta ista scire. Dauid loquens de xpo xpo p̃pheta in persona dei dicit
confitebor domino germen iesse quod xpus est hic autem et ibidem de eodem sequitur hoc enim
quo uocabunt eum dns iustus nr̃ in quo loco ubi habet dns habet in hebraico nomen dei the
tragrimaton quod solius dei est xpus est sic ex hac auctoritate habes predicta conicere ista

2a pars dist. 3ma ra 2a 2a

Zach xiij dicitur. m. persona dei effundam super domum Juda spm gratie quod ad pbm dei pertinet
eadem de scripo xpe deus effundens gram dicit asperuit in me quem crucifixerunt quod pbm pertinet ad
humanam naiam i sic habes intentum. Sibi ep alijs auctoritatibus supra allegatis ad probandam dumtaxat
xpi si cas diligenter structuras fueris hoc reperies manifeste. Ista tibi debent sufficere ad pnis
Sufficiunt in predicta in hoc pposito. In tm vo ostendi q non licebat in diuinis docere plures nec
sed quia audiueras alte supra quo q
tudei pro occultatione mysterij sue trinitatis docere de tertio capitulo veteris testamenti mysterium
q incarnationis verbi diuini prohibebat aliqua loca seu capla sane scripture publice dore secreta vel
de eis predicari. Idcirco peto vt hoc in amplius declares. Domo prohibebat in doctrinis tribuendi
Duo sc capitula in veteri testamento quorum predicatio pubca. ris nec pbm hoc scd dice eaq
in eis continentur plurimis discipulis erat inter eos prohibiti magis non erant eis heresi dore
de secretis illorum triplex. nisi vni negro vni discipulo discretu et ydoneu vel duobus tribus quorum qde
capitulorum vnum est geneseos primo. Aliud est exodi primo. Tertium quidem prohibitio habet in tribus
in ho quem dicit Hugucio in ca. quod minus erudirent qd scire non debebant. Quod quide dicit
nam sequitur omnes posteriores vt patet per ca. nouu. in primo sui decret. mto de fundamentis
legis ca. ij. principia vltra idem de eodem in li. de directione ecclesiarum pt. ij. in multis ca.
Ratio aut quare ista occultabantur a fidelibus ab oibus fidelibus tribus scripturis quia in illis scripturis tra
tractabant alta et magna mysteria fidei que et quanta sint illa nullus plene declarabat nec to
to diligenter in his se habebant. Sub velamine et obscure ea tradebant sicut prefiguratum est. Nouum
quo velamine posito ante faciem suam populo apparebat tpe adue gre qui reuelata facie nobis
nostre populis veritate fidei ad salutem nram discipulos docuit quam xpi eciam in populis predica
tionis predicta que antiquitus occultabant in lucem veritatis palam produxerunt vnde quod
debeas scire q in ca. primo geneseos mysterium sce trinitatis continetur. vbi cum dicit In principio creauit deus
celum et terram. ibi Et spus dni ferebatur super aquas tres q sone diuine designantur. qui Et spus dni
dicit in eodem vnica fuisse eadem habetur. Dicitur cum ibi faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem
nostram. ibi pluralitas in diuinis manifeste ostenditur. Ille cum dicit faciamus hominem. singu
lariter In hoc quod dicit ad ymaginem nostram manifeste. Ex quo in hoc habetur. ymago dei creatura q similem
trinitatem per modum ymaginis representat. Unde quia istud mysterium in hoc triplo melius non
erat antiquis ecclesie declarandum idcirco prohibebatur eius declaratio vt dictum est. In tm aut
primo genesis mysterium incarnationis quod tunc potuit in hoc quod dicit quod quasi scribendo homines erant supra
tronum positum super arabia et totam in quo designatur quod ipse habebat presidere toti commisse fidei quia dicit
quod sint. Et sint dicit dns. Ex quo. quodquide mysterium non erat tradendum ecclesie antiquis sicut nec pmum
et ideo prohibebatur ne de hoc tali predicarent seu docerent multitudinem.

Dyscipulus

Caret veritate est et sic credo quod ista duo
mysteria in predictis triplicibus continentur tamen
vellem habere vestre occultationis rationem cur eam
ista ecclesie credenda sic de necessitate
te salutis minus est quare non ista antiquis ecclesie tradebant. Non enim videtur dicendum quod hoc
fiebat propter diminutionem cordis eorum ne forte propter altitudinem mysteriorum eis non credentibus quod
legitur quod deus eis precisse mandabat diminuere veritatem eorum qui non erant disposti ad credendum legitur enim ezechielis de tertio et dicens ad eos Hec dicit dns deus qui audit audiat et qui quiescat
quiescat quia dominus exasperans est vbi in hoc quod dicit qui quiescat quiescat intelligi pro veritate
hebraycam ac si diceret qui nolunt credere non credat vel sine desidero quia non sic sint pro
missis quod sit fidei de necessitate credendum sic ut ponentur ecclesie populo antiquo huiusmodi quia cordibus eorum multi non credent. Dicit ecclesie antiquis presertim vulgaribus populus enim

Magister

Hec mysteria rationabiliter potuerunt habere. Ille promus erat ad credendum multitudinem deorum et
ideo deut. iiij. moneat eos moyses d. Scias quia dns ipse est deus et non est alius preter eum
et firma. Scito ergo hodie et cogita in corde tuo quia dns ipse est in celo sursum et in terra de
orsum et non est alius quod sepe eis ista dicebat vt auferret eos ne detrimentum credendum
multitudinem deorum ad quod erat promi sibi promi erant ex sua rudicitate et intellectus imbecil-

litate ad credendū corporeitatē esse mdeo Respondes em q̄ intellectū mbecillis nō prepuit entitatem esse mīs mrebus corpalibus q̄a mitte populus ille sculpta modica ornatione ep̄ moroseitate moysi m mōte fecerūt vitulū moreb q̄ adorauerūt et sanctificauerūt d. hīc ꝑ dicti esse q̄ te ascendere fecerūt deterā egypti ep̄o dicti ꝗdeo eos manebat moyses tr̄ sculpturā d. Custodite collitate aīas vras q̄ non vidistis omē sīlitudinē die qua locutus e dns no bis moreb de medio ignis ne forte decepti fabricatis nobis sculptā similitudinē &c. hīc ꝑ tali populo ep̄plexitate tradituꝝ fuisse mysteriū ste trinitatis sanctē habere m errore credendi multos esse deos q̄n esset error valde periculosus Sīlr si eis fuisse traditū mysteriū mentionis verbi sancti fuissent lapsi m errore ponendi p̄ dānitate temporeitate q̄od nephas hīc patet mro q̄nā ista misteria fuerūt eis tradita mplenter vt doctrinā q̄n sane intellegebant sufficienter possent ea habere plene q̄ltūm eis decebat Omphres am̄ et rudes hrent deos solum mplicite ggnitos q̄ sufficiebat eis ad salutē ꝑ q̄n nō labentur i errores sapientes

Discipulus

Sufficiat mi mro predicta adhoc q̄od querebā decretū am velle vt me illuminetis de q̄bus dam q̄ m corde meo quasi ꝑ bleumata quę versantur q̄ liz dubitanter m me nō mīsceant certā ei q̄ fidei sīt abiit tamen mdurat desiderium studendi mro eorū ihū illud ꝑ mentibus tes timonia tua ideo structa e ea q̄a mea ep̄a nō structe ꝑ sed desiderabat declarari ꝗ intel lectū ꝑmittis q̄petentem vt sibi declarato ꝑmonū tuoꝝ illuminat intellectū dat ꝑmittis Ego em q̄ testimonia fidei sīt credibilia minus vt alibi dixi et sūt mentibus q̄ de multis q̄ ad ea pertinent nescit hō simplex ꝗ si nominus reddet mro Petro fidelis structuram multa certa mro eorū q̄ ad fidem pertinent non vt dubitet absit ꝑ sed deuotius atq; tenacius fidem teneat multis ꝑbleumatibus ꝑ me tibi ꝑponendis nō intendo ꝑ aliquē ordinē ar tificialē ꝑ tm ea ꝑponē put m corde meo versari vt ep̄ declarationibus tuis assensiones dirigantur te m corde meo deo ampliante ꝑdirantur seu gignant

In primo mō ꝑponit q̄ discipulo tres admirationes recitat ea q̄ de virgine gloriosa in septem sanctis videntur omitti ad primum excellentiam pertinentia.

Dis. de sanctissimo septenario certa quedam que pertinet ad excellentiam virginis gloriose ꝗ continet duodecim capitula.

In mō ij mgr ꝑmittit quedā ꝓambula ad ꝑdictas admirationes tollendas ꝗ tibi declarat q̄ virtutes beate virginis specialē ꝓmis humanis considerande sūt ꝑ summa sapientia

In mō iij discipulus arguit rōnē q̄dā q̄ m precedenti mō a mgro fuerūt tradita ad q̄m eadē mgr respondit ꝗ tollit ꝓmam ad miratiōnē admirationē ad q̄a mgr in eodem videt etiam sibi huius

In mō iiij discipulus repetit rationem suam. ꝗ quo recepto quedam declarat ꝑmittit ad generalio

rem rōnem mr. ꝑ contextum. ꝗ

In mō v. discipulus repetit secundā admirationē ad q̄a videt ibidē.

In mō vj discipulus replicat rōnē responsionē mgri ad quod mgr sufficienter videt gaudet ep̄ sapiens ꝗ magnā dulcedinē oportet vt habeant fideles mētā virginē gloriosā

In mō vij discipulus ponit quandā aliā admirationē que sibi videtur mentā hoc q̄ legit ꝑam visitasse sepulcrū ihū sicut de mulieribus ꝗ de quibusdam aplis lē ad quod ibi a

In mō viij ꝓponit a discipulo aliā admirationē specialē mentā hoc q̄ nō legit ꝑ mgro petit ipsi virginī gloriosę misisse angelos ad annūciandū sūa resurrectionē prius sicut misit mulie ribus ꝗ discipulis sīlr quod ꝑ a mgro ibidem declarando aliqua q̄ pertinet ad excellentiam

In mō ix ꝓponit a discipulo aliā admirationē de hoc q̄ nō legit ꝑ apparuisse in sūa resurrectione virgini gloriosę nō tm de apparitione ad mulieres et discipulos sed

plurimos mētionē ad quod mgr eodem ꝑ a mgro ꝑ gloriosę mentā resurrectionē ipsi quia est mp

In mō x ostenditur q̄ tam perfectō fidei virginis q̄ fectus fidei aplorum mentis de quibus fuit ad

In mō xj ostendit quedā q̄ ad ordinē mentis festorum mentā resurrectionē ꝑ ceteris virtutibus ꝑtinet ep̄ quibus gaudi q̄ ad bīe virginem nō ꝑtinebat multa ad resurrectionē admirandam

Et excellentia sic dignata.

17 Magister.

matrimonium &c quę summa dignitas quę ad mulieres posset pertinere est q prius subsistere & mirabilo
quens solū ad mulierem tm̄ verbat quod go magis mirandū quod q prius qm̄ verissime mi
gnē gloriosam mirū vocando summe honorasse hanc singularem excellentiā subtrahendo tm̄
mulieribus cum verbū quod nomen non solū bonis mulieribus gdcenit & cē alijs quibuscunq;
Quod ergo dicendū magnū q prius aliquid amisit de p̄metibus ad patrem honorem abstersa
certa pdicta aliquas intellectus p nubes q̄ pretente desiderio

Gaudeo valde quia mihi piu[m] Carmen magno magis p̄mittit quedā p̄ambula ad p̄dās ad
bleūtibus a beata virgine tua mirabiles rollendas & ibi declarat q̄ virtutes beate v̄ginis
structuris mirū supposite d' q̄ mira specule ipius humilitas q̄ laudanda & summa sit heroyca -
confido q̄ppa mirabili de tua illuminatōe & devotione p̄fectis de ppa cū post intelligit illud
Jhū ij de questionis cum tuq̄ pertinaj & tuq̄ theologicis cum structuris fluentis mirabi
intelligēs timore dñi. Ad declarandū aut eorū de quibus admiratur quedā sit p̄mittenda
priorū vnū est q̄ humilitas hic non videat mirari a philosophis inter virtutes moralis nec delle
tuales sic summa septimarū & mirabilis istos doctorū humilitas tuq̄ magna virtus quedā
mirandū q̄ dicit esse fundamentū omnis virtutis vñ dicit in h° de verbis dñi dixit qui cogitat
magnā fabricā q̄ stulte edificat de fundamento prius cogitat humilitatē q̄ statuat magnū fundamētū
& de primis & principalibus p̄fectis edificium corporalis & sic p̄ q̄ humilitas dicit reponi de p̄ncipa
libus edificiis spiritualis sic virtutis p̄fectis est inde est q̄ sancta fides Boēt in libro de
sancta mirabili & p̄fecto sic procedit est de grossa q̄ nullus p̄fecit studendo cum sancto spiritu q̄ p̄mo
q̄ minimis inquisitis aliqua excellentia scientie sumat exordium nisi ea q̄ p̄fecto & de
corū magna humilitate de Abraham cum q̄ primo in populo fidei legis fuisse scribit & in scriptura
sigillum fidei vt habet q̄ dicit & ubique legit de scripto deo dixisse cum sum pulvis & cinis q̄ vba
magnā in semetipso humiliter nō cum sit assimilat arabibus brutis nec planctis sit pulcher & mirabi
lissima in terra mirabilis scribit & de moyse qui solus legislator fuit in veteri testamento legis
erat enim moyses vir mitissimus supra omnes homines qui morabant in terra vnus dicit magnus eius mirabilis
seu humilitas p̄fectus humilitas alios quoruncunq; in speculo illo exemplum de david cum q̄ promptus
a deo approbatus fuit cui cum facta fuit repromissio de p̄ & semine suo venturi legis deo dicit
esse eius ego sum dñe deus meus aut quę domus mea quia adhuc parum me humiliasti in regno
bij In quibus verbis notat magna humilitas quam david qui cum quoquam accepisset a deo regnum
q̄ in p̄fecto possidebat & multa & magna bella & de alienis adversariis & petitis regibus tri
umphū habuisset cū hystoria & alijs magnis asperitatibus non solū semper sit & tota domus sua
vilificabat dicendo Quis ego sum & quę domus mea &c q.d. Nichil sum & domus mea q̄d ad magni
tudinem humilitatē pertinet iam ut aut Boetius non est magnū humiliari esse a abjectione magis
prosilit & vera virtus est humilitas honorata p nomen autem testamenti redemptoris & magistri nostri
ipius a quo ois gratia & virtus derivat suis discipulis dicebat Discite a me q̄ mitis sum
& humilis corde mysterialiter est q̄ in beata virgine q̄ dñs plenum gratie & veritatis propterea
meruit virtutis humilitatis propinquissime & ideo in cantico q̄ quo dicebat Anima respexit humilitatem
ancille sue ostendit quod notandū q̄ solū de humilitate sua sicut meritis q̄ est fundamentū virtutum
vt dicit est non aut de virtutibus alijs edificate sup hmoi fundamentum hic omnis plene habuisse
que gra plena q̄ angelus testata fuisse tacito aut quasi d' alijs virtutibus no sicut meritis mysterialis &
sola humilitate talis est nā ad virtutē humilitatis ppie pertinet no magna & scripto scientia sed
credere & p̄fiteri se cibus vilioribus q̄ vt in gradibus humilitatis minimis regula beati benedicti co
tentis habetur vñ de hoc q̄ beata virgo q̄ sitebatur se habere humiliter no scripsit q̄ hanc
virtutes si solū fundamentū virtutū q.d. sola imperfectam habeo ad virtutes sup edificandas
est si superiora edificia virtutū in me no adsint Et notandū q̄ virtutes beate virginis
q̄ sideranda sint esse heroice sic quasi dñe de quibus philosophus tractat in iij ethycorum addit
declarandū artē d' q̄ frey hugo de marlbg scie cuiusdā antiqui phi q̄ condat virtutes quadru
plices q̄ sideranda Primo no quarta politica & sic pertinet ad hanc materiam ree se hui materiales
mis gerendis & de istis virtutibus phi quę tractat Alio vero mo q̄ sideranda sint virtutes ut

exemplaris & ste ptinet ad deu maxio perfitur omy rain pfectiones & p quas pfectiones virtutu
& de istis exemplaribus virtutibus intelligende ste virtutes q in sacris sptibus deo attribuu
ut una & mistica & thma inter quas virtutes sti politicas & exemplares q ste quasi in extremis
poste quedam medie intponuntur quarii quedam dicuntur virtutes purgatiue q pertinet ad
illos qui virtutes politicas transcendy nisi hitudine diuarii virtutu conari tendere Ihs cruy
modo mutantur virtutes q dicuntur purgatiue animi & ptinet ad illos qui iam diuy sti studiue in
huiusmodi virtutibus quodamo assequi quatu in hac vita possibile est & io a phis vocat virtutes
heroice sti dine de qua dre virtutu quadruplici ad plenu habebis mp 2e q. lxi
vurgis q sideratiue ste esse creature patz ep sua pma mistione ad angelu sahitutem mq dixit
Quo fiet istud qm virii non gnosco si cu sensi horu verboz diligenti scrutatiy fuerit muster
te reperies q eius cogitatus heroyca considerande est no politica & purgatoria no em dixit
Quo fiet istud qm virgitatem bom nec dixit virginitate ppositu firmu habui nel habeo
& dixit qm virii non gnosco qd non includit voti nec ppositu virginitatis Sunt em multe
virgines q nunqua gnouerut virii & tn no voluerut virginitatem nec ea habere in ppsito
sahi hg uerissimy est q nunquam virii gnouit tn predicta verba no ste intelligende quit primo
no sonant & q beata virgo sibi testaba de se q nunqua virii gnouerat qz si ste ppositu sua i mul
lo satisfuisset angelo nec ppositu correspondet Sunt em multe virgines q nunqua virii gnouer
unt & tn hor tales positu gripsit & parcit brisat predicti verba ppositu corrudat seu aliqua
vim habeant responsionis aperiy vt ste intelligat & virii no gnouisti gripsecutas carnales
nedum non habeo seu ppono vel voui no habere nec cruy passiones refuso seu timeo despicio
quod ptinet ad virtutem purgatoria & cruy alia quintus nestro & totiu ignoro q e alior et
perfectior virginitatis qua virgitatis ppositu habe seu dixitate Unde ppie em ptinet ad dixitatem
purgati animi ste heroyca non aut ad politicam seu purgatoriam / Cumbus pnotat ad tollendas tri
as admiratoes Precedendu est & primo ad prima dicendu q gesta & facta beate virgis q nobre mpe
ma fuerut in nouo tri testatu pony subtracti nisi ea tri que ste a nobis nro credenda ecclesie sanc
ens virgitas & naturalis xpo esta ecclesie mediu & in symbolis fidei nob ponunt tenenda nro
ecclesie credenda silu & eius humilitas expim ea dicit Respexit humilitatem ancille sue vt ecce hoc possi
mus nunc sumere de his que admiratur si quis cetera gesta virtuosissima & facta beate virgis in sep
tuo canonicis subtrahentur Nam hoc fuit nimis sue humilitat humilitas em summa & heroyca ad qua ste
perfectissimi attingut qua ipa beata virgo confessa est non paruum sibi laudis audiu nec deus
delectat & potius culpingit eos q non credit de se magna quod patz p nubes sibi tam ab oppido nu sanct
arrogantis animo cordis sui affectu credit se ceteris sanctiorem vt hic in duabus hui vbis ca. de phari
seo ascendente in templu qui se arrogant q mendacis ceteros spernebat Sicut opus dicendu est
de vere humili & q opime se ceteris viboren humilis aut heroycus sup hortis scribit vt ipi ad hoc q in fi
gura laudantiu tendat quasi tediu habeat in audiendo q mendacia & quasi tedio in sacris sptibus non
testimoniis non legunt q nec dixit hec virgo mysterii q si nobis d nimirate credende sti humilitas
eius est ea ipsum vt ea possimus simile nisi qua laudes eius in sptuo sacris subtraxit vt dixit est vide
concepcio vel nativitas seu mors xpi in quibus magna mirabilia gregisse pie credi debet no mi
nantur in canonicis sptuo nec eis tali narratoe xpi virginis gloriose que tunc in hriamis vmebat
& q in sacris eloquiis scribebantur sed non latebat fastidiu seu tedium quia hec ponita q ipsi co
& nativitas baptiste & huius narratur in canonicis qm hereticis septuo antichristi testamenti de prou
sione xpi expresse agitur vt ysa. di. & malach iii. & in aliis locis Et ste oportebat q sptuaginta in
plecuy de quib hoa testare nec ei Johi hui fastidiosi est nimis credendu q ad gradu humilitat heroice
sicut beata virgo attigisset

Cum magister discipulus arguit eum quia
quia in pce. a magro fuerut tradita ad q
in code m. nudit & tollit prima admiratoe

Discipulus

tet qua dulcia faucibus meis ste eloquia tua Adhuc ty
desiderio amplius informatis de his que circa admiratoes
mei ppositi dixisti am hrabam heroyca non patitur sine fastidio seu tedio laudes sua audiu q
apud me est mirabile deus em ois virtutis exactus heroicus ste in exemplaribus vt tu doces vide
ty p sacras sptuas debere laudari dicit em ps Sacrificium laudis honorificabit me & alibi sep
laus eius in ore meo Idem em ps ait semp hortat homies ad dei laudem fu dni laudate dnm omes

gentes. laudate pueri dñm. ihesus. quo ergo deū laudem debite et meritorie cui⁹ humilitas et sima
exemplaris. qui cū esset deus infinitus et immortalis humiliauit se sumpta forma serui. et conformis
similitudini hoīm factus et habitu inventus vt homo et prohp. ij. ca. Si cui deo cui humilitas et vm
nersa et inestimabilis laus sit verbis o plag. qui cōa corda hoīm struta⁹ inumeris vana et putridissima
laus quisquis et qm ea suis laudibus ab hoīby prelatis non put ad meliora. quorum ne sit. immita
bilis et optimus quo non est dare melius nec equale. quo go debeā vnquā nō facere laudes in si
cuis. sperno p̄sūde cui⁹ p̄fectiones seu virtutes quātūcūq; magne et inter. puras creaturas magis
simp sit virtutū. p̄fectiones que sūt extande. sperno ipā virgo gloriosā. sperno legē emendasse. spernō
de se. ipā dixit. respexit humilitatē ancille sue. q ad magnā laudem pertinet cui humilitas. put in dño
in sit fundamentum omnis virtutis. spernō deus q oportebat quedā gesta baptiste in deo narrata im
plenda esse. q in ppheticis scripturis de p̄cursore xpi p̄nūciata fuerūt testimō impleto. qd dñs in
euāgelio. meis mānib⁹ dicendū est. q de beata virgine michi sunt p̄nūciata in ppheticis
quibus sicut de baptista absit de ipa cū legitur vsa dñi. Ecce virgo concipiet et egredie⁹ virgā de radice
dicte esse vsa. pl⁹ ca. 4 quia primus q̄m libro cāticorum de sponsa dicitur propria de ipa propie michi
legunt⁹ et ideo pari modo et fortiori impleto eorū q de ipa in dicta p̄nūciata fuerāt antiquitus
in nouo testamento testimō adimplesse fingē impleta ea ratione qua de baptista p te supdicta est placeat
ergo de istis me amplius illuminare. fructa vestri⁹ mispernus gmenda⁹ spūs debes q hoc dens qua in
Certa hoc quod obiicis dei laude q cre. ad cuius essentiā q nec phensibil est. q nobis et mortalibus
minor est cui⁹ laude vt ait dñs vbi ca. Silui et laudū mea sicut nec bonorū non indiget
vt mihi. nec p quas laudes ipe. diginū de nouo in notescat. nō amittit⁹ possit. Quia cū sp mundi et
aperta sūt oculis eius hebr. mi⁹ ca. laus tua cui⁹ vocalis et proclis nobis ad multa tui ut nos
metipsos. fili⁹ et alios audientes ad eius reuerentiā inducam⁹ nros affectus et cordia audientiū in deū
operantes. hoc cui dignū. pōt semper laus eius more meo subdit. Iudicent manifesti et letentur
qui ad intuhendum affectus nros et audientiū ab hys q sit cū deum. hoc vsa. Solum laude mea
reprehendo te ne mentiaris. Et sic de laude dei nullu⁹ inconueniens sequit⁹. q modo sp̄ualia ut p
dicta et alia multa q inde sequuntur. serius est de laude hoīs primi et p fectissimi qui summa humi
tatem heroicam consecutus est qui dū in hac vita existit. et frugilitatem humanam perfecte ag
nouit et p fectionem dñm quātum possibile e. in hac vita apprehendit laudes. spūales audiri
no patiuntur vt de beata virgine sup dictū est. Ad 2m vero quod obiicis de illo verbo respexit
humilitatem ancille sue. Quo nullus dubitat q ipso beata virgo saltem sperā de virtute humilitatis
laudauit. dicendū q humilitas ab spō ei⁹ virtute non est emendanda seu laudanda vt integra edi
ficat. cū fundamentū in edificio corporali p̄ceū vel nichil valeat nisi adda⁹ aliquid sup edificatū.
Sic sentiendum e de humilitate que fundamentum e virtutū. et dicit est sup quā nisi alie virtu
tes sup edificent humilitas sola modica seu nulla laude est digna. Et ideo beata virgo nequaq⁹
plenitudē grē q p quas virtutes sola humilitatem respexit se habere non aiit aliis virtutibus sup edi
ficatis quas indubie habuit cū plena grā fuit. Et cuius p dicti verbi ultimi nondū est q humilita
tem illā quam beata virgo se fatetur habere ānunciet. cū dñmne randus no ea dignitate seu con
gruentia ipsius humilitatis fili sibi ea acceptet dicta dicit eam respexit humilitatem ancille sue. q.
humilitas mea no ea semper digna fuit dimittere. cū fili quid deus ea respexit et acceptauit eo mo q
dicō. cui⁹ respexit dñs ad abel et munera sua. Et ideo in predictis verbis bene intellexit beata
virgo potius emendatā acceptricē dūnam qua humilitatem sua Vidit vero quod obiicis d.
q de beata virgine debuissent testimonia in nouo testamento fuisse impleta ea q antiquitus facta
p̄nūciata patri matri et fortiori sicut de johanne baptista factum est. q de eo p
nunciata fuerūt dicendū q ita q in veteri testamento ea p̄sse de beata virgine facta et tradita in
e virgine cui⁹ geptus et partus vsa vij silui et p esse de radice jesse. q de stirpe dauid virgā de
ista silui tradunt ea p̄esse in nouo testamento vbi eius dignitas et humilitas de post descensū eo
de gne dauid ea p̄esse tradunt. Cetera vero virtuosissima q in veteri testamento non ea p̄sse pa
figuratiue seu enigmatice traduntur de p̄cedentibus ad ipsa vt in centeno caticorum et scriptu
sibi⁹ sacris seu p̄mittūtur in nouo testamento ea q ipsa sola q altera fuerūt ei⁹ temporis et

2ª pars 2ª

gnoscebant q̄ suma humilitas sua de talibus attediaretur narrationibus vt dicit est Postremo
uero q̄n post aplos ⁊ alios conseruancos scripsit quia plima gloriosa ⁊ mirissima tradidit de
ea que iam multo assupta. ista q̄ ad laudem dei ⁊ eius saluatoris cuius narrandi gratia ⁊ atq
tribulat sc̄a.

Sufficiut in predicta ad mei suma admi- Quia magnus discipulus petit iam admiratio ad
ratio tollendam ꝑ peto vt proponas ad declarandū plenius mysteriū ad genealogiā ꝑtinentia ꝑ ordinē ꝑgentis

Discipulus

quam sub qua displicent admiratio tibi exposui quarum una fuit ⁊ hoc q̄ Ioseph in duo expō
me finisse de domo dauid de beata ihu virgine non sit expm ad quia admiratio tollendam
sufficiut in predicta. Nam cum esse de domo dauid ? quodda excellens q̄ humilitas suma
seu heroica qua beata virgo in hac vita attingit non patebatur audiri ⁊ certo fuit in duo
non expresse traditu huius tractatu intelligatur in hoc enim quod dicit matheus primo expa sc̄a
natus est ihesus qui vocatur xp̄us ⁊ in principio huius ei legitur de xpo q̄ e filius dauid nec
scripm q̄ maria per quam xp̄us hm carnem mediate descendit fuit de domo dauid ꝑsupposito q̄
maria concepit non ex viri semine ꝑ ex virtute spus sancti quit expresse tradit a mathes eodem
cap̄o vbi dicit q̄ cum maria natus e ex spu sco est ꝑ hoc intelligit argumento tamen no expresse in hoc
supradicta est hui de hac admiratione sim sancti fructus adhuc in manet in nō quia in hoc loco sc̄a
ture matheus duas genealogias ponit Ioseph a quo xp̄us nullo mō descendit neq; eius genealo
gia fuit ad genealogiam xpi ⁊ tamen ꝑ primam genealogiā virginis virginis magna fundamenta
torius genealogie xpi a dauid descendente consistit ⁊ de hoc puto ate plane doceri

Admiratio enim tria rationabilia est q̄n glo. enim mihi super hunc locum dicit quod a quo genealogia ex ꝑ magistri.
dauid deducta ad Ioseph tui xp̄us non ex semine Ioseph sit alia huius questionis seu admiratio
in eadem glo. respondetur q̄ non e q̄ sequitur. scripturam vt ordo mulierum in genealogiis earum hoc tui non videtur valere cum contrarium inueniam in scripturis Nam primo patriarchis in genea
logia esse inponuntur mulieres sc̄a sarra ⁊ abigail a quibus quia in genealogia tenui tibi
cum patri qua iacob ⁊ aliis quibusdam que huc tam pro brevitatis omittuntur. solutio p̄dicte glo.
quia multi opositores sequuntur ad tria admiratio tollenda non sufficeret ꝑ super hoc videtur
aliquid dicendum. Ad cuius euidentiam ꝑsupponendū ⁊ q̄ filius quit in paternis bonis suc
cedit multiplici posse dici ⁊ quantum ad ꝑpositum spectat duplici primo cum dicit filius huius quia
naturalem sim quia de substantia patris filius quia tur. quandam filius esto non genitus pleniq;
succedit patri tum in bonis naturalibus corporis vt in bona habitudine seu complexione
vt de gigantibus legitur qui viri quia erant in bonis alie pleniq; cum sui naturale melius accidit
si quod aliquod corporis mendum est tali alie proportionate sequitur. aliq; virtutes nichil sui in
hoc ⁊ aptitudinem quit in prima 2e q. lxiij ⁊ in talibus filii nales sepe succedut parentibus hui
usq; in quadā epla laudabilius vera sua suat originem Secundo dicitur filius alterius esse qui non ge
nit nalis in predicto ꝑ tui sui fama publica ⁊ tacui populi estimatio dicit tales patris filius
quod contingit cum vxor pariat filium quē latent non ex marito habuit ꝑ ex alio viro in pura ei ⁊ populo
me gratuite sin mariti filius quia quidem filius ꝑputatiue sine bonis nalibus no habeat nali
succedere tali patri sicut succedit tui sibi multi non plus in bonis fortune q̄ est minora vt in dictis
ꝑ tacui in nobilitate seu gnis claritudine que magis ꝑsidet in bona apud magnatos ꝑ quam
dicitur vt in prima 2e q. ij. ar. ij. q. quidem successio patri ꝑ mira similia seu cocui generis successiui
tulius ꝑsupposito sit tibi in ꝑposito prima gclusio q̄ per sanctum scripturam de xpi genealogia loque
tur patri q̄ xp̄us habuit esse filius dauid ⁊ abraham sui vera quidem nalem primo dicit legitur
cum deus xpi abrahe fuisse dicit Et benedicent in semine tuo omnes gentes terre q̄ ad gratiam xpi oppo
de xpo sibi ⁊ ad dauid dicit in ps De fructu ventris tui ponā super sedem tuam Tracti enim predicta
verba non vere dicuntur de filio putatiuo sed quia tui sui publica famam esse alterius filius tal
cum non dicitur de semine eius nec de fructu ventris sui vt est manifestum Sed vere gclusio sit
vera q̄ descensus q̄ ab abraham ⁊ dauid sui nalem quidem sufficienter traditur quia ad fidelem
doctrinam sanctum scripturam q̄ matheum in prio titulo sui doctrinam dicentem liber generationis ihu xpi filii
dauid filii abraham ⁊ si matheus de genealogia xpi michil amplius seu aptius suis tradidisset quod
sic patri nam ex solis istis verbis manifeste testatur deitatem ihesu xpi a dauid ⁊ abraham ꝑ veritatem

gr̃acem nãlem descendisse quod est sufficiens testiõ apud fideles veritatem euangelicã in dubi
dapriey ligẽ filius dicitur. cr̃iã ille qui tñ sm famã publicã est filius vt dicit̃ m 2o ffrippo
sup̃adicto generari tñ seu generatio nñ dicit̃ nisi de filio nãli gñato vñ ei dicit liber generõ
ihesu xpo manifestũ est q̃ loquit̃ de genealogia que est per viã gñacionis non aũt de illa genea
logia que sm famã tm est. Et aũt cõ hoc dicas q̃ hij apud fideles p̃dictus titulus sufficiat
apud infideles tamen qui euangeliũ negant vel de eius veritate dubitant p̃dictus titulus
non sufficit contra tibi quod ꝓmis. Et attende q̃ apud infideles euan. nõ inuenies nõ sola
titulus mathei sed̃ tota genealogia ipsi per mathei quã tradita non sufficit ad probandũ
eos q̃ xpus a dauid et abraham descendit tales em̃ cũ sint a fide euan. alieni totã illa
lineam negarent nisi forte hebrei qui nõ aliter euangelio q̃ aliter veteribus testamẽti abiũ
partem genealogie mathei habent recipere sc̃z vsq̃ ad zorobabel et hmõi et non vltra. Nam
apud eos de ceteris autentica historia non habetur. vnde sicut apud infideles nõ sufficit illa
narratio ꝓpter quã nisi euan. de genealogia xpi traditur ad veram genealogiã ei nãlem assen
dendã sicut apud fideles sola verba tituli mathei sufficiũt ad hoc fundandũ tñ angl. cõ filiũ
dei xpi non esse filiũ dauid assentiem eo q̃ nõ ex ioseph conceptus est ad quã sequit genea
logie mathei productio sic ait sic ergo nos credim̃ ihesũ filiũ marie fuisse m̃ ex gñacione dauid q̃ ipse
credim̃ qui vtiq̃ dicit̃ s. xpus ex semine dauid sm carnem et eius matre mariã virginẽ esse he
bream. Tertia conclusio q̃ coheredes sunt vt xpus ihesus sm publicã famam sm quã filius ioseph
putabatur a dauid descendet tñ tales descensus lineaturã in euangelijs tradendi sunt q̃ sicut
nam hoc sunt q̃dam ad fidem m̃ dei xpi sno tempore ꝓficiendã ordinatam instructionem
nam dominio fidei cõtra m̃ hoibus optinet vt ab imperfecto ad perfm̃ proceder̃ vt m 2a 2e q. 1. a
vij. Fuit ergo xpus primo sm̃ gñacionis ordinem apud electos sub ratione hois saluator̃ m̃ dei qui ex ioseph
deus et homo. In prima em̃ vocatione apostoli ioh. 1o andreas dicebat inuenimus messiam i. xpm
quod est nomen cui alius multi vnde in ps. Nolite tangere xpos meos. Sed postea vt ioh. 21
enter inuocante suos apostolos vos quem me esse dicitis petrus respondit Tu es xpus filius dei viui
quo patet q̃ ipsi sequebantur xpm tanquã deum antequã cognoscerẽt eius deitatem vltra ceteros
apostolos tanquã m̃ plene informat̃ de redemptione dom̃ in patre et filio eisdem dicebat ioh. xiiij
Tanto tempore vobiscũ sum et non cognouistis me qui videt me videt et patrem meum. Similiter pau
lo ante primus xpus sunt cognitus quasi esset filius ioseph quia cognoscebãtur esse sine patre in terris
vnde non solũ apud emulos qui xpm ex parentibus discebant nisi filius fabri est m̃ dicit̃ sed
etiã apud discipulos simplices et cognatos carnis filius ioseph reputabat magna mysteria sue in
carnatus marie esset apud eos cognita. Item em̃ in persona talem dicebat huic in filio cognos
cerent parentes eius nec solũ hoc sed nathanael qui fuit magne sanctitatis et scripturarum erat in
audiuit a philippo ioh. primo quem scripsit moyses in lege et prophetis inuenimus ihesum filium ioseph
a nazareth non sunt admiratus de hoc q̃ xpus esset dixit eum ibi a nazareth post aliquod tem
esse non em̃ dixit nõ potest esse filius ioseph ei adhuc deitate xpi non cognoscebat sed
loco nazareth admirabatur de bethlehem em̃ reputabatur apud eos messias sm illud michee v. Et
tu bethlehem terra iuda et qui amplius est ipsa eadem beata virgo hui⁹ mysterij dominum
sup̃ omnia q̃stio isti modi loquendi obstinabat dñe. Ego et pater dolentes querebam⁹ te hic et
et quibus habetur q̃ ad instructionem nostre fidei m̃ dei qui p̃fectus in mundo nemente inueniret quo
eius modus fuit vt eius natiuitate xpus prius sub mente messie filij dauid sm̃ reuelaret̃ mys
terij deitatis sue et virginitatis matris qua p̃cepto ordinis istam arithmam reuelare ntur
sic em̃ processerit ab imperfecto ad perfm̃ qm̃ et modus habitus m̃ dei gñalis fuit erga
iste modus grauem ad resistendũ infideles principe hebreos qui ex scripturis dauid tñ subdi
torem spectabant. Si em̃ tales rationabiliter ignorassent xpm a dauid descendisse ppter tm̃ cir
cos fama et populi estimatio testiũ appm̃ tunc tales reddentur excusabiles non em̃ ipe te
nebantur cognoscere veram gñacionem xpi cum a dauid descendit tales em̃ gñatio
a longissimo tempore descendens non est cognoscibilis nisi per diuinam reuelationem q̃ nemo ig

modus fuit vt xpus fm publicam famam a dauid descendisse ecclia traderetur vt sic xpm vtriq
reputantes saltem subito saluatore in eo inscrutabiles esse xpus aut intendebat in obedientes
inscrutabiles reddere vt habetur Joh iv Et ista sufficiant tibi ad prius q tua admiratõe tolle
da Sr tamen vis de predictis et alia genealogia xpi que traditur iij. que nõ est valde re
gis putativa fi adoptiua videnequidem addere sup tam mi predecy obi d'hys plene potuis sforet
Sufficiunt mi ad prius ista que tota genealogia Cum vnus magnus discipulus repetit suam thema
xpi a matheo traditur dictatus Et hic genealo admiratõ ad quam mr ibidem pdic. Discipulus
gia a luca tradita q valde diuisa est ab illa qua matheus tradit quia tamen me remittit ad adi
tionem tuam ad prius amitto vsteq de hoc querere ppanens ad illa addituri interim quoto fy a te vt ad
terram meam admiratoy protedas tollendam valde cum animo meo pulsat fi quod ppius quem nõ ad
legem soluendam fi adimplendam venit vt mr vir ta. fissimay matre suay quia femine honor nisi
tantum ea matrem hoc fy permittebat solus mulieres eam legitur vocasse vt fi in capitulis p
me allegatis patz mulier aut est nomen rem pertinens ad mulierem quatenus ergo etia pertinet
rem vir hic vy Esse mulier que erat in comitatu patris vel

Quum xpus obseruasset precepta de honorandis parentibus non solum erga matrem que erat tam Magister.
et ista parens fi erga Joseph quem erat parens fm publicam famam fy manifestum est legi
cum tur ij. ca de xpo et erant subditus illis nisi tali cum subiectione principali consistit parentum
honor vy debet quia de filio gratiarum et perenne legitur q non audit vocem patris nec matris
vm peccatum ab opposito filius ille vere honorat parentes qui est omnino subditus illis ratione at
quam nõ habebat suam beatam matrem nisi nomine mulieris fy / posset assignari qformiter ad pdicta
Nam fm philm in viii ethicorum habens qui volut honorare / testificatoy sic excellendo sunt ad huma
tatem aut beate vnginis heroinam de qua fi dominus / non pertinebat quiete testimonium sic excelle
psertim respectu xpi Nomine cum paternitatis vel matrimonii non importat excellentiam nisi respectu
filii illius patris seu matris ex manifesto est autem q humanitas vnginis gloriosissimo nullo modo placuit q vo
caret tali nomine ex quo ipsius excellentiam sonabat respectu filii sui fi veri dei fi potius vocari tali nomine qd
magnam excellentiam filii respectu xpus matris designabat vy tipo angelo salutante et nuntiante
ei q erat parturus filium cuius regni non esset finis qd esse a nulla dny similla cum eterno
non sonans excellentiam fi potius defectum respectu dny vnde xpus a sta totaliter strenue vtpote et
plene matri obediebat vocabat ea illo nomine quod magis sibi placere stebat.

Datus essem retentus de responsione tua Cum vnus magnus discipulus replicat cum suo magi
supradicta mihi propter vnum quod video mi tue ad pdictum magistrum sufficienter ipse considerans ex supdicto q
responsioni obviare / mihi festinum esse cum quibusdam magna de nouo oportet vt habeat fidelis contra vnginem
ea mi relo assumpta totius orbis terrarum ipsius gloriosam.
laudibus et excellencijs frequenter clamat mihi de ea possimus / simpliciter dicere q laudibus eius plena
est terra / non cum sibi honoratur et laudatur apud fideles / fi etiam apud infideles de singulari
sanctate emendatur In illo cum libro qui dicit alchoranq mgno apphana lex machometi gtmet
meminisse me legisse q in eius hodius habuit aliqua potestatem sathan per quam mihesu et matre
eius ex quo constat q etia apud saracenos beata virgo imitari debet sanctitate In quodam cranq
libello aparis apud hebreos qui intitulatur liber generationis ihesu nazareni non fy filii ma
thei In illo cum libello multa falsissima et absurda gtinentur gtra xpm et eius discipulos
de beata fy vnginem matre eius qua falsissime dicit concepisse ex adulterio eo q ei esset despo
sata Joseph ex quodam adultero concepserat ibidem continet q hoc factum fuerat a pa omnes nesci
entes / quia erat mulier sta et madultro magna gsensisset et sic de xpo verificatur q xpus pdixit
in filio centuro beatam me dicent omnes generationes non solum cum gratia rectorum fidelium cum di
cit et predicent beatissimam / fi eius gratia prima et ea apparentia fi indecorum et sanctarum
xpi dicit vere esse sanctum vt dny est Queso igitur a te vt in modicis quo humanitas beate vir
ginis patuit / q totis mundis in suis laudibus gaudet et xpus super omnes creaturas glori
fiant tu in vita sua vt deceat eam talia sibi applicabunt non cum vir mi q tanta varietas

Magister.

...aurea baptizatu beate virginis possit contingere. Ista quia aut ignorat illa que in hoc festo ad suu honorem et laudem frequentantur seu celebrantur aut quia humilitatem quam hec vita habebat que erat magna seu maxima virtus vt perfecte dei est iam in illa vita lucis perfectam non habet aut quia honoratus iste que pro sua reuerentia fuit apud virginem gloriosa non placent sicut nec alias placebant quod aut istorum videtur. Nullo modo sentiendum est quia beata virgo iam modis assumpta et gloriosa vltra id debitum ignoret ea que hic fiunt in honore suo nec quia si talia displicerent in illo eius statu deus erit ita moliby [illegible] quia alias quilibet beatus quod videt in deo presertim que ad sua beatitudinem vel ad humanam salutem pertinent. Quia in eodem statu sit gloriae omnis beati conformabitur voluntate sua deo non solum male sed etiam formaliter vt in 2° q. xxv. Quia an virtutes moles de quibus humilitas manent post hanc vitam circa hoc dissi dissa sensit quidam cum philosophis antiquorum posse fuit quia virtutes morales post hanc vitam non manent ita plurimi de ethycorum dicit quia iudicium est pene in angelis virtutes morales habent cum beati assimilantur angelis vt habetur in [illegible] doctores thi mi de veritate magis illinati tenent quia huiusmodi virtutes quo ad aliquid manent quo ad aliquid non sicut dicit in [illegible] distinctione manent enim quo ad ordinem meritis et viri appetitus que erunt rectissime in his que ad illum statum pertinent. Non aut virtutes morales post hanc vitam permanebunt quatum ad id quod est male sit ad temperantias et delectationes cibi et huiusmodi nec est timores nec audacie circa pericula mortis nec est distributiones et tristitias circa que versatur moralis pars vite manent enim quantum ad id quod male formale vt in 2° q. lxi. Et quibus in proposito circa humilitatem dicendum est quia humilitas in beata virgine non manet post hanc vitam quatum ad actum quia non est vilescere se pauperem quod pertinet ad humilitatem huius vite vt dictum est. Quilibet enim beatus videns se ad tantam gloriae principem nullo modo potest se vilescere quanto magis virgo beata que super omnis sanctos hanc participabit gradum quantum ad hoc quod est de ratione humilitatis. Cum his adhuc quod dicit in hac ethymologiarum dicat. Aliquid manet in patria sicut enim deus vt in [illegible] in aliis habitat humilia thi [illegible] sic et sanctus sunt in gradu beatitudinis quicunque sint tamen humiles cum in hac vita existentibus adhibendo proximis deum deprecando vnde de beata virgine sentiendum est quia sicut in hac vita quantumcunque destitutus humanae magnam humilitatem habuit si placuit et ancilla cum esset maior regina reputando et ministrando gloriae magnam humilitatem habuit inter ceteros beatos circa [illegible] deuote considerantibus quod tenendum est quia sibi placent orationes humanae pro quibus erga gratiae dei interpellat. Et quibus hic quia videntur et cetera debet in quolibet fideli magna devotio erga veneratio et obsequium virginis gloriosae prudentes virtutibus deum consequentur prompta mente obsequia piissimae quae existimet seu credent esse cum promptus paratus ad eorum petitiones audiendas et eis subueniendo in suis necessitatibus si hoc est credendum esse in ipsa virgine ratione sue humilitatis beatae. Hic quia contradicit in certa experiri quia respicit oratio humana [illegible] precesque eorum. Quia te exhortor discipule quia ad eam iterum laudem eius semper his mare tuo et ea fideliter in meritis vertendo. Nunquam ex vt aut vere in quoda simone ipsa fideli ducatu experiens

Discipulus

Quia dulcia fauces meas eloqua [illegible] magister discipulus petit quidam aliud admirandum de fuisse tua et quia a mandatis tuis dulcis recedam quae fili sibi vide circa hoc quod te ipsa visitasse sepulchrum intelligere vt mea diuersi ad [illegible] de mulieribus et de quibusdam aliis te ad quod de gloriosam virginem diuinum circa mei magistri respondentur

mente deo dante hoc septimo mirando si adhuc volo atque de quibusdam ad ipsam virginem gloriosa pertinebit illinari et specialiter circa ea que temporibus resurrectionis christi gesta sunt circa que primo mirandi meo versatur quedam admiratio quibus est. Estimo enim quia nullus sane mentis qui fidem catholicam corde et ore confiteatur dubitare habet quia virgo gloriosa filio suo christo que concepit et misus sacris visceribus portauit et uberibus suxit deuotionis fuit quia ceteri sancti quamuis sint. Video quia signa sue deuotionis erga christum hoc ostendunt presertim post passionem suam et christe sue resurrectionis legimus enim quia mulieres quae christum sequebantur et specialiter magdalena post passionem monumentum christi visitant frequentabant et ei obsequia sibi possibilia exhibebant discipuli eius tunc nondum firmiter credentes misterio passionis et resurrectionis sue aliquis a christo ignorantia aduisati tamen aliquando a mulieribus de christi resurrectione tunc christi cum magno fletu ad ipsum sepulchrum pergebant vt patet de petro et forte sicut pro ea de beata virgine tamen virgine non legimus quia christum post passionem neque eius monumentum quaerebat neque legitur quia ipsi monumentum christi alii visitasset quod magna admiratio digna puto mecum ita de-

Nullo mō dubitandum ē q̄ beata virgo deuotior fuit xp̄o ꝓpō q̄ alius q̄cūq; sc̄t⁹ q̄ cuius meritas mq̄ rudis tamen meritū consistit mdubie egredit alioꝝ meritum sicut ⁊ pmium eius alius pmia egredit tamen eā tota qualitata est maria sup̄ choros angelos caritas aut̄ seu dilectio est causa ꝓxima deuotionis ⁊ im mediata vt in ij. Sc̄e q. lxxxij. tertio q̄ ergo eius meditatio assidua ⁊ frequens circa mysteria redemptōis hūane mq̄ nibus diuina beneficia circa genus hūanū mōdo considerum⁹ legendo cū & cū lectio ij. Maria aut̄ conseruabat oīa verba hec q̄ferendo in corde suo ut les aut̄ meditatio deuotionis ignem diuine caritatis accendit⁹ impetu illud pōt. q̄n meditatio mea exardescit ignis tertio q̄ma matualis dilecto ergo filius tenendū est in ea nō defecisse bn y sti. xxxiij. Ihūgd obliuisci potest mulier mfantē suū q̄ quidem matualis dilecto q̄ est a natura in eadem ꝙplentudine gratie tenendū est perfectior esse gratia cū perficit natūm & quibus patz deuotionem beate virgis maiorem esse seu perfectiorem ad p̄m quam alioꝝ sanctoꝝ non obstat illud de quo mirat sc̄t⁹ q̄ tanta deuotionem p̄ signa exteriora ꝓbare recipere eius nō ostendit sicut sc̄e mulieres ⁊ discipuli ⁊ hmōi ⁊ hoc ꝙpter dno p̄m q̄ma vt dñs ihs dicat in d' di-no amor dūg cōstans fuit quod intellr de amore dño perfecto sicut recti fuisse in beata virgine quantū in statu vie possibile fuit non aut̄ de quibuscūq; diligentibus deū seu in caritate existentibus p cōstans aut̄ homo est per expressum mentis extra statū suū & ideo beata virgo tpe dominice passionis p̄sumenda est fuisse tanta mentis in amore dño q̄ esset in extasi posita ⁊ quasi a corporalibus quo dāmō alienata ⁊ ideo de istis exterius corporalibus ad que mulieres sc̄e ⁊ discipuli ex deuotione gaudebant nō rapiebat occupata vehementius in mysteria deuotōe ⁊ dño amore ea possibilia. Sc̄m q. ad virginale pudicitiam pertinet secreta dñi non ore prodicare & corde possidere ⁊ in eo de eis nō scire vt sup̄ illud verbū angelū sup̄ dicit maria aut̄ q̄ seruabat etc. Beda sic dicit in omelia vir-ginalis pudicitia secreta xp̄i que noverat meum diuinum volebat & q̄ferebat in corde suo nō ore proferens & clausa seruans in corde hec illa ex quo patz q̄ ad modestiam pudicitie virginal sa-tus non pertinebat deuotionem suam exterius per signa exteriora ostendē & portus in corde sup̄ clausa seruare

Magistr-

Cū vir⁹ in q̄s ꝓpm⁹ a d̄ stipulo alia admirato sc̄ale recta hac q̄nō le ꝓpm xp̄i virginis gloriose mississe angelos ad ānūciandā suā resurrectionē sicut mi sit mulieribus ⁊ discipulis ad quod ꝓbandū ibi dē dedu rendo aliqua que pertinet ad excellentiam fidei bte virgis

Discipulis

sufficient nō predicta ad pdictā mām ad mirandū sedandam & adhuc cum mei pul sat vim aliud video cū q̄ p̄ resurgente suos discipulos ⁊ sas mulieribus resurrec-tionē suam p angelos denūciasse xp̄o

id dictis

mar. xbi. Dicite discipulis eius ⁊ petro q̄ precedit vos in galileam ibi me videbitis ⁊ hmōi quod videtur in maxime admiratōe virginis Vnde quod resurrectio xp̄i potius spectabat ad fratres quia a mōe fratribus cū matre ait mittebat suam resurrectionem non ait matri quia credendū est mentibus ⁊ audientibus suā resurrectionem spectare quia refert ꝓbabilis Si bene considerat⁹ gloriosa ⁊ discipuli & inter spectabant resurrectio xp̄i p̄ eius passionem ad quod attendere debes q̄ sicut in moralibus virtutibus habitus habentur vt fundamentū vt ex supradictis ex sua lege patz Sic methcologice virtutibus fides & spes caritas fundamentū vt habetur 2ª 2æ q. iiij. ar⁹ vij. De quibus duobus fundat⁹ bta virgo q̄ meritata ē in sp̄ualibus de illa arca hoc dici potest illud pōt. fundamenta eius in montibus sanctis Luc cū illa mater sponsi portum altius quia retinere creature ascendit de solis tribus fundat⁹ q̄ meritatum mysteria ratione singu lorum de humilitate cū p illud verbū Respexit humilitatem ancille sue vtrum & exponere & De fide aut̄ q̄ meritatum p illud verbū elizabeth huic p̄ea. Beata q̄ credidisti q̄n p̄ficientur mte oīa que dicta sūt tibi a dño & quibus verbis que elizabeth repleta spū sco ꝓbatur ostendi q̄ fides virginis gloriose tanto meritū fuit vt illa que dicta sūt ei a dño per angelū vel eius p mysteria reuelacōis seu inspiratōis in actu ꝓficientur in ea quod quidem meritū si bene consideret excedit me ritū cuiuscūq; creature mentitur cū multis que dicta fuerūt beate virgini ab angelo totū redep tionis hūane mysterium vt patz bene intuenti verba angeli ad mariam directa Hic erit magnus & filius altissimi vocabit⁹ dabit ei dñs deus sedem dauid patris eius & regnabit in domo iacobi eternū q̄ regni eius non erit finis huic primo ra. Est vltra hec memorabile p̄sequendum est q̄ etiam alia misteriosa archana reuelata fuerūt a deo deo in mente xp̄i virginis gloriose p̄ter illa q̄ dicta sūt tibi ab angelo Elizabeth cū dicat ꝓficientur inte oīa que dicta fuerūt tibi ab angelo & q̄ dra

ꝑ tibi a dño mqno satis mir[a]r quod dr̃y est non tamen scriptura facit mentiõ expssam d'ipsis
que i mediate facte sut dicta ꝓmissa ado xpi virgini gloriosę ꝑ spũ dñi ihũ q dicta sũt ei ab angelo
nimirũ Nam de paulo legit ꝙ audiuit arcana verba que non licet homi loqui
nõ minus sentiendũ est de his que reuelata facte sut beate virgini ꝺn mediante a deo quo dr̃y mente
et ventre mirabiliter concepit hoc tamen quod dr̃y est de merito fidei beate virginis sine intellig
ę est ꝙ nõ q̃ma beata virgo per fidem meruit de congruo deũ incarnari hoc oĩ ꝑ omẽ meritũ
ꝑ q̃m per gratiã fidei et humilitatis sibi datam meruit maxime posse esse mr̃ dei in quo mysteriũ
huius redemptionis quodãmo includitur Christo nõ intelligit qd' certũ tamen tenet de ipsa virgine glosa
sed q meruit congruenter ꝙ de congruo dr̃y Quibus tamen aliis ad hoc ꝓmotus et ductus q fidei rat[io]ne
manifeste reperies q̃ quod fides beate virginis fuit singulariter oĩs fidem habentes ut patet ꝑ medi
fidei ipsius suprioritũ sic fides discipulorũ xpi de eius resurrectione ante eius ascensionem q
eorũ confirmatam fuit valde mirabiliter oĩ mar. xvi. cl. de xpo mdicit ascensionis dñi cum
ihesus eis obprobauit incredulitatem eorũ q dumtaxat eorum qui ab his qui viderat eũ resurrexisse
non credidere ut Et hinc patet legit quibusdam discipulis eius mdicit resurrectionis eius multum
mirantibus dixisse O stulti et tardi corde ad credendũ mandatis que locuti sũt ꝓphete hũ patet
q pro tunc discipuli non solũ erant mirabili quo ad testes qui de xpo resurgente testabantur
sed etiã respectu scripturarũ que hoc antea ꝓphabant unde et eorũ ꝓpter de resurrectione xpi debi
bilitata erat valde legitur oĩ q predicti dño discipuli dicebant huic rõe supdicte Nos aũt spera
bamus quia ipe esset redempturus istũ Et quo patet q eorũ ꝓpter non erat perfecta sicut nec fides
non sic credendum est de beata virgine cuius fides tanta fuit ut post eius meritũ de congruo ei
ꝓficerentur mira illa cũ tam certa erat de resurrectione xpi per suam fidem perfectã q non
oportebat eam certificari per euangelistã angelicam nec per mulierũ attestationem Et ideo ra
tionabile fuit ut ei non mittentur angeli Et multo minus mulieres ad dñm nuntiandũ seu testifi
candũ de xpi resurrectione unum ut aiunt simplex certius certificari non debet Gerius ante
ds apostolus qm erã post attestationes mulierũ et etiam angelicas visiones talia signa sensibilia
et septem alia testimonia in incredulitate arguebantur ut patet ex dictis mi de beata virgine cui
resurrectionem xpi ꝓpie dicitur Beati qui me nõ viderunt et crediderũt Joh xxo sicut de apostolis
illo tempore quodãmo incredulis potest verificari illud Joh iiij ca. Signa et prodigia videa
tis nisi credi

Discipulus

Ad hoc certa predicta restat unũ quod valde animo meo pul sat et est hic positum in q beate virgini nõ fuisse mira voluit certificare de resurrectione xpi ꝓpter eius perfectam fidem sibi quã resurrectionẽ xpi certissime credebat prout dictum et est verũ Cui hoc sic stat q visio xpi presertim in corpore glorioso fuisset sibi maxime delectabilis ꝓpriaq; de ipso cum apostolis quorũ fides et certa spes ꝓtinus tepescebat vt ꝑ ꝓpe ostensum Et legitur Genesis xxxvij dixit dnus Joh xxo ca. Quamvis igitur forsitan credendũ Genesiam fuisse matrem que filium suum in cruce pendentem cũ magno dolore cordis ꝓpius penetrante viderat sic xpm in corpore glorioso resurgentem vidisse non tamen in tota euangelica scripture legitur ipsius matri gloriose post resurrectionem apparuisse neq; cum xpm vidisse q non modicum admirandũ dignum estimo presertim cũ prerogativa fidei correspondens est visio mira aliud ꝑ Grant audinimy per fidem ita videmy Cum sit hoc ita et verũ est fides beate virginis maxima fuit inter omnes sanctos sic et ad xpum pertineret xpm vidisse tempore resurrectionis

Magister

eius in corpore glorioso perfectius et altius quam ceteri Quod tamen non legitur de q mirabiliter valde admirandum videtur Succedit fidei sicut manifestationi spei et finito cui tali quiescit veritati est q visio beatifica Doctores tradunt hoc tamen intelligi de beatis in statu gloriose existentibus nisi prima ꝓpriatur correspondeat ad virtutis meritũ sic hoc casu beata virgo nec apostoli non dum erant mixti vite gloriose sed adhuc in via unde visio xpi tempore sic resurrectionis non fuit data apostolis et mulieribus Et hinc in primis ꝑ paucis datur eis ad exercitandam eorũ fidem ut per ea ulterius mererent que quidem visio non requirebat ipso nõ ad perfectionem

virgis gloriose que fidem perfectam cum habebat vt dictu est Quia dicit dicens q talibus visionibus non req
reretur ei ad fidei exercitacionem seu confirmacionem erat tm oportuna ad gradum et gloriam specialem ei ad
videnda Ad hoc dicendum q si talis visio ad maiorem perfectionem virginis gloriose michi videtur fuisse
vel erat maiorem eius consolacionem specialem requirebatur michi videbit conuenire q eius ei appa
rens tempore resurrectionis in corpore gloriosi quod est nonnulli asserunt vt patet de christo tum quia eius sancta
conuersatio eius essent opera apposite virgini gloriose tempore resurrectionis ad quod aliquis miracu
lose assurgit nec obstat q de hoc michil in sacris euangeliorum historiis queritur dicit est q multa gesta ad
magnificentiam virginis gloriose pertinencia fuerunt pretermissa in sacris scripturis que tamen summas hystorias
eius quia essent non placebant publicari vt ibi dicit est Et si bene consideretur ad perfectum fidei virginis glorio
se quia nec perfecto fidei apostolorum et aliorum qui post resurrectionem viderunt ad certe credendum seu
habitatem profecerunt.

Cum dicitur in oppositum quod tam perfecto fidei virginis gloriose de resurrectione xpi quia certa nec perfecto fidei apos
tolorum videndo quemadmodum fuit ad certe habitatem.

Hoc quod dicitur dicendum quod tam perfecto fidei virginis gloriose de resurrectione xpi
credit sine hoc q xpm videret simpliciter nec hoc habet angelicus nuncius quia nec perfecto fi
dei discipulorum qui dicitur xpm post resurrectionem manifeste viderunt non credidisse ad certe v
alitatem perfecte fuisse hoc patet per me consideratum non valeo si cum perfecto et nec perfecto alicuius rei se habeat vt op
posita si vnum est vtile alterum reliquum inutile sibi patet loco ab oppositis Indi est vnum oportet q vterq; in
quantum consideratio tuam predictam Ibi attende q sicut manifestacio spiritus sancti per gratiam gratis datam

Ad hoc quod petrus vterq; dicit dandum esse quod dispositus deus in celestia sua disposuit aliquas dispositiones gra
tiam seu administrationem in habitus ad finem celestis vitalitatem similiter non in manifestando resurrectionem
xpi deus disposuit vt non vniformiter facta esset omnibus Et dicimus quod totum redit in celestis vitalitatem
quod sic patet Nam de primo similiter de manifestacione spiritus sancti apostolus dicit per choros pentecostes
fuit datum manifestacio spiritus sancti ad vtilitatem ecclesie Alia primo scripsit alia autem primo fuit alteri em Et
cetera quam est de hoc ibidem dicit quosdam posuit deus in ecclesia apostolos alios autem
ordines et huiusmodi que quidem distinctiones seu distributiones vtilitates fuerunt in ecclesia quia si omnes vnum
membrum essent ubi esset auditus et in corpore humano vtile est vt membra sint distincta quia
si oculus esset tactus vbi esset vt membrum fuisset vt apostolus per expressum impedito eius dono
fidei non sentiendum est certa manifestacio et resurgentis Ad quod attendendum quod sicut
supra dictum est ge lege diuinus instituta talis et vt ad et mediate diuina superiora gradientur
ordinibus mediatibus differantur ad inferiora Et loquitur de his que sunt supra nam Et quia quia
met ad finem gloriam nationum et gentium precedunt quia vt oculis non videt quarum
plurimis se visa xpi ad resurrectionem xpi non in populo manifesta est Et quibusdam quorum
etiam dicitur in alios notitiam sui illud actus per dedit ei sicut xpm manifestum fieri per resur
rectionem non in populo Et testibus predestinatis ad eo vt resurrectio xpi discipulis et michaeli by
angelos nuncupata est sicut et alia misteria diuina legimus habuisse per angelos vt primo nuncupari
visus de maria magdalena legitur mane vltra resurgens dominus mane prima sabbati apparuit primo mag
dalene apud tamen ancta habuit ab angelo reuelacionem de diuina resurrectione nisi prius in dis
cipulis certa non eodem modo habuerunt quam resurrectionis vt patet de thoma quem plus alios dubi
tauit Joh. xx. Beata vero virgo non ab angelis neque ab hominibus notitiam resurrectionis
legitur habuisse nec certa per aliqua signa sensibilia et est dicendum est q notitiam resurrectionis ha
buit immediate a deo per suam fidem perfectam a deo infusam Et sic patet primum q manifestatio resurrec
tionis dominice sua fuit dispositio Secundum vero patet sic q modus dispositus manifestationis certa resurrectionis
xpi facta est quemadmodum nos videmus hec manifestatio sic resurrectionis xpi est assertis ad maiestatem
sacre sue in statu beatitudinis Nam sicut ad visionem beatam conferet prevenit per auditum fidei ita
ad visionem xpi resurgentis preuenit hominem per ea quae ab angelis prius audierunt Secundum patet sic q ma
nifestatio sic facta redit in vtilitatem ecclesie Nam apostoli et alii discipuli fuerunt a deo ordinati
vt essent in testes resurrectionis in populo vt iam dictum est Constat autem q testes qui in scriptura
superficiali aliquam rem dent magis suspicionem pro de veritate testificandi quia illi quidem

t̄ p̄cul̄r̄ singula scrutan̄ hȳ deuc̄ p̄ñ ca. de quoda̅ sito q̄ p̄ testes erut sacus legc̄ Cū
sollicite t̄ diligenter rei veritate prospecta tc̄ t̄ p̄ Joh̄ p̄mo de apl̄is gesta p̄pi testificabus
dnūr quod amicabus audumq̄ apl̄is ordis mis quod ipse p̄cepit mi) t̄ mang mr̄ q̄ tractan
nūr Et ideo ep̄ in credulitate discipulos quā p̄ius habuerūt testimonia cōm postq̄ fuerūt
q̄ firmati efficaciora fuerūt hȳ dicit q̄ dubietas thome magis profecit in testificacōe
resurrepionis q̄m credulitas magdalene que cito credidit thomas cū dubitando videcīt
tractauit tetigit sine et manifestacio sic facta ad vibrandā cētē q̄ ep̄ tarditatē diffidentiam
in credendo sensui sine q̄ ep̄is apparuit eis ianuis clausis sēptuagintā hui p̄ñi cō. ep̄a q̄ s. se
sim aperiē sensui est q̄ apostoli t̄ alii discipuli t̄ eorū heres successibus sēpm̄ferē scripturā n
tenta in suis doctrinis t̄ predicacōibus apparuerūt seu ep̄ posuerūt

Discipulus

Cōmenta iste que dns amplius tollem ifir-
mari ep̄ q̄ prima facie dicta tua non-
videntur consonare huic q̄ in sacra scriptu-
ra traditur Et primo minor dubitā q̄a
lege dīnitus instituta t̄ vt a deo ea q̄ sūt
scripturalia mediante superiorib⁹ reuelent

Cū p̄ñ mihi ostenderit quedā q̄ ad ordinē mā
festacōis certā resurrepionem p̄tinuit ep̄ quib⁹
gedā q̄ ad beatam virginē nō p̄tinebat mihi ad
resurrepionem āmichandam ppt̄ excellentiā sue
dignitatis .

quibus mediantib⁹ deferam ad misteriorū q̄d nō vi q̄ sancti euangelio m mā festatōe ip̄si
repionis p̄pi de qua mr̄ agit̄ primo cū fuit manifestata resurrepio amicis t̄ p eis p̄ sanctas q
tulos q̄ stat aut q̄ mulieres nō sūt deinde apl̄is superiores sancta virgo refert sūt ē superio
ves si ei a mediante a deo sint reuelata resurrepio p̄pi per fidē p̄fectam vt tu asseris
sequere q̄ per ea debuit̄ deferri manifestatio resurrepionis ad apl̄os t̄ reliq̄os q̄ nō tā mysteria h

Magister

Ad p̄mū dicendū q̄ reuelatio facta mulieribus de resurrepione p̄pi non fuit ad hoc ordinata
vt de ea testimoniū ferrent publice p̄dicando hoc enim nō q̄ venit mulieribus imp̄ditum p̄ hoc p̄ñ
mulieres in cetū trahant sicut fuit manifesta resurrepio vt de ea diuini t̄ domestice apl̄os m
struerēt q̄d̄ fuit sibi ambro. vt mulier que primo misit mortē ad oēs detulit p̄ eas ip̄a
vita resurgentis p̄pi mulieres nūciaret nūcio adepte est femineus genus agnominē abs d̄ne
t̄ maledictionis reprendi Et hoc ea q̄ mulieribus p̄mo fuit facta manifestatio resurrepio
qua apl̄is ostendit q̄ quatin ad statū glorie pertinet nulla detrimentū patiuntur sexus fēmineus
Si maiori curiositate scrutabūr maiorē ea gloria in visione dīna portabūt Et ideo mulieres qui
deū ardentius amauerūt in hȳ vt habentis stipulam discipulos precedentib⁹ nō irrefferut primo videre
deū ingloria resurgentem quam quidem gloriā ceteri apostolis a mīchi nūciatū .

Discipulus

Hec responsio tua fortificat ea q̄ respondisti mihi multa dicta q̄ ad beatā virginē pertinebat ante
resurrepionē quā a deo nō mediante p̄ fidem p̄fectam habuerūt amīchari q̄ ep̄ his que mihi di
amplius ostenditur hoc p̄ p̄missa tamen ep̄or q̄ ad p̄pi sola p̄tinet maledictio cui datum
euadere contra eā in ypso beate virginis q̄d eua tristis abstulit tu reddis almo gloria
tu ep̄ seruientiū emūtate quā credit habere super ceteros non obstat q̄ ad sepulcrū nō ac
dit ceteris superiores Unde vide q̄ tuaest allegas ad solutionē p̄mi dubij Cum
Omnes tres mulieres tue quibus tibi videtur q̄ ad beatā virginē p̄tinuisse resurre tessatare
resurrepioē dīnam amīchari apostolis t̄ ceteris sibi possit t̄ cum medio ad quod sint dē
q̄ recta missionem angelorū a deo ad exteriora amīchanda diuersi ordines assignāt sic fue
runt eis quidam dicentes q̄ angeli superiores semp deo assistūt sicut ad exteriora mictenda
nequam mittuntur ad quod huic aliquos cūctos sepiūs t̄ stare que hoc videri possunt quedā vero
dicunt q̄ omnes angeli tam superiores quā inferiores de ordine sedis ad exteriora mīchanda a deo mittūt
Ad quod ceteri hoc cūctos que hoc videntur sonare sed ea ab q̄ videnti quasi medio mō p̄dictos
dicunt ea q̄ angeli inferiores ex officio ppio creati t̄ frequenter mittuntur ad huiusmodi exteriora mi
nanda superiores nō mittuntur nisi raro t̄ quasi ex dispensatione dīna p̄ter so
latium tristantium mittunt sancti discipuli quibus assistebant ad apostolū dicentes q̄ hec ergo tibi exci
lentioris dignitatis vt eis expedat agmina angelorū tam superiorū quā inferiorū assistere nō
pertinet ad eam mitti ad exteriora mīchanda esse ea quoda⁹ altogetenus sue magis dignitati

Discipulus

Magister

Discipulus

Magister

q̄ hoc impetraret a rege dicens Preter. Iudeus rḡi nesc̄ cui tibi negocia quedam ponesc̄ ij ℔
ij. Constat aut̄ q̄ virgo gloriosa sanctissime habet primam rondiq̄ certissima hūlitate sua q̄
ē dignus esse heres sc̄i dñam ſm̄ quā intellexit illud rapperit hūlitate annulle sue vt ſ
expositum est vō de ipsa inter ceteros credendū est q̄ promptior sit ad audiendos clamores
pcs pauperū sua intercessione indigentiū quā ceteri sc̄i eo q̄ eius hūlitas vt dict̄ est
tanta q̄ magis accedat ad sublimitatē dīne voluntat̄ hūlitasq̄ de deo aut̄ le. mpb̄ q̄ nō ept
nec despexit clamorem quantūpauperū ſm̄ clamauit expaudit. Nam vero rondiq̄ credendū
quam potissime habere ex sua fide efficatissima ſm̄ quā dict̄ est ei Beati q̄ credidisti &c vt
expositū est Constat q̄ per veram fidem redditur homo dignus ad hoc vt petitiones eius
si sint valde difficiles a deo expaudiantur. Iux mt. xvij. Si habueritis fidem sicut granū
napis dicetis monti huic transi hinc et transibit fides archiepi gloriosē grano sinapis
ſpissime comparatur. Nam ſpiritualem verbū euangelij glo. sic aut fidem perfectā grano sinapis
copat que infirme humilis est et imperfecte seruēs hec niglo. Constat aut̄ ex pdictis q̄ fides
beate virginis perfectissima est et acuta sue maxime humilitate quod de ipsius fide ppria dī intellexit
illud verbum euangelij ſpiritualiter. Si habueritis fidem sicut granum sinapis &c. Ex
pmissis q̄ fatendū est q̄ valde grauia et difficilia sunt a nobis trāsferre de loco ad locum a deo et fide
quā habent perfectissimā sue maxime humilitate quicquid impetrare possit presertim cū erga deū
matrem suā dignitatem. Propter quā p̄sumendū est q̄ sibi nō negauit quicquid
vt in aūte allegata ij Reg. habetur. Iuxta igr̄ modum quem ad ipsius transquillam sanctam
latrem patronam et aduocatā recurrit. Ad hoc aut̄ aduocatus pertinet assistere
assistere dum eius causam non rapuisti⁹ probandi ſm̄ illum in quodā sermone de ipsa dicimus
gloriosa dicit quid mirū si vocata ad est q̄ est nō vocata pro est. Et hec sufficiat
sufficiat tercia predicta in hac distinctione

Distinctio tercia de scrutinio septimarū cordā

In primo ca. q̄dam a discipulo quedā admi
rato circa sanctos alios magnatū est ma
ximi spiritualis fidei in hac vita qō stentur sc̄i

quedā q̄ ad sanctos sanctos alios pertinet qui
fidei dicimus ad ipsis venandi optenti debet et

ohm multa miracula sunt patrata inditio pegrinatibus ad quā pt̄. per. mgrm
In ca. ij. discipulus queritur quo intelligatur refectionem spiritualem in hac scriptura fieri ad qua
pt̄. a mgro et subtilitate refectionis spiritualis ad refectionem corpalem
In ca. iij ostenditur qualiter hmōi refectionibus spiritualibus quo ad vitam spiritualem assistatur effectibus
refectionis corporalis quā ad vitam corpalem in spiritualibus assistatur effectibus illius cibi celest. sc̄i
In ca. iij. ostenditur q̄ effectus hmōi cibi sit pr̄ celestis. mane in corporalibus
In ca. v. ponit quedā alia admiratio discipuli circa sanctos alios que quidem admiratio ab insidi
bus et cōi fidem mali obloquentibus obm solet quia admiratio ibidem mt. solent et quidem dissi
tionē miraculoz quā ibi ostendit. quare circa hoc sanctos non sunt frequenter visibilia miracula
In ca. vj. ulterius redditur ratio. sicut olim fiebant circa archā testi. &c hmōi
In ca. vij ostenditur q̄ ea occultandē magnos miraculoz que maior sanctā genitrix dilectio spiritus
seu deuota in mente debite simulatā amicis. q̄ pr celebrā methodū dilectio seu delectatio spiritus
In ca. viij ostendit q̄ hic in hac parte memoria passionis. in rē ipsam sine simulate sentiten
In ca. ix reddit ro quare repetitiones inter. sit delectabiles et quid ostendit quia idem tactus in
hoc sanctō absentibus in rerte simulate sit magis delectatiōis seu dilectionis
In ca. x. ponit quedam alia admiratio a discipulo circa hoc sanctum quid &c sacrificium et ide sol
In ca. xi declaratur q̄ triplicit. intelligi debet implere legem et propter et q̄ propter legem implent
in institutione hui⁹ sancti quid est sanctificatio et ibidem tractat de triplici ca sanctificatoz antiq̄ legis et dei
rerū. qua may circa reddendi rationē sacrificiorū. sacrificium sim triplicē cum cōi sumendi qd̄ lex
In ca. xij ostenditur q̄ propter legem implent circa. imbet quē ad finē modus implendi legem
In ca. xiij ostendit q̄ xp̄s implet legē sacrificiis antiquis supplendo q̄ ea de erat quē xp̄s implendo
In ca. xiiij ostenditur q̄ dem est in proprio precepto ca. et auctem pte in pte q̄ incipit legem

Deus deorum dns loquutus est Non obstāt cauillatores hebreorum et similiter concludit quod ipse instituendo hoc sacrificium implent legem sacrificiorum antiquorum supplendo quod decrat quod e terminus missi pleni in ipso quod ostendit quod in institutione hmoi sacrificii seu sacrificium quoniam legem impleuit pleno legem ad que de hoc fuerunt in antiquo testamento principaliter seu prefigurata effectum eius prohibuerunt in ipso quod igitur de multitudine nomen huius sacrificii que multitudinem denotat quia quelibet debet devotio ipsum specialiter sumentis et

Capitulum in quo gromatica a discipulo quidam admiratur circa sacram altaris quod est viaticum speciale fidelium hic vita exterum sicut olim manna viatorum fuit patribus in deserto peregrinantibus ad ipsum quod

Discipulus

habentis spiritum sermones tui et quemadmodum eos et spiritum verbum tuum in quibus et lectura cordis mei ipse quod dico cum spiritus tuos suppeditas dulcedinem excellentia virginis gloriose et de ipsius virtutum perfectione me quidem scire quod tamquam cibus suauissimus interiora mea humani spiritus mysteria sum cor meum letificantes et deuotionem meam quatenus fructum gustum mee possibile est in laudem virginis gloriosam operatur nunc autem ad quedam alia quibus corde meo ut problema versantur desiderans ante de illis illuminari sinat et de supplendo ubi scripture ipsum admiratio que talibus est. Circumspectus cum septimus reperio quod olim filii dei populo suo de desuper transeunti de cibo refutus est prouidit ipse de manna multa et magna miracula in toto terra ipsum cibum visibiliter operatus est deus ut habet ipso quod ut puta quod unusquisque colligebat certa mensura que dicebatur gomor quod prohibet scire quod qui amplius colligebat non plus habebat quia qui minus ne plus sum mensura superadditum nec minus similiter quilibet deficiebat scire quod si ea penitus relinquebatur putrefiebat nisi sabbatum in die vi magna duplex gomor colligebat cum mane tamen remanebat pro die sabbati magna non descendebat manna item quod predicta mensura sit gomor remansit in tabernaculo in propria forma sine aliqua putredine per totum tempus usque ad destructionem templi ut patet per predictum cui ubi deus mandauit quod reseruaret in vasis pro cibo dna in generationibus futuris item quod habebat plures sapores et dulcedines sumebat illud sapiebat quod ubi ex ubi dicitur de manna omne delectamentum in se habentem reperio tu quod in lege gratie deus prudit populo suo de cibo supra celesti magnabat excellentiam qua manna quidem patet ea ea parabat rerum in utroque cibo contentarum in manna cum gumebat res corruptibat in cibo vero supra celesti sit in sacro altaris res in corruptibilis continet sit rerum corpus quod gloriosum

deitatis principaliter humanitatem magnificat igitur admiratione dignum videtur quod in cibo corruptibili sit manna tot miracula et tam magna et tam gumma visibiliter occurrerent et tamen in cibo supra celesti incorruptibili nulla miracula visibiliter apparent rerum quidem peto a te illuminari Non enim dubito quin diuersitatis ratione habeat in occultum quia credo tibi esse manifestum

Ad huiusmodi admirationis tue tollendam aliqua sunt premittenda quorum unum est quod si structure facture diligenter scripturas reperies quod sapientia dei que ordinat disponit suauiter cibos disposuit diuersos habitudines temporum conuenientes prout temporis opportunitati misso diuersos homines statuens quod accidit quod illud patet. Oculi homini inter querunt diuersi et diuersis illis esum in tempore opportuno quod sic patet nam ade cum suo parenti in statu innocentie existenti fructus omnium lignorum paradisi quos suauis et pulcher erant preter quia lignum scientie boni et mali dedit in esum seu cibum gustum quidem cibus illo tempore habebat quoniam cum illa lingua que sibi fuerunt gressa in signum cibum ligni vite gustabatur per cuius esum poterat non mori ut habet genesis inter vero cum adam lapsus fuit in peccatum quod innocentie statum perdidit et de paradiso fuit expulsus alter fuit dispositum de cibo suo sit de terra maledicta cum labore et sudore vultus quem deberet panem et herbas terre germinantes tribulos et spinas genesis unde sicut in statu innocentie rectissimo inquo ratio superior subdebat deo obediebat et voluntas cum omnibus viribus inferioribus subdebantur rationi recte sine impedimento imperium sequebatur cibus ei conueniens erat suauis et absque labore et sudore acquisitus et mortalitatem nutriebat tem non habens sit in statu lapsus nisi ratio superior humana ab obedientia dei recessit et vires inferiores imperio rationis resistebant cibus laboriosus et tristis cum necessitate moriendi conuersationis habebat quemadmodum cibus solus humano generi per totam primam etatem usque post diluuium fuit gressus postea vero temporibus noe delictibus peccatoribus a terra per diluuium edificato alteram a noe sicut quod holocaustis mundarum animalium deo optulit quorum odorem suauitatis deus acceptauit noe et filiis eius benedixerunt omnia animalia eis dedit in cibum unde quemadmodum olera et fructus terre solum habebat quemadmodum

Obiectio

dere de cetero eam q̄ nāmca m cibum habere trebat vt habetur· gen vos langwescente em hu
na natura per ipm dñm oportebat ꝑfici cibū aliqualē fortificū in epitū aut ostē de eo
to q̄d deus sp̄auit filios adam sc̄ vt aliquos sc̄ filios ostē intellectū t legē applicuit t eos p lōg
sabitudinē vbi nō erat semen serenū nec pannis q̄ cedentū ad terrā fructiferā t lar-tm
fluentem deducet oportuit vt eis p̄videt de alio cibo q̄ sine labore t sudore bulcis possent colligi
sc̄ dicit ne forte fames deficeret in via tam sterili t pnicpa vt hr̄ epo. p vt ca- q̄ q̄d
cibus sc̄ miraculose traditus t miraculorū multitudine vt perte dei est fidelibus pbe q̄pt
bat populo illi tū vt ꝑ euidentiā atq̄ frequentiā miraculorū ꝓsibiliter terrā illā contēne
rēt cor fides q̄ nec valde debilis t variabilis erat vt pat̄ in diuisis locis sc̄ptore p hor sermoni
t stabilior redderet tū vt per ep̄ permēti cottidie comprobaretur in rē ambulasset in lege
dñi legitur em̄ ego dñs vobis vbi ꝑ dicit dñs ¶ ecce ego pluam vobis panes de celo egredia[t] popul
t colligat q̄ sufficit per singulos dies vt tempt̄ eum vtrū ambulet in lege mea an non
quo pat̄ q̄ causa quare per singulos dies deus nolunt pudere illi populo de pane t nō simu
pre quolibz ano vel aliquo magno tempe sint vt cottidie temptarentur an legē dei seruarent
an non q̄ quidem temptatio non ē intelligenda q̄si deus nesciet p hoc sciē aliquid quod prius ig
norabat absit ꝑ vt alibi patefiet t potissime sibi ipsi q̄ videntes per- ep̄ientiā debilitatē sua
ad autorē potent dñm vnde magis temptatus ostē est vt ꝓpe ostendat quo humiliores fiant ad
petendū admissa t ad ostendendū dei gratiā hec magis tabis em̄ cibus ꝑtinebat illi populo
di t mardulo p q̄ nec cibi infirmitas eorū qualester in fide t mardulitas puersitas patefiet ¶ Cū aut
ad terrā promissionis accessissent t de suis ex frugibus q̄ederūt cessauit manna vt habet̄ Iosue
v° cap° t optimo incepere vti frugibus terre chanaā sicut t alie nacōes mūdi fructibz terre vescunt
dissenter tū q̄ntum ad alid nam illi populo tū ferocitas terre q̄a sterilitas pendebat q̄ meri
populi vel de merito vt habet̄ terre q̄bū t dentē q̄bū non aut sic contingit alijs nisi ex ordi
nata dei v. ꝓ deus solem suū facit oriri super bonos t malos t pluit sup̄ iustos t in iustos q̄d
vt dicitur ecc. ix. ca° vnus sta atq̄ eadem venit iusto t impio q̄d intelligit quātū ad pmia
narū t malorū temporalium non aut quantum ad finem vt in prima 2e. artō vltio vbi popu
lus ille q̄ carnales erant ꝓmissa p cibos huius vite inhiebat t sic oportebat vt cibus illo
rū fini suorū meritū t de merito eis affinis ei aut venit plentudo temporis neq̄ populus de
non per temporalia bona promissa q̄ vita st̄ t monet tamen ꝑ per bona ꝓualia ducēt̄ ad eterna
oportuit vt tali populo cibus daretur super nales intuire[t] sc̄ vt manducantes nō more[d] mor
tem morte s̄ spūali by saluator q̄ panis hmoi panē alterū q̄ datus sint patribz Joh vi. ca
sc̄ dicat ¶ Non sicut manducauerūt patres vestri manna t mortui st̄ Qui manducat hunc panem
viuit in eternū Diligenter ꝑdicta considerās sane inuenes q̄ diuina sapia disposuit dare cibū popu
lo suo ꝓgressionaliter q̄nt statim tempore diuitis requirebat no go michi sup̄ celesti ꝑ eccle
sia rogata rapuerūt miracula visibilia sicut manna manna em̄ dabat populo carnali celestem cibū
q̄ui ꝑdicte sibarytica vero populo spūali datur e q̄ tibi pane q̄ nutrit t roborat

Discipulus — Hanc desidero q̄nō ꝑ isti panē supiā celestē Cui ait m quo discipulus queritur q̄d intelligat
homo nutriri t roborari· nam ea q̄d q̄ refectionē spūalem nitor sacrō fieri dd quod ꝓ
hor dicis ꝑ sibaritā panis t vinū quibz homines ꝑ a magro ꝑ similitudinē refectionis spūalis ad ꝓfi
pere nutriūtur q̄ quidem sibaritā hoc ein con- uenem corporalem.

Magister — scientiam sub illis spetiebus erat fructū aut conseruatōe nichil remanet de sibaritā panis t vini sed
sibi cōmi accidentia q̄ sensibiliter appareant· agitur non nutriri corpali ꝑ sibaritā panis t vini q̄ dicit
Nullo mō dubitandū est q̄ sermo de quo · conseruatōem erant in sacrō ei conseruatōe fructū dest
nat esse ibi nutriat tamen hoc sacrū recte sūptum spūale aīe t ꝓpter refat vbi m. m. li. iij bij dis
de hoc sacro sacrō loquens ait recte viaticum appellatur· q̄m in via nos reficiens vsq̄ ad patria
perdunt assistātur em̄ refectio spūalis ꝑ hoc sacrū in hoc fidei effici refectionē corpalē qua
cibus corporalis in corpori aīali erat tamē nō refectionis q̄d in refectionis effectibus ꝓ
pat̄ sc̄ Nam sicut ꝑ phm refectio corpalis ꝑficitur ꝑ tres vires nāles sc̄ quodā nō sm̄ ve
tatem fidei nec tres virtutes sp̄ales quodā predictis correspondentes requirūtur in refectione
spūali quod sic pat̄ nam in refectione corporali requirit̄ primo bis adhereūa nāles mēbris
ribus ep̄ta corpus postea ad interiora lora refectum apta quadā vi nāli attrahere[t] ꝓpter

pars dis 3a cap 3m

corpus refici ut est manifestum 2a vis que requiritur ad corporalem refectionem est vis retentiva
in cibus per attractivam intra corpus positus retinetur per vim retentivam nichil ad refectionem
licet corporalem 3a vero vis requiritur ad refectionem corporalem est vis digestiva per quam nutrimentum
ditur et vertitur in nutrito quod omnia philosophus largius ponit in libro de animalibus In refectione autem spirituali
a agimus requiruntur tres virtutes supernaturales que tribus viribus supradictis naturalibus quodammodo corres-
dentur assimilantur requiritur enim in refectione spirituali virtus fidei supernaturalis que attractiva est cre-
tum nisi enim virtutem fidei ea que sunt extra mentem ad que sunt nec experientia nec ratio naturalis attin-
ad ipsam mentem per cognitionem fidei introducentur nulla esset refectio animae spiritualis per fidem enim
e subsistunt ea que non apparent ut ad Ro. xi. 2a virtus supernaturalis que requiritur ad refectionem
lem est spes que virtus retentiva est ea enim que per fidem attrahuntur ad nostram mentem nostre saluti
ncia per virtutem spei retinentur de qua virtute ad hebreos vi. Confugimus ad tenendam propositam
spem quam sicut anchoram animae habemus tutam et firmam / 3a vero virtus supernaturalis que requi-
ad refectionem spiritualem est virtus caritatis / per quam ex nutriente et nutrito secundum similitudinem
e unum efficitur Iuxta illud Ioh. iiii. capitulo Qui manet in caritate in deo manet et deus in eo / cuius
sale legitur de sumente hoc sacramentum unde Io. vi. capitulo Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem
manet et ego in illo etc. Considerandum tamen quod quia spiritualia non tantum possunt assimilari corporalibus
ter ea differentia non modica reperiatur idcirco inter nutritionem corporalem et spiritualem quarum quelibet
r in unione similitudinis nutrientis cum nutrito est quedam lata differentia Nam in refectione corporali
similitudo seu unio perficitur per mutationem nutrimenti in similitudinem nutriti In refectione autem spirituali non
perficitur per mutationem nutriti in similitudinem nutrientis / unde Aug. in persona huius sacramenti dicit
go mutabor in te sed tu mutaberis in me / differunt etiam iste refectiones in loco seu subiecto
tionis Nam refectio corporalis fit in membro corporeo ut puta in stomacho epate vel venis / re-
autem spiritualis non sic sed in mente que est precipua pars spiritualis hominis unde Aug. loquens ad man-
tem hoc sacramentum dicit ad quid paras dentem et ventrem para mentem crede et manducasti / hec
Ex quibus habes quomodo refectio spiritualis considerari habet per similitudinem ad refectionem cor-
lem.

Capitulum 3m in quo ostenditur quod effectus huius refectionis spiritualis quo ad vitam spiritualem assimilatur effectibus refectionis corporalis quam ad vitam corporalem.

o doctrinam tuam in predictis que pertinet
odum refectionis spiritualis et ec
us locum seu subiectum et velle ut ulterius mihi declares similitudines utriusque refectionis quantum ad ef-
s utriusque earum prout prius proposueras. Fectio spiritualis assimilatur refectioni corporali quantum
hoc quod queris attendere debes quod sicut ad modum reficiendi sic invenitur similitudo in effectibus
ex utraque refectione sequitur omnem enim effectum quem cibus et potus materialis facit quantum ad vitam
alem hoc totum facit hoc sacramentum quantum ad vitam spiritualem ut in 3a parte q. lxxix. quod patet
rrendo per aliquas singulares effectus ex quibus alii intelligi possunt est enim unus effectus con-
que bone refectionis corporalis augmentum spiritus vitalis tam in corde animalis quam in cerebro
ei ex quo omnes virtutes naturales refocillantur / Qui quidem effectus in nostro viatico spiritualiter ef-
Est enim effectus huius sacramenti secundum magistrum in iiii dis. xii. augmentum virtutis sed caritatis et per consequens
e atque omnium virtutum spiritualium quarum forma est ipsa caritas Item refectione corporali con-
a nociva a corpore animalis expelluntur quod in nostro sacramento spirituali efficitur expelluntur
per hoc sacramentum a recte sumente omnia venialia peccata prout doctores tenent specialiter Ambrosius in
ani in suppositione debita huius sacramenti venialia dimittantur valde rationabiliter est iiii de sacramentis
Quibus enim Christi qui in hoc sacramento realiter sumitur effusus est in remissionem peccatorum Sciri tamen velle
mortalia non dimittuntur in tanto sacramento in quo Christus plenus gratia realiter continetur cum tamen in sacramento
ristum in quo sola virtus Christi continetur non tantum venialia sed etiam originale peccatum et omnia mor-
peccata dimittuntur. Videntur enim verba Christi sonare de utroque sacramento quod omnia peccata in eis di-
tuntur sicut enim de baptismo dixit Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit mar. xvi.
per quod intelligitur dimissio omnium peccatorum etiam mortalium sine quorum dimissione nullus
datur sic de sacramento eucharistie dicit Io. vi. Qui manducat hunc panem vivet in eternum vitam
eternam nullus habet cum peccato mortali unde tam per rationem quam per verba Christi videtur quod peccata mortalia.

1 fides
2 spes
3 Caritas
1
2
Discipulus
Magister
1
2
Discipulus

m sacrō cultui⁹ dimittat[ur] responsionem habebis sufficientem nā sicut in refect[ione]

Magister. Si bñ cōsideras pdicta ep̄ia · corporali digestione tenuit corrupta nemo refec[tus]
ep̄alo i cenat magna lesionem donec ypocrate qui in sinu alphonsino dicit ibi pmi
corpora q̄d magis nutrit magis ledet sic ergo cōtingit in refectione corporali q̄m ep̄a
mortua penitus mutatur quia est digestiua spiritus vt dictū est tm tibi redu
spiritu⁹ p̄ nouū in eis generat gratie p̄cm bñ qui mandicat habet indigne indicium sibi
cat p̄ chore dñi Ille aūt qui hor sacrōm debite sumit oportet q̄ sit in caritate qui nō opti
mortale p̄cm p totalē sumptū sacrōm nō habet mortalia q̄ei dimittant tm solū dim
tia venialia Verbū aūt illud quod allegas s̄z qui mandicat huius panē bibet indi
telligit de mandicatione spirali de qua vt ibi dicit Gre q mandicatio q̄d intelligit p
mutate formata nō aūt intelligit verbū pp̄e sumptū de mandicatione sacrāli tm Cui
mandicatio erit ab indignis qui indicium sibi mandicat sicut patet.

Discipulus. Hanc vlterius me rogo de plenitudine refectionis p̄dictarum aliis effectibus.

Magister. Sicut in refectione corporali hoīs nō solū homo refici⁹ p̄ confortatum · nisi ro hoc
bū p̄ panis cor hoīs confirmat sic in hac refectione spirituali sanguis · q̄ ep̄a
abscondita dñe nostris in hoc mysterio fieri voluerunt hoc illud cui⁹ q̄ fidelitate me plen
qua amor sanguis p debitū hm) sacrū vsum roborat tm nō figuralē hm) sacrū mi
ni⁹ dicit quod de helya legitur s̄z et ambulauit in fortitudine cibi illius vsq
montē dei Item in refectione corporali contingit q̄ in corp⁹ bene digesto refectio
pleta nedū finis refici⁹ p̄ et in pinguia⁹ nō illud q̄d vlt̄ asseri pinguis e pars emi
et contingit in refectione spirali p hor sacrōm vite sm ecclesie sanctē mentē dei
q̄ pinguedo spiritus est sm hugo in q̄m⁹ indicium nec q̄ quidē indecenter e oppellat
p̄ nō digesta panis in conspectu meo mensa quod bene potest intelligi de altari no
sacrōm relatiua que dē mensa dñi est sanctum subdit Impinguasti in oleo caput meū
intelligendū est de pinguedine dulcedinis Item sicut in refectione potus materialis
bum corroborat hoc illud bonum letificat cor hoīs sic huius potus sup̄celeste debite s
magnū letificandi effectum spiritualem hoc illud scripsit dñs Non habes amicitiam q̄s
illius Ite sicut potū bonū sumptus vltra salubritatem ebrietatē in corpore facit m
te spiritu⁹ qui primus gradus existit s̄ superiorem et p̄cipuum transcendit et existit
fectionē aliquali⁹ attingit ebrietate quādā mentis spiritualem de q̄ cant⁹ v. le⁹ Bib
ite et inebriamini carissimi q̄d vos qui estis animo s̄z imp̄mis gradibus existat ostend
fiat vobis bibē p̄ carissimi s̄z in caritate perfecti inebriari debet Quicquid ebrietas
nō est luxuosa p̄ valde laudabilis nā sm Aug⁹ de agone ch̄ristiano tribus ebrietas mete
p̄ sensū impit mentē q̄ omni terrenorum oblivione p̄sentē Denique quādā ebrietate intelligi
illud p̄ mihi⁹ mens inebrians quā pclarus e habet enā iste calix inebrians quā
in quo corroborat ora refectum corporalium nā iste calix bñ sumptus bibit ebrietatē p̄sentē
Cum mandicat ep̄o hoc panē bibet nectar in quē effigiē multa abscondit refectionem spiritu
ēnas q̄ ad vitā corporalem q̄ medet de eo bibet nectar eo quo pius q̄ esus hoīs bibit

Discipulus. De hoc bibe legi⁹ quē in q̄ quo poterat vita eterna

Magister. Secundū Aug⁹ de questionibus novi et vet testa esus legendo intelligo inebriatio
ne tm simplē p̄stabit i mentalitatē virtus eo p̄stando vita eterna et q̄dam me
ta et ste pene creature q̄ finita e non e gmentabilis.

Discipulus. Bene habeo de plenitudine effectus e Cum cum in quo offendi q̄ effectus hmōi alibi sm
fectionis spiritualis ad effectus refectionis tis i spiritalibus assignant effectibus illius tibi relef
corporalis q̄ inter considerare p̄ q̄ re sit mane in corporalibus.
fectio corporalis p tibi illi celeste q̄ do datur sit mihi excellentior considera q̄a refectio
panibus eius Adoro Valley stare q̄ tibi⁹ iste sup celestis in aliquibus effectibus q̄m spiri
tibus assimilet illi nbo celesti sit mane.

Iste vbs supra celestis nō solū habet effus spūales correspondentes effectibus vbi corporalis aer
hoc dēy est celum habet effus suū spūales spūales correndentes vbi corporalis effectibus spūl
pricipatibus materie excellentioris nō de māna cui le[ge] exo. q. nec qui plus collegit habuit & pl⁹
nec q̄ minus poterat reperit nūq; si humanitus hoc illud q̄d quidē poterat cōgregando fuit re
supra allegatis cui⁹ plē spūalis nō cōtingit in hoc vbo supnali cpm debite sumentibus vbo en
quatenus spūalis hmi) refectionis ea q̄ntitate corporis xpi supni completur ut aīa sit q̄ntitas
corporis xpi mādūcātis in vbis sumētibus vt in 7a pte q. lxxvi. ar. 1. sit mirabilius &
excellentius de hoc vbo supra celesti dicitur nec q̄ qui plus collegerat habuit a plus &c. mse
Fabr sic de māna dicit supra xpi q omīs delectatōis mse habebat & cois sapor suauitatis sic &
effectus dīui saporis multiplices & varij a recte sumēte in hoc sacro vbo gustatim & hoc ī ma
nu fidei sē manducātis q̄libet sumētes in eo inuenichant hoc illud nūq; xpc⁹ dia mā manducat
sine vbo isto venerabilissimo In hoc cy vbo supcelesti manducatio hoc loco in quo debite xpm sumim⁹
inde Bern⁹ in quadam epla notabiliter dicebat mirum est ad gustū vbi dulcissim manducat si cy
gustasti quā dulcis e dns aut certe non gustasti & nosti quid sapiat xpc⁹ & sic de effectis
ei⁹ si tu sapis aut si gustasti & dulce non sapit sed nosti habes palatum hoc Bern⁹ nec sōlū
manducatio sm̄ spūs hmōi gustus celestis nō generat sed potius alios sapores fastidio in hoc
gustante patet vbi Chrs sit nr̄ sanat qui prius nimis manducauerat vbi hmōi est qui mis
tra vide[ns] sic qui semel dilectionem xpi gustauerunt terrenorū bonorū nō multū delectabilē sentiet
saporem Hoc illud ad hebreos vi. Impossibile est eos qui semel sc̄i illumīati gustauerunt
munera celi bonū dei verbū virtutes q̄ futuri venturi & prolapsi sc̄i renouari rursus ad penam
rursus crucifigentes sibi met ipis filiū dei &c. & hoc tibi sufficiat circa refectionē spūalē
vbi supra celestis subtilioris & altioris que circa hoc sacrū dicūtur periculosius & magis q̄ nec
ad pīs n̄ra inquirendo

Can dubito q̄ de hoc sacro altaris & p fide
ora tractāt a doctoribus sacr̄ q̄ pertinet
ad me nō pertinet de hijs scribere q̄ tei
mei intellectus mihi hactenus cui⁹ ī te quere volo de quo sepe audisti cui⁹ fidelis quā habes
tes obloquentes & de veritate fidei mee detractes magnos primo tales cū me rotundie ex pru
dentes sic dicūt Dic nobis vbi est deus tuus si cū hij septimas scientias fuerit ī pectus q̄ per
archā testamēti dei olim magnā mirabilia nedū sensibilia & grā sic potuit pbare & tot
populo patentia fiebant ut ex q̄ de talibus mirabilibus fama in fideles terrebant videtes ad
ortus diuas potentias mirabilia arche sui federis relucere tempus cū populus israhelitic⁹
trāsiit pedē Iordanem cū pede sicco sacerdotibus tute archā testamēti portātibus p Iordanem
a quo superiores descendentes steterūt in uno loco instar montis intumescentes inferiores
vero ad mare mortuum fluxerant sic vt totus populus israhelitic⁹ quasi p aridā trāsiret
plenus Iordanis sic existente donec pdicti sacerdotes cū archa alueū Iordanis exiuerūt
quo facto Iordanis redijt in pristinū situm quod quidem opus tam mirabile & tā pbabile
duo fecit vnū si q̄ filij isrl habuerūt in tanta reuerentia vbi ioshe q̄ ex hoc ex pte dei fidei
recepit sicut & moysen habuerūt aliud vero q̄ reges & monarchas & phanaticos & audaces
tā magnū & pbabile miraculū tremere dei gressū non remanere in eis ipsis q̄ quidē hystoria ad
plenū habetur Ioshe iij. & iiij. Considera 2° aduertisti prius q̄ in hmōi archa testis nō quia
omnipotēs deus vester nosq; populus & solū tabule lapidee precepta decalogi q̄ tenebat & pro q̄ de
vna mane q̄ deus preparat & scripsit in tabulis gratiosis sicut vt habet exo. xxxiiij. Sihō
& virga q̄ floruit in domo leui de q̄ virga habetur nūm xvij. Origi⁹ & archa predicti corpus
& aurea tua portantes q̄ tuncq; sancti essent deus tā euidentia miracula & tā diuulgata
& publica fecit in ipsis reuerentiam quā putas finē habuisse si in tuo sacro verus xps ipse
deus adhuc gratius q̄m sup oīa in mysterio colendus & venerandus e Quo solū tempore

Dubitatio

Cum vm̄ mquo ponitur quedā admiratio de sancta
ta sacrum altaris q̄ q̄dē admiratio abi fidelibus
& cum fidem manū obloquentibus obuie soli quā ad
ministrat ibidem magister soluit.

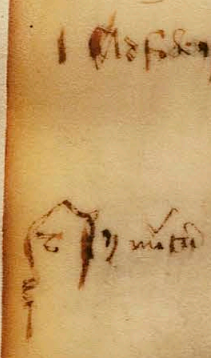

Cam vi[m] magno reddit[ur] raro quicq[ue] rerum hor sacrum
non fiunt frequenter visibilia miracula sicut olim
fiebant retia archam testa[m]t hmoi.

Discipulus

Magister

Discipulus

Magister

finis

2 finis

Vndm q̄legitur m nō nullos hystoriales
hystorialibus antiquis libros q̄ quosq̄m sacro
alterius apparet forma pueri vel ruro vel
singulos q̄ sūt signa visibilia que adeo creduntur fieri vt fides hmoi sacri mendosis fidelium mag
firmetur quod videtur facere contra te
q̄ rerum sacrum alterius ē tibi nō dicuntur facta fingere sic
Verū est q̄ tibi sēp sibi dicuntur esse facta · cōm · & publice sicut miracula q̄ allegasti retia archa test
tamen hmoi non videntur tibi apud eccl̄as vniuersales allegari ē forte priatim in aliquibus pcu
laribus ecclīs q̄ nō sint nisi raro quo ad certas psonas q̄bus deus q̄n vniūsis mirā cognitionē mitt
legit singulari nō singulis q̄uidet sup dictarum diuē scripte q̄ quibus non ē tribuenda q̄d i vniūsali
ēt si tibi miracula frequenter non debeant fieri in hoc sacro pub[lic]o · & cōm · ne fidelium meritū di
minuatur vt dicis Congruū tamen videre vt fiant saltem ad terrorē infidelium cuidam q̄ tibi
in scripti allegatis hystoriis primo h· pegr· v· cap· et vi· de philistheis miracula facta retia archam
testati videntibus q̄ tamen vt dicis nō modico sūt concussi q̄d ad diuū honorē ptinet sup· ad pbū timebt
gentes nomē tuū dne · & omnes reges terre gloriam tuā · q̄a vltimo rite reperies q̄ quato miracula
rō bene considerata finē instructionis hmoi sacri tui pegr· · hmoi sacri occultiora sūt tanto magis ad vltim
finem ipius sacri congruunt p̄ quos sūt nam instructio hmoi sacri ordinata ē ad vitā spualem &
eternā vite sempiternis conferendam sup illud quod mandauit hmoi puerō ymoet mortuo Joh vi°
Iesse ē finis prop nimis asperas instructiones Constat aut q̄ ex occultatione miraculose hmoi sacri mei
tū accessit meritis fidelium magnatū non ex visis miraculis in eodem sacro nāti sanctissime quā ti
adherent per fidem & etiā multis miraculis in eo visis ex sola auctā diuā oppō creditur eorū q̄nā
esse videntur Ille enī q̄ ex sola auctē seu imperatōe dīna credit id quod dicitur q̄ recta ē & sē
sibiter apparet opposito minoris meriti ē quā ille q̄ nō ex sola auctē dīna seu imperatione
sed ex quibusdā signis sensibilibus miraculose factis credit vt Joh· pp· ca· Beati q̄ non vide
runt & crediderunt Vnū patet nam finis vltimus tam hmoi sacri quā oīm q̄ ad deū glo
riam tendunt in vltimū finem ordinantur p̄ illud vsq̄ vltimū ca· Omne quod dicitur ē nōmeo
ad meam gloriā creatum ēt formam aīe sēc· Constat aut q̄ sicut gloria dei sepe in publicis suorū
miraculorū manifestatione horibus a notescit sicut patet i miraculis antiquis testamēti & in quam
plurimis miraculis testamēti noui sic q̄q̄ ni occultatōe dīnoz miraculorū ipius dei gloria heu honor
in cordibus fidelium augē tegitur cum pīs ppb· Gloria dei celare verbū & gloria regum scrutare
sermonem Que quidem verba sapiens hīs a dīno sanctissimo exponuntur applicari ty sui eorū planis
simi sensus ppositū sic Nam sicut reges inuestigando ea q̄ sūt celata horibus occulta sua ostendunt sapiaz ex
quo gloria eorū accrescit sicut patet de salomone qui cognitam occultā mulierē rectā rpō ad iudicium vehe
mēs inuestigauit de eo legitur Inuenit etiā quā ostenderet iudicium quod iudicasset & tunc erat regem vide
tes sapientiam dei esse in eo iiij reg· iij ca· Sic ad gloriā dei nō magna pertinet q̄ studio q̄d est in se re
ssum occultum seu celatum in tm q̄ nullo nō alio naturali q̄gnitōe humana i vestigari possit q̄d maiesta
te cōpungat mihor sacro inspiro p multa q̄ssi nec erat intellectu naturali humani q̄gnosci posset q̄ mi
raculose in eo continentur mysteria per q̄gnitionem supnaturalem a deo reuelatam s· per fidem & sic ipse
de hac occultatione melius potest predictū verbū sic gloria dei est celare verbū In hoc cum sacro ipse
celatur seu occultatur verbū miraculi de quo Joh primo q̄ in principio erat verbū & de qua quidem
occultatōe expresse habetur ysa phe ca· Vere dīna tu es deus absconditus deus israel salvator
ibi cū ephata loquitur de veritatōe gentiū ad q̄gnitionem xpi tunc futurā de qua dicit statim Vere sub
limes adte transibunt & tui erunt & te adorabunt te q̄ precabūr & vt declaret q̄ gentiles sic venientes ad
q̄gnitionem xpi negaturi erant suos deos falsos sepius sacris eorū q̄ssio sic dicentium tui nisi ē deus
& non est absq̄ te deus Sibi vt ephata ostenderet q̄ gentiles ad fidem xpi venturi nō q̄gnoscent eū in
forma spē & ipm q̄gnoscent per fidem sub alis speciebus absconditū statim subdit In persona gentiū
Vere tu es deus absconditus deus israel salvator Quod ephata q̄petit exposito & declarato hoc sacro sicut
miracula publice manifesta erant coram infidelibus sicut illa q̄ allegas q̄ne fieri cōsueuerūt retia
archa testati ita ephata dicendi gentiles ad q̄gnitionem xpi in hoc sacro vementes Vere tu es deus absco
nditus deus israel salvator Nō enī est absconditus deus cui per opera miraculosa publice manifestat
ur ephata occultatōe seu absconsione recte q̄sideranti magna dulcedo devotionis i mentibus con-

templamñ sanc hmj misteria sanctj sentire debet mp illud pbt. Quia magna multitudo dulcedinis tue quam abscondisti timentibus te. qd pot intelligi de magnitudine dulcedinis dei eorum seu cotemplandis quam rite homines spiritualiter sumentes in suo gustu spirituali sentiunt

Discipulus

Peto ut mi declares aliquid vlterius de hmoi dulcedine dei eorum seu cotemplationis quam hor sanctis in rite sumentes seu contemplantes sentiunt hor an mapie mihi ipso experiri desidero vt possem dicere. Sub umbra illius quem desiderabam sedi & fructus eius dulcis est gutturi meo. cantico ij ca°. iij°

Ca.m vm.m nequo ostendi q̃ oculatarie magnor. multitudo miraculorum que in hor sanctis cotinent dulcedo spualis mente debite sumentium accrescit.

Magister

Desiderium tuum mihi pars bona est & a solo illo spectandum est ad implendi aequo legis mandatum. Omnis repletur bonis desiderium tuum verbi gratia illa q allegasti q mirantur contingere verba sponse. Sub q quidem sponsa est ipsa ecclia & ecclia quia fidelis dei eorum q quidem in ipsa ad profectum sanctis videntur applicabilia non ignorabam ibidem sic dicit quasi ab estu desiderii eternalis sub umbra illius sub cuius protectione requiem & postquam protexit me sub umbra fructus eius suauissimus sim. i. celestium rerum eius vel corporis sui hoc mihi gloriosum ad vlteriorem tui declarationem quia anime pectus certa magnitudine dulcedinis que ex omissione seu abstractione veritatis rei hmoi sanctis mentibus rite sumentibus illud seu cotemplationis sentitur seu spualis gustus multas alias considerationes essentiales videtur quae forte hmoi tractatus brevitatem & turpitudinem rapturae quodammodo condescendendo ad tue petitionis affectum aliquali satisfactionem considerare debes. q dulcedo in spualibus intellectualibus quodammodo non ad similitudinem dulcedinis corporalis. unde sicut inter sapores corporales dulcedo est suauis. sic inter sapores spirituales suauis est ille qui de suauis intelligibilis seu credibilis. sic de quo deo recte accipitur pbt de eloquiis dominis dicit esse dulciora super mel & fauum. cui igitur in hoc sancto non solum dimittat eloquia ab hominibus prolata. sed etiam ipsum verbum dei quod semel loquitur est realiter continuatum spiritualis precepta seu mandamenta suauissima sit alicui spuali dulcissima etiam etiam in officio misse hmoi sancti legit sumitur hmoi sancti multos quomodo sufficiat & quod spualis dulcedo seu delectatio spualis in sumente deprehendatur ex abstractione seu occultatione contentorum quod sic patet nam admirato ipsius mysterii recti est delectationis causa & generaliter hor sic mirabilia delectabilia sit. Sibi & omnes repentationes rerum creatarum delectabilium causant delectationem. Cum igitur in hoc sancto tot mirabilia q tanta. non solum superabundant facultatem. sed etiam superiorem intellectum humanum. vt pote q quoniam deum & homo personaliter sub modum parvus spere continuet. sibi & q diuino sancti sub quasi diminutionis particula presentat totius deitatis. Sibi q accidentia de sui natura non habent esse sed solum in esse sine subiecto tamen in eodem sancto realiter existunt. et sic de aliis mapis mirabilibus que in hoc sancto considerari possunt. Cuicunque admiratio maxima est cui nulla equalis forte esse potest. & qua admiratione merito maxima delectatio spiritualis seu dulcedo causari debet. Et ideo de tali dulcedine merito maxima delectatio

Discipulus

Intelligi illud pbt supra allegatum. Quia magna multitudo dulcedinis tue quam abscondisti timentibus te. Absconditur enim in hoc sancto multitudo mirabilium. que dulcedinem multitudinis causat vt dicit est. Licet verum est q admiratione causante delectationes seu dulcedines hor tm sit verum cum nihil mirabile magis videatur sensibile seu sentitur. de quibus ut credo loquimur. prout in sua rethorica pri hys quod quo videntur magis sentiuntur. & solum credunt non vt habet locum q admiratio sit causa delectationis. cum enim in hoc sancto panis consecratus cibus domo se offert sensibus pro consecratis sicut dicit michil admirationis digni in sancto videtur seu sentitur & sic non habet ibi locum admiratio & per quod delectatio abest

Magister

admiratione creata. fidem pone veritatis cingitur in credendis q nullo modo stabit potest. Ideo sum hor tactus qm habet verum. firmum & certum adhesit hijs. que per fidem cognoscit quia hijs que sic per sensum seu intellectum rationis cognita & pure quasi habitualia et vt in 2a ije q. mys & ideo verius fidelius & firmius sine tredor absq vlla dubitatione oportet esse sub hoc sancto oportet q admirationem non solum dehoc q totus deus in eodem sancto continet. sed etiam q ymago non apparet nobis apparet ibi sub ymagine sed est sub alienis specie abscondita. que quidem admiratio manifeste et delectationis causa vt dicit est tanto magis quia nullo modo per sensum vel intellectum rationis aliquid q quoniam ingressus & plura hor considera q admiratione semper est desiderium quocirca secundi illud de quo admiratio. & si illud est nisi desiderabile adoptandum sit in tali admiratione et desiderium quidni illud de quo admiratio. Quod quanto desiderium ex ipso quidni ipsum est delectabile vt ni prima 2e q. xxxij & quia hec admiratio habet admirabile suum quod ingressus & fruitionem cuius quod sua desiderat sibi & adepto illius quanto sibi possibile et deo bene

plicam̃ rette sumcti hor sacrũ verba sumsi per te allegata sq̃ sub umbra illius q̃ desiderabã sedi dbia
cũ fole sol seu corpus luminis obumbrat seu absondit sicut accidit quod quodam̃ occultat seu sub um
brant corpalis opi m sacro quos q̃ illud sit occultũ seu obumbratũ sponsa desiderat vt dr̃ est et quia fruc
tum alius desiderat mgistrũ suo dulce sentit sedeo subdit et fructus eius dulc̃ in gutture meo fruc
tus cũ redemptois per q̃ pñs facte m hor sacro spiritualit̃ sapto sentitur mgnitudo tales sumendo no mst
per fidem q̃ quia sensibilibus tradidu m̃titudne pfert hoc fructi sibi et per verba spem q̃ bitudne fi
tura q̃ gratia et meritu certitudinali spectat sibi et q̃ ratiocinatem que vnione mystica mt̃ nutritiu
a nutrientem effirit Que quidem tria ad mandducandu spialem requiuntur vt b̃ dr̃ est Constat
aut q̃ ruritas m sperabilis est ab pa gratia gratis fate vt m pma 2e q 1a Christo m manducatione
spiali hmoi sacri mens humanis gratia repletur et hoc est fructus redemptois opi q̃ debuit venerans
istud sacrũ sentire habet pro quo cetia m collecta orat sic dicens sta nos corporis et sanguinis tui
sacra mysteria venerari et redemptois tue fructu m nobis mgnere sensibus et opi e q̃ pria dulcedo
spiritui abis abstondita de qua b̃ cia magna multitudo dulcedis tue quia abstondisti

Olacent in ea que dores nostra dulcedine hmoi sacri Ca vm̃ m quo ostendit q̃ hoc m hor sacro
Sed e vm̃ quod cum mou mgistraliũ monet et est hor memoria passionis opi celebrat mchilom
Constat aut q̃ hor sacrũ mysteriũ fuit a xo instituta dulcedo seu delectatio spialis m rite opi sumete
sue passionis quod illud fuit opi in ea hor sacrate tunica transiturũ.

emorantem vñ m collecta quia allegasti dnt deus qui nos sub sacro mirabili passionis tue memoria rel.
quisti memoria aut passionis multo mo dicenda vñ dulcis seu delectabilis b̃ poris amara by est pl. ro
Dmoris quia amara e memoria tua Sequno vt supi q̃ m hor sacro non e delectabilis dulcedo spual
sed poris memoria passionis supradicte que est tristabilis et amara

rect tristitia sim se contr non est delectabilis posse hoc ee causa delectationis dr̃ vno mo sm q̃ e mar
tu mgnatum fuit memoriam rei dilecte de cui absentia aliquis tristat et hoc de sola eius apphensione d̃mat
vñ et m effectu de corpore opi legitur ab etia q̃ apud sacrũ fidelibus est de absentia opi solacia sin
gular Alio mo tristitia potest esse causa delectationis sm q̃ est in memoria apter subsequente euasione
vñ sm q̃ homo apprehendit se ab aliquibus tristibus et dolorosis cui fuisse accidit ei gaudiũ ma
gn est ideo quod per memoriam passionis q̃ pa fidelis tradit se cui esse ab eternis supplicijs Petro phar
macia debet m eo accidere maximu gaudiũ maxime eo q̃ apter triumphum opi in sua passione li
beratis simus ab eternis supplicijs by dns in bñ q̃ sensu dicit q̃ quanto magis sunt periculum
in prelio tanto magis erit gaudiũ in triũpho considerantibus enim in hor sacro queda repugnantia abjec
dite que sũt magis delectabiles et p quas dulcissime

Dicto vr in declarat primo quare repugnantia veru sũt delectabiles et de inde que sũt ille repugnantia ab
sondite que in hor sacro considerantur q sũt magis Cam 2m̃ in quo reddit racio quare repugnantia
cor sũt delectabiles et con. ostendit q repugnan
ones in hor sacro absom̃te in rite sumente sũt
magis delectatiõs seu dulcedis spiritualis.

delectationis et dulcedinis vt dicis repugnantia veru sũt delectabiles et cetera illarũ veru quem sensum
Secundu philm in primo rethoc omnis habent rationem delectationis sicut cui aliquis homo p mirabilem
repugnat equũ vel aliquod al est quodda torosum et delectabile et sic de similibus repugnantibus inu
tilibus et alijs ruinosis que quia gaudet aia in collatione vnius ad alterum conferri cum vnum alteri e oppnis et
quibus actus rationis vt philus dicit in sua poetica vnumquodq; amat in sua operatione no impedita de
lectatur vt in vñ et pothicorũ repugnantia sũt delectabiles Sed pete vt 2m̃ in declaret sq̃ quod in
telligo quod dicis vera pm sq̃ quia hor sacro considerantur aliq repugnantia absondite q vt dicis
sũt magis delectationis seu dulcedis passionis opi vt dictum est sibi et in eodem repugnat sed p figurat
in hor sacro recolit seu repugnatur memoria beata finitio magna aia beata dna finitione repletur sicut
quodam̃ summus refectionem corporalem illa repletur vñ et in vltia collecta offertur de corpore opi dñi fini
nos dñe dmi tue gustata finitione repleri qua proximi corporis et sanguinis tui corporalis participio
figuratur Et sic patet q in hor sacro recolit seu repugnatur per modu memorie preteritorũ passio opi
sic in eodem repugnatur per modu p figuratois futura finitio beata Et sic sibi due repugnantia q sunt
inter delectationis et quia ista repugnata secundu se sunt magis dulcedinis in primo cum repugnat summi
meritu totius humani generis sc passio opi in ea vero repugnat seu prefigurat summu primum sc finitio
beata quis est q ista repugnationes non sũt delectabiles magnatum repugnationes q etiã magis delectatiõs

Discipulus

Magister

discipulus

Magister

seu dulcedinis eiusdem reputatorem. Quicquidem magnanimi abstinentia dulciorem reddimus. Sapientem illud profecto quidam abstinentius suauior est.

Cap^m decimum

Discipulus

Placeat mi responsiones tue per quas mihi ostendis quare miracula grecorum in hoc sacrificio seu ab eis quemquam fuerint reputata per abstinentiam et cetera quare cetera illud non fuit eorum publica miracula sicut olim certa arithmi fedens testamenti fieri consueuerunt que quidem miracula credo esse sufficientes ad obtinendum ob loquentium magna per adhuc unum est valde mirabile meritis meis per quem sacrificijs nostri testimonium aliquam a deo carnibus diuinum obtinere fiebant ut percipiant primo ra^o et implentibus longis tyrannorum retinentiam et pomis ipsius dei cum offerechantur non erant hostie ipsa offerenti missi sui in templo dei quod erat unicum et no in alio loco per decretum primo ne offerentis holocaustum sua in a loco quem elegerit dominus in una tribu tuarum offerentis hostias. Cum autem hoc sacrificium grecorum a peritis audium sit sacrificium quod quidem sacrificium in mysticum seu non carnaliter sacrificia antiqua in dignitate et excellencia excedit videtur ad ipsius reiectionem primo ne offerentes missi sui in unico loco quod erat magis conforme huic quem pro nostris passionis nostre in hoc sacramento celebratur non missi in uno loco per suam passionem oblatus est. Constat enim quod populus venit adimplendum legem ut habetur mat. v. ra^o alme quidem impleri et si intelligatur non in moralibus non autem in cerimonialibus seu iudicialibus sicut in primo patet de quibus manifestum est tractatum. Cerimoniales sacrificia uetere legis quorum mala erant tempore nouae legis cessauerunt sed illa quae ad sacrificium reuerentiam seu reuelationem primo pertinent de ratione et dictamine nature rationis esse demonstratur et per consequens moralia in lege noua diuine debent. Cum opposito video in ecclesia sancta dei exercitus offertur cum hoc sacratissimum sacrificium in omni loco mundissimum quod uerum esse quod dictum rationi quoque et ueritati. Vera ut tu dicis quod hoc sacrificium est sacrificium quod verum in hac tua admiratione presupponens presumptionem quia est non nomen solum hoc sacrificium nouae pietatis reuocat reflectionem qualis ut dicis est sed eius nouatur sacrificium precedens repetitur passio ipse et summum et acceptissimum sacrificium uespertinum fuisse demonstratur. Quod quidem sacrificium non sufficit excedit retenti sacrificia ut dicis presupponis eciam quod sacrificia antiqua non nisi in unico loco offerri debebant quod uerum est ipse tum post edificationem templi presupponis eciam quod populus uenit adimplendum legem quod verum est quod ipse testatur in euangelio quod tu allegasti. Sed ex predictis non michi datur intentum quod hoc sacrificium non debet offerri nisi in unico loco hoc enim non est dedicatum naturalibus rationis prout tu optimas si sum quod deus ubique est et ubique domina ubique ei potest sacrificium offerri dicit ipse. Quarto post decalogi ubi primo fit mentio de sacrificiis deo offerendis sic legi. Altare de terra facietis mihi et offeretis super eo holocausta et pacifica vestra oues vestras et boues in omni loco memoria fuerit nomen meum veniam ad te et benedicam tibi. Quapropter patet quod ex lege domina primo non fuit prohibitum quin in omni loco offerrentur sacrificia si fuit tum dumtaxat templo ordinatum est ab ydolatria prohiberet vel eius existente tabernaculo indeserto oportebat rarodie predicta ut ad ostium tabernaculi pertinerent sacrificia ut hoc tempore aut nouae legis qui per orbem terrarum fides christi diuulgata est ubique quemlibet sacrificare deo. Unde illud malach. primo ra^o. Abortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda quia magnum est nomen meum in gentibus. Hinc enim ratio manifesta est nam sicut cum lege domina unum tantum genus data fuit israhelitice unum templum tantum assignabatur ad deo sacrificandum sic cum lege domina ampliata est ad omnes omnis gentes cognitum est ut in omni loco deo dedicato hostie christi deo sacrificare. Non de hoc admirari non debes si quod in hac tua admiratione tetigisti aliquid ad implecionem domine legis per quod idcirco tibi ostendam quod in hoc sacrosancto sacrificio mysteriose quod plenius excellenter legem implet.

Cap^m vndecimum

Discipulus

De hoc valde desidero informari non enim video hoc sacrificium in aliquo confirmari sacrificiis antiquis legis non nec intelligo quo in eodem populus legem implent. et specialiter tribus modis quorum duo primi

Magister

Circa hoc attendere debes quod populus multiplicit legem implet in glo. super illud verbi si allegati Non uenit solue legem sed implere mat. v^o ca^o ubi glosa sic dicit implent populus legem faciendo quod mihi vel sibi placendo quod de eiusdem. Tertius autem modus est ut illa que ppheteue de populo dicebant futura populus in suo aduentu implent ut rem dicitur de aduentu populi in christo hoc totum simul est ut adimplere quod dicit ppheta. Gaudia satis filia sion ecce rex tuus uenit tibi et ad ipsum terrarum modum redima potest illud quod per ouium hyrcorum sanguinem figuratis figmentaliter fuerat in tempore quae ouis per ipsum seu in ipso fuerat impleta quae quidem tria complementa manifeste apparet in mysterio huius sacrificii quod est uerum sacrificium ut dictum est in hoc enim implent populus legem primo modo scilicet faciendo quod mihi nam oblatio sacrificiorum est de iure naturali prout in 2^a 2^e q. lxxxv. Et hinc est quod in gentilibus erat et apud quascumque horum nationes semper fuit aliqua sacrificiorum oblatio

autem est apud omnes naturale est hmoi amor ratio est nam sicut in rebus naturalibus inferiora naturaliter superioribus subduntur ita et in rebus naturalibus ratio dictat vt pro naturali recognitione et honorem exhibeant filii patribus quemadmodum est vt sensibilibus signis veneremur ad deum interiorem recipiendum sicut ea sensibilibus quibusdam accipit et invisibilem spiritum ea naturaliter credat quod homo sensibilibus rebus vere offerendis eis deo in signum subiectionis et honoris ad similitudinem eorum quem domus singula aliqua offerendum cognoscit domino cuius potest inferri quod ratio manifeste ostendit quam eloquentissimus doctor inter hebreos reputatur manifeste errant in reddenda ratione sacrificiorum veteris legis in terra pacis sic libri de diuisione glebarum ratione pacis et salvi ritus sine ea in predictis nullus ratio assignanda est ad sacrificiorum veteris legis obscuritatem sed quia ratio hec in parte vera est vt pax habeat solum vt populus retrahatur ne ydolis sacrificaret quae quidem ratio hic

predictorū sacrificiorū m quo a veritate deviat sicut m multis alijs locis. Cap̄m duodecimū
Quoniam ergo triplicē rationem habent sacrificia sine desidero p̄ quā illarū dari potest q̄ ꝑ eis implent
legem instituendo predictū sacrificium sūm quātū lex iubet qui ē primus modus implendi legem ꝑm glo. & p̄te
Deinde considerato ꝑ eis m̄ institutione p̄dicti sacrificij sc̄i sancti alterius q̄ intelligitur ꝑ pleni legem faciendo quod iubet sm omnes tres rationes superiores nā si homo offerens ex rebus suis deo sacrificium m hoc protestabat q̄ ea sic oblata habet ad eo rationem a primo p̄d̄o et ordinaret modo tertio in ultimum finem quarto magis hoc ostendebat seu protestabatur qui sacrificium totum m honore dei offerebat immaculatū p̄ut ꝑ eis fecit m sua passione Ex quibus patet m hoc sacrificio cuius memoriale est ꝓpositū videlicet q̄ vero ratione offerendi deo sacrificia optellectus sint p̄ primi sacrificij institutionē impleta nā ꝑ primi sacrificium et eius dmlgrationē per orbem ꝑ p̄dictos apostolorū et discipulorū ꝑ horum sacrificium retinuit et sacrificijs ydolorū multo magis quātocunq̄ antea quod patet ad sensū nō tulerūt dmo in templo dei vigente sm ceremonias mosayce legis nedū inter gentes ydolatria ubiq̄ vigebat & etiā in populo israhelitico publice celebrium ydola et hoc quo ad decem tribus semper quo ad tribū vero iuda et si nō semp̄ saltē frequenter ut habet̄ m̄ regū per totū Quātum vero ad tertiam rationem sc̄i figuralem manifestū ē q̄ ꝑ eis legem sacrificiorū legalium ꝑfectissime implent p̄ncipaliter ꝑ sacrificium sive passionē quod quidem sacrificium tripliciter ꝑfectissime figuralit̄ ꝑ oīa illa sacrificia mp̄ fuerūt veteris legis ut dictū est & sic sacrificium alterius quod ꝑ dictam passionē repetitur tm̄ ponit & finē omnibus figuralibus sacrificijs in lege contentis vñ & etiā in festo d' corpis xp̄i in ympno tacta dat patribus tm̄ figuris
Patent nūc intentes tres quibus ostendis q̄ ꝑ eis implent legem Cap̄m decimumtertium. tm̄
sacrificiorū faciendo quod lex iubet sm p̄dictas tres rationes ꝑ te assignatas et velle videtur docere circa hoc sc̄i an ꝑ eis implent legem sacrificiorū antiquorū supplendo quod in eis deerat q̄m ē 2m modum implendi legem sm glosam p te allegatā quia in sacrificijs veteris legis p̄figurabat ut dictum est Ex hoc q̄ ꝑ eis per sua passionē implent ea q̄ ꝑ eis implebāt per sua passionē ea q̄ deerant in sacrificijs antiquis Adhoc enim q̄ res signis seu p̄figuris aliquid ꝑficiat seu veriꝰ requirit̄ q̄ tale sacrificium seu figuratū esse habeat in re nā sicut ad veritatem ꝓpositionis aliquid significatus requirit̄ q̄ sim significatum in re nā sit ex quo patet q̄ ꝑ eis supplent q̄ in sacrificijs antiquorū deficiebat inquantū ꝑ sua passionem ea que in eis figurabantur implent Eadem dicendū est de institutione sacrificij alterius in quo memoriale precedentis passionis recolitur et adhuc ꝑ alium modum q̄ videlicet intra hoc sacrificium seu sacrificia ponte optellectores quibus considerari potest q̄ ꝑ eis supplent ea q̄ in sacrificijs antiquis deerant.
Ergo ut in speciali illa que dicis ut magis possim intelligere dictum sacrificiorum veteris legis & ꝑfectionem hmōi sacrificij q̄ ea que deerat in antiquis supplent.
Discipulus
Magister
Si bene scrutatus fueris ea quem ꝓphetis septuaginta & sacrificijs dicitur antiquis manifeste reperies q̄ ea scripta antiqua non erant deo grata neq̄ accepta ex parte rei nec eius sacrificijs eis oblatorum & sōlm erat accepta ex parte offerentis q̄ sic erant dispositi q̄ illa ex fide vera et obediencia deo offerebant sacrificium deo ꝓpio neq̄ deo obtulit in odorem suavitatis nō sūm sunt deo grata ex parte offerentis sed ꝓpter q̄m ex summa obediencia et ꝑfectissima caritate sc̄ipsum deo obtulit & etiā ex ꝑte ipsius rei oblate que sunt ipse met ꝓpius quo sm dei potentiam ordinata nulla res gratior esse posset neq̄ equalit̄ grata Eadem dicendum est de sacrificio altaris ꝓpii ꝓpij passim ꝓpositum realit̄ continente. Capitulū decimūquartum
Discipulus
Magister
Scire desidero scripturas q̄ hoc quod nō assens testantur.
In ps̄o q̄m inquit dens deorum dns locutus est & manifeste habet predicta differentia inter sacrificia veteris legis & sacrificium nove legis In quo enim psalmo postquam ps̄a loquens in persona dei reddit populum ad dicendā attentū d' audi populus meus & loquar contra te ostendit eos q̄ sacrificia antiqua non erant deo accepta seu grata si sim ipsa oblata dicit enim non in sacrificijs tuis arguam te q. d. nō arguam te de omissione sacrificiorum seu holocaustorum nam ipsa non sūt in accepta de quo dicit non accipiā de domo tua vitulos &c q̄ non acceptabo & infra Si quod manducabo carnes thaurorum q. d. manifestū ē q̄ ista q̄ mihi offerunt in sacrificijs antiquis non pertinet ad me sm ipsa non enim pertinet me manducare carnes nec potare sanguinem sicut ydolatre insipientes & sine falsis dijs estimabat Et ex hoc patet imperfectio sacrificiorum antiquorum ex parte ipsarum rerum oblatarum ꝓ ad deum finem ad quem pertinebant ut dictum est & ꝓpterea sacrificium nove legis q̄ aliorum imperfectionem supplent Unde cum dicit ymola deo sacrificium laudis na sacrificium alterius ꝓprie dicit sacrificium laudis in qua ꝓpius in eo dem contentus sūme laudandus est in tm q̄ minor est ei laus cui offertur. Deinde sacrificium laudis

Discipulus

Magister

Anthonᵉ tamen q̃ma memoria passionis q̃ne in predicto sacrᵒ recolᵗ magnè oblectat homiem adgratiarū actiones deo q̃ne ad laudes dei pertinent cum per ipaꝫ passionem homo sint a damnacōe pretiū liberatus illis enī q̃ibus deus misit verbū suū & sanauit eos legᵗ in pˢ & sacrificent sacrificia laudis & exultent opera eius hinc pˢ hec defectus seu imperfectiones antiquorū sacrificiorū quibus tamen thaurorū & sanguinis hircorū ymola bant q̃ne sine se non erant deo accepta & perfectionē sacrificij laudis deo acceptissimi vñ manifestū est q̃ dns instituendo hoc sacrificiū laudis quod esse a deo est acceptissimū & est magnè laude dignū supplevit defectus sacrificiorū antiquorū in quibus ista manifeste deficiebant · nisi solum ex fide & obedientia offerentiū ex multis sc

Q sacrificia antiq legis non essent deo accepta sine ꝑ ablata · scripture locis habetur pluribus primo reg xv · c Quid vult dns holocausta aut victimas & non potius vt obediatur voci dñi Scdo mich vi Quid dignū offeram dño & exultem deo excelso numquid offeram ei holocaustomata & vitulos anniculos numquid placari poterit dns in millibus arietum aut in multis millibus hircorum pinguium Ex quibus auctoritatibus & aliis sacris habetur q̃ sacrificia antiqua non erant deo accepta ex parte rei ablationis ꝑ q̃ vltimus addis q̃ per illud quod dicit in pˢ ymola deo sacrificium laudis in tertia sacrificium nouæ legis solet ab hebreis ingeniari sententia dicit que in hoc pˢ ponitur vbi dicitur sacrificium laudis est eiusdem cuiusdā dicit que tam lxx vij vbi dicit Et pro gratiarū actione fuerunt oblata magno loco agitur de tertio hinc sacrificiorum veteris legis scde hostia pacificorum nā primū genus est holocaustū quod totum consumit in altari vt habetur leuit primo ca · 2m vero genus est pro pcto quod totū in altari consumitur vt habetur leuit iiij ca · 3m vero genus est hostia pacificorum que est duplex quia vno modo offertur pro gratiarū actione de ꝑceptis beneficijs & alio modo pro voto vel spontee pro futuris ꝓsecutionibus beneficijs & istud tertium genus vocat in hebraycis todda que quidem dicit sim tres latinos unum quidem confessionem quod vero laudem vñ cum dicit in pˢ ymola deo sacrificium laudis In hebraico habet ymola sacrificium deo todda quod ex pluribus ab hebreis de tertio genere sacrificiorum supradicto quod est distinctum a pˢ & 2o genere sacrificiorum non aut de sacrificio nouæ legis & ideo stare vellem si hec mea opposicio que ad hoc videtur rationabilis posset probabiliter euacuari · posita tribus modis solet & transferri in latino sim ter q̃ omnes tres mei

Verum est q̃ her dicit todda in hebraycis · ad vnū quodammodo reducit sic ad confessionem hoc enī genus sicut her dicit todda in hebraycis sed quia confessio homis ad deum quod est de beneficijs sibi acceptis vt cū dicitur in pˢ Confitemini tibi dño in cythara & sequitur quia cantauit portabit eis &c In quibus locis & aliis confessio fiebat deo mentalis cū quis confitetur se recepisse a deo aliquid magis seu bñficium & timet tribus q̃ fit dicitur confiteor ei ipso dat ei gloriam seu laudem magno loco vt gfitere in hebraico habetur da ei todda quia quodammodo videtur concurrere in sacrificio nouæ legis a ꝓpo ꝓ nra salute instituto In hoc enī sacrificio vite celebrato homo confitetur te a deo recepisse beneficium redemptionis quod est summum inter cetera dona bñficia & sic pertinet ad gratiarū actionem Silr & in eodem sacrificio gfidera excellentia dine potentie sue quia in ipso sacrificio mirabilia continent inscrutabilia de quibus pot dici illud pˢ · Confitemini dño & sequitur quis narrabit magnalia dñi Silr & in ipso sacrificio considerare debet sacrificatis seu ꝓpter sumentis ꝑdonū delictorum & fragilitatem quod ad confessionem pertinet ꝓpter Cum enī quis summam excellentiam dignitatem magnitudinem ꝑ in hoc sacrificio considerat quis est sum delictum & fragilitatē agnoscit Et quia oia predicta in laudem dei magnificant redundant in hoc sacrificium ꝓprie dicit Sacrificium laudis de quo ꝓprie intelligi debet verbum pˢ supradictum est ymola deo sacrificium laudis &c quibus bene considerat̃ patet q̃ in pugna hebreorum in hoc passu non hi loci & sic eorū ex positio ꝑte dicta & oīo irrationabilis q̃d sic patet nā pˢ reprobans sacrificia antiq ex eorū mente dicit non erant perfecte deo accepta nec perfecte deo ꝓpter quod dicit quid manducabo carnes thaurorum & ꝑpotabo sanguinem hircorum patet manifeste ꝑ te supradictum q̃d erant de eisdem mentibus thaurorum & sanguinibus hircorum nulla enī ratio est quare tertium genus sacrificiorum legalium deo esset acceptum magis quia prima duo genera eiusdem predicte ratione quia quotiebant in maiori quia ꝓpheta dicit deo non esse acceptā & ideo recte est q̃ sacrificium laudis quod dicit deo esse immolandum tanquam deo acceptum non sit de eadem mentis q̃ de aliis duobus breuiter ergo quia multa sacrificia antiq reprobant vt dictum est ꝛc oportet q̃ hoc sacrificium ꝓpheta gnc

datum sit q̃re deo pset acceptu sicut est sacrificiu noue legis quod pset deo magis acceptu bñ exposicio q̃da tibi ꝓpositam est catholica t vera tanquam consona ratiõi t cetis sequentibꝫ hñc

Dicit q exposito tua est rationabilis nulla cñ ratio appareat quare prima duo gña sacrificior reprobarent eo q essent de rebus corruptibilibus t no pertinentibus ad dei obsequiu sim se t hȳ tu hoc approbare z magis sacrificio quod tu primis duobꝫ q̃uebat m eadem ratõe sim q̃d prima duo gña reprobant Est velle ut vl tertiꝰ nõ declares quo exposito tua q̃dmat hijs que mihi sequuntur provt asseris

Disputabis

Immutatur hec verba ꝓphete ps immola deo sacrificiu laudis sim pdictã expositiõ que vera est t catholica hijs que sequuntur ser Nam statim subiũgit Et redde altissimo vota tua per hec aut vota intelligenda t bona vo luntas offerentis q exposito est per gratiã dei ipsi illud ꝑtin Ps in me fili deus vota tua vel q hec vota intelligi ca que fidelis facit in baptismo vel in religione suscipiendo quia ad hoc q unus sacrificiu laudis ꝓficiat in salutem eternã oportet q ista vota reddat t suscipiat Inuocet me in die tribulationis ps in pmi libri que nec tribulationis est eruam te ps magnando pssentis huius vite p manifestã liberationẽ sicut petri de tribus pue ris vel p occultã sicut de martiribus qm eruuntur ado ne ne in tormentis succumbant t sic honorificab me quia sic deo immolans sacrificiu laudis immolates nõ honorificabant deũ si essent i mortali peccato deo sub dit q peccatori aut dixit deus quare tu enarras iustitias meas t assumis testamentũ meũ q obstinã qm quo iacet in fide creditorem celebrantem in peccato mortali deum qm nihil nisi pecũ q mittit nõ autem assumit tes tamentũ dei assumendo more sue turbe consacrationis in persona ꝙpi vel assumendo sanguinẽ animi tes timenti t hoc est quod dicit t assumis testamentũ meum per ostiũ q inter expositiones de prauis q̃ruby nonnullos hoies meminit omnes falsi estimatores q rubea latent dr unde dicit Tu vero odisti disciplinã tuã cñ odio recordẽ conscisti Scilicet t proiecisti sermones meos retrorsum cor in corde tuo deleseendo Scilicet dicit de furto t adulterio t suspiratione quecunq; peccata similiter occulte quantũ aut scilicet cogitationes cogitationem q deus nesciat occulta sicut t hoies occulta latent bñ subdit cogitasti mihi quia tui sic ignorãdo ea que latent sicut tu abscondita ignoras quod falsum est nam augustinus t ieronimus t ecclesiastes tñ sancte tua sic ostendo tibi q peccata tua hec occulta perfecte noueram unde tales cogitationes subdit intelligite hec q obliui mini deum t q d vos qui occulte peccata quantitates estimantes falsi q deus ea ignorat obliuiscimini deũ q deus ista non considet bñ timere ne qñ rapiat t bñ predicti ꝓphete diuinum ad offerendos sacrificiu laudis supradictũ quorum sola mundare se debent a peccatis publicis sed etiam occultis vel ꝓpter charitatem ca pi Probet aut se quis homo t sic de pane illo edat t sic in hoc cñ q dicit probet se ipse melius loqui d or dinibus qm probatõe indigent nisi illud q̃roba me deus t cognosce cor meum est sequens sacrificiu laudis honori cohibitione ad quod sciendũ q cum honor sim phm in primo ethicorum sit exhibitio reuerentie in signũ virtu tis sequitur q quantum illa reuerentia exhibita sit maior tantum sequitur signum tanto honorantis t ideo q̃ primo declarone sacrificiu laudis recte celebrata exhibet reuerentia deo tanquam operanti omnia miracula t deo tanquam omnia scienti nichilq; occulta cordis scrutanti vt deus est Scilicet t tanquam primo bono sim redemptori hnã gñis p ipsam passionem que in eadem nichil desiderio ꝓprie dicit Sacrificiu laudis hono rificabit me quia nihil sacrificio sim hoc dñm q mihi vitã ex dei operibus percipi possit q̃sideranti Est q hoc sacrificio est via ad videndũ deum beatifice nequa quidem visione falsa q sistit ideo subdit t illic est iter t in illo sacrificio laudis est via p quam ostendam illi i. sic sacrificanti salutare dei i. salutem eternã Videns ergo ex supradictis quid ꝓpius instituendo hoc sacrificiũ impleat legem statuti finem supplendo q̃d in eis erat sim nisi cñ sacrificijs antiquis nec deo sibi honor attribuebatur / nec nisi sibi honor dñi cum debitis nec erat in eis erat via ad salutare dei ostendendũ quod fuit meritũ Est autem q his pditis mu nia psalte ab aliquibus sue doctoribus ghi expectant t hoc ty non excludi quin pditi exposito sit vera tã quam q sensa catholice veritati et hec . Erant dicti inter sacrificia antiqua t sacrificiũ laudis sic nunc legis

Dicit in predicta exposito qua exp . In hoc q antiqua ex ope operato deo est acceptissima t sit patet q ꝓpius implent legem sacrificiorũ non solũ faciendo quod nibet qui ẽ primo modus implendi sed etiam hoc quod de erat qui ẽ primo ty modus nunc autem vellem vt ostenderes in quo ꝓpius instituendo hoc sacrificiũ implent legem faciendo illa que ꝓphetice retro hoc dicebant futura qui ẽ tertius modus implendi lege ritus ꝓphetis .

Discipulus

Capitulũ decimũquintum

De gestis ꝓpi quedã facientia ex vaticinijs ꝓphetis antiquitus exp̃ressis tradita sunt est de introitu eius in iherlm solempni de quo zach ix. ecce rex tuus veniet tibi iustus t saluator pauper t equitans sup asinum t cet sic de quibusdam filijs quidam vero non ita plane ꝓphetice sicut est misterium nichil eorũ quod in ꝓphetis traditur obscure t figuratiue ꝓpter magnitudinem misterij t erroris vitandi

Magister

Vt dñs sint ꝑ. Et quia maior sacrificio mysteriū meum ingressus ꝙpā melchi' qm quidam ꝙpriꝰ deus t h
in eodem realr̄ contenē ꝑdicto mgpheteus sp̄ntus non sic expresse mysteriū hmi sacrifiop tradi
ſ enigmatice seu figuratiue vt greg p̄mi ra de melchisedech qm sacerdos dei altissimi erat legi
precedē ad benedicendū abrahe de victoria nimicorū venienti ꝙ edndit panem t vinū magno
gnatiue sacrificiū eukaristie quod sub speciebus panis t vini confici a ꝙpo quē sacerdos mel
principaliter consecratū Vñ t ꝑb loquens de sacerdotio xpi etiō dicit Juravit dñs t nō penitebit eū tu
sacerdos melchi ſm ordinē melchisedech ꝙ sicut melchisedech optulit panem t vinū vt dicit est sc
m sacrificio eukaristie sub speciebus panis t vini consecrat corpus suū t sanguinem in quo sacrificio
est sacerdos principalis t hostia oblata quod quidem mysterium sic figuratiue tradit̄ in pdict̄ aūtib
greg t psalterio hg hebrei ex toto nō intelligunt sicut nec alia mysteria p̄ dicuntur ad plenū intelligi
de eorū glosatoribus antiquis aliquid de hoc quasi sompniando sensibus hm meglo. sup greg magr̄ q dic
reschrubba super illud greg p̄mi ra ar nō rex salem educet panē t vinū ut dicit hoc est de si dic
scriptum ēt̄ ex sacerdos meteranū hm ordinem melchisedech heresiarche exposuit ꝙ ꝙ hm eū sacerdos m
qm nō erat realr̄ ille melchisedech ꝑ per eū figuratiue habebat panem t vinū in sacrificio offerē ꝙ
ꝑpe adaptatum ꝙposito nro Item in ps qm principit deus mediū tui regioꝝ In quo quidem ꝑb hys s
vera expositio hrabani de ꝙpo agit de ipso ꝙpo loquendo dicit hm translatiū manu erit firmamentū m
in summis montiū In hebraycā tm veritate sic habetur erit placenta seu placentula frumenti m
quod ꝑpe apphet hmi sacrificio magno sub spē placentule frumenti ꝙpriꝰ gtmctur in grecū tra
rio caldayca magna vbi dicit In summis montiū interpretat in rapinis sacerdotū seu sup rapina sacrdi
habes t mā fieste ephar aūte in sua caldayca translatione q ipse ꝙpriꝰ deq̄ dixerat In eodē ꝑb
Et adorabunt eū oēs reges t oēs gentes seruient ei Est multa alia q nō nisi p̄ grecū de eodē sci
Et erit placenta seu placentula frumenti super rapina sacerdotū quod grecitudine implet in elevatio
corporis xpi in sacro altaris Item in supradicta glo. sup berschrubba sup illud greg p̄mi ra melchi
sedech rex salem produxit panem t vinū sic habetur magn dyonisius q legem declarat ei sic melch
lantzā abrahe q quidē hoc dicit Venite quidē panem meū t bibite vinū quod miscui volens q̄ ra
eo quo patet q melchisedech reuelauit abrahe in illa predictione secretū legis quod melchi in illa
aūte ꝑb Venite quidē panem t bibite vinū hic quod ꝑpe apposito nro ad aptā vt patet in hac
Item in ps qui suscipit Confitebor tibi dñe quoniā mediante sequi ps dñs. Ibi magno dicit tu es sacrdos
meū hm ordinem melchisedech legi ad memoriā fecit mirabilium suorū misericors t miserator
dñs escam dedit timentibus se quecumque verba ad sensū plenū fratrem intellectū clare dicit q
dicturus erat escam timentibus se In memoriā eni mirabilium suoꝝ ꝙpriꝰ enim in hoc sacrificio misericor
eo posse dicit hoc fiante i meam quidē memoriā mi dabit̄ / pom ab hebreis de manna q fuit escā data

Dscipulus

Ista auctas qua allegatis ſ escam dedit timentibus se ex deo populo suo vt habetur ex eo ibi. cui de
quod dicit q adaptatū verbū ps magis qua ad nrm sacrificium p̄ ephor q nō dicit ps escam dedit
timentibus se ſ escam dedit Ex quo dicit q ps loquebat de preterito non aūt de futuro Item dicit
q manna fuit datū populo eo q deus misericors fuit eis ne in fame perirent per dictum q nō scribe
fariseus de eukaristia de qua nr̄i ꝙpie sanctos dicere misericors t miserator dñs q nō p misericor
cordiam hoc escā fuit data ſ i memoriam mirabilium

Magister

Dicit est q hebrei opponit hoc de manna ſ vehementer illud ps hm suam expositionem hebraicam ꝙpie ad
aptatum ꝙposito nro nō obstāt eorū cauillationibus nā hoc q dicit q ps loquit de preterito d escam
dedit non facit aliquā difficultatem eis ꝙpterea sepissime loquitur de futuro ad modū preteriti ꝙpter
ꝙphe certitudinē vt ps in alia biblia q loris suis scripture hoc erat q deus ꝙbuit populo q amo d
sacro pertinet ad diuinā misericordiā hm quā quod de absentia corpali xpi in cruce meruit q pasture pop
lus fidelium nisi per singularem consolatorem xpus paracletus In hoc sacro ꝙpriale solatium habet hys in
officio misericors t causa legi q in hoc sacro de absentia xpi habetur solatium singulare t de hoc erat
opponē vno nō illud verbū xpi ps dixerit Ego aūt vobiscū sum omnibus diebus vsq ad q sharcd
seculi ad magnā eni diuinā misericordiā pertinet q xpus semper presentialr adsit ecclie sue vt seruis opus
sancti predicte aūte t formis ps plene habere vide postillā nicolay trop hunc ps in addicio
ne ibidem quam t ibi videbis q ista allegatio ex gesta t tradita ad ꝙpositū facit et habet ps

qui maput spectans spectum dñm vbi de reprobatõe sanctificoꝝ antiq legis dicit Sanctificẽ & oblauem
nomiñ tñ & sequi in persona xpi mores aut pferip nõ st ad abedrendũ qp̃ius in passione factus est obe-
diens vsq ad mortem phpp̃ quem in alijs locis q transit limitat amittimus. Cap̃ decimum septimum

Habes mente tua erga hoc sacrificium p quã in ostendis qd̃ sanctificẽ verũ & acceptissimũ sim st qd̃ nõ prebat Discipulus
ad sanctificã antiqua ceremonie habetur qp̃ius implent legem in hoc sanctificio supplendo quod de erat in
antiquis st minor quam hoc sanctificium multis noãt nõnullis pterim in statum mste indmdualẽ quadã ad
rem q tenuem & non plena que in ceteris lege erant plena inter se distincta no pñ st nec dñm nec ẽ esse
que by sufficiebat xpm noãri sanctificũ tantũ nõnullis st dñs sanctificauit eos excellentes ꝓpietate
& by considerans hoc sanctificium rationabilẽ dñs ihs · tes seu notabilissimos effectus que quidem nõnullos
operatione sp deuotionis fidelium vt hoc sacrificium eucharistia vocatur qd̃ idem ẽ q bona gratia habitus
in cordibus sanctis esse gratis q offertur attribuitur by hoc nomen eucharistie Authore inquiens con
tinet xpm plenis gratia & ang plenitudine omnis gratie accipimus vt sol primo mane quem inquiatum
ẽ q memoratiue dñice passionis que fuit verũ sacrificium post quod nullum sacrificium deo ẽ acceptũ nisi
per ipm Idcirco sacrificium simplr noãtur nõnullis etiam sacrificium laudis vt in dñi m ps̃ primola deo
sacrificium laudis & sacrificium laudis honorificabis me nullibus scripturis nõnullis etiam sacrificium mise
ricordie vt in dñi m ps̃ Sacrificate sacrificium iustitie & alibi tunc acceptabilis sacrificium iustitie inquiatum
deuotio p ipm recte scriptum accipit que quidem deuotio est actus religionis vt in 2a 2e q. lxxxv. ar-
ticulo ant est pars iustitie vt in eade q lxxxv articulo inquiatum p ipm cor rectum ordinat eius tunc & sub
rem participantes sibi & per ipm vnimur ad inuisem nõnullis sancta tunc inquiatum nos deficit
in via spirituali vt in eius virtute ad finem diuinum que est in patria premiam eo nõ quo de
hebr figuratiue dicti est & ambulauit in fortitudine cibi illius vsq ad montem dei viatici nõnullis
vt ẽ eadem disputatione cum quidem finis p ipm viatici ꝓfiguratur vt ẽ Considerandũ est igitur
quia magna multitudo diuitedmis in hoc sacro abstenditur in quo nõ solũ gratia ẽ sed tota res gre
continetur Sibi tñ eo sacrificium recepto q memoratiue sibi & p ipm ordinamur cor rectum
& inordinato ad inuisem vnimur Sibi & per ipm ordinamur cor rectum & in ordinato ad inuisem vnimur sibi
per ipm fortitudinem spualem ad diuinam finem p premendi accipimus per quod recte accepto progrimus
quo dicimus finem gloriose figuratiue nobis datur & sic habes q multitudo nõnullorum hmõi sacro sic sacri
multitudinis deuote diuitedmis in corde ipm spualis sumentis operari debet ·

In ca° primo determinatur ea que dicta st de sacro altaris ad dicendi forma dñi Distinctio prima de structuris sacramentorum circa dñi nostri mo
inter modũ vincendi sacra vtriusq̃ testi dum vincendi patrum antiquorum st sacrorum principalium
In ca° ij redditur ratio alia quare antiqui & aliorum sub antiquo testamento vinctum an aduentum
patres in bonis temporalibus vt coiter xpi & inter presentia seu sacra q ps̃ ẽ aduentu finierunt tem
videbantur adherere tñ no st nouum testamenti q coiter consilia euangelica sicut st. tant nouem capitula.
In ca° tertio ostenditur q consilia euangelica hgn non st ad salutem nisi st tamen valde vtilia & ibidem red
ditur ratio quare hmõi consilia non fuerunt antiquis data expresse.
In ca° iiij° ostenditur q consilium de abstinentia temporalium esse vtile q deo adherendũ implicite q tunc in
veteri testato traditum
In ca° v° ostenditur q continentia ẽ laudabilis & optima ad diuina suscipienda in veteri testo sicut implicite
In ca° vj° ostenditur q obedientia gnt cadit sub voto religionis ẽ virtuosa & laudabilis & esse implicite in anti
quis dountur traditur · obiectiones phariseorum cum euangelistis seu sacris nre religionis q per iciunia
In ca° vij° ponuntur quedã · et abstinentias frequenter se affligunt que quidem obiectiones ibidem solũ
In ca° viij° ostenditur q antiquis nubentibus nubunt phariseorum fundant ad reprobandas abstinentias
& iciunia nostre religionis nichil fuerunt pro eis
In ca° ix° agitur de diuina victoria antiquorum patrum aduictoria patrum noui testi. Cap̃ primum.

Scripsi prout possim quantum fragilitas mee mentis sufficere valet quia magna multitudo Discipulus
diuitedmis spualis in sacro altaris supra dicto abstendita est sicut q quia deuoto ipm spualis sumentis
magnum operatum hz ep̃us rogito q forte hmõi transa vim st sub lege nec seu sub antiquo testamento vinc

cm tres qm hmoi ſanctificm ſeu ſacramenti realr non habebant niſi tm figuraliꝫ ꝑ ſanctificꝫ bru
torꝫ aialm occiſorꝫ vtebantur nō legim2 cōi fuiſſe tm devori deo ſacrificiū noui teſtam2 qm ꝑ vſꝫ
debito hmoi ſanctificm tm excellentiſſim devotiones deo vnuere ſe oſtendunt Videng cm q mpmor
dnis eme tamen devotio mtis fidelibus demonſtrabatur q quā plurim eorū ⁊ fere omīb oīa bona
tempalia relinquebant vt ꝑpm ſeu cmis doctrinā ſequerentur Ex quo manifeſte aſcendi2 q tamen ei
vigebat ꝑpī devotio q oīa terrena pro ipmis amore ſeu ſequela ꝛo tempnebat neq; ſd hi hor fuerūt
tm bona terrena oppoꝛta q̄ ſp̄ mīma horis bona ꝑ eternā eterna bona corpis q melioꝛa ſp̄ bonoꝝ
reſpectu optādū fuerūt cm mpmitua etna ⁊ etnā Poſt quā plurimi martres qui m ſinib corpib
crudelſſima martyria pro fide xpi ſuſtinuerūt Sñi2 ⁊ virgines deo dilecte quā plurime qd tm d
ſanctis antiquis mīme ſeu rariſſime tribui legunt̄ effuerūt cm p ꝛpm eorū omīb fere ad hereditē
mūdi dmiꝫ ⁊ mis habundātes vt patꝫ de Abraham patriarcha q̄ de excellentiſſis vet̄is testi
mentī fuit de quo legitur gen xxiij. ca3 Erat aut Abraham dnes valde in possessoꝛe argenti ⁊ auri
⁊ ſic de multis ſtis alijs temporib ꝓpheꝫ aut apostoloꝝ desc dicebat aut in ca3 Argentū ⁊ aurū no
est m̄ vnde grām2 loquendo pauꝑtas voluntaria q valde gmenda2 in statu nouī testamēti Jn a
tiquo tm mīme legitur gmendari q advertite hmoi ſacrificiū meo iudicio ſibi ipsis semp melioꝝ
attribuendū videtur rōne Ita lex in vtroq statu fuerūt ſñi vnī no tm in vtroq equalia devotionis ſuꝫ
ſigna ſ3 oſtenſa Jn antiquis em q̄m no habebant ſacrificia in quibus tanta dilectio devotionis
ab scondita esset devotio non ad tm gradū aſcendi2 videbā vt admiſſoꝝ bonoꝝ tempaliū nec admitti
tia ſeu benignā tutelā attingeꝛ ſicut in his q̄ ſub nouo teſtam2 deo militāt ⁊ hoc vt estimo equitate ꝑ
Estimatio tua ſtis vr esse rationabilis Jn collatiōe em ꝓma de corpore xpi legitur q eternā a deo pe
tit vt per venturis debita hmoi ſācti fructus redemptionis xpi in pauꝑtate fidelibus ingiter sentiatur
Opera aut virtutis ſm Ambro vt in ꝓma q3 q lxx. dnr fructus eo q̄ ſuos possessoꝛes ſm ⁊ ſm retri
butionē reſtituūt Sunt igitur fructus redemptionis xpi opera virtutis illarū q̄ p imitationem
passionis xpi p quam nostra redemptio celebrata sunt effectuāt Jn p̄o em summa pauꝑtas voluntaria
⁊ ſumū martyrū ⁊ ſumma virginū procul dubio fuerūt ex quibus fructus ſimiles in ſuis fidelibus
p virtutem hmoi ſacrificii debite ſcipt̄ ingiter sentiuntur prout pte dñi est vñ ad consideratiōē tuā applicui pos
illud ꝑb Quomā si voluiſſes ſacrificiū dediſſem vtiq holocaustis non delectaberis In quo reprobatio ſacrifi
ciorū demonstrat antiquos q̄nq; quādo ſacrificia ꝓpīa ex ope operante vt dñi est deo placebant ⁊ ita ſancti ſibi dā
Sacrificiū deo spūs tribulatus ⁊c q d holocausta magna non delectāt deum ſm̄ ſe mſi magnatum offerēs2
ab spū contribulato ⁊ corde contrito ⁊ vt designaret q̄ ſi tutū erat in cetu dei ſacrificiū ſeu holocaustum
per ſe deo accepti ſic petit Benigne fac dñe in bona voluntate tua vt edificent mūri hierl̄m q certa q̄
protinus futura intelligendū est q̄nq ſacrificiū mīstre offerendū erat pro quo ſacrificiū altare vtiq dñm
e intelligitur de quo dicit Tunc acceptabis ſacrificiū mīstre ⁊c Et quia virtute ſtis ſacrificii fide
les ad magnā mitatē xpi que per martyrū ꝓfectū attingeꝛ debebant ideo ſubdit tunc imponent
super altare tuū vitulos quod vñ glo intelligit de ſuis martyribus qui in ordine suauitatis xpi pos quasi ad
tunc dei per modū holocaustorum astendūtur quod satis concordat cum tua optimatōe ⁊ ſtulis q̄ huic
ꝓdicta optimatio tua ſit rationabilis vt dñs est est tm vera diuq ꝓpria consideratio vtq
ſtis optimatis ſacratis ſtrutanti-

Discipulus

Capitulū ſecundum

Jndica mī queſo mihi illā quam dicis esse alia ab illa ſuperius dicta Nam animā meā queda admira
tio vehementer pulſat que ruborē est Cum em fides antiquoꝝ ⁊ modernoꝝ ad mīm finem ſalutis ꝑtineꝛe
una eadem ſit mſi solū magnatum que antiqui tradiderūt vt futura modi credūt vt ita ꝑteritū vti

Constat aut q ex recta fide mentis pietas ſequi debet actionis quis videtur ex appetitu
ſeu conceptu temporalium bonoꝝ esse equalitas vel ſalte magna ſilitudo inter eos vtriusq testam2 mihi oppoꝛ
manifeste legim Ingreſſus em ſtorum antiquoꝝ inter ceteros q adhereabat temporalibus bonis ⁊ m illiciꝫ
assidue exercabantur grandeuos de ꝓpria hereditate acquisita ⁊ de eorū amissione valde doleꝛe legit̄ em d Jacob
patriarcha q̄ cū credidiſſ Joseph filiū ſuū fuiſſe mortuū indutus e ſacco ⁊ lugebat ꝑ multos dies nec
aliquo mō q̄ solari volebat gen xxxvij. De Moyse etiā legebatur legit̄ q affligebatur valde de afflictiōe
populi ſimiliter in tm q deo dicebat dñe cur afflixiſti populū tuū quare miſiſti me Deo v. ca3 de
Josua aut legit̄ q eo q aliqui de exercitu ſui tergā verterunt ab hoſtibus q̄ ſcidit vestimenta ſua ⁊ que
relose dicebat deo Quid dicam videns iſrahel̄ p̄ eſtem tergā vertentem Josue vō vñ ca3 her

2ª pars dist. 9ª cap. 2ª

multa alia sibi scripturis seruanti patent ex quibus habetur ep antiqui non patienter vel tolerabat
tempalia mala cum) contraria in discipulis p̄ & eorū sepulcris frequēter reperi⁹ Gaudebant cū eis de
bonis ꝑtis ep̄o habar⁹ ꝓpter dam̄ p̄n ad hebreos p. cr̄o impium bonorū virorū ꝛ grauiu ꝓsec
pistis nec solū hec ꝙ erāt in minimis & tritichis pro nomē ꝙ sustinendis vij atq; v. cl. ꝙ tant apti
gaudentes a conspectu concilij quia digni habit⁹ sūt pro nomē yhesu ignominiā pati nec solum hec sed
etiā tormenta grauia vsq; ad mortem ꝓ quam eis magna patientia & nō minus cū mentis hilaritate
sustinebāt vt in gestis martyrū latius continē Non ign⁹ in medio querendi vñ esset iracundie
dñe inter fratres vtrumq; testat⁹ quorū fides salutifera eadem fuit vt deus est

Ad istam tuam admiratiōē tollendam ꝓsuppone debes ꝙ sicut in scolis oportet ordinate predere
et vt ep nouicijs incipiat disciplina vt in primo philosophie & in aliis locis deus primus ita est oportet
ꝙ qui mundū velit habere seu populū ad obseruantias legis seu preceptoriū cū incipiat nouos ep̄os
q̄ sūt magis in eis affectū pueri eis qm non dū habet plenū rationis vsum nec ꝙ veritatē ad aliquid finē
seu ad intendum nisi puerilibus animalibus q̄ in eorū affectu magna bona existimatur Cum ergo ad per-
fectam veniūt etatem deponūtur pueriles mores ad aliquid fruendū sub spe maiorū bonorū vt
spiritu dominatiōis seu honoris & hinc constat aut ꝙ legislator dispensabat ad tempus sicut imperfectis
ad perfectionē eo ꝙ dabat populo rudi & imperfecto in comparatione ad perfectos que futura erat per xp̄m q̄
ratione populus ille puero sub pedagogo existenti quia ad gratiā nr̄i cr̄i ꝙ imperfectorū autem
& tempalia bona & magna existimatos habere perfectorū aut est ꝙ temporalibus ꝙ spiritualibus in spiri-
tualibus bonis tm finē ꝙ sperant & ideo sub veteri lege existentes quia spiritualia impleri tempalia qui re-
bant & eis adherebant oportebat vt per temporalia promissa mandatorum ad dei cultū quia ratione
promissiones que in veteri lege continentur com sūt de bonis temporalibus q̄ magna affectū homī imperfecti
magna reputabant & sic ep talibus adeptis valde gaudebat & in eorū amissione vehementer contrista-
bantur Sciens & de fidelibus subditis testato existentes quibus tunq; p̄fectio non per humilitatē pa-
tientie cr̄i quia quidem retro sūt obliuiscens ad anteriora me extendo Cuncta ergo ꝙ facti sumus ꝙ
scripturarum inde est de bonis temporalibus adeptis vel amissis non multū gaudebant nec tristabant
& solū de spiritualibus ep quibus diligenter considerato hec mentis superiorē despicere etc

Per ratio tua satis videtur sufficiens quantū ad diuinū oraculū populi in omnium populis cū
antiquis in diuinis diuinis erat & principibus vt ep eorū gestis satis patuit michilominus tm inter aliquos erant
aliqui viri ꝓfecti de abraham cū legis gen̄ & diuinis cr̄i ambula coram me & esto perfectus & de moy-
se mihi diuinis cr̄o famulus meus moyses in tota domo mea fidelissimus est ore cum ad os loquor ad eum
& palam non per enigmata & figuras dei intuetur Quibus augo concludit ep moyses tantū p
fectionis fuit vt in hac vita deum videret perfectius q̄ maxime ꝓfectionis e non i⁹ modicū ad
miratione viri digni quia ꝓdicit & eorū similes non legi⁹ in aliquo mundi ꝙtempore fuisse nec tempalia bona
spreuisse dei reliquie & huiusmodi bona sicut & alii simplices adhesisse Non enim dicendū est ꝙ tales erant
indigni seu imperfecti cum de eis scriptura sacra oppositū testet⁹ velle ign⁹ amplius de hoc alio tempore dicere.

Ad hoc quod queris sine michi ꝓ scripturā dicas quia bene non existit ecclesiam in diuinis
one dominicam & virginitatē fundam & huiusmodi legislatori sint vna ad perfectionē finibus seu sermonis
argumentum sicut aliqua pt̄ q̄ nuptiā seu ꝓfectū ad sanitatē corporalem habendā q̄ tm non sit ad hoc
necessaria nec erant in eis consistit essentialiter corporalis sanitas est ita de huiusmodi defectione temporalium non legi⁹
expresse dedisse precipuum qd̄ non tantum inponit ꝓ tm consilium quod non de necessitate dat⁹ ꝓ de virtute vt possit
esse ꝙ aliquis diuitias possidens habeat perfectionē spiritualem deo p caritatem quia in spiritu hec
principaliter adherendo sin rich em adhesione perfectio caritatis essentialiter consistit vt ꝓ tm ad
herē deo bonum est vt & abraham & moyses & alii sancti priores antiqui huiusmodi non legimus temporalia abiecisse
michilominus tenendum est ipsos fuisse perfectos sicut multorum reperi⁹ ꝙ aliquis sanitatem corporalem per-
fectam acquirit cum non humano medicamentorum consilia q̄ de humanitus ad sanitatē dat⁹ vnus ex hoc
qualibet ꝓfectus sanitatem acquirit sine huiusmodi medicinalibus consiliis sortiuntur nature esse indicandū
est quam ille qui non potest acquirere seu optinere sanitatē nisi talia q̄ alia superius vt
de celo & mundo vt si bene sanitatis quia salutaria verba nostra eloquia consilia christi reperiens

dispositus

a registri

2a pars dist. 9a q. 1a

vñ & consilia euāz de dimissõe tempaliū & hmõi valde vtilia ss illa eñ que m consilijs gtmen euāz
ss equisse arma cõtra spūales nequicias que impedīt pfectionem vite spūalis & nõ sūme vtilia ss
sertim p infirmos qm ex hmõi tempalibus vt plurimū impedīt a constructione spūaliū vt dr
& his talia consilia quīq non ss necēa qm ad fortes & robustos q rudiuntur ss in caritate dei vt
ss expdicta stoz auctq testiū exemplis infirmos q nosdiū hūt de virtute cōgruū videre q
Sz hec consilia pnt tm dici vtilia ss spūalia. hmõi consilia fuisse data antiquis q rudes vt sūp
dr & erāt rudes & inhabiles ad spūalibus vñ tales potuīt indigebant cōsilijs quāsi q ita nō sit
pmulti ss ut adulti moderatiōr vñ aptius ad hebre vo ra fidelibus nouē legis q ad hui inhabiles
erāt spūalia erant dicebat finis est quibz lucē apuit ss nō sōlido nbo &c
Dicto aut quar consilia euangelica non legim in antiquo testo expsse data pot esse duplex
primo q inter consilia & precepta talis dr̄ inter assignat ss q precepta nūcupat importat consilium
aut in optōe cuius cui datur est impositio vñ in lege nouā q est lex libertatis gremen fuerunt.
addita consilia preceptis non aut in veteri lege que lex timoris erat & hec rō habetur p 12m q
antiquus populus ss erat rudis Alia rō pot assignari & e talis nō antiquis atq populo
ss erat rudis q spūalia valde difficilē impedebat & talibz cui debebat vñ ss talibz expsse dimis
sionē templa ppūctiū nunqua valde valē vñ talibz ex ss rudimte cultu dīno sūm ritū
runt le eñ mt deus ra q vñ ppūs de consilijs ad pfectionem pmēt ex esse loquere & timeo
adolescent & vñ pfectus esse &c q ille abut textus silud & nō discipulus dixisse de consilio gtmē ac ss
cumulū qm tractat restituit ss ppter regni celoz illi duo erāt quasi ergo pot salubr esse &c
qui doctrina salutifera ab ipo & mediate audiebat cui murmura gtmie videntes eū hor
tame ex talibus consilijs grustatur seu irrisiōnē turbatiōnē quato magis intendēdū est de populo
illo antiquo qui puero sub pedagogo erat compa ad gall mo ra vñ talia consilia nō gubernabat vt ta
libus darentur expresse sicut populo nouo legis in quibus ppter gratia habundantius data est
per ipm jesū illud io primo lex per moysen data est gratia & veritas p jhesum xm facta e &c nota
hoc notare debes q his consilia pdicta in antiquo testo non fuerūt ex presse data ppter rudes p
dictas inhibitiōes tamen talia consilia esse ad perfectionē vtilia implicite ibidem continent his phis
zeor tinbi hoc non sentiat

Dicitur in oppo quo consilia euāz implicite in veteri testo tornēatin

Capitulū quartum

Ad istā intelligendū attende dās q sunt de his que ss de mīrante salut credenda ad que naturalis ratio
humana minime attingit sunt est misteriū trinitatis ndūm & misteriū incarnatois ndūm & spūs
ultimi primi beatoz nō traditum in veteri testo expsse ppter defectum meliorū illius popli
vt ss dīm est mihilomi tñ predicti traditi implicite seu figuratiue in tm q habent sensus spūales ac ritualos
possit illa propē ss eisdem ratōe magibilibus illa q traditi sub consilijs euangelicis ad que implē
da homes maxime pfectius seu considerationis difficile attingitur talia nō traditi in lege veteri
expsse mihilomi traditum implicite hñ li septimus sanctus antiquis diligenter scrutatus inuenit ppe
nes q pauptas pertinet ad illos qui ad cultū dīnū singulariter deputati & hortat libri & expedit
se haberent ad obsequium dīnū tribus eis leui que ex ordinatōe dīna sunt separati ab alijs tri
bubus vt dei ministri deputarē id circo sunt sibi prohibiti haberi possessiones seu hereditates nō rece
ris legis eis dari ro ra eo tempo separati dīs tribu leui vt portet archam federis dñi & stet coram
eo ac ministret ei nocte illius usq in pūtem diem qua obrem nō habuit leui portem
negi possessionem nō fratres sui quia ipe dīus possessio eius & hec ibi Eoquio habes mā feste q dixi
sio trenorū ppter dei obsequium virtuosum est & laudabile Eloquio nō finis hoc singulariter impedi
tribus leui qm ut alios dīno cultui assignabat eis leuitarū non erit p descriptōm eoz tpalia bo
sta q ppter vitiū indigent declaratōe pemptus. notā sunt ad consilia euangelica pertinet dicas
ni sic ro ra pende & tende oia que habes &c leuite eis habebāt decimas eoz fructuū & mercede labo
ris sui hoc ei leuit pbum ra legitur filius aut leui dedi omnes decimas istius in possessionē p misterio
quo finit ni in tabernaculo federis Constat aut q illi qui eis decimas totius istius habebat nō debuit
dari pauper nec oia bona exteriora desereres & potius dimites possit dīno &c
Ad istum tñ obiectionē tollendam p supponē habes tñale q sicut illa q figuratiue traditi i veteri

Ubi ergo oīa dimitti debet nichil de pmissis vīs si pdicte decime duorū anorū trī mensiū nō posse[nt] sufficere ad sustentacōē sufficiētem leuitarū sufficiunt trī ad excludendū ab eis paupertatē vt ēmo[n]et de decimis duorū anorū pdictorū q̄ ad leuitas ptinebant esse singulariter assignate itaq̄ p quelibz

a magister

si decime leuita haberet certā portionem assignatā sibi & illis decimis sint nō in cuia mensure decime dantur clerici cui hmōi portiones suas assignatas mediis locis vel in cod̄ sm certā tassationem sic verū esset q̄ leuite deberent dici pauperes sm quodam desuetū tempalem et si portio sua nō esset sibi sufficiens q̄ sic ptinebant decime illorū duorū anorū leuite q̄ multis cōmodis habebat aliquam portionem certam nam motore seu multitudine duoꝝ decimarū erunt sibi decimas ad leuitas ptinentes quāp leuite maluissent vīs si omissa daret decimas suas vni leuite trī milia alioꝝ terrentur dare decimas &c sic multos cōis diu debet habe[re] sm mensuras quas cibaria hmōi dant sm mensuras non semp excludit vacuā paupertatē vt pot haberi 24 ℔ q̄ leuites iii artos vij. sm mensuras cui cuia tpe apostolorū a quibus religio suscepit exordiū oīa erant ejusdē cuia artus ij ras vel hmōi pmixtue pauperi quodā applicatus pauperi leuitarū thor mensibus primo habendo aliqd̄ i quo nō habendo bonā mobilia q̄ tpe apl̄oꝝ fidelis vendebant talia bona vni cuia si stricte pauperes leuitarū non sit omnes sibi trī sextarii sufficiunt ad ostendendū q̄ dimisso tributo vtilis ad heredū deo seu ad parandū diuitis obsequijs nec obstat pdicta q̄ in promissionibz legis antiquo populo fuit promissum & mēdicus non erit inter vos deut xv. terra tua & messa populorū tuorū & fenerabis gentibz multis tu & quibz appetet q̄ pauperes nō est laudabile & potius habundantia diuitiarū vtile & sibi pertinet ad quem statum alicuius populi quia p promissiones temporales erunt reducendi ad opera virtutis vtilia deo & ad inuicem q̄ defectus frequentes & vtilis ad hoc ad heredū sunt ostendi p pauperiē leuitarū sufficientē. Cum quidam

Discipulus

Insistunt in pdicta ad ostendendū q̄ defectus tpales sint vtiles vel opportuna ad parandū deo seu ad herendū ei pfectum ad eos qui alios huius doceāt legem diuinam sicut de leuitis legis deut xxxiij ra. docebat iudicia tua iacob & legem tuā israel sic est in hebreo sed ad hoc sufficimus scrutando antiquos nō movet q̄ frequentia sit ibi de quendam meritū q̄ sit licitū & multorum magistrorū vt hō a fornicando mirabimo abstineat potius cū reperio oppositū legis cū deus per ra. mandet eis inter omnes gentes nō esse inter sterilis vtilis sterilis. Sequno manifeste p̄z q̄ ad mandatū singularem illius populi inter omnes gentes fecunditatis repentina q̄ non potest operari sui commoda q̄nec inter alia habet talē cum continentiam nullus patriarcharū seu sanctorum antiquorū nec erūt pp̄i leuite qui deo vt deum spiritualiter seruiebant legem obseruare vnde peto q̄ mihi ostendas si forte in aliquo loco scripturarū aliquarū hmōi viri possit salte implere q̄ hmōi continentia sit laudabilis. / emendari eo q̄ maior seu potior videtur

a magister

Ongitas seu q̄nentia ppetua in veteri testamento nō legit. quia antiqui adeo hanc abuerunt sunt illa & quia sunt esse diminutus dementiatū q̄ in semine suo sit in ppō benedictionem omnes gentes q̄ ppij ad eum mare benedictionis operumq̄ nimis reputabat fecunditas in illa natione quia propter in illo statu sterilitas nō emendabat & potius fecunditas multiloquij tri si stp̄ temporis antiquis scrutantibz fuerit reperies salte implere q̄ q̄nentia & fecunditas & est laudabilis saltem in illo tpe quo quis hz se ppm declarare ad diuinas suscipiendas declarationes & q̄q; cum eū hz vt aliquo sancto insolito nō p̄ter patitur ra cui deus monet populū & moysen vt disponeret seu instrueret ad legē diuinā in monte sinay exercendam tunc spūs q̄ hibuit eis accessum ad montes hz expo. dicit ra. Cum de dabit legis tractare sic legit descendit moyses de monte ad populū & sanctificauit eos Quiq; lauassent vestimenta sua dixit ad populū Estote parati in diem tertiū ne appropietis uxoribus vestris Sequno satis innotuit q̄ actus mundialis huius in alijs temporibus esse licitus tri in ppatione ad audiendā seu recipiendam legem diuinam illicitus erit q̄ satis demonstrat intentū saltē implere ad patiū via cui dauid a saule sanctis fugiens abimelech sacerdotem panem petit ad sui & sociorum necessitatem subremendam legitur sacerdotem respondisse ipi dauid primo regum xxi. Non habeo panem laycos ad manū & tri panem sanctū si modo sint pueri mundi maxime a mulieribz mundicies Sequno patet q̄ etiā ad debitum vsum rei sacre q̄nentia saltem momentanea requirit quod sacre sufficiat

ad ostendendū mplete q̄ g̃ tricia laudabilis ē m̃ ꝯ̃ibus p̄dictis 7 ſ̄ilibus **Capitulū ſeptimū**

Discipulus Satis habeo q̄ dictis p̄te q̄ dimiſſo tp̄alū 7 eraꝝ mundalū affectionū p̄ g̃ tricia q̄ ſpm̃ conſilia
euangelica ad vitam perfectionis pertinet in antiquo teſt̃o lr̃a nō explicite ſalte ſ̄pbrite ſm̃ nouū
de obedientia vero que inter cetera cōſilia continet̃ si conſideretur in cōmuni ſm̃ qua quilz ſeruior ſu-
ſuo ſuperiori obedit̃ in his que pertinet ad talem ſuperioritatem ſatis habet̃ in veteri teſt̃o Nā de his
q̄ pertinet ad obedientiā dei que ſe extendit ad omnia manifeſtum eſt in hac em obedientia to
ta vis obligationis diuine legis fundatur. Nā ex hoc ꝓp̃e ca° cū deus intendat populū diſpone ad ſuas
legis ſuſceptionē promittit Nā ſi audieritis vocem meam 7 quod idem eſt ac ſi dicat ſi obedieritis
mandatis meis vñ talis obedientia ſpūalis qua deo oportet obedire nouū eſt nec pertinet ad conſilia
Omittendū alia in quibus obedientia eſt de neceſſitate ſalutis in antiquo teſtam̃to In his em q̄ pertinet
ad iudicialia negotia hec antiqua docuit vt obedirent ſummo ſacerdoti vel iudici in loco ad hoc electo
preſidenti ſeu preſidentibus vt habet deut' xvij ca° In alijs vero agibilibus obediendū eſt vero ſpi-
te deut' xxviij ca° Ex quibus hec habentur q̄ obedientia ſit quid virtuoſum 7 laudabile
eſt tñ nōnulli in rationibus p̄dictis Non em repto in antiquis voluminibus q̄ alia obedientia ſit lau-
dabilis 7 virtuoſa q̄ tñ non ſit de neceſſitate ſalutis ſicut ē obedientia religioſorū q̄ ante votum
cadit ſub conſilio tantū non autē ſub p̄cepto

Magiſter Supponatur ꝓ vero deū de quo dicit̃ q̄ ſibi obtem-
perare aut quod totū ſuū velle impoteſtate voluntatis alterius . ſcilicet quod quidem conſilium religioſi vo-
uerit ſi diligenter antiquas ſcripturas ſacras reperiet q̄ ſalte implere talis obedientia
que eſt totalis impoſſibile ſit ꝓ abdicationem q̄libet voluntatis et laudabilis 7 meritoria q̄d ſic
patet Nā vt dicit̃ primo regum xv° ca° obedientia p̄ferenda victimis 7 holocauſtis cui ſimile eſt
Nā in ſacrificijs que deo offeruntur vt aut greſſus alia ſtatim materia in quo vero obedientia ſpi-
ritualis deo offertur conſtat aut q̄ inter ſacrificia que deo offeruntur holocauſtum primū
patriarcham tenet locum impletum totum incenditur in dei honorem de ceteris vero ſacrificijs
pars incenditur in altari et pars redit in vſum offerentium vt habet̃ leuit primo ca° 7 ſic ſtatus re-
ſe habet holocauſtum ad cetera ſacrificia ſic ſe habet obedientia totalis ad particulares obedientias
ſuprad̃ictas ſicut certa obedientia totalem de qua agimus conſiderandum ē q̄ per deſtructionem
tempalium bonorum exteriorum ꝓpter deū quod ad vitam pertinet ꝓfectionis vñ deo eſt ho offer-
deo ſacrificium de bonis exterioribus p̄ g̃ tricias aut offertur deo ſacrificium de ipſo corpore
p̄ obedientias vero totalem homo offert deo ſacrificium de bono ac̄ ei voluntatis in quod
ac̄ principatum tenet p̄ quas omnia ordinantur ceteris viribus ac̄ corpori ipſo eſt ex rebus
exterioribus de quibus patet q̄ ſicut inter hec bona corporis preferuntur exterioribus bonis 7 ſic
corpori ſic qui ꝓpriam voluntatem offert ꝓpter deū aliquid magis offert quā qui offert bona
corporis ſeu bona exteriora vñ 7 ſamuel p̄ ſilz victimis 7 holocauſtis obedientias p̄tulit
vñ expeditius ſatis habes q̄ abdicatio ipſe voluntatis ad vitā p̄fectionis principaliter pertinet

Discipulus Ego dictis tuis ſufficienter habeo q̄ tria vota in quibus q̄libet eſſentialiter religio ꝓtinet ad vitā perfectionis q̄ ſequende ſint ceteris q̄ illa ad p̄fectionē ꝓtinē
in ſcriptis ſcripturarū antiquarū inuenire reperiūtur Sed adhuc video quedam q̄ in hac
regione plana q̄ ſpecierūt laudari de quibus tñ miſſi dele nō murmurat dicentes hoc ē g̃ tria dictis
legis atque vñ amplius velle a te certa illa erudiri .

Magiſter Ephrem in illa vt veritas pateſiat .

Diſcipulus Infideles 7 g̃ tici illi qui ſecta pharizayca ſequunt non ſolum ſimplices ſ̄ cetū eorū p̄positi reli
gioſi ſeu magiſtri in ſuis ſermonibus ſepe derident de ſtatu aut religioſis miſſis in hoc q̄ affligunt
ſe 7 veritatem aſperam ducunt abſtinere vinendo 7 corpora ſua variis ieiunijs 7 abſtinentijs ma
cerando quod aſſerunt eſſe contra mentem moyſayce legis vñ ſcā moyſes magiſter eorum in ſuo
deuteronomio de moribus huiuſmodi ca° iij dicit q̄ illi qui abſtinent a carnibus vel a potu vini vel a
quibuſcunque cibis vel ab honeſtis indumentis ita q̄ miſſi ſacco 7 laneis groſſis induantur ſicut
ſuerunt religioſi videntur ꝓ videntibus aut contemplantibus apud eos q̄ni de quo ſolebat hec

est bua pessima ⁊ qm̃ mea ambulat supmus seu pessator vomitus her ille dō quod pb andronic
ndicat illud quod legitur mīj vj de nazareo qui in trāsgressōe mīa dīi q̄ sceritus qm̃ ep̄ vovo ꝑpo
cubatur a vino ⁊ sicā abstinē ⁊ cetā a raserijs rētribus seu sanis ⁊ hmōi de quo nazareo
egitur in eodem capitulo q̄ debebat offerr̄ par turturū aut duos pullos columbarū vnū ꝑ pcō
t alū pro holocausto et q̄ sacerdos debebat orare pro eo eo q̄ peccauit sup aiam̃ scē in hebē
quo arguit in noīe talium detrahentiū antiquorū scē si nazareus qm̃ nō assumpsit se mst̄ ꝑ
abstinentiam vini mdicet ꝑpria crē seu mdulgēj eo q̄ assumpsit aiam̃ suam in abstinēcā qnā
o magis peccat ille qui a multis rebus licitis abstinet ⁊ ꝑ multa dicat ibidem ꝓtinendo q̄ illi
mi ieiunant frequenter ⁊ bñ dicunt ⁊ q̄ de ipis salomō scripsit ecc bñ Noli esse nimis multum
ust ⁊ alia plia ꝑducit rubbi simbit qm̃ abstinētes ⁊ ieiunantes ⁊ hoc qnā plurimi eorū
equuntur videntes q̄ in deuotiōe abstinentiaꝝ ⁊ vigiliaꝝ ⁊ aliaꝝ austeritatū quibꝫ vnī de
ūn ⁊ sē mīe religiōis coīter vtuntur ⁊ dicis errant in quā plimꝫ cum aliis que ad veram mitellig
lō mireris si pharisei ⁊ coī sequaces m̃p ⁊ sanctē scripture ⁊ cetā ad bonos mores pertinē mā
iste carnisse reperiuntur prout patz ex q̄rundam sup traditis ⁊ eo duce sancte in sequētibus
implius patebit dō pus aut ipos carnisse in hoc q̄ abstinentias ⁊ ieiunia mā reprobat māifes
e potest haberi ꝑ scripturaꝝ in quibus potius vtā etiam habē structuram ago ꝑsēs cum
egislatore de quo dominꝫ testī q̄ in tota domo dei fidelissimꝫ ē ⁊ multos alios pēminētiaꝝ
alnut respectu cetorum ꝓphetaꝝ vt mīj bij tō de eo bij legit̄ q̄ bis ieiunauit ꝑ diebus et
ꝑ noctibus vt mētitur legem dīnam ampere vñ in pdicto ca legit̄ q̄ ascendi i mōtē vt ac
ꝑat tabulas lapideas ⁊c ⁊ ꝑmansit in monte ꝑ diebus ⁊ ꝑ noctibꝫ pane nō comedit
⁊ aquam nō bibens ⁊ mīra Cūq transisset ꝑ dies ⁊ totā noctē dedit in duas tabu
las lapideas tabulas fedē ⁊c ⁊ sciendum est ⁊c alios ꝑ dies ⁊ ꝑ noctes ꝑ pcō populi
ꝓpiando vñ ibidē mīra ⁊ ꝓdicit ante dominꝫ sicut prius ꝑ dies ⁊ ꝑ noctibꝫ panē non
comedens ⁊ aquā non bibens ꝓpter oīa pcā vestra q̄ gessistis contra dominꝫ Quanta ergo ī ſa
nia est illorū qm̃ ieiunia devote facta reprobant in scriptura testī q̄ mediatibꝫ ieiuniis dñs
legem dīnam dedit moysi ⁊ pcā populi peperit ⁊ste cum duo effectus sc̄ ꝓpter legis dōne ⁊ remissio
permanentis magne totius populi quos mediantibus ieiuniis moyses a deo impetrauit maxime
sc̄ vñ ⁊ ieiunia devote facta quibus talia a deo impetrant nō modici meriti reputanda sc̄ ste
danielis primo de samuele ⁊ tribus pueris qm̃ cibo ⁊ potu regio abstinentes solis legumibus
⁊ aqua ꝓtentabant de eis ibidem legit̄ q̄ eos dñs dedit sciaꝝ ⁊ disciplinā ꝓ libro ⁊ sapientia
daniel aut̄ intelligentiaꝝ omnī visionū ⁊ sōniorū quo ꝓ abstinēs erant scripta reprobari posset
in deus ipā mediante tali dare stimulus sus consecuti spem danielis ro ca de scripto daniel
dicit ego posui faciem meā ad dominꝫ deum meū ⁊ rogare ⁊ deprecari in ieiuniis sacco ⁊ cinere ego
orabā dominꝫ deum meū ⁊ confessus sum ⁊ dixi obsecro ⁊c ꝑ quod quidē ieiunium ruslim arce
pit ab angelo de aduentu ancille quē daniel vir desideriorū magnus desiderabat vñ ꝑ tur
habunt revelari angelicam de lxx ebdomadibus per q̄s tēpus aduentus messie q̄ymont
prem ibidem ca qs legitur In diebus illis ego daniel lugebam trium ebdomadaꝝ dieb⁹
panis desiderabilem non comedi ⁊ vinū ⁊ carnes non introiuerunt in os meū nec vngento vnctꝫ
sum donec complerentur trium ebdomadaꝝ dies In quo ca postquā maximā predā visto terri
bilis daniel facta ꝑ quendam angelū daniel missum legit̄ Et ait ad me noli metuere
daniel q̄ ex die primo quo posuisti cor tuum ad intelligendū vt te affligeres in cōspectu dei tui exau
dita sunt verba tua Ego quibꝫ habet q̄ oratio danielis audita seu accepta fuit apud deum
mediantibus afflictionibus feminarū ⁊ aliorū que ad humiliatoꝝ ⁊ afflictionem corporis ꝓtinent
sic de primitus legit̄ q̄ audita fuit diuina contra eos reddiderunt mdeū ⁊ tū maxime ieiunijs
mdicti sc̄ sanctis ⁊ dīs voracitate in fortitudine ⁊ aduersitate se a via mala ⁊ ꝑ deus misertus
est eis ⁊ suam ira eos lata euacuauit tunc iij ca Cum ergo sine mentis ieiunia ꝑ ⁊ afflictionis
[illegible] q̄ tanti meriti sunt apud deū vt ecclesiā gdempnatoīs a deo lata euacuent

Discipulus

Ex hystoria nmmtarū qua allegas phariſei & corū ſequaces arguē mlm rōn laudabiliter
ſenimy dicit eis q ſi quis verba & nmmtis m hor loco dei diligenter ſcruteī mā feste ipe
q nō ſint ſna dei corū nmmtas diuersa ppter meritū ſenimy ſed ppter hoc q penitenciā & qui
ſt a vnis ſins pessimis legitur ei ibidem ſt Jone iij. Et vidit deus opera corū q querſi ſt de
via ſua mala & miſertus ē ſup malicia qua locutus fuerat vt faceret eis & non fecit. Ecce q
ſic arguit non dixit ſcriptura vidit deus ſenimy corū & ſacū & miſertus ē &c. ſed vidit
deus opa corū qua querſi ſt de via ſua mala & miſertus ē. Ergo patet q non ppter ſeni
ma ſeu mdimenta ſacra nmmtarū deus miſertus eſt eis ſed ppter queſtionē a vnis
corū pessimis & ſic exhat hystoria ſm eos nō habetur q ſenima laudabilia ſint ſeu meritoria

Magister

Ad forte potest opponi & eſt verissimum magrō eſt actus virtutis eſt illud quod p rōm ordinat
enimy de quo loquim pl ſm . ad aliquid homo hoc ſibi assumit ei tale ſenimy puta ad tri
pudiū ſm assumit ſenimy virtuosum adhoc q mens liberius eleuet ad ſublimia cōtemplanda Zym vero
qua ad ablutionē ad ſupplicia nrōs rōpimendas p abstinentiā ei nibi & potus ſm ſcām expetit ſpiritua
Zym vero ad ſatisfaciendū pro penis sibi p ſm ſenimy moyſes ſuperdixit intellexit eſſe assumptum ſcōo
vt ſm mens eius dilatet ad ſuperna vt legem dei rōpe mereret Sibi & ſenimy damelis tri
ebdomadarū nam post illud ſenimy reuelatoꝝ a deo recepit vt ibidem Zym vero ſenimy moyſi
ei assumptū eſt Zo nō ſm vt pro penis populi ſatisfaceret ſenimy vero nmmtarū intellexit assumptū
2o & Zo nō Nā cū ipe haberet permuta nrōnalia ad que rōpimenda ſenimy vt dictū eſt gſcō
ſibi & permuta alia quibus per ſenimy ſatisfacerent ſcripto ſenimy corū ad talem finē ordinata
tā rōpienda ſm inter bona opera de quibus dicitur vidit deus opera corū qua querſi ſt de
via mala &c. Nmmte ei qm plus cura alijs vacat ſibi dedita erat ſenimando ab illis malis
quibus querebantur ſibi & pro peccatis penis ſatisfaciebant Et ideo mlior quod dr vidit deus o
corū non excludit ſenimy ſed pharisei intelligē volunt q ſcripto intellectui eſt intendi
nter cetera bona opa corū ſenimy eorū ſimpliciter ſumpta maxima pharisei loris ſacre ſcri
ture & bona opa repetita maxima ſm q intelligi ordinari ad claritatē mentis & cursus ſpi
ritus ſuppmenda vt ſoel ij &c. Adquā ſonem grauem exhortans dicit Conuertimini ad me i toto co
de vestro ieiunio & fletu & planctu &c. Certa q ſi amplius ſcripturas ſcrutari voluerit
reperiet q ſenima laudabilia ſacra & hmoi quoq erant in hijs qui nō ſm vere penitentes quos
dabat ideo maxima tuba admonitur quandam hmiliatoꝝ ſeu attritoꝝ q ſm dapnū rocet ad penā

Discipulus

Quelle ſcire vbi habetur hoc q dicis ſm q ei ſine vera pena ſenimy & hmoi quoq grauiora a

Magister

De achab qui pessimus fuit vt hystoria ſacra testat de eo tm legit q cū audiſſet ab helya ſa
dei contra eū latum de delictione ſua cum ſua posteritate q ſcidit vestimenta ſua & indu
it ſacco & ieiunauit &c. hijs ipſa nō fecit ex detestatione pene nec amore dei ſed ſolū quodam timore
mli ſm pene tm legitur dei dixiſſe helye Nonne vidiſti achab humiliatū coram me eo q humiliatus
mei causa non inducam malū in diebus eius Quecunque hystoria ij° regū ex quo patet q
ieiunia & alia q ſuperba mentes ſupponūt etiam ſine ſint ex corde totaliter ymuto facta deū lenia
aliquid saltem de pena temporali vnde ſenimy & alia ſibi q humiliatoꝝ mentis inducit nō ſunt
ſtrependa ſed arridenda ſicut pharisei estimant nisi forte cū ſint per exteriora ſignaculū ſine hoc
interq aliquē effectū humiliationis inducant quod pertinet ad ypocriſim q eſt bonitas ſimulata
p quā ſm gregoriū duplex malitia de qua falsa humilitate pena legitur eſt qui ſe
exterius humiliat & interiora eius plena ſunt dolo

Capitulū octauū

Discipulus

Licet vera ſint & mi grata ea q recta ſenimy & abstinentias pte ſm dicta adhuc restat dirimere
corū auctes per ea. mouē allegatis Quarū prima e de nazareo nāy vi ca° qui ppter hoc q
voverat abstinē a vno & ſicera minuebat penā in hijs q indigebat ymitatore ei ſacerdo
morde ſacerdotis hijs non assimilent ſe ms tm p abstinentiā a vno Capuo arguit q male
magis peccat ille qui a multis rebus licite abstinendo ſe affligit alia auctas ſimilem ab eo

pa° vbi dr̄ nolo esse nr̄m multū q̄uis intellīgat q̄ supra nr̄m legalem mosayc̄m p quā ꝓhi
ber̄ certa ciba ⁊ q̄mestibilia nō ꝓh̄ addē de alio abstinēcie ꝓ tenuisse ꝑ hoc videat esse mlta seu sup
flua nr̄a declaratio ergo m̄ has auctōes sc̄ vt ꝑ tum quo nō contradicit illis q̄ a te citat hoc ꝓpō
dat ꝓp. auctas supradcā sling de nazareo manifeste ꝓbat gtra ꝓpm allegantem ꝓ m. moy. ⁊ sc̄os ·ejusdem·
Prima - rubbinos nam assimilat legem nazareoꝝ ⁊ consecratoꝝ que m̄ vi. ca° continē mā
feste patet q̄ nazareꝰ consecratur seu ꝓficiatur deo per votū de abstinēcia a vino ⁊ sicera ⁊ ab
hoc p̄mittibus vñ legī cū ibi sc̄ loquit ad filios ꝓfect vir siue mulier q̄ui fecerit votū vt ꝓficiat
⁊ se voluerint consecrare dño a vino ⁊ omē q̄ inde nascit pot abstinebit ⁊ c̄ q̄uis habeā dicere
q̄ potius predict de abstinēcia a vino ⁊ ab alijs mēbratim ad ꝓficiatoꝝ ⁊ ꝓfectoꝝ conuenit p
mentē ⁊ ideo nr̄a de ipso legī ꝺ̄ tempoꝝ consecratoꝝ siue sup mortuū nō egredie̅ mēt sup priꝰ
dict et reddens ratiōē huius subdit Quia consecratio dñi sup caput eius est ⁊ est ratio nā sicut
sacerdotes deo m̄istrantes olim ꝑ̄ uari se debebant a gramine arbor mortuo vt habet̄ leuit. ca° sc̄
nazarei q̄ sanctius p votū abstinere ꝺ̄ a tali gramine arbor mortuoꝝ obs̄uari debebat eius
modi obs̄uatio ita stricte ꝑ̄cipiebatur nazareo sicut summo sacerdoti q̄ntū pro patre ⁊ matre non
debebat gramina ſ̄ simplices vero sacerdotes hꝫ a funeribus quorūcūq; mortuoꝝ obs̄uā debebant
non tñ a patre ⁊ matre defunctis vt habet̄ leuit. ca° sup allegato ⁊ m̄ vi. ca° ꝓquo mā feste
habet̄ q̄ sanctas nazarei ꝓpabat sanctū summū sacerdotes m̄ edimonialibus sup dcīs de gramine
mortuoꝝ ⁊ q̄a posset contingere q̄ nazareo mg hor ꝓuidente tale gramen arbor mortuū in
ueniret q̄do legī nr̄a sm̄ aut mortuus fuerit q̄uispiam subito coram eo ꝓiectus ꝑ ꝓpter ꝓ
pinquos eius ad cuius reparoꝝ seu redemptionē debebat offerī sacrificium ꝓpter hoc ⁊ sacer
dos debebat deprecari pro eo q̄ peccauerit super mortuo modo ꝓdicto vñ exp̄sse ꝓhibet
batur eo q̄ nō diligenter fuerit obs̄uatus a contactu mortui Cum tñ esset deo ꝓsecratus
ꝓpterea quibus patet q̄ votū nazarei de abstinentia a vino ⁊ hmōi q̄mendatū est ⁊ laudatū tñ q̄uā vi
no sm̄ ⁊ deo ꝓficiū seu consecratū eius tñ negligēs circa obs̄uatiā a gramine ad ꝺ̄
rendū m̄digebat ꝓpiatione ⁊ m̄dulgēs vt dr̄s est q̄d̄ manifeste patet cū pa. may. ⁊ at
tende q̄ in hoc loco male int̄pres fuit illud verbū eo q̄ peccauit sup anī dicendo q̄ pecca
uerit sup anī sua abstinendo q̄uod tñ hꝫ non patit̄ que pdēm votū nazarei ad ꝓficiendum
⁊ consecratoꝝ pertinē dicat q̄d etiā anos 20 ca° manifeste ostendit q̄ inter magna bn̄ficia q̄ ꝓphe
ta in ꝑsona dei narrat fuisse impensa populo ſ̄ electo de quibus fuerūt deo ingrati dr̄s cū di
cit ego ascendere feci vos de terra egypti ⁊ redimi vos per deserta &c. ibidē subdit &
ſ̄ suscitaui de filijs vestris ꝓphetas ⁊ de iuuenibꝫ vestris nazareos &quo habetur manifeste
q̄ ad magnum gradum reputari debebat populus ſ̄ electus cum dr̄s sibi confessam q̄ de
eis ſ̄ ꝓficiat̄ retinu· nazarei vide igitur quanta sit fortitudo phansayca q̄ nazareos perpetuo
reos ꝓpterea reputat intelligendū est ergo q̄ dicit sup anī sup mortuū a quo strata ē anā sicut ⁊ tran
sacte nra Nam anā nisi ꝑ̄ sanus q̄uis accipitur pro toto hoc vt ꝑ̄ dicit egerit ultra robur ca°
illa que peccauerit ꝓpa mortuū ⁊ sic m alijs Quis aut per anī intellī mortuos vt ex dictis
m̄ vi. manifestū sumi ſ̄ per anī horū Que quidem ī mundicia mentis ex actu horū mortui modo
predicto q̄uā ꝓpria anīa q̄uā allegat ab exp̄ vi. ca° supra vbi d̄ nolo ee nr̄m multū nichil
sonat pro eo arguit cū a ꝓpatio ibi cū agitur de virtute nr̄a que corruꝑ ꝓpria q̄uis ꝑ ex
cessum ſ̄ cū quis arcū ꝑmit q̄uā operis q̄d̄ pertinet ad fidelitatem q̄d̄ nō ꝓdest ex hoc
q̄ aliquis de nr̄a sua nimis estimat ad quod reprimendū dicit nolo esse nr̄m multum
hic aut assimilat de ieiunijs ⁊ abstinēcijs que ꝑtinent ad ꝑfectionē q̄ est alia virtus distincta
a sanctia vñ sic arguméto nō hor bene nō valet

Capitulū nonū

Disciplinis

Ad hoc video quanda dr̄s inter statuta seu bulla nr̄orum seu ꝓdecessoꝝ veteris testi ⁊ statuta seu bulla
nouū testi cuius dr̄ ꝓphe habet que talis est Nunc cū antiqui testi in hoc gloriā
bantur ⁊ deū ingentibus magnis tulbant quia ꝓpabant infideles ⁊ eos aduersa modis omnibus
seu supplicabat ⁊ hoc quia per armoꝝ potentiaꝝ sicut legitur de abraham gen xiiij ca° q̄ qua
hoc ingens vnitas potentes cū pauci sine ꝓmissione viros ⁊ hoc sine aliquo miraculo patenter

filii de machabeis qui plures debellauerunt greços qui valde plures eis erant mão ⁊ magis armis minimi bellice vt habet mach. primo Et sic de aliis quia plimis fuerunt erga in illo statu q mediantibus miraculis visibilibus aduersarios vincebant Nec eorum resistebat tyrannis p̃m patriarcham p mare rubrum cõm egipcios exo. primo ca. ⁊ de aliis bellis quia plimis q̃ inueniri ⁊ in aliis libris canonicis continent. 2m patriarcham in danihele qui dicit ab ore leonis inuidulos eruit danielis vi. ca. ⁊ de tribus pueris q virtute dñica imperio regis ⁊ formate ardentis euaserunt ⁊ sic resistentes seu superauerunt p̃ceptorem nabuch vt habet dan. iii. ca. In statu autem nouo spiritualis impugnatio erga altare contingit ⁊ quasi p oppositum nã apli ⁊ sci martires per tempora non legantur super aduersarios sed potius ab eis afflicti ⁊ tonsi vtpote in qua plimis legendis scripta erant eadem sit fides victoriaque sancti corpo tantum dicendum

Magister. Ad istud hic dicendum quia queritis ostendendum oportet te videre ad meam quedam supradicta exemplis aliis quibusdam veris meis dicendis quia patebis habebis mihi fieri In supradictis enim scitis impugnationes fuisse de victoria corporalis ⁊ spiritualis ⁊ q victoria spiritualis est melior seu dignior quia victoria corporalis quo testimonium spiritus primo vbi ca. vbi dicit melior est patiens viro forti ⁊ q dicit ecclesiastico ecclesiaste verbum Cum expellet deus in pdam dicit plene habetur vbi in victoria q̃ sin quia hostem hinc grauis decernit non fuit corporalis victoria q impugnat spiritualis Pancratio enim ⁊ morienda vincit In hoc enim erunt expulsi morienda diabolum vincit victoria vero atq̃ nouum primi vt cum corporalis fuit superanda dicta vtute admissionis corporales potentias Et quibus habet possis dicendum quia patebis ad populi cum antiquum q̃ effectus p corporalis promissiones inducebat ad legis obseruandam victoria corporalis q spiritualis est hic magis digna primebat ad populum vero nouum q̃ multa p̃fecit p spiritales promissiones dicit victoria spiritualis que dignior est primet primet Christo apli ⁊ alii discipuli magistri q sequentes victoriam spiritualem sequuntur q̃ finem per veniam patientie spiritualem vsque ad mortem imitando docente vero magistro hic ipse ca. Cum voluerunt post me abnegat se met ipsum ⁊ tollat crucem ⁊ sequatur me Certa quod victoriis attendendum debes q̃ magis victoria in tribus fidei fidelibus est gessit sunt eam antiquis videntes victorias miraculosas corporales in deum inducebant vij exo. primo vidit populus manum magnam quam dominus fecerat in egyptiis credidit in deum ⁊ in moysen famulum eius de tpe nouo testamenti videntes populi miraculosas ostentationes ⁊ potentias apostolorum ⁊ aliorum discipulorum p quos patiendo terribilia ⁊ horribilissima tormenta vincitur in fide populi permanebant usque ad mortem tridentinam p hoc populi ad assensum fidei inducebantur vt patet in historiis ecclesiasticis ⁊ aliis sanctorum legendis de quia quidem dicta certa testimonia fidei in patriarchis de testamento ⁊ prophetis nouo assidendum apostolo ad hebreos qui agit vbi de primis dicit per fidem vicerunt regna operati sunt iustitiam obtinuerunt ora leonum extinxerunt impetum ignis tres viros ibi Vir rectus quibusdam que ora ad statum antiquorum pertinet vbi ora illa ⁊ plura similia legimus fuisse p sanctos aliquos vt patet p discursum veteris testamenti dyonisii dicit ora sunt templis ⁊ locis sanctis deputata antiquis testamentis victoriam patribus tempalem sunt ⁊ bona tempalia ecclesiastica constituit primitiuis fidei vt ex tribus huiusmodi populus ille imperfectus inducebatur ad agendum ⁊ credendum illa q̃ ad primitiuos vtique pertinebant sunt aut postquam apostoli narrant victorias ⁊ alia miraculosa antiquorum patrum subdit Hij vero quia spiritualem non inuenerunt redemptionem vbi lo. de sanctis nouo testamenti quam spiritualem ibi a predictis spiritualem antiquis Qui quidem sanctum spiritum in penitentia certa non legantur victorias temporales habuisse de adinuentis spiritualibus promissis ab eis afflictis ⁊ tonsi vnde de aliis dicit Non inuenietis redemptionem spiritualem corporalem ab hostibus vt melioremque inuenirent indepriorem spiritualem vnde de ipsis spiritualibus de sanctis nouo testamenti dicit lapidati sunt serra sunt mortui sunt vbi finaliter de eisdem concludit hinc omnes testimonio fidei probati inuenti sunt Si aut quis quereret de quarto alterius victorie ad alterius spiritualem que spiritualis est maior structuendo diligenter apostoli dicta hanc inferret comparationem de antiquis cum sanctis propie dicit per fidem vicerunt regna Illi enim per fidem verum vincerunt egyptum chananeam palestinam edomitas thimanitas spiritualia sanctorum non corporalia spiritualem non solum regna dicuntur vincere spiritualia victoria quia vincit mundum fides nostra ut ait quo est nostrum ille qui tormenta mundi vsque ad mortem patiendo imobilitate in fide manet non solum vnum regnum vel plura regna spiritualia vincere dicitur spiritualem mundum spiritualibus contemptibus mundi vsibilibus contemptibus esse non possit amplius cum vnum homo

2a pars dis. v.a

nā ipm multiplicit torquendo interficer Et ideo sti noui testa superando oia in testiom fidei que mundus
n illos poss facer totu mundum uincerut Unde xpus pro hmoi noua victoria commendanda dicebat
e freamini ab illis qui occidunt corpus et post hoc non hnt amplius quid faciant luc xij ca° Et si vis aplius
hac mā hre vide in addicoe sup epla ad heb xi noui testa quā mo allegas fundatā velle tn adhuc i
Satis habeo racoē dre quam petebā in auctibus formari si forte in antiquis scriptur de hac dra sz vic
orie antiq et noue antiquas aliquid de hoc inueniri poss licz no ita clare sicut in alijs misterijs contingit
Scripturas scrutando Ut dcm est de victoria eni antiquorū que corpalis erat sz p corpalem potenciam
tis traditur in historijs antiqs in quibus habetur q populus dei sepe aduersarios uincebat eos debellando
rpalr et affligendo non virtute ppria sz diuina unde ps de hmoi victorijs antiquorū dicebat No in gladio
o possederut terrā nec brachiū suū saluauit eos sz dextera tua et brachiū tuū etc de victoria tn spuali no
lam sz figuratiue antiquitus traditur et hoc per sacrificia diuersa et varia q in veteri lege fiebat ad pfigura
m principalr sacrificiū xpi p quod victoria spualis habetur ut s. dcm est de q figuracoe in pa 2e q cij pte habe
et in hijs que modo allegas duplex victoria intelligatur hoc tn est in diuersis auctoritatibus velle aut scire si for
in una aliqua auctē de antiquis hec duplex victoria tradat
Scrutanti diligenter scripturas hoc quod petis reperiri poss et spalr in ps lxxvi° qui incipit voce mea
i eni ppie ps ta in psona fidelium xpi qui in primitiua ecclia sub tyrannica potestate romani imperij maxime af
fligebant principalr loqui ut recte intuenti litteram illius ps hoc patz Et quia hoc erat cum modo diuinitus con
uetū circa antiquos ut dcm est qui aduersarios supprimebant et debellabant Idcirco ps ibidem dicit Et
xi nunc cepi mutacio dextere excelsi cuius sensus est q potencia dei q p eius dexteram cmit in scripturis signifi
catur Iuxta illud exo xv ca° Dextera tua dne confregit inimicū antiquitus manifestabat p destructione
aduersariorū corpalem nunc aut sz in statu primitiue ecclie de qua ibidem ps tractat principalius manifesta
tur dextera dei seu eius potencia p miram patiam fidelium qua grauissimas persecuciones usque ad acer
bissimā mortem ab aduersarijs pro fide veritatis tollerabant vn de hoc ps ta ppie dicebat Nunc cepi
mutacio dextere excelsi Nam dextera excelsi que una et eadem e essencialr sz diuina potencia non uni
formiter sz mutabiliter incipiebat manifestari in statu primitiue ecclie ab eo mo quo manifestabatur
tempor antiquorū ut dcm est et sic ex ista auctē bene intellecta habes dram supradcam quam petis
ut ps coiter exponit de fidelibus in captiuitate babilonica afflictis prout in postilla nicolay qui ad litteram
psalmum pdictū sic exponit habet vn sm sua exposicoē q litalis e no habz locū allegacio tua supradcā
Vide addicoē sup postillam in pdicto ps et ibi manifeste reperies q exposicio postillatoris no ppie ap
plicatur lre ut patz ex multis racoibus que in pdicta addicoe hoc ostendunt sz ppie applicat lra statim pri
mitiue ecclie ut iam tibi allegaui In quo statu incepit mutacio dextere excelsi mo supradco vn si de expo
sicione illius ps plenius vis informari vide ibi i postilla et in addicione
Adhuc lra istius versus no videt consonare tue sue dicit eni Et dixi nunc cepi mutacio dexter excelsi debu
isset eni dicer sm te et nunc cepit mutacio dexte excelsi. Econtra silr et verba seu pnoia prime psone p 3a
i scripturis sacris ut nosti sepe ponitur pcitu pro futuro et vn exo iij ca. Angelus loquens moysi di
cebat Ego sum dns deus patris tui etc Unde in hoc loco no est inconueniens ut verbū prime psone ponat
loco verbi tercie psone

Distinctio quinta de scrutinio scripturarū qui in libro
Job continet declarando mentē ipius Job et sociorū silr
et helui In quibus expositores hebreorū manifeste er
rauerunt et continet tredecim capitula.

ca° primo ostendit q Job iudicis suis seu altera
cionibus quas cū socijs habuit no e blasphemus nec
hereticus tenendus sicut ra moy et omnes antiqui
aliunde erronee extimauerunt
ca° ij ponuntur quedam dicta ipius Job ex quibus predicti hebrei arguunt Job fuisse hereticū seu blasphe
mum et ponit quedam p ambulū ad veram intelligenciam quorundam q in disputacoe Job cū socijs continentur
ca° iij 3° ponuntur ea in quibus tam Job quam socij eius conueniebant et ea in quibus differebant et ibidem
respondet ad auctes s dictas q per ra moy contra Job allegant
ca° 4° arguit contra pdcam rnsionem et soluuntur argumenta
ca° v ponuntur quedam alia verba ipius Job ex quibus arguunt supradci Job negasse resurrexionem
futuram et ibidem soluunt argumenta eorū p veram exposicoē verborū ipius Job
ca° vi ponuntur quedam verba dei ad ipm Job ex quibus apparet q Job loquebatur contra iusticiam diuinam Et

Discipulus
Magister
Discipulus
Magister
Discipulus
Magister
Discipulus
Magister

ibidem exponuntur verba predicta sicut ephus non intelligatur. Job fuisse locutum in derogacõe dñice
institucõis.
Ex hoc q̃ Job naturalem suam & conceptam & hmõi male dixisse & eam virtutem, q̃ nam dicit
in cap. viij. odiedi. bat se abhorrẽs non derogans. p̃fectioni q̃m̃ Job seu q̃m̃ virtuose patientie nã talia
fuit partem superiorem, a vitiis dicit intelligenda fuit nam ant fuit partem eatenus superiorem
In cap. viij. ponitur quedam obiectio contra ea que dicta fuit in precedti cap. & ibidem solut
In cap. xj. declaratur quomodo ametenus Job in q̃m̃ impugnauerit & distincte eorum inter se
In cap. p. exponit opinio helm que fuit erronea & a deo condempnata cõm hebreor̃ qui asserunt q̃ helm q̃
torquam optimus dei Job.
In cap. xij. ostenditur q̃ sicut tres amici Job erant de secta saduceorum sic & helm erat de secta phariseorum quib
assidebat. tam in suis opinionibus quam in conditionibus suis. ad q̃stionẽ q̃ posita de Job pertinẽ videnda
In cap. xiij. ostendit quod in vnã slombus dictis superaddit intellectui quod.
In cap. xiiij. ostendit q̃ ex malis temporalibus que homini eueniũt non semper meliori possit eorum malitia
Placent mihi voces hec quas assignat adhor q̃ antiqui patres vete- Cap. v. p̃mum
testa- bonis temporalibus adhercebant propter conformitatem ad populum qui ad obseruancias diuinas precepto
indulte intendebant que quidem populus ex sua rudicate temporalibus adhercebat in tm q̃ non misit p̃ tem
porales promissiones ad dei obsequium indulte oportebat. Sed cum hec quedã insinuet nõ administrãs qui
talis est quid Job depso septima vestã q̃ erat simplex & rectus timens deum & recedens a malo Job. p̃ cui
hor tu in tm temporalibus adhercebat q̃ ex eorum amissione quasi in blasphemiã dei verba proferebat q̃ut pa
tet. mh & in oratione p̃te iij. te. exponit dicit Non enim dicendum est q̃ Job ad hec ipsa temporalibus q̃ps indultis
populi quem intendebat indulte ad fidem seu opa legis facienda q̃ Job gentilibus erat nec de eo legis fuisse
sub aliqua lege diuina preter legem naturalem constitutus nec fuit a deo missus ad aliquos populos de lege diuina
informandi vel administrãdi dignum videtur q̃ tantus vir & a deo sic approbatus in blasphemiã diuinam pro
pter q̃ propter temporalium bonorum amissionem. de deo seu de p̃videncia diuina q̃ malos erroneum fuisse quam
Dicit q̃ Job fuit blasphemus vel nõ bene sentiens contra veritatem sacre scripture dicit manifeste cum testa
scriptura de compũ sue historie q̃ fuit rectus & timens deum & q̃ Deus frequenter locutus est cum ipso
in allocutione cui sathana vt cui dicitur Numquid posuisti cor tuum super seruum meum Job q̃ non est sicut
mitem & vt Job ij. q̃ erat in fine hmõi historie deus allocutus ad ipsum ephatam dicit Job fuisti mihi accepta
pro vobis & amicis eius similibus manifeste patet q̃ Job reputandus est inter filios dei non autem inter blasphe
mos Item ezechielis dñi. dicit deus allocutus ezechielem dicit Et si fuerint tres viri isti in medio eius noe
danel & Job ipsi iustitia sua liberabunt animas suas dicit patet q̃ deus reputabat Job inter iustos q̃ per
fecta iustitia fuerant dignos liberari Absit ergo dicere Job fuisse blasphemum & hmõi sicut ra. mo
non habuit eos se sed melior septuã talium dictum seu pharisaicum opinionem que mundus locus hmõi
rorem tenet sicut & in multis aliis scripturis dãs & deo duce ipsa dicendus
Adhor quod allegat pro defensione instincte ipsius Job. ra. moy vbi ei respondet dicens q̃ de blasphem
& de aliis erroribus Job penituit vñ in vltima locutione ipsius Job ad deum sic dicit Idcirco me ipse reprehe
& ago penam in fauilla & cinere Job xlij. In quibus verbis tam ipse ra. moy ostendit q̃ Job pe
nitet de blasphemia diuina & de aliis erroribus ipsum dictis & eo post predictum penam deus vocat ea
sarmi in predicto cap. Oseh & in ysaia ezechiele & sacra scriptura ceteris quibusdam
ipsius vocatur vt in primo ca. & ij. ipsius Job. hoc patet notum aut seu cum primo ipsius Job ipse ra. moy
vbi ei assignat dicens q̃ Job opinabat q̃ prosperitates tales erant finis vltimus vite hominis & hoc q̃ ra
Job q̃ruebat deum scribum ea narratione seu inditu non aut per viam speculatiuã quod probat ex
hoc q̃ Job dicit deo in q̃dam scripto Auditu auris audiui te & nũc oculus meus videt te ipsum ex
non fuit Job q̃ncunctanter in principio sue historie & intelligentia seu scripta & hmõi de simplicitate &
timore vite & timore dei Et q̃ recessit a malo q̃ rendentes possit q̃ctẽ cruciatibus erudiri ex quo dicit q̃ Job.
ex solo auditu q̃ruebat deum erat ppheticus in p̃dictis opinionibus & postpũa habuit notitiã diuinam pu
riam speculatiuã tunc q̃ruisse q̃ finis vltimus hominis vite non q̃ fuisset in ppertatibus hmõi mundi
temporalibus & ideo penituit de his q̃ dicta fuerunt per eum q̃tra diuinam iustitiam & prouidentiam q̃ut ra
tra moy suppono ptẽ & triplex allegatio istius plenius habet.

Disputatus

Magister

Discipulus

Zibene verba dei ad elphaz t sotios eius dicente sententiatus fuerit sane reperies q deus tñ quã verus scie
mus detãtor disceptationis seu contentionis ipius Iob t eius ad assertionẽ detinãt q merito disceptatõe seu
disputatõe Iob tñ illius loquutus fuerat rectum coram deo non aũt aduersarijs eius dicit eñ sic deus ipe ch
am pratus e timor meus mte t mdues amicos tuos q nõ estis loquti coram me recte sicut seruus meus Iob
quibꝫ manifeste pt q deus approbat verba ipius Iob in pdicta disputatõe contenta tanquã recta t con
firmat partem eius tãquã oppositã quã quidem finaj deus infra pauca interpositis euidenter ostendit sub eis
dem uerbis constat aũt q si Iob in disputando cũ aduersarijs q de diuina dei negassent scientia eius iustitia eñ quod aduer
sarij eius eum impugnassent quod timor falsum esset dicere q Iob fuerat loquutus recta coram deo t sotijs oppositũ
horum aũt q Iob scripsit primam de quinq; seu de dictis suis non recte dictis sed sapiẽ q fuerat loquutus recta
in precedenti disputatõe Oportuit ergo dicat q in disputatõe ipius Iob cũ aduersarijs Iob tenuit qd rõi est vt hã
dam t sic patet q tam ra mor quã negrii sui quos sepiꝰ s pharisei non recte si falsa t erronea dicta
ius Iob in disputatõe cũ sotijs tanquã hereticã condempnauerunt cũ constat hoc esse male festũ eoñ dñaj
tradoñ supradictaꝝ Item q asserit ipe ra mor de motiuo primo ipius Iob qd fuit q anteq; generauerat deꝰ
spũ auditũ mor aũt per viam speculatiuã e mg bene erit deus tñ q mhis que ptinet ad ggnẽ humanã
dinis magis meritorium est qd homo ep auditu accepit quã si p speculatiuã humanam hoc habet fides eñ
ex auditu ad pro. xl. tñ q p speculatiuã humanam nõ sufficienter habetur q in diuina dñia esse vera ptin
ores artus horũ t q reminiscentia t primitiua horũ sũt ipius artus sic in alia vita t multo minꝰ i resur
rectione futura de quibus Iob aliqua dixit vt s patebit Item q ipe ra mor asserit Iob nõ finisse quic
tũ ad eo de scientia seu intellectu sũt nam q incipiatur esse timor dei t recessus a malo inpatiens ipius
rie t ei postea ih ra dicente deo de Iob ad ipius scitum q nõ erat sibi in tra vir simꝰ t rectus timens
deum t recedens a malo Constat aũt q timor dei est pia scientia quie inspiratus q incipiat sũt t recedere a malo
intelligẽs q laudatur inspiratus vt habet ep esse Iob Iobus est sic Iob de quo deus testat q erat timens
deum t recedens a malo nec est dicẽ q erat sapiens t intelligens

Capitulũ xxvij

Disputatus

Mdq; sit de aliis bellẽ habe veram intelligentiam de auctoritatibus quas ipe ra mor allegat ex quibꝫ ad hoc
dicitur haberi q Iob recedebat q nõ erat dicta mei inspiratione t impia apud deum vt dicit cum vt dicit sibi nõ abeo displi
centiã vnius ra ip ipe Iob dicit Primo est quod loquutus sum t innocentem t impium ipe q sumit ste s Iob
ri ra vt dicit de impijs q aliqui morientur in magna tribulatione quietate t opulẽtj t aliqui i magna amaꝝ
tudine t vtrisq; q indicit t hij simul in pulue dormient t vermes operient eos Ex quibus auctoꝝ
gnet q de mente Iob erat q deus indifferenter punit innocentem t impium sibi t quoslibet impios dispare
at q de vide eoñ diuina misericordia seu prouidentia vnde ep iste concludit q sibi Iob deus non prouidet d' ali
bus humanis quorũ vtrumq; est erroneum tanquã repugnans sacre scripture in multis locis sibi quibꝫ manifeste
habetur q deus habet notitiã in omnibus actibus humanis t retribuit vnicuiq; sibi q operi sue vie in pposito d' primo
dicit qm signat signillatim corda eoñ t intelligit ea opera eorum De 2o vero pposito deo dicit Tu reddis vnicuiq;
iuxta opera sua et sic in multis alijs locis velle videt vt nd ostendas quo pdicta verba Iob t alia possint
intelligi sine derogatione diuine iustitie t prouidentie Sed in quo pendat huius disceptatio sibi Iob t suoꝝ adꝰ
uersariorum ad intelligentiã predictorũ t similium oportet primo scire q sicut opinio eorum distincte habe
tur alias procedere in confuso t indistincte Est enim hoc vltimum a tenendum q libri Iob q ceteri
modi loquendi est valde singularis in obscuritate inter ceteros libros veteris testi eoñ traditos Hebreos
q modus loquendi ipius libri e non solum poeticus q ceteri metrice q prosaicus in quibꝫ q cordat scripꝰ
nde a prologo huius libri sic dicit de verbis Iob in quibus aut peccat homo in qua natus sum vsq; ad eꝰ
tum vbi an finem volumus scripti est Idcirco me reprehendo et paenitet super cinere Ex dictis ppendo q ceteros
libros est pars q liber iste p modum poematis scriptus e tm p totum libri figuris t coloribus vtitur quibus
poete vti consueuerunt illa aũt que metrice tradim non plane eodem sunt fit in locutionibus q sententijs
q truncate q quidq; plene quidq; magnifice q quidq; breuius quidq; laxius qua oportuit exponuntur Sic hic t in tali
bus vna sententia sepe repetitur sub diuersis verbis seu similitudinibus q tamen in plurimis quidq; quedã tradu
ci prima facie videntur esse huius mentem loquentes t tres sententias disceptatorum propterea oportet ea intelli
gere non huius metem loquentes q huius mentem aduersarij que loquens seu agnoscens vult inducere admixtis
quibusdam videbitur sibi adhibenda veram intelligentiam de mente ipius Iob t suoꝝ

t⁹ in quo vel in quibus q̄stat hmōi disputationis fundamentū. Oportz̄ primo retractandū habē cōsideratiōem q̄dam plana ingēhbet cōmē. t̄ste de singularibus dictis ingēhbet posse fieri quō sint intellig⁹ q̄ntoq; p̄ō ꝓpō disceptatio q̄stat. t̄ primū hoc

Capitulū 3.m

De ad alu

Disceptulus
q̄ magister

Ante oīa placeat vt ad detacā materiā ꝓpius ioh fundando cum in sinu dicti t̄ hor fundamento p

Ad hoc quod patris clarius ostendendū p̄supponē dē q̄ trēm ab qua cuius anīe q̄ ei adiūgabāt firmite tenebant q̄ res hūane a dīna ꝓvidōi⁹ regnū⁹ sic vt bonis dīna mīstra ꝓvidentie p̄manent⁹ mali vel eadem mīstra p̄mūtur quod quidem q̄dē ꝓcepti ſt habet vt patiēs ad alia q̄ ex fide tredenda ſt̄ quidem p̄cepti hūj ꝓ solam rationē ale a phīs antiquitus nō sunt recepta ꝓsp̄ntes hūj dīna antiquitus veteres test⁹ patribus ale tāt fuit t̄ mīstrat scripturis duplicē traditū tum ꝑ hystorias sacras hoc testātes q̄a per dogmata dīna. quo hoc expresse asserūt primū pat̄ inq̄a phīus loris quib⁹ dīne mīstrā res hūanas ꝓvidentes hystoriale testantur quod pat̄ tam in singularib⁹ p̄sonis vt ge nis⁹ ca⁹ de p̄mitione caym fratricida t de p̄mio noe mīsi gen hūj. t de p̄mio abrahe gen ei t ab q̄a cita inquodam vas vt de p̄mio ꝓcessū mdiluuio gen hūj. t de p̄mio sodomitarum gen xpi⁹ ca⁹. t̄ste de q̄a phīus hystorijs sacris testantib⁹ q̄ dīna mīstra ꝓvidente mali p̄mūtur t mīsi p̄mi antur. 2o mō idem pat̄ ꝑ dīna scripturā sacra dogmata vn gen xpi⁹ abrah cui dicebat dē Ab sce ate vtrum hanc fiunt⁹ aut occidis mīstū ei impio non t hoc tuū q̄m mdicat⁹ omē terrā t̄ mdato legis exo. xpi⁹ ca⁹ Ego sum dīus deus tuus dē zelotes vsitans patrū p̄m in filios t̄ ſt̄ ſtia mam diligentibus me. me. Cuius quidem dīna ꝓvidentia certa actus hūanos nē scripturā testā scripturarū non hūj considerat exteriora hom̄ opera ſ cor intima t interna vt unicuiq; reddat p̄mium pena sm̄ ꝓpria merita seu demerita legitur. cui ꝑ xpi⁹. Ego dīus scrutans cor t probans renes qui unicuiq; nē ꝑ via sua t fructū studior⁹ adinuentionū suarū vbi ꝑ ysaiā p̄phēta postq̄ ostendit ꝑ hūana notitia nō attingit ad interiora hom̄ cogitationes sensationes ꝙq; ostendas d. grauū est cor hoīs t inscrutabile ſt ab hoc q̄m hūj ea q̄ apparēt videt ꝑ reg⁹ xpi⁹ ca⁹. Oratum subdit q̄ hoc interiora ad⁹ scrutatur d. Ego dīus scrutans cor t probans renes in quo intelligit⁹ cogitationes t affectiones hūanas q tūcunq; sint occulte t vt ostendat hmōi scrutiū dīni seu ꝓpriū effectū subdit. Qui de vnicuiq; re vias suas t nō fructū adinuentionū suarū vbi ꝑ vias suas intelligit⁹ fructus q̄s hō in suis op constituit sicut per via corporaliter hō tendit ad t̄m intentū ꝑ fructus adiūctionū aut intellig ipā opa ab hoc facta vn ex his aūcte t q̄demodā syllabis habē mā ostendit q̄ deus ꝙ videt de actib hūanis ꝓpis examinat sm̄ se t erga sm̄ intentū operant seu adinuenient ex quib⁹ aūcte ea quā plūrib⁹ syllabis habē q̄ dīna cōe de ꝙ videt dīna mīra res hūanas quod quidē p̄cepti a quolibet fideli credendi est tāquam ꝑsuppositū ad oīa q̄ per fidem tradūt seu credūt⁹ vt aptius ad hoc vi. ea. credentes ad deū oportz̄ credē quia ē t inquirentibus se remunerator ē. hoc aut ꝑsuppo situ⁹ debes q̄ fuerūt non nulli qui hūj p̄dem p̄cepti credidissent errauerūt tū circa p̄mia mīsi t p̄mitionem malorū ponentes q̄ tūq; in hac vita tm esse non aut in futura quia sc̄z vitā futu dīno negabant asserentes aiāj hoīs esse mortalem vnde post hanc vitam sm̄ illos nulla ꝓmanet pena vel p̄mium hoī quiter erant eandem erroneam rationē de mortuis aie hūanes sequentes resurrectionē negabant t de hac falsa seu hēretica secta fuerūt sadducei de quibus Iosephus in his ad. antiquitatū refert q̄ reprehendant tū quoq; libros moysi inquibus non fit mentio expressa de alio seculo nec de im talitate aie si poenis quidē t p̄mitionibus sm̄ hāc sup ficiem omnis ſt̄ tradita vn sequentes penitus sa cū superficiali tū ꝓpriū aliud de dīnis scripturis in hymnis meditent⁹ errorem quē errare q̄ fiatur q̄ pa nis⁹ q̄dē ca⁹ vt ibidem plene g̃ne⁹ vbi aut̄ considerand q̄ hij tres ad visitandū ꝓpinquos Iob ꝓpter videnti⁹ fa se de secta p̄dicta sadducei⁹ nephandā. Et ideo omnes tribulationes tpales q̄s ꝓpter Iob q̄ congruunt aut hebant permitti seu dilectis ꝓpinquis falsē estimates q̄ in hac vita nullus afflig⁹ nisi in pena propter delicta hūj sceleratos t reos sm̄ eos nūquā afflig⁹ in hac vita quod patet ꝑ dicta ꝙrti elyphaz eni dicebat ꝙrto Iob. Recordare obsecro quis unquā innocens p̄ist aut q̄n recti delete ſt̄ qui potius di eos q̄ operantur iniquitatem &c. Iob iiij⁰. Baldath cuita dicebat ꝙrto Iob. Si mundus t rectus

2ª pars Dist. 4ª m[illegible] [illegible]

[illegible] statum abiudicabit te et paratum reddet habitaculum mansuetudinis tue. Iob. Huic sophar cetera. Ipse Iob dicebat. Et intelligens quod multo mora evenirent ab eo quod metuebat migrat tua. Iob xi. ca. Et hec singula pharisei reprehendebant maledicebantque eorum. Et quibus patet quod non credebant quod aliquis homo in hoc mundo tribularetur ut meritum sum augeatur in alia vita sequenti et quod non credebat. Iob ait. Scio quod verus fidelis firmiter credebat per divinam providentiam actus filii hominum esse veros et justum primum motorem et verum et optimum principium omnium bonorum non ponebat in hac vita quod momentaneum est et caducum esse in vita futura et coram eo quod sibi in hac vita tribulationes maximas devenerit non credebat aliquem quod ipse esset in mestis sicut nec sine veritate fidei hoc sequitur. Et quibus patet quod isti moderni fideles erraverunt asserendo quod Iob in prudentia divina gubernabat. Et aristotelici qui negarunt providentiam divinam esse in mestis in corruptibilibus nisi solum sine specie vel genere non sunt sine individuo et per tribulationes actiones earum oppositum in multis dictis quod Iob male per dixit coram Iob deo. Nonne per quod gradiebar viam meam et rectum gressum meum annumerabit Iob per prophetam et mistral in eodem exponens se a suppositione suorum socium dicit. Si quid peccavi quid faciam tibi custos hominum quare posuisti me contrarium tibi et factus sum mihi metipsi gravis. Et quibus mediis utitur deus ad tribulandum hominem dicit. Quare non tollis peccatum meum et quare non auferes iniquitatem de corpore meo. Et ecce nunc dormiam in pulvere et si mane me quesieris non subsistam

non aut sm aduersarij Job. vltio Non estis loatn recte coram me sicut seruus meus Job q̄ vtiq̄ sint allegatꝰ Si cū Job m sua disputatōe cōtra ea que m fidei veritate ꝙtinentur aliquid asserimꝰ nō potui ostēdere predicta verificari de loquēdo ipsū Job cū aduersarijs Et vltra hoc notandū est q̄ nō dixit deus Job Non finistis loquti rectum sicut seruus meus Job sed addit contra me Inquo denotatur q̄ verba Job intellecta sm mentē sui intentoris que media est a aperta coram deo fuerint recta hec possint aliqui sinistre intelligi aliter deus cū qui solus nouit corda hoīm testatur q̄ verba ipsius Iob recta fuerint coram deo Et dicit verba sua Et si possit duplex intelligi aperte vt exponatur eo modo quo recta sint coram deo Et hoc est quod nos rogat verba Job exponere sic vt sint recta contra deum Et non alio Quia verisimile nos rogat ad predictū exponendū est q̄ ea verbis Job ꝙdam intellecta nos oportet quia nūq̄ habet spem in aliam vitā quod est manifeste ꝙtra fidē Et repugnans error aduersariorū dicit cū Job Sic eos quia confudent me in ipso sperabo verumptamen vias meas in conspectu eius arguam Et hoc salutare meum Non enim veniet in conspectu eius omnis ypocrita In quibus verbis manifeste habetur q̄ Job in hac vita expectabat habebat spem ut deus ipsum saluaret post mortem quod ē manifestū cōtra errorem gentilium qui futuram vitam Et salutem animo negabant vnde verba sua alibi dicta in quibus apparet q̄ nec pessimus fuerat in ordine Et impium oportet vt intelligatur non sm suam mentē Et sm meliorem aduersariorum Et vt non simularet q̄ verba superius dicta Si occiderit me in ipso sperabo Et dicta Si sm mentem Origenis Et non alio Quo in medium ante illud ponitur hoc tantum paulisper vt loquar quatenus mihi meus suggesserit quia Iacob carnes meas dentibus meis Et animā meā sicut manibus meis eam si occiderint me Et in hoc cum verbis ante premissis dno opponitur vnum est q̄ illud quod erat locutus ex spū meritis sanctitatis prouidebat Et de hoc dicit tantum paulisper vt loquar vobis quod tunc mihi meus suggesserit Vnum est q̄ ea que pacieba Et tam in carne quam in spiritu sustinebat spem future salutis ostendit patet per hoc q̄ dixit Circuire laceru carnes meas dentibus meis quod pertinet ad corporales penas Vnum vero eorum dixit animam meam sicut in manibus meis quod pertinet ad afflictiones ministeriales vnde declarans quam ista sustinebat sentiam subdit Et si occiderit me in ipso sperabo q. d. non solū alias penas extra mortem Sed ea que mortem q̄ est maxima penarum precipue cū sit violenta q̄ pertinet ad extremitatem paratus sum sustinere propter salutis spem Dicendū est ad tam multa Job vnū sic q̄ illa dicta Job intellecta sm sanctam mentem aduersariorum quod vult admq̄ omnes dicere vt ipse dicit est

Capitulū v^m

Disputatus

Sunt alia verba Job q̄ manifeste videntur negare resurrectionem futurā vt cū dicit Homo q̄ natus de mulier habet spem si possim fuerit rursum virescere sicut etc Et infra in eodem capitulo homo cū dormierit non resurget donec atteratur celi non evigilabit nec consurget de somno suo In quibus dictis aliisque manifeste patet q̄ Job negabat resurrectionem nec valet dicere q̄ hec dicebat sm mentem aduersariorum Nam ad predicta verba sic p̄mittit recede ergo paululum abeo vt requiescat paululum antequam vadam et non revertar ad terram caliginis et mortis operta vmbra mortis horrida et ita deinceps quia in his verbis Job loquit deo simplicius hic refugerit penas considerata brevitate vite humane ad quod sustinendū inducebat diuina misericordia Job quo in quadam ad horam reddit loquens deo q̄ loquitur post suam prisonem vixerit non aut homo post mortem Et sicut dormiet

Capitulum septimū

Discipulus

Si iob put tu dicis timte p̄fectionis erat q̄ erat si flagellaret ei mīstrū ad o hīs ad
tem melius̄me attingeret adhuc in ipo remaneret verū spēs mea ē put verba p̄te ei allegata ma
sonat tu dicis est si occideret me in ipo sperabo iob pij mo cui ergo hr timte p̄fectionis p ac
rem tpalem nec est p afflictiōs corporis in trinitā meret tristicia seu anxietate vt gregis
timoratos maledicet z erat vnus ppius abhorret q̄ quidem no p̄tinet ad vite p̄fectionem si
ad vite profectū inquo spēs future vite consistit hīc em dicimus aph̄ ca. Non sit gaudiū
passiones hmoi seruis ad futura vita q̄ienda bñ in grecis i est q̄ bñ nisi q̄ no
catus ppis si ad meritū sui augmentū flagella abatur sicut erat iob put ex supdict̄ p̄z q
sic abhorret vt appetet nīquā fuisse sub hac hīc q̄d hr iob appetebat vt p̄ in textu ca°

Magister

hr hor q̄ iob suam retrectis z maledictam z hmoi maledicebat ex qualibz odibilem vitā suā ꝑ
cernebat no sequit aliquid sic p̄fectionis repugnans p̄pter eam qui simp omīs stos p̄fectionis
vite hmane attingit legitur de morte sua finita tristicia depulit eam i meliorē passio
Tristis ē anīa mea vsq̄ ad mortē vt p̄z di Cuius ratio est nā timor inferior humana q̄ sensi
est partem sequit̄ quicquid sensitiua michil ad finē refert talis timor abhorret aliud p
sensum repugnat ratī vero superior q̄lla que sm̄ partē sensitiua odibilia sc̄ hr refera
ad finem bonū talia accipiat vt bona sicut pati de patrone amara q̄ hr sm̄ sensū ho
dia est z odiosa tu aut referis ad sanitatē grauia est sm̄ rationē valde accepta hr p̄ter sy
sensitiue partis error i meliorem passionem ostendens z tristitia sua de passione sibi
Et namq̄ passione sm̄ rationem semp̄ accepta sc̄ sibi no dicendū est de iob q̄ hr flagel
sua z afflictiones patienter sustinebat reddens proximis ad o gratias vñ postq̄ ei ora aduersa ad
uenit dicit dns dedit dns abstulit sit no dm benedicit michilomin hr sm̄ dyposition sensitiue pars equa ro
nem sepiꝰ valde dolebat z tanquabatur de hmoi aduersitatibus ad quam dypositionem ostendendam dicebat
post duos tres ostendendo q̄ sm̄ hmoi dypositionem vera sua erant odibilia z onerosa vñ verba iobi hor
non sit impedimentum verba impatientis sed tristitia hoīs passionem suas sensitiuas exprimentis z
esse dicit loquitur sicut erat z semas qm sibi fratres mysterio legi fuisse se. p̄o Michilomin hr supremem
sibi tribulationibus seu p̄sertim ombus magnis maledicit non solū dei natū sed ea vnā de
patre suo natitatem suam se. pō vt ostendat se esse mitantem mysteriū q̄ vita sua sm̄ inferiorem ra
quod horret vt plurimū sepiꝰ odibilis erat z onerosa. nemo rationabilis dubitare posset quin hor esset

Discipulus

De xpo tristitia ostendente i mīnete tempore passionē . sensitiua parte humana q̄d ad ostendendū
humanitatis veritatem fieri oportebat xpm̄ hr magna signa ostendit manibus manifestabat q̄ xpm
passione sua acceptabat vt ea futura sepisse suis discipulis predixit z transfigentibz omnia
cepulū intrepant de Calicem quē dedit mi pr non vis vt bibam iob. q̄dam. Semas est vt ostendat
verba illa manibus maledicebat vitā qm̄ sua natitatem detestabat non solū ratio superiore de
eisdem verbis i mediate an premisit Cantate dño Laudate dñm q̄ liberauit anīam pauperis de ma
malorū In quibus verbis satis ostendebat q̄d laudem z honorē dei adversitates suas in cantu
gendo offerebat q̄ intelligendū est sm̄ rationem sc̄ de iob qui simpliciter maledicebat na
tem z vitam z hmoi Sine vellem sic p̄dictus sanus seu ex historia sua ostendi possit q̄ hor no
superiorem rationē ab eo dictam z suas sm̄ considerationē superioris partis aliē que ratio sepiꝰ para

Magister

Si aut iob tribulationes seu plagas . sustinuisset fortis habetur ex his dictis vñ post vna aduersi
ei aduenit vpore eis subiacere videt dicat Si bona suscepimus de manu dñi mala aut non
sustinemus Sequitur pati q̄ sm̄ rationem inter se suscipiendi sit hmoi bona z mala q̄ ado de
seu infligantur vt filiis aduersitatibus suscipiendis in dilectione dei ea tamen diuersis sit no
bendo z ideo antiqua dyspositionem inferioris rationis seu sensitiua partem sepiꝰ ex p
notanter punit̄ Post hec apperuit iob os suū z maledixit diei sue q̄. post
iob ex plagis z temptationibus sibi illatis deū benedixit quod michilomin est sm̄ superiorem ratio
tal maledixit dei se. ad o stendendū inferioris rationis dispositionem vt ex p̄dictis sit dei z p
maledictione natiꝰ z conceptionis aie sue he. dicit̄ Item ex historia iob in hmoi tri
tione sanus i mittitur Postea nam vt aut mysterium ri. dicit in. tales mee in hoc tepore o
e z progressus quibus tunc in p̄mis pressit pueris vt eis serpens tu malos mala fro

paq consensit deinde viro suo dedit et sic consumatum est peccatum ita et nunc in nobis pro serpente est sensu
[illegible]tatis motus anime pro muliere inferior portio rationis pro viro superior rationis portio hec ille attende
[illegible]tur diligenter quod in temptatione parentum in quo consumatum est peccatum per serpentem mulier et per mulierem vir prolapsi
et sic peccatum perfecte consumatum est per lapsum viri qui superiorem rationem designat non sic in temptatione ipsius Job
in temptatione enim Job mulier per suasa fuit a serpente seu a sathana temptante in tantum quod viro dixit ipsum in
[illegible]dis a rectitudine declinare adhuc retinens innocentiam tuam etc. Job ii. ca. Sed vir mulierem exprobavit
[illegible]ceus ei quasi una de stultis mulieribus locuta es si bona suscepimus etc. Ex qua historia temptationis
Job ad historiam parentum comparata satis patet quod in temptatione ipsius Job vir scilicet superior ratio intelligitur con
[illegible]sisset quemquidem mulieris consensum Job in sua prima propositione exprimere volens dicit pereat dies
[illegible] quod exponendum est de motu inferioris partis rationis ut supra dictum est non autem superioris et circa hoc
[illegible]sidera quod licet deus omnia que erant ipsius Job preter animam deus dedit in manu ipsius sathan ut patet in 2o
[illegible] per quam potestatem permissivam sathan ad omnia ipsius Job destruenda processit usque ad filios et filias et
[illegible]rpus proprium ut in historia patet non tamen sathan nostre mulieri legitur retinuit enim eam illesam ut esset
[illegible]strum ad seducendum virum suum scilicet Job quod quidem instrumentum expertus fuerat fuisse sufficiens in sub
[illegible]ersione Ade ut patet Gen. iii. ca. Sed in hac temptatione Job sathan hoc non potuit obtinere et per predictum
[illegible]strum scilicet per mulierem eo quod ratio superior que per virum designatur semper remansit illesa et sic predicta
[illegible]positio non solum ex verbis Job sed etiam ex ipso intellectu historie confirmatur. Capitulum octavum
Si predicta verba Job in maledictione diei nativitatis et huiusmodi solum intelligantur prout tu exponis
quod fuerunt dicta tantum secundum inferioris partis rationem non autem secundum superiorem inconveniens videtur quod amici
Job cum essent sapientes et viri litterati contradixissent ipsi Job tali modo loquenti debuissent enim scire pas
[illegible]nes afflictivas testabiles esse simpliciter secundum sensitivam partem unde secundum hoc tota disputatio contra
[illegible]b videtur procedere in equivoco nam amici Job intuitum ostendere quod ipse ex impatientia tamquam
[illegible]quens ex erronea ratione blasphemiam incurrisse quod tamen Job secundum te hoc loqueretur ex solo motu infe
[illegible]oris rationis. Supradicta est sancti thome super Job contra quam magister Nicolaus in postilla ar
[illegible]positio mea. Quod opponendo predictam tuam obiectionem quemquidem obiectio si bene consideras
[illegible] videtur valere nam Job et amici eius principaliter disputabant circa hoc quod Job credebat seu dice
[illegible]t se esse flagellatum sine culpa amici vero quia estimabant false quod nulla alia vita esset nisi presens
[illegible]nsequenter habebant asserere quod nullus patitur penam in hac vita nisi propter peccatum proprium unde oportebat
[illegible]bat eos dicere quod ipse Job erat flagellatus in penam sui et suorum ut patet ex toto processu huius disputationis
[illegible]mis unde eorum disputatio non erat in equivoco ut obiectio tua ponit que est postillatoris sed de di
[illegible]cto huiusmodi disputantis sibi invicem contradicebant disputabant enim sub hoc titulo quomodo sequitur
[illegible]n Job fuisset iustus tempore sue flagellationis an non in qua questione Job tenebat partem
[illegible]firmativam adversarii vero negativam utrum autem Job exprimens vitam suam esse odibilem secundum partem
[illegible]sitivam prout mea expositio que sancti thome est ponit an essent dicta secundum superiorem rationem hoc non
[illegible]t de principali materia questionis unde nec de hoc amici curabant sed solum de impugnando iusticiam ipsius Job
[illegible]dicta in unde habebant amici Job quod ipse credebat seu estimabat se esse iustum ut hoc intenderent
[illegible]ncipaliter impugnare prout tu dicis non enim video Job hoc dixisse se asseruisse antequam eliphaz qui
[illegible]mus fuit inter impugnantes loqueretur unde videtur quod titulus questionis principalis huius disputationis
[illegible] fuisse circa iusticiam ipsius Job prout tu dicis potuerunt amici sui percipere tamen ex eorum conversatione
[illegible] Job crederet se ipsum sine culpa fuisse flagellatum. Cum ipso antiquo isti enim tres viri qui ad consolan
[illegible] eum venerant unusquisque de loco suo ut habetur Job ii. presumendum est quod erant noti ipsi Job et sciebant
[illegible]ta et conversationem suam tamen quia ex his verbis que Job dixerat Si bona suscepimus de manu domini ma
[illegible] autem quare non sustineamus posset intelligi quod sicut bona frequenter dantur a deo sine meritis ita et
[illegible]ala penalia darentur ab ipso deo sine culpa equaliter enim dicebat bona et mala a deo dari tamen quia
[illegible] hoc quod Job tam ardenter procedebat in maledictionem sue nativitatis et huiusmodi rationabiliter presume
[illegible]tur quod Job credebat se esse flagellatum sine culpa qui enim ex culpa propria punitur non tamen pre
[illegible]t inquerulosas proclamationes tamen quia Job in prima sui responsione tertio capitulo dixerat de se viro cuius ab
[illegible]ondita est via quod verisimiliter intelligebatur eo quod ipse se incedere credebat per viam iusticie prout erat
[illegible]rum et tamen contingebant illi miserie magne sicut impiis sepe contingunt et sic eius via erat
[illegible] abscondita unde ex predictis amici percipientes quod Job crederet se ipsum sine culpa esse flagellatum

Discipulus

Magister

In

Discipulus

Magister

Processerunt ad impugnacionem sue iusticie quilibet secundum modum suum quod patet in processu disputacionis eorum in quo quilibet eorum conatur impugnare iusticiam secundum modum proprium eorum cuiuslibet

Capitulum nonum

Discipulus

Video quod isti tres communiter conabantur impugnare iusticiam ipsius Job sed non video aliquam distinctionem inter impugnaciones eorum sic ut quilibet teneat proprium modum in huiusmodi impugnacione et de hoc peto a te aliquam declaracionem. Tibi dixeram isti tres de secta sunt saduceorum ponentium totum premium iustorum et penam in

Magister

Sicut iam . piorum in hac vita tantum. Et ideo omnes conveniunt in impugnacione iusticie ipsius Job erronee estimantes quod non posset aliter iusticia divina salvari quod oportebat eos dicere secundum falsum presupposicionem suam supradictam in hac tamen impugnacione quilibet eorum trium invenit primo unum modum ad salvandam iusticiam divinam quem contingit quod aliquis qui secundum famam communem est iustus punitur quod patet diligenter eorum dicta scrutanti. Eliphaz enim qui primo locutus est iusticiam ipsius Job impugnat imponendo ei publicas iniquitates seu iniusticias unde in prima ipsius proposicione dicit Recordare obsecro te quis unquam innocens periit aut quando recti deleti sunt Job iiii ca. ex quo patet quod secundum eum ex quo Job sic affligebatur sequebatur quod non erat innocens nec rectus et infra ipse Eliphaz ca. xxii dicebat ipsi Job Nonne propter malicias tuas et infinitas iniquitates tuas abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa et nudos spoliasti vestibus etc. Ubi multa publica peccata attribuit ei ad crudelitatem et avariciam pertinentia. Valdach vero iusticiam Job impugnabat non sic apponendo ei publicas malicias sed occultas sic quod secundum eum licet opera Job exteriora bona apparerent quod tamen occulte non recte sed perversam haberet intencionem idcirco ei contingebant mala unde in vi ca. Valdach imponebat ipsi Job vicium ypocrisis dicens sic vie hominum qui obliviscuntur deum et spes ypocrite peribit arguebat enim in ipso esse ypocrisim ex adversitatibus sibi advenientibus licet exteriora sua opera fuissent bona unde ad predicta verba sic premisit Numquid virescere potest scirpus absque humore quasi dicat ex hoc quod tu non virescis sequitur quod tu non habes humorem intrinsecus quod intelligitur de humore caritatis per quem homo secundum veritatem virescit in virtutibus in bonis temporalibus que secundum eum sunt prima virtutis et quia hiis temporalibus bonis manifeste carebat Job idcirco concludebat ipsum esse ypocritam et in hoc Valdach concordabat cum Sathan. Cum enim dominus dixisset Sathan de Job quod erat simplex et rectus et timens deum et Sathan respondit numquam frustra timet Job deum etc. quasi dicat Omnia bona que Job facit non procedunt ex recta intencione sed solum ut temporalia bona ei conserves. Sophar autem et si non attribuebat Job aliquam peccatum publicum nec etiam ypocrisim impugnabat tamen iusticiam ipsius Job ex profunditate divine sapiencie secundum quam deus nondum gubernat dicens Utinam deus loqueretur tecum et aperiret labia sua tibi et ostenderet tibi secreta sapiencie intelligeres quod multa minora exigaris ab eo quam meretur iniquitas tua quasi dicat licet ego nescirem ostendere tibi peccata tua publica seu occulta nec etiam forte tu ipsa scies nichilominus tamen si deus tecum loqueretur ostenderet tibi secreta sapiencie sue ut intelligeres quod multo minora exigaris ab eo quam meretur iniquitas tua hoc est dicere quod te punit citra condignum. Job contra eum opposuerunt licet sit racionabilis et indubitata

Discipulus

Hec distinctio quam ponis inter impugnaciones quas amici . eorum fundata non tamen sic videtur precisa quod impugnacio unius non tangatur per alium ypocrisis enim quam Valdach imponit ipsi Job etiam Eliphaz sic facit qui in xv ca. dicebat Job. Congregacio ypocrite sterilis ubi notans eum de ypocrisi causam civilitatis seu predicacionis bonorum suorum ypocrisis attribuebat Sophar etiam ipsi Job dicebat xx ca. hoc scio a principio ex quo positus est homo super terram quod laus impiorum brevis sit et gaudium ypocrite ad instar puncti ex quo patet quod ipse imponebat Job peccatum ypocrisis secundum quod dicebat prosperitates suas fuisse momentaneas seu cito transituras ex quibus et aliis que in dictis amicorum Job possunt inveniri videtur hoc quod distinctio tua non sit precisa ut dictum est

Magister

Concedo tibi quod distinctio mea supradicta de impugnacionibus amicorum Job contra eum non est sic precisa ut unusquisque sociorum ponat impugnacionem suam tantum et numquam tangit impugnacionem alterius sed consideranda est predicta distinctio sic ut unus sociorum quandam primo invenit impugnacionem et deinde alii illam eandem inter sua quamquam repetant ut puta quod Eliphaz primo impugnavit Job de publica iniusticia et impietate non autem de ypocrisi similiter et Valdach primo impugnavit eum de ypocrisi non autem de publica iniusticia contra Sophar primo impugnavit eum per inscrutabilitatem divine sapiencie secundum quam credendum esset quod minus puniebatur a deo quam peccata sua exigerent sed ex hoc non excluditur quod quilibet eorum abiectionem alterius in suis dictis imponat quamquam tamquam veram sicut cum in disputacionibus contingit quod opponentes diversis viis impugnent respondentem tamen ipsi invicem in omnibus impugnacionibus concordent presertim in hoc libro in quo non solum poetice sed etiam metrice ut dictum est procedit et sic una sententia pluries repetitur et sepe replicata propria quam aliena unde si scrutatus fueris verba Job in ultimo sue responsionis loco s. ca. xxviii et in sequenti s. xxviii ...

reperies q̄ ad tres mpugnauerit pdictus dñs̄ descriptionem suam in eodem cm̄ro pdict̄ mpugnatorē per ordinem contradixit vñ postq̄ omēs simul falsificat dicens absit ame vt nostros vos esse putem q̄ mecū contra mpugnatores primo p elephaz inventor dixit Justicia mea q̄a cepi tenere nō deseram &c Si sint mpugnatores inimicitie meus & aduersarius meus q̄ miquus esse cū ceteris exploratū bonum &c nostra sentit Job ecce sui inimici dñi mpij tāquam mpugnatores publici mundi reges gentes cuncta mpugnatores Baldach dicit q̄ est species ypocrite &c & dicit Non debetis in mpone vnū ypocritā scio enī q̄ ypocrita nō potest habere veram spem q̄ ea meritū & q̄a habetur q̄ dicit ypocrita nō habeat ea meritū spem declarat tm subdit cū aliarē cupiat &c q̄ aut ea gaudia hoc nō debeat speculari declarat dicens Vbi quid clamorem eius expandet deus &c Est vt Job suos aduersarios ostendat q̄ erat innocens a pdictis duobus vnus sc̄z publicis & ceteris que sibi mponebantur subdit Ecce vos omēs nostis & quod sine rō vana loquimini nomant enī eius aduersarios cum q̄uersatio sua nota erat q̄ nulla prīa exteriora habuisse vñ̄ nec interiora que nec est vt p dñm̄ viam q̄ scirent ad explora opera q̄ nostrentur vñ saluator m de ypocritis dicit & operibus eorū q̄ noscebantur eos &c Ideo suos aduersarios inuocat in testes contra predicta cū dicit Ecce vos omēs nostis & quod sic vana loquimini Ad 3am vero obiectionē q̄ q̄a vita sua mpugnabat eo nostra tribulatione dicit sapiens q̄ quia homo debet credere q̄ deus iuste punit hoc causa punitionis in adibus hūanis ab hoībus nō mouemur ad hoc respondet q̄ntū in predicto mō p̄m obiectionē primo ostendendo excellentiā q̄ sapiē q̄ intellectua est dīna que in capabile transcendit in prosecutione ora prosa. dicit homo precii eius &c 2o ostendit ornatū eius cū dicit absconditā ē ab oculis omnī viuē cū &c tertio dicit q̄ solus deus q̄uo sciat eam q̄ deus q̄ntelligit viam eius & ipe nouit locū illius Qo dicit q̄ deus q̄ illā sciat seu q̄uoscat viā eius donat homi q̄ sit illa sapientia q̄ ad gubernationem rerū hūanarū pertinet & de hoc dicit vidit illā & enarrauit &c & seqūr Et dixit hoi Ecce timor dñi ipa est sapientia & recedere a malo intelligentia Ex quibus colligit sufficienter ruisus Iob ad 3am obiectionem sapientiam q̄ ea magna p̄fundatate seu sapia dei in gubernacē hūana p̄cedebat Que quidem ruisio in hoc consistit posito enī q̄nt verū est q̄ dīna sapia excellat ceteras res in prosecutate q̄nt in primo p̄supposito. 2o posito q̄ illa dīna sapia sit absondita ab oculis omnium q̄nt in 2o p̄supposito posito est q̄ solus deus intelligit viam eius q̄nt in 3o p̄supposito posito q̄ deus reuelauit homi q̄ timor dei ipa est sapientia sc̄z q̄uenit ad res hūanas gubernandas timor dñi ipa & sapia & recedere a malo intelligentia q̄nt patz ex dīna reuelatione q̄ ipsum ob allegata cū ait & Job testat sc̄ptura q̄ erat timens deum & recedens a malo Job primo seqūr vltimo q̄ no obstante inscrutabilē dīne sapie rob mirandus erat rectus & sic non erat puniendus q̄ demerita sua & quibus oībus diligenter consideratis habes opinionem ppriā Job. q̄ne vera est & catholica sc̄z q̄ primum misterium & pene impiorū principale maha vita q̄ sentit non in vita puni & sic no sc̄z q̄ si aliquis in hac vita punit q̄ sit in misteris sentit si aliquis in hac vita prospera non ex hoc seqūr q̄ sit in misteris prout animi Job falsē opinabantur vñ Ra. moy. qui similiter Iob inquam hystoriam condempnauit ptē mira supradicto mō in hoc erranit habes errorē ex hoc opiones aliorū eius qui de secta sadducorū vt dictū est erant vñ simul q̄uenebant in hoc q̄ totū primum misteriū & penale impiorū in puni vita erat non in alia q̄a non credebant eq̄no firmiter estimabat q̄ hinder q̄ melius in hac vita punebatur miser ppter ppria demerita quod falsum vt patz in hystoria ipius Job Aequo septuaginta testatur q̄ erat simplex & rectus &c Et hi sint grauiter punitis melius sunt demerentibus Aequo patz error Ra. moy. qui opinionem diphy approbauit vbi vbi ē q̄libet ante opiones predictorū trium distincte intelligatur habes sup̄.

Capitulū decimū

Disputatus

net ea q̄ dicta erant in disputatione Job & sociorū eius reuelata videntur tāquā veritas adhuc occurrit in eadem vnū quod videtur mouere sociū supradictis Video enī hēre quēdā predictis tribus in reprehensione ipius Job quod patz ex multis ipius dictis & hi habent pro victoriam obtinere a ipso Job q̄ [illegible] ex hoc q̄a rob videtur vt imposuisse tribus sociis qui ad vltimā rōnes eius q̄a ea

ꝓbi vsq; ꝓxxi. melius̄e contmentur. nichil valuerūt respondere ad dicta ſci helm que a tra. ꝓxxiij vsq; ad ꝓxxvij melius̄e contmentur. nichil vꝫ iob rudisse eo quo patz q; helm dixerit ſeu conclusit ꝓ ſuis iob vñ te ppositores hebreorū vt ra. ſl. ayra. moy. et alij com. tenent q; helm in hac disceptatōe triūphum obtinuit ſm tꝝ alios tribus q̄uis ſit in pmiſſis iob condempnarit vt dr̄i est vnde hoc volo ut me doceas declarando mi opinionem ipius helm et eius distinctionem ab opinionibus aliorū.

a3 magister. Certa hoc quod petis ſciendū est q; ſicut tres amici iob vt dr̄i est erant de ſecta ſadducreorū ſic nō virtutē negantes et totum ꝑmiū miſtorie et penam impiorū in hac vita tꝝ esse ponebant ſm et iob eo ſua plagel laceꝝ vt in ꝑmiū condepnabant credentes q; melius in hac vita ꝑmiat miſi ſm; ꝓpria peccata ſeu demerita vt ꝫ largius dr̄i est. Hic tenendū est q; helm erat de ſecta phariseoꝝ qui hoc alia vitia concredant vt ꝫ ar. xxiij. ꝫ allegatus tranſeundo credebant q; melius in hac vita ꝑmiat miſi ꝑpter ꝓpria demerita vt ꝫa. neq; q; ꝓpe phariseus sunt in parte tangitulus allegatus exꝑesse dicit et est rōs ſua talis destat ſed ſtatus ſm hmoi crudelitatis manifeſte patet ex ꝓpa hystoria iob ſ; restat q; iob nichil mali demeruit vt ſic puniret ſed ꝑlium hoc cedit ei ꝑ modum temptationis vt ꝓpa hic manifeſtat in ꝑmiis duobus capitulis q; aut helm alia viam credet habē ex dictis suis ca. xxxiij. vbi dicit vt induxit alias eorū a correptione ſ; aut ꝑtentiū de quibus ibidem loquitur. et ſic dixit et illuxit in lucē tenebre quod ad hoc mi telle de vita futura q; aut helm credet nullu in hac vita ꝑmiri miſi ꝑpter ꝓpria peccata patet ex hoc q; ipe condempnauit iob ſicut et alios ſoꝝ et adhuc acrius ꝑpter demerita q; ſibi imponebat. Et notandū q; hic q; dicit helm quantū ad aliquid continet veritatem q; quātum aliqd vitium concedit tamen est magis consona ſibi ipi q; quantū dicat q; nullus in hac vita ꝑmitur ſine ꝑfecto peccato. Cum enī ꝑnitones et ꝓua hmoi vite monetrices ſint reꝑcussiū eoꝝ que ſunt futura manifeſtū est q; hic miſi in hac vita ꝑmiantur et mali ꝓſperentur q; ipsa possit recompensari ad plenū in alia vita q; est ꝓpetuū duratura vñ ꝓdictes ꝓua et ꝑtitones in futuro ſeculo nō dr̄i condepnari. ꝓtectes tribulationes in hac vita dr̄i cū effectu q; ca. v. dixit eliphaz ecce iſtud inuenimus ſto ꝓperio qd̄ intellige ad hoc de adversitatibus et ꝓſperitatibus hmoi vite. Ideo de helm ꝓpe intelligunt verba dei dicentis cum ſit ſte in voluens ſmonibus imperitis iob xxxv. ca. Involuit enī helm ſuas in quia ſuas q; ꝓpius iob asserebat in alia vita esse veā ꝓmiā et ꝑtitionē. Involuebat enī ſua adinuentiones q; ꝓpius iob condepnatū q; dicit sententie nō consonit ad ꝓpte vt dr̄i est. Quid aut dicis de ꝓpositoribus hebreorū asserentibus q; helm obtinuit victoriam in hmoi disceptatōe verū est et ratioi consonū nā ꝓpositores hebreorum ꝓpie sc̄i pharizei sicut et helm vt dr̄i est ſ; asserebāt eoꝝ in verificando oppoſ helm est falsū sicut et falsē condempnauerūt iob de hereſi vt iam ſ; dr̄i est. Nec ex hoc q; iob non respondit helm et tꝝ respondit alijs tribus ſim debet argumentum ad hoc q; iob fuit gelusus ab ꝓpo helm posset enī ad hoc tripharitio assignari. Quarū ꝓma est quia ſi ſtatutus fuerit dicta helm manifeſte ꝓpter eos q; fuit locutus ex arrogantia intendendendo principaliter vilipensionem ꝓpius iob dicebat enī illi tres et duo alii te sapientiam iob xxxij. ca. xxxiij. dicebat iob aut ſtulte loquutus es et ſic multis locutus est iob ꝓ helm nolunt respondere ſequēs ſapientē consiliū ꝓuerbi. Ne respondeas ſtulto ꝛ ſtulticiā ſuam ne efficiaris ei ſibi. Alius vero ſapiens dixit qui non ſic ex arrogantia videbat loqui iob respondit ut ꝓpter error patefieret ſequendo consiliū ſapientis predicti ca. respondē ſtulto ſtulticiā ſuam ne ſibi ſapiens videatur videatur. Ja ratio ē. Nam helm in tꝝ hoc actus est ꝑ ſuppbiam q; correctionem iob non desiderabat ſ; eius maiorem ruinā appetebat vñ in xxxv. ca. ſup dicto dicebat helm ꝓpi deo pater mi probetur iob vsq; ad finem in quibus verbis patet rōne q; ponitur helm petebat ads q; nō desisteret a flagellare ꝓpius iob in ꝓnti vita est ex q; in alia vita ducitur ad etnam condempnacōē quod est valde in humanū et enagua clarē ꝓcedit hic glo. hic dicit q; asperitas ſuppbie vsq; ad maledicendū se extendit helm rōn iob dei ſcrutat. Ergo talia loquēs nō vr dignū nichil. Ja vero nichil est nā verba helm nō ſolū ex arrogantia ſ; eius ex nīa ꝓcesserūt ex quā cū helm ꝓpius ꝓpalū fuit ꝓpositus ad loquendū vñ in ca. xxxiij. ex ꝓpresse dr̄i q; ꝓ laudabiliter iob absumit a correptione ꝓpius helm intendens ne loci dare ſuꝑbie illud ecc. viij. ne lucteris cū homine lingvato et ne ſtruas ligna ignis illius lingua. ꝓssunt intelligi verba ſ; ꝓte allegata. Cuius est iste dubitans ſmas q; ne

d. discipulus Video q; dicis helm ꝓpe. tu ex ꝓpositis ſ; adhuc vellem doceri de hoc quod ꝓpius ſmonibus imperitis intelligeꝝ. Igitur vellem q; ꝓpius ſermones imperiti inter dicta helm de quibus ista verba ꝓpe sunt verificari. ſermones imperiti inueniuntur dicit enī helm in ca. xxxiij. Quia het operi et dem

a3 magister. Inter verba helm. tribus viribus per singulos. Cui est ſtemo manifeſte imperitus ex pmi

ab hebreis cōiter q̄ tribus vicibus tantū ꝺ̄ceptū ei⁹ peccatores ad pniam ꝫ non amplius. Nā si
quarto rēdinat non recipitur ꝫ rēspuatur ad gehennam quod est plin ꝫm rocin suū storicū ⁊ ꝫm hystorias
vetes ⁊ta- peccauit cū dauid prio in adulterio bersabee 2o in homicidio vrie 3o in fractione iuramēti sedi
ionathe q̄ in mādato papili ⁊ ꝫm quosdam peccauit in morte sacerdotū nobe ⁊ tȝ dauid q̄uis⁹
inter scas vn̄ scriptus dei post mortem in multis locis sacre scripture vocatur vnde nīa est dicē q̄
penituit de oībus ⁊ sic predicta verba helm ꝫm exposicōm ḡcōm hebreoꝝ q̄ est inter eos odior ꝫ ꝑba
ierūt cuiq; alīqm cōiū vt ita mor. gerentiū que predicta verba exposuerūt de rebellione dauid assen-
tes q̄uis vnus horis post eius ꝺ̄cessū a corpore ita n̄ fuit tempus alterius horis dicit ter. fieri q̄ē impe-
rite deus non scīt ꝫm veritatem fidei scīe ꝫm nālem racōm vt pōt intuenti ⁊hīa predicta verba ab ex
posteribus nīis intelligantur ad īstruendū q̄ deus monet predictos ad pniam tociēs quotiens medi
tuerit expedire. Vtendo nīo tempe detēto pro meo meritō hoc tamen non sanant verba eius ⁊ridi
magis ſtriendū est ex posteriores hebreoꝝ non errasse intellegendo illa ꝫm exposicōm hebreoꝝ qui de secta
pharisayca erant sicut ipse helm vt deus est quā ꝫm ineptarum mōꝝ quę verba sua soluerunt ⁊ducē ad ne-
cū intellectū imperite fuit locutus in condempnacōe ipsius job asserens q̄ nullus in hac vita flagellat⁹ mīs
ptet. ꝓpriam culpam quod est erronee deum vt ꝑ deum est vnde helm tam ex dictis suis principalibus
quam ex circūstantijs eōrū pharisaicis iudicandus e. Capitulū Vndecimū
Do multos posse haberi q̄ sicut tres amici job erant de secta sadduceoꝝ vt deus est Sic helm cui pharisey Dīscipulus
cta in suis opinionibus quam in rendicibus eius de opinionibus eōm pōt per sermones imperitos de quibꝫ
catur ꝑ deus est de rendicibus vero pōt ex hoc nā nec job nec tres amici sui legūtur genealogiza
i in hoc⁹ ystam ipse qui ab illi ꝫm a regionibus suis ꝺ̄nominan⁹ hūs job de terra hus ciphat thema
ites baldach suites sophar naamites helm vero no ꝫm ḡnatur a regione cui dic⁹ buzites ꝑ ex
inpon⁹ ibi nomen patris cui dicitur helm filius barachiel ꝫm⁹ ⁊ nomē ḡnatoris cui dic⁹ de cognā-
one tam quod nec ꝑba⁹ alteri inquo helm assidetur pharisei qui gloriabant⁹ de homitate pauc⁹ tm
sueti quibus dicebatur ego⁹ in⁹ cū. Ne videtis mira vos dicēt patrem habem⁹ Abraham ꝺ̄m phari-
ei consueuerit mira natura de se q̄ ceteros ꝑnebant vt pōt hic ꝺ̄cit cū de ꝑabola ꝓpe magna dic⁹
no honeos ostendebant in templo hūs pharisei⁹ ⁊ alter publicanus ⁊c quā arrogantia ꝑ pharisey
tm helm scribis e qui tam job quā eius aduersarios ꝑnebat vt pōt ex suis dictis cū ꝓpe ⁊
nam helm fuit motus ad quicquid ex passione ne vt pōt ei dic⁹ cū ꝓpe. Fratris e furor helm in
ob ⁊ ⁊ mīca ⁊ in tres amicos eius nimis e ⁊c Super quod verbū glo. vane cū glorie sectatores ꝛ
horibus ꝑsert alios ꝺ̄ ſtatus ſtis alios ꝺ̄ migris meritis reprehendit het mgla helm cui job ꝺ̄
titute ⁊ blasphemia ⁊ sectos ꝺ̄ ignorantia reprehendit ⁊ sic mīa fuit inducit in errorē pharisayco ꝺ̄
co dicebat Gras ago tibi q̄ia non sum sicut ceteri homi ⁊c hic vbi ꝺ̄. Item helm assidens pharisei⁹
chor ex no cognitis job desiderabat sed potius pro eius ruina deū inprecabat dicebat cū helm pater-
n probitus job vsq; ad finem ꝓpe cū. In quibus verbis putabat helm ado ex no despicet ⁊ sla
ellatōe ipius job in pnti vita tertia in alia vsq; ad etnam tondempnatoꝝ vt deus est qd ad magnā
rendelem superbiam pertinet vt in glo ꝺ̄ allegata inquo helm assidens pharisei⁹ qui in suis orā
ibus ⁊ rodicibus alijs nequam orant pro ꝗuersione gentilitatis ꝑ pro eorū finali destructōe ꝺ̄
ubus iam dictis habetur ex opio eorū qui dixerūt ex libri job sint a moyse ꝓpheta ⁊ versibus nā
per penthatheucū quem moyses scripsit tres diuse sententie inuenire pōt prima ex fidelium alia
ram contendentiū in qua vera ex pmia ⁊ pniciones ⁊ in hac vita prosperū ⁊ aduersa ipsis ⁊ impijs
que contingent ⁊ hec sunt ima ipius job alia vero sunt ima sadduceoꝝ qui nullā vitam nisi presen
ntendebant ⁊ prosperā ⁊ aduersa hui⁹ vite no merita ⁊ demerita homi esse asserebant za vero ima
harisęoꝝ qui duas superadictas mixtim habebat vt ꝺ̄ deus est - Capitulum duodecimū -
im rob veritas sua⁹ tenuit in ꝺ̄dictis prout tu asseris ⁊ certa verba dei dictu rob approbant testū cui Dīscipulus
dat Non finxistis in loquio retro sicut homo homini meus job Job vltio ca⁹ ꝛeprehensio ignitur dūa vid⁹
sse quasi ꝓpria in ꝺ̄ctis sufferre eū dn̄ arguisse suam sua⁹ ⁊ reprobasse alios tam trū sectoꝝ qua helm
et videtur sufficere quo quod quidem eoꝝ sectores dicit sch quia q̄m responsionibus dūs q̄m ꝓpheticis ca⁹
ꝓpie ca⁹ cōtinentur traduntur ad imensitate dūe potentie ⁊ sapientie ostendenda vt ex hoc
anifest⁹ q̄ job indistricte seu simule sibi arguit in reprehendo disputatiū eū dc nam hoc noxiū gubernatori
ubium illa cū que alteri⁹ pars disputantiū parte contrarie non requirit vt per alia sibi probet constat

aut q̄ iob concedebat potentiaꝫ dñam & sapientiaꝫ esse tante i mensuratis q̄ ab hoibus nō esset comphensi
bn̄ m tñ vpr̄i postquā iob narrauit multa de mirabilibus nē a deo facte subdit ecce hec ex parte dicta sū
uarū eius & rō vie parua stilla sermonū eius audierimꝰ quis poterit tonitrua magnitudinis eius mi
& quibus patet q̄ iob profitebatur in mensuratem & incomphensibilitatem cōsiliū sapie & p
tentie que manifestis affectibus apparet non ergo requirebat vt de hoc vltrꝰ sibi dicere[tur] Ratio ergo ut in vlc

Magister

Aliquid contra hoc declarandū & intelligendū considerare debes quod in suis predamatoribus mistice adeo pe
Ad hoc quod petis amplius . dicit vt deus ostendat sibi rationem siue affluentie flagellatoꝝ rei ipse c
dixisset se esse iustum vnde iob p̄ tendebat deo iudicia in corrumpenda indirecte Ad quod dr iob i mi
alius locis tendere deus ostendit sibi in hijs capitulis q̄ metrogamo sua predicta esse irrationabilia hoc
hoc sic Constat enim q̄ dña p̄videntia disposuit oīa creata p̄ diuersa mensurā & modū conuenientem
dentem cuilibet rei equitate & diuersitatem vt exemplificat primo de terra q̄ habitatiua hoīs tui loquela[tur] de
tali de quo dicit vbi erat quo pondera fundamenta terre &c. q.d. Illa q̄ pertinet ad equitatem terre & ce
stabilitatem fuerunt p̄ meam prouidentiam fundata & mensurata te non equite nec erat mirū hoīi cui
ad plenū ysphemie Ostendē q̄ sequit̄ Cum me laudarent astra matutina &c mitellig est q.d. p̄ meā p̄uidē
dispositum est vt a principio creationis me laudarent astra matutina & filii dei iubilarent cuncta p̄uidentia
ratio tu plene non scis Scitū quod sequit̄ Cum conclusit hostiā manū &c Et omnis interrogatio quas
ipse iob ponit in p̄dictis capitulis tam de principalibus partibus mundi quā de ceteris rationibus alic
rum adhuc perplexius modū sic intelligende sūt q̄ oīa illa p̄ dñam p̄uidentiā sunt taliter q̄ nisi esse nō
p̄scierat de quibus singularibus humana non sufficeret per singula reddere rationē nisi q̄ oīa predicta &
cuncta fiūt per dñam p̄uidentiam dispositā sic nō & ordine debito huic illud quoddam de sapia dñi
ultingit a fine vsq̄ ad finem scribere & disponit oīa suauiter Sapie vij. ca. Ecclesiastici sapiēs q̄ mod
certum ē vt homo quērat adeo rationē sue prouidentie terra singulares psonas seu actus humanos
vt iob petebat vt dictū est firmiter tenendū est q̄ si sapiā seu p̄videntiā dñi oīa suauiter dispon
lig a nobis quibus rationes sic incomprehensibiles sicut cetera terrena actus humanos tredendi est sic p̄videntiā
dñam esse iustam & rationabile quamuis a nobis cetera rationes non comphendam huic illud apli
titudo sapiēie & scie dei quā incomphensibilia sūt iudicia eius & inuestigabiles vie eius Vn̄ in repositō
dña concludit quodda⁹ finem & principale totius materie questionis in hoc iob sic q̄ totus actus hu
nos non semper est causa particularis querenda eo modo quo iob videbat petere Ca^m determinatio

Discipulus

Si tota humana machina sapientissime structuram manifeste reperit q̄ ea hor q̄ mala temporalia a
cuenerunt similiter argumentū efficaciꝰ q̄ ille cui talia cuenisse est a deo elongatus seu derelictus legi
cum dicit vpr̄i ca^o de populo israhelitico q̄ ea mala q̄ ei aduenerunt debuisse arguere seu intelligi
q̄ deus non erat in eo seu cū eo vn̄ de eo ibidem dicit sta vt dicit in illa die vere q̄ non ē deus
tum Inuenit me hec mala Subdit ibidem vpr̄i ca^o deus redarguens illos qui ea mala tempo
libus sibi cuenientibus nō intelligebat hec euenisse ea penitus dine institie p̄dixit beatus propheta
& intelligent &c & sequit̄ cuius p̄sequi⁹ mille & duo fugarent decem milia misit deus benedict ea
& deus conduxit eos Ex quibus & multis scripturis claret habetur q̄ ea mala temporalibus q̄ homi
nibus inferuntur seu contingut arguendi est efficaciter q̄ hec p̄uenit ea diuina institia pruente tamen p
quod vt fuerit manifeste pro opione trium amicorum iob & eciam helihu .

Magister

In hac materia diligendū est quod beatus thomas in p̄ma 2e q. primo historicas de test scripturis s
ceteris claret patet q̄ eorum status illius populi semper sub lege in q̄ peccantibus fuit quia diu lege ob
nabant & statim dei ira a precepto legis in multas aduersitates incidebant si alicui persone p̄ter
reis erat institutū legis obseruantes malignas aduersitates mitigabant vel q̄ ea erant spiales q
vt per hoc magis ab effectu temporalium attraherentur eorum mentes Quibus reddere[tur] aut q̄ tales
legis ceptū implentes eorum cernerent habebant in temporalibus desiderio & a deo elongatu deputabat vsq̄
ipse ca^o labijs me honorant cor aut eorum longe est a me hec ille vn̄ auctor p te alle[gatur] de statu
populi israhelitici loquit Inhystoria aut iob & ipse huic helihu qui ea tribulationibus ipsi iob euenie
bus ipsum esse minus arguebant errantem se habuerit Nam hoc debuisset intelligi in meliore
sic q̄ hoc ei contingebat vt ipsius meritus approbata redderet aut sua veritatem huius aduersa ip
euenisse quibus aduersitatibus meritus ipsius iob ea auctа sint & adeo approbata sint ea sup

2a pars dis. vi. ma. ff.

patret tm hmoi approbatio seu epbatio ep̃ideretur. manifestare. cum apud eos qui aliū vitā nō credunt
fieri sadiret. t infideles. Ideo legitur. Job vltio. cō. Et addidit quoq; dns sua. quicq; fuerat Job duplicia.

In primo. cō. ostendi. q; pena indebitorum
ppm̃ negligentiā. t offendentiū in eos. seq̃
bus grauior est. cum in hac vita quā
pena sodomitarū. t dathan. t abyron qui
subito conspicientes. ꝓ. t. q; eorū domino in hoc seculo fecerūt. in vltimo iudicio.

Obstructo vi. de structura scripturarū restat ea q̃ indebite in sua
principia. p fidei post mortem. q; primarie existentibus enu
merat. t alijs adhoc pertinentibus. t primo quatuordecim cā.

In cō. 2o. ostenditur. q; tres conditiones omnino habent. nō in peccato negationis. t offensionis. q; p quo
peccato nidei in hac ciuitate existit. Secunda. q; predicte tres conditiones omnino in peccato negationis
In tertio cō. ostenditur. q; nō sic. per ignoā. t offensionis. sicut hoc fundatum. in animabus sanctis. t ibi
dem ostendē. q; nidei per eorū culpam contrariū mentis meruerunt. vera. q; eorū quę erant sibi ne
cessaria. ad salutem. quę quidem operatio spūs. ignorantia. nō operatur eos. t potius aggrauat.
In cō. 3o. datur intro. quare. primi. sic nidei in ciuitate babilonica existentes. non legum. meruisse
operatoq; meritis sicut. t sequi. sic existentes in hac ciuitate. Templo. q; ciuitati operatoq; meritis impedi
In cō. 4o. ostenditur. q; pro peccato pessimi ypocrisis nidei. tpe. Christi. omnino. vsq; ad. ipsius testimo.
In cō. 5i. ostendi. q; hec ypocrisis simplicit̃ cōsiderata. non sit de q; omissimis. peccatis ypocrisis. t pharisayci
quia. ꝓprijs multiplicit̃. increpat. grauissimū primo est quod ex quibus retroactis considerat̃.
In cō. 6o. ostendi. q; centuate pharisayci. nidei. negatio. dñe. p. videntes. magis culpabiles. quia. in alijs
qm̃ peccatis sua publicant. sicut sodomite. t in eodem ostendi. q; ex hmoi pharisayci ypocrisis nephas dei
deus christi magnū bonū. sc. generis. ilicitatis. t vtriusq; fundatum. nequadam quidē vsq; de q; hic agi.
In cō. 7o. ostendi. q; pharisei triplicit̃. meruerunt operatoq; meritis sicut. t trephrem veritate. p. suam
nephandam ypocrisim. eorū. peccati. Secundo. deo. in hoc cō. ephraim. t ibidem declarat̃. verba vsq; ad hoc. per
timenda. sc. non dicit. t peribit. sapia. a. sapientibus. eius. quod. hic. t. multiplicit̃. de. pharisei. t eorū. sc.
pharisaicis. intelligendum. est. t ibidem declarat̃. q; hoc non est contra. determinata. supra. de. pharisei
super cathedram. moysi. sederunt. scribe. t. pharisei. quodq; dixerit. vobis. seruate.
In cō. 8o. q; declaratur. tertius modus operationis. pharisayce. q; in. consistit. in hoc. q; alios. ꝓhibent. a. bo
nis. t assertionibus. ab. aut. eisdem. abstendendo. ne.
In cō. 9o. ostenditur. q; multa. de. inuentionibus. seu. assertionibus. pharisaicis. quas. ipi. inuentores. seu. a
sertores. minime. intelligut. q; nobis. proficiut. ad. eruditionem. t. q; in. istis. ꝓ. eos. assignatis. ad. sa
lutem. redemptoq; aliqua. remanserit. ad. honorem. fidei. catholice. ꝓmulgā.
In cō. 10i. ostendi. q; aliqua. verissima. certa. eorū. redemptoq; assumpta. quātumcunq; ipi. met. nō. intelligut. t. q;
per. ypocrisim. sunt. per. ysayam. pharisayca. de. q; ysayas. ypocrisim. compendiose. tradi. in. evangelio
In cō. 11o. ostenditur. q; certus. sic.
In cō. 12o. ostenditur. q; ex. hac. certitudine. q; pharisayce. milla. penitentia. gratia. fidelibus. dei. ne. de
fidentibus. israhelitarū. nam. impotissimus. tribus. eorū. sit. in. eterno. quorum. membra. ꝓprius. sint
erit. pius. in. eterna. in. manu. assumpta. sit. de. stirpe. israhelitica. descendentes. principaliores. fuerunt. t. finis
mundi. totum. genus. israhelitarum. vpo. firmissime. adherebunt.
In cō. 13o. ostendi. quod. de. malis. in. tpe. medio. qm. mat. primi. aduentu. ꝓ. t. eius. sanctissimum. sanguinem
sanctificandum. est. t ibidem. hmoi. tractatus. in. laude. dni. finitur.

Capitulum primum

Verum est. quod. sanctus. thomas. doctor. in. loco. ꝓlegato. sancta. scriptura. septuaginta. interpretum. testimonia. q; populus. indu
tus. diuinam. legem. sub. qua. erat. diligenter. obseruabat. in. tranquilla. statu. vivebat. ni. aut. ab. hmoi. obseruā
tia. declinabat. t. magnas. aduersitates. metuebat. ꝓ. quo. hoc. omnino. in. quedā. non. modica. admixtio
nalis. est. dubio. cum. q; populus. ille. malorum. valde. grauiora. perrant. blasphemando. t. renuntiando. deo
qua si. quecunq; alia. peccata. quantumcunq; essent. extra. blasphemia. dei. dicit. cum. glosa. ysa. xl. viij. Omne. peccatum
blasphemie. comparatū. leuius. est. nisi. chore. et. dathan. t. abiron. eorū. synagoga. ꝓpter. hoc. q; grauiora
ac sacerdotio. aaron. t. ꝓpositum. moysi. destenderunt. in. seruo. vinctus. heu. dñe. re. sic. q; nichil. ex
manasset. sit. de. participantibus. in. eorū. crimine. quato. magis. debuissent. subito. a. terra. delen
ri. nō. solū. ꝓpm̃. verū. dei. t. hominem. cōtinuerunt. cum. in. magnis. opprobriis. t. blasphemijs. cru
cifixerunt. magna. ergo. admiratione. digna. est. quod. tanto. tempore. tollerant. pdcm̃. primi. ꝓ. incepta.

Discipulis

blr̄ mans est quam petri dathan & abiron quos tam sceleriter ab hac vita deus repulit ꝑsertim cum
hac pernitiē ymmo & pertinaciter ab oībus & singulis submissa deitate indevota existentibꝫ ymmō milla
cū talis est qm predicta pcta m dñi ymmola non approbet ymo singuli tam indictis quā mistēris suis p
dicta peccata approbant laudant & gmendant sint nr̄is rodrīcis talia dicis quā alijs quibuscūq
hoc manifeste reperitur cuius allegatio omittitur tamen ad eruendā prolixitatem tuā ab ipsis ymmō

Verum est q̄ confessores xpi ꝑsertim illi qui cum confessi sunt ut pnūpes maioris nīq̄ alīq | gredi
ignorantia sint non ty eos potest excusare cū esset affectata ut mā ꝑte q̄ volūtā nec certa fuit ignoratia
excusat maiores depopulo ꝑsertim eos qui post resurrectionē xpi & discipulorū pdicatōē p quā maior
seu propria pars mūdi ad fidē xpi q̄ testimonia scripturarū & miraculorū evidentia conuersa est quo no
obstāt adhuc pertinaciter multi nequissima ꝓfidia ꝓfecerūt se excusando p falsas interpretationes scripturā
rū quibus minuitur negatio xpi ut prima parte hui⁹ tractatus multiplicat est scelestissima talis ex
cusatio est rursus tactus aggravans quodlibet peccatū ut habetur nigro sup illud ꝑb. Nolite equitare
malis eorum bestiā Item aggrauat hoc blasphema per contemptum horridum quod est grauissimū
peccatum inter ea q̄ gmittūtur in proximū ut simplicit̄ intendendū est q̄ petri attendendo ad xpi
scripturarum scīr & consentiendo seu approbando illud postea grauissime fuit & simplic̄ grauissime
ut & ei debetur grauissima pena qua deus xpo tali sibi monstrato debite erit plagatus modus
Quae quidem pena hic patet grauissima credendum est eis esse reputatum ad petri secutu⁹ pre
ymmo ipse accepit primum vel penam sibi operum exigentia Sed considerandum est q̄ certa mihi
pcta non redimuntur sine pena nisi forte ymmo ad gloriosa pcta ad certe virtutes & simpli
cium confessionem - quomodo mihi pcta scripturarum petri punientur gloriosa ad sui peccatū com
Clarius ut ibi ostendas - parte concessum est q̄ illud peccatū est simplicit̄ grauissimū & tū videmus q̄
illi qui fuerunt tempore diluvij & sodomite & chore repentina plaga fuerunt confecti quod patuit
ad grauitatem pene ipsi vero adhuc vixit mihi ymmo - & approbatis non sit punita repentino modo

Ego hoc q̄ isti sic occidens xpi & eorū sequaces sint rei sicut legitur de illis quos allegas no sequi
q̄ leuis punitur quam spiritualis diuturna cui diuitie penarū sepe efficit maiorē gravitatem pe
ne sint & momentanea pene diuitis ad levitatem pene vidētur quedā⁹ pertinē vñ de hac q̄dā mate
ria de compassione pene indeorū ad penam Sodomitarū tractatū mihi a me legisti & maior effectus est nobis
hic populi mei quam peccatū Sodomorū que subuersa est in momento & nō reperit in ea manus Sapo
pitz q̄ longa diuturnitas pene indeorū reddit eā gravioren seu magis odibilem quā pena Sodomi
tū momentanea - pena eorum si sit grauissima mihi ꝓbibilior tamen forte est quam aliqua mo

Video q̄ momentanea - pena non ita grauis ꝓ sit nulle longe seu diuturna vñ & ꝓbabile Sodomita q
nichil est semel cadere quam imprudē ꝓcidere sed velim scīr quomodo hinc pene diuturnitas magis re
datur ut ibi virtutem certe promptu asseruis seu ymmo omissionem inter approbari non subito pericu
Considerare debes q̄ indei xpm crucifixerunt - de hoc secundo sicut illi de diluvio & Sodomite & illi qui fuerū
misericordie chore hic eni sit grauius quam illi peccauerunt hoc redit ty ut virtutem certe multiplicet
primo ut eo ex temporis successione aliqm ad pedestrem salvarent per quos certa mihi gemet
et merito angeri put ex historijs autenticis haberi potest forte aliquid de hoc ꝓfundius tangetur
2o ut testimonia fidei quem veteri lege contemnentur ring tractus ab eo confirmatur certa habet ab e
sunt eni indei promptiores ut dicit quedā glo bibliotece mee & bauli rodrici mei a quibus rodrigus scien
scripture testimonij accipitur tanto fiduciabilius quanto nobis fidei testimonia optimi audiuntur
sanctum ꝓ redit in utilitatem certe diuitie populi indeorum in vñ statu futuris seu misericordie mysteria vñ
sanguinis q̄ mei ex magis nichil eo q̄ mundanis temporibus & locis eorum delectio & ob probrum aliquo
quod nō sic ostenderet si in breui tempore & loco in aliquibus regionibus conspecti fuissent & de hoc ꝓ
intelligitur illud ꝓb. Ne obliuiscaris eos ne q̄ obliuiscetur populus mei sine populus dei obliuiscatur
misericordie dñe ut presentis occasionem q̄ eni sicuterius fuissent confecti sicut Sodomite & adhuc & alii
cito possit hec vita crudi obliuioni sicut multa q̄ temporibus retroactis stringere tam nō sit in memoria
hominū ut certa ꝓ quasi subdubio narrata ꝓ videntes eos cotidie affligi & supplicia in pena sceleris omissio
xpi non possit ista obliuioni tradi nec de ea dubitari sensus eni visus certior est auditu & certi sensi
sunt in primo methaꝝ

Scripturas sanctas scrutanti satis constare debet quod deus quos non statuit quos simul peccatores & dimittere vita per penas eos afflixit vt ex hoc fortitudo dei & eius misericordia prohemis ostenda[tur] legi[tur] enim de eo quod fecisse pharaonem qm dimittere populi de dimissione populi dei resistebat minas extendens manu mea percussem te & populum tuum peste ita vt pereres de terra quod nisi tu posses te vt ostenda mihi fortitudinem meam & narretur nomen meum in omni terra Ecce quo patet quod multitudo plagarum quas deus egiptis misit non fuit propter hoc quod deus non potuisset eos consumere per vnam plagam tm Sed ideo vt fortitudo dei eis diuersis ostenderet sicut verisimile contingit in proposito & adhuc vellem dicere quod dicendum est mihi ideo quod expectationem presentem in qua sanctorum diuisit eos aduersitates propter peccata ostensionis quo & propter peccata plurium presertim antiquorum vt puta propter peccatum vituli in deserto fabricati tm per ea super illud verbum ego deus tuus fortis zelotypus visitans hos peccatum eorum dicit quod in omnibus oppressionibus seu aduersitatibus que populo israhelitico in diuersis locis & temporibus contingunt peccatum vituli de quo ibi ad huius agitur a deo primo dicitur quod propter peccata quod in templo primo fuerunt perpetrata quod fuerunt magna & multa ipa puniuntur in hac captiuitate Vellem ego quod sibi est alicuius ratio seu auctoritas auctentica ex qua ostendi posset quod captiuitas indecoris & eorum ignominiosa de certo meum me sibi eos in plagis propter peccatum omissionis quo vt tu asseris licet eam hanc assertionem tuam credo esse veram vellem tamen adhuc habere aliquod certius seu amplius fundamentum. Capitulum xm

Si diligenter scripturas sanctas & alias apud hebreos autenticas scriptas fuerit certe reperies quod in peccato pro quo iudei in hac captiuitate tua oportuit contineri primo est quod hoc peccatum fuit valde grauius quia illud pro quo afflicti seu detenti fuerunt in captiuitate babilonica quod patet ex hoc nam sicut pena eorum captiuitatis valde longior & immanitate quia illa vt ex massethi sic ait ex est triginta ducentorum illa in captiuitate cum babilonia regnante tm Nabuchodonosor duraturi vt habet ibidem Ioachim rex iude honoratus fuit & in sede regali cum aliis regibus honorifice positus per regem babilonie vt habet iiii° regum vltimo Sabbatum & alia opera quod in honore fuerunt constituta vt habetur ibidem hec primo & 2° Esdre in illa captiuitate non legimus iudei fuisse venditi in exilium pro nec erat in magna multitudine interfecti In hac vero captiuitate eorum non legimus fuisse in honore notabili constitutum quod damno vt terni seu electi vbi ipsi tractantur & de eis magna multitudo in destructione ihrusalem periit interfecti & inter destructione ciuitatis que dicit bubach vbi innumerabilis multitudo eorum sub quodam filio messia quem sibi impositum fecerunt nouo bartoglai quorum magna multitudo eorum bannita fuit vt ista Iargius tradunt a Iosepho in libro de iudayco bello & in talmud in hac quod dicit quod in captiuitate babilonica inter eos fuerunt multi, sapientes quidam eorum patres fuerunt in ipsa captiuitate quos de parte dei increpabant de peccatis preteritis & exhortabantur ad bonum primo filios de spe redemptionis & salutis consolabantur vt patet de ieremia & ezechiele in eorum sapientia quidem vero sapientes fuerunt inter eos iam spe finis captiuitatis & principio reductionis vt patet de daniele & esdra & zacharia & aggeo & huiusmodi ex quo dei gratia in eis manifestabatur eo quod deus adhuc habebat eos in memoria populum suum In hac vero captiuitate nullum aliquis sapiens inuenit sicut illud patet iam sed est sapiens & nos non rogo noscet amplius quod est magnum signum reprobationis nostri adeo & quod eos iam deliquit tanquam non populum suum & quibus & multis aliis signis manifeste habetur quod in hac captiuitate sit grauius punita & deo elongata quia fecerunt in babilonica captiuitate quo non consequenter concludi veritas primi supposita quod peccatum eorum pro quo eis euenit valde grauius est quia illud pro quo in captiuitate babilonica fuerunt quia patet ex hoc quia sicut mensura delicti erit plagarum modus datur ex hoc Ezechielis vero quod oportuit contingere in hoc peccato est quod sic hoc omnibus in hac captiuitate vbique terrarum existentibus ita quod nullo omisso quasi consentiendo participent faciendo vel consentiendo seu approbando & hoc a tempore quo ista captiuitas incepit vsque nunc quod sic patet Non dicet peccatum vituli in oreb fabricati vel aliud tale quod tunc nullo modo hodierni non participant presumptionem assensum vel approbationem cum maiestate contra sanctam scripturam auctoritatem ex qua habet quod deus reddat iniquitates patrum filiis ac nepotibus in tertiam & quartam generationem ex hoc & exemplis 18° ca° & in aliis locis sicut quam auctoritatem & alias similes habet quod non obstante se extendit misericordia diuina in puniendo patres peccatis in hac vita usque ad quartam generationem tm rarissime Nam filii & nepotes plures inueniuntur imitatores patrum sceleris Vel in traditione ioldaw ysaiae illud verbum visitans iniquitates & quartam generationem dicit quod hoc est ex filii scripturam opera patrum constat aut

3 Distinctio

q̄ hoc non habet locū in peccato vituli quod cōm detestā ab oībus indeis hodiernis & sicut ostensū fuerat
p̄tuperis in gmittendo illud pctm̄ quia non dū erant in veterē mām sicut p̄cipiunt cōmittendo vel approbando
illud vt est manifestū cū contra dīnam misticā esset qui sic peccauit cū tā ex. sā. & alij hoc videā
fingerē vt apparent hmōi captiuitati pctm̄ ydolatrie quod est d' maioribus quod tñ non ita locū vt dictū est Tertiū
vero q̄ in peccato hmōi captiuitatis oportz cōmittē est q̄ hoc pctm̄ est eis adhuc ignotū ita cōm habet & posse in
his talibus dicit q̄ dīna magnifica vbi quidē ratio quare pmissis ita existentibus in captiuitate babilonica
sint tāta captiuitatis reuelatus vt patz Jere. xxv. cm. vbi dicitur Postquā completi fuerint in babilone
lxx. ānis visitabo vos &c. Et ita posteris q̄ existentibus mihi captiuitate ita redemptoris ab hac captiuita
te non sint nec est eis reuelatus ad quod respondetur ibidem sicut pmissis sic in captiuitate babilonica exi
tantibus quibus pctm̄ sue captiuitatis sint reuelati tñ certus reuelatus sint & posteris sic existen in hac
captiuitate quibus pctm̄ sue captiuitatis no est reuelatū sibi nec tñ sue captiuitatis reuelatus sint & ubi
Quoquā ante eos antecedat habes intentū sic q̄ peccatū pro quo in hac captiuitate existunt
non est reuelatū eis & est eis occultum seu ignotū quod sint terrenū p̄sipoi. Quibus bene ro
ratis concluditur intentū sic q̄ peccatū q̄ pro quo indei in hac captiuitate existūt q̄re est illud sic blasphe
mia dei cū eis occisio quod sic patz Nam dicto peccato ꝑde grauiant tria p̄supposita supradicta et
nulla alterā quod rationabile possit assignari applicā cōm hmōi peccato pmō p̄supposito nā blas
phemia dei in se sua & cū tanto scelere & enormitate q̄missa vsq; ad aptos q̄uisq; occisionem
turpissimā & grauissimā grauior & quam ydolatria q̄ sit de grauissimis peccatorū no tñ in se nā
dei q̄mittē de directo vnde nec ydolatria eq̄parari debet blasphemie q̄pi in gravitate q̄m cōm
personā regis q̄mittit offensam p̄sertim cū blasphemando & turpiter omittendo crimino sius ei offen
dit q̄ia q̄i alīm regem sibi p̄ter ip̄m regē imponit vel q̄ia ille q̄i dominū sibi regē negat &
nō q̄mittendo in suam personā aliaq; offensam cū cū pcō p̄morū q̄ declarat in mīq; negat & alīq
loco fuerit ydolatria adultrat homicidia q̄ tñ grauia nō tñ ita tante grauitatis sicut pmō supdicta
que in persona vpi veri dei fuerit q̄missa stq̄m q̄ hoc peccatū grauius est q̄ia pctā q̄ inter plos
q̄ indeis fuerit q̄missa 2m vero p̄supposito quod omittē debet in peccato est q̄ tale pctm̄ sit coē
oībus in hac captiuitate vbiq; terrarū existentibus & quod ita grauit hmōi peccatū sic de blasphe
& de occisione vpi patet cū indei q̄ post destructionē 2i templi fuerit nō inuenerit in blasphe
mia q̄ & cū occisione omnis tñ q̄uisq; sit sibi hebrayca p̄fidia ostenderit approbat & laudat
scelera alīq; peccata que q̄missa fuerit p̄ suos p̄decessores mp̄sona q̄ vt sic p̄ omnia magis e
q̄ grauiant mihor q̄ occisores q̄ sim veram misticā legē cū omittendo hoc pctm̄ in h. de Indiebus
& de nīphis & messia sic dicit nisi finem templi 2i Nazarenus ille iactauit se esse messiā & di
scipulos & magros sui fecerit de eo seu meū quod debebat fieri hec ille Et est vox sinagoge cor
pus est status nostri cruciatus notitiaq; eorū habenti Zm vero quod in hmōi peccato pro quo indei
hac captiuitate existit omittē habet scitiz q̄ tale peccatū sit eis ignotum ꝑ ita applicatum peccato
blasphemie & occisionis q̄pi quod sic patet nam q̄pi non reputant q̄ hoc sint peccata imo ipi
credunt se obsequium p̄stare deo ei estimāt q̄ sim iustitiam legis q̄uis finissent suis mortis vt
tum p̄ deū est Cum aut̄ mihi alteri p̄dictorum predicta tua grauant simul nisi tu peccato
predicto sic blasphemie q̄ tñ scipsi q̄ istud sit pctm̄ pro quo solo in hac captiuitate existit
supplum patet quam mihi peccatū dari posset quod grauius sit quod blasphemet dei nec ipsum
pro blasphemie rotenint vt est manifestū nec etiaz aliud pctm̄ magno omis grauat Nā si aliq
eorū peccant in homicidio vel adultrio & furtis & hmōi mendaciis & hmōi nō tñ omis p
manifestū est Dīne non omis peccant in aliquo q̄ sim omis estimetur mistice & meritorie sicut
peccatum supradictū sic blasphemie q̄ dicte Et quibus recte ꝑsideratis habetur quod quicq; istius
q̄ peccatū supradictū est causa ꝑpria sue captiuitatis per modū demeriti • Capitulū 3m

Et peccatū hmōi captiuitatis babilonici grauius sit quam peccatū seu peccata q̄ quibus fuerit
babilonica captiuitate rationabile est prout tu primo p̄supponis q̄ certa scripturales scrutando
que reperientur auctes que hmōi consonant veritati bñ sic bñ bñ cū de eis dicit Non audiet
me nec michi nocuerit aurem suam & mduruerit cor meum & pessimis operatis sic quia pctā eorū
quod ꝑpē verificatur de occisoribus q̄pi & eorū sequacibus vbicūq; vbi dicit Christus illud re
mit q̄pōm cū q̄pletis mensura patrū vestrorū patres eorū ꝑphetas occiderunt iste vero dimi

parb dñs vi. m^m z^m

aurum 2m) vero quod ppiyamus sz q pertatu per quod mdei mhatraptitate exprsut est roe oibus
eadem raptitate exprentibus etiam habet aliquas auctes que hmr rosmat veritati hy sc̄ ih^o
land bulteus meū mdino rontendere Omīs em vos dchqnistis me seu pnarentū esse nec quod
ne de hor pertato mtelligi debet sm quod quasi m mdino videntur nim deo rontendē em rondepnd
blasphemando thmoi nupio etiaj omīs dei dchmpnit dd 2m) ppiyo) tm nqno sz estendat q
moi pertatu est eis ignotu his hor hy nrarem auctem apud eos antetuā mu pcptus velle tum
hor haberi dnm sūre auctē fidimentum · inter alias plagas q a deo mpligende erat popu-
re scriptuas structuras fuerit sanis reperies q · lo mdustro bna erat prpna sz ignorantia seu
ctentia eorū que sibi ad salutem per dnas revelatoes ypherie insinuabā hy vsq; vi^m post
na deus revelauit yphē sima fidei msteria sz misericors sce trinitatis vore psaphata terclamando
nus sanctus sanctus fil'q dne virtutum sub nrgendo dnm deus sabaoth m singulari q̄nter ibidem tm
ndo msterium sce mamatoris nim sanctus sabaoth plena est omis terra gloria eius q̄ ypie mpletu fuit
plentud nre dmtatis m ppo habitantem de quo m ps Veritas de terra orta est q vsq; ad
ū dperiatur terra q germet salvatorem q aut her plentudo gratie esset m hnam nā stans d'
nstrū ephor q appmo illa fuit m effigie hoīs sedentis per quod signifirab atur q deus assumpturus
sset formam hnanam vbi attende q in eadem serie vt ostendat q her msteria ad salutem hnam
neneris pertinēt his populo per veros yphetas pponūtur mdustro ipi hy pro maiori parte pdicta
ra msteria nequaq; mtelligent seu credent pter quod ibidem sepi^o vide q dicit populo hmr
ndite audientes q nolite mtelligere q videte visionem q nolite cognoscere q vt ostenderet q m rede
ns suprad ictis non sistebat salus eorū statim subdit exterra ros populi hmy q aures eius aggrava q
culos eius claude ne forte videat oculis q̄m auribus suis audiat et m corde suo mtelligat q re
vertatur q sanet eum Ex quā aute manifeste habet deo vm est q ros hmy populi debebat esse
pteritum subdit aures grauate q omni clausis et vt non mtelligent seu credat pdicta msteria
d salutem hnanam pertinēt Qm est q si forte hor mtelligem seu credent q gustarent statim esset
lum quod yphe respondet tertio pmisso · mpredicta visione ysa· mdustro his em Judei trima
Claret m oppositio predicta de msteriis fidei · iteratis hmy droris suis ad maiore oppsitos Distinctus
ntatis dine exponat allegates quedā q credut esse salia vt mdicatur se yph^o Terra tra tra
ndi verbū dmy hor his non valet sm quosdā trina iteratio hmi) terminū tutre referenda ad triplicē
stinctionem terre nre loquebatur erat em triplicata nra vna pars dicebatur terra Judee alia
ilee alia vero transiordanis vt habetur m ho qm dns tripartitam Et de istis tribus pnijs
ubus terra promissionis dm idebatur fit oppsita mentio m evam^o magistro xpi sint cū precipue
galilea hūt pmo m^o apostolus est angelus gabriel m ciuitate galilee ad quā fuit missus m Judea ad
m^o Cum nathus esset yhesus m bethlehem inde sunt baptizatus transiordanē ubi erat joh bapt
mis Jo· pdo m^o q de istis tribus p omnis mtelligā est trina iteratio terre· per semetipsum antedicta Salu-
randū est de hor q legitur de vij ciuitatibus Templū dmy templi dmy templi dmy est Christ em tephi spi-
monis principalis baptistū sz m sui storum q sui q matrum sacerdotū hi ephus mittitur se ma
s habetur q tribus trina iteratio distinctionē insimet quam confirmatoz Tu q hy loquebā
trel tantis scripturis quib; vtere^z tuh iteratōe ad fortificandū sententiam q hmoi non tū ephor est
habenda q̄ additanda ouid oio sibi q̄ de deo agit^z aliam in deo simile periculosū est multiplicare
ny ponē non amittere creaturis sz de hor q̄ dn^z ceteram ros populi hmy sz hi non modicū admi
tendū hi em q verba illa senat q deus propt^z vt ros populi hmy ceteraret^z q aggraua retin-
ns aures q quod est ingeniem Cum adeo de dnō proceda tanta bona tō amittala-
Jeire debes q hmoi exteratio seu obdmratio q̄mhor boro q malis sibi habet^z mscripturis Ysa. xpi. pter.
on est mtelligēda tanq̄ adeo directe cōmissa sed potius ex defectu liberi arbitrij hnam Non
omo q̄n se averterit a deo metur vt deus iuste retrahat gratiam a illo tuq gratie effectus est
mare mtellm q molestiam affectu q̄q̄ndem grā subtracta homo remanet ceratus m intellectu
obdmratus m affectu ex sua, q̄ia malitia non aut ex dna operatōe · deus adhuc videtur q per ta
ret exteratō predicta ex defectu liberi arbitrij hnam procedat vt ni· lem exteratoz exclusiuam Distinctus
ssento illo quo ropm non agnoverunt q legi em Joh xp^o ra· xpm a ponte indeos sicut effectus
on habere eius prin·

Magister — Certus q̃ exp̃nsat a peccato est illa que contingit ex nãli defectu unde phus ethycorũ N
merepat rectũ natũ q̃ magis miseretur. Certus uũ de qua ꝓpheta h̃ Io. nõ ꝙ ꝑvenit ex defectu nãli q̃ ex def
voluntãe cãto ex libero arbitrij infirmitate seu malitia facit talis non excusat q̃ potius aggrauat pec
tũ ꝑsertim cũ sit affectata et ex malitia pront est m̃ro suo.

Discipulus — Vellem vt ostenderes mi q̃nõ m̃ro suo hmõi certus sit voluntaria cũ certus dicat ordinata plurim
magistr⁹ tenet illud quod ꝓmus sit aptus ꝙ ꝙ sed certum ꝓpter aggrauat dupliciter posse re
Magister — ignorantia seu exercitio que non solũ excusat a pẽa. sed ꝓpter nõ ꝙ est affectata vt pute
mittat. Sed ignorare illa q̃ tenet agere vel omittere vt liberius peccet de talibus Iob. xxi. Scientiã
deo nolẽ a nobis et scientiã viarũ tuarũ nolumꝰ quod ꝓpter applicat² nobis et ꝑsertim principi nobis
qui in nouo ꝓpositi ꝙ ꝓpter attendunt qui per seruitium scripturarũ loquentiũ de ꝙ ꝓpter potentiã et tenel
ꝙ ꝓpter magistri. prouisa pma ꝑte huius tractatus est ostensum filius et ꝙ eius opera vt Io. xiii. cap
Si opera nõ fuissem in eis q̃ nemo alius fecit peccatũ nõ haberent vt de talibus ꝓpter dicit ꝓpter vel
ysa. ꝓcallegatũ ꝙ opera ꝓpter populi huius et aures eius aggrauata et oculos eius claude et ꝙ
habuerunt oculos claudos quasi non videntes opera ꝓpter miraculosa vt ex eis proficerent habi
runt enim aures grauatas magnã non audierunt debite ea q̃ a ꝓpheta de ꝓpter dicit habui² et
vsq̃ eis procedebãt ex voluntate depranata vt dictũ est ꝓdicto de ꝓpter verificat² habuisse ꝓpter
tatis quod totũ magnatum posset considerari per modũ pene attribuendi est deo et sic videt² lo q
ꝓpheta magnatum aut considerat² per modũ culpe ex defectu malitioso liberi arbitrij ꝓcedentis ad
buendũ est ꝓpter transgressoribus q̃ ea apprehensibilia ꝙ eius moderni magnatum negligentie seu fi
ri ꝓdecessorũ assentiunt. plurimi aggrauando animũ magnatum ea q̃ tradunt² m̃ris ꝓpter debit

Discipulus — Et si moderni posset ex ꝓpter nõ percipiunt dictum exercitio cordis magnatum hanc ignorantiã a
tunt danda tã oculorũ nõ vide² eis sit applicabilis nõ cui moderni viderunt opera ꝙ miracu

Magister — ula ꝓpter bene merede dispositis mi quã dixerunt vñ in collatione dicitur. deus q̃ multi tempus suc
timono tue bonitatis relinquis sed adhuc miracula ꝓpter et discipulorum eius noce ipsius credẽ debu
hunt cui in multis eorũ scripturis q̃ ꝓpter miracula faciebat et eius discipuli eius ꝙ hoc attribuerũt
magistris ordinibus super ꝙ positis sicut et ꝓdecessores eorũ erãt ꝓpter ponte dicebant in beelzebub e

Discipulus — Hec ꝑm modi magnificentia seu exercitio aggrauat primo dare gẽre d. 2º nõ. demonia ꝓpter

Magister. — Est alius modus ꝑm q̃ ignorantia ꝑtis nõ excusat ꝙ potius aggrauat primo et horũ tria quibus ex
tima passionis christi meditatione cuius quod agendũ est de quibus dicit sapiẽ 2º ca. Exercitatio
illos malitia eorũ quod contingit ꝓdictis transgressoribus qui ex horrio possio mundie mori si
ad nutũ crucifigendũ verũ ꝓpter hy ꝓpter nr. ꝓpter me deuant² et pilato dicit Sine. Credebat enim q̃ ꝑm
dam tradidissent eũ de invidia eũ greg⁹ m̃r. moralium dicit q̃ quidam per omẽ mundũ quod ꝓpter
humano cordi pestis antiqui hostis mentes effunditur in hac tã nequitia tota sua viscera serpens
ritat dicitur eis sapiẽte 2º ca q̃ invidia diaboli mors introiit per orbem terrarum imitantur eũ
invidia grauissima magnatum sunt invidia sinistre grauior ꝑm quam aliquis dolet de augm
gratie dei non solũ de bono proximi qua tales invidia ponit primo in ꝓpter sibi 2ª 2æ q. xxxv

Discipulus — Secundo doctrina gregorij exercitio mentis oritur ex ꝓpter Capitulum quartum
Inquit quod quidam permitti non legi² fuisse in templo 2º sicut in primo magno tempore ꝓphete sic
monebant populo de illo viro vñ sic v. ca. Vinum et siceram ad exorem ꝙ primi sui in habitat vñ hr
exercitio potuis debuisset contingẽ ex ipsis tribus ni reprimente babilonica quia in hmõi 2ª quod tã ni

Magister. — Si bene considerat aliud est primi primi oriri ex alio et aliud ex alio ꝙ primi ꝓpter modi pene magistri a
de primo modo loquitur gregorius assignans quedã permixta ex aliis ꝓxime ꝙ modi origis q̃ quidã
dunt esse filius alterius vt ex dicitur ꝙ invidia orit ex primam gloria dicit exercitio mentis et
mia sed hic agit de 2º modo sic ꝙ exercitio cordis et aggrauato animi et hmõi multe fuerunt pop
mdato in penam alteri peccati magno permitti ꝙ modi pene multitudi contingere habet illi permitti
quorum singuli ꝓpter modum demeriti et isto modo exercitio mentis et hmõi multitudi simili popu
demeritã ex exercitio mentis et elationis oculorũ et hmõi per aliud permitti magno voluntate
currebat et hoc per respondentiam vnius ad alterum sicut illud verbi ꝙ allegati sicut me si
debiti erit plagarum modus.

Capitulũ v.m

Discipulus — Declara quod sit illud primi per quod populus iudaycus seu eorũ princeps exercitio meruerit

Hibene scriptuarū sacrarū scriptores reperies q̄ per prīm possim ypocrisim que est filiata sathane
et sim pere duplex migtus deus clamdere habebat oculos eorū de quorū offitio erat legem t ppha
tas mdeis mterp̄tari sic q̄ perret sapiencia a sap̄ientibus eorū t eorū mtelligencia omiltaret
quod mamfeste habetur ysa xxix vbi ppheta p̄nostichat mdayrū recessisse a deo mspirante dam
no populo dicens q̄m misent vobis deus sp̄m saporis t clausit oculos vestros ppha tas s. falsos et p̄n
cipes vestros qui vident visiones opiert que quidem cecitatem t clausura oculorū mudens figuram
ppheta declarat fore p̄ncipale causa mtelligendi scripturā a quarū veri mtelligencia m locis pleri
q̄ntibus ad dignosci sapi dupliciter nidei declinat nam illi qui sp̄ apnd apos peritu vbi ppheta loqm
tur de tempore adventus p̄ timoꝛ sic q̄ sim plani t veri mtellect sapim iam adventasse demonstratum
respondent q̄ talia sp̄ omitta t non mtractabilia per eos simplices vero de hoc exponantur per sua mpicia
de quibus duobus modis quibus veritas scripturarū a sapientibus amauc ppheta in loco sic allegato
dicit et erit vobis visio omnis sicut verba libri signati quem cū dederint scienti hūs dicentes lege istū t res
pondebit non possim signatus est enim quod pertinet ad eorū peritos t sciam t dicitur liber mystich
hūs dicentes lege t respondebit nescio his quod pertinet ad illiteratos t sic patz q̄ obscura veritas
scripturarū ignoratur p̄ excessum sapiendi t reddens causam quare deus sic clausit oculos eorū vt
veritatē mscripturis traditā nullatenus perspicerent Gregorius subdit et dixit dns proco q̄ appropinquat po
pulus iste ore suo t labijs suis glorificat me cor aut eius longe est a me t timuerunt me manda
to homū t doctrinis pco erit ergo adam vt admiratione facta populo hmoi miraculo grandi t stupendo
pereat eius sapiencia a sapientibus t mtellectus prudentiū eius abscondetur Ex quo patet manifeste q̄
mpios habetur esse primo reprehensibiles eos q̄ exteriꝰ deū colebant de quo dicit labijs suis glorificat me cor autem
aut non solum me glorificabant deū sed ab eo elongabantur mirabile quidem aut cultus dei verus sim
plex tamen existit propter quod secretū dei abscondit a stulto veram sapiam t mtelligencia vñ sapiā ysa xxix
re addam vt admiratione faciam t pereat eius sapia a sapientibus t mtellectus prudentiū eius abscon
detur Quod aut dicit hic de hac plaga exterioris quod est miraculū magnū t stupendum in
telligendū est ppter magnitudinem detrimenti q̄ ex ea exteriꝰ contingit Nā per hoc error
ueniet circa regimen sapi exquo mcedens admiratibus t erroribus sit lapsus Ex quibus habes
ppositū sc. causam exteriorum mdeorū a deo mflicta esse meis mpenā ypocrisis nephandā.

Ut supra parte dictū est pene correspondere debent culpis Pellem igitur stare quis culpa pec
ypocrisis correspondet pene exteriorum q̄m auctas vsa supra allegata videtur sonare.

Correspondentia peccati ypocrisis supradicti ad penā p̄ eo mflictā haberi pot p̄ dictū saluatoris dicē
tis fructus meos meliores facietis remote a vobis mat. iij. Constat aut q̄ ypocrita p̄ secretum
ille qui exteriora deum videre glorificare videtur aut sim corde a deo longe recedit de quo ppheta
loquitur dicens populus iste &c. et cor eius longe est a me timor aut religio eius tamen veritatem vite sue que
pessima est hominibus sub signis falsis exteriꝰ occultat vñ eidem mensura hmoi ypocrite re
metitur ut veritas intelligentie sacre scripture nequa viri spiritualis humana doctrina adiuta assistat ei or
cultetur sue celetur Et ideo ypocrisis de iuncte oppositū veritatis t m 2a 2e q. 111. vj. ysa. cxlv
hmoi pena sc. exteriorum p̄ quam veritas scripturarū diuina occultatur. ipsi correspondet ul
pe ypocrisis supradicte.

Capitulū vij

Licet ypocrisis sit peccatū non tamen semper est mortale prout m 2a 2e q. parte allegata habet cui aut
e mortale non videtur equipari maximis vitijs vt pote idolatrie homicidio t adulterio quorum
bile videtur q̄ pena nidei in hac captiuitate existentis qui de ypocrisi principaliter notat grauior
sit q̄ pena primorū qui de idolatria t alijs peccatis supradictis fuerunt rei constat tamen ex dictis
q̄ sint maior est pena existentis in hac captiuitate quam in babilonia vt ex dictis patet sic t culpa
maior debet esse pena iuxta dictū. q̄ vt solū dicat sillarij vel fictoꝛ non sit ita grauis sicut homicidium
ret ypocrisis simpliciter considerata - t adulterium cui ypocrisis quod possit esse venale pro tanto vt
m 2a 2e q. cxij. ypocrisis tamen de qua hic loquim sc. pharisaica magne grauitatis est vñ super. d
verbū saluatoris hic posito ca. Attendite a fermento phariseorum q̄ est ypocrisis beda aut sicut modicum
fermentum totam farine massam corrumpit sic sillario cum tota virtutis sinceritate t veritate frau
dabitur t theophilus ibidem Nichil enim sic alterat mores vt ypocrisis sc. pharisaica vñ patz q̄ gra
uitas hmoi peccati prout in phariseis vigebat magna ex tumida altitudine t corrupta eius mente

tum quod considerandū est q̄ sententiam euangelioꝝ diligenter scrutanti manifeste patet q̄ ꝑ totū no le-
fratrē impugnasse reteta vita q̄ in phariseis & aliis sino tempore habundabat sicut ypocrisim increpauit
est Nam ypocrisis phariseyca quā increpabat q̄ hec redditur grauissima pena
tatem que quidem grauitas patet ex hoc q̄ veritas ypocrisi & corruptioni omni morti vt dicit est ꝛc̄ q̄ gladio fu-
per. d. tract. q̄ ca. maior est iniquitas populi mei q̄ peccatum sodomorum dicit ysaie clamauit que in ypo-
crisim labitur. q̄ maior & iniquitas peccatum sodomorum Si aut queratur in quo ypocrisis sit maior
iniquitas quam sodomorum ad hoc dicit glo. super illud ysaie vbi supra populus iste labijs me ho-
norat. In recapitulatione duorum malorum tertij est aperte patet quia scilicet hypocrisis in tribus cum scilicet con-
currit duplex iniquitas quarum vna est malicia interior alia vero scilicet exterior ꝛc̄ quia ypocrisis fin
se considerata est quedam species mendacij vt in 2da 2e q. b allegatum Constat aut q̄ mendacium quanto ma
gis elongatur a veritate tanto e grauius vnde philosophus in metha. magis mentit qui asserit dimidium
quod est certum quā qui dicit q̄ est decem mendacium aut q̄ in ypocrisi pharisayca mendacium maxime extremum
distat a veritate Nam cum ni essent pessimi & plenum omnis scelerabant se non solum esse mundos vel bonos sicut ceteros
tamquam ceteros in bonitate & iustitia excedentes vt patet de pharisco astendente in templo quem de sua
iustitia iactantis gloriabatur ceteros spernendo hinc ihesus in eis cum ex superbia iactancia ceteros spre-
nebant hinc pharisei q̄ dedignabant vt alij quales eos tangit & quibus iste leuo. ca. q̄ dicit
recede a me non appropiques mihi q̄ in meis duris eris Ihesus finem erat in furore meo Eloquio patet q̄ eorum
scelus erat maxime mendosa q̄ quia hoc bonum ex ypocrisi pharisayca pro maxime gratificabatur q̄
eis q̄ non solum sua diuina nam sicut humanum ministeriis plenum gratia & veritatis & sanctitudi
nem rectius potenti modo apparuit ca. pharisei erant p totum oppositum conabantur enim malig
nam innocentiam exterius ostendere vt ones putarent eos in mundicia & puritate esse plenos sicut impi
dequibus ihesus ca. Venient in vestibus ouium intrinsecus autem sunt lupi rapaces Vo q̄ ypocrisis pharisaya
ca non solum grauiter veritati nocuit sed precipue grauiter exhibet circa veritatem ihesu vestimenti dei
forme & veritati instincte & veritati vite in his enim tribus fuit vera veritas ihesu quia quidem implete
sanctitatis veritatis in pharisaya ypocrisi contenta ypocrisis exercebatur in duobus ca. vbi ypocrisim pharisa
eorum multiplicis increpans primitiuam eis penam esse maledictionis cum dicit Ve vobis pharisei qui
ibidem exponit quo triplicem veritatem supradictam quatuor in eis erat obfuscatam conabantur quod pri
mo de veritate doctrine cum dicit Ve vobis scribe & pharisei qui claudebatis regnum celorum ante ihesum
lestem hominem qui introitus ipse proprius est vnus ihesus p. ca. Ego sum ostium per me si quis introierit
saluabitur Quod quidem ostium recte aperiri p sanam doctrinam scripturarum sicut quod vera & genuina habet
hec propria discipulis qui conabantur tendere ad eius genuinum intellectum sensum vt intelligens scripturas & se ei
ipsum reuelat hec vnum ca. pharisei vero pueros scripturas q̄ de p. dicit interpretando vt patet in his que
in prima parte huius tractatus dicta sunt regnum celorum claudebant quo ad se & eorum sequaces decipiendo dicit
vos autem non introitis nec introeuntes finitis introire ꝛc̄ Et q̄ pharisei non solum eos qui de gente sua
erant per falsam doctrinam corrumpebant sed etiam laborabant vt gentiles ad falsam doctrinam pertrahe-
ndo subdit Ve vobis scribe & pharisei qui circuitis mare & aridam vt faciatis vnum proselytum & cum fuerit facty
sectatus eis filium gehenne duplo q̄ vos In quo ostenditur q̄ corrumpere conabantur per suam falsam doctrinam
non solum ipsitatas sed etiam vsq; ad alienigenas Et quod no solum mihi que pertinet ad genitos sed
etiam mihi que ad cultum dei pertinebat doctrina veritatis intellectum corrumpere Ideo subdit Ve vobis duces
ceci qui dicitis quicunq; iurauerit per templum nichil est quicunq; autem iurauerit p auru templi debet In quo
loco ypocrisis ostendit q̄ circa obligationes iuramentorum q̄ ad latria pertinet pharisei falsa interpretantur spe-
cialitas cum reprehendit cupiditate ceci insipientes Statuerunt auri quo templi ornabat statuti templi p quod auru
sanctificabatur post roster exponitur Quoniam ibidem ihesus increpat pharisayca ypocrisim circa veritatem misti
ca & primo maior q̄ illa q̄ erant maioris meritis ad salutem specialiter q̄ tempnebant ad quod eos duobus ihesus
suis verbis monebantur primo exemplariter vt ab omnibus crederentur esse mendacia determinatis dimissis rebus
offerebant Deo exempli vt alijs ecclesie preberet q̄ soluerent eis decimas de omnibus nichil pretermittendo &
hoc dicit Ve vobis scribe & pharisei qui decimatis mentam &c. Idem ostendit sub alio exemplo di
cens Ve vobis duces ceci excolantes culicem camelum autem glutientes Ihesus in quo ostendit q̄ illa q̄ erant
magni ponderis sum mente legis ipsi pro nichilo reputabant minima vero ea magna diligentia
perquirebant quod est eorum veritate mistice q̄ unumquodq; eorum est mundum sum equitate exercitium
ostendit quale veritatem vite corrumpebant Et primo in quantum mundicia

corporum non abant non aut de interiori mundicia sz mentis que prior est z ad sanitem nra de qua dicit Ve vobis scribe z pharisei qui mundatis quod deforis est z pharisee vere munda prius qd intus est ut fiat quod deforis ē mundū q̄ inter hos idem intelligat sub alio exemplo d Ve vobis pharisei vos estis sicut sepulchris de albar z quod quidem exemplū differt a precedenti q̄ p̄ma reprehendit res exteriores vero reprehendit ppham quia exteriorū quam ab eis honestatem habebant vt cognoscent malicia interiorem simul sepulcra ab exteri & albata dicuntur vere plena ossibus mortuor sm vltiū vere exemplo intendit eos de corruptione veritatis vite mundatum se fingebant ostendere se esse meliores quia patres eorum occidebant z ornabant z edificabant sepulcra pphetarū q̄ fuerunt a suis p̄decessoribus interfecti dicentes Si fuissemus diebus patrū nrōz non essemus eorū in sanguine pphetarū Sed q̄ pharisei no solū erant ex malicia patribus in occidendis pphetis sz erant dispositi ad majora malū perpetrandum sz ad occidendū ipsum q est dus pphetarū idoneus eos maledixit pphetando dicens Implete mensuram patrum vestrorum · pharisei cum ipsum occidentes impleturi erant mensuram priū suorū eos i malicia plenitudine exprimendo · q̄ summa malicia pharisaice vos ostenditis mundatum interiores patribus se ostendebat d Si fuissemus in diebus priū nrōz z Et sz occulte sm storum z regem pphetarū occidere intendebant Et quibus obq diligenter consideratis satis habē q̄ pharisaici vos estis reteri potest vina exprimebant mundatū exterioris ē omissio ipi q grauior ē gravissimis pars prius vnū postpōnā dicit Implete mensuram patrum vestrorum subdit Serpentes z gemma viperarū quos fugietis a iudicio gehenne · q d Sic estis in malicia obstinati per exteriorem mentis quia z ipocrisim mendacia vt unde vsq̄ suspendia ostensum ē quod nullo mō possetis fugere a iudicio gehenne eterne nec esse a pena tpali sz a destructione templi tunc per romanos furenda de qua infine ca subdit Ecce relinquet domus vra deserta z. Capitulū viij^m

Habes q̄ vos estis pharisaici grauissimi prius est privit iudei doctes & sapientes sancti missos Desti prius
possēt q̄ gravius pereat ille qui sua pena publicat q̄ ille qui ea occultat ei refert parabolis vnde d
q̄ pphetas quos sola interpabat eo q̄ peccata sua publicabat z no abstinebant ea vsq̄ in ca Et priusq̄ sim
quasi sodoma pdamnarent z abstinerent de aliis eorū quod no bn dicto consonat pdicto.

Cum quis publicat peccata sua non curans ea abstinē hoc reter contingit ex contemptu dei z indicio — thag. scr.
rum eius speciali cui quis credit q̄ deus no habet notitia de istis inferioribus sm illud ps Vidua
et aduena interfecerunt z dixerunt non videbit deus z hoc manifeste aggravat priū Sed sibi considerā
hoc etiam intendebatur in pharisaica ypocrisi Et hoc cum pharisei ypocrite omittebant peccata sua hoibus
sm quia credebant q̄ deus non esset inspector eorum vnde in ante alle ysa xxix ca postquā pphetā pdicit
culpam ypocritarum dicens labijs me honorant cor aut eorū longe est a me Sibi z pena eternaliter eorū
dicens peribit enim sapientia a sapientibus eius z intellectus prudentum eius abstondet quapropter pena cor-
respondet culpe illius ypocrite vt ps dicit est Sentiat ibidem pphetā declarat q̄ hmōi peccata ypocritarum ab
stondentem penā predebat eo hoc q̄ credebant deum non cognoscere abstondentia hūanarū mentium vnde
ibidem subdit Ve qui profundi estis corde vt a deo abstondatis consilia quorum sit in tenebris opera
et quis videt nos et quis novit nos Et attendendum q̄ negatio dine notitie seu
prescientie que mihi hoīb qm peccata sua simpliciter publicant et si sit valde graviter no sit tamen gra
vitas est sicut negatio illa que in ypocrisi presertim pharisaica mihi ipsa cum peccata occultant
ab ypocritis vt exteriorem mundicia alios decipiat et ad errores inducat Non aut mala Et quo pacto q̄ pha
risaica ypocrisi mihi negatio dine notitie de hūanis grauibus quidem sodomis qm peccata publicant
et super hoc ypocrisi pharisaica addantur alia nephanda q̄ b tractet sz.

Vaba ysa in ante p̄te allegata sz vacuo ca non videtur eis admixte gravitas din cum ibidem et clamdi Desup nos
oculos vestros pphetas et principes vros qui videt visiones opiet quod tu ep̄s de tertia pharisaica
ca que in pena sue ypocrisis est eis infecta quod satis grauiter videtur esse dictum ad illud quod
statim de eis sequitur Propinquus iste labijs me honorat et infra declaratur eorum ypocrisis sibi et statim
subdit pena eorum ei dicit Ideo addam vt admirationē faciā populo huic mirabile grandi et stupendo pari
bit enim sapia et sapientibus eius et de quibus statim declarat hoīm de principalibus eorum motum ei dicit be
qui profundi estis et Et dicit Cum videt nos et quis novit nos put tu gubernator eorum posteriorius de q̄
mercepat eos pphetā dicens Quorsum est conversio vestra et Sed q̄ hoc sequi in hac Nonne admirat i modico
et nubem quercetur libanus mihi vinea et carmel in saltū reputabit Et audiet in die illa surdi verba
libri et de tenebris in caligine oculi cecorum videbunt non vt breue gloriam bene gloriam ei hoc quod deus
est et clandet oculos vestros et [illegible] peto q̄ sicut pphetam ulterius in declarem que videtur multum fine

Magister

-ad vporem pharisayorum declarandā fil' eū eorū pena que fiunt mentis exteriorib -

Recte audisti mi hor q ysa in uerbe alle pharisayoꝝ vporem eū penā dedit ꝙ ad illa verba
que hic ponit sequitur quoꝝ pctis declaratis p̄supponē debes q̄ ihc dominus duos deus a quo est
bonus q̄ no permittit mala fieri nisi ex quib bona eligit permixt eū pmiū angelici pueri vt in
angelice restitutio ꝙ per ihc gloriosa sua fiet hō in tpe ad phārisayca exteriora que in pena sue vpor
nephande maluerūt dura bonitas eligunt illuminatoꝝ gentiū qui hactenus erāt in hac q̄ pertinent a
dura surdi et ceci vij aptos ad pdicandū vij ceteris ex parte contingit misit deus plenitudo gentiū in tra
de quo ait dñs ei q̄ indignos vos audientes vite eterne iudicauit ad gentes quo p̄ suppō tp̄e ihc
sua hec quam petrus clare habetur nam postquā ysaias declarauit cecitatem pharisayorum vt dñs ei
statim subiungit de illuminatione gentiū q̄ ex pdicti cecitate pharisayorū sancti senserūt dicentes ad hoc
dicit et in breui queretur habamus in charmel et charmel cū mons sterilis et sterilis et habang ver
mons fructuosus et aromatizans p̄ hoc figuratur intelligens vt gentis audacia magna cū het conscientiā
fructus spirituales vigere queritur in charmel. sic in sterilitate et sterilitate cū de gentibus ꝙ
vt hanc figuram apte nobis declarassi statim subdit. Et audient in illa die surdi. gentiles qui
audierūt dicti verbi verba habui. sc̄i legis dicte q̄ de tenebris in ihesu lucē oculi eorū videbunt q
eadem sua et quo ipsi illuminatione gentiū apostoli et discipuli xpi fuerūt valde letati Idcirco subdit
Et addet in deo mittens in deo letitiaꝝ quod intelligit de discipulis xpi quos pre dolore discipu
ne quid mirū sim mi vt in et pauperes homines in sto israel exultabunt sc̄i xpi discipuli quos pre d
unt mi. vo cū beati pauperes spū dicta aut ratio letitie subdite sc̄i mirū et pauperū subdit
dunt quo desinit qui pinalebat consolatus est illuso et sitiens sc̄i omīs qui ingrabat sup mig
tery et quo ora de retu pharisaeoꝝ et scribaꝝ plane intelligit pnt ronē exponi qui in destruc
one theiy per romanos destructa sc̄i omīs et dispersi in captiuitatem vsq̄ ad pntem diem d̄ dn

Discipulus

ridhuc volo q̄m declares quedā verba ꝙphie in hac ꝙphia gesta - Capitulū octauū -
sc̄i vbi dicit ysaias ecce addam vt admiratione faciā populo huic mirabile grandi et stupendo et per
sapientia a sapientibus eius et intellectus prudentium eius abscondet Et cū het verba de pharisaeo
ceritate ex pena sup̄sum videtur iam cū de rebus disserat modicū et clamdet oculos vestros ꝙ
nis et principes vestros qui videt visiones optici Et sufficeret ad ostendenda ceritatem sua sup
quarendum ergo vi quid hic additur sup pdicti ceritatem ei dicit Idcirco ego addā et in q

Magister

videtur aliquid addē sup predicti exteriorū - ꝙphete reperies ipa ꝙfessione ad aptū pharisaeor
Si bene scrutatus fueris in hoc loco verba - ceritatis in qua meminerūt imperium sue poten
ē dictum vt dicti est ad rng declarandū sciri debes q̄ pharisei exponite sicut tripliciter narrabat
rerū pcbant seu obseruabant vt ē vi mo sc̄i triplicem mentis primo
mtis q̄ secundo tpis aduentus q̄ dūmtaxat eius et modum redemptionis eius et huiusmodi q
ꝙphete fuerūt sufficienter bonis et tripli tāquā clausos metē oculos habentes hoc nesciebant de
in prima parte dicti p̄ et in multis sequentibus large dictū est q̄ de hac exteriore ꝙphetia lo in dicti
Et clamdet oculos vestros et p̄ sup ibi nescio huius dicitis eum et silibus huius cecitatis quib pfundi
se excusant dicentes q̄ talia sit significata seu secreta simplices vero excusant se dicentes huius
et do vero mentis exteriorū mtis obseruatoꝝ legis mosayce estimates q̄ lex mosayca erat p
tuo dura tirannica et q̄ ad cerimonialia et iudicialia quod falsissime vt patet ē in prima parte di
dictū. Et dehoc dicit ꝙphete Perdebat sapiā a sapientibus eius dd quod sciendū est q̄ huiusmodi cēm
monialia tpe dure tirannie mosayce legis indicebant mirabilia q̄ apud omīs sapientiales esse bnd
dicit mi mo postquā depulit moyses sitibus q̄ doneri bos precepta atq̄ mestruis sint precepit in de
Subdit obstinatibus et plebitis ope hec enim dicit sapiā et intellectus eorum populis vt audiete
dicti sc̄i precepta hec dicit Et populus sapiens et intelligens gens magna h est quod sapi
manifestū est q̄ post ab eis post adue Nam sicut per obseruatoꝝ legalium temporū legis et cete
nonibus indicabantur sapientes mgnanimi p hmoi obseruatoꝝ degebant a deo tāquā populis
nisaris per miracula et reuelatores ꝙphias et hmoi vtpi mystice ve tcp Sic p̄ adiectu
malignoꝝ euangelii ipsius in hmoi legalia fuerūt euacuata ab omnibus audientib p obseruatoꝝ eo
Inspicetes et stulti tremq̄ laborantes in his que millies sc̄i dicitis seu vtilitatis quod patet

2ª parte def m m viij

adsensu in hodie ona illa hebraice inderisum apud intelligentes & de hac ignorantia seu rerestate p
phera dicit & peribit sapiencia a sapientibus - s sapia siprudencia qm legalis obsuacie qsistebat
stem pdm verbu perdet sapiu a sapientibus versum de eis qs hoc qd illud nephandu opus nil
undire coram eis magnis fantasticis tabsurditatibz p merces qposuerut vt large habet ysa
cto xxviij & xxix. In addicionibus vide ibi de quibus sic scribus hmoi mendaciis doctrinam
qponentibus intelligi illud se vij cto quod sanctis sapientes simij & hec dij nobstu est here men
dacia optatus e filius mendax scribaz vbi ypheta volens redde causam tante misame subdit
verbum dij preceuit & sapiencia nulla est in eis - q d. postpuit verbu dij sic filii dei precepta in
tantu ruinerut vera sapiencia qd ad hmoi nephandaz doctrinaz in scriptis ponenda no pduto
gressurus Grqz illa sic contenta in pdicto ope talmudico nephandissimo qz tante misame & fatuate
et merito qui sensatius mirari dj quo cetera abhominis audentur conscribi pdco de hoc ypheta
illud in hac ypheta ysie contentu s. pdco certe adda vt admiracoe sterny populo hmoi miranda gra
dia & stupenda & peribit sapiencia a sapientibus q d. het pdicte sapie ad tanta deuenet insaniey qm
admiracoes stupendas verterez quod manifeste patz aspicienti pdictas addiroes -

Dicit e qm recitatibus illis talmudicis multa tradunt de deo q si intelligant sicut sonat no sunt falsa Descriptio
& absurdissima sed vt cu dicit in hebraoth q deus in quadlibet nocte sup thronu & populu israel flendo
dicat vehemeter quia destruxi tabernaculum meum & combussi templu meu & in captiuitate gentium redegi populu
filios dicit mihi qm dicebat hebraei q deus peccauit in faciendo q homa esset maior quantitate quia sol
propter quod primo oppiandum deus misit vt in kalendis fieret sacrificium de vno edo capraru vt pec
catu dei sup dicit oppiaretur. que quidem fabule in suis rationibus quanta apud omnes a sal
sitate seu absurditate exposite sint. Dicut ea q ipsi intelligi debent methaphorice fuisse dicta sic
ut in sacra scriptura deo attribuit motus vt cu dicit expo supra cto descendit deus supra monte sinay
Sibi attribuit deo nisi pnus sicut ista & pmissa q nullo mo deo ypetunt si me
thaphorice vel sic intelligant & non aliter. & isto mo intuitur descendit multa q in dicto ope nepha
do talmudico continentur. prout igitur q in ostendat quod nra hoc sit tenenda -

Qui bene considerat illa q de deo in sacra scriptura dicuntur q his imperfectio importat ty aliqd Ayagister
hantanis seu pfectionis includit monent eos his pfectio dne cuj est purg actus e nulla
potentialitate admixta deo eo no ptineat importat ty actu entis quod e aliquid pfectionis
sim q deo attribuit omis ea pfectiones q in creaturis sit in deo preexistut perfecta quantuj imper
fectione que in eis includitur vt in pma pte Ira sibi his in creaturis est pfe
cio quedaz q deo no ypetit q ty quis laudabilis e vt ei monet arbe recta. Deinde deo attribuit
sub ratione pfectionis quantuj imperfectione amota. Sed insensu esse quod intelligi pillud dom
be in vel pentiu que no sibi deo si nec eius beatis competit nullo mo & attribuendu deo ni
si ea solu que sibi deo si nec eius beatis competit nullo mo & attribuendu deo ni
hil vt dictu est. Item dicit esse int modu tradendi ypheta & int modu tradendi eoru qui
verba ypheta exponit ypheta enim quia quis de his que si horum sit eis revelata loquit quis deo
pphetes more loquentes humano in dictis suis imperiuntur obscuritates hui sup illud ps tenebro
sa aq in nubibus aeris glosa obscura doctrina multis ypheticis expositores ty quidicta ypheta
rum declarare debent non obscure sicut ypheta loqui debent si aperte sic vt errores q irrepere possit
non possint. ypheticaz expositores quoco viuat studeant non aut in doctrina ad errores p
ponunt unde & talium dicit qui expositores sacraz scripturaz se dicut non methaphorizantibus
vt debent si methaphoras in scripturis sacris gretas recte hui exponere cuj officij in supdictis
& sibi talmudici insana frequenter inducut. Et attende q non solu antiq talmudici magistri
dinoscit sepe erranent si eciaz moderni eoz magni rabbini ut quos supimus e nu moy
ses qui alteru moysen esse dicut & qui quasi per viam phalsaymon ad expositoz sac

sptm̃re tendẽ videtur. cũ hoc tñ multi errant q̃ ad ḡgros pertinet dñor̃ hr̃i asserit o
nova q̃ de deo t̃ rebus dicit̃r. cũ mẽ equora &q̃ sequere q̃ nulla de deo h̃ abeam vera noti
bꝰ cũ alios errores in suis codicibus pon̄ periculosus de quibus ꝑ est aliquid tractu ꝑ
na perfectio propue ḡsistit i mutatione dine perfectionis sup̃ illud lauit pi cm̃o. Sit gl̃oria q̃
sanctis ego sum dñs deus vester. Ideo tales nsptm̃ attribuim̃ deo multor̃ mutatione q̃ sup̃ homo
mestore ḡficiat. mẽtitur stulte homo in odiendo inimicos seu in sequendo rõm cui ꝑ bonũ instituc
sup̃ illud. Sione q̃te oderunt dne oderã t̃ sup̃ inimicos tuos tabescebam. Et psalm
sptm̃ deo attribuim̃. vt ea hoc̃ in nsptm̃ intelligam̃ in homine. Et in mestore cũ vel penit̃ ad q̃nam
inimicũ. multo mo hoc̃ in deo attribui debent.

Discipulus Inet verũ est q̃ pharisei tribuebãt in tradendis multa falsissima t̃ absurda in tradendo. per ꝙ d
e t̃ tribus additis by Ysai. xxviij. t̃ Zach. v. cm̃o plenty ꝙ tñc̃ tñ in agendis vñ ꝑ ꝙ eor̃ doct
approbant. in nt̃ xpi in m̃o Super cathedram moysi sederunt pharisei. t̃ subdit quod q̃d dixer
vobis facite t̃ &c. quo pz q̃ de his que agenda erant pharisei t̃ scribe non ex tradite. ꝙ tradi
debat his ipe ope non implebãt. est de doctrina mosayte legis q̃ pharisei cũ non exercebant

Magister Verbũ ꝙ supradicit intellig̃. nec tamen putabant ꝙ eorũ traditiones nõ dim̃ de lege tribuend
quia fingere esse sibi legem moysi datam vñ nõnulli expositores dicũt sup̃ cathedram moysi sede
pharisey vt designaret q̃ loquunt̃ de doctrina in lege moysayca nec tenentes nõ dim̃ de doc
ma falsa t̃ ficta sc̃z talmudica. pharisayce ꝑte nõ ostendit. Capitulũ Nonũ

Discipulus Habeo duos modos exercendi. sc̃z quia dixisti q̃ tribus modis mentimur scilicet seu mẽt
exercendi. Ideo peto vt mi declares tres modos. verba ꝓpria sua t̃ suos mentis q̃ceptus nõ m

Magister Tertio mentimur in mentis retentatiua in tres q̃ intelligentes sue ꝓprie mentiones ab eis ab
dicere sunt. Est cũ ꝑ in prima parte in multis locis ostendimus q̃ per dicta doctorũ suor̃ ve
tus catholica q̃ste ostendit̃ q̃ tñ xpi mẽt intelligun̄ ꝑ sunt de mysta Joh. xxi. cm̃o le. q̃ nescien
ꝙ ignorant de quo intellig̃ verbũ predicti. vsq̃ sc̃z t̃ intelligentia prudentium abstondẽ. vsq̃ ij. q. d. ꝙ
nõ solũ ꝓpheticis antiquis de ꝓpo dictis ꝑ retentiua mentis nõ intelligunt nec solũ sapien
eorũ legentes putant ꝑ ea q̃ xpi mẽt intelligun̄ abstondẽ. ab eis verbi gr̃a dicũt q̃ patriarc
t̃ omnes sc̃z ante aduentũ messie nõ intellexerunt q̃dam ꝑ eorũ in eis sub velamine donec veniret fi
pharisei respondit filius dauid t̃ hoc ꝓpter penã ade t̃ hi nõ hoc negant om̃e penã fuisse nec esse
ꝑ expm̃ seu messiam ex prudẽtia et inter multa q̃ xpi asseruerunt vera t̃ salubria q̃ tñ xpi mẽt
intellexerunt vt bene agent̃ ꝓpria stella q̃ ad tñm̃ aduentus messie ꝑtinet erant hoc eni
erunt multipliciter in opibus mundi suis. Cunda cũ volentes dicere porta mysteriorũ hmoi
ꝑ scripturas asserierunt q̃ tñ redemptoris eorũ ab hac captiuitate t̃ tenebrosis ꝑ scripturis &
quesierunt multi quare ꝑmis sc̃z in tñsmigratione babilonica constitutis fuit reuelatus tñ siue redemptor
sc̃z ꝓpter. Cum impleti fuerint in babilone hoc dicit dñs vobis t̃ tñ sc̃z q̃m fuerunt in babilon
tempore seu sc̃z in hac captiuitate no fuit reuelatus tñ siue redemptoris. ad quod respondet q̃
hmoi dicit est ipse. Nam ꝑmis fuit reuelatus permitti seu permissa ꝑ quibus fuerunt in captiuitate
dicti vt patet in iij. Reg. xx. ꝓ aliqua q̃o illis fuit reuelatus tñ siue captiuitate vt dicit est ꝑ sc̃z sc
hac captiuitate existentibus non est reuelatus permissu ꝓpter quod in hac captiuitate sit deducti t̃ eo t
siue redemptoris eorũ sibi ignoty. Alij vero tam antiqui q̃ moderni assignauerunt tres
uersos ad hmoi aduentũ q̃m tñ tm omnes iam tñsierunt captiuitatem vt ꝑ dicit̃ iij cm̃o ꝙ plene ans
Cunda vero eorũ asserierunt q̃ omnes tñ pertinent t̃ q̃ non perdebat redemptio eor̃ mysti
sola prima. Attendẽt quod sint tres opiones supradictas vnus ꝙdam intelligentia abstondẽ ab illis
si prima sequatur opinionem oportet eos concedere q̃ primi pro quo sc̃z in hac captiuitate & eis ignot
q̃ hoc est verũ sunt ꝑ in prima distinctione. q. vltimo. & t̃ quinto si hoc permissum sibi ignotescebat q̃d q
primi. Deinde verbi gr̃a xpm deum t̃ hominem t̃ suam fraternitatem sequi tñ manifestum est q̃ tñ
titatis esset est notus sc̃z eis abinde permisso quinto ꝙ aduentu veri xpi seu messie ꝑ haur cum gra
sionem sanctum redemptor adipiscerentur. Si aut̃ tam opus sequerentur oportet eos gradi q̃ tñ
seu messiam iã venit in omnes terminos ꝑ suos missos assignatos inpatriam transierit nec ex p
sunt dine scripture quibus eorũ sua intelligentia fundat̃ a veritate defice. Si vero
tam sequentium opus oportet eos concedere q̃ multos eorũ in vera prima fide stabiles eorũ

penitencia esset tunc salue nõ penitens esset redemptus p messiã eq̃mbus manifeste habetur q̃
illud quod abrpis met intelligitur rerum rpis redemptois seu aduentus messie abrpis met abstin-
dum. & hoc est quod pphete fdixit Et intelligentia prudentum eius abstinde. Non enim dixit Et
intelligentia eorũ peribit dixerat de supia sed dixit abstinde. q.d. q rpi met non proficient ea que
per eos sũ intellecta ꝙ abeis abstendetur vt dixi est nobis cui quibus veritas ꝓpalata est in-
telligentia; sapientiorũ pcos minutam speciale eorũ q aliquid tenuem veritat habe possumꝰ
& adhuc eruditos proficere possit si sanctas scripturas structuri rones & quedã vetã hystoriaha
adhoc ꝓtmẽ attente prosperiamꝰ.

Capitulũ decimũ

Dixi vltimo quod diuꝰ vlteriorẽ reqrit declaracõ vñ peto q mihi amplius declaꝛ quo nobi intelli-
gentia quorũdam sapientiorũ errorũ opinionũ ad nrãm profitiat eruditionem.

Hermandꝰ phus methaꝛ veri philosophi in cognitõe veritatis proficere ex opinionũ
antiquiorũ etiã a veritate deprehensarũ manifestũ in talibus erroribus aliquid veritat ꝙmebã
tenuẽ sile mpposito tenuẽ sit. Ad quod sciendũ q phariseꝰ & eorũ sequaces xpm ꝓmisso abrenũcio
tribus modis tertia sequentis termini siue redemptois nrõ ꝓcessu tpis se habet q̃mdã cum cor
ster sed in suã expectõe obdurati q̃ q̃ net vehit magnẽ de peccato pro quo sit mhãt diuinã my-
sticitate nec etiã rpis sapientiis termin ꝙ scripturas scrutari nolunt Et ideo dicit q̃ vtinq̃ est
cibi grossi & hñ assimilantur infirmo qui medicinam nouit sue sanitatis desperatõi q̃ no curat de
egritudine sue infirmitatis nec ei de curatõe & sibi correspondet finis modus curandi sapiãdis
qui inter alios pessimꝰ est si dicerem q̃ peccato ꝙ quo sũ mhãt sapientiã est ignoti silẽ & hñ sue redemptis
quorũ vtinq̃ his sit verũ quantũ ad eos qui vtinq̃ ignorant non hñ quo ad nos qui vtinq̃ ꝓscrutãi
scripturarũ egritudinẽ vt ex sapiãdis mpma grie habetur hec hñ ignorantia nõ excusat eos ꝙ potius
accusat cum sit non solũ tristia ꝓcera affectata ghia ubi qui non curat de inquirendo certa primo pro q̃
mhãt sapientiã detenta sũ vel si curat hoc attribuit aliis prius antiquis vel proxi ꝓximis mde-
certo fabricata vel prius modernis q̃ nec sũ coram eorũ vtrũ scripta ꝙ singulariã quorũ vtinq̃ e
falsitatem aut ꝙ ostensum est eis de tribus q̃ deceat hoc negare. Ista hñ comãi scripturarũ hñ sue decep-
tionis per scripturas & assignauerunt singuli singulos terminos iam ꝓscriptos mutuabus hñ vel in no-
tabilioribus eorũ hñ quosdam fideles in antiqua sacra pagina fratres & andayam retinete ad hoc
fidei quesitos aliquod bonũ magnũ spuale ad laudem dei & honorem q̃dam fidei emicunt q̃ sit pars
una inter tres assignatos per fideorũ doctores duo fuerunt propinqui sũ hñ assignatus ꝙ ra. moy.
egrpiũ finem quem redemptoꝛ restituturum dixit esse futurũ in anno sexto computando a creatõe mundi
cum quidem tũ quem tristitia ꝓteritu per te ꝓbiũ annos ꝓut ꝓpe dixi ra. iuy dictu fuit esse an
q̃ mpdicto hñ ab rpo assignato vel fere claruerit in certa dei diuina pia & misericordissima ꝓui
dentia & beata ffratrum ordinis ejusdem & eorũ sequacibus in religione doctrina fidei & morũ
in certa phi magice refulget vt est manifestum Non igitur a merito estimãdũ est q̃ dixi tenuẽ
& ordinibus in toto orbe charitatiuis aliquod ꝓnostici esse ꝙ scripturarũ sapientiã adperiendã
hñ terminus quẽ ra. moy. egrpiũ scrutatus & non ad redemptoꝛ mdante ꝙ fidei seu ꝓmatie &
reverendus ꝙ potius ad redemptoꝛ populi dei sũ hñ clausus cum mdare sufficeꝛ q̃ alias ꝙ mysteꝛ
pdictoꝛ & doctrine pdicatorũ & morũ trium meritis qua mscripte sũ deo rogante a demonica cap
tivitate redempte certe multis ꝛ sũ deus cui sũ cognitus est mis electorũ sũ non post pdictũ
ra. moy. egrpiũ fuit in hispania alter rex moy. gerudeꝛ qui hic no hñ magne auctꝛ fuit sanc
simus non hñ mediocris auctꝛ fuit ꝙ inter eos magnus reputatur Scripsit enim super penthateucũ
& super aliquos alios libros bibie & super sum talmudi multa q̃ apud eos habent tamquã magna
sua cum in expositione penthateuci in ꝓpe ghemali cui magna sapientie detribuit q̃ hñ ad
ventus messie futurus erat certissime in anno vo millesimo cccxlviij a creatõe mundi sm ꝓpriam
hebreorũ epocã quidem ra. moy. scripsit est in hoc termini assignato ra. leui bongiorno de ꝓbata
montie in sua expositione super danielem sactans se super hoc diuinam revelatõi habuisse ꝓut
in latinis dicta fuerunt ꝙ. dñi iij. Que quidem tam omnes indei speciale ultramarini tãquã certe
& manifesta transitus ꝓstabant ꝙ deo disponente coangit eos oppidu ꝓpio quo stare debes q̃
ꝓpinqua spale in regnis & dominis quorundam dñi regis castelle & legionis a magnis te
rarum spatiis quo hoste indei magnos habebant status in hiis q̃ fidelibus multũ preerant

impus sine bonitatis sue testimonio relinquit in sindonibus supradictis apparuerunt signa crucis in omnibus
obiciunt erant etiam in illis sindonibus qui servabantur in suis apothecis quo signo viso multi eorum
erunt turbati quorum quidam dicebant quod hoc fuerat factum diabolica arte nimirum cum predecessores eorum
xpo maxima miracula faciente dicebant In beltzebuch eiecit demonia mt. ix^o ca^o Alii vero du
bitabant non audientes loqui nec aliquid circa hoc iudicare Alii vero crediderunt hoc signum fuisse
veri xpi crucifixi et disposuerunt se ad eius fidem cum baptismo recipiendam Isti tamen fuerunt pauci iuxta
illud Je. iii ca^o Assumam vos unum de civitate et duos de cognatione etc Salvator etiam de via que ducit ad
pedisum dicit Et pauci inveniunt eam mt. vii ca^o que omnia large traduntur a magistro alfonso baliso
tam in quodam suo libro qui dicitur de bellis domini ca^o xxvii. qui ex predictis multa vidit et testimonium per
hibuit Ego autem licet non dum essem tempore istius signi natus quia quidem tamen precessit nativitatem meam per
annos fere testificator tamen coram deo in hoc predictum signum modo predicto contigisse sepe et sepissime
audivi ab antiquioribus ~~[illegible]~~ videris nemine contradicente in ipso facto nisi solum in causa eius quia
quidam eorum hoc attribuebant magicte arti quidam vero causam relinquebant sub dubio Ego autem quandoque
mirabat quod dominus illius temporis presertim ecclesie prelati de hoc non fecerunt mentionem in suis historiis
quo tamen rationabiliter debuisset festum in perpetuum celebrari ad honorem crucis xpi Sed revera hanc admira
tionem tollit a me excessivus videorum status in illis temporibus de quo iam tactum est tantum enim locum
habebant cum regibus et principibus terre tam ecclesiasticis quam secularibus quod hoc potuerunt cavillationibus
impedire Ex quibus omnibus ~~rationabiliter~~ rationabiliter presumendum est quod sicut in predictis terris a suis ma
gistris assignatis redemptio per ipsos flo spectata non pervenit sed potius aliqua contingerunt ad confirma
tionem seu honorem fidei catholice pertinentia et per consequens ad nostram redemptionem seu salutem sic presumendum est con
tigisse in aliis terminis de quibus fuit facta mentio sed parte prima dis. iii. licet illa ad nostram notitiam
non devenissent propter remotionem partium terre orientalium atque meridionalium ab hac regione his
tamen que occidua est et septentrionalis.

Capm xi^m

Habeo ex parte dictis quomodo ex primis duobus modis errandi phariseorum circa cognitionem temporis adventus — Discipulus
xpi aliquid nobis utile elicitur sed de tertio modo scilicet assertionem quod omnes termini adventus messie seu xpi
exterierunt et quod non pendet redemptio nisi in penitentia vellem aliqualem declarationem ut scirem quomodo ex hoc
aliquid nobis utile insurgat. Verissimum est nec indiget alia interpretatione sed sicut sonat catholice veri
tate tertius modus dicendi eorum. tati per quam creditur quod cum venit plenitudo temporis misit deus filium — Magister
suum etc Tunc enim plenitudo temporis venit quando omnes termini per scripturas sacras ad hoc assigna
ti sunt impleti Si enim sacras scrutatus fueris scripturas reperies quod ad idem tempus adventus messie fue
runt termini diversis modis assignati Aliqui enim termini assignati sunt ex parte ablationis potestatis seu digni
tatis principatus a populo dicens Non auferetur sceptrum de Juda gen. xlix^o ca^o fuit etiam alius modus
assignandi huiusmodi termini ex parte monarchiarum que in orbe precesserunt adventum messie Et hoc
modo daniel huiusmodi termini declaravit cum dicit In diebus regum istorum suscitabit deus celi regnum quod in eternum
non corrumpetur danielis 2° ca^o fuit etiam alius terminus assignatus ex abscisione lxx ebdomadarum
danielis ix ca. Et sic de aliis que ad huiusmodi assignationem in sacris scripturis possunt reperiri Unde notanter
apostolus dixit Cum autem venit plenitudo temporis Tunc enim plenitudo temporis venit quando tempora dicti
modo ad hoc assignata simul concurrunt Similiter et verba pharisaica supradicta non aliud proprie sonant
nisi quod omnes termini prefiniti transierunt in preteritum et quod non pendet redemptio nisi ex penitentia Que quidem
verba que fidelissima sunt et vera utinam intelligerent ut bene agerent sed verus intellectus huiusmodi verborum
eis absconditus ut supradictum est specialiter ex hoc quod peccatum pro quo in hac captivitate existunt est eis
ignotum quod expresse prenosticatum fuit per Je. treu^s ii ca. Ubi dicitur prophete tui id est expositores tui viderunt
tibi falsa et stulta nec aperiebant iniquitatem tuam ut te ad penitentiam provocarent et sic statim adipiscerentur
redemptionem Sed per tertium modum excecationis quam iste incurrerunt per quam proprie inventiones sue sunt eis ab
scondite iuxta illud Et intellectus prudentium abscondetur sanus intellectus proprie inventionis eorum est eis ab
sconditus ut dictum est.

Capm xii^m

Expressis habeo triplicem excecationem pharisaicam per ysaiam auctoritate supradicta prenosticatam cum illuminatione — Discipulus
[illegible] simul in eadem auctoritate contentam Et vellem scire si forte huiusmodi cecitas fuit a xpo ipsis phariseis
[illegible] fueris evangelia xpi clarius reperies quod illud quod prophetica tuba scilicet ysaie de hac ceci
tate scrutatus [illegible] evangelica dicta compendiose exposuerunt unde salvator in phariseorum — Magister

prima dicit ſm mdm̃ ergo in hmoi mdm̃ vem̃ vt qui non vident videant & qui no vidc
ſtiã ſoh̃ ye m.o ſm quibus verbis xpus quatuor ex preſſit errores hmoi tentatiõ p̃mus ſt̃ p hor
telligendũ erat de phariſeis vnde ibidem ſubdit̃ & audierunt phariſei & dixerunt nũquid & no
ten ſimꝰ & ſm quod hmoi tentationẽ ex mdicto dño meruerat phariſei vt eam dem̃ eſt & ſ
hor predict ſm mdm̃ ergo in hmoi mdm̃ vem̃ ym vt illuminato genitum ꝛ̃ p̃dicta ꝑ meruẽ
tate de quo dicit vt qui non vident videant qm̃ p hmoi tentatis phariſeꝰ non ex preſſit aperte q
ponit̃ aggranat vir phariſeis dicentibus nũquid & nos ten ſimꝰ ꝓ ſi ten eſſemꝰ no haberet
ꝑ̃ no eẽ erunt ten p̃ p̃mam̃ hui naturalis meritũ ſ̃ per hui gratie ſubtractionẽ q̃m vt ſ̃ dem̃ eſt

Conſiderans hanc triplicẽ ex tentatiõ mdm̃ dño noſtro Cap.m p.m

ſmo mdavit plebem meminiſſe vt ex veteri teſtamẽto ꝓphetarũ & euangelior̃ poſſit decernere de qua
plur expectante videtur mteller dñi illud dicit̃ ꝓbꝝ m.o Decernat te dñs amentiet & tentatũ ac ſ
per̃ mentes vbi nõ detentate corpali agitur ſ̃ mentali nam ſtatim ſubdit̃ & palpes i meridie
palpare ſolet cecus Quẽ cecitatis de qua loquebatur eſſet corpalis ſuperflue dicebat̃ palpe
re meridie ſicut cecus nam i merito mundi hꝰ nõ ſolũ quo aliquis eorũ ſaluari poteſt vel potu
ſi cecitatẽ ſ aliqui eorum ſalutar̃ quo aberis obſtinatio ſeu macula tante excecationis tolli poſſ & ce
hor ſeq̃r̃ vellem ſi de hor ſ̃ aliqua ꝓphetica vel etiam ꝑcepta loquacia de ſua illuminatõe & de cecitat
nõ doctrinam ſalutarem quod apud homines eſt impoſſibile ex homo illuminet̃ & nõ adhereat ꝓ cruc
per gratiã gratis fidẽ & ad tollendã peccatis tuã q̃m admiratõe audi apoſtolũ ad romanos vt q
hac materia alte loquitur & profunde & tria hor tradit verriſſima documẽta vt ꝑ dicit de ſua
Nũquid ſic offenderunt vt cadant abſit ac̃ mgno doceat ex quo ſecuritas eorũ peccati & meritũ a deo nõ
ad perfectionem humane ſalutis ꝓtinet̃ & eſt eorũ ruina & miſeria Si enim amiſſio illorũ ꝓmeruit
mndi q̃ aſſumpto ñ vita ex mortuis & nõ quo oſtendit ex expio amiſſio eorũ ꝓfuit mundo
mndi a fortiori conſiderare debemus q̃ aſſumpto eorũ portio eſſet & quaſi vita ex mortuis & mo
ſtens eſt eñ dens ꝛterũ miſereꝝ illos & vt aphoſ oſtendat ꝓpter̃ quem ſio eorũ nõ ſolũ ꝓ
tundi eſt tamquam poſſibilis apud deũ & de multis poſſibilibus apud deũ quã plima nõ ꝓ
ad arbi ſ̃ peſtimandi eſt de poſſibilibus que ſperanda erant ſeu ſ̃ tentum ſdcm̃ ibidem dicit ꝓ
dñs populũ ſuũ repulit q.d nullo mõ credendũ eſt q dñs repulſ̃ dñs populũ ſuũ antequã ſ
eos pemtus mſipiſcẽs eſſet ꝛtem ſalutarius quod probat ex hor q ſuũ p̃mã eñ ſ̃ dona & vocatiõ
q quidem verbũ apoſtoli ſi diligenter ꝓſpexeris nõ aliꝰ in hor capo contentus admiratio tua pe
tus tolletur & hor hodie ſ̃ ꝑ̃ pte dſ̃ ij cõ vltio & ſtem hor attende debes q̃ ſicut expreſſe mdi
m medullatus phariſeꝰ mſertis fuit ꝓphetie p̃dictate ſic eorũ quieſcio ſalutifera mꝓphetarũ bo
nitas reperitur fore excellens & poſſima in ꝙ obprobrium expectationis mhonorem ꝓtinet
quo ad illuminatos.

Dehor vltro quero vt me vlterius doceas. ſtrictatus ſicutis ſepulcratis reperies q̃ tam meton

Ad hmoi declaratiõ conſiderandũ eſt q ſi diligenter eccie quam in ſine q̃ principaliores poteſtates ſ
eccie ꝙd dimittendis & mquibus ꝙd ꝑtinet mſtũ eccie ponor conſideratur in illos ſ̃ duabus ꝑtibus
les ꝓpi de gñe iſrahelitici ramalr deſcendentes principales aſſiſtẽtes ep̃o ꝙd fuerunt ſeu erunt in primo
adventu xpi q̃ maior parte iſrahelitici fuerunt inter electos a ꝙd fuerunt electi ad fructũ rede
nionis morbe prodeuendi nõ illud ſoh̃ xb̃ ex Ego vos elegi de mundo vt eatis & fructũ afferatis
Qn 2o vero ſtm̃ ipſi principaliores ſpectatur nõ illud Ci ſederit filius hois in maieſtate ſedis ma
tis ſue ſedebitis & vos m.e xiꝰ m.o Ex quibus tanta excellentia hui nationis iſrahelitice attribu
& quod obprobrium expectationis ſuprudicte ſufficienter eis tollit hꝰ vſq̃ ꝑ̃ ꝙ vbi de tentate ce
phariſei ex ſuis demerut meminerat agitur ꝓpheta ibidem ſubdit ꝓter hoc ſ̃ dicit dñs ad de
iacob non nõ confundetur iacob nec nõ vultus eius erubeſcet quia ci viderit filios ſuos ſtrue
tes namẽ mei & ſanctificabunt ſanctũ iacob & deum iſrael predicabunt In quibꝰ verbis ꝓphe remone
opinionem falſe eſtimatiõis q ex hor q phariſei & eorũ ſequaces q̃ maior pars mdeorũ erunt ſm̃ nõ
tam meminerunt tentatiõis q̃ ꝓpter eis grauiſſima exterant q̃ ſ̃ meo confuſionem ipſius iacob ad
tarnen deſcendent redundabit quod ty ꝓpheta ꝓbat dicens Non nõ confundetur iacob ſ̃ pa
cha pater eorũ non habebat de hor tanq confuſionis ex hor q phariſei paſſim & [illegible]
cob ſm tarnen deſcenderunt nã ci viderut filios ſuos ſ̃ aplos qui de ſua ſtirpe deſcenderat ſ̃

rantes nomen meū ⁊ dei⁹ est predicantes ⁊ quoniā scripturā ⁊ prediceron⁹ errores spirales fuerunt
evacuati ⁊ incredibili legem dei⁹ in quo stultum subdit ⁊ scienter errantes spūs mendacij et
mistatores distent legem ⁊ hoc non habet locū q̄ scripsit scripturā ⁊ quo patet quod deus est sp̄s q̄ in eo
ordo erat principalis fuerūt illi q̄ de stirpe iacob descenderūt mihi q̄ ex hoc tollit⁹ gressio iacob ⁊ fidelium
abeo descendentiū hā ex eo pharisei vel scribe descenderūt spūm ysa. mi⁹ cā⁹ vbi agit de tpe p̄sēti aduentu
xp̄i annūciatur p̄ die illa sc̄z mutante tempora gratie q̄ dies est erit germen dei⁹ sc̄z xp̄us in magna
fiducia ⁊ subdit sitit eos q̄ relicti⁹ fuerit in sion ⁊ residuis in hierusalē scribe vocabit⁹ ⁊ quod intelligi
de fidelibus xp̄i penitus q̄ pauci ⁊ quasi derelicti fuerūt ⁊ inter sc̄z vocati⁹ q̄ omnes fere de gētibus estis
helecti fuerūt vt est manifestū In 2o vero aduentu xp̄i q̄ in fine mundi spectat xp̄us q̄ in primo
aduentu xp̄o principali assistere debent vtiam dñi est de reliquis veteris testamenti q̄ illo tempore remanserūt cōuersione q̄ deuicta antichristi falsitate ⁊ firmissime adhesuerunt
in tm̄ vt p̄ eius fide magnas p̄secutiones usq̄ ad martiria passi sint ⁊ in fide ⁊ deuotissime usq̄
in finem p̄severaturi de quibus intelligi illud eph̄ ad ro. Oēs isti salmos sunt post dorotheus
ibidem exponit quod ipse ⁊ plane legit esse tertio ano⁹ vbi sit dies multos sedebunt filij isti sine rege
⁊ sine principe ⁊ sine sacrificio ⁊ sine altari ⁊ sine ephod ⁊ sine theraphin Et post hec reuertent⁹ filij isti
et querent dñm deum suū ⁊ dauid regem suū vbi intelligat⁹ caldayca dicit Et obedient messie filio
dauid regi suo ⁊ pauebunt ad dñm in bonis eius In nouissimis diebus hec ostēdit quod quidem auctor gētis xp̄iane
ille xp̄icolis sc̄z verissime predixit quales israhelitas descendentes a iacob p̄m carnē se debebant hic
sc̄z q̄ paucissimi eorum per mutualia tempora ⁊ locorū distinctiones erant ad spiritū salutis colligendi de-
inde intelligi illud ysa. adhuc ano⁹ Et relinquitur in eo sicut ruina ⁊ sicut expressio olive duarū aut
trium olearum in summitate rami posteriora eius per eorum infidelitatem sic extincti ⁊ separati a radice olive
quasi fructuosi reuiuiscent adhuc erunt in eis reliqui quasi duo vel tres olive sc̄z pauci in fine q̄
radicati in xp̄o q̄ radicati in xp̄o quod videmus impleri in isto medio tempore quo aliqui

Per auctas ose exponit ab hebreis de messia per ipsos spectato quem dicit venturū esse ipse reponunt.
Bi bene consideras hoc quod dicit xp̄heta et querent dauid regem suum Et cum transtatores caldayca
Et obedient messie filio dauid regi suo Non potuere seu xp̄e intelligi de messia per ipsos spectato de illo
sic debuisset dicere Et veniet dauid rex suus quia in illo tpe sc̄z in nouissimis diebus cum eis primo
venturus est Sed cum dicit Et querent dauid regem suum seu obedient messie filio dauid regi suo ma
nifeste ostendit q̄ ille messias iam venerit & filij isti xp̄m antea no querebant nec ei obediebant
Et ideo non inuenichant eū in nouissimis diebus querent dei ⁊ obedient veo messie qui iā erat
quando licet hisc nūc cum no quesiuissent nec obediuissent.

Cap⁹ xm⁹

Habeo ex hijs que dicta q̄ in duobus temporibus principalibus sc̄z in tempore aduentus xp̄i ⁊ vo fideles
qui fuerūt ⁊ erūt de gētibus israhelitico excellentia habent ⁊ habere debent inter ceteros fideles inter-
medios intermedio vellem scire quod de eis septimum scrutinium fuerendum est.

De hoc tempore intermedio quod valde manifeste ex eodē dictis hic mihi videtur intendere
ille xp̄heta dicit⁹ sc̄z ysaias predixit quales israhelitas descendentes a iacob p̄m carnē se debebant hic
sc̄z q̄ paucissimi eorum per mutualia temporū ⁊ locorū distinctiones erant ad spiritū salutis colligendi de-
inde intelligi illud ysa. adhuc ano⁹ Et relinquitur in eo sicut ruina ⁊ sicut expressio olive duarū aut
trium olearum in summitate rami posteriora eius per eorum infidelitatem sic extincti ⁊ separati a radice olive
quasi fructuosi reuiuiscent adhuc erunt in eis reliqui quasi duo vel tres olive sc̄z pauci in fine q̄
radicati in xp̄o q̄ radicati in xp̄o quod videmus impleri in isto medio tempore quo aliqui

discipulus
xp̄i ysaias
discipulus
xp̄i ysaias

pauissimi eorum mfide xpd sd̄ audienti quod non sol̄ intelligendū est de simplicibus seu illiteratis eorum s̄ etiam de viris notabilibus qm scripturas gubernacula possidentes & opuscula fidei in honorem fidei & dāne ihesu xpi composuerunt Vnde notanter dixit ysaias in sanctitate rām q. d. de illis pauris habitantibus nō nulli erūt in sanctitate rām i. in apicibus magnis sc̄i sunt̄ eccle sm̄ hystoriam damasi gut ptholomeus de lucha narrat quidam sanct̄ pontifex de gall̄ie scribebat nobis euaristus qn cathedra petri sedit annis dñi regnans xpi & fuit septimus a beato petro & per .x. annos sedit tem menses & vij dies vbem etiam laudabile regit Et vitam sua gloriosa finiuit martirio sanct etiam mhyspania tempor̄ gothor̄ quidā qm de sarpe eccl̄ie scribebat nobis iuliani pomerij qm ter cus a beato ysidoro cathedram Tolletan eccie & primatū hispanor̄ optinuit de cuius vita virtutibus dñs Rodericus de epūs Tolletan in sua compendiosa hystoria narrat qd fuit in hyspania quidā de hoc genere nobis petrus alfonsi qm quendam dyalogum solempnem edidit ad fidei catholice declarac contra phariseam pfidiam Quigdem dyalogus in his reperitur fuisse eccie mhac regione tempor regis alfonsi decimi quidam mgr̄ alfonsus burgey magnus bibliens phūs & mathes qm in hoc ano etatis sue fere fidem xpi & sacr̄ baptisma suscepit & inter ceteros esset sanctus eccie halispolitan pulchra opuscula ad confirmacōm fidei & confutacōm indayce perfidie in hebrayco hyspanica edidit quor̄ tres latores in vulgari in domo predicatorū halispolitan hodie reperiri possunt vnde pbandū est qm alios mundi partibus vbi captiuitas ysrahelitica & dispersa illuc contingerunt licet ad nras notitias nondum pervenerunt eorum varietatum & viarum pleniorem notitiam Quor̄ cum considerande potest intelligi implēri hoc se illud pphetarum assumam vos vnū de ciuitate & duos de cognatione & adducam vos in sion &c. vij. ca°

Postpulius

Scrutinium nostrū cum eloquij horā est vt meditatio oratio gratiarū actio & vox laudis quoniam finem scrutandi finis libri spectare non potest q. m. capitule sibilus est quē repimus scrutari Et vt verbis vtar hilarij qm pie mfinita prosequi Et si non se pmentā nouit tū pfectus gratulā inquisitio deo fructū tam dulcis scrutinij celsis laudibus prosequam apte confitentes qm hec dei dei mmaculata conuertēs nras testimonium dñi fidele sapientiam prestans parulis Ista ergo pura stella sermonum cuius quidam ipo distillante scripturarum degustauimus ad sapiendā hec est mens dilectionē sanctorum nos inpiat & quem diligenter habemus scripturarum sinum scripturarum a mundo diligendo Ipse nobis qui pane ihesus penetrabilibus sine carta & calamo procedens qui dilecto mendum intrat vbi egressio foris stat Ipse alimenta quoq; mortalium corpor̄ dum panes & pisces multiplicauit vt laudent dñm qui edunt ipse in mensa eloquiorū dei medullā eterne vite sub cortice scripturarum nobis porrexit ipse nobis & confessionis debitū epulatis clarius resonat cum quidquid mea studiose scripturarum veritas quidquid proponitur bonitas quidquid promittit felicitas ipse est mediator dei & hominum homo xpūs ihesus veritas est sine fallacia bonitas sine malitia felicitas sine miseria cui honor & gloria in seculum seculorum Amen.

Da gloriam deo

Explicat liber qui dr̄ beati mi ysidori iunioris compositus & per reuerendum dñm paulum de sancta maria sacre theologie primum professorem ac burgensem aptum et finitus est ipsum postea complent adbreuiatus fuit Nicolaus de lira anno dñi M.CCC.XL. Anno etatis sue lxxxvj. tpe venerabilis patris Basilien

1109
~~211~~

111

217
219

Incipit prologus libri de statu Cardinalium et virtutibus status eiusdem editi et compilati a dño Io. nunc Augustensi tunc vero Culmensi electo episcopo ordinis fratrum predicatorum.

Ego virtutum progressibus ad vitam aduersus principes tenebrarum uigeste mee mortalitatis se mouit et commisit sibi paterne legacionis in regione pattanicum episcopis officium discipulos elegit quorum ministerio errantium corda ad viam reducet veritatis. In hoc facto virtutum suum ministrum ut eius exemplo in partem sollicitudinis viros fortes bellatores et pugiles eligeret. Cardinales qui cum in ardescentis spiritus aspiratio negotia ihesu sui molimina de mobire satagit consilia prestare opportuna. Inter quos felicialle pie ac singulare decus collegii dominus petrus prefuisse episcopus penestinus qui sollicitudinis partem virtutis episcopi et petri successoris in vicecancellariatus officio non modicum est sortitus veritatis amicus esset pater singularissimus dominus et promotor studium codicelli primo editi sedis pie compilati super his que status episcopi et prelatum conscientie videbantur accepta notaria dulcis temptatione sicut mos sibi erat loqui aliqua etiam conscribi misit. Cardinalatus status describere videntur nam verba inepcie pro preceptis curiam scribere cogitantem bellam vidi vndique querentem. Nam cui dedamare scribe scriptor tenebrum templator ihesu et dominum penalium inspirator ad scribendum non defuit inspirando et prestolantis monebat verba ut manum a calamo vacuam non teneret. Ecclesia vero difficultatis matris veritatis odium retrahebant ne diffusius manus apararet. Procerto cognoscens qui describens demictor naturas rerum figuras colorum picturas morum plurima sonorum modulamina angelorum diuina volumina oraculorum. Cuncta describens celestium motuum influentias mobilium diuersitates nouum symphonias elementorum temperamentes vaporum impressiones municipium mutationes binas herbarum mores malum origines aliarum. Cuncta describens complexiones diuersitates hominum naturas sententiarum armonias egredi egritudinum diffusas numquam emulatus habet quia describes varietates actuum salutares habitum extremitates bicarum et medietates virtutum et illa potius me applicans ad certum statum. Hic ego cum inter meditancia et retinencia animi mei quid eligeret fluctuaret cepi quasi inspirate inspirata de pii patris pietate fiducia quo in mentem curram non in cassum aera verberarem nec super spinas detractionis aut petre abstinatoris semen ihesu semen [illegible] caimen seminator recipit aream et no quemodo heros cophinos seminantis. Qua propter digiti mei apprehenderint nonsissum et fundetem calamum extra metas ut statui ipius sub destructione quatuor virtutum cardinalium destruerem et sic sedes non conformaret et rei pietas virtutis pietatis uidet. Verum cum iam de parte operis finem darem tristis relatio et lugubris audita possit animi mei et precordiorum intima volantem domum singularis domus mei et patronus pater benignus fidei amicus veritatis amator ministrie nitor Dominus penestinus inpio hec omia germinantis subtractus de medio dicebatur. Dura mors et dura subtractio que nec relictis simulis nec orbatis filiis nec desolatis amicis primo nec totali peperit ecclie et hec communis dolor et flendus esset absorbuit ame tamen amplius et qui meum sentiunt in idipsum inspoeni sit patrem et dominum patronum et amicum amisi. Hic ergo sinceratis de doloribus amaritatis mutus stetus an opus velleni perficere quod incepi dum extremorie manum tremi in suspensa et tandem meo spiritu consolationis accepi quo finis est meritorum glorator remunerans cuius qui nugimus esse damnati filium flentes egritudinem et mortem non plorantes nec dignet videre commutatis solemnitatis. Quare et inceptum volens perficere et perficiendi conscribe in eo

pdem fpi qui mutorū labia reserat et lyghwatt dyserti ficat mdiserta sicut ptes duas ad
duabus hmr laboris sui mponet Et qm̄ status dnorū cardinalū Culmey dr̄ potest ar
mme dignitatis t virtutes cardinales culmey dr̄ possit a virtutū principatu t scribens t
culmey Quis libellū istū culmey vidi non i merito notandum

Consequenter igitur illa que Cardinalatus non m merito possit attribui de quat
cardinalibus virtutibus vt arc nomey attingant vbi primordialit dissendū ordinis
senatus septimus Etiam si virtutibus predictis eueniens posset attribui q status t dig
nitates cardinalatus non contemnat hinc t supponendū est inter supponendibus quattuor es
virtutes cardinales & sufficientia ipsis quaternarij virtutū predictarū dispertire
tes ad que palmis nre intentum deseruiet tm hinc/ hmr operis assumendā nō que
virtutes t distinctos atq̄ dem hoc opus ut primum/ quatuor partes & distinctū Quarū p
tractabit de prudentia 2a & temperantia 3a de fortitudine 4a & materia Nam pr
& ipa prudentia que ceteris lumen prestat in loco obtineat inter ceteras virtutes
principaley primordialit tractatum aliquid anotandum/ Consequenter de singulis ipsis q
tum ad nrm̄ propositum pertinet tractatus ipponentes Varijs igitur distinctionibus ipsius pr
mittit hoc pro conclusione intenta tenemy q̄ nullus e prudens prudentia virtute d qu
loquim̄ solo actu intellectus imo oportet q̄ sit prudens intellectu affectu t ope diuino opan
facultas assimilitudinē t rōnis scripture t vulgi loquentium hmr illos magis imprudentes
tere t reputar qui imprudenter operantur lingua unite intellectui quo t qualit t qd agē
hinc describendo prudentia scripturali deo q̄ prudentia virtus e ex consuetudine ben
operandi mdicta Et dico ex consuetudine q̄ vnus actus aut tps parum habitū pr
bitū non mdicat si m multo tempore prudentia Job dr̄ t dico bene operandi i disp
te quod quicquid bonum circa destruere ferat virtus e quodquod mali vel bonum mdispo
te ferat verum est phs vt si mdicto operandi mō dicy phs vt ethyc vbi dicit q p
dentia e recta ratio agibilium agibilia vero pertinet ad nrm̄ practicam vt prudentia
me consistat in agibilibus exteriorib⁹

Remissa igitur descriptione prudentie ad quā ipsa accedamus semper i sequendo
materiam ut apparebit ad ea que primo speculationis exercitium Nam enthig in v
hethyc tres ponit species prudentie sc memoriā intelligentiā t prouidentiā de quibus
dicit vt ethyc dicit ad prudentiam pertinere eubolliā synesim t gnomen Sicut enim
memoriā circa prudentiam de exemplis t polletica sensum t intellectū Alius enim phs qui
nauit ponit x t his tamen premissis assignatum ab eo quo magis videt ad nrm̄ propositum
pertinere magis in simbo Nam ser ponit genera que macrobius fert sinesij plotinū sinesium
intellectum circumspectionem prudentiam cautionem t docilitatem t has species per ordinem pro
sequamur

Primum igitur prudentie e ratio de qua prius loqui ipsum/ grātia de ea ad sciendū
de qua loquim̄ intendimus/ apparet/ considerāti modo eius in alijs ordinando Ratio est
bus discretiua boni t mali boni t vtilis honesti t honesti in eligendo bonum t fugiendo ma
Unde eius rationem dicit/ rationis inquisitio que ratio e ab omnibus diligenda t
singulis negotijs prosequenda q̄ quod ratio caret dubium esse non potest totum cum
dū primum quia ratio in singulis requiritur Unde illud pro lege habetur q̄ exercere q̄ sciat
Consuetudo t ratio est ipponenda exemplis q̄d sine t quod ratione caret expers pere

pdens

Ratio

Rationis

cessse est hoviii dis correp hec autem ratio est quadruplex

et cum
- nuestigatiua
- iudicatiua
- agemoratiua
- interpretatiua

nuestigatiua triplex
- q̃uon mali
- q̃uon boni
- q̃uon mdmis

t hec satis mundus per generam tractatu de quatuor virtutibus qm dicit q aliqui nigrui
t fiant & turpis arrosiras est vel ut stanteur ab alijs & turpis vanitas & vel ut stanu
rident & turpis questus & vel ut edificant & prudentia & Ois ergo ratio que no & vesti
tiua veri ad emendatoj non & pars prudentie & potius vanitas expeditas & nisi prudentie
ratio ratoj nuestigatiua q̃uon & adiuctendu q ignorantia & nr auctor erroru & ignorantie
sacerdotibus dei euitanda & ppoviij dis ignorantia | Et no certe aliquis rei ignorantia
ut patet dis ppoviij quamus mss & illius q di est — Si quis em nesciet ea que dnj sit a
simo nescietur & hoc ignorantie ignorabitur dis ppoviij Cum ea Unde ratio anvestigatiua
prudentie vel prudentis tantu est nvestigatiua nroj que ssunt ad salutem & no ad prosp
plus ad romanj dij quo persuadet non plus sapere quam oportet sape & sapere ad sobrietatem
beatus seronimus ab angelo correptus fuit & verberatus eo q legebat libros gentiu et
genes sibi reprehensibs eo q delectabatur mgarum libris & dialetico sicut pat ex hystorijs
satis habetur ex pressum ppoviij dis legimus vbi etiaj post premissa statim subiungitur q
ad & ab etnicis seculariu harum querenda peritia & querenda & nvestiganda & peritia sit
ut & sacroru canonu si evangely et dnj apli libri ppoviij dis Omis psallentes

Set etiaj ratio mditatiua & hmi prudentia dirigit ne mdiet detiate de hijs que bene &
male fieri possut nec sciat quo aio fiant & quibus ex eis futuris euentus hoc em mdi
tem temerariu prohibet salvator luce vi Nolite mquit mditare & glo duo predicta mditia
sunt temeraria sc illoru que bene & male possut fieri & q nesciatur quo aio fiant vel quibus ex
bus sequatur euentus hoj & alijs p choz iij dicit Nolite ante tempus mditare sicut pru
dentia prohibet & rohibet tamen a mditio bsimpatrio ne forte aliquis persona mdiet sibi
non subiectam de quo mditio dicit alius ad ro primj Tu quis es qui mditas alienu seruu ste
rudentia rohibet tamen mditante ne nimia levitate vel etiaj tarditate decipiatur Oibus n
redere & multi credu vetu est vt aut generta Etc ppoe dictum Cum recto credit levis & rede
nde et beatus gregj scribit sohi Ego charinthecs Si quid vero ad tuas aures de quo tuas de
co pueniat qd te iuste possit offendere facile non credas ar dis ppoviij Si quid vero q ij
iij & quamus sit dictum Quamus vera sint quedam tamen mditi no credendi nisi certe mdi
bus demonstretur Et caplo simone & egrane qv q vij Si quid

Ationem etiaj memoratiuam prudentia dirigit dum salubria facit remisse sj beneficia
dei & nocia oblimisci sj m uirie proximi de quibus quo ad primam partem dicit si
ceris esse vltio ajemento oratoris tui & beatus Bern ad fres de monte dei dicit sto qui
q habet sensum pod quantu decet pietatis expediat quantu sibi redemptor decet etiam
vtile ei sit una saltem aut aliqua hora diei passionis ejus ac redemptor & attendens & alle
re beneficia ad emendu suauiter m consonantia & ad recolendu fideliter m memoria beneficoz
reptoru quo ad eam partem dicitur leu ppe Non sis memor iniurie tue tuj & Nam
mg horis oblimosis & beneficioru & tenax m mmoria uelut volatorius quod facies admet
subam nobilem opere permittit quod certe esse non deberet q sm dictu sapientis lex atrep
beneficij inter duos talis esse deberet vt alter sj dans statim oblimom tradet alt scilicet
ipiens in memoria semper retinet Ingratitudo en est magis vitu q ejpa alia multa
uisquis quam vitanda est primopere & etiaj puenda prout dicit dist q v de forma in
p accipiens beneficiu gpter ingratitudinem eo priuari potest

Set etiam ratio quam dirigit prudentia sermonis inter-pretatiua quoad duas partes

ctere cardinales intelligi & licz by mglo super e ep̃orum eo tr & forte alij sentire
videantur q alij etiam possit mihi alatere quid dij Cardinales hoc tamen nouo mo
derniter factum esse videtur. put bulla Jo. an co tr cossiensi li. vi. q̃ etiã ubi illa gredimtur que
legatis alijs quam missis alatere mdme sit concessa. put patet in fine dicti dñi. q̃ in
fratribus suis legationem fungentibus & q̃ possit tamen dñs noster papa alteri quã cardi
nali tantã concedere siue committere potestatem sint cardinales imo amplioremq̃ indiget
de libris hmodi prius ubi cardinalis in pluribus mime indiget & ipe ibi dicitur latera
lis quia latere dicti pape assistunt in consistorio & in oratorio eiusdem fungunt offi

Appositum ergo nrm redemptis dicimus q̃ dicis Cardinalibus sume est necessaria ratio
necessitatis in consilijs Inducitur in electionibus & interpretatiua in scripto
ribus Inuestigatiua in consilijs Nec est eis ut prudentia in consilijs ratio inuestigatiua
tiua dicitur sicut dicit Aristoteles vi. ethicorum q̃ prudentis ẽ esse bene consiliatiui Con
silium autem est inquisitio quedã ex quibusdam ad aliud prouidens hoc autem ẽ opus intellectus
practice unde ad prudentiã nõ pertinet etiã q̃ homo sit bene intentionatus ut patet ex dicta
tis sancti Thome 2a 2ae q. xlvi. ar. 2o Certe et si opus prudentis & opus intellectus simul
expediat propriie tamen dicis Cardinalibus qui suo consilio regunt totam ecclesiã hoc sit
necessaria quia qui bonum dat consilium primo vite habet substantiã & eterne remunerationis
omis premium sperantur expectare dij q̃ij bone rei Qui vero malum dat consilium ab
eventu male rei non patet excusari unde & penam meretur. per vi. dis. Tanta in fine
De pe. dis. i. periculosum Ubi dantes consilium super homicidio eidem deprecanti pena
Cum go i maioribus habeat consiliari & consilium & i multis magis primum & maiorem
culpa eis exinde poterit prouenire Qua propter indendis consilijs expedit eis oem dili
gentiam impendere ut bonum & vtile inuenisse & sinceriissime persuadeat ab affectione se
mota

Circa quod est aduertendum q̃ indendis consilijs aliqua sit habenda q̃ parte co
siliantis vel consilium dantis alia prosequenda ex parte consiliabilis vel consiliati
ex parte consiliantis vel dantis consilium. Est enim dicendum ne sit iratus ne sit cupidus
ne sit festinus Nec sit iratus propter tria que repugnant bono consilio Nam iratus
decipitur in sua potentia/decipitur in sua eloquentia/confundit in sua eloquentia intel
ligentia Dico primo q̃ iratus decipitur in sua potentia q̃ cum iratus semper putet se plus
posse quod potest ipse posse sibi supat & superatur ab ira Contra quos loquit Seneca ad
Lucilium dicens Non te supet ira ut aliquem oppimas sit cum ira tua supat tuos retinere
consiliare nõ permittit q̃ equum putat se plus posse quia potest rem sibi impossibilem
ut possibilem persuadere Sicq̃ hoc aggrediendo se ipm destruet prout dicit metrificator Cum
plus posse putat sua quã natura mostrat Posse sine superbia se mihi esse
potest Nam de platone scribit Seneca li. 3o de ira cum irasceretur seruo suo misit ut
illum deponere et scapulas pirbere verberibus sua manu ipe exsurus postquã aliquã
tulerit se misit manum suspensam tenebat in alto & inquirenti quid ageret Rndit ira
tus ab hoc ego penas exigo propter quod nõ reddi ei timeo ne plus faciem quã deberem
q̃ dum in ppria potestate non sim nõ decet ut alterius i mea sit potestate Iuxta beatus Gregorius
in moralibus Plus semper ira in vindicta exigit quia accepit iniuria

Secundo iracundus est ira & consiliaris q̃ decipitur in eloquentia Iratus enim loquit
non ut dicit Seneca & sua alios consiliarios posse q̃ silentium promere & tutius

Consilium

q̃ sua ira & cupidus & festinus & voluptuosus

et scripy dehonestare ꝓpterq; pricarii ad ꝓsiliandi ac gsulendum esse ming apti Nam
lep videt nulli mulus non videt illam ꝺra cui vim misticam dei nō optatur Jacob ꝓ
mlo ꝺcribidy dicitur Sit aute oīs homo velox ad audiendū tardus ad loquendū q tu
dus ad ira Quasi dicat ex locutione mordinata t mitauta gñāt̄ ira t ex ira cau
tu locutio t ideo amicicia minimi hoīs est vitanda qnia dm stim non potest
t Certe vitanda est ira mconsilijs qnia confundit intelligentiam Intellectus em ho
mis mlis ste confunditur q discernē nescit vnde t mths dicit ira impedit aiam
ne possit cernere verum Qn consilijs cū t m oībus rebus rohiberi dz motus aīmi turba
ti t appetitus mobedientes rationi qnia ut dicit Tullius ira q nil absit ei qua nil
recte fieri mlq; consiliari potest Que cū aliqua phurbatōe fiūt ea nec constabi
fieri possūt neq; ab alijs qui assū approbari solent cū certis nec bene uidentur po
vnde t David ꝓpheta dicebat Turbatus est a furore oculus meus t alibi Despexi
ignīs sp ne t non viderut solem sp mstice vnde t nequam virtutis pot esse homi
nidem prohibet cū aptius in Epla ad Romanos ne natus sepy vindicet dicēs
Non vos defendentes karissimi sz date locū ire quod scriptū est apte ex pte ꝓxi
q; ira pu cum dicitur Quid aliud prohibem quā ꝓprie persone mutua rep
lere sed certe vtato alterius vindicij lis expetē Quidam cū expressit Imperator th
odosius ex furore quo feruebatur cōtra thessalonicos ciues quos exemptos obtrun
cari iubebat nolens furiosum in ommissione sui militis non illato crimi sz furori patet
vi q iij Cum apud Romanos periculosum esset ciuē hoīem irato ferre indictū patribus cōpi
prebitis mssine vnde t mconsultis vbi iudicia singulorum pro feruentia t medium cedat
in tuto indicet omnia Nam gnoriosus tempori mstri putatur omne quod fit ni
q; ij Illa vbi multu notabli dicitur in het verba Illa est cautela laudabilis mq
toto tuto agit t finem ml sibi vendicat Restringenda est sub ratione ptis ne e agen
dum quid prius quam constituta ad tranquillitatem mens redeat Et sic verba beati
Gregi Subpeir ergo a consiliario ira est vitanda Et quibus oībus ste misero
Si cuiq; consiliario ira vitanda est t a ꝓpo quid esse debet multo magis a dnis
dnalibus qm suo salubri consilio totā regunt stirpem ceteraq; quos ex ming decet q ꝓpo
sito mod t animi turbatio qnia eos factu vel verba a multis trahunt̄ i exēpl
sine dedignatione sue pernicios ñec recte e passo periculosor principū cultores
deordinatis sicut ira pnunt sibi aperte declarat btus Gregi dicēs V mor ire fle
stimulu accensi cor palpitat corpus tremit lingua st predit sermones iguescit o
aspernatur oculi t nequaquid ꝓspicit cognoscitur non ore quide clamore formal sz sensus q
loqui eiulant que eis procul sint a tantis viris t dnis tanta dignitate pditis t di
gressione vigentibus Quia equa nascitur sep fibre que sz repa timor mentē q tum
lia clamor indignatio blasphemia que si mitaret sibi q ministrorū vtiq; ab ipo procul de bo
no consilio
t Etiamdo dico q bonus consiliarius vitare debet expeditatem q̄sta alis expedientib; ma
me notatur t appareat in retributōe muneris que vltra p modū e vitanda t mo
me a maioribus voluptus cultus dei quibus mititur t incumbit fundamentū t emptis
ptis Receptio em muneris multa mala facit mdunt t procurat in ꝓpicie Vlti
ꝓpiens execratur Cuius os obstruitur seruituti obligatur male secretis implu
t multis pceris rethibus laqueatur Dico p̄mo q ex ꝓtributōe muneris ꝓpicie
execratur Experientia docet q alterius ming ampiens malu si sentit ex

Exemplū de aquila

pulsissima libertatem amittit simul & merc quod bene attendit Aplus cū dicebat ad Cor
Anarita & ydolorū seruitus Quid enī mundus nisi metallū aut ex ydolatrī & figuratū
Quid enī est auruī vel argentū dicit glosa Verū nisi terreni rubei vel albi q error hoī
sterit tamen Ipsis fuit amatoribus eorū primo fuisse oportet acceptores ipsoz fidelitā
et seruitutem quando ipsi fuerunt in baptismo turpiter violatis per dictū bonis Cor
in negotiis uel hereditatibus et aliis auaritia ydolorū sit seruitus quibus hic maxime d
diis etiā festis honoribus negligenter non prauet infidelitatē ydolorū subire et cā
nere fidem qui negligit videatur & q Cum ait Aplus Ne nos mutuē redig
nationem sibi stipendia nolunt ipse uere si potuis ipsis manibus aquisiuit e
timuit ex predicationis officio ac spūali pabulo q ministrabat temporale pabulū
debere hī dicit & cōs vj Ora nō licuit si ego sub nullius redigari potate volu
timere q stipendia sibi licebat recipere si nolunt ne sub illorū esse fruitute a qu
sibi suptus minstrarentur

Deinde ulterius apparet q ex acceptione munerū sapiē male faciat f
plicito q tū talia fieri oporteat ne occulto nec dū sint tam generis
tionis in scripto ut talia uelint perse tractare oportz q habeat barattatores q fa
huiusmodi negotia pertractare & exinde sequatur duo primū est diffamatio q
tribus est notū nisi solet esse secretū Secundo ex eisdem barattatoribus equalitas q ep
fruta sua placuit & omitta sit timetur ne trucidet vel de cetero a predicti sua tali
desistat & per quos exhortatore & ex ep ultimate palpis pmonetur & equalitatur & se
contingit q idem barattator sub pallio sui dni multa nephandi admittit ex quibus di
infamat & innocenter ledetur in honore & quidē inde postquā tales seruierit & nō re
erunt ut teneatur & nō curet scrupulo exactius omittere qui manifesto scandalo desi
obuiare dissoluti error qui ex hoc obuiare & perturbare adueniebat pericu
& non fiat mihi est aliud quia impietati seruire domini q ni qui potest Ita q
nit obuiare nō potest consentit ibidem offendit insi mo reuera talis a sem
mitate & sanctate sit vtiq repellendi & nō potest dni nisi exceptis pmanu
qui talibus sanctatur put scribit beatus augt h ni cōi pmeniam sic loquens Q
nquit pmemane in corruptis poteris permane qui corrupte sonat & pcipi
qnsmis uerū si cū

Si forte credatur ab aliquo quod ad me si alius peruise agit potest ens n
bus tolleari dicimo nō consentio eidem nam si nolim cū sciat tollerantiā
ad pdicandū misit eqī cū alius enterrisha dedit put hic pcipi q mi Cū beatus h n
respondet beatus augt sic loquens Ista plane quibus scriptum malis si male aliqd
eis q mittit aut permittendis fauet si aut neutrū facit nullo mō scriptum & sequit
posito si addat tertiū ut non sit necessitando pugere gloriose pepende & dimittā
& vel corripiat uestris animā & arguat et si eam personā gerit sic superiorū
mino q sunde potius admittit ut cōi oibus peccatis arguat ut reteri timeat in
ueat enim vel ab aliquo gradu honoris vel ab ipa corone sanctoz hec beatus A
ilnden pcipi q mi Ista plane Et infra A malis semper desiderium corde ad te pe
cante corpore copulam Nota q dicit cante ne quis infra mala secretis
dicit ad tempus videlicet cū emendari creditur aliquis malis nullo tpe e sed
dum maxime prelatis & summis rectoribus eccie sce dei

c Dastri cui causa reprimi impiedat ut bene presit domui sue et familie sue
et fundatur in ratione duplici una quia prelatus non habet protervi ꝓhendi
vel punendi alios qui suos corrigere neglexit et emendare Item pstatur be
haviter cum ea de crimine negligentie quod a deo magnum est ut ei deposito indu
rat hoc ipsi displicet nobis tamen si sine culpa prelati filia mala esset et postquam
fuit sufficienter correpta et emendare potuit ei non imputaretur nec esset
imputanda licet prima facie sit pstimendum per eam stetit donec probet contrarium ꝓ-ſ-by
pericula et inglo et by flammidi vt quod mandatis sit domui sue bene ꝓfuturis

v Nec si post admonitionem et sufficientem correctionem filiarum prelato se non emendanti
Et procul dubio a filiarum familiaritate de cetero excludendus et abstinendus sicut patris predefi
cti pena immit pruent et merito redditur exemplum ut qui ꝓ obedire ꝓ sepe malorum ꝓsortia
eius bonos corrumpunt quato magis ad vitia inclinatos et sepe

q Talia aut et quamplura pruunt cupiditas et maxime muneris ꝓpter filie Et noleti ad
mittere Nam sm beati Gregorii doctoris mortem filie duarum sit predicto. simul fillorum
puerilis negligendo violentia et contra matrem obstinatio quo ita ꝓpter munera consentit
unde et ipse a domus Cardinalibus maxime est vitanda et eo amplius quo amplius a
bonis ihesu xpi est provisum quodque ne ipse oculi eius ceci nos simplicitas in damnationem
induerint et se multis peccatis inuoluant quam ꝓb scribitur In quorum manibus iniq
tates sit dextera eorum repleta est muneribus Non et eorum scrutator Innocens fraudi salu
consilium non dederunt dominus aut munera diligenda ꝓ depit Vade et vende ea que
habes et da pauperibus mt pqe.

t Tertio ut doceat abstinentia vitanda voluptas Nam misera et discreta vita
cum voluptuosa et libidinosa ita absorbentur ab ipsa voluptate quemadmodum ebrietas dare neque
neque rem dicit Nam quis beatus Gregorius in dyalogorum Carnalis delectatio mentem quia in
firmat obtenebrat vt videre claritatem veri luminis non valeat ꝓ quod miserius delectat
tenebrigine ad superna penetrari Ecce Tullius de senectute dicit multa impedimenta hanc
pestem quia voluptatem comparat hominibus datam a natura cui unde libidines et teme
te effrenate oriuntur ad petrandum hinc prave proditiones hinc rerum publicarum
euersiones hinc cum hostibus secreta colloquia nasci debent Nullum denique scelus nullum
malum facinus ad quod sapiens non libidinis voluptatis impellit Stupra et adulteria
et ad omne malum flagitium nullus quibus illecebris corrumpi nisi voluptatis Cuique nam homini
sane quam deus nichil mentis prestabilius dedisse hinc dicunt nichil tam
esse inimicum quam voluptatem Nec cum libidine quante lorum temperantie esse neque ul
lo in voluptatis regno virtutem posse consistere Quo arcta nichil tam detestabile tuque
testificari quia voluptatem Quidem cui maior sit atque longinquior omne ante lumen
extinguit et certe voluptas tam pessima est ut nequam oriatur nisi precipit dolor Ait
enim petrus alphonsus Nullam quippe artem voluptatem quia dolor non precipit Nunquam
enim bibendi quis delectatur nisi primo doluerit similiter Nemo delectatur mingendo nisi ꝓ
cesserit dolor Famis aut cruciatus quis detinuit nisi ante doluerit in labore et seri
oribus affectionibus nisi adueniat poterit dolor qui delectationem antecedit quia nulla
voluptuosis vita carere poterit Hec eum sapientem decepit Salomonem propterea quia mi
Salomon Hec fortem dejecit sapientem propterea quod Sicut Hec stultum insanire David de
[illegible] David deus Cuius ergo futuris erit a ruina voluptatis quo ergo bonum po
[illegible] consilium qui inuentum diuitum regnum fedissima diuitum voluptate Hec

ergo & si procul sint a rectoribus magie tamen procul sint a rectoribus & gubernatoribus sue
ecclie dei q̃ non est heresis quales consilio bene regi possit ecclia quin omnia caderet consilio ad
regendu salubriter. semetipm̃ ammodi sit omnib̃ dedita voluptati. Et quia de hac materia diffusius dictu est in tractatu de temperantia ideo hec pronuntiata sufficiant

Quarto principaliter ois bonus consiliarius festinationem vitare studeat alioquin sue
consilium ipsi ruine cito causam ostendet. Est enim festinantia gravitati oibus bonis q
silis sciat & in iudiciis ecclesiasticis crebra est celeritas q̃ ad penitendu spectat quia cito iudicat
Optimus enim iudex cito intelligit & tarde iudicat. Ita ecclia de consiliis scripturis & quadragesimalibus
tacitis id patuit certissime esse. Et etiam dicit consuetudo velox consilium segnem primo cito sequitur consilium est dandum vel reprehendu subito & festinanter. ꝑ re deliberatione & mora competenti. Ait enim seneca de forma honeste vite michil tibi subitum sit & tocies prospiciendum. Nam qui pauca audiuit & non dicit non putatur hec vel sic facere non enim est putandus
et tacendus graue in rebus maxime arduis deliberatio & mora competens est laudanda
& accelerata reprobanda. Nam licet mora sit odiosa facit tamen sapientem. Discretus
ergo consiliarius in oibus suis consiliis principia debet attendere simul & finem. Nam multi
rei potissima pars est principium. Et idem de instrumentis ydoneis. Rationes enim non recipere
te nisi pugnantes intelligi non possunt unde dicit lex. Quicquid enim rerum diligentissime est
attendenda. Nam serpens est primo pungens obscura sero medicina paratur. Cum malo pessimo
longus quilibet mora. Omnia enim mala exempla bonis nocere sole oportet ut dicit salustius
Nam si in oibus bonis duplicia angula inpenes ut dicit theseus filium Syrath nitentem
gibbis in rebus male inceptis. Quia vir bonus quadratus existit. quia male est inchoata pessime
disponi. miramur. Expedit ergo maturis consiliis principia & rerum exitus attendere diligenter. dicit enim pamphilius de metro. Principium finemque simul prudentia spectat. Rerum
finis habet crimen & omne deus verbi principium finemque respice verbi. Sit melius possis
premeditatus loqui premeditatus loqui bene quicunque sapienti. Post etenim in epla dicit
fratribus de prohibere victoriam inicia quia impetu regerit passionem. Et alibi dicit fratribus
Inicia concludere quia admissa gravescit. Inicia enim fortuna in manu est. pretate decidente in
fortunam dimidiat. Prudenter igitur tres magna discretione consilia est prius expendenda
antequam inperatione ponantur. quia prudentius expendere consilia nec celo credula
tate ad falsa perlabi. Et hec quidem de rectis est materia multo magis tamen duris Cardinalibus qui circa supina difficilia magis ardua consiliari hinc & consulere unde ceteros expedit
atque eorum consuetudinem & honore tuo deliberande recta loquitur. nec ex affectione aut ex abito in medium consilium aliqua proferentur. Nos enim dicit salustius papa loquens fratribus
suis tempore indigemus ut aliquid maturius agamus ne precipitemus consilia & opera nimia
desideret pendet omnis questio sermones suos. Deliberatio enim oibus est necessaria q̃ potest. Discussis horum interpretari colores ij q̃ vi. antiquorum recta sic. Illa cria est cautela laudabilis
neque totus intricatis deliberationibus agit & finem sibi michil vendicat dicit q̃ ij. Illa prosperitas
Est si deliberatio in rectis & necessariis maxime circa negotia ecclastica circa q̃ versant & silentiarii Cardinalium. Hic enim scribit beatus gregorius omnis ep̃us per Gallia Europa & Germaniam loquitur in hec verba. Nunc est quoque negotia ecclastica post multarum experimenta causarum solicitudo ep̃alis & diligentius premuri quibus per spm̃ curritur & pars obtenta scandalorum & invidie presumptio atque oppressio simplicium sicut de cunctis dicit apostolus
dicit quoque. licet plerique

Sunt enim dicti Cardinales indigni maiorum negotiorum & causarum negotiis

sme deliberande p mayda vi q. iij. Sudpere emendi & p̄cedente Cum apud Et bñs
Greg⁹ sup̄ Job. i. dicit Consilium in die sio prestat dñi ratione cum implet phibens & propi
tem Nam qui festinat pedibus offendit puer. ꝓp. & ꝓmissis ergo ptij q̄ expartē con
sultantis actiue vel passiue nr̄ē est vitare ꝑam cupiditatem voluptatē & festinatam
que sit ab oi bono. Consilium sit matura maxime ab hijs viros adhibere debent qui sapientes magnos utrumq;
prudentes salubribus consilijs ad que danda dñi Cardinales sūt specialiter vocati & electi

Sequitur emēnatis & expeditis que sūt necessaria expartē consultantis quere. aliqua sūt di
tenda de hijs que sūt nr̄a expartē rei vel q̄ hijs habilius Ad cuius evidentiā ē nōdū
q̄ ceteris paribus semper ꝑ̄ferenda sunt expedientia dispositio certa incerto tuta periculosa facile
difficili vtilia minus utilibus attendenda est ut illud quod consultat sit expediens sit certum sit tutum
sit facile.

Primo quidem attendendū est q̄ sit expediens ubi est adhibenda q̄ in consilijs fa
cit expedientia sit veritas utilitas & honestas. Efficaciter enim ducentur consilium bonum
non docentur auditus vñ ꝑ̄ferenda ē veritas q. ꝑ̄ sola deo hores proprios facit ut ꝑ̄ deus
sit veritas ipo testante qui dicit Ego sum via veritas & vita Jo. xiiij. Et tullius dicit q̄ in
re hor̄ consultandis q̄ in vna quaq; earum similiumq; sit diligentia cum & prima veritas ꝑspectanda ē
mendacio dolosa pernicies effugienda vñ & Cassiodorus dicit bonum est verum si in eo nichil admis
ceatur aduersum quia nec humanitas causa mentiendi est ꝓpij q. ij. Cum humanitas primo po
tius diligenda est fit quam assidnitas i mendacio Et ꝓp. vñ ibidē ꝓpter vij hortatur
ad verbū veritatis dicens Ante oia verbū veritatis prodat te & ante oia autē consilium stabile
quasi dicat q̄ consilium nullum sit stabile sine veritate Prima enim & falsi consiliarij multoties
la facinus in tramite nil fecisse videantur. Ipi enim dant alapas in faciem ꝓpe & membris
eius ei in faciem ꝑtendit boni consilium ministerius aut omni malicia plenum Et contingit alios
q̄ tales falsi falsi consiliarij primo pessimi proditores quia decepit ipse confidentes in eū
in sonicam quam fecerunt sicut habetur. Hest. iij. de Aman qui primo consilio & iniquo ex
cupiditate plenus patibulum paucerat macherico fuque tandem iusto dei iudicio & suspensus
unde tali optime potest dici illud quod scribit̄ est ꝓpij. Faciem meam misisti mendacium q̄ filium spi
ritus dei ignorat & non agnoscet unde adiciet ille Quod si forte dicatur Quid mihi impe
dire potest conclusionem totius consilij vel consilium partis senioris vel partis maioris Cu
ius impedire non possit eidem consulenti cui si nō verū constat ne forte contradicendo mul
la sequatur veritas ꝑ tanto minor & emulatio Certe hec responsio nulla q̄ sit dicenti
non expetit quoquo mō Nam si quis debeat homini ad soluendum florenum auri obligatur &
hoc q̄ nouē loco florenum auri solui nouem nouē florenos primi dicit Salomone florenum
auri minime expectatur & suspectatur cuius si impedire non possit quoniam loco auri solui
tripli ꝓpe Nichilominus ad soluendum auri obligatur. Nec in soluendo tripli cū alijs a petito
expectatur Tenentur ergo consiliarij malorum q̄ ꝑterea scriptus recipiunt & ꝓspectis si
cut fecerunt dñi Cardinales ad bonum & verum consilium prestandum in solidum nec falsitas vnius alte
rius expectat falsitate prout optime dicitur Et ꝓpter vij in hec verba aia vni sti emulatur
aliqui vera q̄ by. nisi ꝓspectores sedentes in pectore ad speculandū & in hijs oibus deprime al
tissimi vt dirigat in veritate via tua Ecce verba plena mysterio Certe ad hoc dare videt
q̄ aia vni sancti i. unsti emulatur i. primitiat vel proficit aliqui i. plus vera quia septem
nisi spectores i. plus septem capitalibus abundat quia vel duplex vel septē nisi spec
tores i. aspectiores nisi. alios reputati sedentes in pectore ad speculandū i. in throno in
in consilio Quisitori ad iudicandū & consiliandū Et quia istud est rarum & difficile
sit impar̄ in paucis sit q̄ aliquis in consilio maioribus gradiatur magis ubi sua ꝑsona

parū vtilitatis gñat et proueniat deo hortā ꝑter vt mhis oībus depcetur. alterius ut dirigat mveritate viam suam. Ro. ꝓpter dicitur. Non sequeris turbam ad faciendū malū Ner mendicio plurimorū acquiescas sic ut a vero deuies. Sequitur patz q ꝑter multitudinem non ē a sano consilio recedendum

Sed adhuc triplex posset moueri questio Nūquid ēm in cōsilium malū quod ꝑ potentiores ⁊ antiquiores ⁊ partem maiorem datum. per vnū mutari nō potest. illi vnus ad vitandū scandalū multorū ex eo q ipo dissentiente ipius psumptuosum iudicant et arroganter alijs posset licite consulere. 2o dubitatur. an saltem licite posset tacere. 3o an saltem licite posset promictatem non defendere veritatem

Ad quas questiones potest m simul responderi q nulla veritas est tuenda siue promictendo siue defendendo quā nulli constat an verbū suū sit tante persuasionis tante efficacie et virtutis vt alterius animū ad vnū mutuare non possit. Ner timenda ⁊ nota arrogantia quo ad primam questionem dicente beato Augl super Johem. Nolite cauculari arrogantia ut veritas relinquatur. ꝙd q̄ non sit. Quo ad id vero quod 2o vel tertio ē questū. Rndet Io. Crisostomus in hec verba. Nolite timere eos qui occidunt corpus ne forte ꝓpter timorem mortis non liceat dicere quod audistis nec fiducialiter predicetis oībus q̄ maiore ꝙdā audistis. Et sequit̄ ex isto ad 2am questionē. Sit ergo ex hijs verbis ostenditum. non solū illi esse proditores ⁊ veritatis qui transgredies veritatem pro veritate palā mendacium loquuntur. ꝫ etiā ille qui nō licet veritatem ꝓmictere quam licet ꝓmictere oportet aut qui nō licet veritatem defendit quā licet defendere. Quorum proditor ⁊ veritatis ꝙd q̄ nō. Nolite timere. Ex isto ad vltimā questionē additur. Quorum ēm ⁊ complacē nolentes consentiunt sepe fallūtur ⁊ aliquā ipis in consilijs fraudē vel nocumentū offensam lucrū timē melius esse pro veritate pati supplicium quā pro adulatione hostium optinere ꝓpter quod nemo pertimescat

Circa ut dicendi expediens est vtile. Circa quod est aduertendū q̄ hec multa sunt vtilia quo ad primum statum ⁊ finem ⁊ opus vtilitudinem. De hijs tamen loqui nō intendo que germen sanctum beatitudinis q̄ plāni ē q ad quem nichil vtilius quā nihere virtutibus ⁊ abstinere a peccatis circa que vtilia non est consilium quā tria ꝓpria christiane de quibus loqui nō ꝓpono de prīo ꝫ tio de illis que gerunt in primum ⁊ bonā pacem regis et politiam que est sūpere nūcia gaudiorū recreatiuis eterne dei Circa q aliqua annotabo breuiter. ⁊ sūr. Nam inter alia vtilia hui⁹mōdi vtile videtur ꝓseruare tria sc̄z res temporales. amicos. ⁊ pacem. Pacem ēm sine rebus temporalibus habetur vtilius ⁊ pacē habentur res temporales sine amicis ⁊ pacē habentur amici a nō pacificis sed irascibilibus Ergo primo ēm vtiles sūt res temporales que etiam dilectabiliter cōm bonis hominibus ⁊ delectabile licet bonū honestū ⁊ delectabile sepe sequantur bonū vtile Circa ergo res temporales habendas sūt aduertenda tria Primo q res temporales sūt nisi bone et nōcē 2o q vtiles sūt si possidentur Tertio q inutiles sūt si bonis possidentibus nisi bene dispensentur ab hijs Primo dico q res temporales sūt nisi vtiles ⁊ bone q⁹ oīs creatura dei bona ⁊ nec est malicia nisi ꝓpter nisi ꝓpter finis breuitas Per ipas ēm asseritur ⁊ stolticia. Omnium creaturas ⁊ indigentia seu mendicitas vt petrus alphonsus dicit magna virtute cognitum etiam honestus homo lacrimabiliter ⁊ abiectis ancillis postulare est ēm indigentia seu creaturas rerū temporaliū vna de aduersitatibus grauioribus huius seculi homo libē q̄ virtute cognitum ut sibi subueniat requirē nimirū ⁊ hoc ideo q grauiores ipius aduersarij antiqui insidias timet sibimet q eius bona suscepimus quod enim

3a sunt q̄ sūt res q̄ sūt amici pax

mala sequntur ec̃ indigencia sunt ꝯpertꝰ Unde antiquꝰ ꝓverbio dicitur q̃ mendicꝰ nõ habet legem vt nõ C de ope. libe. l. ꝙ tenera sit est Nam mendicitas & indigencia multum trahũt ad hmi mendacia furta rapinas ꝓditiones fictas latrocinia tribulationes iudicia & singula mala nascuntur Unde optime dicit Seneca q̃ mendicitas sive indigencia rerũ temporaliũ ora mala opprimit sunt de quo primo libro de contemptu mundi loquitur mihi verba O miserabiles mendicantes tenuitas Nam si petit rubore q̃ fundit si nõ petit egestate q̃ premit aut mendicitate compellitur indignatur murmurat & imprecatur Unde ꝙ causa petebat salomon mendicitatem & divicias ne dederis mihi dñe pauperẽ q̃ oper tẽporalẽ per quas tot mala fugimus & euadimus bone sũt nisi inse ligit reppũ malorũ hominũ possint dici male quia nichil est hoc bonum sine se bono licet eni oper tẽporales sint per se bone malis tamen hominibus male dicuntur esse

Licet res tẽporales cunctis hominibus sint nõ ee bonas presertim tamen clericis quia illis mendicantibus & interdictu propter multa primo ad vitandũ obprobrium paupertatis 2o ad vitandũ obprobrium ihesu xpi quod esset si egerẽ eo quo assumptus & missus fuam 3o quo assumptus est ad omnia mercede emere nõ debet Quarto ne videar illaqueatus ut ad opera pulcra redire non possit quibus tempꝰ sibi acquirat & vltiꝰ ne promissi bonis ante expressatꝰ det̃ oro vñ & Epus ordinãs sine titulo beneficium vel patrimoniũ sibi prouidere tenetur ne mendicet ẽo de pecten. & non licet &c. Epus aliquẽ &c. timi sim aphy. Mendicantibus eni clericorũ est ignominia eporũ pcij dispendium ꝙ mendicat &c̃ selue turpe medio Ep quia etiam causa summa diligencia rebus ecie conservari preputur & penitꝰ alienacio stricte inhibetur sicut patet xxiij q. ij No in multis &c. & li. tho. de ire. est non alie.

Secundo dico q̃ res tẽporales sũt vtiles si possidentur ab hoie & hor sũt pcia dñi eni discretiua hoiis ab alijs animalibus est intuitus vel discretio sim quia si res tẽporales acquirũtur & dispensantur possidentur ab hoie al' nequaquã Opes igr & res tẽporales sũt acquirende & possidende sim̃ est illis cui amore cor apponendũ mihi dicit ihs Si divicie affluant nolite cor apponere quod fit q̃n amor ipaꝝ crescit & discretio ꝓmittur Nam licet deus dicente ꝓpheta oia tpalia subiecerit pedibus hoiis dicit tamẽ si rerũ & discretionem absorbeat non sũt sub pedibus hoiis sũ super caput collocate Et tales merito dicuntur habere dñas & ponis veritꝰ & tranquillis habentur ab ipis imo ipm̃ mentis detinent alligatũ ut dictis ipis gaudere non possit nec habere fructus eo ipis vt dicit Salomon Qui amat dñas fructũ non capiet eo eis Et cathon dicit Cuncti duces habet minimum sũ nõ habet ipm̃ queste auarus homo est sicut febricitans qui licet dicat habere febres magis tamen ipse loquendo febres habet ipm̃ q̃ ipm̃ detinet captiuum vinculatũ & alligatum granditer affligentes Sic auarus vritur sua cupiditate quia detinet cui vinculatus est et alligatus mentis q̃ vigente & virente ipa cupiditate mens sua ruit grã pena Contra quos loquit ipe ihs de quibus est modicũ iusto superdictas pernoctare & mittas la sliopetre & adducetendum ne opes alieno mquodo acquirantur seu iactura q̃ humor opes taliter acquisite pauci vltimis poterit cui ep talibus dispensiones & giverte oriri consueuerit que tandem sit oro magni dampni Quibus eni de offit sic loquit neq̃ dolor neq̃ timor neq̃ morbꝰ neq̃ aliq̃ qd hãt ex tristicijs audere potest tamẽ est contra naturã quia ex alieno mquodo sibi augeri quodu maxime d' exiguitate mendici Et

Cassiodorus dicit q; vltra omn̄ mediocritatem est diuitem fieri velle de epigu tate medi
Conter- end auari suas diras rimant ocasione alienę paupt̄as Duces end non rep
aliqua ad vsuras Duces en̄ t potens definiti oppm̄ non potest s̄ diuitie auaroꝝ t rapi
dorum congregantur- ex fraudulentibus pauper- qui pecunias mutuant ad vsuras ne defend
se possit ab oppssione potentu est en̄ de diuitibus t pauperibus scr de telis arundinu qm
bus leges optime compsit amakentus venit end musca parua uel aliud minutu mal
rupiens querę victu sui t ex promiss arunce tela contingit t tangit q rito ꝑpendes aru
nca de suo latibulo prodit m medio amt muscam vulnerat t fugit totu humorem ꝑmus fugit
in estam sibi sed forte al' telam arunce cum attingit non sistit in al ne oppetat adue
nim ꝑmus sed ꝑpia fortitudine rumpit telam cito penetrans ꝑ aĝ sic belo tioris sit transitus
in rependo quia arunca sit in prosequendo dic recta est de legibus diuitibus t mendicis
Nam pauper homo ignoranter sepe delinquit in legem quod indep cito ꝑpendens ꝑ tempt
pmulos ne diuitet quousq; tota simul subam in estam sibi sed duces legem frangit et
rependo transit t euadit penam ꝑmus ne non audeat indep p̄mre diuitem ꝑpter eius po
tentiam t forsitan eius resistentiam quam formidat Non igitur sit quoda ꝑpria acquesta
alterius bonis natura qua quodm si mensura equalitatis excesserit vim sui mris habebit
non habebit qua quodmm dicitur a con- t modo- t si modu excesserit quodi nome amittet
Inde optime dicit Geneta in quadam epola in hec verba Tempelunce vt dispendia fugito
pecunias end illas nolumq; quibus libra iustice non sufficiunt aurum siquidem per bella qre
neph est per maria periculu per fal sitates ob ybria qn sua natura honesta sit
lucra percipe nemo leditur bene acquirit- etiaj a nullis dnis abrogantur illa end vera
lucra reputam; que integritate suffragante proprie & requirenda ergo sit tempalia cum
honestate t sony virtute t possidenda ab alijs non amanda

Tuet astum cupiditatem t diuicias auarem cui homo beatus debeat potissime tamen
a clericis & vitanda Cupiditas & cupidi ordinari prohibentur dum dis Cupidi autem
ab apto ordinare ꝓhibentur- i- ad thi iij Et assignatur ratio ibidem q facile tales a mysto
declinarent t mysta- e veri sic de vnu catholicu t ꝓprie dum sacerdotem sicut nullo erro
re implicari ita nulla oportet cupiditate violari dicente scō scriptura post cupiscen
cias tuas non eas t hic ecc xviij post cupiscencias suas vadit qui possidetur ab
ea qua talis erit cupiditas versatur- continue t ompatur- ꝓmq; sic versatem sua
cupiditas alligatu detinet t captiuu dicente bō dnō- super illo p̄ xxiij horis cuius fa
fructus vberes ager- abtulit in hec verba- quens auari semel vinculis cupiditatis astrictu ꝑ
aurum semper- argentu videt semper- redditus compitat- gratius auro quia solem- t deu mitue
ibidem & sicut hic et causa quare gratius auro quia solem mysticu t dm mitucatur- assignat
cupidum tales dicente beato Gregō q; bonorum auctori inherere alr̄ non valem; mysticu cupiditas
tem a nobis que omn̄ malorum radice & abstinem; ibidem bonos quia nec sanctas vmquam
nec finis aderit cupiditas ibidem sicut terra ꝑ pm̄ quare plane apparet q; cupidi no possi
dent res tempales ꝑ potius possidentur ab ipsis quare nec eas sit debiles mpnt nec mi sero
dicente beato Ambro- li- de nn̄ scriptis in hec verba Omn̄s ergo cupidi omn̄s auari gregi lepre si
dnis suis possident t male quesita merced non tn̄ patrimonij sed ruinarum
ruinarum congregatores etiā supplicio t breui fructu- i- q- r- Cito erit medu cete vitabis bre
uis impnt t supplicii eternu mysticu t quia & tempalibus acquirendis beneficijs t rei mo
derate obtinendis t demo simis largiendis diffusis dicitur in tractatu de tempanea ꝑ
hic transeo suspendens applicatos predictos ad duos Cardinales vsque ad illum

Conseruanda ſt igitur temporalia q̃nã bona ſt mſẽ ⁊ hoc q̃ ad p̃mũ possidenda ſt
q̃no ad 2m. ⁊ ñ rãõe ⁊ discretione arripienda ⁊ tenenda al' non possidentur ꝑ ꝓsident
Dispẽsanda ſt q̃no ad terciũ pauperibꝫ ⁊ euangelizãtibꝫ verbũ dei aliqm possidẽ
possessorem q̃mbꝫ enim mime obſtinatꝫ utilꝫ non ſt ꝗut patz ex p̃missꝫ qd̃ est ctra
ſtinꝫ articulꝫ p̃me mẽbrũ

Secundo dicũ amicitiam inter vtilia computari Contra quod est aduertendũ q̃
habendꝫ amicꝫ acquirendꝫ ⁊ retinendꝫ magnũ ⁊ multiplex ꝗsicut ⁊ potest
vtilitas ꝓhẽre homo cũ sine amicicia pro mortuo reputatur Nam sicut corpꝰ mũd
sonctate aũe pro mortuo reputatur talꝫ ẽ sine sonctate anĩa homo q̃ per amicꝫ
vitã haũt ꝛondatur ⁊ sine amicꝫ non potest esse vita ꝛonda Nullus ẽm rei ꝑ
sone ꝛonde potest esse possessio vt dicit ⁊ sic ea p̃manẽt que dñr domꝰ for-
time vita vt dicit ꝛondata non pot esse ꝛonda tanta ẽm est diuersi
vtilitas vt auro vel argento bonitas fidelis amici millatenꝰ ꝗparẽtur vt ꝓphe
dicitur ctr vt ẽ amicꝰ fidelis ꝓtectio fortis q̃m aũt mbent illũ mbent thesaurũ
Amico fideli nulla ẽ cõparatio ⁊ non ẽ digna ponderatio auri ⁊ argenti mũd
bonitate fidei cuius ẽt plura alia dñr ibidem de bonitate ⁊ vtilitate autore vt
et ratio dicat amplius a notis petito si forte laboratꝫ nec quisquã mediocꝫ melior
quam fidus amicꝰ vnde enim velimꝰ est op[illegible] meritus habẽ amicꝫ vñ
ecclĩ de ãicicia horti ad amicitiam in her herba Ego vos hortari vt possitis ut ami
cum anponatis cunctis rebus humanis Nichil ẽm tam bene aptũ tranqꝫ ꝗueniens ad
res 2as vel aduersas Sed hoc ꝓmo sensu nisi in bonis amicicia esse non potest quam
subuertit Solem denudo tollere videntur qui amicicia a vita tollũt q̃ nichil
a dijs in mortalibꝫ melius habem⁹ nichil q̃ iocundius Et ĩm dicit Quomodo res
humane fragiles caduce ꝙ semper aliqm acquirendi ſt quos vere diligamus
q̃ alias sublatꝰ ẽ cuncte vite iocunditas nec redeundi q̃ vera amicicia possit reci
dere ꝓpter vtilitatem dicit Inimicus vere vere odiosus amat Patrem q
dem thaurus ꝑ ⁊ ipa leena leonem ſratres fugere ꝑ ⁊ ipsum plandos Et ĩterim
Diligere ſic omnꝫ ⁊ amarꝫ ab omnibꝫ vnꝫ p̃ ⁊ Tullius alibi dicit nulla nisi
ĩperij tanta ẽ que p̃mere metu posse ẽ diuina ⁊ ẽ mens q̃ multos timere
debet que multi timet vñ ⁊ Seneca inquadã ep̃ dicit Semo tribulis por esse
ſtemus Diligo igitur ⁊ nõ metuꝫ ẽ nisi inter amicos al' amicicia nulla et q̃
amicicia aliud nõ est ꝛ nisi quedam ꝛcordia q̃ in diuinis ꝛsistit Et sicut sup̃
dictũ est vera amicicia in bonis hoibus tantũ est sic vere dilectio in bonis ẽ ꝑ
Aptius dicit vnusquisq; verum ꝓprio sue placeat in bono Et n. alibi dicit se
diligere ꝛsentiendo malo non ea diligat ꝑ peccatis odit ⁊ se ipm dapnat dicũ
peccato nã bis peccat qui peccatum obſtinatum ꝓmit q̃ peccat nisi ⁊ peccatũ alius
vt ꝓsper dicit Que diligendi hoies ut eorum diligantur errores vt beatꝰ
Augꝰ dicit q̃ sic diligere debem⁹ mutatis affectibus ut omnes velim⁹ saluos fieri sic
nos fieri velim⁹ q̃ iij. corripiantur Sunt n. fratres amici qui aliqs ꝛ peccatis
his ꝛsentiunt ꝑ ille q̃ pro re ꝛsistit ⁊ q̃ tradunt ẽ verius amicus vñ ⁊ bonus
Augꝰ scribens ad Vincentiũ donatistã ⁊ rogatistã scribit Non omnis qui pec
catus est nec omnis qui verberat inimicus q̃ melior ſt cum vulnera amici ꝑ

uolutaria ostula minuit ꝑ̄ uehij Et subdit beatus dns̄ ageliꝰ est em̄ in seuerit̄te di
ligere q̄a ni lenit̄te decipe v. q. v. Non ois̄ ois̄ em̄ adulator ni lenit̄te dr̄pit amor ni
uerꝰ habet plagꝰ suas q̄e dulcores sūt ni amarissie miseratiōe ibidem no ostula. bon
em̄ homē ab illis sustinē debet q̄os uellet fieri bonos & semp̄ hoꝝ fuit q̄ꝰ illos pdesse
uidet̄ q̄ibus bene uelle deberet & illi sūt amici dei q. r. paratus debet & sūt ber
ha lean dns̄ mōnone de ꝓuo rentiōnꝰ hy & super Epla hr̄ so scribens ser mqui
Non putes tuū amare filiū q̄ ei non redis dulce amare filiū q̄ non das disciplā
ei aut hr̄ amare hominē tuū q̄ non corrigibē non ē ista mitis & languor seruet
ritas ad emendandū & ad corrigendū si sūt boni mores delentur. sūt amici si aut sūt m
li emendent̄ ibidem q. v. non putes

Ex his & propter ista apparet q̄ multi q̄ uidentur amici amici non sūt Nam proh
dolor uix aut nullus reputat̄ amicus q̄ arguit obsecrat mordet & q̄ dissuadz
amico suo uel socio rem amatam rem dilectā rem ḡpitā & ille reputāt amicus q ad re
desideratiū & ḡpitam habendam & prosequendam ascire nouit & sibi relandet colare
& secure tenere ad uoluntatem hmōi uoluit simones delectabiles reputare seu tibi ꝑ sentem
approbare apud alios excusare & palliare & si nimis sint q̄ eis est mestificare & birtut
q̄m studet in alijs delectabilibus complacere hic reputāt amicus in ḡ ueris & nō bonitat
debent immitis reputari mo q̄ amicus hmōi delectabilibus uel ḡpitis siue seruis tem
palis aut honoris uel lasciue uoluptatis studiū amicū tūtor Cui ꝓpter & si m̄ acquisis
amicis & habendis sit magna diligentia magis est attendendū ut amicus sit talis q̄e
te non deserat in tempore malo hy antequā assumat amicus ueri & stabilis amicitia
ꝓbandus Hic em̄ martialis utilis scribit crispino amico suo antequā amicū crispinū ꝓba
s amare probari Et ouidius de amore sic docet Quale sit q̄ amas rebus cognoscere nit
a tua le sua subtrahe colla iugo Et est vij dictum. Si possides amicū in tēptatiōe
possidere tu & non finale credis ei tempꝰ Est em̄ amicus hy tempus suū & nō permanebit
in tempore tēptationis & tribulationis Nam ꝓpha dd sententia probatos amicos diligēdos
orabat ad dnm̄ dicens proba me dne & tēpta me ure renes meos & cor meū Et hic
Jo. in cantica sua. c. iij. dicit Karissimi nolite credē omi spiritui s̄ probate spūs si ex
deo sūt & ad thess. v. hic. c. dr̄ Omia probate q̄od bonū est tenete ab omi specie mala abstine
te vos vn & q̄dā phs dicit Non laudes amicū donec ꝓbaueris ipm & alius dicit ꝓ
nūd tibi semel de inimicis & mille sies de amicis q. q. nus fiat inimicus & eo
amplius dapnificare te potest Et Seneca in quadam Epla dicit Omia tu amico debes
s tu tempo ꝓbus Eligendi ergo sūt amici probati & q̄m fidelis est paucissimi sūt boni & ne
tes diligentes nemi facientes q̄od sibi nollet fieri

Similiter sicut magnipendendis amicis & magna adhibenda cautela circa retinendis
amicis cū facilius acquiritur & difficulter retinet̄ vn multa & q̄mendabile q
homo sciat retinē amicos & non consentire malis ipōt̄ In retinendis vero amicis tales
& adhibenda cautela ut nō truncatur fieri inimicus nec amico quomodolibet est ꝓtendā ocasio
recedendi vn est cauendum ut negocia amicorū sic misti tractentur ne alter cōlidatur
ex eis q̄ bonis amicis lesis eo plus turbatur q̄ minus meruit & sic duplicē ꝓuis dō
lor tam ex parte illate iurie q̄a ex parte inferentis iniuriam vn ecia dicit Seneca
tanto magis iniuria affector quanto proximus est qui ledit Et Cassiodorus dicit ag
ior est cui probatur simplicitas inde detrimenta sustinere vn redemptor amicitia ꝓbatur
Et alius phs dicit quanto in proximo plus quisq confidit tanto grauiorem ꝓbat q fidem
dum magis acerbat Valet eciam ad retinendū amicū ut ab ipo aliquid minus date
nichil penitus exigatur Nam dicit regula amoris non est stipidi q amicis abinde

suū amare & Seneca in epla quadam dicit Nichil honestu quod abrumpto fit aut coacto
quia omne honestu voluntariu est & bene potest adhiberi ad mutuū petit amicus si metu
montuū unita dictu Semite dicentis Sapiens q petitur ubi tacet habere negat certe pro
regula & habendu q̄ppm & libenter aliquid faciunt cito fiūt tarde bello nolent est
quare non & ad petitus misistendum Quia pro certo hoc tenendu est q̄ no & dignibus
gau mutuis ad subueniendu amico & si super hoc quis eu rogauit ledit negemisericordia
suam quia dicit Seneca ingemitatem suam ledit qui indignu rogat Valet vltrō
ad retinendum amicos & amicoū archana secreta habeas Dicit Catonis
puer vi cum dicit qui ambulat fraudulenter revelat archana qui aut fidelis est
amici celant secretu relat & iterū Qui dividit archana perdit fidem & non invenit
et amicū ad amicū suū & alibi dicit Cui desperat amicū indigens corde est Vir autem
prudens tacebit vii & quod plus dicebat Sepultus apud te sit sermo que tu audisti
audieris ne desperas amicū Vltrius sicut valet ad retinendu animū no pecū abrumpito ita valet ad retinendu amicū ut amico q̄dare vel pro eo facere rogauit cito fa
ciat & non dicatur amico vade & redibo q̄ras dabo tibi cū statim possis dare Nam
ut ait quid plus tibi tuo addē supplicanti calliditatis negandi est Vir & dicit idem
honestius & negare q̄ diu bonos assignare Vltrius valet ne homo promittat
quod implere non ppōnit unde cauendu est ut si forte no placet amico dare vel promittere ne pter-hac cupidam homo cadat in mendacium promittendo q̄ no pōnit vel nō
ppōnit exsoluere Unde quid plus dixit Vere cupidū negandi cauē ne forte tibi
inferat nonnullam mentiendi causam cum denegatur cui celeriter negatur Est ho cū con
sideratione promittendum & si fieri potest prius & tribuendi amico q̄d promittendo Ne
tamen pter promissiones sit aliqua turpia facienda nec promissa sit facienda sibi nobis
que sit hijs quibus promittitur nocitiua Aut si promittendo plus nocent q̄a p̄derunt
promissa petenti nec nienti q̄ promissa commutat melius Vltrius valet ne inter
amicos grande fiat mutuū ne dum repetitur amicitia dissoluatur Nam Cato dicit
in quadam epla Leue es alicui sint debitores graues & inimici Et ex eadem causa
pro grani ere non expedit amicis fideiubere Si tamen amicus fideiubet p amico
salomonis consiliū cū sollicitudine est obmandū & implendū dicente in proverbijs vi c fi
li mi si spoponderis pro amico tuo defixisti apud extraneū manū tuā illaqueatus es p
bijs oris tui & captus propijs sermonibus tuis fac ergo quod tibi dico fili mi & te met
ipm̄ libera q̄ incidisti in manus proximi tui discurre festina suscita amicū tuū
ne dederis somnū oculis tuis nec dormitent palpebre tue Grue q̄ damula d̄ ma
nu & quasi auis de laqueis antiquis vñ subripere valet ad amicitia q̄manda nō
dicere plus facere Deu deliberare & cito implere promissa q̄ celeritas beneficium gra
tum facit & ingratū est beneficiū q̄ de manibus dantis adhesit vñ & Seneca de be
neficijs dicit Gratissima est beneficia parata subito occurrentia ubi nulla interce
dit mora nisi quanta est inspicientis perexandia Et in epla dicit beneficium din peti
tū vilescit acceptum Et catho dicit suū sumptum ppere ne res desideret ipa Et alibi
dandū diu tempus postulat aut res Nulla enī res carius q̄stat quā que petitur epta
& ingratis est alia q̄ expectatio tortidiana docet quibus intentus animi fluc
tuat & perdunt que oia longū esset scribē & enarrare

Hec igit breuiter enotata sunt quedam q̄uaka amicitiam retinentia & q̄seruantia tes

cōtra mimicā mdurorā loquendo tamen particularius de amicicia dnoꝝ Card
natiū mter se ⁊ ad ītimam aliorum provocanda p sua salubria consilia oportet plura
notare Nam licet in oī collegio ⁊ curiate sit nīma amicicia plus tamen ī nīcia in collegio
duoꝝ Card quia eorū dimsio posset esse ocmsio diomꝫ torumꝫ ecclie qz vix mtse possūt
esse dimse mse enim sint dimsi quo ad caput ecclie sicꝫ oriretur scandala ⁊ malū exemplū
nō sōlū apud fideles verū etiaꝫ apud paganos ⁊ infideles qz tanto pōnaꝫ dimsio
vix apud aliquos posset occultari Dimsis etiam ipis duob Card qz tū singuli singulorumꝫ
predatorū ⁊ cleri dimersarū nationū sint promotores ⁊ dīj mter tales sentiūt cū dimsio
aliquibus qmendantibus vīm ⁊ vituperantibus alīm qui timet offensionē seruatur que
tandem plebem latere latere nō poterūt sicꝫ layci qui offendo clerici sed mse vituperū
voluptuse ecclie aut per malū exemplū quod sua dissone demonstrant aut non bene af
fectorū mstrorum cleri ducit in contemptū tempalia eis demēcies ⁊ honore qz dei ecclie
⁊ pter pernicie rudis populus hesitare inducitur an ecclia spe sto regatur sōlū dīj no
tri papa vna cū dnoꝝ Card. cleri clarissīo ecclieꝫ reputantes ipsius ⁊ eoꝝ mandata
ut mandata ecclie obedientes humle ⁊ deuote que dimsio si propalentur vbiqꝫ ad īmi
tōs catholice veritatis fides vertetur mderissīj ⁊ crimp oppo sit hui libri perfidorū
Attendant igitur dīj purissimi qd stat speculi in alto positi rectoꝝ obrectorū etiam i
mūdorū pnaꝫ ⁊ macularū pandit ymagines ut ⁊ nepis qui in alto status sit potis
hoīj mores speculantes exemplares ymagines bonorū morū debet vbiqꝫ reluctare que
tamen vix turbatis ⁊ discordantibus animis simulacris exprimūt

Dvitandum igitur minicias ⁊ discordias que tantis periculis fomentū mistū
oport inter aliqua annotare que ad vitandū hmōi ordo vbiqꝫ oportuit Nam a
liqn oriuntur dissensiones ex ppria reputatione Aliqn ex mordmata affectione
Aliqn ex mera tantū locutione aliqn ex dura responsione & aliqn ex singulari quer
sauve & licet ab istis oīb homo cauere debeat illi tamꝫ potissīme ab hīs debet abste
nere ⁊ cauere qui sēdule mtrat consilia auditoria ⁊ gīstoria Pauca ī predicta
a consiliarijs seu consiliatoribus exhibentur raro homo gsilia habebit ab eisdem &
dico primo qm in consiliis ⁊ primi abstinenda ppria reputatio ⁊ hoc duplr Nam aliqn
simus ptemur de sno gnie aliqn de sua discretione de sno quīe ut qui a nobilibꝫ
traxerūt originem vel qui sūt pontifices ppinqui qui certe michil opantur ad bonum
consilium qz michil opantur ad ostensionē veritatis dpius em his mter aplos plures
haberet consanguineos ppinquos eis tamen nō qmsit ecclieꝫ ⁊ petro qui ngfessione vita
tis eciam alios antecessit Nam sunt veritatis protestatio ex carne ⁊ sanguine nō habetur qui
dicebat thesus petro dicens caro ⁊ sanguis non revelabit tibi ita bona consilia qz mprestā
tione ⁊ confessione seu narratione veritatis consistit ut supra dixi in carne ⁊ sanguine nō
fundatur qz nec caro ⁊ sanguis revelat misterium veritatis ⁊ pater celestis qui bona
dat nāta ⁊ gratuita quibus mediantibus veritas revelatur ⁊ ducitur Absit ergo a lu
minaribus mūdi duus Cardinalibus ut aliqn minus mgnis reputatione confidentes ut
se velint sua consilia aliis discretionibus antefferre Dicitur quidem qd herodotus
⁊ fulcharius consiliarij qui ex carnis ⁊ sanguinis ppinquitate mterant consiliantur
ut ppinquorum consilia aliorū consiliis pponantur mtantū etiaꝫ ut vix a talibus co
siliis egēneus audeat discrepare Dicitur est qd talibus ppinquioribus vel alijs ex tunc
⁊ sanguine glantes suis nolūt deesse consiliis ⁊ sua consilia aliorū gsiliis inferri
que certe locū non hūt vbi quis consiliatū non intrat ex tunc nobilitate aut

aut sanguis ꝑmutate ℔ ꝓ electione ſpūs ſc̃ qm nō eſt perſonarū acceptor. nec apud quē
eſt diſtinctio iudei & greci ſm oī gente qui facit voluntatem dei acceptus Illi nō eſt ignotū ꝙ
ſimendi & nobilitate gnis aut ꝑmutate pnāſis q̃ ꝓ oī gnē hoīm naſcūtur boni & mali
ſny beatū Augt ſuper ſo. & tale experientia docet ꝙ pei malos naſcūtur boni & ꝑ bonos
naſcūtur mali & ꝑ bonos boni & pei malos mali ꝛc. Nec ꝛc. nec aīmos nec
certe emendandus ē aut vituperandus aliquis ex gnis origine ℔ ex voluntatis qualitate put
ſcribit beatus Hier'm epla cōi ruphinū vbi dicit mhet verba nō in ſemibus ſm voluñ
tate naſcentis causa virtutū est atq; virtutis lex dis' Naſo Conſilia ergo ſi bonū dī eſſe
oportet ꝙ regatur ratione nō natione nō origine nō claritate ſ ſanguis veritate nō cūrte
nascentē ℔ legalitate nascenti vñ & ſpūs quanq; etiā pollicat gnis nobilitate ſ quide
veritatis aut salutis a parentibus etiam minutis debet diligenter acquirē acquirere Alio
quin ſi ꝓpter abprobriū senectutis vel nobilitatem gnis negligit p̃missa acquirē ma
gis dyaboli membrū qui ꝓpi esse ostenditur ꝛc. dis' Nullus ſpūs Nūquid ergo
magis dyaboli membrū ostenditur qui nec veritatem curat acquirē vīmo ſpūs ſui
amisse veritati ꝓpter ſui gnis excellentiam ſatisfacit an ferre que etiā liz esse nō credat
in collegio trinorū patrū cōi fr̃i futura pericula videbantur. nunc ſubtrahenda

Veritus dico q̃ nimia reputatio ꝙ dissensionis ſemen facit in ronſibus Na
sepe contingit q̃ aliqui de ſuo ſenſu plurimū gloriates aliorū dicta deridet omnes
illos qui ab eis ronſentiunt ſtultos reputantes Contra quos loqm̃ ꝓpter nō plus sapere
quā oportet sapere ℔ sepe ad sobrietatem ſsta cū nimia reputatione ꝓ ſuis multos
facit credere in erroribus q̃ nimia reputatio ſui ipius ſuperbia q̃ ſny beatū Aug' meiꝛ
illudi vñ & ſuper illud pei. Ysa. Arrogantia tua & ſuperbia cordis tui te decepit dicit
glo. ois hereticus arrogans Nam ſuperbia facit hereticū nō ignorantia ℔ ſpūs erroꝛ
nimia reputatione ſequitur. peccatū mrīcidie pene primi mobedientie peccatū vane glo
rie peccatū ydolatrie q̃ omnes ois ꝓſequendo esse longū deducere. Sed certe in ronſibus nō
expedit ut aliquis nimiā ſui & ſuarū actū ſibi arroget. Sufficit cū dicere consilium ſuū
& ſuas ſuas q̃a credit ſanioram ℔ hanc ꝓmaturē defendere aliarū ſuarū q̃ repugnare
arrogantia e Caleſ cū generalitatem q̃a ſuis ſenſu defendit audacem putat nescie
ens mſerie quod docet q̃ verissima e arrogantia put satis aperte dicit beatus Greg'
super. 1. morū parte. v. c. ip. Ini dis' hac habet & patrū ante Certe nō ſine causa dicit
Capricius Galon vbi fuit ſuperbia ibi & contumelia vbi aut humilitas ibi ſapia nō gloria
Non igitur multū est ꝓſiciendū de ꝓpio intellectu q̃m contingentibus vbi causa ſit adhibe
ri debet quibus pot derogari Nam ꝓ ſumptio ꝓpie nigemi fiunt iurgia ꝓ ſumes cū d' ſua ſtia
tempa. vult habere proſilios & rationes vñ & iurgiū dicitur quasi inter gerium de ver. ſig.
Non teneat animus de intellectu ſuo ſtri stia confidens & ꝓ ſumes acto contentiones et
iurgia ſuſcitabit Et pediſequitur. balde ut nō consilia conſultatores ſint modesti & mo
dū ponant & meliſsimū intellectū ſuo reputatum ſine verbo ſuo ayodestia cū vñ
nota ſit cūctis hoibus dicit ꝙphis & beatus greg' in regiſtro ſic dicit Oia age blade
& dulciter. ut & actio tua diſcreta ſit & longeva mitis Et quod etiā dicit amplius d'
ipis in tractatu de temperantia amplius curam hic ad ꝓſens nolo immorare

Secundo dicit q̃ mordmata affectio ſepe est causa inimicie & turbationis Quot
enim diſſensiones dimiſsiones rixe odia bella iurgia bisperna ꝓcedunt ex
cottidiana mala declarat hinc etiā mendacia rapine furta predationes pugna
& homicidia nō ſit procul Quare ꝓpa ab oī bono consiliario & consilio ſit medio
cris iudex ꝙ in mundanis consiliis privata affectio quā plurimum

dnatur qnia licet videatur non bonū qnia m̄ consilio ꝓpom̄ & super quo consiliari petit
quidam ḡ hmōi rei fauet al' sub deliberatione consilij mḡme ponere hmōi aut fauenti rei
sibili etiam minꝰ bene aliqui consentiret ꝓpter amicitiā aliqui ꝓpter cognatiō aliqui ꝓ
consilijs fauoris rei compensam aliqm ꝓpter premiorū acceptā aliqm obprem̄ timorem
ampiendū -

Tertio modo consilium a contrario sepe contingit qd licet consilabile sit honestum & opp
quidam ḡ hmōi contradicunt m̄ tedium alicui hmōi optimo rei sit fauenti vel qd sibi
cripiat de honore vel qd ei turbare conantur ex amicitia vel qd ei no admittit fa
esse districtionis vel tante auctoritatis ut quod ipsis etiam sibi gratum possit habe pres
que ois hꝰ sepe vidimus accidere qd reddire affectionibus inordinate credo ḡ hec ab illo
consistorio procul esse

Orro ob hanc causam ne aliquis in singulum cuiquā consentiret rei non bone &
odiū alicui bone rei aliquatenꝰ dissentiret lacedemoꝝ lege statutū fuit ut ꝓpo
consilia in tabulis conformibus scriberentur & quecumq; consilijs ad loꝝ ꝓsistoriū
libet ꝓpositū consilij in tabula deportaret scripto responsiuꝰ in curiam nullius interp
consilio cōmutato consilio super eo quibus ad loꝝ consistoriū tunc diuersis locis i med
tabularū aceruo nullius tabula discernebatur ab alia ꝓpter ꝑformitatē materiē cui
Cum igitur iterū legerentur sine singulorū nullius discrepant que essent alicui deliber
responsio mḡ sua quare nullius in alterius fauorem aut inimicitiam aliqs posset re
dicere quod etiam summe & principaliter intendebant de quibus respondet ut quilibet ci
hꝰ meꝝ deliberatiōis & non ꝑ affectionem ministrantem que si tanta sagacitate
paganus ignorantibus rimine cruciem aliquā post mediatorem inte pnt̄ & iudicem
tenta multo magis a fauoris quolibꝰ debent hmōi obstuari ut relegatis a finibus
libet consilij timore & cupiditate odio nel amore solū veri mḡi & rationabile si
atur quantūcumq; affectione non obstante qnia sicut predicta quatuor pertur
diciū sic & omne consilium qd ipa ex priuata & inordinata procedit affectione & no
tate gut sanus inuit bestiis Aug de ci qui quatuor priuata ergo & inordinata af
& excludenda & fugienda ab oi bono consiliario qd ipa regulate & diuinte consilia
possibile & rem publicā prosperē romanā cui qua diu rectū & discretio ac amor
affectio rei publice diuabatur apud eos toti principabantur orbi & cū priuata in
miter eos affectio seu inordinata qualibet eoꝝ orbis discordiis recte rectū ꝓpria facere
prelata gibus & qd tunc orbis virtutis eius incepit deficere & ptas infirmari Quod
optime aduertens Carthaginiensis sipio Valerius hoc obstruabant qd diuitias missis a sena
si qua gerebant primo consilio etiam si prospere sequerentur eo eis eruenti affi
bantur pro tractu mali consilij ab euentu rei prospero non recedens ꝑ abstinentiam
sinistra consilij depnatiō hmōi dicebat eum illud decorū adiutorio tribuendū qd be
acciderat malū uō eius Et ideo summe intendebat vtilitatis consilij acerbitatem pene
pene formidatis optima consiliarij seu consiliis moderni temporis sublatam pene formid
in consilio rei illicite minime consentiret cum tamen par pena constringat agentes &
sentientes ꝓpter q nisi Omnis error

Tertio dyo qd mutanda locutio sepe est dissentionis occasio & recte studet bene lo
confidunt dominū sentit Nam etiam in dictis bonis modus dicendi displicibilis pote
Tanta cum loquendi ḡ habere non solū mensuram verbi veri etiam aptitudinem tempo
tudinem loci aptitudinem personarū mensuram verbi & a hec non recedit

ndus ꝓmensurandi habeat ⁊ michil mterest mter mensurandū ⁊ tritum simplicem assercm
m Senecam dem cui no hz mensurandi pondus vile est Do ut verbū tuū effimera no
cat dat em Seneca de formula honeste vite sino tuus no sit ī amus ꝑ aut consolet ⁊
at aut ꝓpiat aut moneat volo dicē q verba consilij debet ꝓsme habē ī storiam
y vt consilium reddat vel ad consolandū oppsit vel ad informandū ⁊ doctrinam ignarū aut
ꝓpiendū inobedientem aut ad monendū super expedientē Dic em aptus scribat ad thim
ne abscerā inopa vz sine aptitudinem temporis ⁊ ꝑsonarū ⁊ iterū epphana aute
pania denita loqui Tercio pone mensuram vt irrationabile non loquaris maxime in
ipsis nam consilium quod ratione caret firmitate no subsistit Cum em ratio secū portat
at totū mudum Ratione em vincitur adolescēs vincitur ira vincitur vana gloria
ritus cupiditas vincitur voluptas ⁊ brietas oia ergo subdimtur vni ⁊ scribi Sito
mudum vincere vis te subdere rationi Quarto pone mensurā ne incepto sermone glādo
abrupta proferas vel abscisa dicit em lex michil interest an neget an taceat an obsci
re ꝓpondeat quantū ad hoc vt intentū dimittat interrogantem q̄ her ad consilium no per
tinet vt quis obscure loquatur ꝑ consilium debet esse clarissimum Scriptum est em sanctius
esse quam proferre q̄ nemo intelligit Quinto pone mensurā vt michil sophisticum
admisceas dicitur em medicastro qui sophistice loquitur odibilis est ⁊ in oi re destituabitur ho
nore illi a deo data gratia Sexto pone mensurā ne quid irrisorium dicas neq; d' amico
inimico et verbis em derisorijs aut minus amicabilia tu amico aut dura verba ei
rigo consurgens ⁊ ex verbis venitur ad facta vz salomon dicit qui alienat iracū
cere manifestat sua mte pestime inducit Et mendacibus coꝛ dicit Deridens alios non
derisibus abibit

Quia ergo locutio obstinat aptitudinem loci ⁊ temporis Et istud debet maxime ob
seruari in consilijs ⁊ multis loquentibus ꝓsertim requisitis vel cui ei locus seu ordo tegit tenetur
ante em loquitur qui ante tempus loquitur Etc ꝙ. Scribitur homo sapiens tacebit
ad tempus lasciuus autē ⁊ imprudens no seruabit tempus vnde ⁊ imprudentia dicitur Est te
pus dicendi ⁊ tempus tacendi Seruandū est go silentiū donec loquendi sit necessitas Expectand
z tempus loquendi donec detur audituris qui em loquentem in consilio angustia tangitur cui
pus ⁊ locus ei loquendi queritur ꝓsumptuosus reputat ab alijs ⁊ sic data ei repulsa
cendi cū sibi non conueniat ꝓripit in contentionem equa sequenti tumbano ⁊ in mictura
qui prius respondit quam audiat ⁊ sermones se in consilio vel alios prius requisitos
presidentem stultū se esse demonstrat ⁊ confusione dignū

Ulterius dico q̄ tanta locutio reppiat aptitudinem ꝓsonarū Experientia em de
clarat q̄ licet grane verbū mansuetū non irritet leue tū quoniam tractandū unde
verbis dr̄ stulti verberes ad pauimentū penas ⁊ ligna ad ignem sic homo maledicis
tentus regas Amentū verbū quotacūq; sinceritate fundetur quoniam ī mictū si ab eius
repat voluntate Vapor em ody semper latet in pectore inimici ut Seneca ait quia
quū vbi duo simul iguis deficit vapor Vnde consilium quia letuq; detur si ei no queat
no displicebit Etc vij dicitur Cum fatuus consilium non habeas no em poterunt
gere que ipsis non placent Pari no superbus non approbabit consilium ꝙ ꝓpter no
cuū est. pūj. Cum tetigerit furem mginabr ab ea ⁊ qui contrahit superbo mdicet
erbiam Olim ner liguosis vult vinci ꝑ sim semp vult consilium approbari Etc ꝙ.
erbis em mentite sua homo lingwosus ⁊ temerarius in verbo suo odibilis est
e mihi impet Contra verbosos noli contendē verbis Et vero datur mihi ait mi

Sermo

sapiemna pauris est go attendendū ut in consilijs sua consilijs p̄seratur i medijs
ut tantū velocitate ne arripiatur p̄sumptione nec cum tanta audacitate ne q̄ reprehē
atur sine alicuius improbatione aut irrisione aut contentione aut verborū multitudine
aut abruptione missi audiens tante q̄estionis discretionis exponere q̄ singula cra
sinis dictis conferat studeat patienter tñ et his dare et eligere sine affectione q
quod fuerit gratius Talis enī homo nō sit iracundi nec affectionati nec insensati ne
superbi nec longanimes nullius enī talium tuā dicta patienter audiet aut a suo dato ra
nullatenus resilinet quare talibus nō est in consilio multū resistendū aparibus q̄ a p̄s
te vel maioribus Ordinate veneranda salvatoris aptē figurate consilium in deum disp
habete sal in vobis et pacem habete inter vos quasi dicat Si sale discretionis
conditius fuit primo vester timor habebitis pacem inter vos alias nullatenus Sermo
discretione conditus quis potest esse alius nisi primo in cautela veritatis aptitudine
poris et loci fundatus ad personas quas emendare potest aut debebat Quod verbi
morti p̄tractatus beatus Gregorius in sua pastoralis sic aut per sal quippe verbi sapie
designatur Cum ergo loqui sapienter nititur magnopere metuit ne eius alloquio audie
cui vanitas confundatur hinc paulus ad Roman ait nec plus sapere quā op
sapere sed sapere ad sobrietatem et misit Prouidendū quoq̄ est sollicite intentione red
ut ab eis nō solū prava nullo mō sed nec rem quā minime et mordmate et non debito tempo
debito loco debitis personis proferantur quia sepe dictorū virtus perditus in apud re
Da audientiū loquacitatis in causa opportunitate laudatur et lenitas proferitur et auctore sa
hec eadem loquacitas inquinat quia plurimi auditoribus ad risum profectus ignoratus
et misit Vnde et paulus quoq̄ cū discipulo de instantia p̄dicationis admonet dicit ad
epla 2a Testificor coram deo et Xpo ihesu qui iudicaturus est vivos et mortuos et adue
tum ipius et regnū eius predicta verbi insta opportune et importune dominus importune p
misit oportune qd s. apud auditorū mentē ipe sua virtute sit destruit si hec importu
oportunitatem restat hec ille ubi dis. Sic rector Oportunitas ergo a rore a consule
dore et habenda et expectanda i tempore et loci et personarū congruentia attendenda alia
supposita vim defert oportunitas verbo desert nec tanta potest esse lenitas

Parto dixi q̄ etiam dura vulnera sepe est anime destructiua q̄ simul verbū dulce multo
nat amicos et mitigat inimicos est vi. Sic contra verum durum verbum et asperum mul
plicat inimicos et irritat amicos vi et panphilus dicit equitat et mitrit facundia dul
amore sapiū de responsio mollis frangit iram sermo quoq̄ durus suscitat furorem
bi cauendum est in consilijs ne dura dentur verba aut responsa q̄ his prudens homo ad s
honestatem forte talia dissimulet ad tempus vt verba dura duris non reddat nō timo
co mini monetur in mente Sicut ergo sit dura verba cauenda ita potissime ab m
rosis et contentiosis et maxime abstinendum Scripti est enī multis in muria q̄ p
sunt limia q̄ hij cassiodorus vinū in muria apago virtutū tota conteritur et tota sapie
tus contribatur Et his quelibet limia et cornicula sit cohibenda et abstinenda illa tm
maxime que possit fieri sub silentio boni aut cū talibus Nulla enī pulchrior et minus
eorū qm tunc maxime fallere id agunt et boni esse videantur Propter in muriis et gruis
regnia sit subuersa aut dē in est Talibus enī suadet ne homo multū loquatur hy mul
dunt enī rarō tymidos pennis adhibenda est Et dē cynos grece canes latine l
ne aliqui eū dure semper latrare aliq̄ abs dentur vel expugnet et talibus hui
um et portarū hij et tymi dicitur Peruersus enī homo quāto magis

semper in maiorem malitiam eruitatur vnde & beatus dns dns aut sicut regnus quatto magis
regna susceperit in michaeam flamam exurgit quia homo quesibus quatto magis ondeat
tanto magis dnus respondebit & exinde pauu amicine & dilcois reportabit Contra quos loquit
catus gregis pastoribus vbi sic refert tua medm sic dicens oi ad loquendu se pparat
u tanto timore studio quos loquatur attendat ne si mordmate ad loquedu impulsus erro
nilue audiencia verba fomentur quod plerumq; stingit oi dnus datus misso humiliter postulat
tacenda go & abscondita e dnus in sso q no dns pauis vnione ppatitur quin imo eo ipa dis
ordinatiu semia ministrantur

Venio & vltio dnos q amicitia spe frangitur ex singulari quisitione ut pote q aliquis
se meliorem reputat & singularia quedam assut que magis st ostentationis quia dilo
nonis Nuquid em singularitas sint bona inter homies equalis statuis na tales st ab extra sin
certi q a roi questione fidei st vita & moribus dissidentes statu apparet e exoiatim de
hereticis gnio contra tales mandatur fieri inquisitio sicut contra suspectos de hereti vehemeter
ut patet ibidem Cilibus em dnis tropiom seu morum singularitas magie contentiones & comi
tationes inducit sicut patet oi dis q plato dna ii st dimittenda que scandalu apud alios
generarent vnitas & singularitas quecuq; que alios possent scandalizare vel reddere scanda
lizare sicut versilis credi potest q inter pares singularitas sine scandalo no pot esse
dimittenda e dg eo debito precepti dilectionis proximi

Et si forte dicatur quid ad me de proprio si scandalizatur de bono opere meo nuq;
teneor dimittere bonu opus et postponere meritu meu post scandalu proximi tu q si ma
teriam scandali amouere potes tenis si vero no potes aut tu illa p que scandalizat po
tes sine peccato dimittere vel non st potes sine pcto dimittere teneri me proprio stb minime
tenetur mapie st talia st que ad statu tuu no st pertinenta Si vero ea dimittere non
possis nisi pcturis tue potius debes saluti consulere quia proximi vtilis q multe d'cntate
aliqua singularitatem assut manifestam ad statu illu minime pertinentem versus ar
guitur aut vanus reputatur q multa potit aperta meritoria facere oculo p que et
eo poterit multipliciter complacere & proximo non nocere q stultu igitur e adistendu q st
bona opera que absq; pcto dimitti pui pter salutem proximi q finanda dimittantur ml
to magis dimittenda st que sine pcto fieri non possit q per illa homo cadit in pcm
mortalem & proximus pericli ruinam prestat Quid periculosi igitur fit singularitas in
equitatibus minus & in ornatu iporu in multitudine cappellanor & aliis multis q no ex
pedit enarrare poteris aduertere plani em est & apparentia docet q singularitas magie
militis q st ad apparentia multis e ornatus pericli & ruine Ego em in tumultu grauitatis
oneris sepe audiui cu dolore equos multitudine excessiua aliquoru prelatoru scutiferoru
& subsequentiu cappellanoru a correctionibus cu scandalo obstinari & miari misterijs
se no nonnullis armatis precedentibus & platis magnis subsequentibus cappellanis ner
vosis aut cu storio cernitur nisi pompa fallentis equus superbe & descendentibus mestis
rubus equi alicuius remanserint sine aliqua mitate coopti ner pot esse sine nota vani
tatis vt aliq habeat equos coopertos & precedentes cu massa at armatos cu mitris
duorum cardinalium isti no habeant ner fieri patiantur & magie potiores & antiquos
inter ipos .

Prilegnudo ergo concludendo q stat dnus Card e sume nenia amicitia inter se st
in consilijs q debet attendere ad illa q st pacis & amicitie Quot em mala eo
[illegible] patet in capitulo subsequenti .

Ergo principaliter inter virtutes papa per aptitudinem nominatur et competenter papa omnium est eo virtuosior quo guerra nocivior. Si virtus et amicitia et virtutes sint res temporales ut premissum est virtutes est papa quamplurime operabiles vel divine nisi guerrarum sint sufficientes nisi quoad phos dicit sine quo nisi guerrarum constitutus simpliciter dominus potest esse. Quantum cuique eorum sit homo dominus oportet si nisi guerrarum dominium permanserit aut divitias aut guerram perdere aut virtutes forte sint et possibile si omnibus quibus pauper est guerram dominium sufficiens non valet si autem dominus in scripturis et corporibus sint amplius habundabit. Et si dominus stipendia habundanter non minuerint aut piratorum non impenet aut infidelibus habebit. Et sicut homo qui peccat quatuor maiorum et primo sibi ornatum habet sive materiale dicentem. Cui homo primum tanto primo sibi nisi Christo qui peccat maiorum habetur habet sicut dominus et potestas si nisi guerra succumbat maiorum rationis sibi et unde eadem materialis dicit alterum. Asserit autem gratior plurimum quia ruina verum creatorum non solum dominium redimitur per guerram sed etiam amor dei et amicitiam et non et fidelitatem qui homo habet quia illi maiori periculo se submittit. Ad vitandum ergo guerram ministrum vitandam alienum vel cuius rei usurpatio dicit eum Genesis principium discordiae est omnium sinistrum vide dicit quietissimam vitam ducunt homines miseriis si hoc duo quoad mea et tua de medio tollerentur. Et homo facere potest si nemini sentit quod fieri sibi nollet vis et scientiam consulunt in elementis dicens. Dia quietius vultus ut finat vobis homines et nos finat illos Silvi et hor. Lex naturalis quia qui non guadaverit contra omnis agit dicente crassidoro qui sine lege vult agere contra contra confundatur hunc paulus ad thom aut vitia plus saepe quam oportet sapere si saepe ad sobrietatem et nostra prudentia quoque est solenta intentione rectoribus ut ab eis non solum prima nullo modo si nec recta quidem nimis et mordmate. Non debito tempore debito loco debitis personis proferuntur quia saepe dictorum virtus perditur ut apud rodi audientium loquentis in contra opportune longitur. Loquitur proficiatur et auctoritas sim hoc eadem loquentis nisi minuat quia simul auditoribus adusum proficitur ignoratur. Et nostri vis et paulus quoque si despicatur de nostra predicationis admanet dicit ad thim epla 2a. Testificor coram deo et ihesu qui iudicaturus et vivos et mortuos et adventu ipsius et regnum eius predica verbum insta opportune importune increpa obsecra in omni patientia et doctrina. Apud auditorium nostrum spe sua vilitate se destruit si habet importunitas opportunitate nescit hoc vis dis. Sic rector opportunitas ergo a rore a consilio adoro et habenda et expectanda et tempore et loco et pseudonymo congruentia attendenda aliquin si prosit verum desert opportunitas verbo desert nec cuncta potest esse locutio

Varto dixi quia dura responsio saepe est amicitiae destructiva et stant verbum dulcia multiplicat amicos et mitigat inimicos et vi. Sic extra verbum durum et asperum multiplicat inimicos et mittit amicos [illegible] victorii disponit regna missare et si forte aliquis finis minute turbatus expectatione vitandum est primum telum quia dicit vitandum est expectatione adusti offensus inste Silvi ad vitandum guerram expedit fugere lites et contentiones nam contendere cum potentiore periculosum et cum pari dubium cui modo verecundum. Credo quo utile contentiones fugere et qui non potentioribus resistit primo sibimet ut eos de salute valeat complacare et non solum contendere vel resistere violenter potentiori et periculosum si et nostri potentia est periculosum aut cum genera potentia nostri periculosa et quia si potentiam aliquem leserit tutius est lesa pati quia nascendo resistere quod erat ratio voluntas se videtur tum dicit Cede locum lesis fortuna rede potentis cedere qui potuit alium gessit malebit si ergo potes misceri non ad vindictam sed pacis portu et prominendum de qua in tractatu de temperantia amplius et dicendum si ergo

mmuniam gloriare contendens & emulatores subuerte fuerunt ad reconciliacionem ac concordiam & vnionem
conuertendum que si oblata fuerint aut petenti mittenda denegentur Si aut oblata nō fuerint
nil illa offerre nocebit qz sepe illis nocet fortune aduersitas prospera fortune & recesserint vn
petrefiantur. dicit Si ergo fortuna si staret sorte sub una & nō mutaret nequaq
fortuna vocatur Offerenda est ergo pax & concordia cuiq ab ipo lesō vel saltē pfitebitur
pmb Semper enī mouet dissensio ab alijs a te aūt reconciliatio Nā ypheta sua sic
reconciliacionē & pacē non potuit ab alijs expectari sz cōtra inquirit & prosequit. d dilecte a malo &
ac bonū inquire pacem & psequere eam Et aplus admonēs dicit Nulli malū p malo
malo reddentes prudentes bona non tantū coram deo sz cōtra omnes hoīes & si fieri pot
natūr ex nobis est cū oībus hoībus pacem habentes Sanctū nūmq3 e mysā Quā spe
cose pedes euangelizantiū pacē Et si forte dicatur inquirendo pacem petendo reconcilia
ostis superbit & in maiorem prorupit mundi vsq3 tūc nos dicat in nrā vēcundiam
per ei posse resistere Certe hec verba nulla sūt inanie que ad personas certas extra
quunt cum honore Dhor velle hor petere qd' innocuū & quod pietatis est qd' mansuetudi
nis quod mitius est Si ergo timeas superbia sue furore insultatio deripiet hec verec
dam & timorem verans no in viri discreti & sensati debent consilia credere & opinari ne
alterius sibi effectū denegantur ut ipe propter eius insipientia verba nec ppter patrem
dilatā nullus mitior efficitur aut impotentior quam prius fuerat qz pax cum sit pol hec
tibus modis & inquirenda aūqua predicitur ad bella ut bellū geratur ut pax habeatur nec
pax queri ut bellū expectatur vocij q. Noli Cui ergo vult bellare aūqua de pace tep
auerit maioris discordie ac belli causam prestat ppter eius reuerentiā minime mirandum pa
cem donec patrem dedit patrem rebus ibidem missi bella Illi ergo qui sūt rectores ecclie ppe defe
sores & protectores animaū & nostri pape dnūq3 pape patrem pape quam alijs predicant inspi
cient obuiare iij q. vi hec quippe infine vnio mali sūt tollerandi p tempus p pace suam
a vocij q. iij tollerandi & tacere Quare eius prelatis ecclie propitur ut discordantes ad
cordent & ad pacem mutuam firmiter tenendam consilia impendant angelica & sanctorum
more vel odio hor facere aliquatenus pretermittat qz dissuadendi & c. ppinq.

Licet pugnare & gloriam facere sit licitum in multis casibus nō tamē hūj quātū expe
dient ecclie mūt pro fide catholica conseruanda pro qua vtiq3 defendū est vsq3 ad mor
tem sicut bone pugil xpi j q. iij et vij & multis capitulis.

Nūquid licuit ecclie gloriam facere pro rebus temporalibus pro villis stipendijs & molendinis &
pratis & destructis id videndum non video nisi q3 quis supponere & rede di at nullate
nestare quoniā de id quod facit dūs nr papa cū tā digesto consilio dnōz Cardinalium
pia mira cauta & cauta plenissime cognoscentes hanc sanat perpetrat & demandet

Cū hec multa sint licita quorū sūt expedienda ut dr apls bō est dubitabile an expediat
ecclie temē gloriari pro rebus temporalibus vel p quibuslibet terris q3 quandiu vel q
pandiu quia formidandū est de scandalo. de damno. de homī periculo ffōrmidandum
scandalū ne ecclie indicetur cupida & auara arrogans & superba Dūs cū ylesias mit
teret ad euangelizandum discipulos suos misit eos sine auro sine argento sine pecunia sz
bagu & mētula libis et mistra cirpet vlcionis vj q. iij sed sepe. vij & beati petri & dicat
laude aut aurū & argentū nō est mihi quod aut habeo hoc tibi do act iij. Cum prisci lau
dabiliter trahentes ad moderni status ecclie ei super possessione temporaliū & gloriarium mo
dum desuper acutissime debitentes in tres errores q3 indampnabiles hereses sūt plapse dicen
tes dantes petri a romana ecclia recessisse postquā temporalia & adepta & villis grandi gladio

corporali allegantes pro se Evangelium legem qua dns Si quis pcusserit te in dnā maxillā
prebe ei alteram ſtem qui ꝛreppit tibi tunicam prebe ei ⁊ pallium ⁊ dicit aplus non nos de-
dentes tantissim ꝙ date loci nre ⁊ d quod dns sint petro Comde gladiū tuū in vaginā ⁊
illud dpo an putas qz no possū rogare pr̄em meū ⁊ ephebit mi plus quā xij milia legiones
angelorū xpi ꝙ r. Ecce militare ep quibus acute ⁊ malicioſe concludit qz pesquā eccia roma
na habuit temporalia ⁊ p ꝓs ꝙ sanctis gloriosis tenuit ⁊ monebat ab imitatoe ppe ⁊ bti
petri r̄ndisse ⁊ per gnīs eius rectoꝝ ⁊ sucepisse pdidit sua spualem pstatem put in de tuleby
constat clare qui cū essem in mgnis cōsiliis offitio constitutus non nulli ep eis pene tradi-
derunt seculum sucrum ignis incendio consumam Non attendentes decreta sanctorū patrum qui
de mre statuis eccie qua sunt tempe aplici xpi cum temporalia r̄ipiebat ⁊ vendebat mur autē
ut ruinis xpi ⁊ eccie posset amplius conspicui ⁊ dilatari temporalia spa retinebat put sic
aperte ostenditur xpi q. r. futuris eccie ⁊ c. sequenti ⁊ xpi q. iij mur mirem by beatus
dugustinus aperte scribens ad vincentiū ostendit alia tunc fuisse statuta eccie a modernis qz
cum eccia hec posset possidere temporalia declarat ibidē beatus dug. q. r. exemplu ⁊ c. sequē ti-
⁊ xpi q. r. habebat dns.

¶ Vod autem spiritualia res eccie defendere gladio materiali patet xpi q. vi. auctoritatem
Beati pape Leonis datur eciam in mandatis ut spuali gladio ⁊ temporali res eccie de-
fendere studeret ad eccia Leonis bella cū pro eccia sta ⁊ contra expugnantes ⁊ infideles meri-
toria sint xpi q. v. omn ⁊ duobus capitulis sequentibus primo ne tales offendentes homines de-
ponantur Item Dnī q. igitur · ⁊ per multa alia ca la septem.

¶ Remissa tamen no obstāt si fas est scribere que apud maiores sepe naturaliter sic No-
mane eccie utq non expedit temporali gladio defendere dimittere pter plura tum
pter expendantur quam impensa valent sicq ep hanc sta talmeta aplica sibi by tacite
queret alunde que qz deinde non libenter admittat mur munit ⁊ impugnet cōi mcy sua
eccia aqua res ⁊ honorem attepit ⁊ vbi se defendere non potest a rob bruce subsidy pter
metu gladij spiritualis nocet dolose ⁊ occulte ampliū binchi seculares minas pcurans
tallagi si pseuerant exigendo Sicq pereisse layci in sua malicia clerici malicia q fortiū
⁊ hereticū tuicam ppe mcm subtilem dissuere rapacitas in aliis simplicium verbis effundens
hereticre pranitatis dicentes Capo inde eccie ⁊ duos Card rapidos ⁊ auaros superbos
⁊ elatos ac plenos oi fastu ⁊ mundi delicijs habundantes quibus nt deum ppis no timent
suam sponsam eccia sc̄ pauperibus ⁊ humilibus ac despectis ab hoc mundo apud se si-
gentes tanti eccia ⁊ eius potestatem regere regere put ep eorū gressibus manifeste ꝙ vltra si eccia mitre legatos qui stipendiarios conducat qui guerra tenet
plures ep eis non solū remunerandi beneficijs temporalibus expectant pauperi eccia spualibus ⁊ cet
beneficijs remunerandis exigūt ad quid multa fuerunt digni p quibus fortium supplicatur-
Sicq eccia hic sponsa xpi suspirans hi granatur pulsus hic dilanatur ⁊ diffama ⁊ ap
fidissimis habuis dnatur in contemptum nec vilius est tanta pricmenta que possent
mgnoda rep̄ensare

¶ Vid ergo dimittende sint res eccie furibus patrimonij beati petri ⁊ eius mole sencium
manibus violenter auferende abstet si extrema est a manibus tyrannorū si fieri po
test gladio spuali put statis mittur xpi q. viij. mpo · ⁊ per plura capitula Qz si non
sufficiat no sint milites condimandi nec tongregandi nec guerrandi nec stipendiandi si
necessitas est imperatoris imperiū p cuius pdecessores xpi eccie temporalia bona sint largita
⁊ no solū beati eccia xpi sed beati eccia aliorum deorum templa vel altaria sicut iniquissime
predictorū xpi hostibus guerre per eccia mallatas sint mouende Sicut tenuit beatus
Ambro in r. guenor ibidem xpi v. viij q. iij Et istud vt ab antiquo

…nterfinibus obtinatum Scribit eiñ Bonifacius papa Honorio Augusto in hec verba ecce
…ce eis dñs mē meum guiderdonū nobis ecclie hostibus regentibus deputauit nos nostra gsti
…e eius eius quamus adhuc corpale mgnoditate detinear detineat ꝑ quientis qui a sacer
…rebus vndiq; ecclie clerus & quasi plebs perturbatoribus agitantur apud aures dñi
…on principis existimem de esse si eiñ ecclie quā oportet cicatrat nō nos id facere e
…uicta aquel moderatē componat ꝑ nos ꝑ mtiq; tarentem desidiam videbim q ciuitat
…quietem & ecclie patrem pstare valeat admisse Cum eiñ humanis rebus duce tutor i li
…quis dñs fiducie pcedas mea culpa erit si non id sub mea gloria quā certū est dñs
…bus semper aūs promptorem fuisse stio & stabili mte custodia pbij dis ecclie
…ce ad quē sensim ecclie status aperte restituit honorius augustus gnr eidem victor
…onor & pii & iuge scribit ad Bonifacium sic dicens Apamiam Syrie vastare
…erunt ab imperatore quasi contra hostes ecclie non tam sui ulciscendi causa quā fidei
…ecclie sibi credite quod si pretermisisse non emendasse laudanda patientia ꝑ negligēcie nici
…o culpandi pbij q ij Apamiam & missa ab imperatoribus vndiq; ij q v Pregu
…ficium est ꝑ imperium fidei indictū atq; iniuriam & liberare & manu emunitatem m. assesse
…t missa & animadvertere plane secularem dignitatem que ad ecclesiarum tutelam pertinere
…peditarum pertinere imperium reficiendi constitutum esse prout dubio debet quicquid
…o epis & ecclesiasticis viris quem fuerit testimonii eorum querimonias attendas audiat & q
…cessibus oppenerit absq; negligentia examinent & diligenti studio corrigat

Quod si dicatur dñs imperator & alij dñi temporales non assimendi dñi defensionē ecclie
…nel non sufficere ad oppus saltem sit monendi & requirendi sollicite & si operam non
…efficiat dñs mē potest in aliquo subvenire & fortasse certe si certi ut patet pbij q v. Quod culpa
…on tributa ab ecclia dare nibentur ꝑter stipendia militum & sic c q pbij tributū Tributum
…ei nibetur pro pace & quiete gubernanda imo potius modū debet in alamania ad layros
…anos pueniebat & ecclia imperatoribus gessit quos decimas ꝑ tritone mris sui sic
…or malis aut nequiores reputarem ut aliquis legatus eisdem assistat tm gladio spūali
…n homagia & sacra fidelitatis respect nocē ecclie & videt etiā de negotiorū dispositione &
…tōe & superhoc dñi mei papam debite informaret

Quod si nō dicatur tu adhuc consilium minime requisitus multa ꝓsumptuose ꝙ tanq
…& tribus patribus & dñis qsilere attemptasti cum tā prudens non gremat offerre con
…lium nisi postulatus Quō ego imprudens ꝓsumptus consulere tantis viris ei de pru
…ncia concivis aliqs actu aliter informare

Ecce ei ob reuerentia & humilitate respondeo ꝙ verbū fidelitatis quod audieram au
…res mee & quod cū fidelibus ecclie contractamus labia mea cuncta non ut ꝓsumptuosus
…silium dantis arripiam sed ut narrantis assumam formam Si enim phy dothomam ar
…ib actuorū sit impatiente dispositio & brevi quodq; quod capitur mō modū & mensura
…capientis capitur phy erudituram cum sibet het scripta legenti accipi poterunt intelligi
…glosari Ego eiñ pro nichilo habeo ut a quoquā audiar aut ab huiusmodi die dū mō misereq
…ne vanitas non accesset Ome cū legantur aut respiciatur aut igni tradantur per
…ne scripta nichil mi crimē turbationis assumo dūmō nichil erroris scienter animo fovetur in
…otatis nichilominus credo illos dnos ꝑpter quos ꝑpetrate pacem orbis patere assumo tute
…eritatis tamē manifestandis tamē humilitatis & si absit adulationis nota proferri nabo
…ritatis virtutis exprimere q ubi meū habundaret defectu in scribendo in cetis supplabit dact
…exponendo emendando aut certe cautissime supplendo vel pa

forsitan minꝰ arrideat spectu constructa parcentes sufferendo

n Hic incertor ad terram expedicus superis oppositum Dicit enim Q̄ p̄ nonsillogizat ꝙ sit ut oppo
dienda attendenda quorū primū ē veritas 2m̄ vilitas ꝙ de hijs duobus scripsi ostendere
m̄ est honestas dicī modo aliqua annotabo subsequenter Verū ne accedat plena narratio non
ora q̄ honestatis sit hic videl asserenda ne forte ex eundo matutinis prontept operi legenti fastid
gnetur Scitur quidem ora illa honestatis exponere que virtutis sit de quibus non ē ad presens
singulis disserendum veritatem qua ex actibus virtuosis debet ostingere bona fama
honestatis figurā gerit de ea etiā non vidi putauit subtrahendi ab agni eni pretij et valo
est bona fama ꝙ ideo nō immerito inter bona poterit numerari Scitur sequendo de honestate
duo principalia attendenda primū est ut homo sit ex se virtuosus 2us ut de talibus sit fama
het eni ad honestatem 2m̄ ut homo non careat testimonio sue conscie nec careat testimonio bon
fame Ysidorus eni dicit q honestas dicitur quasi honoris status vel exhortatio debet dici
honestū quod est honore dignum Honor autē est premium virtutis vt habet primo ethycorum ergo
honestus homo debet esse ex se virtuosus ꝙ tunc non careat testimonio bone sue conscie ꝙ debet
quo ad alios esse famosus ꝙ bone fame q̄ tunc non caret testimonio aliorum ꝙ ista certe sit ma
me utilia ꝙ etiā delectabilia q̄ homo natus aliter delectatur in honestis sicut in virtuosis sicut pla
primo ethycorum primo tullius libro primo de offic ꝙ 2o methorice dicit q virtus ꝙ honestas non
diuersa sit res autem subiecta prorsus eadem honestum eni est ut dicit q sua vi ad se nos all
cit ꝙ sua dignitate trahit honestus vero aliquis dicitur eo q̄ nichil habeat turpitudinis ut p
dory in eth. dicit enim dicit unde horibus virtuosis ꝙ honestus honor magis exhibendus est
de ista virtute dicit tullius q̄ non virtutis fuit antiquitus solemnis fortitudinis et ideo es
qua nō gratum ꝙ notum horibus efficiuntur aliarū p̄ illi dicebantur hoc virtuosi q̄ lab
ribus ꝙ doloribus defuncti vnus non poterant p̄ post tempora tunc donec ex perientia hoc a
nus habet multa certissima contra delicias diuinas ꝙ honores mundi quorū victoriae qua
pauci nitebant ei esse difficiles inter virtutes non ponebant non aduertentes q̄ opus
virtuosi nisi difficile magis versatur et qua het victoria magis virtus ē ꝙ opus virtu
tis ut virtuosi sit plurimum emendandi qui eni habent testimonium conscie sue ad qua hort
tur nos nos aptius ij ad thoꝝ primo dicens gloria mea het est testimonium conscie mee et qda
ypocratem dicit q̄ sciam potius quam famam attende q̄ falli eni potest fama q̄ scia nequ
unde Seneca in epla dicit Si honesta sit q̄ facis omnibus stant si turpia quid refert nem
non scire tum tu cognoscis in conscia tua ipse idem in hoc de forma honeste vite dicit mo
horem timidum facit nisi reprehensibilis conscientia certe pena magnam habet lesa conscia et
Cassiodorus dicit Quid eni acquiri potuit ubi conscientia perditur ajala eni q̄ sciencia q
torquet bona magna sine spe primi manet

c Onsidō dico q̄ fama bona pertinet ad honestatem Nam si malis reputaris a nullo
honestius haberis vij oibus dictis ꝙ dictis mundi ē ꝓponenda bona fama est e
fama illese dignitatis statuis legibus et moribus approbatus in nullo diminuta Nō ergo
postponenda est ꝓpter quodcunq̄ lucru aut quodcunq̄ temporale sla lucrū eni mala fama de
mi horrenda est ꝙ per magnū vn̄ philosophū dicit ajclius est nomen bonū quam dicte multe et de
nera bona opo homi timor est pena ꝙ vterius bona fama i tenebris bonis splendore facit
et exhilarius est eni magnos animos sequi fame diligere quodcunq̄ et aptius ad phil mi
ajodestia vestra nota sit oibus hominibus et mesta quecunq̄ bone fame sit het cogitate et
in emendatio hinc oculorū letificat dicit ꝙ bona fama impinguat ossa virtus eni quatenus cunq̄ im
nobilis sit tamen ms fama diffundatur ꝙ quatenus cunq̄ aliquis sit virtuosus si ty sint ms fame
obtenebrescit nomē eius hanc eni quis consequare no poterit si adiutus fuit [illegible]
ypocrites dicit laudem ꝙ laudem nulla concordia [illegible]

...n vinus honeste ffiat fugias aio que sit mala gaudia vite cuius sit voluptates & secum huc
...nam fugito simul & vitare memento Crime auaricie nia sit contrarie fame Et reuera sic
...e bona fama sicut de nam mplumo Nam mse contumie trahatur contra aque impetu net
...strat net astendit ff extendit sic fama bona mse nestat tot time nona laude vetus pdu
...gloria & freques fama cum laude Cuiare gloriam adpisci tur qui talia conatur effice
...qualest videri volunt tales sint Si quis cu simulatie & animi absentatie & ficto fronte
...mam querit vehemeter erras

Crte si omis homo obligatur ad vitam virtuosam multo magis dns Card. et eo magis quo
amplius preteris primi virtutis accepera Ppi cui huic principales honores py cuput vtis
rie ergo ei honor sic primum virtus maxie debent esse virtuosi qz quod agitur a plat
rale trahitur a subditis mepemplu inde quod dns ayt ad moysen in lemtico Si sacerdos
ne est vnctus peccatu fuerit debnquere populu simile terreno deuoto magne vie eis expe
dt pacire virtutibus & abstine penitus a vitis qz prelati tot moribus dignu sibi pdituis
empla ad subditos transmittit pi-q-iij- presertim Nam superiores inferioribus ad bona
uentur exempla viij-q-i- sicalis Nam senior destricta mercatie seruendus est si mercibus
empli prebet admercatu Vj-q-viij- paribus dicit Remittendu gl vitis & virtutibus mss
ndu est qz egressibus malicie ingressus est virtutis xxxij-q-i- ei reluctatur- Sed que sit
rtus in hoie prosperitatis tempoe ignoratur cui sibi aduersa examinet que sit vtr
utenis in alia vij-q-i- Aduersitatis & respecti

Ar nio stant dns Card nria est vita virtuosa ita & bona fama Nia si pi dns vnic
rent vinosi & timerent comde bona fama certe tota cuia ledere & ois stirbis pnc pu
es & per quos vilescit coru statibus & ipi se ipos destruere cognitu ergo eis e attendendu ut
sforte cuius mfirmitas opera magie pfectionis spialis non admittit saltem id quod in
fectionis est alios emulentur Nam ut dicit beatus dns ub est nisi vita nra alios fa
ra nra xv-q-iij- no sit audiendi vij-q-i- nolo de consecra- dis- i- scribens Nam i cnlo no
audiendi dic: qui custodit fama sua alios est mseritus & in exemplo nolo deteriu qui
qui neglegit crudelis est debent timere inire dn ne forsan no appetitu bona fama
vanam fama bona fama acquirit qui opibus virtuosis mssistit- Vana fama quitur
aliud foris ptenditur qua in corde gerit- Nam dna iudicia sit in talibus multus
mendandi qz placuit ihesus ut talem vita planam se bonis cu no sint finaliter cognosce
r & timet eis duplicitur confuso ex his erat que bene fieri videbantur- put timet
detur beatus gregi loquens in hac verba placuit cu simul dicimus latet superbia cus
tus i noctis atq; idco ostensa dn custodis tuta finis vite petitur qz occulta superbia
qui ad finem usq; ad finem mtorum tenetur alius demoniosus vanit ppria distribuit
tamen multis i mitioribus fuit vel fortassis hostium in deteriorib; operit Et sic ple
rq; ut ab qui misericors fuerat in extremo vite sue tm reparatur & mediocriter sanctus
ordestat qz valde in isto dei iudicio agitur- ut pdat & aij homes vij hominis planius q hoc
ide deo displicuit mi qua corrigere nituit Aliud parte studet ff mitis alios & finaliter mq
uam in corde no timet sit quia mpatus qz dn latuit doleus hic utiq; & p alios amit
& p alios luctu atq; hic amit quasi luctu sentiu quando occultus peccatis egentibus
ia virtus q publice claruerat dissipitur & pe- dis- ij- non amittit- Amanda e ois
nel fama que ex iustitie operibus consurgit & fugienda vana fama q instituta aperi
Laudem rapit hec ergo q emitti sit si singlos dnos ossilia

ad ea respiciant procul dubio finis eorū vtilitas multiplex habundabit ⁊ hec ad pres quātū ad expedientis dicta sufficiat

Hinc consequenter posset dici est de expedienti alicui dicendū vel de certo ad quod tercius paribus consilia duos semp debent tendere ⁊ adulys quātū poterūt declinare ſſa ſt ad habenda fidem ⁊ certitudinem re dubia ⁊ auctoritas erit requirenda ut habet dict pi palam. Ad quem posſt haberi recursus fidei mi papē ⁊ dni Card mi sui q̄ste seu consilio super dubys ſe fundaret ꝛn ex dubys no sequit̄ nisi dubia conclusio nec eptissimi falsa ut dicū loyri vnde certe in rebus dq dubys nisi quā certa sterenda est sterneria dict pcepij habuisse

Restat ergo dubioꝝ certitudinē ⁊ recurrendū ad tria scz ad verbos vel mentis veritatem intelligentiam. Ad factoꝝ claram euidentiā ad rem experientiam. Hec em tria consuenerūt dubia dissolvere declarare ⁊ declarare. primo em est recurrendū ad verbos rectam intelligentiā sic. v. c. scribitur. Esto manifestus ad audiendū verbū ut intelligas ⁊ tu sapia proferas responsū verū si est tibi intellectus vide quid sit an sit mutua super ob tuū ne capiaris in verbo indistincto ⁊ confundaris. Nisi quā em potes bene respondere ad questū si intellectus questionis non habetur vt si conclusio est dubia que petit sine ms. tuus ē non respondē quia quasi diffinē habeat ergo verbi causa mihi recta intelligentia an quā aliqua scientia sua q. ad pris in dubys publice ⁊ recurrendum de grammat. ⁊ mat. ēo litteris. i.

Secundo in dubys ē recurrendū ad factorū euidentiā. Certior em via in dubys tenenda ibidem finem de pe. dist ij vbi dicitur tene certa ⁊ dimitte incerta. Item de homi. ad audientiā xpi q. iij grauc. Quā em que constant publice euidentia sibi certiora quid talia reputo notoria que rei euidentia aliqua egrediatur relatu non possit vt de cohā. clc. ⁊ mu. c. vltio. circa finem ⁊ de ver. sig. Cum olim vñ metallibus est testis natus ut patz in. r. tuā de cohab. clc. ⁊ mu. nec est equa ratio indigeat de elect. bone me magr̄ euare in dubys ad talia ē recurrendū ut recte talia ppiciꝝ ⁊ sm illa consilia instituatur. Summo etiā studio tenendū ne reputet dubiū qd est certū aut certū quod est dubiū. Quod em virtus nra hz habet quasi a ſſto multi ē no

Item q. aliqs agitur de aliquibus vbi non ē nisi mō inspectio quia d' nisi

Forte planū est q̄ fieri potest nec facti euidentia requiritur. q. forte agitur de faciendis ⁊ non dum factis ſſ agitur de nō aggrediendi vel ꝑficiendi negotiū qd tenditur qm modus supra modū modū attendendus in singulis maxime in rebus plurib ⁊ arduis vel alias vbi fraudatio aut forma timetur. In talibus ergo recurrendū est ad rōnem experientiam que certa consilia preteritis temporibus q̄ futuri. Et quia senes plus habent de preterito quia nueneb eorū gsilys ceteris paribus ē magis in memorandū. Quia neb em gloriantur ⁊ letantur de futuris que sperant vel ad que anhelant senes vero letantur ⁊ gloriātur de preteritis q̄ oportuit tempore contigerūt. Verū quidem est q̄ nueneb vigent ingenio ſſ senes prudentia et arte que gñantur ex experientia vt proba. 2. ēj. posteriorū vñ ⁊ christianus hibebantur nueneb fieri ducēb exercitus aut consiliarij q. ꝑter singulos adhuc in eis talibus ato feruet spiritu ad tractandū celeriter q̄ iudicant esse bona. Senes ergo consiliū si compos mentis fuerit ⁊ timeri non curet sua non ē aliquid temere postponendū sm ōi em cōitate ubi numerosi seniorib⁹ principatus

127
227

…nendi et omnia genera multa exemplariantur que experiencia didici et vidi in plurib⁹
…ntib⁹ verum quia sancti spiritus deus nunc⁹ vigent nigendo bene expedit eos audire et
…audire eorum dictis quia eo quo spiritu hui⁹ prompciores ad percipiendum vnam gratiam e arbi
…trium nro discrepant et fragilius et frangibilius inprimis medici aggredientes negocia vel ri⁹
…di periculis quam senes vnde et potissime expedit vt in arduis consiliis minus tuti
…tatem) omnibus habeatur si plures Postquam eis singuli st⁹ lonitis tue senes ac cete
…ri conferuntur ad cognoscendum de motibus iuuenum et iuuenes informantur experien⁹
…ia quare in senibus tutior mihi prompte videtur igitur motibus diuersis ad partes pru
…dencie reuocandis Sepe enim euenit quod ex vno verbo quod tu presentes minus pe
…rat alius magnum valde aduertit periculum vel profectum hoc tuto ut senibus
…e reteribus paribus semper stetur Non enim sine missa dixit innocentius papa· sanctus
…spiritus inuenit quod aplibus generalibus queri non dixit de quibus nihil Et illud vide ad
…dit ecclesia quotcunque regibus consilia diuersis sunt inuenta· illius consilii ma
…gnitudo sunt nisi antiquorum existat auctoritas ibidem dicit ho· Ysidorus enim presente
…patria mutatum dicit leo si officium sapientie assumendum dicit hoc⁹ porro quorum
…non vis quia tutius et certius videndum est quod semper tutius minus periculosum est eligendum Quod aut
…tutius sancti patres ex premissis Non certe hoc tute persuaderi potest quod ex predictis
…quod verum est quod vile et quod amictibile et quod hoc est quod certius et quamuis quod aut
…ilium predictum declaratur ¶
Tertiodecimo quod plures posse esse tuta consilia quod premissa singula non continent aut nunc
…comprehendunt in tuto consilio sibi quadam fragilitate videri deserbendum Non ex illud
…reputo et sentio quod continue ac diutine meditetur quod i mente fundatur quod
…tutius verum sanctius regulatur Dico hoc tutius et sentio quod continue ac diutine meditetur quod
…pulsus ex non sine contrario quod nullus medit tutius et sentire ac homini esse consilium
…ex odio aut inuidia datur Et cum in quodlibetalia sit subsistentia consilia corrupta
…mala declarant quod vbi caritas non est non potest esse misericordia vnum quod vbi
…misericordia non est ibi nec tutius nec sanctius potest esse quibus Et dilecto dei et dilecto
…eorum quod sit caritatis precepta vnius quod insipientibus malis non operatur vnum quod vbi
…cum caritatis missa ipsemet deus vtique qui caritas est prodest dixit quod nisi abstinentia
…Et prosper in li de contemplatiua vita dicit Caritas est ut non vis cum voluntas
…ibus terrenis ac pretribus preferas aperta vero deo misericordia de pre· dix
…aritas e non dum apte Cum igitur nullum sit tutius consilium quod a deo separat nullum
…tutius quod contra caritatem est
Consilium denique nullum consilium tutius et quod in mente non fundat immutabilia
…cum consilia et facta non possint deus subsistere cum homo sit mutabilis ad mens
…nec deus ipse cum sua nullo pacto mutetur vt sanctus omne quod mutat mutet mu
…tetur diuisa legum varietas Sic omne quod cum mundo est mutabile est deficere
…a diuinis legibus naturali consistunt leges aut diuine in hoc naturali quod sistunt
…Sane vbi error dicitur re exempti esse ponendum quare consilium quod in
…re consistit tutius est certius si quis si homo eandem sequitur offensa nec recipiat ho
…mo et ventosus habeatur potest in deliberatione exacto quoniam quod in re
…sistit Et dico in deliberatione quod primo motus non sit in nostra potestate Et

tutius

humana cum hmõi turbatur ex debilitate sensus antequã ratio discernat q̃ deserunt si ne
tas obedit & discretu prosequitur vtiq; homo bonus est si resistit ono p̃ncipiũ ẽ ratõis
in singulis ẽ attendenda q̃ d̃ aĩ hũi irremediabile fructo vel obmissõ deo sumi) reddatur r
pter dict bõis dñi de pñl ad petrũ dyacõ̃ xv q. 1. Ecce certa finẽ assertiõ cũ
& de meritis in hũi ratõi cõtinuatur q̃ finalis defuit nec actus nr̃i meritis aut d̃ni
ti cuiusdã habebit vnde eius erga humana que ratiõe careat actualis culpe macula nõ
obfuscatur quare & de breuitate mãdatõis eadẽ ratio reddit̃ a bto dñi sicut hec e
sunt intuenter vij. q. ij. Ecce di cũ misericordia duo mala vitanda p̃monstrat̃ q̃ di
vitari nõ possũt ratio nisi illa minus mala admittat dis. xxxij duo mala vbi cõ
tur ratio recta bene ordinatur & disponitur Quare beatus Gregor scribit q̃
nis sapientis in hec verba Illa prosperorũ sollicitudo & vtilis illa cautela & laud
lis in qua tota ratio agit & furor mihil sibi vendicat resistendi & sibi ratiõe p
nec est quod aspernũ prius quam cognita ad tranquillitatẽ mentis redeat xxiij. q. iij
Circa dicta q̃ adhuc ut consilium sit tutius expedit ut debita circumstantia re gle
Quod dicit̃ ppter opera de quib̃ bonorũ que tamen bona & mala intentione ingrediant
plura sit que ex caritate possent fieri & nõ ratiõe nr̃i aliqua certa circumstantia & q̃ ex
te vel ratione dimitti pñt nr̃i certa circumstantia Sicut mala sũt di tempore cauen
di & castigandi si exitus speratur emenda & pro tempore sũt tollerandi si maiora
la timentur Item tollerandi sũt quidam de eorũ correctione non desperãt dñi
ni &c. Item tollerandi sũt quorũ fructus non sũt manifesti ne forte credendo
zania eradicẽ & tritico xxiij. q. iij. Nolite iij q. i. multis Item tollerandi sũt ma
pax gentilis cũ cõmunitatur ibidem xxiij. q. iij tollerandi & si quid ergo & &
Cessantibus ergo dictis circumstantiis certe nullatenꝰ essent tollerandi Cum
debet homo consiliarius ut ne consulendo circumstantias debitas seu actus act
ne forte dum profitere credet minus materiis ministret
Vnde consequenter videndũ est q̃ ceteris paribus aliud quod est possibile seu fa
sibile difficile in rebus ꝓnatur Difficultas cũ requirit experientiã virtutis
labores & maiores timores quare homines plus in talibus timet & formidant &
cum victoria seu meritis multos moueant ad labores & quos timor adop
seu optinendi predicta multos auertat a fiducia & labore q̃ dum labor
no est certus mortalis egestas Ad hoc q̃ quod est sibile pr̃ est intendẽ
Et nota sibile quode seu simpliciter sibile refert̃ paribus & dumtã sit q
& expediens vtile honestũ & tutũ & certũ ut pbat Tullius cum dicit ad re q
qui attendit timeat ne id solum cõsidet quia illa res honesta sit si cras ut
efficiendi facultatem in quo ipso considerandũ est ne aut temere desperet &
igniuã aut nimis confidat ppter expeditatem Cauendũ est enim ne homo n
caput & ne difficultas cum̃ ꝓficere q̃ in cognitis & experiẽdo dote q̃ qui
mis capit parum sibi sufficit vnde & Cato dicit Quod potes id tepta operare p
pressius & nimium labor & frustra tentata relinquas Tabul cum sit impedi
ad finem perdim possit sed Seneca dicit ignoti te ne presentis id queras
potes impetrari id dixit quod potest fieri id optes qd vera hominis optatio po
net alteri rei te imponas nisi stabi tremendũ timendũ q̃ sit & abhi di
scindum est omnis sub quo impia suscipe possis via que tolerare satisfacit
penas assumat irremediabile erit & si contingat q̃ veritatis deserto vel
tem allicat q̃ de facilitate aut possibilitate nulla deliberatio habet

tinget superius expressatum Nam qm̃ plus posse potest sua qua̅ nā̅ m̃ sunt posse suu superius ſt minus esse potest hoc aut̃ posse vere et realiter debet ſe extendere ad possibilia licita ⁊ honesta q̃ petere non est aliquid posse ſi est aliquid non posse vt dicit btus Aug de pe dist ij circa finem Hoc autem posse vere ⁊ realiter debet ſe extendē.

Permissis ergo emā̅tis ⁊ expeditis pme parte pme partis principalis finem de pnti mpo no q̃ ⁊ pertinentibus ad bonū consilium que est hic prima pars de pnti nō vidi plā anotanda hā̅ que est hic prima pars de pnti non plura anotanda

Tqua superius dictū fuit q̃ intic q̃ pma pars prudentie dicebā̅ duabā̅ ipartem me tigatiuam inditatiuam incognitiuam ⁊ interpretatiuā Et ipa investigatiua fuit deputata inuentiue q̃ ppm est consilij inuestigare expedientia inditatiua vero electiue q̃ ppm̃ est de his inducere de suo eligibili Circa qua partem nre erant aliq̃ bene breuit̃ intendo gratia

Circa electionem dnorū cardinalium notandum videtur q̃ ipi hmōi eligē ꝑ sonam notare supra ſe personam intra ſe personam nram ſe Omnia ſe dnm nr̃m papā sno ſe con fratrem dnm Cardinalem ſuos ſe prelatos alios electionem ⁊ nominū quia si tractata vi vpiam ſe dnm papam caput vlis ecclie Circa cuius q̃ est procedendum Quot em̃ ſt̃ nōia ꝑ sone ut habetur ⁊ q̃ ſt̃ nōia vitanda & fugi enarrari non possūt hñ erant aliquid notare & conditionibus tempe ⁊ talis persone non intendo nō dnis Spūs ⁊ doctoribus sint nā̅ bene nota dn̄i nō ad talem scientiā ad notā cor̃ ut teneantur qui vacua multum ſt nōe q̃ si non ſt confirmande electiones aliorū antequā destruatur eli conditio in qua dr̃ hr̃i apponatur ⁊ q vi Ego & elec michi est consulto magis in hac electe eligendi con uictus est nōia anquam ad electionem procedatur attendenda q̃ ꝑ omnes pontifex ex pa electe habet plenitudinem potestatis nec alterius superiorē electione requirit confirma cio aut examen sicut patet dr̃ xxiij ꝑ noīe dñi & elec licet contraria obiecta videā̅ tq̃ dicto dicto q̃ ſt̃ in electionibus aliorum prelatorum non est inspicienda priuata vtilitas tm̃ bm̃ q ij Dilectissimi Non est inspicienda minor oblatio aut premia amicorū ibidem Illud non est inspicienda prima principū ⁊ laicorum dr̃ xxiij Nullus laicorū ⁊ sequenti de elec sūs ſt̃ multo magis in electe Romani pontificis vbi maius imminet periculū tot enim̃ grauia dr̃ de elec li vj vbi periculū Cahu potissime ſt vitanda ꝑ nt bene tollitur hec ymitur hoc xxiij dr̃ Si quis persona

Pantū vero ad electiones seu noīationes confirm̃ suoꝝ ſt̃ Dnorū cardinalium bene est hñt aduertere Ne ad tam preclarū collegiū aliquis assumatur indignus Nam d̃ctis orabilibus vnus totū posset collegiū maculare Arguere enim ex d̃cto vel culpa electi mag eligentiū aut culpa electorū operantibus quibusdam q̃ fauor humanus quibusdam q̃ mu nera quibusdam q̃ magnorū premia quibusdam q̃ carnis ſplendor vel aliq̃ alius modi temporalis hmōi generans confusionē ꝑsertim in meritis ꝑsone non potest̃ offuscari Et forsitan a nō multis ꝑsumptuose contingeret d̃ctos tales elec esse con fusos ⁊ confuses Quare multum est attendendū q̃ humanus fauor ꝑ mera gloria ꝑsone vitiosi tantus in electis negotio tam arduo tam digno tam fructuoso tam periculoso aliquid operetur cū prorsus dubio Virtus aut̃ vitiū laus aut vituperium tanti collegii eterni dei multū soliciant nec infringant Nec ignorantia excludere electe q̃ nos hoc operatur quia ipsius sunt tenerentur meritis aut defectus

Cum his supra dictis a bono consiliario ad consulatum iam assumpto quatuor esse vitanda vz vituperandam voluptatem cupiditatem ⁊ festinantiam q̃ etiam vitari possūt et debent magnos in Cardinalem eligendo aliqua ex premissis indi addirecta q̃ etiam in

hmõi electrombus st̃ maxime attendenda Nam in electrombus seu noiacrombus talibus st̃
mota si affectione priuati ep parte eligentiũ tex ptẽ eligibilis erga ꝑter ꝑmissa vitanda
est noiacio mspientis adulantis ex nimia potestatis adolescentis superbientis multa loquentis
astutiam et ignorantis | electrombus vitanda est noiacio mspientis qz ignorãs et mspiciẽs

Ideo q ꝑmo in talibus aliena vita arrogãs scire fiducie obliuisci Cogitauerõ enim dei et
vias ei⁹ stultus non intelligit sicũ dñm ihm̃ dauid dicit Vnde mspiens nõ cognoscit
q stultus non intelligit hec Vnde nec correptiõem aut correptorẽ stulti intelligit nec ꝛeprehẽsi
st̃ sine pre et ꝓde conceptum inherent Quare ꝓ ꝑmissis dicitur In auribus insipientis ne
quaris quid deprimat doctrinam eloquii tui Et alibi dicit Via stulti recta est sibi Econtra
sapiens autem audit consilia Vnde et mechus ait dr Corrige consultũ te diligit arguit
stultũ Quarto dolũ nec se dimittet multũ Cum talibus aũt non est bonũ consiliari quia
qui cũ sapientibus graditur sapiens erit Amicus aũt stultorũ similis efficietur eis vñ dr
ꝓv̄ Cum stulto stulta erit cũ viro innocente innocens eris Et cũ electo electus eris et cũ perverso
pverteris Et alibi dicitur Vir sapiens si cũ stulto contenderit sive irascat sive rideat
non inveniet requiem Quiete si cũ ipso multa consiliaris verba gratis effundis qz merito
dicitur qui narrat verbũ non attendenti est quasi excitat dormientem a gravi sopno Et
te cũ dormiente loquitur qui narrat stulto sapiam et in fine narrationis dicet Cum est
loquutus et q sententia oris ipius Vnde et quidã antiquus phos dicebant stultis auris
aurea sal et massa ferri gravior quam homo insipiens sustinetur Et quia ꝑ vij dr
Et predit magis verse audire impius sensibus quam fatue considenti in stultitia sua Vñ in
est multũ timenda amicitia stulti qua non est ꝑmanens Ayt enim tullius de amicicia Ne
quidquã insipiente importunius intolerabilius vel fieri vel cogitari ferumve haritas est
periculosa Nec cũ contingit qz bom̃ societatem malorũ ꝓvidit qz Non turbat
vũ et impetendis consilijs experti et graues grauibus st̃ requirendi vel q vt ecclesiast̃
st̃ reprehendendi qui consilia ꝑmittit sapientie dicit Ipse vidit Periculum nõ ergo st̃ ch
di seu vitandi ad consilia mspientes qz vltra doloꝛem et labꝛem michi ꝑstat

Iterum dico qz ad consilia adulatores st̃ minime assumendi adulator enim ex eo qz ad
tor est semper intendit que st̃ placentia non valentia qz st̃ affectionis nõ rationis
quare talis est minime assumendus ad consiliũ vbi recto totũ sibi vendicare debet affe
michi magnũ est consilij In consilio enim dei fieri inquisitio et disputatio rei ex
certis non placentis Et st̃ ideo eo magis vitandi qz in consilijs secreta tractandi st̃
secreta q nunquã st̃ aperienda aut revelandi mspienti amor veri aut amicicia sim Ve
rum quidam est nõ nunquã obmurgãs hi adulatoꝛ nunquam Et ideo verus adulator nu
est verus amicus qui st̃ aperte scribit bñs Seruꝰ mpi⁹ plagis gaudet et ve
rum illa est mentitudo et ypocꝛisis gutturis torpulatis quam non vbertas rei stimulat nõ
ria thy corporis non subdola et palpans adulans si dei timor conciliat adulatorem
sim beati augi de gestibus veteris et noui testamenti ut non offendat eum quem optat hic ꝓfectus
ut si stolto consilium qz hoc malũ habet adulatio ut nec metuat nec adulatiõ et alesis
sim Seneca nos esse primum ut nec laudem Sepe multa mala sequitur Cum hi
mplari ypocꝛis opprimens st̃ credat expetere qz adulans lingua construit quare cum
alijs turpiter deridentes dum de se plus sapere quam ad sobrietatem pertinet
Et licet periculosa ꝑ adulatio nemo timeat nos mꝰ cum ꝛeprehensi et m ca
tanti vñ nitet verba laudantiũ sine vanitatis ad mentem semꝑ ꝛeprimendi

Ebrietas

q̄ cū cetis

n quatuor etatibꝫ puericia adolescencia juuentus ⁊ senium In puericia em̄ dnatur
gidū ⁊ humidū ⁊ durat vsq; ad xxiij^{or} ānū In adolescencia calidū ⁊ humidū ⁊ durat
q ad xxx^{ta} vel xxx^{ta} ānū In juuentute calidū ⁊ siccū ⁊ durat vsq; ad xl^{ta} ān
vel ad l^{ta} ānū In senectute frigidū ⁊ siccū ⁊ durat vsq; ad mortem Et q adol
escencia tr̄ahitur m xxx^{ta} vel xxx^{ta} ānis vt dr̄i mistra hec tempus etatis conuenie
nior ymo ppter decentiaj statuꝫ tempus ad talem statū assumi nō debet Ipi
dñi Cardinales st electores vel saltem assistut electioni prelatorū natus q d'ad
lescentie ⁊ mistra xxx^{ta} ānos constituto fieri non debet Hinc ē r'ne
expedit neminē citra tricesimū ānū ad tam solempnem statū assumi q licet
st possibile q adolescens posset esse tante scientie tante puritat vite tante
iuritatis morū q eā pcellaret sen m virtutibus Hec tn multos latet clericos ⁊ l
tos magnos ⁊ patres de diuersis regionibus earum aduenientes qui videntes ad
lescentem in tali gradu constitui nichil vel parū ad credit vel contemnit qui q ex
⁊ seculares aut carnales affectus ipm̄ posuerunt seu pmouerūt ad tales status ex q
ndeꝫ sequūtur infinita scandala per totam ecclām dei vbi talia dicuntur ⁊ fa
nantur ⁊ frequentius in partem detrahendi accipiuntur q planū est q hec iuuene
inuenitur domū ⁊ dotati multis gr̄ijs ⁊ virtutibus tū ea⁹ patres put in pem
qui completam hui⁹ etatem ⁊ qui sine scandalo nouit posse ⁊ debere q fiet alio
dctionē quorū ipi st electores ecclām fieret nisi pari modo Constat em̄ q ad
lescencia prima ē m malū ⁊ nichil incertius qua vita adolescentū xxj q^{ti} ex o
mis etas pr̄ put Trea st difficilia m ⁊ quarta pentus ignota viam aquil
modo ⁊ viam colubri in petra sup̄ terrā viam nauis i medio mar^{is} ⁊ vīa vi
in adolescencia sicut vir ⁊ optime dic^{it} ecclēsiastes quinq; xxx^{ta} anis no te
tatus est quid sciat vir m multos expertus cognoscit multa ⁊ multa didicit
narrabit michi cui nō ē experta pauca recognoscet Si certe iuuenes non si
tot experti sicut senes ergo tū pericule tales assumuntur q̄ma cū in pia adole
rencia dnatur calidum ⁊ humidum que est sanguinea complexio multū in talib⁹
dnatur sanguis q̄m est stabilis hinc⁹ venari ad libidinē procatis quas illa etas
ut cōiter in talibus implicari consueuit n pervertites ⁊ contraria q̄ sicut humi
mortificentur in hoc q̄ ecclā si regnarent in aliquo illustri patri collegio tot
q̄nā collegium infamaretur maculine ⁊ notaretur Q̄ma quod de uno simili
de alio consilē recte pcedit Et q̄ma talis complexio ppter caliditatē sanguinis
feruorem ppter aptā vitalia membra efficatis multa st posse putat ⁊ exequi
tor ⁊ p̄dictum festinū capit in mirabil nescias ppter q̄ etatis in ea pericu
pericula licet ⁊ glosatores to talis etatis ad consiliandū ē mihi apta vt supra
dictū est Fateor tū q̄ vidi duos Cardinales etatis forte ia dicte mirabiliter gra
te morū ornatos vigentes ingenio virtutibꝫ quasi nāliter insignitos vt ea ai
vitia vidaretur odire amplectentes studiū huius ⁊ consimilē puritatem q̄ta notabi
rent hominibus sancti ⁊ ia sancte st cum iuuentutis multis scientiarū vtq; predi
tabant ⁊ p̄stant ea⁹ ⁊ q̄ multos non st̄n etatis consilio verū etiā etate q
a vitijs retraxerūt Quibus sunt multi laudabilia ni iuuene non tamē
ad ea parentia magnā q̄ mihi est racōna hanc consilian
huius fuerint statū assumpti

cto studeant euellere ⁊ exstirpare scandala matiaj que ex eorum pvmorde ꝓma fare cō
fingere videtur ⁊ timetur Et vlterius ratificatur ut supra dixi ur sēm consilio tenere pa
rib⁹ semper stetur Et sicut tales ꝓnences eorum optimates pollere debent maiuritate no
rum sic coram mitratis ymo multo magis opari edificatoria decet operare ⁊ sicut ꝑ scriby
senoribus multa reuerentia exhibere Tanta mitate verecundia ⁊ morū continentia et
ornatu q̄ ꝑ ipm Anfiij multū sit in iuuene emendandi ⁊ future sit probitatis indicia q̄ tan
turnitate mistrio poterit de sēm consilijs ⁊ ipā attendere ⁊ attenta meorit retinē ut ei
opportuna fiorum reformetur longa experiēj cognitio Debent etiaj esse verecundi ad
quodcūq; fiendum aut fiendum faciendum ut etiaj ex timore loquatur si recto mihrat ad
id quod deberent prosequendum Debent etiaj continē me magestatem circūspicere q̄ hec sit
vagi cordis indicia manus oculi ⁊ pedes continē ne subito moueātur quia hec leuitate
mentis indicat ꝑ ea sui corporis membra sūma decentia connecte ⁊ conseruare Et q̄
de hac materia satis fuit locutus supra. vbi de certo agebatur ideo ad ꝓs nō vidi circa
hanc diuersis tenorandum ℣ seu notatione ad tam pclarum statum superbientis

℣ Iterum dico q̄ in electione . seu superbi notatio Et quid plurimum formidanda q̄
superbus semper precalbis vult reputari ⁊ eo de in verbis suis seu factis ⁊ in
operibus suis semper vult videri singularis que ea pari ad parem facit quare
tales ad pacis consilium omni est consilium sit consistorij sit millatensi assumendi Est
enim superbus notarius operum inuentor disputatiue hec Corrigendaru exasperatiue dis
pvlv licet proximoru deprecatiue pl v dispensatiue ⁊ quia de hac materia latius supra
si supra vbi de speciali conuersatione agebatur ⁊ amplius dicetur in tractatu de tem
perantia ideo transeo ad alia ℣ loquacitas seu longiloqui est vitanda notatio quia in

℣ Iterum dico q̄ homis multa . multiloquio non deerit peccm vbi beatus ysidorus
dicit Sic verba sua metire nescit qui dubio ad scissa dicta illabuntur In quibus
si se nimis reprehendit ad noxia ⁊ contentiosa presumit Et ista sine debet cauere
inter tam excellentes viros ⁊ illustratos ne inter eos aliqua iniqua contentio aut dis
sentiones insurgant Quot enim mala ex inde possit ymmo tota terre dei gentis supra dixi
vbi de cardinalium amicitia agebatur ideo hic certam reputo de pmissis ad alia transeundum

℣ Iterum dico q̄ attinent notatio ad tam pclarum collegium propinquitatem ⁊ amicitia ista ante
⁊ triplex Quedam enim est attinentia sanguinis q̄ patrie seu loci affectionis ⁊ iste con
sequuntur si hec non considerantur q̄ ad attinentiaj sanguinis trahit sequitur attinentia
loci ⁊ patrie sanguine aut etiā affectione nimirum si quis Nichilog dicit simul loquentes
dico q̄ nō ex pedit istam attinentiaj attendere in notatione ad tam pclarum statum hic
tamen satis attendatur ⁊ nō sine scandalo non sine dampno dico primo q̄ nō sine
scandalo q̄ cum omnibus vel quasi sint de vna lingua de vna patria aut plures de vno
sanguine cum hij sint multe persone laudabiles ⁊ spectabiles diuersarum nationum sine scan
dalo esse non potest Et vtinam dni Cardinales audirent aliqui verba magnorum
loquentium de hac materia ⁊ in curia ⁊ ex hoc constanter credo eos tante detestentur tan
te conspicue tante etiam virtutis existere q̄ huiusmodi verba monentur corda corda Et
si diuitias nō nouerunt tam bene sunt isti de patria ⁊ ito si statuit omnibus hominibus de patria
patrie ⁊ notandus de cuius valore persone constat quia ille de quo ignorantia
dubitat Respondetur ab aliis q̄ nescire uolunt mos suos nec aliquis alicui patrie nos
ci tenatur q̄ notatos personarum quarumcūq; patria vel sanguine ad hunc statum ⁊ alias
plasmas quia alij de huiusmodi defectum nec curarunt q̄ si est valent persone considerio
ri ad statum non auelet ad quē est ydonea sic ergo ex virtute discretionis nō am
plius qui appe non curat ex virtute propter quam promoueri debet postergatum debe
bunt electionales personas ad hunc statum assumere ⁊ notare

Et si plures tales essent in vno quia in alio breuj plures de illo deberent assumi no reperiu
mediatu habendo ꝑ precipuum ad sanguinem ad patriã ad amicitiam ꝑ ad sanctã vitã hec
etiã ꝓspera ꝑ attendi possent quiter ꝑ super valore personarum singulis regnis oriun
te inquirere ipsaq; vocare alia stilata causa vel mora ꝑ per boni tempus ad eiusdem
noiationem ꝑ assumptionem eandem probare ꝑ reptare qua res grandis periculi
ad hunc statum assumẽ habeñ virosum mepti ꝑ solidum quar' ois sollicitudo prima
habenda super informatione optatis personarum ℞ dicti inquisitio non sufficit qr inter
hoies reputatos sim fauorem loquuntur nec ꝙ aliquis ita malus quin habeat supportan
tes nec aliquis tam bonus ñ habeat detrahentes ꝑ obloquentes ℞ si aliquis vocaretur
ad examen de facili se posset optime per tantũ temporis stare etiã si esset miꝭ valde
virosus respondeant ergo sic dicentes quo vel quali' fuerint pmissiones etiã sim
plices relatibus ꝑ inquisitione examẽ non est confidendum ꝓpter eñ aliud patet fuisse
de hugaris bohemis polonis ac alamanis miꝭ ꝙfide dignorum testimonio acceptum
vnde sit loquentes ad iporum tamen ꝓpositum non admittit tales qui talium ꝑsonarum notici
am habuerunt et habent cum contrarium persuadere videor vt s' duj cardinales ad con
sistoriũ cardinalatus dignitatem regionis electissimas personas assimari que sciret ꝑ pos
sent de promouendis dignitatem regionis optime consulẽ ꝑ persuadere ascensus est em
tessit ut ante electionem seu assumptionem rectius ad ꝓpatum seu cardinalatum
seu alias platum pmissarum ꝑsonarum examinetur ꝑ iudicare ab his ad quos spectat ꝑ in emẽ
dationẽ ꝑ edificationẽ omnes qui sciret duos tantum habere sollicitudinem ad promotos
honorum sine decoratione persone qua ꝙ electus ꝑ assumptus ad dignitatis prestigium ab aliis
ad quos non spectat talius qualis videtur ꝑ sentiri ac iudicatur in scandalo plurimo
rum ꝑ eligentium confusione non modica ꝑ detrimẽto singulorum/ ℞ istud iuuenta satis
persuadet latius grecis scribendo ad mediolanen clerum ℞ hortando eos ut in simplicio
da sanctitatis transita vilius negligentia vtilitatis qm sibi lucro prosperat ℞ in pri patrum
Quanto mag' sit ante electionem quam subtilius' inquirendus ꝑ eligendus quanto postmodum
inquirendus no est vnj q' dilectissimum qui tam inquiri debet ante electionem ab elec
toribus ꝑ non inquiritur qualis sit nisi aut vsq; ꝙ tam inquiratur si amicus sit si con
patriota sit si consanguineus sit ille postmodum quantumcunq; defectuosus reputatur ab eis q;
inquiri non pot quod pcipua erubescentia ꝑ confusione tales minus audaces ꝑficien
tes ꝑ eligentes eosdem potius nolunt defendere ꝑ excusare quia reprehendi ꝑ inquiri ℞
ideo inquiri talem tam electorum quam eligentium digne tribuit ad alios ꝓficuum clerico
rum ꝑ laycorum detrahentium ꝑ obloquentium ꝑ non sine electione crimẽ ꝑ scandalo plurimo
rum quod nec sanguinis connubio aut loci aut patrie vel affectus fratrum ad bonum ꝑ fi
num consilium aut ecclie edificationem ꝑ vite sanctus morum maturitas sana hilaritas ꝑ natura
lis industria ac virtutum dilectio naturalis ꝙd ruere iam vix aliquos ad virtutes
ꝑ primi non meritantur quar' nullius dum potest esse virtuosus nisi ex mero ꝓpio dimit
te ad tale naturale mensurari ℞ fateor quidem statum cardinalatus esse culminis la
boris maximi meriti ꝑ vite singularis dicit enim notes in ꝓpriis continue studio
vel negotiis vel in consiliis primatus aut consistorialibus vel in iudiciis aut au
diendo lectiones ꝑ alia doctrinalia i mensa ꝑ post mensam tria ꝙ nullius recte mentis
bene considerans eorum vitam ꝑ statum rationabiliꝭ posse appetere dicit statum miꝭ pro
quinto posset deo nisi ꝓpo amplius complacere quod totis eorum viribus laborat ꝑ corpo
reo mentis ꝑ corporis ꝑ sepe cum tristia ꝑ aduersa quar' pars nonne nimis
aut detrahendum ꝑ recte comparicendum ꝑ cui

e contra e cauendum ne per inordinatam affectionem & prauos
studiorum oratorum lectorum consiliorum & aliorum suos labores
ac alios scandalizet presertim cum sit detendentes si placet deo
amicus dei cui facile ad faciem loquitur & deus potuit vnus sacerdos
suos facere & posteris gloriam relinquere dignitatem si extraneus de alia tribu eligi
ihesus & iosue cum sciret principatum in populos non sine ira deferendum esse si vite mu
tum plurimos habere rem beneficio habere ut no quierat cos an ecclia rebus eis
gere quos plus cognoscit ecclie prodesse si quos vel ipse amat vel quorum se eloquijs de
linit vel pro quibusdam maiorum qui sepius regunt & vij & i. moysen
v Iterum dico q̄ videndi & notandi ignorantes sic limen notitia non habent. Istud sat
ens q̄ dñi Cardinales sit indoctos & equitatores causarum & personarum quas eis co
mittimus causa indubitate per tractande & quis quibus equitationes prelatorum
scio ergo indubitant quo equitabunt si caruit scientia latinum necesse e go habe non
tum mihi quidem ad plenum & sancte scripture quidem ad vij vel nec studere debet
libros gentilium aut vanitatum aut mundanorum scripturarum si dominus beatus em ferox
fuit ab angelo verberatus eo q̄ legebat libros gentiles dis ppo hij legimus & omnes
nes grauiter reprehendit cos qui dyaletices grammaticas tum studio audiebat debet eis
Cardinales sine sanctos canones sacre ecclie & dim apostoli libros & omnes diuinas scripturas
quod michi & equandus in Span quotiendus ppo hij dis. Omnes psalletes & ra se
placet quod apis ut predixi committitur equitationes quotiendorum quo ergo possent
equitare quemcunq̄ de illo quod ignorant certe nequam n dicitur q̄ rasi & fortu
nat aliqs probauit & equauit q̄ phas non esset dicere de tribus patribus si cui
multi sacerdotes hoc canones ignorant vt ibidem ppo hij dis. multi sacerdotes & re
sequuntur & labia sacerdotis debent custodire sicut & lex est requirenda d' ore eius q
angelus dñi existimat est ut dicit malach. ppha ppo hij dis. qui enim scit ea esse ne
cessarium non sufficit in prelato bona querela & morum honestas nisi addatur
sine doctrine ibidem circa finem multo minus hij duos cardinalibus legem & canones
ignorare quod eis ignorantibus ignoratur ut dicit beatus gregorius in moral ppo hij
dis. Qui ea studiosa cum potestis hoc exigit ut hoc quod quis dijudicare discer
nat de pe dis vi circa medium Cum go dñi Cardinales habeant sepe audientias & diffi
cile in causis arduis & negotijs maioribus nec est eos legem minime ignorare &
eum epus propter defectum scientie potest amoueri & deponi ab ei admonitione ut
de eta. et quali. or. tri. Ult. primo petrat no huius competentem scientiam ecclie dignitatem
nisi cum ea propter curiositatis perfectionem dispensetur vt de iudi. nisi cum prudem & sim
plici. in glo. m. t. in rubris de elec. multum manus primo est esse Cardinale q̄ habet
equitare & monendi sine scia sine competenti debent ergo dñi Cardinales scire una
canonica & maxime que mpo propinatur quod quod propinatur impetratur & q̄ impe
nec est fieri si no fiat pena habet pena Et quisquis canonicas no obtemperat sue
est & fit debitor pene xiiij q. r. quisquis fforte quis dicet Non tanta requiritur
scia ad statum Cardinalatus sicut ad statum epatus qui Cardinales ex officio Cardi
nalatus non hunt curam non hunt audientiam nonchus equitatores si ora ista hunt ex dele
gatione dñi pape epi vero oia predicta habent ex officio Certe meo iudicio respon
sio non sufficit quia officium cardinalis ex suo officio respicit curam totius ecclie
quod dicit papa habet [illegible] & in diuersis [illegible] omnes ecclias & personas ecclesiasticas

cui ip̄i ep̄o offerno & ep̄o statu assistu & magie mgrm̄ pambus ar̄ detrac̄ombus dnor̄ & md'
rsombus cursar̄ & negotior̄ maiorū ex quibus habet cuiq; de consulendis cuig; mr̄ est
tenetur ad vtile & ad bonū consiliū & dando malū consiliū vtiq; patet & erit principalis ei
consulentes fautores eius & consentientes par pena g̃ stringit ij q. ij. nota est mss. & pvij q. iij
omnes fieri ignorantia eius non possit excusare a malo consilio qui tenet̃ scire & magna ep̄o statu suo
hui⁹ sup̄eminet honores quas illo tenentur habere que ad statū suū rep̄mūtur. Hec autem
sūt bona & mala consilia que si non potest dare mss̄ ei⁹ nisi sua ad hanc tenet̃ & ad omne illud
sine quo bonū & malū consiliū dari non pot̄. Sic ergo hui⁹ qualem cumq; rem ei rapere ecclie
quamvis eidem ep̄o statu & offerno ad bonū & malū consiliū obligantur. Sicut patet li. vi. d'eccl.
fundamenta. Et ulterius planū est q̃ status Cardinalatus & honorabilior & maior post
statū rapturis ecclie sta q̃ ip̄e i mediatu loci tenet̃ post dnm papam & p̄oribus post
ip̄m honorantur & status ip̄e ab aliis honorabilior reputatur quare etiam par esse no d̄z
in sua & statura suis aliis alijs prestantior & sufficientior vbiq; cū computandus
est mss̄ p̄fellat scientia & sanctitate qui honore p̄stantior. q. q. i. Vbiq;

4 Tantū vero ad electos aliorū platorū ecclie multū est necessarie aduertere ut dicit q. primo
oportune tractandi de electionibus romanorum pontificū & cardinalium ecclie vbertim. c. vltimo
Vñ hic nichil mirandū primo apponē dubiū quod si placet attendat̃ quia si sit apparitum mul
li tam periculosū exp̄sit sic parientibus &c. Illud vero dubiū c. hoc quod dicit̃ prenditur
& ratio adhoc concludit q. omnis promotio p̄ces. p̄ter petitiones potentū sc̄z regū & ducū
ecclie stabiliendi vel mutandi & magis i mediatu regnum huic ad suum gsse petitionem quia ad
ecclie promouentem & sic tempore necessitatis talis dimittit ecclia & adhet duc. p̄pos sup
plicante a quo recepto sentit se promotū & honoratū talis ergo mi quū ecclie fidelis romane
ecclie. Consilio duco q. ois ep̄us mutuis sanguinis prese promouentis mediatus adhereat
sanguini & consanguineis quam ecclie promouenti vt tales no curat res ecclie dilapidare
& trudo suis consanguineis nec est hoc mirabile q. tales g̃ seruitus carnem & sanguinem
per quos sit tantum honoratus. Tales ecclia necessitatis tempore de ecclia Romana pau
perat si adhereat dnis temporalibus carne & sanguine sibi quidem habentis g̃ canto loco a sede
aut sancta ecclia & sanguinis cum promoueritis sicut ipse suos eo consilio promouebit. Consilio di
co q. omnis p̄moti p̄ter petitiones quod absit tales mediatus se reddant credunt honora
tos per reges petitiones quam per ecclia Romana nec se reputat ecclie in aliquo obligatos
nec ei vnquam fideles erunt. Sic ergo necessitatis tempore nulla vellet q. ecclia fate a subditis
& a suis subditis vellent continue petitiones exterquere sicut & ab ipsis ideptis finis & ex
torte magnas petitiones promotione & vilitate prefecti audentiam spem habentes Re-
em lateribus non mentiri. que dicit p̄ter quod vnaquodq; tale & illud magis vt si dili
gitur quis p̄ter petitiones petitiones magis diligitur. Si quis p̄ter dnm & amicū diligit
dnus seu amicus magis diligitur. Si puer p̄ter matrē mater plus diligitur & sic d'alijs si
gulis. Cui co mdat & opponit q. prese promotis p̄ter preces & p̄ter carnem & sanguinem vel
p̄ter munera principi supplicanti carni & sanguini aut muneribus plus obligat̃ p̄ter
que ut prius & honoratius quam dño pape promoventi. Co. quo sepius finaliter destructio sc̄e
Romane ecclie. Et dico q. ista finis prese p̄ter petitionem dnor̄ aut carnem & sangui
nem aut munera p̄timet si vtiq; sc̄e romane ecclie destructiua. Non aut quando p̄ter
merita gloriosa persone fiunt petitiones dnorum ut talis equalit̃ & promocat̃ tunc
enim prese non promouetur p̄ter petitionem g̃ p̄ter merita. Consilio dico q. si persone me
rita non deessent p̄ter carnis nobilitatem potius ea fauorabilius promoueri ecclie tam
patribus dnis eo meliar & vtilior ecclie dei ad̃ idoneitate constat ea hor mdne
Si mihi euentu ideptio minuer poterit ex̄ssari quod si ita sit bene
ideptio petitionis finis tamen est

Non ergo in premissis acceptanda sit principis prudencia & eorum testimonia & premonendorum merita sit
principale attendenda Omnis ergo petitiones principum aut aliorum platorum & petitiones pontificum
aut aliorum & premonendorum allegent pmissa pitta instancia vel futura quia & nobilibus facta si
de meritis psone notoria plenior non habetur pma fides sit suspecte & pmissa petentis pro
quo obligat fautore quare nec petens nec rogans & constans petere videtur & magis nec obligatus
Vn vehementior & suspicio si pro nobili fiat aut ministro quia tales quia principibus & platis pa
cta consueverunt impendere & ego eis inpetire timores & de tribulis dni temporales amplius
indigent & eis omnia petita negare consueverunt ubi tamen merita psone constituit vide
& pces aut pmissa vel nobilitas sanguinis honori & premiorum talium obstare non debent quoquomo
quin imo ceteris paribus sit alijs preferendi Si dicatur oportet hoc tempore fauere nobilibus & p
moriendum talibus ppter defensionem ecclesiarum quas nobiles melius defendere & tutare possit
qua ignobiles certe bonum est si nobilis prudens & si bonus & si mitis & sta ego nolle dedu
cere per exempla q nobiliores destruebant ecclias & alij reformabat Nobilis enim & de gre sno
gloriatur maiorem habet summam magis & superbiosus magis & superbo superbiosus & si pauperibus
aut alicui dnis malefactoribus suam ecclie resistit non tamen suos proximos dilapidantibus
ea contradicit Vel vidi in partibus nris aliquos principes aut dnos suos stipendiis res ecclie
ecclie defensare ecclias si filium habent epm fratrem aut neptem qui imo hoc est apertum & pro
defensione ecclie suos ppriaque res ecclie graviter & multiplicat obligatur Et unus pdefenso
re ecclie tm Gratian. an notorie d non multos platos & ecclias hui optimos & virtuosos corum & vala
modernos nec sum potest quo res ecclias debeant nisi per advocatos & q sanguineos oculte de
trahantur.

Item sume est ne deus omnipotens pnos ordines prosperos contra betur quia tributa
Quidam affligi permittat ecclias iste est ordo prosperus ut temporalia spiritualibus ppo
nantur vn in prelatorum & monitione defensio rerum temporalium attendat & spiritualia no curent
rei spiritualia primo sint attendenda ppter que ecclias epales ordo seu status & ipsorum & fundatus pos
sessio cum rerum temporalium non est & sub ordo epalis alias beatus petrus & alij apostoli qui
res temporales minime possidebant epi no fuissent & certe claues dine scie & potentie ut sa
cerdotes epi & possint pluere & ligare sit de sub hmoi ordinis & dignitate q epalis ordo vel dig
nitas sine his haberi non potest hec certe sit spiritualia luna que thesaurum eterne apertura &
claudere de quibus si principaliter habetur cura deus omnipotens scie ecclie & temporalibus aptet pro
videret Et si ad tempus temporalibus cum plurimi permittet & permittat ad emendationem rerum talia dis
sipat & permittit Deus enim tui cure & dispositio vbis ecclie videns horum velle disponere & or
dem eo no curato & spiritualibus suis bonis no curatis & spretis & postergatis permittit hmoi
ecclias tribulari graviter & affligi ut retrogradantur ad deum & ad eius bona esse spectabile &
principale reverendum Quidam vero spus qui in primo ecclie principibus inspirauit ut ei bona te
poralia largiretur potens est enim hos facere habundare si antiquorum patrum imi
tamur actus & virtutes primo & principale attendendum & premonendo an sit vtile & ne
cessarium ecclie debite ministranda deinde vero & inter de temporalibus & habenda cura Sed forsitan
aliquis queret quis est qui precise ppter peticiones ppter nobilitatem aut munera pro
moneatur ad melleum talium electionem quia tales fieri no videmus cui ego breviter respon
deo Nunquid legisti canones dist lxxvj. nullus Item & nullus in diocesi Item
nullus in epm quibus cauetur ne aliquis no presbiter vel diaconus in epm eligat
Nunquid legisti canones lxxvi dist In sacerdotibus Item & epm non oportet vbi cauetur
ne nullus fiat epus nisi quem longa vite dignum probacio monstrauit Nunquid legisti cano
nes xxxviij. dist omnes psallentes Item & placuit vbi cauetur ne nulli fiat epus nisi
prompti sint legem scripturarum & non transitorie & sint psalterium omnibus modis Nunquid
legisti canones lxxvij dist epus Item & iuuta & lxxxvij dist si quis & c ex multis d eccl
vbi cauetur ne aliquis ordinet in epm ante tricesimum annum & sic inter de multis que ad dignitatem
epalem requiruntur posset multis rationes addu sic & legitimum & domui sue sit bene

ꝓpositis ⁊ plura talia que oīa longū esset scribere ⁊ enumerare quos rationes q̄ optīe nomsh
⁊ nō obstero respondeās que sit ratio q̄ nullus hmōi sacrū ordinem ꝑmittendū sacerdōtū que sit ratio
q̄m ecclesiastica mōnasteria non probatus sue ⁊ singulis lectionibus diſ gmo qui nesciuit
inchoare legit lectionem aut q̄ est amphus forte aliquid interfuit manifestū illi ꝑmittendū cum
tota per multorū annorū curricula ⁊ probata que debitis singulis ⁊ noctibus ⁊ mensa hēt legē
do cantando aut certe psse celebrando que sit ratio q̄ ignorāt legem nec & ea ratiōnis forte
nonsse ꝓpter ꝑmittendū adipiscendi ꝓbatū nec psalterium legere nouit alii ꝑmittendū qui legē ⁊ ratio
nes scindit multos annos qui cottidie in lectione psalterij occupat̄ Que ratio quod hmōi etatem
sufficientem ad sacerdotiū vno nec ordinari potest ꝑmittendū legitime etatis ꝓbatū laudabiliter con
probato ⁊ ꝗusato Que sit ratio q̄ actu epūs sub disciplina pedagogi nec domui unquam
seruit aut potuit gubinari illi ꝑmittendū qui domui suam laudabiliter regere disciplinata mitriam nec fru
gam sua pauperibus distribuit hospitalitatē tenuit clericos ⁊ pauperes alunt ⁊ sic d' alijs cōdi
tionibus que esset longum ꝓtexere Certe nisi alia detur ratio nullus rumpet aliquem ta
lium esse ꝓmotū nisi ꝓpter ꝓces principum aut ꝓlatorū vel cognatorū ⁊ consanguineorum aut
intercessionē munerum ⁊ thesaurorum Certe videtur q̄ saltem ꝓpter scandalū vitandū mul
tos talium dīgi debet vel ordinari Certe quid docet experientia in partibus Alamanie nō
videntes rationis q̄ eque primo ꝓmouentur non ordinati sicut ordinati multos ad sacros
ordines vult promoueri vno dederūt magis sibi credit ⁊ reputat si ad sacros ordines ꝓmo
uetur ⁊ quo contingit sepe in Alamania q̄ in plerisq; locis ecclīs multi diuersi transe
unt sine missa q̄ consuetudo est q̄ missa nō cantat in choro nec in ratione ⁊ vocat̄ ⁊ eplās dicit
i missa quibus absentibus quia pauci sunt presbyteri ⁊ residentes remanet ecclīa sine missa O
quantū scandalū clericorum quando videt q̄ ep tot ꝓmotibus ⁊ magnis redditibus ⁊
grossis ep̄o non potest vnus offerre sacrificiū Si enim adolescens ꝓmouendus deberet in epm
plus minus morū grauitas literarum scientia notorie vigere debet quam in senē ut habun
dancia annorum etatis suppleret defectū Unde ⁊ de beatis epīs Nicolao Grecino ⁊ Ambro
sio sic legitur q̄ merito perfectionis clericalem vitam transcenderunt dispensatiue ꝓmoti Ideo Gratianus
attende ⁊ dicit clericalem vitam transcenderunt attende quanta ad epalem statū exigunt
Attende q̄ nō dicit eos esse pares ⁊ socios alios clericos q̄ nō sufficiūt ad eos ꝓmoti omnino
esse ut alios clericos socios essent atq; pares si requirebatur merita ut perfectiones
merito alios clericos transcenderet Si hec obstacula fuerint in hijs qui etate legitime ꝗ
dimissis ad hmōi statū ꝓmouendi fuerint quid ergo debet obstare ⁊ fieri in hijs pro q̄bus
tanto ⁊ sanguinis interuedit nec sunt etatis vdonee aut ordinationis debite nec scias ha
bent sufficientem aut morū grauitatem scientiam morib⁹ ⁊ mite
ac etate quos esset vdoneos q̄ plus expedit talem non ꝓmoueri si eo cooperante nec
consentiente preces principū secularium interueniunt si ꝓmoti q̄ eo ipso q̄ talia ꝓcurant vel
procurari fauent ambitiosus ⁊ ꝑ quos indignus ecclīa ꝓcurari Satis enchor notatur
spūs dīs minimur ⁊ vt q̄ ij ꝓdicantur vbi dicit ꝓdicatus aut que sedens epūs sit aut
ambitus arripiant preces suppliciter vel precio etiam si moribus atq; actibus non offendit epūs
tam vnus sui est principibus exemplo ⁊ vt bono pugnetur spiritu q̄ malo stimulata ꝓ
cipio Non ergo sit attendenda principū premia quod vicia ut coniter talia premia abnegāt
principibus precibus vel precio aut ꝓmio sit extorta vel forsitan per familiares talibus
principibus meditata Certe non sine causa vocat ecclīa matrimonia romanorū gentis
flos ⁊ alios prelatorū ꝛmperatoribus concessam quod quod ex precibus ꝓcuratione ecclie
concessum fuit ⁊ constitutum nonnulli ꝛmperatores modū sue ignorantie hec exorabant ad
notam huius dīs Quia sta hec etas est q̄ ꝛmperatores pessimi sic Ludowicus primus
ricus ꝛmus Otto ꝛmus videntes pericula ecclie si de promotione prelatorū eis ⁊ sibi

licet disponere nichilominus predictis electis datis super hmoi potestate per Romanos pontifices
Adrianum sc̄t Leonem sicut bene patet ibidem Ego ludovicus t̄ mistra qt nullus missus &
mistri Gallorū canonū ecclie constitutionibus t̄ patrū damp nobis multū vel expediens
Ostenditur contra mādū electionis dictorū cardinalium conclusio ut singulis talibus electoribus
scandala eueniant que plerūq; contingūt cū posteriores meliori habilem subrogāt t̄ sentiunt
pmissimū nō sc̄t attendenda premia principū sic nullatenus sc̄t pupendenda eorundem pudicitia
t̄ mista testia Galare scopę t̄ cauendū Si principes scribūt pro aliq promotione sua sufficientia est
notoria t̄ manifesta pro eius loco non subrogent insufficientes t̄ defectuosos Si sc̄t petitio pre-
cepta ex causis repelli & vel saltem non admitti queat cū fama diligentia qualitas & donec
que ibi allegat saltem non sit minor reputande t̄ expressa pro quo principes epla supplicant que
t̄ quales sc̄t promota fuit his supplicatus pro alio tunc ad tempus idoneis tunc altis sub
rogati cum supportabit a scandalo t̄ turbatione tenuis mitigabit qd certe noyset si posteri-
oretur sufficiens t̄ illius loco meritus t̄ minus idoneus honoretur

Quia vltra partes rationis penitus consistit in memoria t̄ interpretande legis vel simonis
que ibi dicimus nec dūs cardinalibus in legationibus ideo nec de hac vltra parte
alia dissentiendum Nam his dūs Card semper sit nocua lectura sua bona consilia nostra
medicina potissime tamen hereticis sit nocua qui sit in legationibus qt eis solus multa tria minis
bus que suppleri non possūt per alios Cardinales cū soli legati existūt que suppleri pos
sent eis cū alijs in consistorio existentibus memoria dicti his dūs Card memoria multorum t̄ recor-
dacio sit nocua scripture tamen tria debent continue meminisse debent enim habere memoriam
regis memoriam legis memoriam gregis ecclie vltra regis de quo scribit dis petri dūs noster ihūs
pbus t̄ nidem deus noster qui tus cum regibus figuram gerit legatus t̄ eo honor sibi impen
dendo impenditur Christ cum t̄ alij prelati successerunt loco apl̄oz t̄ presbiteri loco discipulo
rum dicti sc̄i petrus t̄ apūs successores Romani pontifices successerunt regi unde dicit
dis qui in nouo testamento legatus ergo qui petri loco indebita sibi pudica dispen-
tat christi figuram gerit cuius memoriam tenet habet continue si non diligit fastu t̄ sup
bia si non turpat munda t̄ auaritia si fugit carnalitate t̄ lasciua que crimina sic
sequitur t̄ talibus implicatur non habet christi memoriam nec aliis facit christi memoriam
sed potius antichristi Ex quo patet legato memoria legis t̄ sanctorum canonum pmo quos
debet alios iudicare Est certe memoria canonum primis dūs Cardinalibus in legationibus
existentibus propria est nocua qt legatus non potest capiam tantos libros sacre scripture no-
tarii habere extra curiā cū est in legatione sicut memoria in tenet sibi e magis nocua me
moria quam ante Et preterea qt multa occurrunt t̄ multa fiunt in negotijs qualibus impe
diuntur tūc occurrentibus de quibus nec est recordandi posteri fieri memoria sibi est nocua
quem qt in pluribus quotidie illarum partium multum est standū legatorum testimonio ne
cesse e eis de predictis habe memoriam cū libros singulos eis necessarios ad sortem libertatis qui
sit in legationibus habere non possūt sicut bellent quedam hic de legatorum potestate
intendimus breuiter enarrare Quia quippe videtur qd qui legatus vult ire ad locos
sue legationis qui locus aptior sedi habere debeat dicitur eum ad certam patriam vel pro
uinciam gubernandam de appel- nouit Ianus de hac certa prouincia vel patria ad quam
mittitur dicti fidem qt sicut nouit ecclie romane consuetudo ut legatos repriat si
signatis apicibus dicti petri et vbi nobilissimi ita nec qui mittat Si vero missus esset qui per-
didisset pater probabilem amissionem litterarum nec sufficiet probare litteras de legatione
habuisse imo debet probare tenorem earum et qui vitio t̄ suspicione mirabit qui plenos
fuit discreti sint t̄ discernere poterant de premissis de priuilegio cū olim amissio
[illegible] probatur per instrumentum illius qui amisit sicut ecclie t̄ amissio aliarū

Memoratiua
Iurisprudentiua.

Nota

Log

rerū de hiis que vi metuq; causa fiūt. c vltio. Et tq; Cardinales essēt notis in aliqua
pmissa a prelatis aliquibus vel alijs ecclie fide dignis credendū esset sibiq; hmōi
ōdmgerat Cardinales remanere curie absentes nō legationis tempore. et ita ut in co. ca. vltio. dis
posuit. scribis datur intelligi de pbēte vero ipōq; plenius notat Jo. andreas in speculo legato
rū. q; longū esset hic adnotare. ffine autē finda curia hanc totalē translatam studeat vir q; absol
uere possit ab incursione maioris excōnicationis sue de sua lesione sive non sive
in pmissa cōpetes sive non cōpetat. Tales enim legati postquā urbē egrediuntur vsq; ad ciuitatē
offitiū legationis exercent. co. ti. ca. Item potest conferri beneficia vacantia co. ti. li. vi. offitij
Item super predicto ca. in nouell. Jo. an. nō cōtra hmōi q; potest conferri beneficia de violenta
et est opi. Go. et hmōi et pt. decretali in cōmēto. Ca. pont. de prebend. Item ista ptās restringi
tur p. Bl. li. vi. co. ti. ca. quia. Quo ad duo. Primo q. ad priuatio beneficiorū et decto mō poti
nō super ipis d'mōnationes et mōnitiones et protestas habiti super ipis per legatos ad
executores p eos deputatos postquā legationis potestas expirat et finitur. et ista finiū
tur et tranūtur et expirant tota ea postea subsecuta irritātur et verbis variat.
mōi predictorū virtute ad vacantia tunc beneficia p cessū finiti et esse nec executores
taliter refutata posse conferri. 2o restringitur in hoc q. vna pendente refutatōe eiq;
beneficij in vna ecclia vel ad vnā spectantem persōnā eiusdem ecclie aut persone beneficiū
aliud refutari non possit et cōtrarium si fiat irritatur. Capitulū vero sequens de libertate ec
inda ecclie restringit potestatē legatorū quo ad duo. Primo nō possit refutari cathedralibus
ecclijs vel collegiatis aut regularibus nec dignitates q. ipsi maiores post epm et ad eas
quibus consecuit per electōem assumi nec dari per eos et si fecerit irritatur et verbis
variatur. 2o nō possit admittere resignationes cuiuscūq; beneficij et illius collatores
persone cuicūq; admittere et cōtrarium istorū irritus variat. possit tamē legatus hoc facere per
se. Jo. an. hic vide. dicit q. legatus possit admittere alicui vt resignatori renūciat bene
fitio autem beneficio potest conferri vel ecclie ipsius collato admittere et differt dictum
Jo. an. a dicto decretalis in hoc q. Jo. dicit virtute dimissionis legatū posse admittere
ea cōditōne nequaquam et nō dimissionem et destructionē ecclie nō cōdicit decre
talis et dicit Jo. Posset inferri ex declarat. q. collatio beneficij facta p legatum non
valet si impetrātis de aliquo tacuit. c. collato valeret tacta p. inferiores platos conferē
re. d. offert et in de. et si apostolice Item potest ecclie conferri magistro patrono dicte
co. ti. dilectus super quo nō Ber. q. hoc de verū si clericus habeat unū vel unū alicui ecclie vel
beneficij certis si mr. patroni quia tunc videtur habere sicut layeus et ipse legatus nō
subest nisi ipso Item possit dispensari cū filijs presbiterorū ut succedat patribus
in eisdem beneficijs de filijs presbiterorū dilectus et in glo. Item priuilegium possit dari
q. in constitutionibus legatarijs dicit papa nō intendit derogare de ppetuis cū vacent
Item insignia papalia potest ferre q. in mari transit ut tenet Ham. idem habet pale
stradem albū et ferrum de aurato Item alij legati et patriarche quibus concessa sit ecclesia
ab pontifice ipa debent deponere de plenit antiqua Item pie facit statuta ppetua
in ppresentia sua co. ti. nemi Item possit prorogari epigere ecclie ep. pena si eos
contingat transire d' ciuitatibus cū instantia hoc habet Item pot audire subditos epi
in consulto epo licet non appellent. ad eos co. ti. ca. Item possit audire et punire crimes ab
exemptos sim Ber. et ost. ibidem Item nō possit dispensare cū prelato q. alienet aliqua
de bonis ecclie cōtra sūm statuentia pstita pape de rebus ecclie nō alie. ut sup. ad sum
ep. parte Item quidq; per epm

narius hor tam̃ potest legatus de latere ſſc̃ cardinalib⁹ q̃ ipe est ordinariꝰ m̃ q̃ncia ſibi
decreta ut pote mea vices dñi mĩ pape gerens ⁊ plenissimã ⁊ maiorẽ oib⁹ p̃ dñ̃ p̃cpem
-i post papam in sibi decreta q̃ncia habet potestatem Et ideo tenore p̃sencium mq̃o illi p̃iud
aliquid nel absoluere aut legare aut etiã dispensare pot̃ ⁊ ipe ⁊ eo q̃ ꝑ m̃ h⁹ q̃ d̃ statu
⁊ potestate prelatorum edidimꝰ enarrauimꝰ h⁹ pro repetit̃ habeantur ſſallut tamẽ in
collone pallij de plenit̃ antiq̃ ſſallet nideposlate epi ar. ij. q. v. q̃ suspecti q̃ por̃ patriarcha
⁊ ad ꝓsos etiã sine medio appellatiõ ut dicit̃ quidam non ad legatos ꝺ. q. ij. si clericꝰ
⁊ quia legatus ꝺ nidꝫ ordinariꝰ nõ nec morte q̃mittentis expirat li. vj. legatos
Item legatus missus ad p̃ncias plures in quali potest causas alteriꝰ nidẽ co. titul
Nouit Item potest ꝺ. ꝓpos ⁊ epos confirmare ꝺ elec. si abbatem Item hic nõ possit
se intromittere ꝺ causa delegate q̃missa potest tamẽ eius sententiã confirmare co ty. Studium
ti Et semper hic loquor ꝺ legato a latere d̃ que etiã est maioꝛia d̃ p̃ti Item nõ pot
se intromittere delectione q̃a ad papam ꝛmanet co. tr. licet Et q. mea non ꝛ singula
loca unus ꝑ hostiarius ꝺ hac matia loqui diffusius non intendo que cũ legatis nõ pos
sunt habeantur co ty. Quod translatiõ ⁊ in glo. ibidem magis distincte ⁊ diligẽter in stu
dio Est tenus casus restrictiꝰ Item in clis ⁊ aliis casibus quos nõ oportet p̃tractare
q̃ lectoꝛ unus ſſc̃ eis magis nota quidem Tertio dñs legatꝰ debet habere mediocres gregos
ad que ſſc̃ missi ut ſſc̃ in ipo grege vitia corrugant ⁊ euellant collegantes dissipent ⁊
dissoluant verbis ⁊ factis alios edificent ⁊ ut possint virtutes seminat ⁊ plantet Hec
cũ ad ꝓpos spectant officia p̃ut aperte habentur co. tr. li. vj. legatos que certe si non
fierent non ſſc̃ vere nec veri legati ꝑ q̃dam legatorũ legatos cũ ⁊ alios prelatos dñi ſſc̃
mĩ illud ꝑs Ego dixi dij estis filii excelsi omnes Deus moysi certe constituit te deum
phoꝛis &c. vij. ca. Et ni ꝑs deus stetit in synagoga deoꝝ ⁊ inde etiã sancti habet
expressum verbi dñi filios audientes ꝑ q. sacerdotibus ij. q. i. futuram Orat. ꝑ
baruis legatis p̃missa obseruatis merito deus deri potest sed ꝛuera nõ verus legatus
solo nomĩe militantes ⁊ p̃missa obseruãt ⁊ facẽ nõ unus certa gregem sum ꝺ. m̃ legati ydo
lum ⁊ figura planũ est q̃ definio conuertitur definito ⁊ equipollet si vera ⁊ adequata
ꝺ definitio seu descriptio ⁊ per oppositum a negatiõe definitus seu descriptus optime
concluditur negatio definiti seu descripti aliꝰ definitio seu descriptio esset non sufficiens
⁊ iste satis sancti loci cui ergo sit supponendũ ⁊ tenendũ q̃ officium legati eq̃dem sit bene d̃
scriptum q̃ superius enarratum ⁊ ponitur expresse in decretali clet. q. li. vj. legatos
nõ aliqꝫ q̃ si p̃missa obseruata non fuerint q̃ legati veri non sint ꝑ tm̃ legatorũ ydola ⁊
figure solo nomĩe militantes Et sicut dixi legato necessaria mediocritas ꝑ tot. imperitiam
nomen sic etiã sibi est equa nimia mediocritas ꝑ eius interpretem. q. etiã legatus in
terpretẽ potest rescriptũ vel edictũ vel constitutũ dñi pape ꝺ postu. adhoc.

e Numerat singulos que ad primã partem seu speciem prudentie pertinẽ videlicet memo-
riã ad intellectũ q̃ ut ad statum cardinalatus q̃memor̃ poterunt adaptari Nunc
uideamus ad eiusdem prudentie partem 2am̃ seu speciem q̃ sup̃ intellectus dicebat ⁊ pter-
missis variis ipius destructionibus circa speculatiuã veri inquirebatur Est go intellectus
speculatiuo veri occupatus illa pars prudentie seu spes de qua nunc aliquid ꝺ dicendũ
Est quia nimia sit speculatiuo veri dñus Cardinalibus patz eorũ officium a statu considerantibus
veri cui dici non potest nisi a tristi dicentur ubi speculatiuo ipius m intellectus nõ prodest
quantũ aut veritas sit nimia nonnullis sup̃ dictum ubi ꝺ expedientibus sermonis
materia Est certe sic est q̃ dñi cardinales ſſc̃ consiliarii ⁊ iudices vite q̃ si veritatis
speculatiuã nec veritatẽ scirent ꝺ aliq̃ consilium aut proferri iudicium q̃ tanto periculosiꝰ

Intellectus 2

ep̃stem̃ m̃ꝑb̃ quanto ꝓpꝛ̃ cõsilia hẽa ⁊ bona ar̃ma medica vbi ecc̃e sñt magꝭ vtilia ⁊ nr̃ia verũ q̃ hor doret ꝯpere q̃ mens humana dr̃i nimꝭ desup̃ dr̃i nimꝭ assur̃ dr̃i nimꝭ detent̃ ad sp̃eculandum verũ est nim̃ ydoneꝰ sꝫco dr̃ Cardinalis multa petere debet nimã desup̃ actiõ nimã assuꝫ nimiꝫ turbatꝰ q̃ certe hr̃ intellectꝰ obnubilant ne sinũ cerneꝛ verum ¶ Tercio hꝭ qui verũ volũt sp̃eculari dicunt quod verũ

d ¶ Ito q̃ vtendũ ẽ nimia desup̃ phi ob veri sp̃eculacõ̃ impedimẽtũ habuꝭ ꝑcepꝭ

orib⁹ ⁊ honoribꝰ sep̃ posuerũt in montibꝰ locꝭ solitarijꝭ vbi nulla inquietudo ꝓpemi eos a veri sp̃eculacõe potent impedꝛ Nam natura q̃ in nulla quidaꝫ vbi phi antiquitꝰ phie studio intendebant tria obstabaꝫ Nam ad eorũ sꝛetariũ non admittebatur rupeus aut lasciuus aut impatiens hꝰ ⁊ quis volens ad eos accedere in tribꝰ portis p quas ad ipos patebat accessꝰ sup̃ hꝭ tribꝰ tꝑtabaꝫ Nam in ꝑma porta sedebat quida mimulaꝰ ⁊ ingredientes ad sꝛ vocabat inimos sibi ostendendo ⁊ magnas dicias ꝓmittebat si sꝛi mãdo ⁊ ꝯmutacõi pertinaꝫ vellet intendere cui si cõsentiebat extrahebatur extra portã tanq̃ ad phandũ inde ydoneꝰ Si vero dissensit cõsilio mimulaꝰ ad 2am portam sibi ducebat accedere vbi nudes puelle sedebant que operi decio sꝛicio intendebant q̃ erat vocabat intrantes opꝰ ad lasciuiam invitabant quo cõsentiente eisdem ecc̃e illa porta repente fuit clausa Si vero puellꝭ nullatenꝰ cõsentiebat ad portã tertiaꝫ sibi ducebat accessꝰ vbi quidam sedentes obmurmurabant eo q̃ nam quida calue clamabat quidam claude quidam scabiose ⁊ sic eo obmurmurando vituperia ei multa dabaꝫ ꝑbus si respondebat impatiens progressꝰ sibi non dabaꝫ vltiꝰ impatientes eũ ad phandum non r̃pentabantur ydonei Si vero obmurmurancium verba eq̃nimiter sustinebat ad cõsortiũ phorum eo tunc fuit admissꝰ tanq̃ a predictꝭ viris esset ꝛmissꝰ Sic ergo patꝭ q̃ ad veri sp̃eculacõ̃ non valet nimia desꝑatio p̃ amaritudĩ nimia affectio per lasciuiam nimia turbatio q̃ impatientia Est si predicta ab hoibus obseruabantur qui vltra naturale lumẽ lumẽ gr̃ie nõ habent multo magis abillus transire viis q̃m totus ecc̃e sñt hũa ⁊ rectores debent obseruari quales sñt dñi Cardinales

n dm certe multi debent attendere ne nimiꝭ desꝑationibus molestentur q̃ talia

studiũ impedit ⁊ sp̃eculacõ̃ veritatis q̃ pluribus intentus minor est ad singula sensꝰ hꝭ etiam non expedit duꝭ Card negocia multa assumẽ q̃ negocia distracto me nꝭ ep̃ide consurgit Nulla ẽ dubiũ est q̃nq̃ generosa mens semper velit ꝓficere q̃ assurgit vñ ⁊ repetitur mens interiꝰ ad ꝓficiendũ quod a ꝓpꝭ ⁊ ne negocia ꝓficere nõ possit Alius q̃rit dr̃i nr̃i pape audiẽciam alius q̃rit negocia ꝑ difficultatẽ duplius ꝑpendit mens ne negligentia aut desꝑacio aut forte impotentia apud dr̃m nr̃m impingatur nec certe sine formidine ꝺ debet multa negocia assumẽtes hinc ẽ timẽ ne dr̃m nr̃m nimis vexent hinc timẽ ne ab aliꝭ dñis Cardinalibus ꝓpinquos r̃pitentur dũ pluꝭ assumunt plurima q̃ alii formidat assumẽ ⁊ habent reuerã formidẽ ne ꝓceptores munerũ ⁊ ꝑ quos ꝑmonari r̃pitentur Et hinc suos formidat dñi eorũ pedibꝰ aliquꝭ insufficiens ⁊ minꝰ ydoneꝰ ꝓmouẽ qui breuiter desum̃ non potest ne prin illius in ipos petent alii repletentur dubium nr̃ papa non semper nouit personas p̃ quibus petitur ⁊ non libenter negat duꝭ Cardinalibus ꝓpꝭ plene indulgere decet vñ si dus mãdat petenti dñi Cardinal breuiter rescribat indigno magis ipe petenꝭ ⁊ cupiendus quam concedẽs hꝰ ne expedit multa negocia assumẽ quamꝭ nõ q̃ non ẽ ad honorem assumentis q̃ in mimo assumptorũ non ꝓficit d'finli a petente d'ceptor ꝓpter ne q̃ vile est q̃ dr̃i nõ ꝓ perficẽ ꝺ assumpsit alii patientes

noster videns se ampliꝰ vexari p vim sibi diuor effici ⁊ minꝰ graciosus qd' ꝛ videt
mente gemat ⁊ turbat ⁊ her oia mente despiat ⁊ p quos contemplatoꝝ ⁊ speculatoꝝ
veritatis intendē non permittit Et istud hꝫ scribit beatus petrus in Epla ad beatū clemētē
scribens in her verba te quidem oportꝫ nr' phensibiliter nunc ⁊ summo studio timi ut omis
hui' vite ocupatoēs abiciaꝫ ⁊c. nec forsitan nr' pnitent homi' mentis possit dei verbo ⁊ studio
verbi dei vacare ⁊c. De nemo erripet ab hys studijs ⁊ q scriptꝰ horby datur ⁊c. Impetra
tis est timor tibi o clemens negligētis verbi dei studijs sc̄he tepiditudines fugiēdo p q ꝛ
De quidem ⁊ in sequenti ex hoc Cauent ergo dñi Cardinales ut abstineat a negocijs
plurimis que mentem vexant ⁊ nr̄am speculatoēm veritatis ipam cōsistē no permittāt.
Si vero tales offendē negocia dimitte non possint quia assimat ⁊ hꝫ attendat ut hoc ne
gotiū luceat finem aptum det finem honestum expediat finem vtilitatem qui ⁊ minꝰ
m' magne de voto vbi her tria negotio petibili tribuunt. No quod minima affec

Et quod dixi q a speculatione veritatis impedit minima affectio no no admittit dis
cretionem agendis vtrū sit rōnabilis vel irrationabilis Sicut cū hoc pulsum re
putatur quod diligitur ita hoc in sui creditur quod ab amico ⁊ consanguineo seu a dilecto vel
ab amato petitur. Cū eni impedit verū iudiciū hoc etiaꝫ impedit speculatoꝝ veritatis q
non pot esse verū iudiciū sine veritatis speculatoe si constat q affectio ad quodcūq temporale
seu a mentū pōtuit iudiciū vi q' ꝗ quatuor modis qo affectio minima impedit a speculatione
veritatis Cauent qo dñi Cardinales q no minus suos pfectuari q cuiꝰ no pus si quos ni
mis diligunt attendant si plaz dñm pōs dicentē si mei non fuerit diuitis tres macula
tus ero. Omis n prelati qm suos nutrire aut nobiles n' per modo pauperes quos honorare
⁊ ditare de primo thesauro pfecto non gerer vtilitatem etiā si magis tanta fuerit fauoris
carnalis aut pompe vt sunt q a nobilibus genus sit eoꝝ consanguinei ⁊ amici trahere
ad restituendū sibi rapt. de raptoribus sc̄ d'nicturbg aute q eos imitatores dicit vt pote qui a
contractant non aliena in vito duo ⁊ infidele aguit in re eis promissa dei q' ꝗ gloria ego aut
am Iero) furtū est etiaꝫ sinodare sacrilegiū accipere pauperibus erogandum ⁊ nr̄a parua
aut q apertissim stolere e exinde aliquid subtrahere oim predonū crudelitatem superat
De ista etiaꝫ tradite phibe q prelati vites suas g'nq suis no gmittant q plan ad hoc
sit multū prom ⁊ presumtuū q per tales res etiā plus ledantur no platus ep nima affec
tione plura dissilauet de g'nq ⁊ consanguineo quam ep̄o sicut patz loquēdo dis deorter
⁊ inglo nimo nima affectio sit excusat q illud malū quod a g'nq gmitti non solum tollerat
verū etiaꝫ excusatur ⁊ glosatur aliqui ergo tanē debent dñi Card ne nimia affectio ad g'n
quos carne vel amicicia cos ep̄ceret ⁊ eos impediat a speculatione veritatis q eorum
facta trahuntur ab alijs in ep̄. impedit a speculatione veritat ⁊ p d' istu sanc' b lom
⁊ Ecce ut dixi turbatio mentis fuit vbi tangebantur illa q a bono consiliario e

rant vitanda quoꝝ vnus erat vna que aīm cōmouet nec sinit cerne verū ideo mitto am
plius de hac mā loqui non iudicamus oportunū. Datum ō de hac mre aliquid ⁊ breuiter
c Et q tertia spēs prudencie s' circūspectio dicē dicemus nam circūspectio describitur q
sit virtutū tutela ⁊ tenere nouit aduertē virtutū actus ⁊ virtutū stantias sciens eā q
virtus stantia actū reddit aliqui culpabilem alii meritorium sicut elemosina dare ep̄ietate
e meritoriū ep̄ superbia culpa e habs circūspectio aduertē in quē mod
vtrū sit actus virtuosus vel vitiosus opte ergo dicē q circūspectio e tutela virtuo
⁊ vitiosos actus tute ad [illegible] uertens sub figura virtutis latitantes ⁊ certe
qui vitiosos actus caute nouit aduertere merito poterit prudens r'putari q ita strenue
malicia dolus ⁊ deceptio nr̄ valuerūt in orbe ⁊ continue plus sumescūt q vnq e aliquis
qui deceptores ⁊ deceptos posset euidere ⁊ ab rotis mira tondunt ⁊ legis nouē dantur
contra fures nouas [illegible] hoc sit circūspectio multū tanē est nr̄a diuis

Circūspectio

Card qna ſꝛ ſæpe deripiuntur imperſonis ⁊ frequenter in beneficiis ſm actibus aut indicijs ipoſ non credo aliquē velle derogare vel derogi ſi ſñt circūſpecti ut ⁊ multo ſuppono. Circūſpecto autem ut premiſſi docet aduertere circūſtantias actus p ꝙ ꝓt vitari actus vnoſq; ⁊ iſte circūſtantie ſñt aduertende in iudicijs qꝛ ſi p earū inadvertentias ſequere miq; ſcia non poſſet aliquale excuſari a culpa ſicut bene excuſari poſſet ſi ſtipendiarij impoſitus ut poſt quem crederent eſſe bonū ad bñficiū promouerent qui tamen eſſ malus. Qua ꝫ ſñt aduertende in iudicijs que ad regimē veritatis poſſñt ſtare ⁊ ordinare ij q; impimis ⁊ vbꝛ q; vbꝛ prudentes. Oportē ꝫ docet aduertē iudicem ſmoꝛ tertius circūſtantias ſingulas in teſtiū examinatione vt prudenter inquirat de tranſitu perſonis loco ⁊ temporis audiru vſq; ſtricta inquisitione fama ⁊ veritudine de teſtibus cum eis. Debent ergo dñi Card circūſpecti eſſe in oibus ſuis actibus vt nichil reprehenſibile d'ari poſſit ſuo dño duq; in regula vbi dicit in meſſu ſtatu habitu ⁊ in oibus moribus ita nichil fiat q'd'cunq; offendat aſpectū. Oportet ꝫ epm in ſuis actibus irreprehenſibilem eſſe vt ſcribit apoſtolus ad thy. iij. ca. ad Tit. iio. ca. etiam dicit q; oportet ꝫ ſmē armē eſſe irreprehenſibilem. ⁊ non obnoxiū ⁊ ſubiectū reprehenſionē q̄ dñi. Dicunt autem multo magis dñi Card qui epoſ ſtatuere hñt eligere ⁊ ordinare oportet irreprehenſibiles eſſe ⁊ reprehenſionē non eſſe ſubiectos ⁊ ostendi nec manū apponi reprehenſionē minime preſtitiſſe quam vnuſ nullus vitare vnq; poterit niſi in ſuis actibus ſint circūſpectus ⁊ iſta maxime decent duos Cardinales quorum actus a ſingulis ob ſuā ⁊ conſideratione. Ipi ꝫ ſñt angeli cherubin qui ſicut aſſiſtut altiſſo cherubin ꝫ ita ⁊ ipi aſſiſtut altiſſimo hñt in terris vnde ſicut illi ſñt plenī ſcīe dei ſic ⁊ ipi debent eſſe. Et ſic illi ſñt plenī oculis ante ⁊ retro ita ⁊ ipi debent eſſe in circūſpecti quo ad oēs circūſtantias actus ⁊ eius contingentias ante ⁊ retro. ⁊ preteritam preſentem ⁊ futuram. Et ſic ta circūſpectio non ſolū eſt neꝫ dños Cardinales noſtros veri ceci in verbis qꝛ ſicut in mendacio non deſt peccatū ſic nec in tanto loquio raro non deſt ſi dñi Card eo amplius minus debent quo magis ex eorū verbis in tanto prolatis plura mala q̄ bona ſta docet experiēs q; verbū in tanto prolatū a plano magis ſcandalizat quā a ſubdito verbum turbatū prelati magis ſcindat ⁊ vulnerat audientiū corda quam ſubditi quato magis dñi Card quorū ſtatus veneratur vltra oēs prelatorū Romani pontificis dū tñ aut excepto a verbis in tanto amplius debent abſtinē dñi ex. dñi Cardinales in conſiſtorio loquatur in tanto oēs audientiū corda turbabit ⁊ ſic turbati minus ſciunt conſulere. Qua turbati minus vident ſteri ſi loquatur in tanto multos ſcandalizabit ⁊ ſic ſteriū culpam habet. Certe nouī nō multū qui ſingularis meriti ⁊ deuotionis palis inter tredebat ⁊ qui procul dubio plura exhibebat operā meritatis quem ⁊ ego credo ſingularis meriti exſtere apud deū qui tamen vna inadvertenter ruſtone tot ſcandala quot audiebat eis q; eius edificatorij actus ⁊ meritorij qui multis ante p̄ſtiterant exemplar vite ſingulorū nullatenus turbari. Dirē deuotionē quā prouocabat in vno deſtruebat in alio verba ex tanti viri ⁊ dñi multum debent ee compaſſiua nō vituperatoria multū ſcīda non dubia multū edificatoria non ſcandaloſa q; ea vitari nō poſſūt niſi ab hoie circūſpecto tñ hic homo merito prudens reputatur ⁊ dicitur.

¶ Quarta vero ſpes ſeu pars prudēcie eſt prouidēcia que ſit circa deſtributiū prouidē

2 pbs notitia futuri ⁊ p tractatus eorū ⁊ ſciū certe ad dñm cardinalē ſpectat ut perſt vel alū diſponat de eueniētibus futuris ⁊ ſciat omē periculū redire actus ad perſē ſic ⁊ hic. Nam nūquā aliquis p alium [illegible] poteſt dominū ſine prudere niſi ipe primo prudeat d'illo qui ſue domui prouiſor exſtat ⁊ ordinator. ⁊ in hoc magis apparet prudentia q; homo de talibus diſponit habitus qui domui ſue vtiliter nouerit diſponē ⁊ ordinare.

⁊ prudēcia

Tqua quilibet homo tua peccula habet merito formidare s'egestat' mf̃ssionũ q
dampnationũ ita cõ̃ hec tua peccula tua st̃ remedia obseruanda ut cõ̃ egestatem q
vitet de rebus tpalibus Contra confessiõ̃ q vitet de bonis spualibus Qm dampnatõ̃ pro
vitat de personis mistrabilibus q primo ut dixi debet fieri prudẽ cõ̃ egestatem de
rebus temporalibus q ista st̃ duplicia qua quedam respiciũt personam hois i medio
te cuiusmõi st̃ virtus q vestitus s. quibus homo gsistere non valet Quedã aũt nõ i me
personam respiciũt s̃ magis virtũ ipsius ita q ista nõ st̃ nãa perse hoi s̃ trahũt ordie
ad virtũ suã cuiusmodi st̃ dicte temporales aiam q exigenti que nãa non st̃ hoi nisi pro
quanto cõ eisdem nãa virtus compatitur Et hinc de virtus st̃ merito meritabil pui
denda q emendanda tuũ dñm Cardinalem non decet de temporalibus primo nõ sufficit
immediate prouidere sed sufficit i pugnũ istis discretũ habere q sapere qm d' mẽsis sibi et
alijs pro cotidiano victu sciat prouidere vtiliter dispensare q ordinare De tempali
bus vero sufficit s̃ nõ q talia ep beneficia ecclastica hmõi conferri hinc dñi Cardinales
prudere non possũt qua ad dñm nr̃m papam hmõi spectat prouisio spe timẽ debet
aduertere qua beneficia eccl̃a data debite disponantur q regantur ut ep̃is q ꝯmo
biliter haberi poterit vtilius habeatur Et de q memorabili haberi poterit vti
lius habeatur Carte memorabiles a beneficio non rapiũt q beneficio neglecto q cura ꝯ
curato habe. hinc multi debent aduertere dñi Cardinales q homo discreto q cupido
cura sui beneficij nõ q mittit q pro constanti dico q multa ep̃inde scandala ac pericla
defectus multiphariter q mittuntur Nam certe sepe interfui duris colloquijs vbi a nõ
paucis contra aliquos dnos Cardinales grauis fiebat mpatio q dum cardinalis obmurmurat q
tua multos pauperes clericos q vicarios rapuerit ad meam cam̃ q hec de conscie. me pertimebat ad
q positũ habent etiã q positi in multis ecclis vasallos multos q multum mira q prothdolor pdue
q alienantur ex mala aministratõ̃ mali q mutuo q que talia mira q exprimitur q pro immune
meũ aut al' ex affectione vel timore potentũ dñi erut dicamus nullus corrigebat nec cor
predebat put hec de mi. q conscientia mea ad dictum pertinebat imo i plurib; ecclis ꝯ scientia
ut ante dictum in choro nullus canonicorũ subintrare intromissa pena s̃ audebat a choro
absentari quia dictis absente choru parũ alij curabat mirare singl̃ diuinũ officiũ tradebat
negligenter nec fuit qui reprehendit negligentem Parum nõ scolastice officium nullus assump
sit dñi dicti Cardinales illud obtinebat singl̃ scole nõ fuerũ nec Juuenes docebantur
nec curate scribebantur de rebus ecclie que ois ad scolasticũ pertinebat Si cantorie cardi
nalis obtinebat officiũ nullus imprebat inchoro q si aliquis intonauit loco sui q ve
rus cantor non erat alij qui antiphonas debebat inpe lectiones legere q diuinis cantum tale
cantorũ veritus obedire non curabant Si thezaurarie habebat officiũ defecerũt hua
ria lampades cappe stole casule corei q hinc pepe thezaurarius res habebat dyffinitas a
gressione talium illi cui ad quos pertinebat de talibus prouidere totũ inpune bat absenti ni
erat qui respondebat pro posito decano scolastico thezaurario aut cantore s̃ diuina scula
res mirantur quare nullus canonicorũ erat inchoro quare non fiebat diuinum officium q re
non erant huaria ante sacrũ quare non obseruabatur clericalis disciplina rito ecclie
ab aliquo Cardinalem totum negligunt ipi reputat patrimas prece net de cultu diuino quem
tenent ppe reside deberet q quibus suo intendere officio pauperes clericos q vicarios q cho
rũ frequentant mitrare de scolasticis q clericalibus obseruantijs ac huiusmodi prudere
s̃ nõ curant predicta dñi nõ sibi imbibent patrimas quas fastuose expendunt d'alijs
non curates pro suis dictis assertoribus talibus ne scientes videtis edificia fieri Dei
q quo ruunt inscribi. q dapnose q heu oia mala fiunt p prouisiones beneficiorum

qualeꝫ ner est aliquis qui ista audeat aut velet dicꝫ dñus Cardinalibus q̄ sic bñficia
dñica & alia pertinencia ad ꝑa tam miserabiliꝫ destruantur q̄ statim ꝓuideatur ꝑ
omnibus putantibus ner alteri ꝓferenti dentur aurib⁹ nr̄is ty taliꝫ ꝓuisorib⁹ saltem ꝑter grauꝫ
de huiusmodi tanto d'amore sui dñi Cardinalis cui talia ꝓnuc debeant nbmrsant eis sibi malo
nr̄i ner rumi heu de scandalo Cardinalis ymo nunc ne talia ad ꝑatꝫ notoria deducant
Et si compareat referre nolentꝫ repellat ab audiencia Et si ꝓmoueri debet sententia ex nunc ꝓ
tergatur sicut ille qui nichil ignorat q̄ ꝑter ꝓmissa cor amaritudine pleno & dolore ꝑ
natum ad stratu meu sepe dedmpi nr̄i gratia nr̄igio & verboꝝ tenore ꝓcedens ab hiis q̄
talia referebat sicut heu talia sedule in secretariis reseruatur eratq; layculis ꝑsonarum mala
ti & dñorum vtinam dñi Cardinales ꝓpensione sua bñficia minime attenderent ꝑ d'uct
necessariꝫ appensis pro beneficio residuu ꝛcipient sine hoc multu esset aut expile Cum
eis fructus beneficiꝫ pro certa pensione locentur ꝛcu sint attendanda q̄ tota exterius
sibi debetur quia ner deo curat ner homi ꝛcuere ꝓ ceptorq; ostensione attendationis q̄d
quod per Cristi os radice ꝓhibent nra ne prelati sub annuo censu gumetur vires suas
sicut path co-ty in tribus capitulis & mgle Quot enim mala & pernitiosa fiunt ex torsis
nec per impostoꝝ falsi criminis nec per displicꝫ veri criminis clare scitur & quo ea
biceps ste q̄uis sub certo censu plateis condire non audeat ex torq; ti timeꝫ pro ꝛde vel
anno saqueti mi nec censum suu Nam & ego dem ad villam quandam magnam vbi scultetus
ville mi narrabat q̄ repat clericos de ecclia ad plateam expectes anillos cuiusq; re
pentes seruu ad ecclias reducentes & pernias & amphoras dum quas portabat anser
bant ab eis & nichilomꝫ quod verecundu est narrare stupebant eosdem & sic intemperans
ꝓsertim abiit quos nr̄i nudos laycus repisse dr̄ presbiter qui dicebat epo sub anno censu ar
repat locu intrederit ꝑter quod nr̄i nudos ꝓpos sil' in curru lotosse volentes eos epo trans
mittere precedens dr̄ presbiter foris villam ꝓhibebat eos d'curru d'quos scrutatos duos
vero pecuniis nec epos contradixit ꝑhoc sepe fieri ꝓmisit q̄ censu suo ymo q̄uenire erat
q epis de talibus se intromittere non debebat que ty minime admisit si partes gerem
onis nō fuisse Nec tacendum videtꝫ q̄ nr̄i venissent ad quandam villa reperi ibi quosdam
nob q̄ plena indulgencias singulis personis ꝓ singulis diebus parisiis vendebat et
hoc publice predicabant & quodq; offerebantur ꝑis et ꝓ mortuis tot aue d'purgato
rio soluebantur Quos nr̄i essem mansior tepisse tradens eos nostodie murmurabi ꝑis
du legitimu spaniꝫ dorat veritatem Tandem nr̄i dicto cordialiter & male ꝑsonis ecclias
ꝑ ipoꝝ confessiones singula comperi que predixi vera q̄ predicta renocare & abnuere
nolebat ego eos fieri epo assignari q̄m eis dederit licenciaꝫ questuandi in sua dyoc sub suo sigil
lo quod mdem in his desup eis dans vt ipse d' tollens penitus ꝛstituendo eis d'
ceptis hoibus vel al' rationabiliꝫ ordinaret & demu nr̄i eisdem sup remotis sanioribus
fuisset q̄ debet epūs eos libe abire ꝓmisit nulla facta renocatione errorꝫ aut ab
surditate in mate scandalu populi ꝛcipiens abeis scriptura extorta Et nr̄i sup
hiis admirando diligenter inquirendu dicebatur q̄ sigillu suu formauerat sub censu anno
quar' sigillo fer epūs questoribus suis sigillauerat ut epūs indulgencias crederent fieri
q̄ populu grauissime decipat multis dyoc nulla renocatione subsecuta ab eis libere
quo volebat postquu assignauerat in pena epo statutor ordinata q̄ nullatenus
admissis epūs si suus sigillu sub anno censu eo tempe q̄n ymo ut formatur tradi
debeo epūs dñi renocatis erroribus publice etiaꝫ pro magna pecunia libertate ꝛcipiat
non denegasse aduertant go dñi mei Cardinales qui ꝑ dr̄ dyocesim epūs decernit ꝛ
quibus mandatis & annexis ꝑ tutu pro anno censu tempe omnes questuari ꝛdu

Cum ruere vltra mala superuus ruinarum ostio tonitruq; ppetuo mensura[m] voluntate indur
non deleri aut populi quos debet corrigere aut emendare Et certe mitet permissa & subsequē
tia dm fluctuatu tumes vltrq; ad talamū manū apponē ex parte vna ne forte arro
gans & presūptuosus reputetur stetq; michi voluisse ex meo stipendio labore nec de ex pa
te alcta libenter nostis ab incepto speraus dnos meos tante caritatis ex pse ut siquid
psūptuosius per me videre forte cōspectum magis in eo affectu arguere & amore q sepe
dicendi meū non admittit quam ex animi altitudine qutqua esse priolatu hoc pro
cumstanti affirmamus si sciret dns mei cardinales mala que sunt ex agendarū fructuū
& obuentionū sibi beneficiorū mīme ipa sub certo & proscripta pensione arrendarent
Vellet deus pissim vt alius esset modus prouidendi dnis Cardinalibus q vltra beu
ficia que obtinent non sine scandalo simplī negligitur ffortc dicetur Ei dignus e opa
rius mercede sua & dni Cardinales pro bono statu vtiq; ecclie laborantissimi beatum dnm
ut tuis pcibus dignetur vbi de celcrie electione ad sacrū collegiū dnoz Card entranda pla
nctus quar ipi non deleti sint beneficijs ecclia stantibus non gauderet Certe tiomte respon
deo q vere meretur sti digni & a beneficijs ecclie sti annullatenus excludendi p alio no oppe
dunt eis gaudere beneficijs quia attentius obsuato Et adhoc ratio vr concludet videli
q stant vti ecclie sic ab vti ecclia sustentet expediet ergo ipsis de singulis ecclijs aut dnor
um rectoribus subuenri q non de vna tantū vel pauris quia ita finitur vni ecclie si
cut alteri & ideo de oibus deberent sustentari adhoc clare apparet quia vna ecclia sint
sepe vel plures dni Card beneficiati & media melius & modus q premens ecclia hoc posset
vt credo bene ī venire per quem de facili eis posset subueniri Et si dicat grauc est no
mitatem nisi que a nre pmissione e Certe dno q nouitas q dei caritatis no cōsu
atur nec propinqui quo p quā scandala sopiuntur non e cautanda nec timenda & si non
non sic ex presso in nre ad mentem obstantia reuocantur nec certe e rebus mobilis
formidandū que ad dei laudem ac proximi edificationē ordinat pmittē cū ecclie &
dm post dni Cardinales beneficia nisi habuerint plura beneficia sacrū titulorū & no
nisi in Alamania beneficia habuerint solū a tempore fe. rupe xpij. Dato cū certo mo
do quem dnis Card posset prouideri sic q beneficia vacua no maneret ressarcire de
fructibus multe barrate quoni hoiem procuratorem cuiusdam Cardinalis qui car
dinalis plura obtinuerat beneficiū alamana quia ipe met habebat & videntes pro
bari q unus barrator sic profecit & exaltabatur vltra sua merita ipsi & dnis de
spiciebant & tota cur romanam ducebant quasi montephim Et vtinā tales fuis
fideles essent suis dnis quibus tanta beneficia acceperut & quia de hac materia ali
quid diffusius dicetur ifra vbi de hac parte continentie vel temperantie dicetur que
respicit modū in habendo precedens cū dicat de continentia que modū respicit in
delectando ideo nre est ad alia transeundum

Vt boni fumhares habeantur quia

Primo ad bona q[uo]dem pertinet videtur. certe fumha inscriptionata in fisco
e patrissantibus presumitur cū finis sancte ep[isco]pi talis epistat sicut patet leoni
dis clericus ij q. vij. pertinet Epistola cū redire nolut apostolus ut episcopus domini sue bene
esset apostatis p vij dis. necesse vbi dicitur cura finem qui de re ecclia de qua sibi fa
miliaris debet esse cura fidelis non est quo in ecclia dei vbi tot sunt & alieni sollicitus
diligentia exhibebit quid posset ergo presumi cū dnis Cardinalem q parua sibi ec
clia esset de bono vtiq; cui de apta familia no esset cura Expedit ergo dnis Cardina
libus habe bona fumha & honestam & discreta pe talis familia vtiq; e ad honorem
[illegible] mala fa[illegible]sionem Et hic familiares dni Cardinales debeat

esse moribus ornati & bonis rationibus dotati & ditati expedit cui eis ꝑmotencia dispensa diffidencia paciencia diligencia sedulitas predictorum abesset eorum no esset a domo assumendi ymo assumpti essent omo dimittendi Sta ꝑmotencia debent habe aduertime qz si tribus essent mobiles notorie nota participationis vel saltem neglencie augmet & diuidi sicut bene patet de supradicto ꝓcmet ij. q. vij. vbi culpa eius massilie qz prebiterum familiare habuit nõ tm de lapsu carnis qz nõ curet scrupulo sacrarij omitte qm manifesto sacrorum desinit obviare ꝯra ij. q. iij. qui post quo inquit permeniane corruptis potentibus ꝓmane qm corruptis sedulat ꝯra iij. q. iij. quibus Negligencia est eius nocia in vitioso ut si q. absit eis mandacium vel ꝓpetur q. esset vitiosus plus expedit resistendi quam obediencia qua sibimet ꝓcepto obedirent iam videt a primo sic abiit nocencia qua nõ est in nocencia nem malum mittere vm & rohibe a pceto ꝯra ij. q. v. Non est qz qm desinit obviare cum post consentit ꝯra ij. q. iij. Ostendit vm etiam si superior aliquis suo subdito ꝓcipet vel mandaret illicitum non e eius mandato obediendum sz humilit resistendum & si grauare possit subditus appellare bona n aliqua ex obediencia possit ꝓtermitti sed mm quas ex obediencia debent fieri mala ꝯra ij. q. iij. Quod ergo sz dicit Nu quid dnus Cardinalem corripiet ymo certe subditus prelatus a cuius licencia subiectione recede non potest corripe possit certo mo & forma ymo ex amplius est aliquos tanta pot esse vesania vt etiam docti ab indoctis docta a laycis merito redarguantur ij. q. vij. Sicut sz ꝑsona superioris amitti cui pceto se seruum fiant ei oia ꝑsona crialiter pertans alteri & ut ita dicam rapite legibus mor seruatur ibidem qz ergo nec est amicicie legem amicus mihonestis animo consentiat Dicit ein tullius d'amicicia sua ꝓcurandum sz etiam mhonesta pro amicis non amicicie tales sz quercedes putande sz Tertio debet habe diuersum ossib dico diuersum tempore nõ rei & differri debet sibi ꝓcepta mfirma vel mandata & istud exquie nrõm sciat resistencia mroosis Nam sepe deus turbantur & turbate ꝓpius mm iusta qz si fierent etiam ꝓpicientibus ad destructionem reductis vtq displicent vm prudens seruitor diligenter debet aduertere ne mandata vel ꝓcepta statim adimpleat & differat quousq sciendo nolle perficere quod mandatur nec dmz respondeat aut negligencia sibi imputa ne forsitan alter fiat quisquis qm ꝓcepto illicito obedit remisse perficit sibi nec deo ad honorem Nec em si milites theodosii imperatoris obviassent eius thessalonice interfecti tam atrociter non fuissent obviam causam quidem ecclesiam imperatorum auctor & ꝓcipitor ꝓfatus zelus legis sanxit imposterum ut sine ꝓcepto mperatoris ab exercitibus differatur Ecce quam vtilis diuina imperatoris zelo tunc fuisse ꝓcipitium eius apud thessalonicam Sanguine ergo respondeant fidelibus deus suis maxime durante furore nec furoris impius obediant repentine Sepe em displicet vmo quia plurimum sit nocua ut que contubati ꝓpius aperiens ꝓcipit repentina & vbi aliqua predictarum offert aquiescas fidelibus dei Cardinalibus esset grue dubio deus dimittendus Quarto fidelibus deus Cardinalium expedit paciencia m aduersis horis ein sic dei Cardinales & non angeli quia ipsi sepe mouentur passionibus & affectionibus putreteri horis & ex magnis mtedium & audius contingit eos aliqui mente vepari atq turbari circa omnia que alteri a peritis non possit nisi debent quibus sic motis alii in mmg bn fratres ꝑ suos fidelibus amplius & citius turbantur & eo impacientius irruit in eosdem verbis forsitan turbatius que verba eorum subditi debent ni oi patici ꝛ ꝛtolleare apud se cogitantes neminem tam perfecte qm ora equo alio palcat sustinie vt sicut ipsi fidelibus deus verbis se sentiut irritatos ita & suos deus ex variis eorum eventibus timeat irritatos nullum verbum domini videntes eidem aut quidem eorum humile obsequium recusantes vnion det deo Cardinali habere fidelem impacientem qz eo totius domus contu[illegible] amplius metuit & nichilom dnus sum sua impacientia d[illegible] b[illegible]

Canon 7

nulli ꝓpetit conuenit ratiõni ſtam ego hoiẽs nouj quos reddidj & credo firmiſſime ꝙ ꝓ
ſtes matrum vnoſtrũ nullatẽ ꝛſpicere quos tamen redderj ꝙ ꝓſtito mirifico & mirifico
nabili actu & mirifico ut ſupi poſt modum ſcj ꝙ ꝓperti nec mihor me eſtimo gmendatum
ꝙ ego aliqua ſepe ꝓpoſui quę ſi feciſſem penituiſſe vtiq; eſſe fructa & vtilia tales mſimitur quaſi
non feciſſem quę dñante furore aut affectione carnis poſtea irrationabilia iudicauj hic tan
to habuiſſet lumẽ ut affectionib; aut turbationib; regimẽ non obſtante ſi miſſem diſcernere
rationabile proſequendo aut bonũ totale poſtponendo vel ſaltẽ inter mala mi malum elegendo hoc
eũ pertinet ad rationem ſeu cautelam prout habetur xxxiij diſ duo mala ſepe vitia ſẽ ingerũt
& ſe eſſe virtutes mentiuntur ut tenacia ꝓſumpta effuſio largitas crudelitas zelus miſtice ꝓmiſſo
pietas velut videri poſſi diſ ſepe in quibus ꝺibus tamen eſt nocũa & magne dñs Cardinalis by
ꝙ ſi ſub ſpecie religionis ꝙcrant opera viciosa eo amplioris eſt ruine occaſio quo magis himo
derent ſtatui eorũ | pauſa ſeu ſpecies prudencie & doctrinalis que eſt virtus eruiendi imperitos

Doctrinalis | Extra vero & vltra . Alij autem dicũt ꝙ eſt virtus diſponendi vel mutuandi ad doctrinam
eruiendos ſine timore dicitur ꝓmo nõ aut 2o plane hic eſt & inregabile ꝙ alios qui be
ruduꝝ non poteſt qui eruditus nõ quam finitſſimꝰ videtur doctrinalis paſſiuũ habẽs & actiuũ paſ
ſiuũ ut ꝓmo quis eruditus ſactiuũ ut quis ꝺ eruditat alũ & informet ſpaſſiuũ hic predit actiuũ
quia diſcẽ debet quã habet an quam doceat vnj ꝙ. Extremiſſet & ſequenti ſi clericatus ſꝰ eſt no
tandũ ꝙ eſt triplex modus addiſcendi ſ tam homo diſcit ſtudio & lectione doctrinã & confirmatur
deuota oratione & inſpiratur. Quantũ vero pertinet ad ſtudiũ ſeu lectionẽ tria ſũt notanda
Primo quid ſit ſtudendũ ſeu legendum magiſ dño Cardinali 2o qualiter ſit ſtudendum vel legendũ
3o ad quem finem ſit ſtudendum vel legendum. Quam primo eſt ſtudendum ꝙ dñs Cardinalis multi
libros ſtudere debet & legere ex quibus ꝓmouendum expiuare habet & probari. Quamuis enim epi
ſcoporum dñs Card ꝙmitti conſueuerit nõ eorũ relatoꝝ expiuatus ꝓmanere conſueuit aut
repelli. Si aut dñs Cardinalis ignoraret illa ꝛpublica ꝓmouendos & expiuandos & ꝑ quos
quos ꝓmoueretur indignus aut ignarus vtriq; hoc rederet non ſolum in mgmodum & dampnũ
ecclie & populi cui ꝓmouendus ꝑficitur verũ etiã in ꝓmouendi ac ꝑpius cardinalis ꝙmanet
ſaltus diffendũ & ſcandalu plurimoꝝ. Que aũt ſint inquibus & ꝓmouendus expiuandus
patẽ aperte docetur xxxvij diſ omnes pſallentes ſubi poſt pauca ſcribit hec verba diffini
mus eum qui ad epatus ꝓmouendus & gradus modus in pſalterij noſſe vt ecclie hor etiã ordi
nem ſui ſub eo ſint ite monicã & imbuã ſinquiratur autem diligenter a metropolitano
ſi tamen ipſe eam hanc habet confirmari & primo illius ecclie non ſint duo pape conſuata. Si eo
ſiuerit reſignata loco metropolitani ſubaudi & ſubintelligo dñm Card inquirat ergo diligenter
a dño Card ſi in promptu habet legem non certe ſuſtinianã ſ moyſi & non tranſitoriã ſ ſtructibi
ſitut intelligat que legit coram cardinali & patrino ſacros canones & ſtũ aluarinũ qui ecclie dim
apli & pauli libros epiſtolas & omnem dñicam ſcripturam in his examinandis & ꝓmouendis Nec
oportet eũ inde ſta ſtare meorũ & actu aliter de ſingulis ep libroꝝ edoceri ſ ſufficit ut ſciat
ipſam libro legere ea ꝙ intelligẽ nõ verbaliter ſ intellectualiter & nõ ſolũ ſufficit vt ſciat verbo
ſignificata ſ requirit vt ſenſum & intellectum habeat verborũ que importat apparet ergo eis eſſe
neceſſariam notitiã ſacrarũ ſcripturarũ & canonũ Odo dotes eum & epos legẽ ſacras ſcripturas amo
nentur paulo apli dicente ad thim iiij attende lectioni & exhortationi doctrine Stant ergo
ſacerdotes ſtas ſcripturas & canones ibidem exercitij diſ ſignorũ. Sed quia de hac matia plu
ra ſcripſi ſ vbi dixi de vitanda ignorantie electione ideo hic tranſeo vnũ ſolũ addendo primo
vt ſi forte dñs Card ꝓter occupationes in curiali ſe ꝓmentes ſtudio predictorũ nõ poſſit intẽ
dere ſaltem vnos lectos & ydoneos ad conſulendũ de ſingulis ſtudeant apud ſe habẽ qui
ſacras ſcripturas ſint eruditi & canonũ non ignari Nam ego cũ eſſem burcenſis gradibus magiſ
ordinis mei in regno anglie vidi & audiui ꝙ decanus cantuarien vere beatiſſime vite
& diſcretionis ſingularis habuit ymmo in menſa ſua ꝑdicatorem ſacre theologie magiſtrum
legẽtem in biblia totam eo quod nõ intelligebat ſtas dicebat ꝓpter quod eſt intelligendus
tep & ille breuibus verbis ſuis in menſa pauca verba exponebat

modo continue faciebat ni aliud sibi dubiu legebatur. ad ppetuu idem m retulit q semp cu pdi-
dni ni diu legebat duo capitula bibie tibi duo dubitabat ppm informabat & postea iteru
duo legebat sicq singulis diebus vi capitula audiebat si poterat vel salte duo & mensa sua ha
buit etiaz septem doctores juris utriusq ni quo etiaz singulis diebus super certis cautelis consulebat
nec collatio illa fuit longa sicuti nec debebat nisi metu legentis intellectu. Non enim duo cardinales
hui temporis ad legendum sacrum scptm & canones ni sint postillis & scriptis apparentibus & glo-
sis ideo isti doctores duo sti theologus & juristi loco duorum hmoi postillas scptm apparentes &
glas debent studiose sibi parare antequam veniat hora audiendi duo card ut ibi dominus loco m
cristino interpretatur inter sue salutis tutu eo pui pferendus intelligit q sepe materie ad se invicem
dependent si q sine se mutuo intelligi non possit et confunderet intellectu si hodie legeretur pmu cap
libri & crastino alterius libri ubi materie essent totalit diuise & separate. Isti enim doctoribus duo Car-
dinales debent de honesto victu & tranquillo prandere ne propter nimiu aut comparatiue ad
necessitatem rogantur desistere ab incepto & mentis hmoi seusum etiaz loqui vel doctrinalibus d'offi-
ciis ordinary sinteretenta sepe ut premissum de hiis nisi loquendi sermo hic ad pns transeamus. Hoc est
notandum q modus studendi sacru scripturarum & canones non debet esse pfunctorius aut
transitorius q nullus habeat bonus intellectus si pfunctorie tm legentur q singula verba sacre scp
ture plena sint sensibus sm beatum Jeronimum in prologo galeato vbi & in supra alle ra omnis pfun
lentes proprium dissoptime dicitur. In promptu habeat legens non transitorie sed scrutabiliter & in
telligibiliter unde & singula verba sacre scripture & sanctorum canonum studere volentibus sit pon
derandu expendenda & attendendu tot verbis semp expendendis & sensibus & mentibus quem
legislator intendit in sacra scriptura ille quem sti doctores illuminatione & inspiratione spus sci
scripserunt & si q dubiu emerserit non est ni cristianu recurrendum sed semper ad sanctum q
dnm aut in libris vel a doctore q sepe contingit du desidio pluscule studendi pigri audiu studen
a solone dubia pro pte retribuitur ad tempus varianda magis aptu q pprius tex & dubia
memor expleto lapsu tempor & loco dubia non inquirit hoc intellectus tm sacre scripture
qua canonu est in sensu non in verbo in medulla non in superficie in radice ramis ne in
foliis inquirendis sine mora pina q. q. aquarthor & basilides unde & hinc dicit in h
de catheziza nudibus dicit sic anime & corpori ppinendus uta vile & verbis sinas p
ponere proprio discredo. Intelligen eni doctoru ex causis est assumenda dicta di
qua non omnia res sed rei est semp subjectus de ver sic. Intelligen sepm no verbu ex
verba sed sensus ex sensu intelligi consuevit & transferri q plerumq dum pietas verborum
attenditur sensus vitas amitt ibidem & preterea Tamen non detrimentu sed sensu con
grua habeant qua non e queriendus sensus alienus & extraneus sed mysticus & expositus
scriptur veritat est sensus capiendus quo dicit dis relatu. Tertio e notandum d
fine studij ubi studens q quilibet finis studio deputatur. Alia aliqui student ut sciant hic
finis e superbia. Aliqui student ut sciantur & hic finis e vana gloria. Aliqui student ut
lucrentur & hic finis est auaricia. Aliqui ut edificentur & hic prudens. Aliqui ut edificet & hic
caritas. Studiu ergo dnoru Card debet habere hos duos ultimos fines vz ut edificen
& edificent. Tunc enim edificantur q ubi studiu & tota occupatio ipoz intuitu habet pro
fundamentu dilectionem dei & proximi tunc enim totu ipoz studiu e & intento ne p eos a
liqua facienda negligantur aut ne facienda ignorentur aut ut no facienda contentur.
Ad hec enim tria quilibet devotus & maxie duus cardinalis sum debet studiu & lectiu ordinare
hactenus beato Ambro super luca expdita dis legimus aliqua. Si enim studiu dnoru Card
esset ad appetitu vanitatis ut quilibet sciret aut saltem pro quadam ostentatione
& aliqua se emphasis eoru haberet impleretur ita desiderium complacendi deo no haberet

2. qud.

3 fine

Genus
Genus 2.
Genus 2
Genus 2
Genus

Edificacõm y xũm

qnia sic eorũ studiũ & lectio ad finem edificationis aut emendationis essent mirime ordinata ꝑ magis carnalibus aut mundanis affectionibus in mensa beatus cũ ggr sup eccliasten scribens sic loquitur Cum ideirco in sacro eloquio ea q dignatur dignitas sic eorum platur ut per hec quod intelligit omparari ad q[uo]d homes possit/q[uo] non dulcedine quesite habitudinis sciari appetit/ꝑ doctus videri/iste minime intellectus sui penas desuper non extendit & ad contemplationem dñice bonitatis & dulcedinis non attingit/quia[m] no dicit/in verbis sacri eloquii eloquij/sic debet studium nostri ordo fineri/ut hec eo cognoscentes/q[uo]d de iniquitate mũ componi cognoscentes mala que fecim[us] piteat[us] ne alia faciam[us]/& ea sanctis eq magno nr̃i laboratoris de peccatorum rẽmissione repte esse fiducia p verba dei q intelligim[us] ad vitã quoq; & alios trahamus/Nam profecto si eo studio aut lectione extitudinẽ querim[us] dubia discretionẽ sciẽ discernẽ ac decepcõ vitare de hijs quibus edificari possim[us] non amantes decepti simus/loquitur cũ beatus greg in registro in hec verba du hijs qbꝫ edificatio in nichil[us] locũ sue dubio relinquens excludim[us] go a cõmuni sensu si hijs in nichil[us] vtiq; displicim[us] & decepti simus/Edificatio cũ q[uo]d eo studio & lectione sciarum sp̃ualium proficientib[us] amor vitia non permittit Scribit cũ beatus Jeron[imus] ad Rusticũ monachum Ama scias scripturarum & carnis vitia non amabis de consc dist vlt Ibiq; beati aug sententia est scire yhesum xp̃m & hunc crucifixum Beatus cũ Ambro scribens sup epla ad colo sic dicit ois ratio superne sue aut terrene creature in eo est qui e cognid eorum & auctor ut qui hunc nouit nichil vltra querat qui hic e perfecta virtus & sapia quodq; alibi dicitur hic perfecte inveniter & infra qui aut xp̃m nouit thesaurũ sapie inveni quid ad nouit quod vile est vetabij dis legim[us] hoc aut vile est quod ad edificatio[nem] siue emendatio[nem] est & ideo dicebat ap̃lus i chor ij Non iudicaui me scire aliquid inter nos nisi xp̃m yhesum & hunc crucifixum Quid autem e scire yhesum nisi fragen carnis bona non amare bona temporalia non vitare virtutes exprimere Ista cũ xp̃us docuit & ostendit Si cũ xp̃o stare hec custodire vere si vero hec nõ custodiantur & preuel dubio ignorantur Nõ cũ prodest legere scripturas xp̃i quam[vis] ep̃las vel doctorũ dicta & scripta misticam vim[us] sim ea/Sic cũ loquitur beatus Jeronim[us] sup michea dicens noli estimare te in eo placare deo si simones & scripturas illius legis & nosse cum scriptore p scire legenti si quod legit opere complectatur Unde & beatus aug[ustinus] dicit quodam simone multos reprim[us] negligentes mysticos & audentissime sapie hos dei scripturas bona preuenire non posse ad id quod appetunt nisi prudẽ quod neglexit filius mus sapiens contemptores sapiam scripturas mysticas & duris predebit illa tibi sapie primo tra[ctatu] Sapia cũ & disciplina timor dñi ibidem bladre[n]s non solum studiosum e ppe edificationi ꝑfectum q est operatricẽ q[uo] vita doctorũ est anima mystice & debet esse sancta & credendũ est Sepe cũ scripturis negotijs magnis & arduis in quibus si eorũ non apparet mystica no edificarent proximos ꝑ & edificarent non solum se ꝑ & alios Vita ergo doctoris Cardinalem debz esse magne perfectionis & eo maioris quo eorũ status e maior & honorabilior ꝑ cũ alij viderint digne edificantem in ꝑ Si vero grauem viderint in eis certe minus posse no solum esse offensio lapsus veri erroris sed grauis contra posse audere ab eo deum qbꝫ q[uo] Cui bona studeant go dñi Caro scriptum doctrinam & rationes non ad vana gloriam aut mundana appetitum ꝑ ad dei laudem & sanctor & proximi edificationem quod fit q[uo] eorũ studio sta & honesta pauperi fit mysta tñ equal trux pia tñ misericors tñ placa trux festiua sic negotij qualitatibus hoc exigit & admittit nec dentur pauperi tot suspensiones ne simplici suspensionis & gratiarum mystice causam contrahat dum tere ni defensam q si videntur ab alijs certe sibi talis deficiat ad

ad eadem q̄nia illa sūt tantū dignora mitatōe q̄nantū sūt excellentiora pietate ꝙ dr̄s
Sine voluntate ordinis et scripture canonice sūt conformes et q̄ contraria vni et alteri ibi
dem Sine vnde et in eis est studendum et legendum lectu vero sūt obs̄nanda et implenda
et tunc proprie edificant et sēpos-
tore qt̄ informatione et istud iuuera ꝙpedit dn̄s Car
Etiamdo dyci q̄ homo addiscat doctrinalibus vt quilibet habeat vnū seu aliquē cū quo
saltem conferat super hiis que studuit aliqui cū sūt qui in suo ingenio confidentes sin
gula per se sine doctore et informatore informatore vellent scire Sed certe nullius
hois ingenium tantum est quin alterius ingenii ope copulati quodlibet ingenium p se sup
tum excedat vnde videat vnus prudens homo et bonus cui que potest si conferri nobis
cum alio plura videbit facilius cui vnus alium monet dubia q̄ dictum sapientes soluere
non possunt audiat ergo dn̄s Cardinalis lectionem a doctore vel lectiones sicut in pte
denti dyalo vbi de studendis per dn̄m Card agebatur Si vero non potest propter oc
cupationes animales et etiam quia forte brevis corporis non sufficit ad tot occupationes
et preparationes seriosas quia dum mane surgit et horis legendo primam missam audit
in consistorio sedet continue in negocijs seriosis mentis etiā vexatur humana frigilitas
q̄ post ingressum ad hospitium sūt vno spiritus animales reducuntur ad quietem que sufficit
almetorū esse tenuerunt ita q̄ post hec lectiones audire non valent saltem conferre
cū suis doctoribus et in quibus de dubijs textum tunc legendorum quibus eis occurrit et cor
responsionibus auditis p doctore post sop̄ sopimo breuem temptent illa per legere et
intelligere et si inter informationis predictis eis etiā ex proprio ingenio sufficiente tex-
tus intelligat et solutiones dubiorum amplius circa illos textus inuenire non oportet Si
doctorū verba ac ex proprio ingenium non sufficiat ad dubia intelligenda seu ea euadenda
vel si forsitan ex proprio ingenio aliqua dubia inuenit circa tex eis a suis doctoribus and
me tantā vel, motā aduocentur iterato doctores et de dubio videatur iterato donec ut
possibile est fiat discussio In conferendo aut seu disputando attendendū est illud quod
dicit ysid̄ in libro de lo quentio In disputando tolle certamen tolle pertinaciam in iuendi
defensionem cede ito veritati non contradicas in ista disputa studie no superare plus
diligas audiri quam dicere plus auscultare quam loqui Et hic sit modus apud aliquos
dnos post pādiū disputare facit aliquid non tamen e conuenit q̄ preparatio spiritum
digestionem impedit caput attendat et prudens homo moue ad verba que possent forsitan
minus expedire et maioris turbationis esse occasio que ouo repugnat virtuti et studere
volenti quia turbari minus videtur vino si sine scandalo esse possit plus valet post pādi
um ad secretū locū vel pauca fratribus secede et ibidem audire figella vel psalterium
aut citharam aut aliud musicū instrum non sonorū Talis em armonia et concordantia so
norum multum iuuat et excitat spūs animales ad resipiendū gaudia et species rerum
reddit promptiores quia vnus spūs congregat in organo fistula sistula et adu
nit ex dulcedine armonie et ut refert ex tali armonia dulci melancolici et flegmatici
mouentur ad deuotū colericus et sanguineus ad letitiam medialem Cholerici tamen mo
tus fiunt audientis istud est planum q̄ spiritus animales in cipite seu organo fistulis
te existes multū ex predicta dulcedine sonorū recreantur et reformantur Cuicum
tamen dyss dn̄s si utantur talibus instrus in audiendo q̄ nullius extrahentis imo n
tota stomacha perpetat si palus fratres singulariter Balduinus em de Ceps
uerey frater Henrici Imperatoris habebat organa ante cameram suam que nun
dū sūt submota et cū flebotomatus fuerat solus audebat missas vel armonias singul
ope plus audiebat in camera tno trij mane te dn̄ camerā qm audebat et esse
bus disputare non valet pleno ventre cibo vel mero si audiatur doctor tpe sobo

Et ā eo sup̄ singulis conferatur. Cauendū tamen est ne plures audiantur lectiones
quā intellectus capere possit. Sequit̄ enī ex multa confusio intellectus. Nec ē negligendus offic̄
doctori ius̄. illud dā sapienti oīm. et fiet sapientior. Cauea² ty de tumultu et contentio
q² hī nō decet dīm sacerdotes ar. p. q. iiij. in loco. Et ty in abyssū mētis² disputatio sincera
mōstr̄ verbis ar. tumultu per multos aut aūctor potest oppon. tu manifestissime ne pdā²
quib⁹ experientia faciat declinare certissime. xlviij. dis. ne mandat² credendū ty est negro
et doctore testimonia² fīs nō sequela falsitat² nec prodest dīm Card sepe negnē quia
negligendū sit prudens et intelligens. Beatus enī dicit q. ipe Seneca. Iuuene
tepes tot amicos a collega non dum amicū paratus esse doctori quo possit deo vel hoī
bus nostrū reddere rationē. xxxij. q. iij. Si habes habeat ergo dīs Card doctorē qne au
diat et a quo addiscat. q. certe nemo repente fit sciens. de. pe. dis. ij. Hec que nr̄a nō
esse p̄monendus ad sacerdotalem honorem. qui nō habuit experientiā disciplie
quār. nec dīs Cardinalis carere debet magro disciplime et doctrine et ergo iste debet
esse deuotus et sobrius. Deuotus in obediendo sobrius in respondendo quod dis. Nolite
q. est tempus loquendi et tempus tacendi etc. Iō. Et saluator noster prius audiebat
doctores et postea interrogabat luc. ij. Unde et aplūs scribit thymo iiij. Attende lectioni
et exhortationi et doctrine et hec oīa habentur dis. xxxvij. Ecce ex quibus patet liq
de q. primo cum volens addiscere et proficere debet tacere et audire doctorē. Ulterius
videtur q. dīs Card ad docendū alios sint obligati quia planū ē q. dīs Card tripli
ci ordine distinguunt. Sunt enī ex ipis qui presbiteri et quida diaconi et ad istos
hos ordines spectat alios docere et informare. Nam eporum officium hoc requirit
sicut patet dis. xxj. Dic rector et hypothi dis. eplas epūs nulla vn tepo omnes
oēs parte huius vite interdicere. q. quam a predicatione verbi possit retrahi et impedi
ri. xxj. q. i. Te quidem. Ad sacerdotem autem seu presbiterū silr̄ pertinet predicare
verbū dei patet xxv. dis. per dis. ecce ergo ad ipm pertinet erudire subditos suos
de symbolo et oratione dominica vt patet de pe. et ho. cleri. vt qnostr̄. Et nō etiā ordina
ri prohibentur. nisi presbiteros qui multe legis non sit edocti. xxv. dis. presbiteri. Ne
et sacerdotes dicuntur sal terre et mundi lux p doctrinā et bonam vitā dis. xcvij.
sacerdotes. Ad diaconū aut silr̄ pertinet populū docere patet xcvij. dis. diaconi
sit. Silr̄ ad ipm pertinet predicare. Ambr⁹ et aplūs. xxv. dis. plectis. Sed certe hec
facere non possūt dīs Cardinales duo nisi pp̄. ex romana urbem egrite. In urbe
em existente duo nisi pp̄. dīs Card suas dyoc⁹ vel etiam alios possent accedē et sub
ditos suos monita salutis impendē que multatenus nō possūt. Quid ergo ex predictis nisi
ne a negligēt subditorū sine tempestat qui monita salutis impendat recte hūmodi
ritate et dispensatione legislatoris nr̄i. ihū xpi. nisi ministeria ministrēt nō solū
suis ecclīs aut subditis sed etiā aliis ecclīs et xpō fidelibus salubriter abstendant
et plurimū magis collucete maioribus labore maiori vtilitate qui si quis sue ecclie pōsit
et prodesse. Scriptum est de bonis yhesu xpō copiose ē promissum
predicatoribus verbi dei suas debent elemosinas copiosius elargiri ut eorū mi
teria suppleat. que p eos neglegunt. Beatus enī Petrus dicit apūs primi et eccl
gelizatoribus xpi in necessariis vsibus nolle tribuē se ipm redemptum
q. i. apostolus multo magis illis tenentur subvenire qui
q. ni tēporalibus habundat et certe plus illis

ut penes[tis] q[uā] m alijs & h[ui]s illis populis ad doctrinā amplius obligantur hic
uas habet bonum decretales Interrētā de offi ordinarij [illegible] go de s[an]c[t]o s[an]ctor s[er]p
t Greg & Aug[usti]n dicit q[uo]d homo adiscit deuotā oratōe vnde hu[iu]s tute parte v. s[e]c d[ist]
Studens m[ā]ns doctrina non confidat m actiue mgam de subtilitate scrutinij de
ultate studij & confidat de bonitate dei & pietate animi & humilitate cordis in tim
nā absondita a sapientibus & prudentibus parvulis reuelantur m[at]t. xi. & beatus
ern in p[er]sone s[an]c[t]i dicit salleritis filii salleritis si te putas aliquē apud mundi magnū sa
ctam q[uā] soli & discipuli assentantur Non em hec lex docet & vnctio no hn & spūs
o eruditio sit exercitatio m mandatis dei & ro beati Io in epi[sto]la sua p. ij cn. dicit q
hc vnctio docet d' oibus & deuotus spūs beatus n Tho de aquino confessus e se plus
oratione didicisse q[uā] studio q[uo]d deus reuelat hereticis disputādo nolī & m hor tractu
ma pars principalis istius operis q[uo]d est prudentia

Ostqua dm est de prudēt q[uo]d dnis Card maxime optetit q[uo]d inter dicendū vid[et]
de temperantia q[uo]d post prudentia inter virtutes Cardinales q[uo]d ement[ur] z[ēlo]
etinet q[uo]d per temperantia homo rector sui effic[itur] per fortitudine bene & mstram alioz
rector declarat[ur] & q[uo]d omē bonū regime incipit a s[an]cto Deo d' temperantia erit cura pri
eneral dicit Si vis aliq[ui]d tibi subiicere subice te rationi aliter os cū regib[us] si mō te regis
poter te bene regendo poteris regere bene potes Ista temperantia a Tullio in p[ri]mo sue rh
orice sic describit[ur] Temperantia e rationis in libidine atq[ue] alios mō rectos animi impe
us firma & moderata dūatio per libidine intelligo concupiscentias animalis delectatio
is & alios animi impetus non rectos intelligo expeditionem habendi nel propio nore
& p[er] istū intellectū dicte descriptionis tullianē co le. ponit tres species temperantie q[uā]z
ma e honestas 2a clemencia & tertia modestia & prima resistit carnali delectationi 2a pri
i p[ro]prietati 3a immoderate ostentationi & q[uo]d carnalis delectatio e in aliquo sensum alio p[ro]
arnalis nomine dicit[ur] q[uo]d delectatio e sm apprehensione apprensio vere ois vel est intell
nalis vel sensualis & delectatio sequens intellectu carnalis dici debet no debet & q[uo]d s[an]c
lum p[er] ideo de singulis sensibus & communem delectatione mordinata vitanda dicend
st ad pus 11a delectationes que st & gustu & tactu sancti st note q[uo]d ille q[uo]d st p[er] gustum
t gustus con tactu distinguitur st in cibis & potibus q[uo]d aut p[er] tactu st prose stientes
ibus Gustus en luxi non st sine tactu Aliud tn potio habet gustus in re tacta & aliud
ctus in re gustata Sicut ergo dixi delectatio que e p[er] gustu prose e cibis & potibus
hmoi delectationi dnatur sobrietas & ille que est p[er] tactu in venereis dnatur continentia
eu castitas Delectationes vero q[uo]d st p[er] visum auditu & olfactu non st ita note q[uo]d are
et hui speciales noia sicut delectationes p[er] gustu & tactu Et potest esse mio q[uo]d p gustu
ultra metum absolutus & p q[uo]d mdmodum q[uo]d natus p tactu vero grauiorib[us] materia coarc
st circa spes confiatur Et q[uo]d ista st multu vtilia & magis b[ea]ta ostenta nouo istum
clarationem antequ[am] faciam sup[er]sitem materie intenti & potissime ep eo q[uo]d delectationes que
m gustu & tactu st valde fortiter mouet & longe vehementius q[uā] alie delectationes
ter ab eis tam leuiter potest quis auerti sicut ab alijs vn de istorum sensuum delectatione
temperata in eisdem prime videtur differendū

Sobrietas

[illegible] adnotandū q[uo]d nomē sobrietatis alij accipit pro sola temperātia potius p
[illegible] Sed vera omnibus vnus ni sobrietate si bibas illud moderate

sobrij quo mentem possent applicare ad intelligencias sphaerarum ad intelligen^m consilioru ad
telligencia agendaru quisq; cu mebriat statu mentis aperte probr dr̄ vinolentia & ebri
minstri templi prohibentur vinu & siceram bibe ne ebrietate grauentur corda eoru ne
pulsus eoru vigeat semper ibidem impedit dr̄s Crapula cu ebrietas cherub intellectu mortifi
cant medicam & extinguat q tm ad dandu bonu consilium nullo modo operatur Quarti si non pos
esset sobrietas quo ad eos esset corpor vigilancia quia non posset tam cito a sopno expergisci
nisi cito valde adesset grauitas stomachi turbatio sensus oppressio membroru & magis ex incepta
digestione acida consurgerent Constat cu q crapula ventre q nouet guttas mouet ventu
sitatem pungentes intestinis intestina grauat oculos facit caligosos cutheriu posterius &
turpat putredines facit pullulare Verbum quos prius meditetur luxuria mundu & omnes
deus offendatur Iher denig subam minuit honores tollit & finaliter alias simul cu corpore
post infirmitates multiplices tradit supplicio eternali Et hs satis innuit beatus Petrus
bens super epistolam in hoc verba Scitote principes qu delicijs affluunt & inter epulas atq;
lasciuias pudicitias fugere se tradu Ysaias propheta sermo describit q exciendi sit de spatiosa dom
bus lautisq; conuiuijs & multo labore epulis conquestis & simus stare quo exciendi sit ypocri
malas cogitationes & opera sua deuay^nt lege in tenebris sit exteriores vbi erit fletus
& stridor dentiu An no confusio & ignominia & ihesum crucifixu pauperem & esurientes
fratres predicare comparibus & reuniorum doctrina rubentes buccas timentiq; ora proferre
Vbi in aplorum loco simus no solum simonie eorum inuitem^t q querelarum & abstinencia vopb
dr̄s certe principes & hs loquatur de prelatis dn̄i tam Card inferiores eis no sit quare ner eis
repidiosus esse debent in oi eo quod virtutis est quod meriti quod honoris est Item e ab
mentia corporis mundicia & decencia que rectora q fuare no possit vnctes in temporib^s ynte
pantia cu fomes est omn vicioru patis dr̄s vopb Ante oia sustentat integra & maledicta
patis ibidem vopb dr̄s Secreta & tumultuosa & luxuriosa patet ibidem Impatiosa spumat ratio
libidinem & furorem ibidem vertet Crapula cu & ebrietas mentis mundicia expellit & libidinis
guorant mentis in de vt the clert a Crapula hmoi eructationes stomachi fetores anhelitus
vomitus sudores repugnancies multiplices at eis corporis fluent i medicina seu moderata
quia tm̄a tame non possit si ebrietati variam ob q.r Same igitur hanc intemperantiam
epi sacerdotes & dyatonos sit deponendi quales sit dn̄i Card quia hic triplex ordo sede
Cardinalatus obtinet & occupat Alij vero eis inferiores quione sit primandi dr̄s vopb
Spus Scte q sint est deponendi & damnandi Alij to ione primandi q magis detestabile
incepto sacerdote & dyatono quam inferioribus clericis Cauenda ergo & vitanda sit cru
nullo desiderio que militant aduersus alias que tueri tueri non possit ab hijs q in tpule
definiunt debitores bem simus non tam vt spm carnem vincamus q si spm carnem imperitis
riem ad sto viij q est vopbij scribitur igitur crapula multi obierut qui ante abstinencia
est adnect vitam plures ebrietas crapula qua gladius Vt ergo vnaq; intellectu habeat
sepius ne torpeat mundicia & decencia polleat sobrietatem teneat temperantia habeat q spm
so Cap Nichil sit ieiunium & sint cibus bene digestus aut decoctus sit in stomacho q in sto
macho crapulose fiere fieri & obtinari non potest nichil sit salutem nichil sit sensui anime
operatur & nichil sit cogitudmem fugat sicut moderata refectio de conse dr̄s v nichil sit
quatum autem est mem̄ anime intellectus alijs quoru status hoc requirit sicut & status cu
dmalatus quilibet potest aduertere sane mentis Absoluuntur ergo a tenta eterna absoluu
a dr̄s censibus absoluuntur a penitentibus absoluuntur a cura temporalium & ab oi occupacio
exteriori igitur animen intellectus vt eo quicius studio insistant consilia
& mysteria studeat & prosequantur quicu nullus eis possit ad
& confusiu exercitij & obtenebratu

lotam qualitatem transeo ti breuitati cio conuenies estimabit vt dns Card abos habeat
lenones ⁊ famones ad dirigendu non dico delinones nec lenones ⁊ famones existant qui
delicies vite eo duobus sig ficatoem trahere st ut eo delicijs vel delectatoe q parte actus
denda no sit in tibo vel potu ꝑ magis coveniencia digestioni ⁊ nature sit proui ⁊ q dns C
⁊ totius curie status magis ⁊ ꝓncipalis ordinat ad bonu ꝓstandu consiliu sicut scit eccl'ie in
tur li. vi de electione fundamenta quod quidem consiliu intellectu conspicitur cue tm dispute
⁊ debite tandem executioni mandatur videtur q dns Cardinales minime bn possint honorifice
ribarijs ⁊ pane magis gratulante nec qua grossis ribarijs ⁊ panibus aquosis grossi ꝛsdiu vapo
res a stomacho capiut grauant spus audaces in origine fantastice spetiacoli fumosos obnubi
sicq; cor non sinerent subtilia misteria consilia adque ut ꝓmissi ordinatur cor' status c
tui est q actus consiliatiui requirut spus bn nobiles qui rito obediut ad discretu admo
nendum ⁊ discernendum quid sit prosequibile vel forsitan fugiendu qui panis ex grossis
⁊ fumosis ribis ⁊ potibus nimie gnant. Et si ꝓter ꝓmissa ribarijs apponantur spes ve
rendimenta ad reddendu opus famoris ⁊ digestionis melioris non video rone probandi pos
sint cum dns Cardinales talibus nesti ribarijs q ꝓpos ad singendu mane adornandu sed
dum ⁊ alia bona faciendu reddent impotentes que si prauet ribarijs magis lenibus vtend
aut condituris forsitan spetiebus nam ad cupidine ꝑ vbertatem nec ad pernitate sa
ad nem tatem culpabiles non videntur nisi forte talibus vbertatibus diuor sibi ci
silu aliquis uteretur. Si vero consuetudine obtinat nec cupidini aut pernicioni fimen
ꝑ vbertatis que aut nem tatis shemates culpa Beatus n. Aug' de doctrina dona sic dicit q
quis rebus spualibus ⁊ temporalibus refectus ⁊ prauis utitur qui se habeant mores
corui sq sibi silium cui quibus uiuit aut nutrit aut superstitiosus e. Cum quis ven
sic utitur vt metas consuetudis bonoru interquos bersat ꝑ subandi panu excedat
aut aliq signifiat aut flagitiosus e glo super verbo aut aliq signifiat dicit q
te habet ventrem insatiabilem vel cui causa infirmitat hoc fiant vel forte aliud mi
debuit Beatus dug ut pote venere nel lasciuiam que nolebat ex primo ꝑ duxit gnale al
quid significat ⁊ sepm in oibus cum talibus no usus rei ꝑ libido in culpa e. Quid ergo loqui
⁊ temporibus ⁊ personis quenat diligent attendend e ne flagitia tenue exhendam fieri cu po
ut sine aliquo vitio cupidinis vel pernicie ꝓtinus nec sapiens utitur in sipiens aut sup
dissima gule flama in nihilum euandescat ribus dissolui quisq; Cette q dicit attendendu qui
personis coperiat ad designandu quem quibet ribaria quibusdam personis quenat sicut
scriptu clare inuit in libro de verbis dni d. Non negantur diuites pauperu ribus desci vtu
consuetudine infirmitatis sue ꝑ doleat se alter no posse sustentari, indem no negant. Hic
ergo pati concludendo q qualitatis ribaroru ⁊ potuu non e simplr culpabilis ꝑ illis qui
bus ex statu non competit nec etia est culpabilis si illa no ꝓpter pdicta intendat ꝓ delecta
onem ꝑ ipter necessitatem non ad vsum vel finem alteri⁹ mali in mente latent ꝑ ad si
tenta nonem nature habemus Sed quo dni ex tu sentiu a supflua tate seruu lotu p dicto
no video si cum hac vt possit admitti. Prius ⁊ deliciat vt deliciata honora ⁊ subti
liora notentur ꝑ terea vt actibus vtuq; eo quodmus possint intendi ad quos ordinat
corui status non video nisi q quia a multiplicitate talium subtiliu ferculoru ꝑ quia mag
grauari potest nia qua sustentatiu ⁊ per q nos ab his actibus ampliꝰ impedirent ad fi
pcui status est ordinatus valent excusari presertim q illa multiplicitas manifeste
ponet no esse necessarius ꝑ supflua tus necessarius vel cupiditatis vel forte magis sup
bie ⁊ vanitatis parte videntur esse cum caritate ut ex pmissa sine ngligentia pdicta

mprendet extra alimenta ꝑparanda cū tamen deus ei cibum ꝑparauit necessitatis nō vol
tatis Superfluū est deus em & natura non defecerit hoi in necessarijs virtus sm & qm cta
multū occupatur & studet signū ingluuie & gulositatis & signū intemperancie & signū carnal
delectacionis est que certe procul debent esse a dnis Caro tamen qm mse nrosa st qz ty
alijs mala ex.pla st qz ex studijs suis intellē puer sicut scitur ex studijs virtutū vn
osis quis intelligit vt patet de ꝓsperitatibus ex studijs sic contra ex studijs delectabilibus su
contra delectabilia carnis carnalis quis ꝓsentis & apparet non em tanta habet merita ꝑfec
tibarionū sollicitudinē & studiositatem nisi qm vehementer delectare mens de isto studiosis
ysti Tota die ep̄las rumpat qm ad explendā gulā vespere debeas parat talis & qualē
al' rumpas nihor solū dnis arrumpatibus q̄ illa post cibū iste aut ay sustinet tibi labor
ista em sit qm priorem cibū audiremus expectat vt dicat beatus gregorius & est vna d' ip
gule de tonsr dis' v. Omnes | etiam mutat quod audiremus & Signū istius audituris & tra
v. Iterum dico q̄ sobrietas · manū teneritū bolū aut cyphum vultus effigiato sup cibū p

Dnis tunc primum accelerato morbo sendendo accelerato i mastrando accelerato ingluuie
Et hec hig tolerare conentant morbo sendendo accelerato i mastrando accelerato i deglutie
ex.pleplonis tonditioē vel qualitate tunc est appetitus resistendū ꝓpter morū dissentia
honestatem & corporis ꝓpriā sanitatem sic em beatus Bern loqui q̄ predicta ad sanitatem
corporis pertinet dicens Ad sanitatem corporis quanto cibus honestus & ordinatus nigro
tumo sanabilis & salubrius digeritur Ista em audimus virtute cibariorū nunc expressa
& debite quelibet si sine vā audiuate sumatur culpa carent vñ & beatus dnis sup ep̄la
beati Jo. sic dicit debite q̄s si absq̄ desiderio percipiantur nō afficiunt & vires tibi appetun
accepti impedunt profectū abstinencie dis' q̄li debite Et nisi dicit net m abstinendo nec
mandūcando esse mstram si magnanimitate tollerandi inopiam & intemperancias per habundā
non se cōfundendi atq̄ oportune sumendi vel nō sumendi ea quorū non ē vsus si contempti
tancia reprehendenda est ibidem cū quod dicit ysidorus est em prisce nepo more dnis qui lentum
more esau neporis abrahe ibidem q̄sq̄is Et nisi nisi eisdem cū sic concludi Nam
in cibis hmoi rebus non ex earū vere natura quibus vtim si ex causa vtendi & no
petendi vel probandū est quod fatem vel improbandū audituris ergo culpanda ē no cib
unde & cet quodby dicitur noli audus esse in cōpotacōe neq̄ te effundas super omne
estam Attendant ergo dnis Card ne ꝓpter intemperancia p̄mogenita sua perdant sic es
qui pro pane modico & lentis edulio ipsa vendit gen. xxv. Ipsi em sit primo genti ecce & sic
ipsis alij prelati non grūantur & ipsorū consilio alij filij & prelati constituūtur & creantur
Attendant dnis Card ne propter intemperancias sacerdocio spolientur sicut filij heli qui
ꝓpter carnium predam & gulam ante immolatos holocaustū infabili morte sacerdotū pdidē
i. reg. ij. q̄q nō auferentur ab eis regimen ecclie sic a filijs hely sacerdotū quo filij essent in
& gubernari consueuerūt Attendant dnis Card ne intēperancia sit eis obstaculo directionis et
confessionis ipsorum quos sub figura deplorat aplus ad phil tertio dicens multi em ambu
quos sepe dicebam nob mee aīe & flens dico inimicos crucis xp̄i quorū finis interitus & quo
deus venter ē & gloria in confusionem ipsoz Ecce q̄ illorū quorū deus venter ē finis est in
teritus & gloria in confusione ipsoz q̄ sepe contingit q̄ nimis intendentes delicijs ecclia interi
dūt lasciue carnali q̄ mū alteri fiunt & exinde contingit vt delicie quibus gloriantur et
fastu mūdi ostendunt in pōz confusionem redundat · Attendant dnis Card ne ꝓpter in
temperiem aeris plagam dire vltionis incurrat sicut filij israhel in deserto nūi xxv. & induct
dnis super eos manus inimici & ꝓsperitas Attendant ne ꝓpter intēperiem et malitiam
damnentur sicut dnus ep̄lo luce xvij · | Veniam gustus dicendū vi' d' partibus ydo

Ostqua dni de partibus tribus ad temp̄ | ad temperiam tactus vbi considerandum
dictum q̄ tactus delectatur in multis nam delectatur i vestimentis delectatur in unguen
delectatur in balneis delectatur in balneis d' lectulo delectatur in venereis & recte d' lectulo loquit

Continencia

intranda pa[ra]lxxxi. dñs oportet Et qm̃a ut mpanicorib⁹ delmq̃ mhis diabꝰ
pnguentis ⁊ balneis pfectum a tantis patribus ⁊ dñis iò reputo ꝯa ipã nõ aplus
morandum ¶ excessim ꝑo mtemperanciam notandã appareꝫ q̃ta culpabilia vide
vantũ ad lectũ ⁊ mlto ꝑ minima mollicies minima prosperitas ⁊ minima magnitudo ꝑ minima
mollicies ꝑ carnalem concupiscẽciã Minima prosperitas ꝑ superbiã excellencia minima
magnitudo vanam appetentiã vñ ⁊ optime dicit beatus Jo. m exp. sua Omne quod ẽ in mundo
aut est concupiscentia carnis aut concupiscentia oculorũ aut superbia vite p Joh. ut
concupiscentia carnis referat ad carnalem ꝑ superbia vite ad singularem prosperitatẽ concupiscentia
oculorum ad mundi vanitatem Dico primo q̃ mollicies lecti reppetit carnale concupiscẽciã
⁊ ratio hui⁹ est q̃ mollicies lecti nõ videtur ꝑ se tangere. ideo nec ad appetentiã q̃rit
ad delectacõem carnis ut in lecto suauibus ⁊ dulcibus quis dormiat ⁊ requiescat Certe si ep⁹
debet oi hõi vigilanti ⁊ diligenti sui operis multo magis prelatis Et si expedit oi
hõi a se pellere ⁊ fugere carnales delectationes multo magis prelatis inter quos ꝑ maxime
dñs Cardinales Ipi em assistut ꝑo patre familias dei in mediis ⁊ oblationibus hostia
pro grege sibi ꝯmissa vñ ⁊ ipi ꝑ ministerium iuste sunt in medio ⁊ ministerium oblationis more
in sacrificio ut optime dicit aug⁹ vnde q̃ fiat moyses ꝑ lucem caletudinem ꝑ pedibus
ꝑ locus em quo stas terra sancta est Exo. iij Terra em sancta est ecclesia dei magna pars
eius sunt dicuntur dñi Cardinales electi virtutibus ad deum vnum ꝑ quem in
mundo pre oculis habentes nichil cupientes aureos ⁊ aureos ramos ⁊ argentum quo
ad dei cultum ⁊ habentur q̃ principales ꝑ quos ꝯplacito ⁊ ꝯsilio habetur ad ꝑ ⁊ in
mundo ⁊ stant discalciati ⁊ affectionibus carnalibus ⁊ voluptuosis ꝑ equos ⁊ equitatos q̃
inter alios multũ trahunt ꝑ eos multi q̃m mundus reprehendibiles similiter ⁊ fortiores ꝑ
mentum ꝑ tunicas interiores sanctum carnalium voluptatum ꝑ quibus non potentes nature ut
dicunt modum ꝑvent et satis dare timet beatus gregorius scribens secundo libro dia
logorum em cum est granum carnale delectationis q̃ mittit in cor quo parum cumulatur q̃ difficile ẽ contineri
quin aut dei filium mre mutande negligere dicat ⁊ q̃ sanctus tuus Quid ergo valet mollicies
carnis q̃m ẽ odio ⁊ mercenaria libidinis ni homo tam difficulter resistere possit corpore vo
lamentum Rm em dat alteri occasionem male dapsili dedisse nõ de testo Orat nobis multo
fortius a quolibet fugiendus ẽ ois tctus q̃ sibi ipi petri esse occasio delinquendi quia ⁊ lecti mol
lities ẽ vitanda que ẽ sopor ⁊ venerius nutrimentum Attendat ergo dñs Card ne lecti molli
tudinem nimiũ appetentes tm sopore sint debiti ut fortitudine pereant cũ sapientia qm dor
mitatio est missa dulcis abstersis pilis fortitudine ẽ privatus iud. vbi Attendat dñs ne lecti
mollicies tantũ cor sopore affectat ut hastã veri nudum ⁊ potestatẽ perdant cũ saule ꝑ ligni
bus vbi Attendant ne lecti suauitate allecti tã dñs dormiat in voluptatibus ⁊ ocheys
patrimonia hãditate ⁊ successione pereuntur more hyppostath iij ligni q̃ q̃ petri successores
ecclesie nõ pereuntur.

Iterum cauendũ vide ne fiat excessus in prosternendo lecti pauperibus cũ rapitur quod
quod supersuum expenditur dñs ⁊ dñs Card qui papie viuit de primo vñ ppo qd
ꝑtinet est ⁊ multũ hui⁹ attendere ne ꝯsumat manifeste pauperibus erogandũ lecti cum pro
fectus ut predixi magis ⁊ clarioris ⁊ nobilioris qualitatis seu nitidioris vñ ⁊ dñs mus
pulit hui⁹ qui imprimis lectus delectan. animos vide Ve vobis qui dormitis in lectis ebo
reis ⁊ lasciuis instratis super cubilia vestra Si em dñs Card vtuntur hereditate ppo ⁊ eius tricenio patri
monio quia non vtuntur lecto ppo scandalosum ẽ semper esse delectationis animi ⁊ mo
dum beatus dñs quat q̃ppiam dormisse lectum sum de sapuleto sunis diuersis q̃ vult
quiescat morari ꝯcupiscit sibi vult rem sibi placitus

non deret eos esse i mundos & maculatos ꝙ in dñs Card' habent dei filii tudmem sco n-
uam vidit sclam filio hois primitu ad mamillas zona aurea apoc. 1 filius em dei e
ius hois mystl dictu salvatoris quem dicu habes esse filiu hois mt vbi. respondens pe
us dixit tu es xps filius dei vivi & attende q xpus traditurus petro & eius successo
ibus claues regni celoru ut soluta per eos & ligata interius soluta essent in celis & ligata
Non dns que dicu habes esse filiu dei hois cui terre hoi venti & mare obediut qm etiã
ecclia dimittet ad designandum q hec potestas petro tradituri hoi non repugnat sic
ergo & xpus se dixit filiu hois prout in multis locis patet sicut dc quinq; & maxime tempore
tad ictionis dicte potestatis ista q beatus petrus & quilibet successoru suoru potest dici de
nomatice filius filio hois qm primitus sunt zona aurea que est zona continentie zona
strictus & mundicie virginalis & quilibet dns Card' p sanctam conversacoem xriste & mundi vite post dici
lius filio hois primi zona aurea Sic em pontifices dñi appellari per constantinu magnu ne
cessit vbi dns patres audent tpi & sacerdotibus multo magis dñs Card' qui sti filii et
mistes pontificis celestis vt dictis vere possit dici illud dñi ps Ego dixi dii estis et
lii excelsi omes habent etiã dñi Cardinales angeli apte tudmem q & xpi angeli eccie offi
u Nam angelorum officiu e assistere & ministrare assistentia repit persona presidentis
nistrio repsentat persona subiecti sm beatu dionysiu de ang. hierarchia hui tos officiu an
elorum est ut assistant altissimo & dei mittãtur ad nos ministerij nomen habet Sic et
cunt dñi Card' assistut em altissimo interius xpo dño nostro pape meconsistorio & mora
rio & mittuntur sepe ad diversas provincias ad corrigendu ac emendandu in quibus sunt
pti ecclie & membris xpi ecclie ad que mittun vtiq; ministrantes & secundu hoc ps vbm
uartu est superius attributu s q hnt ministri promptitudine Sic ergo nõ dici possunt
geli qma pre aliis hoibus illuminati & gratia informati vt de quolibz xpoiu verisimile illud
atuch ij. Angelus dñi ecclie est dictus propbi esse p.q. sacerdotibus Ex quo dñs Card'
geli ti officiu hnt decens est ut habeant angelica puritate & mundicia Eq no em ministrat
ram altissimo decens e ut mundi appareant corpibus & hec optime figurata est ps ij. vbi s
samuele q samuel ministrabat coram dño optime quidz dnoru Card' potest intelligi q et
n ministrant coram dño & indirecti sti populi ecclie dei militantis & iam ergo & xpi debent
sse puelle puri mundicia corporis ac animi integritate & hoc etiã denotat glo que dicit
ephot sive sphimerale lineu q quidem e castitatem & continentiam cu aliis bonis opibz
g sicut qma qui dño ministrare desiderat nece est ut mentis castitate & continentia vivat Cas
tus en per testimentu lineu rte describitur q sicut lineu de terra nascitur floren
emen habet pulchrum & celestem nitig albissime coloratu qle & castitas lig de terreno
ore & mortali corpore q finctur & producitur flos tunc suus & decorus & mentis pura
integritas laus & honor deo debitus angelicus est & celestis sdo dicit Card' xpi can-
e vnde preter tunicam non est humanu s angelicu Unde & virtus castitatis q celestis est
angelica maxime deo placet & equa timoro humane gñis multu est dispositibus & adiuta
mster ergo xpi debet esse castus & immaculatus sicut dñs ps. d. ambulans i via im
aculata hic m ministrant Certe via e maculata via castitat corporis & mentis qma
et perfecte haberi potest una sine alia vnde ij q v non potest & ca se
Habent etiam dñi Card' mediatorius sollicitudine nec pulchrum habere debent xpi em & dñm
nrm papam placare habent natu habent interedi pro afflicto hui supplicu p pro
sumc pro pauperibus seu oppresso & domu missi ad discordantes principes xpos debent accedere
ingrediar itinere & opere indefesso hec em ois st mediantes & reconciliatius officia et
Card' vere dicuntur illud quod scribitur ecclie qm xpc in tpe
sue spectat discordantes reconciliare patet

...e delinquit qui totam scandalizat ecclesiam primo deinde omnem hominem ad peccandum fidem minuit
...uit et offendit Sed sicut supra dixi credo michi hec nimia / pauca verba sufficere quia ad prudentes
...ac prudentes Et si difficilius dixi quia oportuit eum futuros simul loquentes audientes quos presse
...debet audire

De septima dixi de temperantia delectationum que sit circa gustum et tactum de illa que est circa ve-
...rum videtur aliqui dissentiendum Ego libro eam et nimia audientia dico quia visus precedit audi-
...tum audire oloferni et hoc primo dicendum est de visu ac eius intemperantia cum intemperantia eo est pec-
...cator quia in inordinatum se extendit unde et sacra scriptura in multis locis prohibet
...dum ne oculi respectu et inconsiderate eat in scribitur ne respicias mulierem multa nocuit et in
...decoram virginem ne conspicias item noli oculis peccare in pulchritudine speciosi alicuius et ibidem iterum ne respicias mulieri speciosi Non enim sanctam oculis visu et
...auditu audire primo et ideo bene est commendabilis oculi inconsiderate et temerarie in visu
...auditu Qui enim obturat aures suas ne audiat sanguinem et claudit oculos ne videat
...malum ipse in excelso habitabit vel iocunde Oculi enim inconsiderate comparatur predombus hu-
...manis oculus meus depredatus est animam meam Et ideo sicut prudentes multum sit timendi et cavendi
...credidit sensu et vagi oculi sine dubio beati gregis super illud genesis vidit michi quia esset bonum
...decet deprimendi sit oculi a lasciuia siue voluptatibus quasi quidam raptores ad culpam
...eum eius ingressum in anime grassari nisi prius mature viderit et ideo sepius quia aperti sit oculi
...nostri sit concupiscentiarum magis ergo est nimia custodia oculorum per quos homo capi-
...tur vulnerabatur occiditur et maculatur Nam qui est guerra inter duo regna lo
...quitur nisi confinibus vel marchiis sit propinque obsidenda et timenda et pau-
...ne si sit debilia et infirma Est autem continua guerra inter regnum diei ubi princeps et
...est recta ratio et regnum mundi rei que est huiusmodi generis persecutor et inter ipsa regna
...bellum continuum in nostrum cordibus permanere cum non bellant et victo sempiterno tri-
...unt et succumbunt Sensus vero nisi ad regnum diei pertinet ea vero que monent eosdem
...illicitam delectationem et atrocem de regno mundi sit et quia duo dissimiles et trahunt
...regna maxime cura ista est custodia necessaria quia si delectabilibus sensibus resistit
...plius regnum diei non invitatur nisi autem non resistitur et hec delectabilia sensibus regni
...intrant voluntatem alicuius provocant et sensum apprehendunt affectioni et intelligen-
...tiam secum trahunt ut tandem consideratis secum senatoribus et consiliariis orbis regni
...finaliter pulpem et cruciatum capiunt et secum trahunt que nisi princeps potestati sit sibi mi-
...nisset adhibita custodia optima Verum quia inter omnes sensibus visibus est debilior quia cog-
...noscitur et adtrahitur et cuius organum facilius leditur sicut dicit Aristo. li. vij de animalibus c.
...vi. dicentis quia quia nisi oculi est creata ab ipso ditante indigebat custodia quanto custodia sibi est
...tuta et no aures auribus cum non habet custodiam sit sensibus ipsius mandatum et custodiat
...unt oculos Ut et ex natura homo claudit oculi et no volumtate si aliqui timet nocumentum oculo pro-
...cumbit unde et custodia oculi vel visibus magne est habenda beatus cum gregis loquens in mon-
...per illo verbo Iob pepigi fedus cum oculis meis sic dicit ut cogitationes cordis mitte
...are potuisset fedus cui oculis pepegit ne plus mentis aspiret et postmodum mentis amaci
...et alibi dicit Ne ergo quedam lubrica mi corde versentur prudendum nisi est quia mi nocere no
...chet quod non leg contempsit Ut et democrito dicit agellius quod cum dilectissimo esset de primo simi
...mibus relinquens athenas profectus est et ibi oculos sibi eruit ut vegetacius cor habet
...Tertullianus hy dicit quia io se existimant quia michi res sine contemplentia aspice non potest
...lucens magis timere oculos eruendo quia per quos omni consentiendo est ad hoc servari ut
...verbi salvatoris ut ibi dicentis Si oculus tuus scandalizaret te eruc eu et proce-
...de Ut et beatus Aug. de fide gma dicit quia imprudentia oculus imprudenti cordis e
...nemus quorum quia per solo habentur etiam in aquila ubi nichilominus sibi mittunt in hoc verbo

Oculi vestri & sinistre ante in aliquam sectam, in nullam figantur. Neq; enim qui precipitis
scilicet videre prohibemur, appetere vel ab illis appeti velle omnino sinamur. Et in le confiteor
sic loquitur. Respice ad me ne implicentur pedes mei quibus gradior
viam tuam deus meus & ergo ad te invisibiles oculos & tu eucellas de laqueo pedes meos
Si ergo ē nostra in hoc custodia oculorum maxime clericis dicit xpin̄ hijs ergo & si alijs
clericis maxime dms Card quorum maturiores mores eo amplius debet precellere
quo amplius ceteros precellit honore & dignitate ut grauitate et sobrietate oculorum
modestia grauitate declarent & ostendant vnde nec spectaculis aut pompis interesse debent
ibidem hijs ergo. Tria vitia de temperantia auditus etiaz videtur mihi dicendū quia
de gesto de temperantia ipse diffusius se extendit quia gloriosus & genter est maior & si
& magis districtus & nobilior. qui est disciplina empar. Auditus ergo ē a mulcendis
temperandis & restringendis. a. musicorum delectatione. a mulierum colloquio. de
detractione. a risu pruis comendatione. a turpium narratione. Primo dico a musicorum
delectatione Job. xxi. dicitur. Tenent tympanum & citharam & gaudent ad sonum
gam ducunt in bonis dies suos & in puncto ad inferna descendunt & ysa. v. Cythara &
ait tympanum & tybia & vinum in conviviis eorum & opus dñi non respiciunt neq; opus
pedagogus citharam cuius fregit adiciens dicens etam tue iā regnē & vent predicti
in corpore regis luxurie voluptate dñari Sed forte dicet aliquis illa mō dissuadet
Resp musicalem modulationem dissuadeo q ad luxuriā ad carnis saginate & lasciue de
nationem ad voluptatem & ad camalem concupiscentiā & que sine scandalo audiri non
potest Non autē dissuadeo illa que est ad carnis depositē refocillationem & spūm
ini non viciū ut predicti fuerūt & animū deo spiritum ledificationem & fortificationem
quos & per quos exercentur appetitiones & visiones corporales & intellectuales q bo
rationis vltra vnēs primum exercitium rationis & inuestigationis de dissensus sillog
tici ad bonū consilium deudum declarandū & inuemendū potest occulte adhiberi
nis secretarijs audientibus pium dicte melodie & mihi sensui nō dissuadeo quia nec
comprudeo

Quinto dicendū est restringendus a mulierum colloquio q. primo mulierum
Item dico. est quasi rethe ad capiendum animas de mulieribus cum fallacie scribitur
Pri. vij. nuciunt cum sermonibus suis & audientem est eum colloquium mulieris
sicut ignis cui quis applicatur. amplius magis ardet. est ipse scribitur. Colloquium illius
quasi ignis cui cum animo expenditur & comparatur quid amplius quid ignis sonet & mi
tritur. Est etiā colloquium mulieris quasi gladius acutus & absinthium amarissimum
v. Ne intendas fallacie mulieris fluens enim distillans labia mēstruis & nitidius ol
guttur eius nonnisi mel aut illius amara quasi absinthium & acuta quasi gladius bicep
Verba enim mulieris interius sit hoc audientis est ipsum fallat fallacie nō sis assid
ne audiatis illā ne forte parcas meretrici illius & q minima est efficacia sermonis illius
ad nocentia libidinis spōte est cauendū ne tali sermoni nisi certius detur locus & tpe
etiā si totaliter loquio vitari non possit vbi multa verba nocentia possint ruminari
aut patz Eccli. xxv. In omnibus est quamde etiam prohibetur cohabitatio mulieris
ne clericis sicut patz Eccli. xxv. hospitetur & in multis alijs capitis Verum q mulieris
nersatio & eius colloquio satis cauendū sicut vinū est vitandū & aliud vitij est vi
tandum Quali autem mulieris prohibetur familiaritas & quātitatio patz Eccli. xxv.
interdixit & nobis capitulis sequentibus & dist. xxxvj. & quorundam dispositi clericis
tota quasi capitula illius destructionis & libij q. ij. Cognovimus & iiij. ca. sequentia
Omnia aut quare cū mulieribus quērimi non expedit satis tangit hoc
vbi etiā talis fuit cum amorem habitatio

non desint Caueant ergo dñi Card qui⁹ mḡr apostoli nomen non blasphemet⁹ mḡr⁹
rū Cauere eñ oportet ab illicitis ut mūdas ad deū valeant manus leuare q⁹ semp⁹
t sancti estote quia ego sū⁹ sum & siqⁿ⁹ vero p̄sumpserit aliter agere sacerdos hono
e priuetur Vñ oīmode tamendū ē ne fallatur populus dū sīs⁹ spē p̄bendi
ibus honorib⁹ & mūib⁹ m amicitia fraternitas sanctor⁹ muliebrib⁹ ibidem oportet & sīt verba
eati gregis loquentib⁹ nr̄a persona & q⁹ hic cerā nrā nō multa ē dicendi dñio ad alia
Iterus dico q⁹ audit⁹ ē restigendus a proprii detractione Oīs eñ detractio fit ad
nocendū al' non esse detractio si esse ad profectū & vtilitatē q⁹ detractio dic⁹ quasi de
no trahere sī rem audientem vel illud quod sibi grauet honorib⁹ & q̄modi vitanda ergo
detractio non solū in lingua sed cerā in aure seu auditu q⁹si audientib⁹ nō esset nr̄
quentib⁹ esse Oīs eñ qui loqui⁹ alteri loquitur & si alter non audit ipse audit tñ q⁹
detractio nō est sine auditore quare dñe nō dicit detractio nr̄a pen⁹ alterius auditor quia
illius alterius detrahit apud se met ipm Auditus ergo detractionis multū est r̄stigendus q⁹
cum vitio auditore libenter refert vi q⁹ & meretr Vbi cerā inter detrahentes detractio
s auditor computa⁹ quia ꝑter sapientis multū dissuadet auditū detractionis ut ē illud ꝓ.
labia detrahentis sunt proni ad te ideo ꝑuersi ea detractoribus ne q⁹ scelerib⁹ q⁹
cā repente consurget perditio eorū & illud ecc. xxviii. Sepe amicos tuos ꝑturba & noli a
re linguam nequam vi & bris Pern dicit detrahere & detrahentem audire q⁹ eorū
impudabilius sit non facile diuersum peccari & si omi homi sit periculosū audire de
trahentes potissime tunc hor periculosissim⁹ exp̄sit dñs Card q⁹ et ipi interesse ut si
erus diuersis consilijs p̄monendorū & si aliqua audierint pro mō bona de quoꝝ
monendi vel tacendi possit quis apponant vel saltem nō consentiant & aliqui ex contra
aliqn forsitan ex displicentia aliqn infamiae alterius p̄monendi aliqui in tedio
remotoris & p̄monendi Et si tunc illa detractio sint mō vera vel saltē o multū sicut
ūa naturalitate p detrahentē inocenter quis impedit⁹ vel saltē emendatus desistit & infa
matus de quo dus Card possit habere ꝑpetuam constat q⁹ inocentē vel saltē omittē per
alterum forsitan emendatū impedit & tam letalē & cruā capite totius ecie & tot illustrat
ersonas tam grauiter diffamant Quam eñ non mīt audire detractiones satis d'tat
ratus Augt qui has in mensa versus destructos habebat amicos amat detrahi absentū
dere veram hanc mensam indignam noverit esse sibi Caueat ergo dñi Card ne fa
citer credant detrahentibus ymo nec eis aurem p̄stent magis sīt leuis opinionis detra
hentes attendentes q⁹ tepi hoies sīt nec malunt eis p̄ire ymo eo q⁹ apud ipos credē
ini inueniunt detractionis materiam sumere de eisdem vt verificet illud quod scribitur
p. q⁹ Et merito vbi inter alia sic dicitur stranut sibilandi detrahentes q⁹ recta q
alius loquūtur sua sinā mdicabilitatem & sententia sui mdicij ex quib⁹ alius animos
tunt Attendant ergo dñi ne & si audiant saltem de facili non credant nec illa q⁹ audiant
palam q⁹ in angulis proferuntur Aduertentes si placet q⁹ cruā manifeste in consistorio
ritata sepe inueniuntur mini vera Quare si aperiri audire expedit condigne narrari
re & quia possibile ē q⁹ narrantis bone conditionis cognoscitur expedit omo mḡm vere
qua persona audierit aliquem in honore tam letali q⁹ lādatur Sic honoꝝ bone
ionis in patria sua q⁹ per alia laudabilis opinionis apud multos dnos Card sint gratio
si infamatus trion obstante infamia tā laudis hoīs eadem infamia sint p aliquos do
nos tantū dilatata q⁹ infimato tante tristitie causa sint q⁹ cum q⁹ nos optant mīs
videsse lucet tamen eodem tempore q⁹ nos bona recepisse ymo credo q⁹ ex tristicia in
nibus d'sponsa si aliqui a p̄mis premiatibus consolationis fomitem ei nunc nō habeāt
ū q⁹ [illegible] detrahentibus p̄stunde sunt & p nō solū sibi ipsis ē qui sibi d' aliquo

profert ꝑ etiam ijs qui aurem uero crimbus prebet dicꝫ Non solū ꝫ si prestatur aures saltem audita ulterius leuiter non narrentur

Quarto est refugiendus auditus quo ad sui ipsius emendatorꝫ quem nichil aliud ē quam auditus adulationibꝫ emendaꝫ est ualde periculosus ꝫ nocuus Nam breuis paulus ad thy ij dicit Neqꝫ alii finem in assumptione adulationibꝫ sicut sturis neqꝫ in otiosione auditus deus testis est Adulatio em̄ quoddam rethe est inuisibile ad rapiendā auraꝫ pudoꝛ ꝑ blandis fictisqꝫ sermonibus loquēs rethe expandit ꝓ mō suo quē expandit ꝫ exponit auribus adulationibus uto capiendū ab eis Net certe permittit adulatio peccatorem quietū a sua pace sturis inuitꝫ breuis Augt loquens super ꝑ ps Quoniam laudatur peccator in desideriis aie sue ꝫ iniquus benedicitur Ecce est uia dei magna ut desit correctio ꝫ absit ꝫ assit adulatio adulantiū Augtus allegans alias impetratis delectat em̄ horum ea quē nequibus non solū nō metuē reprehensibꝫ ꝫ addulator auditur Et huic concordat glo super illo uerbo huc uj De uobis em̄ benedicentibus magna pars pene est peccati sui scelera mō non arguī ꝫ nō super quasi bene gesta laudari Et super illo ꝙ ps deus auditorium meū intende dicit beatus Augt plus nocet lingua adulatoris quam manus persecutoris ꝫ cet uij ecclus est a sapiente corripi quā stultorū adulatione decipi ꝫ ysa mys Populi mei qui te beatū dicunt ipi te decipiunt Adulator em̄ dum dicitur dicit adulatū quasi ad superciliū ad precipitiū mentibile ꝙ pi em̄ assentantibus ecclie ad superciliū montis ad precipitandum eum hui mō Cauendus est ergo adulator quia nullus crudelior inimicus blande em̄ loquitur nec cruat uera ꝫ grata nō uulnerat ꝫ placenta ꝫ eo nocentius tempꝰ deserit amicū qꝫ flator ore decipit amicū sicut ꝓuerbiū dicit quem amet non habet prestande adulatoribus quia signū est pusillanimitatis ꝫ superbie in ipe adulatore tales magnā erant uiri malorum indices seu presidentes quia ex uno superbo sex ꝫ diligit uanā laudē alterius inuidet laudi ꝫ bonitati ꝫ si eis aliquis equaretur eundem oppugnat conatur ꝫ destruere ꝫ dum Cardinales tales ase debent abiecto ꝑ eorum auribus laudes ꝑias intuitu mercedis ꝫ quod ipi proditores existunt falsa fictione prudentes decipe tur ꝫ placet qui esset adulandi inuitꝫ ꝫ cleruus qui dissuadet quia oīb adulator proditor proditorem fit mopnatus ꝫ ab hoc mopnato dat reuera adulator hostis mopnatus si placet adulato tempore ꝫ opnato detrahit amicū sicut quia ex eo plus adulatio creditur amicus ꝫ qz adulatio statim non sentit nō minus creditur adulati mentem deuiat ꝫ insuperbia extollit unde ꝫ nichil missius pastore quā qui lupoꝝ ꝫ malignorum laudibus gloriat̄ hyeremie dicit nichil Quod attendens salomon ꝙ prelatis diligens adulationes oportuit apud se malignos habet ministros qz certe tales non sustinet nā sibi loquentem ꝫ dicentem sic dicit proꝑbs qui libenter audit uerba dauid omnes ministros habebit impios modicū honorem habet uel quod habet non diu retinebit fugiunt ergo sicut uenenum tanta dū prelati adulantes adulationes eorū detrahi ꝫ abhorreat tales audam adulari qui nil profectus adulator in te intelligā ꝫ si fieri possit uere uelit ueni sto quā ꝙ quilibet unum habet secretarium & quo confidet ꝙ esset homo discretus nobilis ꝫ iustus qui sine timore ꝫ absqꝫ offensa singulis diebus recta referret duo sibi secreta que audiuit obloquiones ꝫ detractiones ꝫ super horum habet animā meā ne stiguendi audiendi primse ꝙ personas a quibus talia sic audita nullatenus nouit Nec em̄ est quis tā dis tam clatus tam superbus tam stolidus ꝫ uanus qui mouere si continue audiat ꝫ sentat obloquentes sibi uerba ꝫ tales secretarios ut ipa corda debeant diligere ꝫ ꝑ omnibus honorare terā pro mouere Et ultio refugiendus est auditus a turpiloquio hoc uero turpiloquium ē multipex

Quinto Nam turpiloquium consistit in blasphemijs in peccatis in maledictis uel maledicis in conuiciosis in scurrilibus ꝫ luxuriosis Certe blasphemia e turpiloquium quia turpiter loquitur qui uiolatis nomine dei turpiter ꝫ ni uenerande ꝓpitiatois sui nebulo quē nouate est indecens ꝫ uehemēs oī rano uel saltem esse debet testis uere blasphemat astra licet by uiolentur a dnus Card̄ nō tamē sufficit nisi eius uiolentus ab ore sanctorum ꝫ uere periculose tales sed uidentibus

Card' deus cū iustus indep repentinā & improuisam & talibus exigit vltionē lex ppria
scribitur. Exe egressus filius mulieris israelitidis quem peperat de viro egipcio & imprecatus e
medius castrorū cū ante ostenta erigi blasphemassē nomen dñi & maledixisset ei adductus e ad moysen
in custodiā cum in carcerem duceret nosset quid vellet dñs qui locutus e ad moysen d. Educ blas
phemū extra castra & ponat oēs qui audierūt manus suas super caput eius & lapidet eū populus
vniuersus & deinde premunit gaunt legem de pena blasphemoū dicens homo qm maledixerit deo
suo portabit peccm suū & qui blasphemauit nomē dñi morte moriet lapidibus obruet eū
cus multitudo populi Hinc etiā refert beatus greg' in dyalogo q quida rome tenerime dilecti
puerū suū quoq; amarū qm afflictus erat blasphemare nomē dñi qm cū eius aliqs obsis
tesset quidam vero de cū putet eius tenerā in brachijs clamauit puer iniuste hoc
cū tollere vellet qm ei hoc displicebat statim blasphemauit & blasphemando etiā reddidit quam
blasphemia sedens in puero quippe cū tantū puer solent & vltra multo magis maiores mul
to magis nichil qm de eius premio sumus stipendia copiosa sicuti sit non solū dñs Card' nec
etiam eorū familiares & pastores omnes cū viuunt & nutriunt rotundie de premio yhesu q̄ qre
multū admis est cauendum ne tales in suis domibus commorentur. Ista cū est grauiora illa
tui creatori quā deus vindex ei tempore non displicet ideo sicut dñs Card' no displicarent contue
lias alicuius sic viri multo magis dei contumelias displicere non debent Certe signū e pue si
dei in blasphemante & blasphemiā nutriente unde & magistratus malignis partibus prodes
contra tales patrum cū credit mdcum quē blasphemat pari infuriā viam quā insus ep
petrat vel pari insaniā scripturā quē tales condempnat vnū nr dñi scribitur. Si quis in
spiritu suo blasphemias dixerit neq; in hoc seculo remittet ei aut in futuro dns xpc. Omnis hmi
Omnis aut violator sponte sanctorū canonū blasphemiā in spm sctm grauitat & non plus psiptores
aut actores & etiā consentientes psiptoribus tales cū psipto manifeste vnū gemus & blasph blas
phemantiū spm sctm vi dñi violatores Cauant ergo dñi q talibus blasphemis cos tenendo
consentire minime videantur ipos aliquatenus audiendo ne tipos vltro dnā cū actoribus pari
pena constringat | Primum scribs est turpeloquium q turpissimū est sedere din & matulare
Ideo dicit q quod no est fedabile aut maculabile quo quomo iudex cū cruciaverit
reum sibi infestus malū penis punitans autem vellet deo inferri malū culpe q ep eo q
iurat verū deum pro sue veritatis testimonio iuorat & adducit sibi cū iurat falsū pari mo
deum pro sue falsitatis & primi testimonio iuorat & adducit tanquā pro veri testio cū cum pri
beatū dignū iurare sit deum in testē adducere & in vocare ipe qui falsū iurat deū in teste falsi
in iuorat & adducit non ergo mirū si deus prohibuit &c. Deos non assumes
nomē dei in vanū in os tuū non e mirū si deus male odit hoc primi Zachē vidi volumē quoddā mal
no cogitetis in cordibus vestris & iuramē tu mendax ne diligatis hoc em sit quic odi dicit
dns hoc e maledictio que egreditur super terram quare ibidē p cū vidisset zacharias vo
lumen volans dicit ad eū dns hoc e maledictio que egreditur super terra faciem oīs terre
quia oīs fur sicut ibi scriptum est sic in libro volante inuenietur & oīs iuratus ex hoc simil inuen
ietur. edura illud sic volumē dicit dns ego ducam & veniet ad domū furis & ad domū iurantis
in nomine meo mendaciter & consumet eū & ligna eius & lapides eius Cauete ergo dñi Card'
ne multū iurante teneamini infamiarem q̄ non e sine delicto hic homo nec e sine plaga
dei & dns Cardinalis punire posset & plagare domus eius sicut dñi deum scripturis est quidā vi-
multū inimicis replebit iniquitate & no recedet a domo eius plaga Non ergo permittat dñs co
ram se irasci quod deū offendit & periculū sibi parit & infamie occasione sibi patiant qui
eū infamē audit & tenet satis sepius suspectū facit & omnis punitus e infamis vi-q.
Infames ergo a mille teneri debent seu audiri Et si d' primo dare non constat plene
[illegible] & sine causa p̄ cito cadet & a veritate recedet q̄m multiloqo

non deest peratum ꝑ ſm̃ltū loquens tamē non poteſt a pēo multo minꝰ multū mrans

v Iterūꝰ dico q̄ verbū maledictionꝰ eſt turpeloquium maledicꝰ aut hit mlligo ꝑ voto

Preterea mali contra quos ſcribit apoſtolus ad ꝓpoſ vij· bndicite ꝑ nolite maledicē ꝑ bñ
petrus ij pet iij· non reddentes malū pro malo ad hoc habem⁹ ecc̄ſ ſalvator⁹ qm̃ cū maledi
reē nō maledirebat ꝓma petri iij· Cauendē ergo ſm̃ maledictiones q̄e plerūq̄ ex amato ꝑ
redmt aīa ꝑ nec̄ſ maledici nec̄ſ raptores regnū dei poſſidebunt ꝑ ad hoc ꝑ vij· ymo ſ
pe contingit q̄ maledictiones veniū ſuper capita maledicentiū ꝑnt dn̄ē ꝓ· ꝓ· ꝓ· ꝓ·
ſiuit auis ad alta transuolans paſſer quo libz nadens ſic maledicꝰ ſine cā prolatꝰ ſuper
uenict qui am̃ ſtellā dī q̄ij· aliud eſt dn̄ē maledicꝰ ſine cā prolatꝰ ad diuſ illoꝰ quod
mſte ꝑ ſm̃ dīam mſtrū proferūt ut ē illud act̄ viij· Pecūa tua tecū ſit in perditionē
tale ēm non inuenitur ſuper maledicentem ſ̄ venit ſuper peratorem mſte maledicꝰ quod
vero ſine cā ſa proferūt mſte m maledicent capiat inueritē ꝑ retorqnē ꝑ m hoc ſenſu loqm
tus ē ysaac ad Jacob filiū ſm̃ dicens cum bndixerit tibi ſit ille bndictus ꝑ qui maledixe
tibi maledictionibus repleatur ḡcꝰ ꝓbꝰ eſt illud maledicentis illi ꝑ tu bndices m ꝓb ꝑ
illud m⁹ē v Beati eritis cū vos hoies maledixerint vobis ⁊ persecuti vos ⁊ maledixerē ergo q̄d eſt mali m
pretium vel mali optatio mihi debet fieri tractatione ſm̃ ſm̃ q̄ dicit ē ut pote q̄ fiat ſibi mſ
tia ſm̃ ſuam culpā ꝑ ſua demerita ſm̃ quo ſenſu dicit petrus ſm̃on magno pecūa tua
tecū ſit in perditionē ꝑ m ruinam perditionis q̄a ipa deſtructione pecūe meruit ꝓ
tande ergo ſm̃ maledictiones ꝑ maxīe a ſuperioribus q̄ ꝑ verecundi eſt more plati ma
ledictionis verbum Verba enim ſuperioꝝ ſ̄ maiorē efficaciā ſicut ꝑ parentū ⁊ ſepe ac
contingit terribz ſepe in maledicentes inuehuntur Quia ꝓpter dn̄z Card multū timē
debent talia verba q̄ quidē vocē proferūtur dn̄ē n. Card⁹ ē ⁊ debet eſſe timte matrē
tanq̄ quia talia verba ipm̃ non decent quomodo mſ ſm̃ dei mſterioꝝ ⁊ Jeſu dei nō amici
ex amato aīo aut turbato ſicut ⁊ iſta by diſtinctionē ꝓpm̃ q̄ij· ēt ergo certa finē quē
certe aliud ē quod fit ex libertate vel ira quod al⁹ dn̄ē maledicꝰ humane temptationis de
quo habetur ij q̄ij· Si quis natus ꝓpb· dic ym̃ ordinē mſi Aliud fit ex conſuetudine
voto vel voluptate ibidem ꝑm̃ q̄ij· Dicit q̄ij· qui negligunt aliud ex abo ut ibidem ꝑ
ſancti viri mſme aliud correctione ſicut mprecatus eſt malo ſui ergo ēt illud ſ̄ maledic⁹
homīs retrā prohibentur | eſt turpeloquium ab iſto ergo cohibere debent dn̄ē huiuſmodi
Iterūꝰ dico q̄ quidē ēt aliud q̄d vere verbū contumeliosū eſt periculoſū ⁊ ꝑcu
cta loquenti ⁊ placeat plures ēm gratiā ꝓfert verbū contumeliosū q̄d manū ꝓtrac
tus multū ēm tangit tot linguā commedantes ſuꝑ illud ē ꝓv· xviij· Flagellū plaga liuoris
fiunt plage aīe linguē commet ossa Ideo ſicut ē abſtinendū a ꝓcussione bachi q̄
liuores fiunt ſic a ꝓcussione linguē que tanto ē fortē eo periculoſior q̄ aīe ruina
verum diſſoluit q̄e magnas tam completa ⁊ pma reparari potest hꝰ ⁊ ē ꝓpm̃ dentium
mittens lapidē mvolatilia deiecit ea ſic q̄i cōmedatur amico diſſoluit amicicie ꝓpinqui
ēm multi q̄ reo oblionē tradat ⁊ q̄ ꝓtinus aīcia tenus reſingat ⁊ vnionē q̄d certe non
ē ꝑ ſatis apte ſubditur poſt ꝓmiſſa m hec verba ad amicū ⁊ ſi prodmperis gladiū non
deſperes eſt ēm regreſſus ad amicū ſi apparuit ob triſte non timeas eſt ēm ꝛ mordacio ꝓcep
to cōmuno ⁊ mpperio ⁊ ſuperbia ⁊ mſterij reuelatoē ⁊ plaga dolosa In his oibus effugiet
amicus ⁊ eſt eo periculoſius q̄nto homo aſſuetior talibus ſicut ſi non multi q̄i talibz
fuerūt ex conſuetudine ſimlantes totū de ſtali hmoi dimittere non poſſūt q̄mo ſepe ex aſſue
factione verba proferūt mſignia placeāt que poſtea multū pentent emiſſe ⁊ hoc ꝓ
optīe ſapiens docuit ꝓcipiens ⁊ xxiij· ei dicit homo aſſuetus verbis my
diebus ſuis non erudietur Et quia homines abſtinē non valent a talibus
nec alij abſtinere a conſilijs huiuſmodi

dñs & saluator prohibuit sub pena mflictionis & afflictionis gehene d. Cum dixerit fili
sino facie reus erit gehene ignis signū est impietat & peruersitatis q quis lingua
a cōmaculo refrenare non pot Ipse deus sapientū pn. xxv. labia mste considerat plantū & os m
prorū puersa est Et certe dīna vltio talibus sepe non deest vt plant non multi alios co
mouentur vtā & pi mur lamentabili mpaty q eis ffh quotq causam pstat de quo satis dicē
laqmur sapiens erit vir discretus Non asperabis horiem auertentē se a peccato nec mpropereb ei me
mento q noīa omīs in corruptione sumus Sed quid dicam de quibusdam mgrib q sub
correctionis spe exorbitant mdiscretis obmurmurantes suos subditos & cōuictores in tpe q
plus yrcum quam compunctis figuram gerunt Credit cū talibus oblimisci se cessat ro ecclia ipsis
dantur crudelis tortator aio satisfiant Sed certe lesis & cōuictatis nō oblimiscit pari modo
vino sepe tabul vicia ffletui rumoribus causam pstant Cauent ergo dñi Caed ut & fratres ad
quorūcūq nō p rumpant q multū deberet eorū status qm nouum grauitate posse debent neq est
sub forma correctionis prupant in contrariam aut cōmissi q mandato e correctio in ore re
trahosi est pro Et sicut predixi ffletus recordationis e apud multos cōuictantibus ver
bis quare etiam verū frangit amicitiā nec ipā perfecte reparari permittit ro cōmissi mādo
e retinendum Sapiēs dicit nutritoribus d' amicitia moneri & monere e officium de amicie
tia hi q adulatione timeat amonere & contricta obmurmurare Qui etiā contendat aliud pn
dñi qm suadet e vnire vnit in moderationibus & amonitionibus sine rebus & dimittit
vel postpont contricta & certe predicta eo amplius sūt postponenda a tunc patribus
quo amplius tota bona amicitia & armonia mentiū p hmōi pot dissolui q cōmissi est
causa maledictionis & maledicti causa male aut dure respōsionis & dura vel mala rūsio cā
turbationis & turbatio causa dissensionis & dissensio causa inimicitie & rancoris hi et
alius dicit q tunc maxīe hmōi mdictū sit maledicta proferēs in sorte grauius aut
in murmur prouocatur Deum q hi Deus qui maledicit Et sicut vituperādi e cōmissi in loquela
sic & preiudicio vituperandus e maledicte q nullus merito libenter loquit Quare sicut duos
Caed nō decet ad quorūcūq accōmodare linguam sic nec decet eos quorumlibet alios dare
animē suo tu deus beati fero me plā sic loqueris semp lingua tua de bonis loqui assuef
te & auditu tuū ad bonorū magis laudem qua ad vituperium malorū accōmoda Et alibi
Non lig tibi alīq vituperium audire q ipse nec ab alīs optes a tibi fieri velles

Iterum dico q vituperādi e turpiloquium contentionis Turpe em est & confusibile nimis e

Vnus bonus & frater erit in statibus constitutis contendere verbis Nam honor e hoi
qui sepat a contentione ps. xxx. Contendē vero ignominiosum e & turpe e Sapiēs dicit
mihebre e Est em contentio signū stultitie Ipse illud pn. xxvi. labia stulti i miscet se
rixis & illud xxvi c. Omīs aut stulti mittentur contrictis Est etiā signū pusillanimitatis d
pn. xxvi. homo puersus fistulat lites & id xxvi. Sicut qui apprehendit auribus canē sic
q pertransit inpatiens & cōmissetur rixe alterius Est etiā signū malitie Ipse illud
pn. xv. Semper mgra querit malus & ex° patientia & dissidio aut tristitia st signū
banalitatis & magni meriti apud deū legitur em d' macharius abbate in vitis patrū
q cū multos labores & tempora impediss propriis & meritis sibi tandem sint
dēs non dū ad mensuram diuitiū mulier ppemsti q habitat in hac ypocrisi tate
quib cū quesiss intrans tui tatem dixerit q cū essent vxores diuites stultus vnus habi
tationis per xl annos verbo vel facto inter se nō fuerunt tantū batia dimisse em vere
inoneus restit lites vñ in vit patrū legit q duo hēntes inter se statuerunt litigare nō
dum em cognouerat quid esset contentio quam laberem in ipsorum me collocantes p eorum
distrahere & disceptare cognabantur affirmante ergo uno & diuersa latente est meus pos
altera speret q sit meus cum ego tota dies primus nō timeo & ff vtiq est meus ad quam

ep̃ eis q̃ arte magnus ē error ⁊ turpitudo audire turpia ꝓter nr̃m ihm̃ xp̃m ē̃. primo
din̄. Rñdm̃ rñdny ⁊ de re prudentia vel prudoꝝ plena sunt ē verbū simile illud
viera plen̄ error̄ est Declarat eñ ex̄ suis talib̄ de re tempi hoiem̄ de q̃ presti debet ꝑ
prudoꝝ ꝑ prudentes ꝑ discretos ē vñ ē̃. vñ din̄ Amictus corporis ⁊ risus dentiū et
incessus hoim̃ ostendunt de illo ꝑ qualis sit in mente ⁊ qualis in sui interdū tristi
cū maledin̄ hic vñ vbi din̄ Ve vobis qui nūc ridetis q̃ lugebitis & q̃ibus appar
quia penitentiosus ē hō audituꝝ simul ꝙ ad risum ꝓnus erit Ille⁹ in vita patet d̄ que
dam sene q̃n̄ vider̄ quēda ridente dix̄ ei tamē rebi ⁊ terr̄ dño meo tocius vite nostre
simul reddituꝝ ⁊ ridebis Caueant ergo dñi Card̄ a risu tali q̃n ē ociosa turpiū ⁊ sōm
nium verboꝝ nimia grauit̄ reprehendi debent sic loquentes ⁊ si risus alt̄ exp̃sus nō sit ob
turpia ꝙ ep̃ bona numerus placentis deo preposicione rei oī tamen moderatimē q̃ fructus
in risu equalent voces studny &c. Qui. Vir aut̄ sapiens tacite respondebit ridebit vnd
⁊ beatus Greg⁹ i mor̄ ꝓtractans illud Job. Risui dixi Si q̃ ridendum se dicat̄ patuꝝ se
debet taliter habere ad subditos ut tridens timeat̄ ⁊ iratus amari possit ne nimia le
nitas mlē ⁊ in ordinata severitas reddat odiosum Vitanda ē ergo simul literalis q̃ ne
assiduus ipā tandem non pudet verbis operi conformari Non eñ sine causa dixit
aplus p̄ ad thos̄ Corripiunt bonos mores colloquia prava Sic ⁊ ad thy ⁊ simo cor
rumpunt̄ serpit Certe alia vlterius ad frem alia retrogradi ad petrum no ramus nec
contecta verba simulate mscē ipo ꝑ vlterius ꝑ serpit ad cor ipm̄ monendo ⁊ allicendo
ad turpia ꝓtrahenda Cauendi ergo sūt risus in rendi fabule in aures cantus mdi
ocii turpes ioci vel plura ioci dis̄ olim Multus ꝑscitor̄ Et q̃ mihi verba ꝓtuler
in mesa narrari consueuerunt ꝓdo pro reuerentia dei ⁊ sacerdotii ibi ymnis q̃ statuit simo
dus vt q̃ solent trahi mesa otiose fabule interponi oī sacerdotali ꝓximo lectio diui
na scripturaꝝ inspectatur per hoc eñ ⁊ alie edificantur ad bonū ⁊ fabule nō nōie pro
hibentur ibidem pro reuerentia.

Ultimo erat̄ est ratiā continencia cloſtrū ut ne nimium queratur delectatio in cibis cloſtri
Ꝑ sustinet attendē q̃ nā necesse habeat nō quod delectet Nā vidi aliquos q̃ musciam ad
alia odoriferā ꝓtulerunt in manu aut tenebant in cubili putantes se hoc remedi ⁊ a ro
re ꝓpe ꝑsanari q̃n aliqs retinū dansenit dicēs suos q̃ recte dicit phs verū est q̃ quo essde
simi vnius ⁊ mutuo Vñ ⁊ aer purus ex dere vaporat̄ similior ē ⁊ in ꝓpo nā aplius
gaudet ⁊ conforta⁹ quod cū multi non attendunt hoc prodesse credentes quod delectat
Time eñ debent q̃n delectantur in talibus ne q̃ plectant in ꝓpis illud ꝑs̄ ihū Christ pro
suam odore fetor ⁊ mortalibus q̃n ē penalis hys q̃ ad mortem descenderunt ꝙm illud
ꝑs̄ Ignis sulphur ꝙm̄ procellarū pars calicis eorū Sunt eñ tales fides miserabili
bus mustis q̃n odore carnis sentientes tam mide ollis bulientibus se ingerent ⁊ in
mittunt quod in ipis sepius mergantur ⁊ moriantur ⁊ q̃ delectatio olentis sanis con
cidit cū his que ꝑ gustus affiunt Ꝺdo vera ꝓmissa nō vidi dubitandum
Q̃ quia ꝓpo continencia non ꝑfecte refrenat in ordinatū appetitū delectandi verū ⁊ mor
dinatū appetitū habendi Ꝺdo me ad restringendum habendi appetitū sed aliq̃ no
tandi q̃m̄ quia de restrictione delectationis ē hystoria in ꝓmiss̄ ⁊ q̃ delectatus reperit
voluptatem habē dubitat reperit vtilitatem Ꝺdo de hac vltimus ē dicendū Sed q̃
infirma quasi finis ꝓpter vtilitatem q̃ ad duos Card̄ ꝓtinē nō videntur nō mte
do vera superflua ostendam Sensus q̃ ꝓpter vtilitatem exercitium vsitat exercitium rapid
mopia talia q̃ginitur in negotiationibus frans fraudi⁹ mercatorum̄ adulatorū
consilia corrumpunt Si q̃ hi ad duos Card̄ non cū intendunt vsibus nō exercent

rapinas nō ratificat quāta non negotientur nec eis potest competere administrationū officium &c
modo a munerū recipiōe sint in mundo &c q & hec satis p dicta vbi de impedimentis
bonū consilii agebatur nec hic de hoc amplius loqui volo Sz q virtutis duos cardinā
lū consistē vr in bñficiorū multiplicatōe nō fructuū eorundem dispensatōe & administra
tione seu qsitatōe in causarū & negotiorū assumptōe Ideo circa temperantiā seu tpālē tri
pdictorū aliqua dicenda videntur p quo circa vbi de quarta specie prudentie agebatur
q multū expedit duos Card bñficia non habere dū nō alias sine detrimēto status ecclie
posset prudenter p suadendum vr ut multiplicatio talium bñficiorū vite quantū est possibile
Hinc vero ad. 2 cōe studium materie torquentes multi 2 cōi pluralitatem adducunt multa
dicentes ipam eo esse prīm Nam primo sic dicunt tales multiplicatio fit aut ex na
ture necessitate aut gratie meritorie aut vane corruptione Non prīm quia pauci con
tenti vnde 2 Deyt. egestum nā desiderat et p. ad thy. vi habentes alimenta 2 quibus
tegamur his contenti sumus Nec etiā ista pluralitas appetenda ex gre meritorie quia
gratia patrimonibus contentatur quam naturā q ipa e aqua terrenorum fitum extinguens
quit dicebat ppetus Io. iiij. Qui biberit ex aqua quam ego dabo non sitiet meritū
super quo p dicit bñus dns qui biberit ex flumine padis de quo tacta via maior est
quia totus orbis amens restat ut ni ex extincta sit sitis mūdi Gratia cōi dei meritat ad a
morem dei sine qua esse non potest talis cōi tempalia vilipendit quare ad pluralitate
bñficiorū ipa gratia non meritat ppter cui deus fons gratie 2 caritatis nō dedit pluralī
tatem bñficiorum p summa paupertatem quare clarū est q gratia eius ad contrariū sue dor
time mūme meritat habentem 2 confirmatā etiā ex permisto sepe contingente cū q multi
bñficiati videntes aggregari tm sue vite illa illa resignante tempore quo gratia sp
magis indigentes cui certe oppositū esse expedit si multiplicate bñficiorū gratia posset
haberi p 2 bñus dns dicit Qui verum fidem habet non inpit in his misericors fieri
deus pluralitas aut bñficiorum magis appetit ppter dimas qua ppter paupertatem &
quibus 2 multis alijs q adducit concludunt q dicta pluralitas solū procedit ex brio seu
appetitu vitioso Item dicit q de mē nature est vt habens bñficiū residat in loco bñfi
ci 2 d'finat quia d' mē nature est vt stipendia recipiens deservat apud illū a quo recipit
Cum ex quo habeat plura bñficia nō potest vtrūq; in loco bñficij deservire q nō pōt esse
simul in pluribus locis 2 ideo cū plura habens bñficia apud eccliā a qua recipit stipendia
alia d'fmire non possit mē istis q nūque recipiat cui 2 tenetur Ex dicit q absens erit et
aliā bonū faciat q prius faceat nec ab alijs q iste nō est bñficiū instituere Aliquin pari rō
omnia tyranna possent retineri 2 dimitte ecclias desolatum 2 spoliatā cū sacrificio di
no quia non est maior ratio quare vnus possit iste retinere quia alius si eque sufficiat omnes
fieri in alio loco simul in ecclia vbi sit talia bñficia instituta Item vel pluralitas bñfi
ciorū competit alicui ex eo q est sanctior 2 dignior vel ex eo q ad exequendū illud ppter
quod est bñficium instituti e habilior Non primo nō quia iste dignior homo tocius
mūdi si foret vbi ecclie aliā possent bñficia ppter quia quia tunc deus vel tra 2c q si
dignior aut sanctior semp esset bñficiū conferendū ppter sui eminentē statum
nec obstaret illi pluralitas nūquam bñficiū alicui quod alteri ppter posset quia deus vi
net ille q per existimū ipse est sanctior 2 si talis remanet non est ratio quare plus
deus quā aliū Si dicatur q ideo magis competit alicui bñficium 2 melius potest d'fmire quo
ergo unus habebit plura cū certe ambo nō possit d'fmire in breui ecclia nec absentia q
rum sufficiat ut pdi quare 2c Item instituens talia bñficia illa instituit ad deser

dem prelatale m tali ecclia t sue t proximoꝝ salutem ꝙ plura huꝰ beneficia no pot deꝰ laudare m vtroq; ecclia ergo ꝙ plura alterius beneficiorum laus diuina minuitur t dona ei⁹ seu m structuris voluntas t intentio defraudatur apud plures dubiū an aliquis sup illis ad ecclie fines ordinatis possit dispensare ut ad aliū finē dedicet ꝓfectum qz no vr in melius cōmutandū quam sit laus dei t proximi vtilitas quippiā sancto precepto fundatur Et dicatur ita absens quis laudat deū t orat pro proximo sicut prius certe no sufficit ꝙ inter plura primo ꝙ sic possent dicere omes canonici t ecclia manet sine ministro Dico qz melius e deū laudare in pluribus locis quam in vno aliis statuere prelatis mitt t sumptatus sac⁹ fundassent ecclias si ad dei laudem t honorem plus non esset deum laudare in duobus regnis t locis quā in vno tm Et dicatur ipse ꝙ sua prudentia subuenit ecclie ne bona dilapidentur t ꝙ quis ut ministri alij dei laudes possint cōmunicare alioquin tota dei laus cessaret si tanta essent distracta ergo merito bene prebendam si singulorum laudes primat concedo nisi si vndeat gallicus quia subuenit ecclie gallicane t lumbardus ecclie alamanie primo oriuntur dicet ꝙ bene fiat talia sint primo collapsa nec aliquod impendunt obsequium ecclie vbi sunt beneficiati primo ipsorum absentia e totius ecclie ruina t destructio vltima primo nec d'silis ꝙuis tenant edificia quia ruunt cottidie t collabantur Item clarum est ꝙ deus plus laudatur ꝙ plures quam ꝙ vnus si huius plura beneficia alter substituit ecclesie laudi ad quod habens beneficium obligatur ergo videtur ꝙ iste plura beneficia habeat no pot a quo ciuis ꝙ melius tam sanus est tam litteratus est quia alius vna littera plus deū laudent quia pro solus ꝙ pro bonus faceret quod potest t alius eius laudem no minuit si hoc patet ꝙd potest apponi pro bonus non dicit si horas vna vice t alius no eo minus dicit horas si habet beneficium t sic ambo faciunt ad ꝙd beneficia sit instituta ꝙd no faciat vnus huius beneficia Item videt esse quoddā monstrum pluralitas in habentibus plura beneficia qz oculus vnus ecclie est os alterius ecclie qz dr̄ dyaconus vnus ecclie est cantor alterius Item videt esse pat' t filius ꝙ possibile est ꝙ sint duo deum in duabus ecclis t vbique quilibet est canonicus t sic quilibet quilibet est prelatus alterius t singulis subditus Item eadem arbor diuersis fructibus facit ꝙ sicut tenet ad officium vnius ecclie sic t alterius t eadem ratione ad tria t ꝙ t sic vltra Item ex ista pluralitate beneficiorum sequuntur multa vitia vt gula luxuria vana gloria superbia t ipsa pluralitas ꝓdit ex auaricia quia pl' acrius t indefesso quia si vnum quis habet beneficium oportet illi magis intendere chorum t ecclias magis frequentare interrotidianas distributiones/ex quo vero plura sibi sufficiunt ad quodcumq; in abstinentia amplius no curat aliquod ꝓpter ꝙ ista pluralitate multe fraudes committ' primo indecens ut dem est quia ex duplici beneficio duplicem pastore debet habe t no habet nisi vnū Item in ecclias quia mutilant vno membro t ꝙ quis ea debilitant Item defraudant pauperum clamus quia alterius beneficios debet obtinere Item vicarius sine curatus quia omne laborem portat t ille huius beneficium mercedem accipit sine labore Item subditos a quibus decimas t reddit⁹ at alios pecunias accipit defraudat cum eis extra debet spiritualia facere t non facit Et hinc t multis aliis videtur valde mirabile multis quo huius beneficium sufficiens ad victum sum t sibi minus ad victum non ad fastum aliud vult nec curat attendat maxime cum viros expertus virtuosos t litteratos qz isti concludunt ꝙ habere plura beneficia quorum alterum sufficeret ad premissa non sit de illiteratis quia prohibitum sit de prohibitis ex illiteratis t ꝙ quis super ipsa quia dispensat' rationabiliter t sic fit dispensatio vera et quis videtur deum t proximum caritatiue nec dispensatores metuntur habere nisi

[illegible] beneficium curatum nisi in loco sui ydoneatus

et lingue Item dicit q̄ hūs beneficiū tenetur fieri residencia; personale t̄ cetero officiū
quod būficiū, ipm̄ exigit t requirit t eo ciam tenē ipē talis esse q̄ possit hmōi officiū per-
sonaliter fieri t velit t fiat t sic ignote lingue homo būficiū tale obtinē nō possit
quia populū nesciret erudire dirigere t docere dicebat Oues mee vocē meā
audiunt t agnosco eas t cognoscunt me mee Quo aut vocē ignoti hoīs t alterius lin-
gue posse intelligi non videtur ideo concluditur q̄ sibi maxime curatū būficiū habere
non licet in partibus vbi sua lingua est ignota nisi talis esset qui de facili apz̄ posset
addisci t in hoc esset hanc condicionē excellentiū que reg̃ pensarent meritū defectū
lingue vnde t ipē recipiens tale būficiū peccat t conferens recipiens ex eo q̄ obligat
se ad id quod adimplere non potest Obligat enī se recipiens beneficiū ad officiū ex-
cendū quod beneficiū requirit ad quod non ē ydoneus homo ignote lingue si curatum
assit ner sufficiat sibi agere per vicariū quia alioq̄n curā laycus ipm̄ habere posset
t p vicariū dispm̄ quod forte melius faceret t ordinaret quam clericus qui p̄ dem
fuit Peccat etiam conferens q̄ ipē est acceptor personarū dans p̄sone min⁹ ydonee
in t ydoneā bene posset habere Respiat enī sic conferens ad persone finiorem nō ad eccie
vtilitatem q̄ enī alicui eccie est p̄videndū Primo debet attendi eccie vtilitas t nō p̄sone
promoto que ppiatur t p̄ condicionem officii quod requirit vtilitas eccie dz p̄ferri de
personis in būficiis assignandis alter enī dans peccat graviter tam cū infidelibus quā
cū talibus ē eccia gmissa quia cū talia bona sint pauperū t ppe debent conferri magis pigris
ei t talibz sit melioribz pro tali officio quod būficio ē anexum Agit eciam talis contra
contra bonū ipsius distributiue que respicit non ad personas p̄ ad personarū meritū t vtilitatē
bonū roīs Nam cū sint bona quia eccie melioribz melioribus pro officiis anexis būficiis
dari debet primo peccat graviter si conferēs confert būficium sufficienti postposito sufficiēciori
ad idem būficium promerendum t est infidelis dispensator q̄ fidelis t debita dispensatio
p̄p equitatem naturalem exigit vt melior p̄feratur ad de p̄merendū illud būficium t si par
tachui esset hanc duplex lingue p̄ferenda esset ad proficuum illius eccie magis illius proficit
qui sciret vtranq̄ linguam illi qui vna sciret Rō ergo mea dicit q̄ sufficit dare
bono duplicem habere potest intellecti tale dicit vt enī intelligi pot q̄ sufficit dare bono qui
tam ē ex parte recipientis vel dantis Si ex parte recipientis vñ est q̄ ipē non peccat q
recipit būficiū si ad p̄ncipiū p̄merendū est sufficiens etiam si eo melior postponatur quia
ad recipientem non pertinet q̄ eccie prouideat de meliori p̄ sufficit sibi q̄ prouideat de bono
t q̄ ipse sit talis vt illud fructū possit quod būficium requirit ipē enī est capax būficij si ē talis
t recipiendo nō peccat si probabiliē se sufficiēter videat ad exprendū officiū adq̄d exprendum
recipiendo būficiū se obligauit nec ad p̄ncipiū pertinet curare de meliori Si aut dicat intelli-
gatur q̄ sufficiat consentio vt beneficiū det bono intelligendū est hoc quia ad legē humanā
que cuius finis non retractat si bono conferat dimisso meliori nec p̄tinet hoc sanctū p̄ter diffi-
cultatem dandi de meliori eū difficile sit videre quis sit melior q̄ certe bonus recipiat
bonū bonū quē alius recipiat valde matū t sic ad videndū maxi matū tolleret mira q̄ de
bono t sufficiēti non tamen p̄ter hoc apud deū est excusatus quia causam agit si meliorē
que sint postposito p̄monet bonū quia primo indiscreto examinē ē super eo medirandū t prouen
dus Sed certe istud sit gratia quia fratres non seruantur t amatoribus t hiatis Rō
cū būficia habentur a multis qui sunt si quid posse residē nec intendunt nec sunt lin-
guam patrie vbi hnt būficium multis ē notū nec est hic disputandū de p̄cte dū nisi
q̄ p̄ possit dispensare q̄ michi fiat tūc q̄ non possit nec ē p̄sumendū
viri tot būficia simul intuitu si credit peccatū

talia bñficia ep̃ cōsciencia resignentur. Quō etiā satisfiat rōnibus aliorū nō bene vid̄
um legi doctorē tam in̄ propri quā theologos ⁊ quite theologi vident dare ꝺ̄ duobus ex
us esse licitū habere plura bñficia quorū vnus reppetat residentiam psone vt pote q̄ vnus
ne ficiū non est sufficiens aduentum habentis bñficiū alius eius reppetat residentiā etiā
pote si non sit de eius sufficientes primi reducā ad tenuitatē bñficij ut hē. q. q̄ij. vnus ep̄
ch. de qua. ⁊ alius reducā ad paucitatē seu paucitatē clericoꝝ vt ppi. q. i. Clericus missi ⁊
estas casibus reducuntur. isti vt vnus habeat vnā ecclīam intitulatā ⁊ aliā q̄ mendatam
alius iste vt vnū bñficiū alteri annectatur. ⁊ alius iste vt vnū bñficiū sit ab alio dependēs
ā iste sit licita ppter tenuitatem bñficij aut paucitatē clericoꝝ ⁊ in hijs casibus credit dispe
cio que magis ppie vocari posse declarō nec nequo casu de se malū ⁊ illicitū possit fieri
ud ⁊ licitum ⁊ extra q̄ casibus tangit ppa. in summa ti. ut ordinatus domini sue sit bñ
ficiatus. Dicit ergo theologi q̄ non ē dispensabile licite q̄ vnus plura bñficia obtineat nisi
duobus casibus predictis ⁊ hui⁹ rei ad pro rarore q̄ ep̄ nā rei ⁊ nec duo bñficia requirit of
ciū in loco bñficij ⁊ ad quem locū talis ē bñficia ad dei honorē deputatū ⁊ p̄ quos bñficia
petit residentiam personalem beneficiati nec per aliquid pōt excusari a residēj personali
si ep̄ necessitate alterius predictarum vel persone vidēs vt bñficiū non sufficiat persone vel
rē quia non sūt clerici necessarij ⁊ sufficientes ⁊ p̄ quos in multo a⁹ casu a dispensabilis
multitas beneficiorū ppter quod q̄ sit quis excusabilis a residēj personali. Item dicit
illa dispensatio valet que est ad diminuendū diuinū cultus ⁊ laudis diuine si huiusmodi casibus
obus casibus cessa alia dispensatio ē ad diminuendū diuinū cultus ⁊ laud dei ergo nō valet ꝓ
nor quia si vni persone dantur duo bñficia q̄ sufficiunt ad duos sustentationē vnius vni au
ertur vtro laud dei tam diminuitur diuinus cultus q̄ maior ē dei laus ⁊ cultus diuinus duo
um quā vnus. Si dicā vnus ē sanctior vnus ē melior perfectior melior quod q̄ alius michil
fert q̄ non ē tam strictus in mundo qui ex toto deū laudare possit quia alius qualitercūq̄ timet
⁹ in substantia mdeuotione in habitu a in perfectione est deū laudare pōt ⁊ sic laus duorum
ep̄ excedit laud vnius. Habeat ergo sufficiens ⁊ humanus sufficiens bñficiū deū laudandū si
ro bñficio ⁊ eo amplius quo amplius deus tantus dotauit ea virtutibus ⁊ gratijs hoc
prior bñficiū saltem septē vicibus in die deū laudare debet nec laus prioris minuet
audem isti nec est etiā supponendū q̄ alter beneficiatus sit peccator quia sibi nō esset dand
sibi retur. Si ergo sufficiens ⁊ p̄fectissimus habeat bñficiū sufficiens bene gratulabitur ⁊ si
nō contenta⁹ bene in statu non est nec nec istud nec aliud sibi esse dandū secundum deū vel per
ecto vno dabuntur plura beneficia ex eo q̄ perfectus est vel ex eo q̄ vnus sibi nō sufficit
si primū dicā aliā bñficia sūt sibi danda donec sibi equalis vel perfectior habeat. Si p̄fectio
esse est sibi tanta sufficiens ad habendū plura. Si primū dicā tunc conceditur vnus casuum
rectorum vij tenuitus beneficij ⁊ in hoc casu nō negā. Ganfre. hi. iij. ti. de. xij. de cla. et
nali. circa fi. ⁊ Ost. hi. iij. ti. vij. de institutis q. iij. quis institui. Item instituendus
t. p̄. de cler. migra. super. ti. duda. circa rotho. super. ⁊ ibidē concordant tu. pan. in quo
sibus superadictis. Wilhelmus vero migra. super. ti. predicto idem dicit de clericis q̄ de pre
endis. Sed Inno. migra super ti. cū iam dictum de preben dicit. Si quis in habendo plus
anonicatus vel prebendas non attendit ppriam voluntatem sed dei ⁊ non ppriam honorē
si omnes hic sine dispensatione recipit plures prebendas que nō requirūt residentia cle
ici q̄ in scripturis ⁊ statutis post videtur timē q̄ etiā in bñficijs residentia requirentibus sit
dem vbi persona esse bona ⁊ industria ⁊ hūta que melius seruet ⁊ posse diuisis etiā vel
dentia regere quā alius vnam sup̄ ea. vbi de cleri. non residentibus ⁊ post plura dicit
intelligo tamē quōd bñficiū residentiā requirēs si ecclesiarum constat p̄ statutū vel consuetudinem
vel consuetudinem [illegible] vero de concessa preben. vel etiā nō patente migra sup̄ ea.

q̄ vna causarū ꝓter quas vnus hūte potest plura bñficia obtinē ē tenuitas bñficy ꝛ
si tenuitas ē talis q̄ non sufficiat ad honestā psone talis qualis debet esse dñs
ritualē ⁊ psonalē sicut ē psona simplicis canonici si est canonica ⁊ dr̄am sic dr̄a
tus ⁊ ꝓpositi si est ꝓpositura ⁊ prioris simplicis si est prioratus Si cū bñficia ad
tuū talū psonarū non sufficerēt psone possent bñficia alia hūte obtinē by si
Card' habet canonicā q̄ non sufficeret sibi ad victum ⁊ statū canonici possit hūte aliud
ficiū retinere recipere ⁊ obtinere ſ̄ non sequit̄ si bñficiū vnū non sufficit ad statū Card'
potest plura hūte obtinere q̄ status Card' non ē status ꝓpr̄ alicui bñficio recipiat
dus Card' quodcūq; bñficiū ⁊ dēsmat'd ⁊ si bñficiū nō sufficit ad statū nr̄m̄ y illo bñfic
actualē dēseruendo ad habere potest Cum ergo status Cardmalatus no sit status n
pro aliquo bñficio ſ̄ est vltra statū nr̄m̄ cuicūq; bñficiato mentā non sequit̄ q̄ si
non sufficit q̄ plura possit hūte obtinē stet m illo sensu lorum tur doctores q̄ quilz pos
tenere statum sicut vellet ⁊ continue dicer' vnū nō non sufficit bñficiū ergo oportz habe
plura ſ̄ mens doctorū est Si bñficiū nō sufficit ad nutriendā psona vnā ꝑ illo bñfic
aptam ꝓpta statum beneficij vt s canonica vel prebenda non sufficeret ad nutrien
personam nō statū canonicalem qui ē status ꝓportionatus bñficio q̄ tunc esset sibi licit
aliud bñficiū obtinē ⁊ superiori huius dispensare ꝓpter nr̄itatem psone apte ad illud
bñficiū obtinendū imo hec dispensatio magis dici potest mris declaratio Sed tunc pos
quiert vnde vnus vnus dñs Card' cui nouū statū ⁊ modū tenendi per suadet' nūquid
credis si q̄ vementer possit de nr̄ alius modus q̄ vemens habeti quin idem esse inuentu
tu Reuerēda tribulate ſ̄ q̄ dñs Card'. dignissimi sit ut de bonis ihesu ē vinat mos
statu suū q̄ ant dico huius modū inquementem non dico quo ad mris dēsum v̄ me
mra sufficientia sit huius modum concedentia ſ̄ bñficia plura possidendi ⁊ ad col
tunc vel disputatiue hic scripsi nō inter scripta mea dico tamen huius modi inconue
tem ⁊ insufficientem que ad horū malitiam scandalū ⁊ dēsum euitandū ⁊ cōmouendū
que ita pungunt mentem meā q̄ dilectione vrā q̄ rogo forte plus scribē quā deber
speramus semper q̄ si meritis excedo in scribendo q̄ eorū magna pietas ⁊ māsuetudo suppo
tabunt imperfm meū Veruntamē si consulere audere ⁊ me arguere caritas
filialis debito tum epis consilij esse ostenso Alius modus vtiq; persuadendi quā d' bñfi
sustentari ⁊ sicut multa cessaret in quibus ⁊ alia q̄ nullem dnos sed sicut in mult
tibus scitur q̄ueria si staret vt credo & alia via cogitarent pari nō ⁊ q̄ d' scandā
⁊ alijs que ex bñficiorum obtentu sequuntur mpte ſ̄ dni vbi de prudentia dicebatur h
transeo Nichilom inter plura ꝑ q̄ eorū status ꝓmenter sustentari posset in omnib ⁊
que d' prius vidi expmendi quem est credendi mihi videtur imo patris etiā magis q
tu ⁊ clero in nullo onerosum q̄ est iste Dicitur q̄ etiā in nouis creatis antistitis oblig
tamē certo tēo prefixe certam summam qua reuera multi prelati sibi non possit su
vellent q̄ nouę ꝓmotiones fiant nouas expensas videri tōtz ꝓmotoris ⁊ aliorum
⁊ in egressu ad etiā fit expensa in receptione in vestibus q̄ subditi nouū antistite
volunt vestire ⁊ alia requirit expensas ꝓpter quas ⁊ nouitate sibi nō possit quod
deberent Ihapi tamen volentes tamē tenplare aut sentētias formidantes p̄ferr
q̄ cū difficultate ⁊ expensis ꝓgrediōs obtinentur sicut ⁊ ego sensi qui tamē etiā
am nondum videre potui ꝓpter tamē negotia in quibus malamund sunt inuolut
nes obligationes ⁊ mutua tuba contribuunt etiā quorū occasione etiā dilapid
tis ām̄s ⁊ alia ꝓpter destruuntur sicut sepe in alamania est tempe
ons pro epis pro etiis pro expensis dnorū Card' ut singuli prelati singulis anis
tum d' tamē persoluent ⁊ sic non

et valorem bñficij ꝑ qm deductis ñiis dedmendis de singulis reddat rationem

Iterumꝫ dico q̃ sicut vtilitas consistit in bene ficij dispensacione ꝑ ordinacoñ sicut ecia q̃libꝫ
vt vtilitas in fructuũ seu bonorũ quorũcuꝫ debita ãministracõe seu ꝓuisione ꝑ hoc dyocesi
byus ñ̃ depreda[ti]ꝫ modus in dando seu eppendendo nec ecia in retinendo Et q̃ dñs Card' in dãdo
seu eppendendo possent eped̃e multis modis pz Vel ea amicis ꝑ consanguineis cognatꝫ fa
lis Velim quinq̃ medios in libris Ideo de singulis aliquid ẽ dicendũ Nã in dando
neudũ est ne fortũ aut ingrata quitta[ti] q̃ ricera quitta tur q̃ de bonis ecie forsan
tices mimi vel histones mitrumtur Et hic dñs Card' tales non mutant timendũ ẽ
ꝑ timendũ ne tales ꝑsone ꝑ suos familiares mutrantur Quo ecia nonulli q̃m suos
sanguineos non causa mentatis ecie apud se tenent vel prope se solũ admittendum eos et
sistentiandum aut ditandũ simplicit de bonis ihũ xpo Et si aliqui q̃m apud se tenent
poteates ꝑ diites non ꝓpter defectionẽ ecie aut alia causam licita ꝑ solũ causa mu
fauoris vt pote q̃ eis forsan subuenerint aut poterint vel ꝑmquos suos vel possint
aut sperant eis subuenire aliqm tales mutant ꝓpter pompam superbia ꝑ vanitat
Omnes enim tales dant pay ty & raptoribꝰ. sc. de mechtribus an esse raptores ꝑ quos
nere ad restituendũ omne factendum q̃nia contractum rem alienã mbito duo m ec eis
deꝫ q̃ gloria epi Iure em bñs Iero ꝑ sanctum ẽ ecie fundat sacrilegiũ ẽ attemptasse p a
peribus erogandũ Et sic pari aut q̃ apertissimi sceleris ẽ q̃nde aliquid subtrahere
omne predonũ rudelitate ꝙcedit Aduertant ut[i]q̃ quantum ꝑ qualiter ꝑ quia grauiter pec
cant q̃m ꝑmquos suos non solum mitrunt verũ ecia nuptui tradunt de bal bonis ihũ
xpo Et q̃d plus ẽ suos consanguineos ꝑ ꝑmquos affines vel adulatores ditites fratꝫ de
bonis ecie Cui ego respondent non video q̃ frequenter tales ꝑmquos platos aut dñs Card' ꝙ
dantur nuptui personis plus statu ꝑ conditoꝫ suis ꝑ parentele sponsi Quoꝫ sepiꝰ q̃ qui
to statu sublimiorem attingut tanto amplius ꝑ frustuosius eis vnde est mee ꝑ sic eis ac
sertur tota oportunitas restituendi mmste ꝛhepta ymo dantur omisso sibi ꝑ his maiora
faciendi Contra quoꝫ bene loqui[tur] baltus grecꝰ sic d Peruenit ad nos fama sanctꝰ
q̃ quidam epi non sacerdotibus ꝛhie dyoc decimas atq; panes oblatiões conferũt
ꝑ fonte layicalibus personis mlitũ vt sue suis fmtoribus vel q̃ gruing ẽ suis q̃ sanguineis
vxi si q̃nis dñs epus nuctui fuit hmoi ꝓcepti dim transgressoꝫ inter mapimos hꝰ tres et
antipodes non minꝰ habeatur vbi q. vij. peruent forte dicet aliquis talia facientis ego
do decimas nec oblatiões q̃nam mlitibus sue fmtoribus aut fmtoribus vel ꝑmquos sed
victui eis mmꝰ impone ꝑ vno aut pestimita tributo Certe ꝓ multi q̃ ꝓpe res ecie fideles
oblatiões vrantur que duo a fidelibus offerunt vbi q. videntes q̃m non ꝓpe petunt
ꝑ ecie auferũt fundat ꝑ inpũt vt homicidi in compũ iudicis deputabi[tur] ibidem q. vij Qui
ꝙ forte dicere[t] consanguinei mei ꝑ ꝑmqui aut mlieres aut fmtoes alij fmint m
ecie valde vtiliter q̃ ꝓficiant res ecie bene ꝑ dispensent Certe no valet ꝓ ms illa
mitenõe ad familiaritatem vocarentur ꝑ mitrirentur pro q̃ato ad hmoi fmeri ecie cu
detentur meliores ꝑ vtiliores Si em vtilius esset ꝑmi m mitenõe ꝑ consanguineas seu
ꝑmquitas aut fauor eaꝝ posset opetari Sed certe ꝑmquitas ꝑ fauor sic procul ꝑ pu
rpalia m mitenõe vtilitas autem ecie sarũ ut vere dicatur talibus vos q̃m ꝑmquoꝫ
n estis carne ꝑ fauore vtiliores estis ecie cui tutnes debet[is] dñi ego dd q̃d vtiliores estis
ꝑmquoꝝ sctis ytonomi em ecias ꝑ ꝑ quos dispensatiões ꝛtũ ꝓtũ debent ꝛdere
ꝑ non malites fmtoes vel ꝑmqui q̃ut sacris inuitur vbi q. vij. quomod vbi dicit
s. ꝓtatem habet epus ꝑ habentes victũ ꝑ vestitũ hijs contenti sim q̃ si hijs omnia
sint guerrant aut res ecie in suos domesticos vsus
ꝓsbiteroꝝ ꝑ dyaconoꝝ constituta

ut fratribus filiisq; committat vt per hmõi personas rei ecclie monilio t callide ledantur
t fieri consueuit subandi synoda ymmie penas iste persoluit vij q. q. epus bñ rem retulit
st ymoq; q̃mittet probis t matuis cleric' q̃mittenda nec curet scrupulo conscientie
ti ad ecclie res prepiendas rẽpiendas t distrihendas qui hmõi emendare non curat si
mo cũ ecclesiasticis oblatos impiet vel consciuerit fraternitatis vt sacrilegus iudicet ibidem
tij. in legibus. Obhanc cũ causam q̃ multi vellent suos ymq; locupletiꝰ dotari pro
nouentur mdigni ad bñficia ad sublimes t gradus ac honores ecclie q̃ aliqm fratrem posse ad
ministrem sim ḡtis aliqm ut supi epi q̃nde aboꝝ eo pcis supportentur t releuentur Ali,
pi ut sic promoti per eos suos ymq; de rebo mutuant de bonis vhesii ppi Quinto cũ
ecclesiarum tuleb t quanto distrim se eoꝝm qui minus proficiunt suos cõsanguineos t ymq; nob ad
uertens t legens scripturas notũ est illm cui sine causa dixit ysaias dnus Si mei non
fuerit dñatꝰ tunc i maculatus ero vij t spus suus p os ysaie abatur ij cũ maledixit illis
ni minus fuerꝰ suos p̃sertim2 diuus De q̃ edificat ciuitate in sanguinibus t ymat vrbẽ in
iq̃tate i per iq̃tatem vel ad iq̃tatem alia collo fratrũ t honoris ecclie cõsanguineis
medam ꝑmittio e vt habeat vrbem ecclie concorditer ad omes iq̃tate Saluatoꝝ cui nost
ro elegit Io. cognatu sim ad pncipatu aplorũ lugeſſet magis illuminatus lumine sciencie
t virginitate decoratus t inter ceteꝰ magis dilectus a sua matre q̃merendum fr petrũ elegit
naturo t ardentioꝝ caritatis sicut apparet ut vbi ad dsiderandũ q̃ ymq; nõ est
in ymotionibus attendendum ecclie epi aplorũ aut primo in loco vbi statuerunt duos ad eli
gendũ ad apostolatu loco iude fr ioseph q̃m cognatus dñi nr t matthiam ecclie q̃ non
legerunt ioseph nr iusti habet tres fres aplos s. iacobũ minorem Symonẽ t Iudã t duos
cognatos fr iacobũ maiorem t Iohannem t pe aplorũ duos erat ei ymq; s. electus e
matthias sorte sortiente t diuente sortem spũ sco fr vbi nr her Nichi aliquis p̃sumat illi
mo habet tres fratres Card t duos cognatos t dñm oñm Cardinalẽ dñm papam ymq;
orthodoxum q̃m cognoscare2 iustus timeo q̃ spus suus non impediet quin cum istud optẽ p
figuratũ est deut xxxiij. ca. vbi dixit moyses filiis leui q̃m dixerat patri suo t matri
bꝰ nostris nõ t fratribus suis ignoro illos t nescierunt filios suos hꝰ institorie eloquiũ
meũ q̃ vero carnalis amor me admittit ob q̃ntia mandatoꝝ dei optẽ dicebat ymq; he
li dauid non congregabo q̃ctacula eoꝝ de sanguinibus a non erunt carnales congrega
tiones t q̃uentus ecclie ppe sic synagoge t bñs Io. evãta Io. p̃o dicit Quinto ex sang
uinibus meis ex voluntate carnis est loqui dñs q̃m credit in nobis ecclie ppe est saluator dicit
pat petro beatus es symo Bariona q̃ caro t sanguis nõ reuelauit tibi sed pater meus
qui in celis ecclie epi t confessionem io certe sunt beatus q̃ caro t sanguis hoc sibi non reuelauit
hꝰ. sed pr meus qui in celis. Nec ante exaltatoꝝ t promotoꝝ ois ymo. et honoꝝ reuelat caro t sanguis t io
hes quis ppe beatus Valet cũ mouere questio quare Recepi t Epi ac ceteri plati nõ fa
ciunt miracula sicut olim Et ymo ab aliis hanc esse causam q̃nia cũ olim eligebant ꝑ spiritu
sanctũ q̃m potens erat ad faciendi miracula per ipos sicut per sua instrumenta passim miracula
faciebat Nunc vero cũ eliguntur per hos imperatoꝝ t Regũ ffrancie t anglie t aliorũ
dnorum ꝑ fauorem platorũ t dnorum Card aut minutis muneribꝰ q̃ma talibꝰ principes aut
prelati ac ecclie munera nõ put fuere miracula ideo nec ymoti per eos Et est istud valde
periculosum ecclie t personis q̃nia vere pene perse sola nõ veniunt s. mutua collusione
se secum trahunt t faciem vni pluribus implicant t nuolunt inseparate quare esset mag
[illegible] ne ex lapsu particulari grauibꝰ ruina sequatur.

[illegible] monendi nos ad gradũ status t honorem ecclie by ostendi vij q. i. Legit
[illegible] ordinatoꝝ principes populi eum manifeste & septem.

...est infidele deterior. Sepe enim dñs per malos fideles ledunt̃ in honore. nec potest condigne
...ñs tam subito sibi succurrit pauperi qđ tam bene nõ pot aduerti quid agant & quid loquant. quãdo
...ultũ est verendum multitudo superflua quia quãdo ppter vnũ delictũ totã multitudo punitur
...ny qđ non tradatur. vnde & multitudo superflua mutilãt̃ ministros. enim sacerdotibus medicis
...ñs dñs tales plus cõ sepe assistunt tales multitudo ad fastũ quã ad necessitatem. qđ quilibet ho
...aturiens magnus pro suo corpore panem potest ministrũ contentũ. Si enim totus mundus obsequ
...nd amplius eymo voluptatis confingat hoi priuato qui mediocrẽ personã non habet. nisi con
...edat & bibat & vestibus mutatur. Si vero attendatur singulorũ status nõ est p̃sone mediocris
...status condigno & honoris certe plures equitature plurimus indigent ministris quibus oĩbus
...ebs Card̃ fiunt quia & pro singulos lectum & vestimẽtũ deputat & sic ñi fiunt cappellãi que mul
...ent & stimulo cappellam pari nõ & p̃ma equo qđ constat qđ dño Card̃ dentur. sua sepe
...ia ppter assistentiam quam dño sibi impendit dando bona consilia & pro illis sollicitudini
...bs subeuntur & sepe laboribus fatigantur. Quoquin non essẽt dignus laude dignus mercede. sua
...qp̃ sibi laboribus oĩbus virtũ prebet & merẽ. vt vere dici nõ ẽt. hominibus hominũ ẽt & plus
...alẽ brutorũ. nichil cin est aptius multitudo bestiarũ & ministrorũ quia multitudo q̃ ministros
...nde optime dicitur. ecc. v. vbi multe sũt opes multi & qui comedunt eas. Et quid prodest possẽ
...ri nisi qui terunt dirutis oculis suis quasi dicat. pauca sibi sufficiunt quatenus homo sit di
...es & nutriendo alios terunt dirutis oculis suis & sic fastuosa familia & superflua mul
...tudo consumit pauperibus erogandũ | vinus. istud est vituperabile qđ expressius ibi pñ
...Varto expense multiplicantur in eo qui plus sũt ad saciandũ oculos quã ventrem ply
...ad satisfaciendũ lugubris loquentiũ & petulẽtiũ vel potius detrahentiũ si minus pre
...strauit quia ad satisfaciendũ stomacho in istis cõmunis expense sũt eo maiores quo diuites
...nobiliores potentiores q̃ pauperibus ẽ. Non cin hec ad ista cõmunem vitam. pau
...eres sed diuites & potentes non indigetes & habundantes. Non cin qui minoris status & in
...uero facientes ẽ deus & dei caritas aut proxim & necessitudo retribuere & laus humana Sed
...ete nõ sic dicebat saluator. dicebat cin ei qui suas cõuiuium vocat pauper debiles claudos et
...ros & beatus eris qđ non habent vñ retribuant tibi retribuetur cin tibi in resurrectõe iusto
...m luc. xiiij. Si cin necessitus essent inuitandi pauperes claudorũ & ceterũ tamen non fiet
...ibus excessus sicut fiũt. Ecce q̃ coĩter inuitantur ad quecendũ qui habundat in diuitijs
...quibus nulla ẽ necessitas inuitatio illi autem qui egent & indigentia patiuntur nõ inuitent
...Quid ergo si laus humana querit in talibus aut consolationes nunc vane. Vlterius tales
...inuitationes & conuinationes sũt magnarũ expensarũ preter excessu diuitiarũ & potiũ vbi
...in sũt multi diuites & potentes ac viri magni status cõuiuantes & simul quecentes ibi sũt mul
...ti ministri in superbo apparatu & bene & decenter vestiti & ornati & omnis sũt cetera nutrimenta. Pre-
...et sũt multa vasa argentea & forsitan mensalia duplicata & certe multa superflua q̃ natur
...necessitas non requirit si fastus & superbia seu mentis elatio & demũ repletis stomachis cibariis
...apponuntur confecte q̃ cibũ assumptũ nõ & monet ad digerendũ & impedit digestionẽ mehea
...my ora het vanitas & mentis elatio & oppressa expressius Sed qđ de hac mã plura sũt
...nota & vbi de sobrietate agebatur. nunc de pñti non vidi necessarium predicta a plurib⁹ memorandum

Quinto dixi q̃ superfluitas expensarũ fit. magnificus & vere magna superfluitas Non
...cin sufficiunt habitatores & magne & plurium homy habitationes cõmunitur. & una sola con
...uentus vel palatiũ edificat aut viridarii seu gardini ambulatorij & tortulatio efficiunt hy
...meter. sumptus edificiorũ in comparatõe solis seu fundi q̃ hitatores alias emit pernuas
...estimas q̃ spatiũ domorũ vbi possent tenui hores habitare vnus omnes nõ sciat
...Quos loqui ysa. ypheta ysa. viij. Ve qui iungitis domum ad domũ & vni con
...domibus vnam faciũ aut dete destruat & sibi ambula-

reddidit reddit nobilis enim animus qui ex natura liber est venalis efficitur cum sub specie lucri vel
mutu mercedis accepte alteri se obligat ad patrocinandum sibi in causa sua vnde et pugiles
venarij laboratores et alie persone que se venales prestant viles reputantur assumere enim negocium
mutu muneris vel mercedis accepti vel accipiendi est officium advocatorum et omnes qui servicia
leve vendunt pro precio sunt persone obligate et non libere ad quam personam servitutem munus
aut mercedes eos obligavit et ideo quo ad hoc viles sunt que revera non decent dominos Card. qui pro
vino patrocinio magna stipendia tollunt Quid ergo nunquid dominus Card. omnino pro nullo debet assu
mere certe sic debent enim causam pauperis assumere et divitis iusti non pro munere aut mer
cede si veritatis et iusticie favorem et amorem nullo habito respectu ad mercedem et probus ho
mo esse non potest ex virtute nisi bene respiciat laborantem in causa sua Nam sepe con
tingit quod si assumens negocium legaliter et iuste assumeret sine mercedis affectu iustus legaliter
reciperet et plus quam ex pacto largitur Pudeant ergo omnes causas assumere nisi
iuste et pudeant non equaliter assumere pauperis et locupleti et pudeant illas pro quacumque
mercede assumere pro quibus etiam assumendis gratis copiose est provisum Et revera
sic et omni homini sunt periculosa et vitanda multo magis dominus Card. quia et ipsi hunc sepe iudi
care populum Et istud optime est figuratum Exo. xviij Ubi dicitur moysi Esto tu populo
in hiis que ad deum pertinent ostendasque populo cerimonias et ritum colendi viamque
per quam ingredi debeant et opus facere provide autem de omni plebe viros potentes et
timentes deum in quibus sit veritas et qui oderunt avariciam qui iudicent populum omni
tempore quidquid autem maius fuerit referant ad te ipsi minora tantummodo iudicent Per moysi
caput totius secte iudaice intelligo caput Ubi ecclesie dominum nostrum papam qui est osten
sivus viam incedendi et opus faciendum quia ipse statuta facit toti populo christiano consti
tuciones et leges promulgat et precipit observari et ad ipsum maiores cause deferuntur Iste
moyses debet assumere viros timentes deum in quibus sit veritas i. dominos Card. qui odi
unt avariciam quia ipsi hunc iudicare populum omni tempore sicuti vere credo quod assumunt Nam et ego
expertus sum de nonnullis dominis qui per aliquos michi familiares temptati super munerum re
cepcione ea recipere recusarunt nec quod michi accidit in hoc casu vidi subticendum Quidam enim
dominorum predictorum qui non multum processit in diebus suis ad meam instanciam socium meum
in ipsum fecerat promoveri cui cum promotus ipse quedam vasa argentea satis ponderosa ob
tulisset omnino recipere recusavit quod quia verecunde sue iuventuti asscripsimus eadem vasa camerlingo
dicti domini in discessu dicti socii mei de curia fuerant assignata ut ipsas domino presentaret
tempore oportuno Cum igitur post plures annos redirem ad curiam ~~contingit~~ contigit dictum
camerlingum migrari de hoc seculo qui transiturum se videns domino suo aperuit qualiter vasa
predicta ~~acceperat~~ receperat et continue rogavit que vasa idem dominus me compulit reaccipere
ad meum socio reassignare non obstante quod sibi dicerem vasa illa ad suum usum et nullius
alterius apud camerlingum remansisse que omnia multis archiepiscopis et episcopis postmodum
vitavi ut et ipsi qui provecte erant etatis in tante virtutis opere verecundum et iustum
iuvenem sequerentur et michi constat quod eorum plures receperunt emendacionis exemplum Non est
ergo assumenda causa pro quacumque utilitate temporali quia revera periculosum est Nam
sepe contingit cum causa iusta creditur quod in processu negocii iniqua invenitur et tunc
ex parte una propter patrocinium iam inchoatum erubescunt retrovire et quod iniustum est
palliare et excusare coguntur timentes aut confundi aut ex parte altera privari spera
ta mercede Item est periculosum quia si ex tali patrocinio alius impeditur iniuste ipse
ad restitucionem dampni obligantur et quia de hac materia plura sunt dicenda igitur nunc transeo
ad illa et sic locutus sum superficialiter et generaliter de prima specie temperancie que continue
communicatur.

2 Clemencia

Nunc vero conuenit de 2a specie temperancie que clemencia dicitur aliquid est dicendum
ubi est aduertendum quod licet omni homini sit necessaria precipue tamen principibus et prelatis ac aliis
quacumque superioritatem habentibus Nam secundum tullium Clemencia est virtus per quam animus modo
alicuius temere concitatus bonitate resistit Seneca vero dicit Clemencia est temperancia animi
in potestate vltiscendi vel lenitas superioris ad inferiorem in penis infligendis Hec autem ut dixi
necessaria principibus prelatis et aliis presidentibus quibuscumque vnde et dominus primum principem populi sui
moysen constituit qui erat vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra Numeri xii
tum enim est commendabilis in prelato clemencia seu pietas Austerus enim homo et durus nemini
bene respondet et talibus cum timore loquuntur homines et multi qui necessario tali hunc loqui extimo extimo
dure responsionis non audent ei loqui Sicque talis prelatus qui iudex est et iusticiam facere de
sua austeritate repellit omnes homines a prosecucione iusticie ad quam ipsis est obligatus et quod
die stricti iudicii exigetur ab ipso sed prelatus mitis et pius Respondet clementer et
pauperes audent ei loqui sicque iusticia prosequi potest coram ipso et si eciam pauper succumbit
talis prelatus eum consolatur verbis et edificat omnes audientes sicque facit nomen bonum
laudabile sicuti et homo seuerus et durus sibi ipsi est causa maledicionis et detractionis et
scandali plurimorum Aduertant igitur domini Card quoniam et omnia eorum verba et facta obseruantur
et narrantur in distantibus regionibus siue bona fuerint siue mala et sicut procul dubio
verba aspera siue ca et peruersa responsio scandalizat omnes audientes et postea percipientes
ab audientibus immo in scandalum redundat generalis ecclesie sic et mollis responsio atque dulcis
edificat audientes et ubi huiusmodi vlterius recitantur eciam scandalizati reuertuntur
emendantur Saluatoris enim exemplum aduertant qui est benignus et misericors et prestabilis
super malicia Joelis ii° vnde et sapiencie dixit parcis omnibus quoniam tua sunt sapiencie xi vnde et
dicit si deus placabilis est et delicta potentum non statim fluminibus persequitur quanto equum est
hominibus hominem preposito miti animo exercere imperium Facilius enim homo ducitur quam trahatur
et facilius homo sequitur quam ducitur inuitus vnde et mite verbum et clemens multos emendat
et corrigit vbi verba aspera multa dissipat et frangit Ipsa eciam crudelitas hostes multiplicat
lites suscitat quas bonus prelatus sedare deberet vnde et Seneca li° de clemencia
regia Crudelitas auget inimicorum numerum tollendo enim parentes liberi eorum qui interfecti
et propinqui et amici in occisorum loca succedunt Quando enim homines subditi sciunt alicui
prelati crudelitatem in desperacionem labuntur nec doloris querunt remedium sed addunt dolorem
dolore sicuti homines desperati quare et ibidem Seneca dicit Temperatus timor cohibet
animos assiduus vero exacuit vnde et principi dat securitatem prout dicit Erat si quis
estimat tutum ibi esse regem vbi a rege nil tutum est vnde eciam et ipsa pietas mater bonorum
operis comprobatur xxii q ii si quelibet Et quia dominorum Card verba et facta siue bona
fuerint siue mala multum obseruantur cum omni cautela Expedit vt loquantur vbi enim
vident et audiunt conuiciatores et turbatores pacis non eis expedit eque clementer respondere
sicuti pauperibus et oppressis peccata enim hominum corripi possunt et obiurgari
non homines pari modo aliter est respondendum superbis quam humilibus et afflictis et istud
tis innuitur dis lxxxvi vbi dicitur Odio habeantur peccata non homines corripiantur
timidi tollerentur infirmi et quod seuerius castigari necesse est non secmentis plectitur
animo sed medentur Tales enim si fuerint domini Card vere soli comparantur qui ex limosis et
corruptis terre visceribus producit aurum Narrant enim poete quod sol inter planetas
quartum altitudinis locum tenet et medium inter sex et cum sua claritate obumbrat
omnes Iste sol pingebatur antiquitus in forma puberis iuuenis nunc in puerili facie
nunc in senili nunc in cana diuersimode apparent Iste super caput portabat tripodem

3

consilium mulcebre tibi nullateng nocturum Nimis miquit dure regnasti tuosq; subditos di
ne ptractasti sume clemencius solito age ⁊ gvera lucru rpmq; ad rom pone dilcur ⁊ clemet
de hijs q tibi fl relata q si rpms affectionem clementie ⁊ pietate nequeas obtinere gnter pote
ras adhibe meste precibus obstinatos Quod Imperator audiens nitebigrensis fore borum ce ysslin
mbergs ⁊ sinsslom statuit adhibendu diuersimodi ⁊ lucru ei suis ad palatiu ei in cathedra
sedere mandant corda eo statuens partu ne lucrus loquere donec Imperator permisit qd ⁊ lucrus
se fortuna vtriq; spondet Nauigant ergo Imperator quo lucrus ei pdederat ⁊ ea in eius mor
tem ordinauerat cartas nodis ⁊ vias Cui statim contra pactu lucrus negando ysti se talia
minime cogitasse Que Imperator redarguens eo q pactu non seruant hortatus q ei d'mo
et pactu violatu amplius nisi violaret ⁊ sic Imperator p fiendo pacem inceptu expe
sit tempus ⁊ predictorum tirannidem pdiquit in medio quasi lucrus negatu vtriq; verbat
q; attendens Imperator b'ndictu coram se lucru no permisit diucius residere rubore pfusi
q; allocutionis dulce adcrat verba ei rememorans que sublimauit ⁊ eq; despectu statu se
rerat noiatum ⁊ potestem q; certe se asserebat nolle perdere Imperator by ⁊ clemeter subnixit
Que in sensu sinistra cartole dimitto sit q; inter me ⁊ te amicicia stabilior quod huc vsq; ⁊ p
renouatis federibus dona mandant lucro elargiri De sic etiam rpms dominus in tto
Imperatore q; tepu pressurit narratur q; tante erit pietatis ⁊ clemcie ut quictos etiam d'qu
rancor cor rpm in eadem fraternitate dimisit sicut prius nec aliquo tristem aspe abstulit pmisit
Vnde cuius morte tantus luctus fuit in vrbe ut omis quasi sua morte deflerit certe si tri
corum reges clemcia regnassent tantu non dedere mortem ssent Id nimium cum pdictoru
nota quilibet suspendebatur infamia ⁊ sic p' sustentu proprios filios ac nepotes ⁊ quoscu; alios ma
nus adin cdepit Sequo odio secuta sit multa mala Nam reges d' filios suspendentes nec filios
d' regibus confidit psumpserint que vnus ⁊ petrus vindicabat vltor ⁊ in filios suspensos ⁊ fratrem
patru appetitus vindicte non potuit sepeliri Nunquid ergo reges sibi de nisi bonitate suspectos
filios vellent clemcia quos crudelius suspendere dicit Oby. epule vincit qui pempt
se vicisse by ⁊ melius e iniuoster qui post victoria penitet pretio cui vincit qui vult clemc
tia superiorem cui pretia victoria no admittit by clemcia ⁊ pietas no solu magnos or
nant sed humiles subiectos statuit ditauit ⁊ honorat ⁊ securu facit Suaue optice dicebat
ephus ad thu p. Pietas ad oia vtilis e promissionem huius vite presentis ⁊ future Et gestatum
magnus Imperator refertur dixisse omi clemcia se esse verendum q; probat q; se finis veri of
tendit esse pietatis Vere cui omi adusancia potentia esse victores sua sola pietate vincam
Presidantur ergo a cordibus tantoru patru odia mutue dissensiones ⁊ intemperia q; her si
cssent inter eos qd' pessimu deus inducat possit esse finalis ⁊ totalis eoru interitus ⁊ ppe
rii status ⁊ p quos tormis crue domestico ⁊ scandalis fidelium singulos sed sit in cordibus nostris
vera pietas ⁊ clemencia no solu inter se veru erga ad alios rememoratis qui eadem mensura
qua mensi fuerint remetie cis ⁊ si qui no dimiserint q; suis suis nec et dimittet cis sicut
habet nr dns de illo qui nolunt dimitte q; suo rememoratis et qui maiora vera pma a
gitur vbi odiu in corde q; de pem. dis. v. Felicias Dn cui Card' si sanct quatu q; menda
tur in distantibus negotiis ⁊ diligitur et q; audiru ab his qui ipsi no viderut qui ma
sueta ⁊ clementer rep̄sit adiectantes cos audiut cu mansuetudine ⁊ audent Et quatu
q; tirannu vituperatur ⁊ odio habentur qui discrete ⁊ mansuete rep̄sit ⁊ quibus homo pot
loqui bn vel iuo que mitio cis habet loqui ⁊ audet eisdem dure remurmurare sic sicut
[illegible] timor cu sequitur mala q; mitiga Beatus gregs bene dicebat de tali loquela hec
[illegible] cor arrecta palpitat corpus tremit facies rubescit et aspernatur o
[illegible] sinunt sed sensus quid loquat

3 Modestia

ignorat hȳ ꝑ optīe dicebat Job hmōi stultū interficit indignatio sua sicut ergo ē vītandus
magē dnūs Card illa magna deformitas mentis ꝑ corporis sterilitas ꝑ magie ē emendabi
le ꝑ honorabile ꝑ om dignū honore vt dns Card clementer ꝑ mansuete loquatur Quod hȳ
attendens sapiens erudiat filiū suū d fili mi in mansuetudine opera tua perfice ꝑ super
hominē gloriā diligeris etc ij reb

Circa ꝑ vltīm pars temperātie ut ꝑs dicebatur ē modestia que mp rectō thmū ste dest
bitur q modestia ē ꝑ quam pudor honestatis ponit ꝑ stabilem q̄at aūctem ꝑ mouet ne
hāt destructōē causā ꝑ effectus modestie pudor ē in qn ē timor turpitudīs vel fugā rei inde
centis delinquendi inducentia ne exteriores effectū ordinatū exteriorem q modestia ē ꝑ ste ē
patēt auctoritas siue grauitas mos pura non hūs admixtione seu contrarij vbi tatis ne
stabilitatis ꝑ mobilitatis/ nō ēt est monstruosa virtus ꝑ primus/ Et notand q ordinē
rō meat interior q est rōnis pōst motiuo dicē ꝑ appetitus obtemperat ꝑ obsequendat ē rō
exteriori ordinationis patri nō mouendi motū interiorē q est rōnis appetitus nō sinit retin
aut sibi est cām causā est exteriorēs ordinationis hȳ rōnis amici ē arrensus aut timore q ress
aut voluptate suspensus nō ligatus exteriori mutantur hȳ ꝑ bōis grex nō pastoralis ste
loqui ꝑtus ē custodia q opponit finat exteriorē motū Cum gō statūs ꝑ stabilitate mentis
perdit interiorē quā dubio foris constrictā manēs audit atq̄ mobilitate exteriori indicat q
nulla interiorē videre subsistat Item ē aduertendū q a nūo modestia dē quād in singulis n
dns obseruetur Sic enī docebat metrodorus Oibus adde modū modus ē pulcherrima bnā
dā ꝑ hōis constituat decorem ad quem decorem agi ostendit ꝑ multa attendenda ꝑa dnā
ꝑa diuersōs cohonestā ꝑna aliud decet prelatū aliud subditū aliud personā publicā aliud pu
tam Quod cū vn esset decor alteri ēt addens hȳ ꝑ persōne qualitatis status ꝑ condicio ē ꝑ
gulos aduertendi parūm aliquid est inducens hoc quod non ē inducēs bruto filiū nō ē attēn
dendū ad congruentiam temporis ꝑ loci q̄ temporis ꝑ loci congruitas ꝑ circūstantie q̄ sepe ar
hūanos regulant variant ꝑ expellant hȳ ꝑ etc Ad.2. dicē ore fatui reprobabitur parabola q
non dicit cum in tempore suo Et ponit exēm tribus de duobus collegis indignabis ꝑ pericul
ꝑ sophocle coram quibus am pro tribunali sederet transibat quidā iuuenis de quo dixē sopha
cles sotio suo o quam pulcher puer ei pereleis videt placere deret habē nō solū manū sed
etiam oculos continentes Ex sophocles verbo illud in alcarū huic dixisset nisi reprehensione rati
isset unde ꝑ tullius subiungit vitiosum ē in re seria delectatū inferre ꝑmone Silui ꝑ multa de
rent in locis suis que in locis alijs non decerent patet q̄ quecūq ꝑ habere hoc hīs ꝑ decent ho
nem in domo aut hospitio vel sibi duo ꝑ in ecclia super altare non decet Vltertq ecclia est nonā
q modestia inducentia aliquē in verbo in risu in motu corporis in membrorū compositione ꝑ ordina
tione vel situ in habitu in cultu in ornatōē vel actu exteriori de quibus inferte lō Sexta
h de quatuor virtutibus in hac verba Averte tuos impios ab stomacho q̄ hoc est contra impu
tam natura monet ꝑmones vtiles magis amā quā factas inscribis interdū seruis iocos ꝑ tempa
ꝑ sine detrimēto indignatōis ꝑ verecundie Nam reprehensibilis risus ē ꝑ in moderatus si pue
offensus si nimis ebrius ꝑ inhabilem hiem facit risus Si ergo tempus iocos exigit ho
cū dignitate seruāda non erit tibi seruilis ꝑ gratus urbanitas Urbanitas tua sine det
sit iocos tm sy voluptate risus sine cachinno vox sine clamore motus sine tumultu quies t
non desidiā erit Et idem in code aut Non sis alacer nimis strepitator neq̄ acerbus neq
hensor ꝑ sine exprobratione corrector ita ut admixtā hilaritate premas ferum facile de
am dato qñ extollas q̄q̄ vel detrahas ornamenti facili reprende verecundi facili rede
ibidem dicit rari ꝑmonis sis rpe ꝑ loquacem parcens Circa vero motū corporis vitiendū
nimia turbidas ē nimia celeritas hȳ ꝑ seuera dicit Si contineas ab ꝑ ad mi tui ꝑ corpis
ad motus ne moderati sit tibi Est em magna verecundia persone quell
si moderatā sui motus ostendat an situ corporis totius vel in membris
talibus lenitas mentis ꝑ status hēnis

urit aut q; eius desiderii sit bonu ꝑ valut ostendꝫ quid sig̃ificẽ nouꝫ epatus Nome en grecu est
ñ ⁊ glo· super hoc verbo dicat valut aplus quid sit epatus exponẽ q nomẽ est operis no honore
ma ille qui ꝓfiꝫ sup intendit illis quibus ꝓfiꝫ eruslim eoru gerens sarcis cu grece latine iden
o est vñ opus latine super intendens dicitur nec valet hoc argumentum Si quis epatus d'sid
at bonu opus d'siderat ergo desiderii epatus est bonu sicut no valet si dicatur esse fur q ult
mari bonam vestem desiderat bona rem quia bona vestem ergo desiderii eius est bonu Unde
sequitur eadem glo· loquis superior sue quo populus xpi no potest ⁊ sitis tenaci⁹ ⁊ amsac⁹
t decet tamen moderanter appetitu vij ⁊ otii sui quare caritas veritatis negotii mistu suscip
eresitas caritatis veritatis negotii mistu fiat quia sarcina si nullus imponit varicidii e ve
tati sanct impoñ⁹ suscipienda est ꝓter caritat nitatem ꝑ nec deserenda e delectatio veritat
e subtrahatur ipa sanctas Quod aut hoc appetant epatus desiderantes videlic in lucru
natus vel honorem satis apparet tuto s honoret ⁊ dicte essent e
nsicus sequestrata ⁊ separata vij legitur q mortuo sixto papa dnus varanit papatus ꝑ no cat
m vellet assumẽ ⁊ fuit ratio quia etiã tunc non varanit dicus ⁊ honoribꝫ ꝓtelleb at
tut no ꝑ primus tunc ad martiriu trahebat qui inhonoris cathedra quibus accepit nomẽ qd si
no crederẽ etaz post annos aliquot euentuu fingẽ fingerẽ nomen epatus

Circo vt dixi quidam superbiu appetitu magisterij qd vicia e detestabile nullus em deꝫ
esse magr alterius nisi qui discipulu praecedit in tribus q hoc nomen magr sigt magister em
resultatur in duabus dictionibꝫ tunc habem⁹ magis ⁊ ter debet ergo alio ter magis habẽ qui
magisterij appetit dignitatem Primo debet innocentia de intendendu intelligentia 2o in humilitat
innocentia · 3 dico q magr debet habere vite innocentiaz vñ in ps dicit peccati aut deprehendis ꝙre
Primo · tu exercitas in ecclia mea q·d· ad in mundum no pertinet docere quaqua vij ⁊ btus
gorius dicat qui verbu dei loqui ꝓbus studeat quale vivat ⁊ opus exactu suo colligat que
quale docet ⁊ cet· Oppo obiicitur que i manu habes nba ceteros Si vero in manu habes q ope
ra nos implebis ⁊ talia ꝑ dicenda ⁊ ibidem exp· Confirma verbis ⁊ fidei dignitatem eo ⁊ oi tpe in
emes quod nrum est bona operatio e verbi confirmatio Nam circa dicta magisterij ei ma
a vita e verecundia ⁊ circumspectia plena deo etiã multu displicet ⁊ cetꝫ dei nos nec qui bene
cet ⁊ male vivit hucusq; prodoris portat Constat q opposita mẽ se ponit vij ⁊ aplus dicit inquo alio
e sua vote damnare talis sibi ipi contradicit ⁊ talis contradicto semper e in verecundia ⁊
abore insistere huius sensati ffatuus em qui nescit loqui de nullo erubescit vij ⁊ beatus ꝑ
icit no confundent opera tua s monet tuu delicatus magr est qui pleno ventre de ieiuu mis
rspicat talis ope destruit qd verbo edificat vij est ꝓpriij· Unus edificans ⁊ unus de
tructis quid prodest ei nisi labor ⁊ talis pro certo sic verecunda hoi alicui⁹ status q ipe
e vanu laborat Istud etiaz displicet deo quia dns maledixit ficulnee habenti folia sine
uctu vt le⁹ mt ꝓpri· ficulnea naq est talis ꝑdicator ⁊ doctor hns verba sine operibꝫ ꝺ
studio patz satis per maledictiones quas dns fecit phariseis ⁊ scribis qui habebat folia
erborum sine fructu operu bonoru que maledictiones hntur mt· ꝓpriij· Istud etiaz nos
tre vij ⁊ btus dugr dicit qui non audet non intendit ⁊ beatus gregr dicit magis pati
d ꝑdicandu sit amoris constia quia ep̃ritati doctor stia Item nulla e dilectio hng sive
ct nisi remuneratur sapore bone vite Item gregr super ezech Sermo doctore non habet
quem vita reprobat mira constia nimordet Item ꝑmo contemptibilis reddit hoibus per ma
am vitam predicantem vij gregr cui vita despicitur necesse est ut eius ꝑdicatio contem
atur qz apud veritatis etiã suspecta redditur hoibus Cum·n latroni credet ostendenti
[illegible] veritatis Unde Cum go singuli duj Card sint magri ⁊ doctores aliqui⁹ facultatis

subandi debent esse eruditores singulorū ad se dirimanda quorta[m]des singulorū mo
per eos pmotorū videant q̄ verbis concordet vita Vñ t aplus paulus thy attende
lectioni exhortatōi doctīne semper p̄mane nihijs ad thy iij t dic̄ q̄ hoc fac. thy iij. Egregiam
vbi mīne subm̄gitur Omē opus eorū m̄ p̄dicatōe t doctrina consistit t edificent fructo
tam fidei scientia qua operū disciplina hy Crīs dicit Si bene dormiere t male vigilaveris
solus condempnator eris dic̄ est multi sacerdotes.

Primo debet mḡr p̄cedere alios m̄doctorū intelligēs. Vñ t bris Ja. m rōne tm̄ sua
m̄dicit Nolite plures mḡri fieri frēs karissimi glo. dicit mss tm̄ discreti t m̄scripti
docti Et q̄n̄ q̄dm̄ scribitur Cum pris respondet antiqua audiat studiū se ee demittit t exhe
one digniū beatus Hier. dicit m prologo galleato ceteri qui vana supellectili
t alia opuscula fabricant sine doctore esse non possit q̄ nipsum q̄ medicorū est sanos
medici tractant fabrilia fabri Sola scripturarū ars est quā sibi passim omēs vin
dicant t subdit. hanc vnusquisq̄ p̄sumit lacerā dorent antiquam addiscant hy t b
tus gregorius Timpe est timor solum quere cū debeam quem emodare valeam sapie
rudem cū interrogauit quis posset optīe dicere aut Si nichil diceris mss quod bene
scieris reticere t si opus est nullatenus rudē prudenter. Hec tamen hor opus e dum
Card' vt tripi singulos eruditendos amonendos t instruendos at exhortandos m̄struat
diligenter clementer t docenter q̄ ad hoc obligantur maxīe illis quos p̄mouet vt salue m
corūdem discessu aliqua verba exhortatoria loquantur que audientes valde de
uteneat t postea singulos verba dnorū Card' simul per optīe retinat oet oporte eos addi
cere scripturas p solū admirabi t patīne exhortari ut intendat de hijs que p̄ ministre t
dīi ritus t eis michilomi se offerre ad assistendū mori admissitate si qua omissoe ministre p
tantur quos nre simul non multum fratres ad studiū litte excepit monere t mouere t ut lit
tos semp habeant timentes deū quorū consilio p agantur singula q̄ iuste fiunt pagi
da quos vero minores videat hortentur vt vitent suspecta conversatiōa secularia solacia
que ad lasciuiam p̄uocant t q̄ sine sum consortio aut etiam consilio ordinis nil accipiat
Intrōitus eorū primo debet esse discretoris sale temperatus vt hy audientiū qualitates si
gulis doctrina detur Sic em scribitur vñ q̄ Oportet Oportet eū qui docet t scri
ptus rudes esse talem vt pro magno discentium se met ipm possit optare t verbi ordi
ne audientis capacitate dirigē que certe dnus Card' aut alius quicūq̄ non posset efficere
si nō esset intelligēs dicendorū illustratus. [literatus conuersatiōa t magister debet humili
t Tertio debet mḡr discipulū coercere in hijs quos habet eruditos q̄ certe
si superbe quersatur despectui a subditis vel q̄ timere coercere in disciplina eius so
la deseritur t quia superbiam queret t vanitate etiā si discipli remanerent patri p̄fec
rent apud eos quia tales mḡri no curat discipulos vtilitatem q̄ sua vanitate sectari
scribe et pharisei quemadmodū primos cathedras in synagogis t salutari in foro t appellari ab hoibus rabi vt habet q̄ procul debet esse a
dnus Card' Si em hijs informari t verba eruditionis proferri vt primi si no hijs illa pro
ferat ad vanitatem aut iactanter quare nec debet in allegationibus nris aut scripturaz
sacraz p̄fundare memoriā q̄ pro quolibet qualitate proferri q̄ eo veritate facere p̄fun
da Sic em facies consequitur vberiorem ades gratiā quia humilitate mereri quā certe
nullatenus obtinet q̄ sue que sibi debet sibi attribuit p̄fectionis t vellet p̄terea honori
ri sicut scribis declarat beatus Hier. super malachiā vbi q̄ Beatum reputa vnus
lasciuis quā docendis quā docentibus nocuā et humilitas ad profectū dis. pro

Quarto quidam superbiunt vsurpare dona vt pote q̄ sunt m
aut magis devo

qma oms ep illo ⁊ ab illo descendim⁹ vel oms sum⁹ nobiles vel ignobiles qma si pmi parentes fuerut nobiles oms tales sum⁹ si ignobiles ut trd pariter ignobiles sum⁹ vy ⁊ malach ij. Dicitur Nūquid nō pater vnus omi⁹ nm Nūquid nō deus vnus creauit nos quare ergo dispicit vnusquisq; fratrem suum Ad contra tales potest fieri argum nobilitas cm hoīe eq̄no ē creatus habeus qma natura hoies non fecit nobiles sed natura oēs hoies fecit equales quero vnde contingit vel cm contingit ep nobilitate corporis vel meritis vel probitate corporis aut virtute virtutis aut diuitiū accessu non potest dici ep nobilitate corporis ⁊ constat q vnus corpus humanū non est perfectius alio nisi forte aliquod esset mostruosum q̄d tñ nō ep̄et ita nec pfectionis humani corporis qma dū manet in matrice humani corporis stem si dicit⁹ q ep nobilitate corporis quero vnde habeat si dicit⁹ a patre quero cū pater habeat Si dicit⁹ abauo pro vnde ille habeat si dicit⁹ ab attauo queri de illo ⁊ sic ginmq; q̄rendo donec veniam⁹ ad adam vel dicet⁹ q aliquis fuit nobilis nisi pr̄i non fuit nobilis ⁊ tunc q̄ro vy hale at cū finitus non sit perfectior semel aut nobilior Non pot dici q ista nobilitas sit ex pte corporis qma corpus nobilius quis nō accepit quia sit donatus corpus qma nichil dat q̄d nō habet Si dicit⁹ ep nobilitate meritorū eadem rō ⁊ ministrus erit nobilis q̄ pater esset ⁊ sic de facto sit ministri magi ventriosi magi comibiles magi deserti magis tuti Si dicatur q venit ep probitate corporis certe ista nobilitas nulla ē cū ministri possit esse ⁊ sit cū probi corpore sint qui volunt nobiles reputari vy dauid fuit pastor ouium saul pastor asinoꝝ ⁊ isti fuit sit reges nec certe ignobilitas corporis descendit imposterū q̄ sepe ginit q fortes ⁊ probi maxime effeminatos quarū filios quare ergo dicuntur nobiles isti ⁊ no illi cui omne illud quod potest hoiem nobilitare ep principali ⁊ equali habet ministros sicut ille q̄ qui vult nobilis reputari q̄ dari nō si dicit⁹ dicte fuisse nobilitatem ista ē vilis nobilitas q ep meritorum bus aut ep diuitias plurimum q aut ab alio ep̄ti sero habet⁹ primo apparet cotidie qm q ministri plus habundant ⁊ magis burgey quā cyclopes vel q nolue nobiles reputari Si dicatur q imperator fecit isti nobile ⁊ no illi R⁹ q imperator bene potest sibi dare nomē nobilitatis ⁊ non alteri ꝑ q patet velle aut mandatū imperatoris est q nobilior qma pius fuerit absurdū est cū nichil in ipo possit inuitus imperator quia ep ministro velit nobile fieri ⁊ nouari Item quia raro quare imperator hoc vult nobile esse ⁊ no illū Si dicat⁹ in bene ministrū probū ⁊ virtuosū ⁊ non alū Quero ergo quare simus dicē nobil sē pugner ⁊ virtuosus Si dicat⁹ patet merita patrus hoc certe ē omo irrationabile q pius simus factus ē nobiles nō obstantibus de meritis aui sui quare ergo iste factus ē nobiles nō ep meritus suis sed alienis Si cū ep meritis parentū debet quis nobilitari quare eodem modo nō debet quis denobilitari Si dicat⁹ istud placet imperatori q quis sit nobilis cum pater per imperatorē nobilitatus ē sue ille sit probus aut imprbus sue virtuosus aut vitiosus de quo ergo vult quis gloriari ex quo p sola voluntatem alterius nobilis dicit⁹ ⁊ no per aliqua rem bonā ⁊ laudabilē ex ipsam ipo q̄d ministro nō ex̄istat primo dē mandare debet quis vocari nobilis p violentiā alterius sicut bene ois virtuosus pot merito dici nobilis violenter qma quod cōi naturā est violenti est sicut ē hoc q aliquis vitiosus honorē ⁊ virtuosus nō ni sy honor sit primū virtutis cito constat q multi nobiles sūt vitiosi vel saltē non virtuosi ⁊ virtutibus carentes ⁊ tamen honorantur Item simigne ⁊ ministrus aut burgey virtuosis postergatis Item eundem nobilem honor promouere beneficio ecclastico vel mundano Nullus ergo gloriari debet de eo quod nō est sim q̄ milius nobilis ē nate sua in nobilitate parentū quod aut ante nos ē nrm non est vt dicit Deus q nemo altero nobilior ipse cui rectius ē angelum ⁊ homo actibz apertus stem dicitur nichil aliud ē nobilitas quam antiq̄ domine Quid ē finis aut liber vel libertus

mſinoꝝ ep ambicone vel minora nata vel conquiſita vnde ⁊ plato dicit Nemine regem
non ee ſnm oriundum eſſe naminem ſnm non ee regibus oiā iſta longa varietas miſcuit
⁊ ſurſum ⁊ deorſum fortuna verſauit Non ergo eſt gloriandū in nobilitate ſanguinis q̄ inue
ni vanitas eſt quia ſola hoīm opīone ſubſiſtit nulla miſe hūs ſue nobilitatis verū causam hꝫ
⁊ ſalnator noſter non elegit nobiles aut potentes ſ̄ pauperes in hoc mundo vocauit ad aplatum
ſ̄ ad chorū p̄t ſ̄ ignobilia ⁊ contemptibilia mūdi elegit deus hꝫ ⁊ btus Jero/ in quadā epla ad eu
ſtochiū dicit ſola apud deū libertas ē non ſnm peccatis ſuma eſt apud eū nobilitas clare
eſſe virtutibus Et alibi dicit mundana nobilitate non nature equitas p̄ſtitit ſ̄ rapiditas
ambitio non eſt ergo ſuperbiendū de quib nobilitate quia ex ipa ſuperbia ſeqūt ignobilitas
meritis de quibus aptē loquit btus Jero/ in hec verba Quonā q̄ ſibi aliquis de gnib nobilita
te blandiatur ſi ex meliori parte ſit ſnm ⁊ in ratione hꝫ ⁊ beatus greg in dyalogo dicit ſi omi
nib ſibi nobilitas gnis pareret ignobilitatem meritis in hoc mūdo deſpiceret ⁊ plus ſi
ceteris aliquid ſuiſſe meminerint Reuera ⁊ ſi ita hoc eſt periculoſa ſnm dirigendi ſuperbia
multo magis dnis Quid ergo ip̄i cū ſuperni loci teneant in ecclia dei poſt pp̄m vicariū ⁊ ideo debent
electiſſime eſſe perſone non ſolū carnis nobilitate ſ̄ ſnm morū honeſtate ⁊ gratia virtu
tum p̄ut valde congruenter loquit btus greg dicens Nos qui preſumi ſolū ecclie non exteriora vel
gnis dignitate ſ̄ morū nobilitate interiꝰ debem̄ diſpl Nos qui q̄ioni cū nobilitas gnis
ſ̄ virtutū gratiam ſtruit deo h. ij de preben Venerabilis Sed heu quid dicā d̄ no mlti
Romani Cum q̄m nobilest tito audiit ab prebent ingreſſum petitiones aſſumit ⁊ proſe
quunt pauper vero ⁊ ſi hūtus fuerint non admittitur ad accessum ad ingreſſū ad log
lam ad auditū ad petendū etiā pro minimo bnficio Et ſi forte dm rubore ꝑfuſus ſupplicat
ſnmoē admittit ſi pauper eſt ſnmo taret effectū nec id quod petitur expanditur hꝫ contingit
q̄ nobiles q̄m paliis temporalibus habundat vel ſaltem habundare deberent quia ⁊ ipſis dictis
ſancti ſi nobiles etiā ſi tirannus ſcientia ſit ignari ſimp̄ ⁊ extorto vel ſaltē mūſpcu ad pauper
tem ſupplicatem in bnficiis ecclaſticis pauperi ꝓponitur intantū q̄ dū decem bnficia nobil
optinet pauper vix ad vnū admitti ⁊ pro hmoi excusatoē ⁊ excoē additur q̄ nobiles pos
ecclias defendere ⁊ tueri ad quod pauper no ſufficit ecclia ſi totū ſuum ſcit mos tanquā ex ⁊ cle
ro teſtantib vtiſſ cognoscit veritatem Sed pro certo hec addunt ad eoꝝ ſandā ep
cupiſcentes impetratis quia bnficia non eſt ut temporalia ſpualibus ꝓponantur In hoc enim caſu q̄d
attenditur multa quidē puta potentia quia ſcientia hic no attendit̄ ydoneitas perſone ſed
tantū parentele ⁊ breuiter vbi quis ꝑter nobilitate ſnmoē plus patrus tendit̄ no attē
dunt quia perſone ſnmouende aut ꝑmote Et ſi hec fuit ſuy canonū inſtituta no vidit vidat
illi qui talia agunt eſſe debeant canonū executores ⁊ defenſores ⁊ ſi canones no obſeruant
a talibus quid ergo fiet iudiſſimi layci ⁊ ſeculares qui a nobis ſicut corpus a ſpiritu de
berent eſſe diſtincti moribus quēſtione opibus atq̄ vita quidicitur eis eſt hoc reputari
⁊ eſtimare bonū atq̄ laudabile q̄ ſola hoīm opio vel voluntas bonū facit ⁊ hoc poſtpo
nere vel nō curare quod raro dicitur bonū eſſe atq̄ laudabile Certū eſt enim q̄ nobilitas
carnis ſola ē ſuy hoīm opionem ⁊ voluntatem ⁊ nobilitas meritis ē vera ⁊ realis nobilitas
q̄ ē nobili fundatur ſtūbo ⁊ nobili inchoatur principio ⁊ ſtabilit̄ finē quia fundat̄ in
alia inchoatur ratione tūtum videt Hinc ergo ſi nobilitas carnis ſponā q̄ ep nobilitate
ſmpatoribus vel regib aut tyrannis precedit inquā extrema demētia eſt que vbiq̄ ſtringunt
ur nobiles honorantur ſuy carnis illustratus ⁊ magnificus in virtutibus ⁊ in bonis actibus ⁊ proba
tis in hiſtoꝝ ⁊ virtutibus ignobilis poſtergatur ⁊ deiecta ſi nobilis eſſe honorandus hoc fieri
fieri debet nullo alii qui nobilitatis legem obſeruat ſ̄ ſere omis nobilis ſ̄ ignobi
bilitatis quia omis ſtudent aut deſiderant in bnficiis mundi aut alibi inſeruire ⁊ ſeruire

ut ex quisitis equitibus fuorū subditorū qua iam pro dīa discretiua quasi habē nobiles
ristro vt stille nobiles estimetur qui vadit armis pmunit mendicā armatus t hastiludia
mistis nobiles reputer ostendantur t postremo vno verbo omnes suos pares equiparat equorat t ppter
ut visū ad quadrantem experientia cū storiis t negotiorū moderni tempor̄ premissa dela-
tū t ex constat q̄ hm nobilitatis legi repugnat q̄ nobilitas pro lege habet largitate vt er
ebē sē illud dare credat quod fronte tribuit sicut habē d' donatus in p̄o prudentes di iij°.

Quia hores sepe transeundū modū mirabē sine intelligentia ideo tertia hmoi expressū ut ē
dicim̄ 2o loco esse dicendū ē aduertendum q̄ modus intelligē dnī sīmode excedituī
ōm q̄ rōpē appetitus vel studiū cognoscende veritatis qđ habē in studiū vel p̄sistere hmo
modū nō pot aliquis tendit sine studio in cognitiōē veritatis que per se bona ē q̄ anīe time
potest esse mala pot hanc cognitiōē intendit superbi t palā apparere de quibus lo bīus
dicē hī de moribus ecclie mhet verba Gnut qui despectis virtutibus t nescientes quod sit deus
t quanta sit maiestas semper eodem mō manet nīa magnū aliq̄ se agere putant si vnīsā
stam corpor molem quia mundū mirapamur curiosissime inuestigātes q̄ nunquā vix ceruam
tanta superbia gignitur vt nisi pelo despuat sibi nec habitare videantur
Sibi omnes illi qui student addiscere aliq̄ ad pertendū curiosius huic studiū de quibus lo ie-
sus ihs in ca. Dominus Ingelram suam loqui mendacia ut nisi que ageret laboraret dīo
nō potest esse vnio ex qua nascitur appetitus study cognoscendi veritatē t hoc quadru
pliciter. vno nō aquatum quibus p studiū mg̃ble retrahitur a studio mentalis sibi ex structu
rel conditione accidit sicut sī sacerdotes Contra quos loqui beatus Jeronimus in prologo
d. Sacerdotes dimissis euangeliis t ypheris nugis quibus legē t amatoria burgi hodie nīm
verba tantare dīo nō aliquis expedit inquirendo abillo a quo quicquid non debet sicut patet
de nigromantico qui aliqua futura a dyabolo intendit inquirere q̄ est sup̄stitiosa curiositas Con
quos ecia loquitur beatus Augustinus de vera religione sic d. Nescio si phy impediantur a fide vno cu
rio scrutatis inscrutandis demonibus Tertio excedit ex quibus appetit habē cognitiōē creaturā
nulla habita intentiōē meritis ad creatorem non quos loquitur beatus Augustinus de vera relig. q̄ in eo
siderat creaturā non ē vana t pertinax curiositas extendi si gradibus ad ea mortalia t sep
nacula sapiendi. Quarto excedit aliquis studet ad cognoscendū supra vires
sensus ingenij. Hic enī excessus est multorū errorū occasio Contra quos loquit sapiens ecclie iij. Ne
ora te nec quaesieris t fortiora ne scrutatus fueris t mpleribus operibus ne fueris curiosus t postea
sequitur multos enī supplantauit suspitio eorū t inanitate detinuit sensus eor Cauendū ergo
est ab excessu intelligentie vt homo nō plus sapiat quia oportet sapē sīm dictū sī pauli.
Si sapiat ad sobrietatem que tenet habetur cū veritas queritur nīa ad salutē t inobseruā
ad storiā patrū doctrina retrusus habetur Nā vanū sī cum nūmbus non ē scientia dei sapi
entie iij. unde t beatus Jero scribens ad paulinū epm̄ ppe dicit Discamus in terris quorū
nobis scientia p̄fecit nichil Cui vero aliud addiscit qua quod saluus ē quod nīa nō
est tenet toti stimeru dicentes se esse sapientes stulti facti sī ad po-p̄o Et si pmissa sī orbus
nīa potissime tunic hec duas Card meminit vltra eam nīa singulorū vt t ipe nīa
stant non solū sibi si ceteris toti ecclie grauē t exanimādos per eos singulariter Est ergo eis o
pus notitia vtriusq̄ testamenti t sanctorū canonū in quibus p̄monendos in eos sepe
cendare huic vt supra dicim̄ vbi de ipsis electionibus ferim̄ mentio Nam licet libros alios
sine peccato possent legere si tempus haberent superfluū a tempore studij veritatis nīa nō
mittēdē de qbus constat quia de quibusdā q̄ aliquo tempore vacare possint studio librorū

gestorū optimꝰ hic ornatus ad omēz rationē accōmodus ⁊ ideo circa hmōi ēptiores motus post
andromachā dicꝰ ꝑ ornatū qui reppitur detentiam seu gestum persone vñ ⁊ dicit q ē ſtra dā
detentꝰ in motu ⁊ habitudine ⁊ bonam ordinatōz que reprimit gestum ad diuſa negocia ⁊ ea que
circūstant vñ ⁊ dicit q ſt expeditōz ſcīptoꝝ ⁊ dictatorū accōm debent ergo actus cuilibet ſic
esse ordinati ⁊ moderati prout decet quemlibet ⁊ ſtatui ſuo ⁊ magᵉ hec ſt abſtinenda a diuſis Car
dinalibus negocijs ſingulorū diuiditur oratiō ⁊ eorū factu ⁊ q ꝑ alios debent esse ⁊ ſt ſcīpula ma
nuum pictura q exempla ſepe plus mouent quam verba ita moribus hmōi attendere decētia ſua
ſtatui actus quia ſim eos est debita maturitas in admixtione dulcedinis hmōi ⁊ operib⁹ ita eos
reddet ornatos ⁊ dilectos q oībus eius edificationib⁹ exemplar ⁊ dicto ſ m eos ē maturitas cum
admixtione dulcedinis pietatis ⁊ benivolentie q hoc ſime dotꝝ eorū ſtatibus ⁊ actib⁹ eis q omne
quod est contra rationē in rebus humanis vitiosum ē Est autem tenebra rationis vt aliquis ſe
alijs nimis reddat onerosum pura dum michil placibile aut delectabile actibus ſuis quibus
misceat hy ⁊ Hyᵐ dicit Hic te gerit sapienter ut nullus te habeat tanquā affectat rotem
nat quasi velim ſſe autem qui in rōnabilia decentis actus deficiūt inepti debent aliqua ſola
tiosa aut iocosa ſmo diuentibus ſt molesti ⁊ tales ſt vitiosi qui moderatos alioꝝ iocos nō
reprimūt ⁊ diuinitus dum ⁊ agrestes vt plus dicit inf ethi Omnt eis quibus gaudiū delectatio
iocis ſolatiū interponendi ſeriosi q homo ē delectate ⁊ sine eis nec ſufficit ad totius labo
ris humani quorūcūq etiaz labore sine corpalis sint sine mentalis pſertim quia in operatoribus aie
etiam laborat corpus q organū fantastici quod est corporale cū sit ſpūale habū ac
ſpeciez intelligibilū receptiū est colligatū ⁊ anexum speculatōi ac operatōi mentis pro
statu presenti vñ ⁊ homo fatigatur vtroq labore tam temporali quā spuali Et q talis fati
gationis remedium ē quies sine delectatio vtendū ē alijs gaudijs sine ſolatijs aut iocis honeſ
tis tamen pro statum q vnus hō decet quod nō decet alium Interponē ergo debent dñi Card⁹ ſi
bi vanis curis aliqui iocoſa cū viris hy distinctis ⁊ honestis quia hoc eis est multū expediens post
tot seriosas ⁊ melancholicas occupationes que plerūq in actibus speculationis consistūt ⁊ illud
forte volunt innere ille metrificator de quo fertur q dixit dño Bonifacio pape hos versus
Tu qui gestus animi mutatibus vtris In talibus timeo iocosis ⁊ ſolatiosis tamendū ē a trib⁹
Primo q talia nō exercentur in turpibus verbis aut factis aut circūstantijs quibus turpis talis ge
stus iocandi aut ſolandi est turpe ⁊ inconueniens ⁊ de ipo loquūt tribus de offic hi primo d
q primus gestus iocandi est illiberalis illiberale periculosa flagitiosum obscenum ſ 2o est tamen
ne totaliter granitas aie resoluatur hy ⁊ beatus Ambro dicit p⁹ de offic Canendum) ne dū laxare am
bobus) ſoluamus omem armoniam q concentū bonoz operum Et tullius p⁹ de offic dicit q ſit pue
ris non omni tempori audiendi hoc tamen tanū quia ab honestis actoribus non sit aliena
Sic in ipo iocus aliqui probi ingenij lumen illustrat ſ 2o etiaz est attendendū sicut etiā in oībus
humanis actibus ut iocus congruat persone tempori ⁊ loco ⁊ hy omnis exterius status sit debite or
dinatus vt congruat etiaz negocijs de quibus agit habendus sicut satis ꝑ vementer dicit Tullius
p⁹ rethoꝝ d qui auditores ſt defatigati non est inutile ab aliqua re nouā seu ridiculosa ora
tionem inopē si tamen rei dignitas non admittit iocandi facultatem hy ⁊ hiſtrionibus histi est
dare moderate qui ꝑ actus iocosos non turpes hy aut nouos alios gignit solatiū temporis ⁊ hoc
tum Dñs ergo Card⁹ qui veros lumē videntur illustrati sic regulent actus suos in ordine ad per
sonas ad loca ⁊ tempora oportuna vt in singulis actibus ipoz decenna videatur ⁊ elucescat
quod certe erit si in actibus ipoz sint ordo honestatis tenor veritatis seruor pietatis ꝙdmo 1
dicto ordo honestatis vt ipoz actus sint mundi ⁊ honesti ad priorū obſeruantia) ꝑsuadet tertio lib
decretaliū de vi ⁊ ho cleri ſ 2o dicto vt martibus ipoz sit tenor veritat vt nulli quicquid dicat 2
aut promittat nisi quod vobis opere adimplere vel saltem taliter dicant ⁊ promittat sicut impleri
possit quia sicut male promissa non sūt tenenda sicut patet xxii q iij in multis ra sic egena hoīa
sūt obseruanda ſ 3o dicto q actus debet habere seruorem pietat quia si actus eoz sint dñi et 3

crudeles ac asperi mñō erūt odiosi ⁊ sic cōm fama cōm crudelitate lederetur quia ⁊ pueri nullis
talibꝫ quibuscūq; tam crudelis ē sicut sibi ipi qꝫ neglectus fame sue est ⁊ talibꝫ crudelis ē ꝑ ꝫ bñ
dicit ꝙñ q⁹ nolo habendus est modus circa ornatus exteriores apparentiā ⁊ quia de hoc
¶ Dicto ut dicimꝰ ⁊ locuti sumꝰ mpñō cū de modestia loquebamur ac cētā ē vbi de vestitu
excessu sermꝰ meus dñphus ⁊ morari nolumꝰ nunc illud Gratior deo concedente tra-
ta ē 2ª pars ꝓmissi operis que est temperancia.

¶ Nunc ergo de tercia Cardinali virtute est dicendū quia ē nō ni merito fortitudinē nouerim
quia equius prudencia ⁊ temperancia homo semꝑ regit ffortitudinē nec ⁊ mistica aliōs
fouere cauis ꝓmissa dicebā de prudencia ⁊ temperancia quia de fortitudine aut mistica quia aliōs
vno regere poterit qui se ipm regere nescit ⁊ semꝑ ē vtilius scripm regere quia aliōs ⁊ io doctri-
nal de regimine sui debet ꝓcedere doctrina de regimine aliorū hȳ ⁊ Gey⁹ dicit de vitis cita regere
subito te nimio multos cum regis si ratio te regit beni qꝫ prudencia ē directiua aliarū
virtutū sicut quodda lumen qđ obtinet ꝓmū locū ꝑtim qꝫ ꝓpter hoc a bonis ꝓ discernitur
Temperancia autem ⁊ fortitudo ad executionē disponit ⁊ io de ꝑis ꝓmo est agendū sunt ⁊ est
impeditus ois qui temperancia refrenat ⁊ timor rei fortitudo resistit mistica a suo affectu ꝓcedit
unde ⁊ ꝓpter dicit ē de temperancia cui ipa cupiditatem ⁊ alios excessus cohibet q sic magis
ffortitudo hoi qui de fortitudine que magis ordinat hominē ad ea q sic extra vel penes q
sic cui de qua fortitudine nunc aliquid est dicendū. ffortitudo vero a valendo nomē
sortitur desumptū q sit melior despicto nolumꝰ recedere ꝑ quibusdam postea vtar q hic
despicere sibi magis grata Nam beatus augꝰ li de moribus eccie ꝓpter quā descripsit mihi vba
ffortitudo est amor facile oia tollens ꝓpter illud quod amatur dicit ergo vere sup illud mi pōs
Gal quatuor michi horum qui mandauerunt dr fortitudo ē firmitas animi cui molestias ex-
cludit Tullius vero mo primo rethorice cum sic describit fortitudo ē cōsideratā periculoz sus
cepcio ⁊ laborū ꝑpessio Et m 2º rethorice sic dicit fortitudo ē magnarū rerū appetitus ⁊ hō
lis contemptus ⁊ cū ratione voluntatis laborū ꝑpessio Aristoteles vero sic describit ffortitudo
ē animi supra pricli metū agē nichil qꝫ nisi turpia metuere ⁊ pro prospera vel aduersa for
titer tollerare Aristoteles vero terno ethi⁹ dicit qꝫ fortitudo ē virtus distinctiua timo
rosis sine molestijs exteriorib⁹ Andronicus vero dicit qꝫ fortitudo ē virtus mistica
nō facile obstupescibilis a timoribus q sit circa mortem. cuius videtur vt ad ipius ꝓpriū

¶ Post descriptōes fortitudinis de ꝑtib⁹ partibus dicēd ꝙ magis dēscendam Tullius en
ꝑ ꝑfectā ꝑfectā Aristoteles vero ponit septē sic magnificentiā fiduciā patientiā
magnanimitatē fortitudinē ꝙ sic de quatuor partibus fortitudinis
qꝫ ad magnificentiā sine ꝑfectionem reduci pot constantia ⁊ magnanimitas sibi ad ꝑfec
tionem reduci pot fiducia aut reduci videtur magnanimitas ⁊ promptitudo Et sic de quatuor partibus fortitudinis
quas tullius ponit ꝓ ordine dicēdi ⁊ Quod qꝫ Andronicus dicit ut ea ꝓmissa qꝫ for-
titudo ē virtus mistica nō facile obstupescibilis a timoribus q sic circa mortem ⁊ hinc ei
alludit sue concordat ꝓbus in ethi⁹ qui dicit qꝫ fortitudo maxime est circa mortem qꝫ
in bello deo de hac fortitudine in qua ꝓncipaliter ē dicendū ad quē ondendū ē studiū qꝫ
ad virtutē fortitudinis pertinet vt voluntatem hois bene tractatam ne retrahat a bono ra
tionis ꝓpter timorem mali corpalis oportet aut bonum rationis firmiter tenere cum qđam
malum qꝫ nullum bonum corpale equalet bonum rationis ⁊ io oportet qꝫ fortitudo animi dictum
qꝫ firmiter retinet voluntatem hois in bonis rationis contra magna mala quia qꝫ sunt fir-
mis cum maiora licet nō ꝓveniant ut qui sit firmus cum minoribus sic firmis cum maiori

sicut cottidiana docet experientia / magis aut terribile inter ea que corporalium mala
mors est qui tollit ea corpalia bona Cum ergo ad rationem virtutis pertineat ut timeat
extremum illorum quod sibi magis contrariatur ut illud amplius evitetur ideo virtus for-
titudinis magis est circa timores periculorum mortis ad cuius timores cohibendos
ordinatur Sed videtur tullius eam dicit li. 2 officio q nemo potest esse mestus q morte
dolorem aculeum equestrem timet Cum ergo dux exercitus magis debeat esse mestus ut in secunda
parte dictum est ut mortem non timeat nec dolorem equitis sine equestrem hunc
autem timorem virtute non possit nisi habeant fortitudinem quam de primo id videtur
Et concludendum q fortitudo virtus est eis magis opportuna presertim ni hiis q mortem
fiunt nimis formidare nec timor eo fortius retrahit ad quemlibet fugienda et aut obmit-
tenda quos mors plus terroris habet et horroris // Ista mors vehementi timeri non debet a no
rationabili a viro iusto a viro sto potissime q virtuti non fit contrarium est ex parte nature
ipse nec quidem ex parte voluntatis dei Cum ergo hoc mimis timet signum est q de ve
ra fortitudine parum sperant Contra quos ait loquit Cyprianus in hec verba Quia presertim
et quidquam precipimus ut ei dei voluntatem fieri possit admodum quando cuncta nos et ami
cat de hoc mundo no stantem voluntati eius imperio parentes obtemperamus et renitentia
virtutum modo spiritu ad conspectum dei ei baptizati et martyrio probati exercitati ipsi ei meritatis
premiis non voluntatis obsequio et nolumus ab eo primis celestibus honoribus ad quos vehe
mentius nostri desiderii q in quid posterius quod vere parum speratur de primo mimis de morte do
lentes fletus timet sapiens sapientes in ibi habent fortitudinem et beatus vero magna duplica
tum dolente de morte sibe sicut dicit sir Augustinus spes ei dolori concordat si eam venienti ne
darem non mortuos ei plangeremus et si mortuos ei plangimus quos resurrectionis speramus
quid faciemus si deus mori propter voluntatem eius cuius vitam debet suffice pro solatio et dice de
beremus ei sto Job dum dedit deus abstulit sit nomen dei benedictum Ffides go ea qua vera spes ori
ad futuram vitam pauca sunt hec multum timete mortem non igitur mors multum metu
endi a viro bono quippe cum repo resurgat mortui cum qui in xpo sit resurgent prius ut dicit apls
ad thess Sed timendum est q sit ei multus et de multi sicut de fine ac timorete mimimul cap
tandus honoris audiens aperiri cartem gaudet ea ea qui sperat se liberari ffinis vero audi
ens tantorem ei clamibus pulsantem timet q aperiatur carcer et q continuo fugere
datur quia constans est sibi debita sua Sic revera est de viris mestis et malis pau prius
bonis qui videntur aggravari tantarum mortis et infirmitatis et debilitatis ac alia in quo
da status mundi gaudent qui reputant se hic afflictos et miserabiles et summiter sperat dei mise
ratione hospitium carceris esse apertum et eterna vita finis et delectatio mali vero quia post apertos
status carceris corpalis et respirationis corporis tormenta retrudi miserrimam animorum dolent
de hoc carcere egredi vino vellent hic gratis miseriis affixi corpalibus ut peregrinari carceri
possent evadere quia ad futuram vitam aut premia vel etiam celestia premia nulla hinc spem in hac
spe fuit david propheta cum diceret Anima de carcere educ animam meam ut confiteatur nomini tuo Ihesu Et
heu mihi qui miserabilis meus prolongatus est in hac spe fuit sanctus Job cum diceret Tedet animam
meam vite mee Job x Et sanctus paulus quidem dicebat cupio dissolvi et esse cum christo quod multo
lamitatis huius mundi non multum delectationis spacium fuerit quod si cum possit morte corpo
rali parvus gaudendi esset quia timendi quoque cum quodam sto destructionis ut spatium cur
sus finis exilii labentis consumato ad patrium appetitus pegrinatus finito aut carnis grauis
simi depositio de equo furioso defessus domino ruinosa liberatio cum egritudinum tedio
cum periculosa evasione cum malestia consumptio cum omnimoda mortalitas dumpna nature debitum
redditus in priscum ingressus in gloriam dei quia dies ei bonum et dies mortis quam dies
nativitatis et ecclesiastes cum dicitur q mestus spernit in morte sua et ideo fortitudo est et rationabile
multum timere mortem ipsam que a nullo virtute potest et maxime a viro qui bis tridenis
spem accepit sunt ea fide confessatur cognoscere potest discipulus cum platonis legentis cum

libru de arte mortalitate cupiens istius vite cum nostrum consideret de futura ꝑmiu
papitauit qa futura vita tanꝫ allectiꝫ sicut dicit beatus augꝰ ꝑ de ciuit dei cu opiu ꝙ
sibi pagani ferut quale ergo erit desideriu boni boꝝ recte sicut ꝙ dominꝰ dessolui 7 cu xpo
qꝫ desideriu nostrum omne bonum ꝓ ꝙ bonum autem est esse cu xpo Si enim mors vitare posset
sollicitudo nostra qua cupiendi non esset ꝙ mors ꝙ grauis nostis 7 molestis sit sanctis ex pena
cotidiana eret 7 beatus augꝰ grauitatem mortis ꝙ de ciuitate dei cu ij probat etymologiu ei ui
bumbuli dicens qꝫ hoc verbu morior deponens non ꝓ grammaticali 7 probat qꝫ hoc verbum
7 consilia hui verbi preteriti temporis sic ortus est ꝙ hoc verbu morior non habet preteritu sed
loco preteriti verbi ponitur nomen 7 mortuus ꝙ m signifu dicit beatus augꝰ qꝫ hoc nomen mors
deponens non poterit sibi resistendo sicut nec verbu morior potest loquendo unde 7 ypocrita dr
Omnis ꝙ homo qui vivit 7 non videbit mortem q d nullus Contra eu hunc timore mortis
loquitur Quera d remediis fortuitos sic dicens tu se xpo morientis inquit ꝓdest hanc condere
uitam ut eandem iterum morientis generis lex est quod accepere reddere Item morientis pecu
nias ꝙ mutua tu multum ambulantis deinde reducendum est reddendum est Item morienti sol
tu est timere quod uiuenti non potest Item peregre morienti Ergo qd debeo solue paratus
sum undeat fenerator qnque appellet Item morientis nutientis optimum est mori ei nunat mue
Item fortissimi alienis malo te sedunt fortuna 7 si nulli alii sed tu sepulturis ꝙ sepulturis ca
rebis Quid aliud respondeo qꝫ ad virgilium scribis scitura sepulchri si nichil sentio no pertinet
ad me scitura corporis insepulti si sentio ois sepultura tormentum ꝙ Quid interest an ignis
aut ferus me consumat non defunctorum cura ꝙ mortui in uerita ꝙ sepultura ut corpa bestie
sedi 7 adre fetida amouere ꝙ Petrarcha ꝙ Alfonsum h suo d prudentia qꝫ mortuo alexandro
magno ꝙ fieret ei sepultura anxia ꝙ uenerut ibidem multi phi Quos unus deput alexad
heri d auro thesaurus fert hodie thesaurus sit auri Alius deput heri no sufficiebat alexa
dro totus mundus hodie sufficiunt sibi v. pedes uix vi pedes terre vel unc Alius deput heri
alexandri impabat hodie populus ei impat 7 potius Alius deput heri alexandri mi
tos potuit a morte liberare hodie apus mortis ponila no potuit obtare Alius deput heri
alexandri durebat exercitus hodie exercitus upi duat ad sepulchru Alius deput heri alexi
terra premebat hodie a terra premitur ipe Alius deput heri alexandru gentes timebant
hodie ei vilem reputant Alius deput heri alexandri multos amicos habuit hodie omnes
les habet Este ista ꝙ prima mundi hec signis considerauit patiu morte formidauit qua
sapiens sternus moritur qua nascitur ut dicit Sen epla lxx 7 Cris sup mt Ome
de ꝙ sic dicat mors qua nisi est nature ad corrupte non e fugienda ꝙ potius applectanda
ffiat ergo voluntatis quod e nobis fortuitu offeramus deo pro munere quod ei debito teneamur
reddere Et cassiamus super ad ps beati imaculati sic dicit quis mortem temnere metuat
ui eternu uita promittitur quis laboris armis truncat ei mercedu requiescit nouit colloca
dmus ei qui sibi ꝙ stabi ꝙ Nichil metuere indeu mortis Optice ergo dia ut ꝙ dnus ꝙ qui
rat mistus in morte sua cui causa assignatur Sapie iii ca ubi dr Justus 7 si prematurus
fuerit morte in refrigerio erit Et vere sic est Quis negat cum moritur mistus in refrigerio erit
Et ratio est quia sicut mpi in hac vita habet refrigeriu sicut mist post hanc vita 7 hinc ha
exemplu de lazaro 7 dite epulone ajoritur ergo mistus mucius vel a telis 7 lecto suo
campo gladio vel flume in refrigerio erit legitur de quodam uiro sto 7 bruto qꝫ du mor
tuus sedet in cathedra mopinato tpe hunc librum in se tumultua si legeret mecu dem in ventis
digito demonstrans sup hoc iii ca ubi scribeba Justus 7 si prematurus fuerit
morte in refrigerio erit Et vere sic est Nam mistus semper morte premedita hymnis
prematur morte imprensa aut imprimed itata sed qꝫ mistus moritur sine ꝙ inuenis
i ante consueta nature tempora no simistus inuenis moritur potest dici morte prematu
tus quo ad tempus no quo ad mpm sonem 7 talis prematio misto non nocet quoniq et
breui tempore moriatur hy 7 mich scribit dicit mors mist scribere qua presse bona vita

Non minuit merita sanctorum ita vnde licet mors malo cuiusq; sit mala mors tamen vniuersorum in conspectu
dñi pretiosa vñ beatus illorum quandam qlā sit aut bona mors insti ꝓpter requiem melio-
ꝓpter nouitatem operū ꝓpter securitatem Econtra mors peccatorū mala siquidē ꝑ mundi promissa
peyor in carnis separatione pessima in terminis agonis duplex contritio et mesta prosit quando
mors sanctorum tanquā finis laborū tāquā mutatio ꝑsentis tanquā vite ianua et securitas ingressus Non ergo est timenda set mors a viro bono et iusto et magis qm hab alijs misericordiam
facit atq; dicturus qui talis sanctus timet quid iustus erit Hec attendens sapiens ait mi-
ct deprit pro iustitia agonizare pro dei tua et usq; ad mortem tua ꝑ iustitia Cum go dñi Card
sint mediocres circa vnumquemq; totius eorū status ad hanc ordinatā mtē est eis non timē mortem
hanc aut timorem qui non possit excludere nisi fortitudine ergo eis fortitudo e magis
necessaria qz nullus hunc timorem perfecte potest excludere nisi sit vere instus et fortis aut satis
nis fortitudo ergo mentis tali in cultu bonis operibus cos decet magis timere in operibus iu-
stitie vt non amore non odio non metu aut timore ꝓpe aut munera a iustitia declinent
quoquo mō Hec enim sit que maxime temptant homines et a tramite iusti mediocriter mentes deuiare
nec eis quis potest resistere nisi fortis quales decet esse duces Card vñ et ipse vē possit dicere
illud quod scribitur sapie ij sit aut fortitudo mea lex iustitie et quilibet ipoz possit dicere
illud ꝓuer. viij. mea mihi e consilium mea est equitas mea e prudentia mea e fortitudo nos
ꝓ de quolibet dicere possimus illud ꝓuer. vbi fortitudo et decor indimentum eius et ridebit
in die nouissimo et gaudium eternum ꝓsidebit obtinebit Non enim datur premium nisi probatis et
tribulationibus quia ille est beatus vir qui sustinet tribulationem quoniam cum probatus fuerit
accipiet coronam vite quā repromisit deus diligentibus se sa. primo probatus e eis qui ꝓpter
timorem aut mortem aut alias tribulationes veritatē et iusticia non postponunt Verum licet
iste mors temporalis sit pmpendenda et time negligenter meditanda qz eius aduentus nos faciat in
ꝑatos ad moriendum vñ et sapiens dicit ecc. ꝑmij memor esto quoniam mors non tardabit
et sepe ipe homo insipiens exspectat tempora et ibidem ex exspectatione et tedio et temptus vite mee
ꝑsentis brevitatem vite et penalitatem aperit homo miserie oblitus dñi et veteris q; quis obliuiscit
e minus sapiens quam forsitan a mundo reputatur quod dico ꝓterea qz se occupantes i mundi
mis fictis et qui prosperantur misere ut quo plurimum sapientes estimatur ab alijs hij vñ et
hec sunt vere stulticie signa vt quis tantum occupetur circa temporalia vt terminum sui tempo-
ris et proprios debitos ordinatos quo ad se oblitus statum quis optime libro d' contemptu mundi hec de
scribuntur stulticie insipiens vite ꝑsentis amore Sed sapiens bene quanto est plena dolore Quidquid
formosum mundus gerit aut speciosum flores habet morem qui dat mane rosarem aspice et sera
totus color annichilatur regia maiestas opes terrena potestas prosperitas rerum seculi longum
dictum Tamen est dubium mors tua veniet hora Quidquid ergo est faciendi ad mortem ipse e referendi
qz dicit quod nichil eis proderit ad tempus futurum omnes rerum quas frequens rogitatio brevis eui
Spandi ergo est pro futura vita quasi nunc homo est moriturus hinc tutho dicit Tempa
longa tibi nolli promittere vite Quo rectius ingrederis septimus mors tempora tempora Et alius quidē
dicit No vnit tu nichil e in mente nisi ut viuat Et quidam philosophus dicit Quotidie dies velut
vltimus est ordinandus Sapiens ergo homo recordari debet quia vana et transitoria sint ora mun
dana atq; caduca Hinc illud quod scribitur in libro d' contemptu mundi cymundi quid sint honores tui
tibi scribere conor Nostra quippe satis quia nil habet utilitatis ꝑdia terrarum possessio domorum
fabrica murorum grandis structura domorum Gloria mensarum et dierum epularum Insignia
thori nempe triphi decori Resplendens vestis et moribus obsit honestus Grex armentorum sparsus
sub cultibus agrorum effertile vinetum domus vite repleta Gloria natorum dilectio dulcis coniugum Cuncta
relinquetur nec post hec memorantur Quod breuiter dicit quis prudens quem tenuit Non
enim tutum honor fecit mors aspera finem rebus mutabilibus mutandum et male sanus Qui
transibunt no dubium ibunt ibus Omne quod e gentis transit cum tempore Qui pereunt

ponatur vltra neq; seruat by stat Cum autem perlegerit ſpt dicta sapientissimi Salomonis qui
experitur oia que ſt subsole vanitatem & afflictionem spūs & michi mane sub sole dicens et
detes ego aggressus sum operā meā edificauī mi domos plantauī vineas feci ortos & pomeria
& cosm ex cūctis generibus arborū exstruxi mi piscinas aquarū ut irrigarem silvas lignorū
germinātiū suos possedi & ancillas multāq; familiam habui armenta quoq; bouū & magnos
omnīm greges vltra omes qui fuerūt ante me in hrlm congregauī mi argentū & aurū & facultates
regum & prouinciarū feci mi cantores & delicias filiorū hoīm & scyphos & urnas ad ministeriū
ad vina fundenda & supergressus sum opibus omes qui ante me fuerāt in hrlm sapientia
quoq; perseuerauit mecū & oia que desiderauerūt oculi mei non negauī eis nec prohibui
cor meum quīn omī voluptate frueretur & oblectaret se in his que parauerat & hoc mihi
estimauī & hanc partem ex cūctis sum partem meā vt uterer labore meo Cumq; me conuertissem
ad oia opera que fecerant manus mee & ad labores in quibus frustra sudauerā vidi
in omibus his vanitatem & afflictionem animi & nichil mane sub sole Hec ergo si cogitantibus
mortē tristissima eruntur que omī delectationis finem prestat & si meritor rimetur fugi
litas perendi rimonetur Propter illud ignominie nouissima tua et meturne no pertimbris
& bruis Ecce dicit simile contemptui oia qui semper se cogitat moriturū Sed ē aduertendum
q; hanc mortis memoriam impedit tria scz repellit si prosperitas curiositas bo
luptas | prosperitas facit oblitionem eo q; mentem deuiat vltra se nec hoc cogitat sui di
p primo michi ipsud patet ges pl de perenna ypocrisis qui fuerat prius misericordiatus
cū Joseph & peripsy de sua liberatione ypocrisi consolatus & hy succedentibus prosperis inter
pris sui oblitus est & seruicii est de multis qui in statu humi aut afflictionis exstes recordantur
mortis recordantur dei recordantur horū quē ipse ipsi ad salutem qui exaltati & pmoti
aut liberati de suis afflictionibus non recordantur sm illud deut xxxiij scribitur de
illo qui te genuit derelinquisti & obliuisti es dm creatorē tui Certe si de prosperitate mundi agitur
dm Card magnifice dicitur Ipse fecit q; ipsa prosperitas mūdi vt consistere mereat psalm at cognitione
in honoribus seu exaltatione in pauperibus & subiectionis causionem q certe dm Card adepti
ti ex sm cursum mundi vere bene ipperati esse dicuntur que se eis exhibent ad cultum ei
his delectati dei & dei mortis minime recordantur cor prosperitas nocuit ipsis ideo
daret ipsum quod scribitur de peni. dis. iij Quisquis nichil cui est infelicius prosperitate
peccatum ppij q.i. paratius tuta sine vnde & bnus gregis in mor dicit multos sua felici
tas strauit multos dominus pax mortes reddidit coqs illos magnatus hostis grauis pti
lit quo longo quietis vsu negligentes inuenit & Jo. Chrs sup ipm dicit quo felicitas mundi
huius rerū status impedimentum ē ad ministeria faciendam Optime ergo dicit beatus dns magda
ple ffallax mitium sitorys suauitas & infructuosis labor & ppetuus timor & periculosa sibi
mitas mecū sū prudentia & finis no penitus Et alibi dicit Vtatis hoc modo tuque no vtes
Vana est ergo prosperitas mūdi & indecorosum obliuionis extremi mdiū deflectit mentem
Non em meminetur extremi mdiū formidandum q; pinter suauitatem amplectetur no cogi
tamus de futuris Cum ergo prosperitate mundi potatur dm Card lapsendo sm honorem multi
hunt rauert nec eis talis prosperitas mortis obliuionem mduxit Et dicit sm honorem qe huius
status Cardinalatus realiter & vere acceptus & consideratus ac erga obstinatus d'oblectamē
tis mūdi parū habet nisi hoc q; pāpis honorantur & quis ponderare potest sicut plus est
em delectatio honoris & vanitatis in honorato sm voluntatem & complacentia honorati in alijs
vero q; mundi confert prosperitas delectatio non ē ad libitū mensurata sicut vnde sm tullium
& medicos carnis hec em plus nā mensurat quam voluntas vbis quis se retrahere possit ab
actibus sensitiuis illicite si ex eis exterret horor a delectatione cuius actus nāli abstinē no potest
n actum suspendendo sensitiuū inquo delectatio consistit ad prouidendū & sm
norem proprios in cetū dei

singularis de alijs vero delectabilibus ipius mundi que sequuntur desideria animi & appetitu
sensitiui parui huius quasi si huiusmodi miserabiles abo aut potu habere videntur ista aut eis parum
delectationis offerri probantur ideo eo quo tenuia presste vepario spuum aut meretricio aut su
dorio vel oratorio vel studio q huiusmodi fercula & si sufficiunt ad refocillanda nam lassatum parum
plura hoc delectationis administrat presertim quia nullum eius tempus oci nec nature normam ges
datum hoc loquor qm sensibus grauant & sic videmus obstinari & si ad fit indiget ille qui non nut
ego cum personas non indico nec describo si status cum hoc grauant & defuto vidi fieri plura
vbi aliam veritatem q ne adulari videar transeo d' pnti Prosperitas go mundi si apud eos ta
hos esset vt aspectus ortus mortis oblimonem possent mentem vere sanis nisi fortitudo obtinet po
nec resistendo est ergo dnus Card' mihi nisi fortitudo & eo magis quo magis contra sio ad
minutum datum eis Clarum est nisi sint homines multum fortes in resistendo q finale vanis
omnibus tribus testamenti possit non valebunt Quis est qui non frangatur adulatoc
carne & sanguine preter aut prio in actibus suis Quis est qui non deiectus in superbia
qm tanto potius honore Si d' invidia agitur eis non deest occasio quippe obloquentes
eis sunt facta eorum impedimentum Iff magni & fructuosi eo & alijs postponuntur nec certe aman
tie materia eis est subtracta amy quasi fortuito possit immemor atque si negotia mundi sibi
bellant assimilet nec credendum videtur q in eis libidinis fomes sit extinctus quin imo & ipi
ad mortua libidinis septus impudice quibus oibus resistat vt fortes athlete dni Si quomo
possent resistere non vi si fortitudo mentis d' assit eis Vn & beatus Greg' a mortalibus optic
dolijs oibus simul dicit pastorem fortitudo e carne vincere q nis voluptatibus comuire delen
coem vite put extinguere hui mundi aspa pro etius primis amari sperentur blandimenta
contempni administratus metu in corde supare & nupiadam amicha diat Nulla nos sperantes
blandiens seduxit quia stultus viator & qm in itinere prata amena conspiciens oblimi
scitur quo tendebat | homem distrahit a memoria mortis & curiositas q curiositas & stu
dendi quod dm seu sollicitudo inquisitionis dum quem ad se vel status ipius mente
bus intentus mori est ad singula sensus valens destrugi singula a mortis memoria nitio
distrahetur sed hijs dm Card' in sistere non debent natoni tempus ipsa vix sufficit ad in
vestigandum ad cognoscendu eis nitia Habent eni comune comparatos in mdijs in cos
hijs aut mdijs mdijs offerus Non ergo eis sufficit tempus puis ad inquirendu ad cog
noscendu illa que sufficiunt ad bonu consilium ar in stu indiau q si omis sinent decretales
aut decreta compilata p gratianum aut leges statutas p iustinianu no sufficerent qtumuis studi
bus homo obviare Vanu ergo esset & inutile se occupare in hijs que ad ipm no pertinet
Contra quos ait scribit beatus Ieron in her verba ihone indetur i vanitate sensus & obscuri
tate mentis ingredi qui diebus ac noctibus in dulcetur arte torqueatur qm phicy p scrutat
oculos transcelu leuat & ultra q fundu terre viu & abyssi quodda magie d'marg qui ia by
scruet qui tanta metror siluam in suo studio corde distrahat & congerat & ut ad alteram
partem transeam qm dicas p fas & nephas quere qm ad ilatus regibus hereditates coptat
alienas & opes congregat quas i monetio tui sit rechtuus agnoscat propijs dis ihone Revera sepe
rumo stras e admota sibarb superbia & arrogantie qui multi sit qm artes dnas vellent cu
riosius p hostare seu ad discer vt p alijs hominibus possint amplius apparere ut hinc i pura
rentur vt facundi audiantur & sic eis maior laus & honor deberetur Tales eni oblimscuq con
tingit semet ipos tales sit de quibus loqui beatus Hern q sit multi multa scientes se ante
ignorantes hijs aut sint sui oblimscunt sicut mortis sine & hec vera stultitia e p m q dicat
beatus Ie ad hebredum [illegible] esse mortis

Nam dicitur de pauone q̃ penarum suarum considerans pulchritudinem gloriatur & gaudet
si videns pedũ suorũ turpitudinem deridit & verecundatur Sic & fideles debent curiosi qui adue-
tentes verborũ & actuũ suorũ deformitatem pulchritudinem si quam alijs gloriantur & si non verbo
saltem corde tu pedes finis sui & gressus sui quibus cotidie graditur ad mortem aduertant tu
mere debent & honore pre alijs apparere & superbire qui eam morte suam deuote consideraut p
rium turbat quod est mudam honoris q̃ut bene declarat beatus Bern in sermone exponens
est vij. Ignominiare nouissima tua & metuit non pertimbis sed oportuit horruit uidere tremo
di discrimen ardentis gehenne metuit ab oculis cordis tui nullatenus elongari patuit cogita
peregrinationis tue miseriã cogitata annos multiplicitudine ãre tue & cogitata vie huiãne periclã
cogitata fragilitatem ymaginem tui hominis cogitauerit & si perscrutauerit dico tibi parui sentiet quod q̃ forsit
ce videtur molestum diu toto corde tuo cogitata interiorem molestiã omparis hec Bern penetret sine
adulatoe scribo q̃ vere credo deum Card mortis sue cogitã obliuisci q̃ pauperes tristitã habent
ornamentorum aurea vestium acquirendum ambitiosi huic totius sollicitudinis honores acquirendi opes
ampliam spem refingendi captiui confidentiam liberandi q̃ que & hinc filia homo distrahit
a mortis memoria Sed deus Card aurea & impressis non multũ ornant nec grauant si voluis
uno continue intendit studio sanctos tamen cingulus mortis meditatio prohibet quam rem
non bene video cum sint rarae exigentes q̃ si videant in alterius statu posteros ultra quem nullus pot
ascendere nisi omnis & nostra virtus eis copiose premunt qui emendari oporteat ad quod tendat
naturaliter & ad quod natura tendat quod est finis vite qui homi a natura datus & ultra q̃
non potest abreuiari quidem potest si prolongari nullo modo put apertius in libro de naturis
demutur qui inter libros astronomie non minus reputatur

Circa vt dixi a mortis memoria tractatum est voluptas eorum q̃ sunt Boetius in de tempe
metro ij. cor sum ymaginatus plausus est moles obliuiosa fuit enim plato alius opinatus
sicut tangitur primo posticis q̃ alia habet notitia omnium rerum a principio sibi concreata & omnium
species sibi mentis adeo seu impressas sed timens statim q̃ corpori infunditur terreno tristi
obliuionis illam notitiã nec potest eã vti donec per sensus exerceatur & ideo plato dixit q̃ addiscere
nil est nisi recordari vt concludit Boetius in metro supradicto q̃ si platonis anima personat q̃
per quisquis discat immemor recordatur Item plato dicit in phedrone q̃ mortis meditatio est quasi
freum refrenans homem ne effluat per cupiditates & libidines & quibus apparet q̃ mortis meditatio
restringens voluptates & cetera voluptas e memoria mortis excludens Cauenda ge e voluptas
& excludenda que tam salubribus rei memoriam furat ab hoc exulare & luxet voluptas morte
elongat a memoria non ly a corpore quia omnes voluptuose viuentes abbreuiant dies suos quia
natura non dedit hoi cibi voluptatis & ventositatis Patet enim hoc in primis potentibus quidq
em vltra mda nascentia terre inquirunt vltra maris est vij deorationes potagia condimenta
species & alia que ars mouent non nã plus sed voluptatis quia nimirum vt & diuturnus vi
uit rusticus qui panis & aque cibo vescuntur quia qui preciosis cibariis condituris species vten
tes est q̃ hec minuerunt in mundum per artem que natura non dedit dies hominis sed dimi
nuti & abbreuiati & quia huiusmodi cibis voluptatis magis vtuntur diuites seu potentes breuiorem
huius periodum vite sicut sion em mentitus e sapiens est p. vbi dicit Cibis potentatus vita breuius
& qui hanc non retinet memoriter breuitatem hanc sentiet ipse corpulẽ & pigraliter fugienda
igitur e voluptas ac cibi res q̃ mortis interemit recordatus q̃ salubrius nec e memoria mortis
Vnus in vita Jo. chary legitur & habetur in historijs Neronis q̃ antiquissimus postquam Imperator
coronare statim ad eum ingrediebantur factores monumentorum dicentes eidem de quali metal
le vult Imperium tuum fieri monumentum ymaginabatur ei vt quia homo corruptibilis & transi
torius aurum haberet aie sue sicut & ut pie regnum disponeret & gubernaret q̃ rei vita voluptuo
sa minime fuit potuisset Refert etiam beatus Jeron q̃ pio villa adhadem inquia frequenter
frequenter accidit vsu [illegible] deputant [illegible]

semper habeant & sic a voluptatibus abstineat. Concludendo igr dicim⁹ q̄m si oi hoi mēoria c
mortis meoria multo magis dms Card' quia si hanc mēoriter tenent ꝓcul dubio mīa dabunt
mdria dilatoēs mynles quibus pauper mulpliciter ꝑgrauant & mīa defertur vitabunt
de statu frustuoso plus habebunt meroris quam ſolacij & oia mala vitabunt leng timore
mortis quam eruj si neglgenter aut d'ipa mīme cogitarent ꝓclniores essent ad q̄cq̄
illicita ꝑtrahenda sicq̄ dina eis d'esset clemencia m illa tribuli aīe & corpore sep̄arōe ſnō
dictū Cypriani eqpanet verba beati dñi dicent aret dignus ē m morte atrepe ſolacia q̄n
se non cogitant moriturū de pe-dis⁹ vij de mo cū p̄e hēnt eodem vitam ducente legit²
q̄ cū in mortis esset agone laborans discipuli circūstantes eū flentem dissolutum tanti patris
quibus ia ad' nō cogitantibus quā q̄ eqalaret aīa beati patris idem pater aperuit oculos et
subrisit & rotundo sub missi oculis laborabat in agonia ut plus q̄ cū intpellat vinbus ter
rentet tremebundi discipuli obstupuerūt cum mpleti risus pbus substantes ad quorū pre
tamia beatus pater sic loquens cum sanu sin risus expressit Cum cū p̄mo risi derisione et
amicicie digni nō ostendi tm timē mortem q̄n vitari non potest Et quia morbo c fis
aīe viatur risi ꝑ eo aīe illa etia amico momento estis timores Et quia vera ꝑfecta etnia se
curitate roanda hns datur q̄n putria tradunt cotepnūt risi iterū cum nō desiderat⁹ mori co
timo & de hoc seculo migrari Reliqua salubrius res est ad hoi mortis meoria quia multus ap
petit mīa q̄n pnibus ꝑsuris pmitur licet forte multi & magni de ipa negligenter meditent⁹ plg
egritudine quam amore. titubis videtur ulterius ꝓcedendum ꝙ interquas vt ꝙ dicim⁹

Magnificij 1

Hinc ad ꝑces q̄mus ſor. dicim⁹ tullij mebentes magnificentia tenet p̄mū locū q̄ etiaj
a varijs varie describitur Nam macrobius dicit q̄ negotioz difficilium & pclariū con
siliator Tullius vero dicit q̄ magnanimi & excelsum rerū cū dimi ampla quadam & ꝑplendida
ꝑfectio agitatio atq̄ mīstra. Sit cum ea describit ꝑ ꝑcepta li-ij ner loquit ibidem de magnimi
tate vino sub magnificentia comprehendit cum licet alii magnificij consistat in tribus Vel
cum est cordis dedignādo subiri vilitatibus aut p̄iari libertatibus aruꝫ vel ē ornū q̄ fiat
do veritatem mīs mōnibus vel operis magnifice agendo mesuribus Dico p̄mo q̄ magnifice
ria Corde boni virtuosi dñi non vult subiri vilitatibus aut p̄iari libertatibus sing em
boni nāliter gloriosa & excelsa querit & appetit & honestatem diligit se virtu bn sicut na
turāle homo diligit sūm esse vita & sūm honorem sicut habetur· methoꝝ vino honores sepe ꝑ
ter honorem periculo vite se exponit magno sepe succumbit ꝑdendo vitam bn & Boy⁹ dicit
q̄ ꝑfm ē boni vt honeste vivat & tute epla· Cui bn & dicit q̄ homo debet dedignari vt
vilitatibus subiciatur & maxime p̄ris bn de se dicit ad maiora sum natus quia vt sim in
um corporis mei epla ho viij· Et alibi dicit Si starem deos ignoscentes & hoies ignorantes
petere dedignarer licet hor dñi vt agit agellius libro vij quoda pho peregrino more assi
bebatur Nam vicera multi erum gentiles plus diligebant mori honorifice quia vivere de
cende patet cum hor de nobili victoria q̄ spectus tergnus filius regis Rōnum violant q̄
cum vir sinus flentem videsset ipam q̄ salutasset ꝑ quod salutis e mulieri amissa pudici
tia Verumtamen si corpus est violatū non tamen ānus Et ne illo impudicitie exemplo
victoria vivat vultellū arripuit & se interfecit refert etiam beatus Hero scribens contra
Jouinianū q̄ quedam virgines ad ruinsdam tyranni cominium vocate apud athenas nudate
fuerūt in medio cōviuaciū violenter & hidas ac gestu lasciuos impudicus spectare coacte que
dissolute dolore cōmuis oculis terribilem quasi pro nē non tute se egresse sep̄ mortē cōplere
impudici sapuerūt vt honestatem mortem morte fugaret timebant em superstiti q̄mo ab i
q̄nis Ore sanctitudo mulier [illegible] in vilitatibus [illegible] tabis e onsus mi
di nisi homo natūle meminerit ad virtutes [illegible] Nec est ad

hor tam effrenze atrocio sient perucrsa affectio dnoꝝ Omnt cū multi qui videntes q̄ dñi nullum
timant ñi qm adulatur aut detrahit aut petulans sit hilarari trufis & laudas rapt ſibi
nentate talia addiscut & simul affectantes p̄moueri videntes q̄ veridici mſti & virtuosi mg
minuntur a dnis vnde & iuuenes videntes q̄ p hmoi p̄mouentur honeſ assiscunt talib⁹
ñ iuuentute & dum repugnante lege ratois talia in ſenectute vellent dimittē non p̄nt & ſic
q̄ roi nam est puersi moribus & inueterata consuetudine introducti effici corrupte nō nāle
Et hec reuera ſepe dixi maioribus clamaui q̄ corruptoꝝ morū ortus p̄cepit ab ipſis
q̄ & ipſi p̄cipes q̄m per fraudes adulatores turpes ſocietates & coniuratores d̄ceptos in iuuentu
te eorū p̄decessoribus placere studuerūt vt p̄ morū fieret ſucc̄ssores postmodū promoti
ab tantū q̄ſtibus ñ p̄missis ac hijs negotijs p̄sunt amem & fugere & ſequi talia
nesciūt q̄d dubio ab eorū ſocietate familiaritate p̄ morē fugere & honore fit alienū Cū
ſi viderent iuuenes & senes q̄ prelati & p̄cipes nullū ad ſe tenerent nullū p̄mouerent nulli
p̄sentes amem & fugerem nec aliq̄ honoraret nisi virtuosum veritem constantem mūdi
& fidelem tunc iuuenes studerent talibus assistere & senes a prauis q̄ſtudine r̄ſilire
Sed q̄m ē p̄ceps aut prelatus q̄m non deprauatur adulatoꝝ q̄ nō curat q̄ medam &
non curat dicturi q̄m nō curat i mundanis honoribus q̄ſpari & ſibi gratiabiles ni hijs offend
& grauare ac ſibi super hijs dantes opportunū q̄ſilū honorare certe nullus nisi fortis q̄a
multa frugi rapiditas contemptus ventura gloria ſuperbia ira gula acrudia inuidia dirtu
ta alia q̄cunq̄ Tales em reuera hi potest dici magistratus q̄ resistit magnis passionibꝫ
& contemnit ſubdi vitiatoribus seu potius & priuari libertatibus talis iniqua nō franꝫ ſtudi
tupiditate dimittūt vt predixi q̄m ꝓpe dicte priuat dubio horum p̄mant habitate & ſeruitate
p̄nt ſcitis declarat Oſya ep̄la Ie p̄dicens tirenis acquisita libertatem nostram eptorſ
rint nec essem⁹ ſi ista nra nō essent Et reuera ſic ē q̄bus dnis ē ſuſpitiosus ſi videt pauper
estimat fure ſi dimittem putat ee predonem putant em hoies auſeri indigentia q̄ditas
ſi augmentent & eo magis appetuntur grauantur & ne ſimitate indigentie Et hoc ei inuehat
aplūs q̄ inopia q̄ audacia & ydolorū ſeruitus ſi ſeruitus ē nō libertas q̄ amē nō auferri ne
digeriaꝫ pati & boeci tercio de consolatoe vbi phat q̄ dimitte ſemp ſequi honorē ne q̄dam
inopietate Nam phia queri a Boecio ſubhijs verbis p̄ Ergo te ipm qui paulo ante ditib⁹
affluebas intercrege inter illius habundantiſſimas opes vnq̄d ne amittē concepta ex
q̄libet minima cōfudit inopietas ꝓdet Boecius aut q̄ ne vnq̄d libero animo q̄ aliq̄
ſemper angerer remiſi nequeo & iterū phia queri Nonne q̄nq̄ michi aberat q̄d abeſſe
non vellē vel aderat q̄d adeſſe nolui ſti ita est inquit Boecius phia dixit ergo ſi hmoi ab
ſentiam illius pecuniam desiderabas indigeb ab ergo dimitte nō ſequit ſufficiētia ſi in
digentia & tamen hec p̄mittēs videamus ſtem dicte posſe auferri inuito dño q̄ diues in
diget intuitus petito p̄sidio quo ſuam pecuniā tueatur & p̄sidio nō egeſt ſi pecuniā non
habet ergo dimitte q̄e p̄sentiā nos facē ſufficientes ſimul etiā egentibus indigentes Con
cludit ergo Boecius in metro ſequenti q̄ omnes auaros dimittens duo mala ſentiunt inopia cum
mordacitate & in morte paupertas vix metuere ſit inquit Quia nos ſtudet diues auri egestas cogit
Non explenda fames villi auaris opes Quet q̄ barris colla rubri lictoꝝ virga q̄ retenta ſecundat
optia bone ne cura mordax deſerit ſuperſtitem defunctū q̄ leues nō comitatur opes vult dice
q̄ his auaris cogat & congreget opes nō est completurus indigentia ſua congregat inquit
tanta habundantia quaſi egestas ſuus auri ad ſe ſpante fluentū & hor quanti ad pecuniā
quet etiā colla & collū rapit ptā phirale q̄ ſingulas baccas & gemmas collos ne lictoꝝ
manus rubri quod ē mirū egestatem & hor dixit quatenus ad ornatū & ornamenta q̄ſitas
etiā ſit ita diues

vt vilitatibus essent subiecti aut rapiditatis fmitum subpressi quin imo ipsos decet vt vilipedi
talibus subiici vilitatibus 7 periis ne eorum status macule m aliquo 7 alijs vilibus p[ro]pinq[uis] sibi
videatur q[uo]d ligi vilitas in omni persona sit detestanda multo magis in his qui dimerita psone i[n]pe[ra]t
vel reputari debent statu alteriq[ue] adepti vij 7 bnā Bern detestando hmoi in hec verba ad Eugeniū
papam scribit gradus sum[m]i 7 am[m]i infim[m]i pedes prima 7 vltima lingua magnalo qua 7 manus
occisa fmo multus 7 fructus nullus Constantinus ce magnus legit matri sue helene que quodda
migdū mandauerat restrepisse in hec verba Quanto excellentiori loco teneri imperatores tanto
gis patemq[ue] aspectibus omnium utriq[ue] mortaliū oculi omnia iudicia omnia vota nostra telle 7 mens nostra re
sideant 7 ideo non solū inr[e]prehensibile verū etiā laudabile debet esse q[uo]d nolumq[ue] de rivera e de
deus Card[inal] q[uo]d oculi omnia iudicia omnia vota eorū mensurat actus 7 voluntates considerat 7 eo ar
plius qua dñs nr[u]s pape quo amplius eorū iudicio est magis nota Certe confidenter dico q[uo]d vnusq[ue]
facta 7 acta sepe totū collegiū facit minus gratum 7 equerso vnusq[ue] facta totū collegiū deturpat
quandam 7 honestant Sed que tractio q[uo]d vnusq[ue] facta totū collegiū notat tenuis sen[tent]ia q[uo]d dñs Card[inal] tra
tat affirmo si fas est dicere dicuntur ad statū suū q[uo]d si vnus excedat in verbis mordaci loquendo
aut p[ro]mittendo aut faciendo plura quam expedit q[uo]d michi[n]o[n] mutuo se excusent 7 se supportent
vbi alter alteri[us] supportare non deberet prout p[ro]pria conscientia sibi dictat 7 quod e amplius status
cuiusq[ue] status exigit de aliquo querulatur quia forte est impeditus in debite vel sibi non sit p[ro]missa
grata vel alias aliqua irritat que tamen veritate subsistente ab audiente straneis arguntur similiq[ue] de
cetera talia loquentes de dño Card[inal] ligerati sit loquentis simile in veritate sit esse simile querulantis aut
referentis est loquentis 7 hoc simile vere reuerentia quia mutuo sibi impendit p[ro]pter statū exquisite
reuerentia defensiua totius collegii p[ro]pendit in multos cordibus quia qualis vnus sentit ex facto
talis 7 alter ex defensione facti reputat 7 sic finaliter 7 pater vbi se reuelari intendit ibi se honore
destruunt 7 si ipsi non audiunt alij q[uo]d loquuntur no ideo meliores i[n]putentur 7 istud facit affectata ex
placentia sui status vt non intelligant vel no velint intelligere quod eis sit dedecus sue dicentis
vt sic verificetur dicti p[ro]b[er] Dicente Homo cū in honore esset non intellexit simile dicti beati
Bern[ardi] dicentis ad Eugenium nauiter in papa creato factus es de filio meo Bern[ardo] pat[er] mei ex
genitus magna p[ro]pter sui mutatio q[uo]d p[ro]stine vent ante me factus 7 fateor non minus q[uo]d sedeo
gradum 7 vereor ruborem sustinui dignitatis considero 7 eminus periculū respicio p[ro]pter quod stupe
fit Homo cū in honore esset non intellexit at si dicat honor absorbuit intellectū respondere debet
iuxta in auribus sublimium qui alius q[uo]d respondet illud verbū donati p[ro]positum q[uo]d accidit inno
tantum q[uo]d casus tui quot casus duo accusatiui 7 ablatiui debent eis alijs p[ro]positi timeo ne ar
gentum de tribue 7 destruentur honor sed heu Homo cū in honore esset no intellexit sed p[ro]positū
ergo redeundo dico q[uo]d sicut e magis detestabile vnū vitiū reprehensibile in dñs Card[inal] ac alijs quibus
quibus sufficienter est prouisum 7 in quibus virtutes debent potissime amari quid in pauperibus
7 alijs in moribus constitutis Sic reuera e magne commendabile talibus 7 consilibus petatur
ibi resistant quia eis maxima datur occasio dimicandi tum q[uo]d eis habundat
e prouisum tu q[uo]d eis multa 7 magna offerentur q[uo]d multi 7 magni p[ro]pter sui amorem indigentes
quibus oblationibus munera si resistere nimis est commendabile 7 magne commendationis occasio
nem p[re]stant quia magna petunt magna tentatio e sic dicit beatus Bern[ardus] 7 sicut paupere
exigua munera tentat sic diuites magna munera oblata fortiter tentat q[uo]d si respuat dñs Card[inal] re
te vere 7 realis est magnificis q[uo]d magna renuentes vere 7 realis est fortes q[uo]d tentati fortiter q[uo]d forti
munere non sustinebunt Sic cū scribit beatus Bern[ardus] ad Eugeniū q[uo]d cyarensis Cardinal rem
a legatione contra morem redire pauper 7 ab epo Florentino equū sibi nimis p[re]cipue eidem donatū
restituit ex quo ei ab initio dati munera p[re]tiosam in domo ei ventilanda habuisse rogauit dequi
ti me inquit nescebam tibi in hac negotio tolle pretium equi tui sunt ei q[uo]d accepta in
obligent receptorem ipse vero nolunt insinuatum redigi inter equos 7 sic inpo magnificentie
fortitudo in[m]mo [illegible]
7 de q[uo]

hmõi etiam motus ep̃ magnã munus mmꝰ accepit — by ⁊ audam priori qui modice erat fraud
tatis qui sibi martem aut abtulit deuotissime multã adhuc causam habenti tota eo ũi indigna
coe fertur vidisse nondum impressus ep̃ domꝰ ⁊ ita vis corruppe domũ Sic fertur d' gan fre
do almutreq; qm m agrama legatois finctus offino sturgione a quodam devoto accepit ꝑ re
cepto munere ei gratiã accione ne scandalisaret offerentem ꝑm munera statuit offenti Sic
reuera si faceret dñs Card' tutr diligerentiu- vt patres timerent vt dñi colerent vt sancti
Sed heu quid dicam de quibusdam ꝓsidentibus sedibus mundi ⁊ certe militant maiores cum
sine dominus aia venalia esse dicantur Vñ in dominibus talium porte sic claus value sic scripe
sit nec alicui datur auditus qui munus non porrexerit hamisty Vñ ⁊ si quis intrare tentaret q mi
offeret vel portaret nro verificabit sup eu d michee ij Si quis nõ dedit in ore eoꝝ quippiam
insatiabunt super eum prelu- ⁊ pauentur a tamtoribus ⁊ circetur ei rotundia ep̃ valuas
⁊ tam diu ibi tenebitur donec reddat debitu vltimum q scripi tamtores ⁊ tabiculary pabito
epugiunt ep̃ eo q; eparcom tempan mensuetudine adhuc erat Sed audito nomine quasi vsq; pe
ape simo dissiluit value nichil auditur nisi salue Structura ista sepe fuit ignorantibus dñs pe
simbareis malos ⁊ iniquos vñ multi expedit dñs vt caueãt curã simulam vt no sint munera
extorsores nec sequatur consilia cultugi eis reprobi munera ꝑsuadentis qua de libertate sua
amittent ei accepti munꝰ eos obliget pro donante Et sicut ep̃ generos statue mentis in certo
casu ipi dñs sepe retulisse oblata sit ⁊ gratiosa mens sepe retulisse timeꝰ dñs oblata q; si dñs Card
supponit d' offente q; sit bonus ⁊ iustus homo sicut ⁊ de quolibet habet suppone donec sibi costet
contrariu ipse ei pres simul cu munera offerentur multu gratiosus ⁊ ruborius sit offerenti ep̃ pu
ri dilectione vel complacencia cardinalis inferret epo eo q; rubescendo mmꝰ oblatu offerentem de
corrupto suspectu reddit q' offert etia non est fratu hoiis virtuosi ⁊ ai generosi vt quis ep̃
amarica ⁊ dilectione ad ipm reportet meritu modium non ergo dñs Card sibi oblatu ab hoie
habundante meta volorem oblati que in ipi credit ⁊ virtuosiorem alicui corruptoris debet corru
⁊ si oppoꝰ exponitur sit offens munus oblatu digniꝰ valde ꝓdidisse ipse forte posset in
terualla tempoꝝ offentis offerentem adultero dicti dñi Card contingeret indigne inquo casu
lucre ei potest sufficere ⁊ astari non ꝓpter mmꝰ ꝑpter gratiu statuendi animi aut dilectoni offenti
ep̃ui liberalitate mmꝰ processit dummodo sit alias instu quod petitur ⁊ ratione subsistat.

Tremus sicut dicti ꝑ magnificentia nam pati subiti viliatibus pcti ⁊ hoc in pncti d' cupidi
tate ep̃qua multa mala sequuntur aliquali' declaratu sit ⁊ quoniam est attendendum
q; talis pcti viliatis ⁊ priatio libertatis non solu consistat in cupiditatis vitio verũ etiã ꝑ
in carnis concupiscentia sup nra tria q; ratiera oia sit vitanda si viliatis pcti debet euitari
⁊ priatio libertatis nam resistit talibus vitiis ad fortem pertinet ac magnificum mmꝰ est
Constat am qua vehementer repetat concupiscẽs carnis ⁊ eo fortius quo nãlicet cupiscit cupidi
tatis cũ videtur ad aliud ordinari concupiscentia delectat manu suo nec cupiditatis ita se
nature principia sic carnis concupiscentia ⁊ ripa tam fortiter repetat hoiem ipi resistere non
potest nisi fortes nõ quis fortes ꝑ fortius sum sanctos fortes sum amy fortes mentitur q; plam
e ⁊ dilectores hui sterili fortes sic mihis que sit ad mundu debiles in hijs q; sit ad deum
dñi celui Omnes - ffortiores cũ mundi sin corpus vicit ⁊ debuit concupiscentia carnis pati
cu hoc de sampsone quid ꝑ qui tu esset fortissimꝰ dormiens tamen in sinu dalide amasie
sue fortitudinem amisit in pilis ⁊ sic amissa met fortitudine mg concupiscentia dalide forti
tudine corporis e priatus Narrat valerius h-pe ⁊ tipio in hispania eo nometo vt in
trant castra ceperit vt oia voluptatis causa ꝓpta ausentur vsq; ⁊ sinuit ⁊ semel ab exercitu
nulla sanctoꝝ legimtur abisse Reuera nobilissim principes qui nec bellis aut armis vin
ci parerant sola carnis concupiscentia sit debiti Valerius libro v. ca-pe x hambalo hoc dicta
que mulier studiosa ydiotis romanis tradidit ornandi loqueus cu hoc verba capana
ad mulu tradidit

de paride d' achille quo mulierū concupiscentia ſt̄ deviti fortes corpē micte debiles
ſtis cōd voluptatibus reſſtit fortitudo ꝑpis ſibi magnificū concepit ⁊ merito q̄na ho
ob conſentiendo beſtialis efficitur ⁊ ſua libtate ſua priatur ſicut ſcrīs aperte d'ſcribit Boēt
iij de conſolatōe proſa vij ſed quid de corpor voluptatibus loquar quarū apparentia
dulcis plena ⁊ miſerie ſatietate vo pmic quatos ꝙta morbos quia mtolleabiles dolores
quaſi q̄enda fructum nequicq̄ ſtuctuū ſolet ferre corpibus quarū motus quid habeat tor
ditatis aguoro quos ſi bonos explenū ⁊ efficī poſſit nl cauſe eſt q̄nq̄ pendes p̄ q̄q beat
eſſe dicantur quarū dis ad explenda lasciuia corpalem feſtinat mteritū ffugienda e
ois mulier ⁊ m carnali concupie tamq̄a hoſti hanor luxus ⁊ntelligē odorus ⁊ bone
me d magſtice reſſtendum Salon cū ſſpectiſſimū q̄ mulier concupiſcentia decepti p
matulam ngloria ſua ſicut habetur in ſtrīs q̄d cū eritq̄ hyſtorie alludens valerius ad ꝙ
mīſſe ſcribit Sol hom̄ ſalon thoſanius dicraz dū ſapē domū ſingulāe craſſā tenebra
fūſtatus attramento lucem die ſine odorem fame ſine glorie dom̄ ſine amor mulier
ſit Reſſter ergo debeat dū Card concupiſcētie carnis q̄ vir perfectus virū ſolet dimitt
libertū ab mſulto medioſq̄ exiſtant q̄ ipius explerio tractum abſtrahat ⁊ dolore ac pnā
ſeu durit quod mtio tuus indicat tū explerio venerus libidm ſatiſſerit ꝙq̄ nā tranſa
ſe nobilem ſm partem vilior amiſſe diſcretio noſt ſtremit q̄ ſenſua libtate ac beſtialit
conſeruſt Contra hanc ſic fortitudo mentis ſtabilitas hanc abhorreat ⁊ vilipendat alia ſi
mentis potentia quam magnificentiā nonnulli ſtecendetur dns Card ſentū ſuū quo m apti
dignitatis ſit poſitus ⁊ dedigne ei beſtias d'ptari nec pro tribus monila vilis gemme
honoris nome amittat Timeat q̄ mulier mſpectio alliciem timeat ſdectat mſectio
cooperante non confidat m̄ peccati ornatrice mdinantem ſta certū eſt q̄ ad cuncta ꝙpoſ
mulieris mſpectio eſt allectiua ſdectatis mſectio cooptiua criminis ornatrio mdinatiua
q̄ timeatur vt rallectatur m̄ q̄ mallatur confidatur vtiq̄ oīs mulier mſpectio q̄ mores
pēs p̄ feneſtras ingreditur domos mas ſeruo ſeneſtre cordis mei ſi oculi noſtri vt ⁊ quotid
anus dicat virgo noſtris m̄ amy p̄ oculos mea eſt q̄ crudelia ſepe contingit q̄ parentis latrū crud
p̄ feneſtras domus m̄ meſſis portas aperit maioribus ⁊ ſepe contingit q̄ ingredictis
dns Card conſiſtorii rubaldi ſe ꝙnſcientes cuīpis ſimul mtrant ꝙta ⁊ ſepe admiſſa ſam
haritate bone mulieris alii repudiare ſi ſtatu ſemel mtrant ⁊ ei admitti ad cor regimen am
trie prudice ⁊ honeſte mulieris accedit ſimul ⁊ ſi mſpect cognitio ſatis fida cui cauo eligi
ſpectare vellet applaudā ſi aptitudo adeſſet loci ⁊ tpis Her cū ſtruit ſibi pater duſem cū bidue
de longinquis adipiſci poterunt ſpigi ſupplicauit ꝙ ſtrata lacrimis fundus vt dīa ꝙpa
ſupplicter oporteret legi audiſſe Ovid dū ut tu memoria delecti m̄ metemica ⁊ ab ea ſe dimitt
illaveto ingeniſtens ſtt recteſſit ab ipō Si ergo tantus vir tm mulieris formidabat aſpectum
nequā ad illecta mtmaxit quato nos debiles debem̄ amplius formidare Her cū ſcripſit ſſ
ſcribens de vera dilectionū q̄ dicitur nō nigris oculis debet mouēdi diſcipli hūs ꝙo q̄ vagus
oculus vagi cordis ⁊ mētis ſtat nō prudentis oculus nō prudēs cordis ⁊ mētis poſſit ꝙ ⁊ nec
ſolo Cauendum ad hoc familiarū ſeu ſectetat mſectio q̄ vitia corrupta ſtantia ſemp tendit
ad corrupta ⁊ntorruptis ſuo vellet duo amplius q̄ plato Ariſtoteles m̄ ad ethy in ꝙ m
ſtincud tres qſtiones optie docet hmōi ſtahantes dimittendos. quarū ens tres notabiles q̄nes
quarū pīma eſt ſtat duo viri boni amici ⁊ omnib mutuo m malu ſtitur an dimitenda ſit diſſolue
da 2a quo eſt an ſit ſtatim diſſoluenda 3o an poſt diſſolutōem ſdatrice ſit familiaritas allegāda
quā ſi nō ſimplex amicus ſed pīmam videt q̄ nō eſt poſſibile virtuoſū vt amicū ab ipō cuſvis
virtuoſi conſtat 2o dicit q̄ talis nō ſ amandus q̄ nō eſt poſſibile q̄ ſcientia dei ꝓficiat nō q̄ ſi
ſolitudine actiuā ſtic vite conformitate Se quia ratione patet q̄ nō ſit admittendi hmōi ad
virtuoſi ad familiaritatem q̄ multis cū talibus poteſt dm ſtiud miſcetis ſit conformis
tas requirit concordia mori Diſpl q̄ dicit ⁊ ſi ſtat q̄ ad
ſi ſtertitudē amen
⁊ hoc

mali st magis abstinendi qua nimis prata falsa ridentes aut fructuosa eo magis quo honorabilior
virtus quam pecunia vita tales multi periculosi st qui stant hoc in se ipsis quod in veritate
non est vita thomi est malu sum destruad ne quis contagione plures pdat dom q iij ysaiam
de tali etc. ad tertiu vero questione dicit q ubi e commercia dissoluta ppter inequalitate bo
tatis in uno qua in alio pot nichilog sibi familiaritas exhiberi maior quam optimus si no
dissoluto est facta ppter malitiam expectam in eo nisi que prius no fuit experta tunc nichil
familiarius debet ei virtuosus coniugi aut se exhibere qua vm deo eo eo q quod cepit verius
cundum ei fieret nam verecundum est virtuosa hre virtuosum amicu vita et beatus primo d con
silatore dicit q magis virtuosa e verenda ne familiaritatem habeat ei corruptus et infectus per
quas multi a nocentes st seducti et corrupti pessima libertina sine reatus cia e quasi mor
bus contagiosus qui proximos et familiares infert et corrupit vbi cum omnis talis maliciosus
e sodalitate magis e sibi ppetuus amicus dece corrupet quare multu timendu est d corrupta fa
milia et sodalitate magis e sibi magis familiaribus quia melius rebus notire quia ab eis cum
nus familiaribus vitia minus quia familiaris alterius cum suspectam familiaritate habuisse sub pallio
dni Card' necolo cui nu dns de no nullo q quonda matrona tenuit i certa domo quaj alimi vestiu
et sibi q vidit de singulis silabis tamen hec facie vice et loco dni sui Card' cui dns Card' de hac michi
secit qm si fuisset homo fidelis et virtuosus sui honoris loquendo si sic fuisset in veritate ad st tra
here admit sibiq; in hoc casu usurpau tanquam suo nocie facere que faciant nocie dni sui Card'
hoste ista st malop munera ut si dns in vno cooperiu illicito op' ppetrent maiora sub pallio
ac defensione suoru dnoru nec heu dns eos audent resistere vel eos sup talibus nephandis ne
gotiis obmurgare cum si super hoc fama valida in valescat timetes consilia prudi d'ipsis vel q
d'cetero talem adulterio remanent forsitan ad honor destituti.

v Iterus dico q no est confidendu in occultacoe honor zelatus ppetrati q malis familiaris mi
nistris assistens deo suo talia no trucidit quin imo ex confidencia dni plus psumit et corpe q plg
psumit vellet ab ipsis amplius honorari et si hoc no fit facit verbis cum informat q occultari debet
ut cogitu causa quare sit potentior apud dnm suu maiori fauore constat et ppter quis ut petronius ex tor
quet ab his qui supplicationes suas vellent expediri et sic graciatur dns suis quia tali negoti non
potest quin supplicatoes ppter ipsu pecunias repetat et expediat inpta posse sua ratione e q semp per
catu suu peccatu aliud vel alia secu trahit et hoc sunt multi homines qui passiom sue pruritu
resistere non possunt cum consentiat actus hoc alios virtuosos sue loque natura loquendo post atq
phy de virtutibus loquebantur tm theologi qui theologus multu actus actu virtuosum dt et bene
ms quia ad ultimu finem ordinatus et caritate informatus dicit qua caritate dt mur de eo loqui
philosophi sincere pauci istos vere virtuosos actus sicut veritate ysaiam fidelitate mysteria
hoc multi habeant qui earum passiom nolut vel no potuisse mala hoc sodalitate totu potius et
amittetur quod e virtutis defectiones et vicios est sicut ipa sodalitas e mala inducendo et per
suadendo pessima et turpia ut e mala nec laudo secreta qui ipa sodalitas eo sine condicione
hoc exposit quod nullus psuadet ad turpia ms qui e talibus involuerus nec aliquis ad mulier
pudica ms qui e mulieru sodalitate implicatus volens ergo dnus suu consilii sodalitati voluit nu
lateris opportunitatem ad hoc nephas ppetrandu nullo indigebut quippe bibis copulator psuasor et
decipior. pcludo suo sibi dno q no deret sua libidine retrere non mitendit imo ad hmoi sinem
ut sue libidini amplius posset uti et satisfacere induxit suu dnu et consilia psuadet eidem et sic st in
nullo admini persone quatuor negotiu hoc secretis et sicut dicitur quod tribus e notu tuto
dicet esse secretu si ei cui nec hoc nephandu negotiu potest arcultare et dato q adinuenit suo dno
quam talem qua optat hoc et sua q forte pecuniis condicionib existat sil ei illa adducere non
sibi tuu negotiat ut amat et tm amplexibus delectatur obligatus ei ad secreta ne cui
utilia talis inquisitus petitus alu tale non se

h. q methemorph de quodam rege migdas nomine qui fuerit agricola cui omnis audientes phebu
canentem mythas regius melodiam quendam et preferret melodie dei pan qui sunt deus pasto
et preludium ipse solus rex migdas audiuit melodiam pan quendam qui in fistula pastorali
bilabat et quia melodiam phebi preferebat ideo quod phebus indignatus ipso regi dedit aures asi
migdas vero aures tales phebi resentes simul et erubescentis multis celat occultauit tamen rubi
culares suos valens duo pectinari cornea et comam mutare seu ornare nitent ipsa similitudo
res habere que sterteret deus sacerdos ostendit vt quod videat secreto teneat porro rubicularem abste
nere non potuit quin quod secretum repetat saltem ore rumigeret ste et sepe contingit quod phebus
sorte repetacio fugit nolens hoc deum quemadmodum nec de secreto violamen notum medium colentibus adhi
nit ut sit secreta fouea nuncupetur in eadem fouea saltem ore murmurauit et dixit quod repetat
in secreto secreto et rem per ardorem adimplent et sue desiderio satisfacto in obstinatam satis so
uitam ipsa egressus terram adiecit ipse fouea terre rete explanando et post tempus intervallum
in terre massam consuetudinis cause de eadem fouea simul trunci arundo exorta in qua pastor fi
tula fecisset musicalem actus nichil aliud canere sibebat nisi quod migdas rex habebat aures asinine

Per regem migdas intelligitur aptre quilibet indignatus culmen gestatus hic fructus agricola q
cultor corporis sui nichil quod appetitus vanus sustinuit deus pan et carnem suam in pastorali fistula
tenentem preferat phebi et ipsius dei melodie pan cum sint deus saturni et deus luxurie et libidinis
meretrix saturnus enim al' est humane forme et libidinosissimus mistagabulus vir et dyasatirus ex eo co
fingitur ad talia gerendus et instigatus vir per satiros homines intelliguntur luxuriosi et bestiales
sicut erat magnetius sardanapalus qui in sino altorum virtutes homini nullo apte se assimi
possidere talem ergo quendam prelatus et princeps agricola et cultor corporis sui mens ora que de
siderat atque rapit et ipsius calamina seu mens musice dei musice aut melodie gaudent implean
cuncta dulciter fistulant dicit aliud quod scribitur sapie ii ventre et finiam bonus est et etiam
creatura talium in iniquitate celeriter primo prosit et vindicet nos implacatus tuo preceat nos flo
tempus Coronemus nos rosis antiquis manifestant nullum priuatum sit quod no pretereat luxuria nullus
mo nemus ex pratis sit luxurie nec vbique relinquamus signa letitie quia hec est pars nra et hec sors
nra cytharam autem dei et ipsius melodia dicit mundi estote quoniam ego mundus sum Sanctus de
estote quoniam ego sanctus sum seu vi et mt v beatis mundo corde quoniam ipsi deum videbunt
et illud scipe mm O quia pulchra est casta cum caritate quia apud deum nota est et apud homines
hanc cum melodiam dei migdas platus seu princeps agricola et sui corporis cultor non intendit ne
ipsam approbabit seu comendabit sanam fistulam carnis attendens q delectabilia seu sapida offert et
promittit et eo omnipotens deus permittit vt talibus platis seu principibus nascantur aures asinine aures
enim asinina non e aures dispicibiles si est solida aures ac deformis et id omnis disciplina mun
posita et recepta auditus enim est sensus discipline et qui auditu caret disciplina caret sicut
aristotele inde scribit. Platus autem princeps vel persona quicquid emanata vel mundana aures cap
asininas q aliud nisi q sue disciplina morum et scipe penitus est ab ipsa et sic vera contingit omnibus amato
ribus mundi et carnis sic q mores perdunt ornatos et asininos acquirit nichil sentientes ni de luxuria
aut luxurioso cogitent studium postponunt nisi quod transeunt tamen seu audiam nisi loquentes nec
aliud sinonem q reprimentes alio nisi de his loquentur que gerunt in alio enim certo tuto aduertet tam
lingua qui sibi crines complanat et leuis ornat verum quia ex simili condicione talis ad secretum astringitur
tacere pellet si non valet in toto tuto foueam petrati querit et amasta dum accedit cum sibi
et sibi nolens applaudi exponit eidem minutim occulte quo deus vidit meamen vagibundus ne
studere vel orare posset aut quicquid bonum facere p amore mores habeat nisi bestias et destructos in
bus silues auribus asininis et dei ipsa mm murmurauit apud foueam petrati mihere impedit
et apud quam consuluit eius migrantes et turpitudines sicut et nisi foueam sinus terre
dicte fetide et corrupte tue apti foueam cla
quantum potest

et vanitatib⁹ moneturꝫ agitaturꝫ ꝫ ꝑpā vbis ꝫ mōnstrans seu lubrica mulier q̄m ner mo rotuꝫ
tatur aduemente alio ꝙ amat seu amica sua vel alio fruitur ꝙ aruḋme sic vanitatib⁹ ꝫ superbie
nichil ad sit emē aut narrare nisi q̄ dns suis amator suis auris habet asinas ꝫ q̄ sq̄ ea dilegat
q̄ moribus ꝫ vita asinos mores ostendat ꝫ sibi expresse non dicat saltē verbis palliat⁹ multo plus
estimat quam in veritate existat q̄m mlieres natural⁹ sit vane ꝫ ex dilectione vni⁹ quato maior fi
at mamis sepe q̄n forte plus placet vellent dilectō ostendere ꝫ augeri non est ergo confidendū q̄ vn
quam possint transire silentio suarū caritates nr̄as ꝙ quandoq; ecias fiant occulte q̄m reuerti veri
tas nō mentitur q̄ dicit nichil occultū ꝙ nō reuelet nec absconditū q̄d nō scitur by ꝫ filii dauid
filii bersabee occulte peccasse tredecim fratres ignorāt missis ē ad eū ꝑphetā nathan ut dicet ex ꝑte dn̄i
sui fecisse abscondite ego vero ficta palam verbū q̄d nr̄os ignorāt missis ē ad eū ꝑphetā nathan ut dicet ex ꝑte dn̄i
q̄d dns q̄minatur talibus d ps dlxj reuelabit⁹ ignominia tua ꝫ videbitur obprobriū tuū Et nemo q
nec reuelabo pudenda tua in faciē tua ostendam gentibus nuditatē tuam ꝫ regnis ignominiā tuā

¶ Q̄m instis dnis ꝫ ministrorū sepe permittit bonos viros tentari dū sibi cōcilietur ad
pessimendum minus de meritis ihū veru non solū tentari ꝫ etia erudē melior ꝑtes in pre
sentiam vt sic superbiendo desistent ro superbia supra modum est vitanda q̄m ruina omis superbi
bi negligit considerare perfecte quales sint q̄ ex eo q̄ superbi sūt alijs dissimiles esse volunt ꝫ sic ab alijs
singulariter appetit reputari Sic cū dns tentari permisit apli⁹ ne multitudo reuelacionū eum
ex tollat ꝫ de ꝑpā superbiret ꝙ dicit stimulus datus est mihi stimulus carnis mee angelus satane qui me colaphizet ꝙ ter quod ter
rogauī dnm vt discedat a me ꝫ dixit mihi sufficit tibi gratia mea nam virtus in infirmitate ꝑficitur
humilitate perficitur detestanda est ergo supra modū ꝑpā superbia q̄m ex ea oīs malicia pullulat Sic
cū dicit beatus gr̄g in moralibus q̄ septem vicia principalia de superbie radice ꝙferuntur sc̄z inanis
gloria ira tristicia auaricia ventris ingluuies luxuria ꝫ alia dicit cuncta superba apud se regi
tatione timentibus timetibus inest clamor in loquendo amaritudo in silentio desperatio in mentis
te furor in tristicia inhonestas in actione honestus in ymagine ꝫ apparentia erectionem in ipsa ma
ter in responsione horū mens semper est ad arrogantias ad contumelias valida ad tollerandū in
firma ad obediendū ꝓꝑ ad lacessendos ro alios importuna ad aliq̄e facien debet ꝫ pulset patu ꝫ q
tor mala sequuntur ex ea ꝑpā ab re ipse dns Card magnē euitanda ꝫ ea maiori cautela q̄o ꝑ sin
gulos ex tollentiam superbiendi eis maior datur occasio ꝫ ex ꝑpā superbia ruina maiorem minā
dns cū prefixit ab ꝓnogenie egipti vsq; ad ꝓnogenie pharaonis sicut habet ihū xpc ꝙ ꝓnogen
tie pharaonis sic beatus gr̄g⁹ intelligitur ꝑpa superbia cui duo gentes impiis in celo superbie merui
te ꝑpām inspirasse dicit de qua septem filias gignit ꝫ septem peccata mortalia ꝙgignuntur
Cauere ergo hui⁹ dn̄i Card ne ꝙ ꝓnogenitū pcti ꝓnogenita sua perdant ꝫ structuꝫ eoꝝ dissipat
q̄am ruina horū magis timenda de superbia q̄d de alio q̄m superbia mens ipsa ipsum ꝫ multa
indiscrete loquitur ꝫ operatur non possit sicut alia vitia q̄m superbia cuncta appetere ꝫ ex ea ꝫ ꝑ
ꝑpām complendam diuersi appetuntur ꝫ congregantur vnus ergo ꝫ detestanda ē que tanti pericu
li ē causa Sed ad ne tendū est q̄ ꝑpa inter alia vitia ē vitiū magis ḡnōsum nascendo aduersum
inuadendo callidū astutū allicendo Primo dico q̄ ē magis ḡnōsum nascendo q̄m ē spiritale ꝫ mi
nus angelicos spiritus admittit ꝫ ideo nobiles magis tentant ꝫ nobilibus moribus plu
rimi hereat dn̄i ꝫ beatus Iero⁹ de ipso scribit loquitur in quadā epla superbia natos celestis sublimi
mi appetit mentes ꝫ quasi ad ꝑhos anhelans actus appetit gloriā ꝫ puritatem hominū rum
pere que de gloria ꝫ puritate angelorū cruit vt quos inuenit ptripes nō fuerat consortes
ruine sic tamen fatua ē q̄ ad domū redire nescit by ꝫ hugo libro de anima dicit Superbia in
celo nata est ibi nichil in memoria q̄m vita reddere illuc possit reddere non potuit Est etia vitiū
nocium inuadendo q̄m nec pertinet loco nec persone nec tempori nec statui non pertinet loco q̄
quadrat locus solepnior tanto ꝑpā promptior in congregationibus in ecclesiis ꝫ mgbus
nūq; publicis locis ꝫ nationis superbia se immiscet Nam in ecclesie persone sic ornate ꝫ palliis
vellent apparere ꝫ quato plures coadunantur tanto ꝑpe letant amplius apparere ꝫ vbi contrition homo ha
bere debuerat ꝫ orationi sue ha totu⁹ se tradere ꝫ by ꝫ ꝑpa deo etiam non parcit q̄ sepe contingit

roreꝫ ſuū ac ſuperbiam humilē recognoſcens quo ſe ſuis meritis extollebat tota vita ſua
permanſit in lacrimis et in luctu concludens ſe vltra in ſpelunca in cinere et cilicio iacens et ſedens
in ſudore vultus ſui manducauit panem cum tanta triſticia et dolore donec angelus dñi eum pmiſ
dicet eſſe acceptam eiuſq; ſuſcepit ne ꝑ meritis ſuperbiret Non ergo eſt ſuperbiendū d' homo
gratie aut etiā fortune quibus ſim honore loquendo dñs Card' multū habundat hoc miri veritate
ſtatus eoꝝ recte conſideratus ſit plenus dolore et labore ſcuti et quilibet aut omnis libet poſſidentis
ſtatus qui ſatis declarat Valerius li viij ca ij de quodam rege ſubtilis iudicij qui ſuum oblatu
ſibi diadema plus quam capiti imponeꝫ manū ſuū ſtudio conſiderauit et deprehendit O nobilē magē
quam felicem ꝓcul dubio quem ſiquis plene cognoſcat quam multis ſollicitudinibus periculis et
miſeriis ſit refertus nec humi iacentem tollē vellet Reuera ſi dñs Card' plane ſtatū ſuū cognoſce
rent quantis laboribus ſollicitudinibus et periculis ſit refertus bt bn ſuo capitello dicē poſſent O nobi
lem magis quā felicem capitellū etc Quod cum attendentes nobiles Rom' vq; quo et quato fortuna mu
di claros facit et ſuperbos tū victoribus ſuis rome reuertentibus triumphē honore faciūt ne ty ſu
perbirent eoꝝ de triſticia grandis miſcuerūt Refert en Hyluinus q; beatus Petr' impte tangit
ep̄ na q; dictis victoribus redeuntibꝫ fiebat h' triumphꝰ honor ſta populus victori cū letitia ſibi ob
uiabat Deinde captiui ſequebant victores turrim manibus a tergo ligatis Et q; ipſe victor indutus
tunica coccinea ſedebat in curru quā eque quatuor albi trahebant vſq; ad capitoliū ne ty in his hono
ribus oblanſcetur ſin ipſius triumphum moleſtia illi inferebat illa duo Nam in curru cū ipſo ponebat
quida ſtulta condicio vt daretur ſpes cuiq; quātūcūq; vilis condicionis ꝓficiendi ad talem ſtatū ſi ſua
probitas mereꝝ De moleſtia fuit q; ille ſuus ei colaphiſabat ne nimis ſuperbiret et dicebat ei
noſce te met ipm et noli ſuperbire de tanto honore repute poſſe te honore te cōmemoro Ita moleſ
tia fuit q; illa duo dicebat cuilibet dicē in ꝑſona triumphantis quidquid vellet vt ꝓuideret ei pote
rant inprime inferri ſicut et Iulio ceſari py multas victorias reuertenti multe fuerūt dicte etiā
Non ergo dñs ſuperbiri debent de ſuo ſtatu q; honeſtus eſt et in ſtatu periculoſo q; iſtius multitu
mentorio ſi debite ſunt obſeruatis ¶ ſupra modū priuat homine ſua libertate quia a magiſtro mo
Iterius cū eſt aduertendū q; ira mea debet hugo cum de ſuo victore dicit q; ſuperbia au
fert hoi dīm impedit ꝓprie ira ſemet ipm vt et poeta dicit ira furor breuis eſt vt et ipa
ratio a dñs cardinalibus magne eſt timenda q; turbatis mentibus veritatē ſpeculari non ꝑ
mittit per quā iuſtum et bonū facile iudicii aut dare conſilium Nullū enim opus valet eſſe laudabile
niſi eſt ira principio quare thaurenus architas gnā narrat valerius magnus librorum deorū et ſeruꝰ
memorabilium dum ma' morte patribus ſubpretogoru ſtudiſſet tandem q; ad patria rediret
tutā ſua ꝓpter villice negligentia deſtructa inuenit ſuis minens crudeli merito hoc laudabile fu
turū credens indignatus/ mandauit ſupplicium ſimeonis ſi tibi non eſſem natus/ equalis eum poſſes te i pri
mum dignitate quā ꝓpter nimiū grauius te punire Quem refert Hero' ad ſaluū ep̄m ſuum vt d' archi
tum dimitte quā ꝓpter nimiū ſeuo grauius te puniſſem Quemadmodū refert Valerius de pla
tone libro predicto Vtrandū ergo eſt nra a deus Card' ſicut a bonus patribus et magiſtris quos multa
mala ꝓuenit quam ipſe ſubtrahit deo affectus ſue patentie/ ꝓpterea affectus benivolentie/ ꝓpterea ſubō affectus
rationis et intelligentie Subtrahit eum deo affectus ſue patentie quia deo quiem et ꝓpetus culpas in
dicule condepnat et ſubtrahit eum deo affectus ſue benivolentie quia bona largū et donare
Econtra ꝓpterea facit maiundus quia primo infert a deo vindictam q; nra ē mordinatus appetitus
vindicte Et deus debet nō vindictā et ego ſtrahuam deus eum deo ſibi ꝓmittit ſtā gloriā et vindictam
altum infert ſuperbus ſtā gloriam Et altum maiundus ſtā vindictā ſtraiundus etiā deo ī miratur et
hoc q; excellit eum et quiete habitatoris ſue hoc in ꝑſona ſua eſt impatiens eius Quem aut maiundo
quem et repas ꝙd hoc cor maiundi quod tremet ſicut congruū deus in habitat nō pōt
q; melius deus haberet ntrauet domū tremetem ꝙrime et miratem cuſtum ſicut ꝓiecta
minatur domus maiundus ſtraiundus etiā legitū di impedit/ q; deus hostius legauit pace

Jo. xiiij. Pacem meam relinquo vobis pacem meam do vobis hyc ꝛ sapiens dissuadet ulcerari ira
mundi decens ꝓhibere. Noli ee amicus hoc mirando nec ambules cū viro furioso Chra ecce fulbon
hic proprio debitu benuolencie/ꝙ quidē tacē proprium saluare/subas famam ꝛ personam/cōi que
ira procedit ꝙmy in subia depedendo/in fama diffamando/mpsona truendo &c xxxij. ira ꝛ furor
bracꝫ eperabilia ꝙ obmurgacio ꝛ ira anichilabunt subtam Chra ecce d'stent tra tona ꝓio subꝫ ꝙ
destruit honestatem corpalē dispōnibs/impedit potestate naturalis racōb/minuit qdā
tatem uralis duracionis - corpalis dispōnis/qua uidera quādocūq; persona sit pulchra

ꝓ Primo destruit honestatem · sit decens sit mortcrata mortcrata mota fit deformis ꝛ d'
formis Nam oculos subuertit gene pallescūt labia tremescūt lingua balbescit ꝛ homis
dehonesta homo vn ꝛ sexꝰ ij ra iij h. de ira Sapiēs eque profunt matis sicut mtuert rei d'form
tatem sapiē/Nam in ea facies turbatur ora pulchrima fedat tortuos vultus os tra quillosis
reddit rubicūdi deor omis natos/ꝛ seqm qualem putas esse amicū ymago tam fedi est Sicut
runt fabule ꝙ mineruā alu dicerūt ut in musica tibuare cū ergo semel mspiacuit tybias
mō quedam flumia vidit buccas suas tumescentes gestum fistulas prient ayma ꝛ dea sapie
ꝛ sapientes interdum sūt indignantis nē ēt ꝓmo sn multa sapia multa indignatio ꝙcte
sapiens tonsiderare debet deformitatē sue ꝓsone ꝛ sui statuis ꝛ si ꝙm nisi contingat ratio
tamen inprimat motus ꝛ verba mordinata ꝙ multū d'decundum sapienti ꝙ tuy sē d'ordi
gter rem qua emendari non potest/Cum ois mustur gter verba vel facta ut sapiē
re que emendari nō potest/ꝙ impossibile ē verbū prolatū ac ꝙm gterita facta nō esse a' deo
quod om dicy ē aut ꝙm mpossibile tuisserit ꝛ illa nō transisse non ē possibile quare sapi
ens super hys tristari nō debet/ legit ois infabulato ꝙ vir sagittarius philomena apphēdit
ampiens ꝛ rutellus spam ocnā volut ꝛ mandūcare/sine voce articulata loqbā eidem dicēs
Quid tibi poterit mors mea/non em d'me implere poterūs ventrem tuū ꝙ si liberā ꝓmisis
anolare dentibus volen tibi dabo quā obsinata magna vtilitatem consequeris/Ille vero
stupefactus loquela loquendi ꝓmisit si ꝙ talem edere ꝙmo abolaret ad cuius ꝙmissū philo
mena sic loquitur Aliquā eorum alius conetus apphendere que apphendi non possunt sine medo
leas de re amissa quam rtuperare non potes verbū vero incredibile ne credideris alu hr
tui custodi ꝛ hū tibi erit d'mutus per ꝓsentē verbor sensū philomenā anolare ꝓmisit
philomena vo accepta libertate/sic loqui ve tibi homo qui matu gsilio habuisti p diuisti ne
Hec audiēs magister/qui in meis visceribus ē margarita magnitudis omis sentiens Cuius au
dito sagittarius nimis ualde ꝛ demū cum apphendē conabā mirabā cum ad domū suā
multa bona gmittens ꝛ libertatē ei nichilomg q domando/tue philomena hor audiens dixe
me cognomi te fore mspientem ꝛ verbor meor ꝛ detrimeta ea obiectus/Nō dor tibi ne doleā
super re irreparabili nec apphendē conanti/quod apphendi non pot nec verbū mordibile in
ꝛ verbo mordibili credidisti cū nec totū corpus meū ad quātitatem omis sentiens arc
dat quo ego in meis visceribus possit margarita tante magnitudis includi/Revera hys nūc
sit quiescere ꝛ turbari seu uasti sapientis ty nec ē nō hor motibus optemperare d'mirare
Dm. nale quod facit ira sepe in habens ē quod impedit potestatem nāles rōis quin ipedit
ām ne possit carnē vere/hys ꝛ dyabolus facit sicut ut prescitor aspectus qui facilius pi
ces complendat turbat aqua ira ꝛ magregrancē seu domo ubicūq; per dyabolus turban
one in mittit ut facilius rapiat quos vellet decipe hys ꝛ optime dicit Aristoteles ꝓ de ānā hys
Cū ꝙ ira suspiria ꝛ indebitas gemitus ꝙ ira minuit quātitatē virtutis d'mutus ꝙ ira
nalia egressione colerica scīaliter breuis vite sicut de cibis patz hys ꝛ ctr xxxvj dicit
Zelus ꝛ retributio minuit dies ꝛ a. tempus senectutis adducit ꝛ qz supra ct dicimus

De ira magnatu bono tangit & contristatur hic vero magn nobilitate & libitate hoīs grauiatur
vnde transit ad alia

¶ Q̄ ipa inuidia & cetaꝫ libertatis impeditiua & viritutis subiectiua multū vitanda & per
dios Card & ab oī hoīe maxīe magistro tm modo est dcz dnos caud nō ipa inuidia &
topicu tantutis hostiu mi quitatis pudicie sanitatis. Est em topicū tantat q̄ ni ipa esset gby
gnidat & bono alterius & de malo dolet q̄na hoc & ffm mutatis by & bnis dnis scpt Io. de
tolle inuidia & tuū est quod habeo tolle inuidia & meū est quod habes Est etia hostis migrar
p̄ hanc em mutuit mors in mundum p̄ hanc armisit & abel a cayn Iacob tribulatus ab esau
Ioseph venditus a fratribus deinde a seule p̄ferius & deinde a matre q̄ nr. op bj dicitur sn
char em q̄ p̄ inuidiam tradidissent eū hoc hostis pauit vitae q̄ si multos inimicos tibi fecit timere
mria multos by sunt inuidi est etia pudicie sanitatis gñ. pñ. pudicie offm sanitatis hoc
by est ipsissim verbū q̄ mi sim auctorem & introitorem q̄ pñ hmoi de ste victor Insimul inui
dia nichil est q̄ pudicie sim auctorem primū by Basilius sunt rubedo ferrugo sic inuidia auiz
de q̄na nascitur corruptio & mēdacium mimicam fidei deus inuido si eū miclo rollocuit q̄na
ibi est summa feliciias mgr dno & p̄ q̄nis summi nominis forent inuidi q̄m em mi inuidia
p̄fuerat ipam in interioribus medullis habet secundū de pe. dis. ij. ca. i. & clor eius pcm
morte dispergit. hinc. ergo tales autem sūt q̄m bonos & leni suspicione arcessat vi. q̄. i. si qua
p̄bus em dicit q̄ inuidia est tristicia ex apparitu prosperitate bom alteri & ideo nō est mia q̄
inuidiam possis euadē nisi miserum fias q̄na sola miseria caret numero inuidia mundi
em dicit Boetius neminem oculos tenebris affectos ad lucem vertat. attolle sidera dns cmby
quam mutuit nos illumat & dies veniat et hmoi & p̄ sim dnos & subdit platos gnos d'trat
rombus miscentur & turbo eicient quis p̄sidens a subdit detrahatur q̄ oculus inuidorum
tratur pictus. vos alios q̄ spectantibus & honoratibus p̄ a detractione abstinē nō por mag by
sim dnstotelem in polit. inuidia & inter pares seu equales etate & condicōe quoniā si alter
p̄moueatur alter multū torqueatur & dolet sicut fuit inter cayn & abel qui fuit frater
Iacob & esau qui fuerunt fres Ioseph fres suos videns q̄ dns Card q̄ inuidia nō directum os
q̄ tepi sūt fres non ergo vnus turbetur si alius honoratur & plus alijs reputat & ria plus quam
detur a dño nr̄o papa quod pte q̄ curtii est q̄ non omni possit semper exaudiri nō omni sit
honorari nec forsitan ad audem sūt pares Nadunus valz ad remunerandū alius ad rosibal
& ideo vnus in legatoē mittitur alius retinetur hmoi & de natoē lata & habundante dicitur et
personis dnis bene non & ideo non & mg venenis vt vnus plus petat q̄na alius & vnus plus
expudiatur q̄na alius Sed spero q̄ a dnis Card hec sint procul.

¶ Q̄na arridosi non sūt fortes aut magīri q̄ & ipi bmodi pigricia & desidia corpali
ideo recte dns Card ipam parui debent sicut multorū malorū radicē & fomitē q̄na
ducit omia dant virtia Qmst em nō mille q̄m hic natue surgant michil by bom tocti die opan
tur pedio q̄na onosi sūt nec m aliquo occupant. hic by ep̄status sui qualitate & condicōe in toc
libroꝝ in studio & oratione occupari debent Sed aduertendū q̄ q̄nda torpescit torpoē me
te mente & corpore/ corpor torpescit arridosi mente torpescunt vagabundi & otiosi & tor
por & mente torpescit pcis oppsi fugiendā & go corporis arridia que multos & zelozy tan
q̄na que bitari non potest quia dm q̄ sideratio ethi pmij ac pene infernalis gnl existit dic
legitur in vitis patrū abbas achille cuidam fratri nō patebatur arridiam suspectanti respo
dens pudet q̄na que spectum nec sufficeret q̄ hmoi
verbis sū arridie torpoē

iacens Iher si aspexisset ille beluacen epus tam diu se in lecto millacen volutasse de hel
onandus monachus in suis cronicis li. viij sic refert de sepo mher beati
fabulam non fabulã s rem gestam. p hilippus beluacen epus apud nos dm hos vita
tus d'uoratio mis pomis tensa qnã delectatus Januar ord mri eius hospitalitatis plures
mouent qui eam deuorant qnã singularis sitas qui eã honorant precipit aut in pfatu
epus ut eã faceñ missã matutinale audire ad quã cũ die crastina pma vice cantata
bene sset inuenit eum adhuc dormiente t nõ de stratu suo ac sibi familiaribus eã exp
tare p'cepisse. Ego aut accessi ipm t excitaui eũ dicens quasi iocando tã diu ep passe
res surrexerunt ad benedicendũ dñm t adhuc mri pontifices steterunt in tribula sua dicen
de pater quid dicat plasmagraphus puenerunt auris mee ad te deuotulo super quo vbo
glo dicit Ambro. videtur esse quãdo sacerdos orationem leg̃ audis solus i domo ad quam
vocẽ ep̃ gregis epus t confessoris indignatus nõ ep eã tam libẽ audisse substamachatus
respondit unde hunc noster t interfice pediculos tuos. Ego aut motu illo gestus in iocu
ciuile respondi. Videtur p̃ ne interficiat te vnes tui. ego eis ran vnes meos amittere sa
to p̃ hanc esse diuisã inter vnes pauperũ t diuitum q̃ vnes diuitum diuitum ordinã
vnes aut pauperũ a pauperibus ordinantur. Legse machabeoꝝ t Josephũ q̃ artus apostoꝝ hos
torias tuipemes reges potentissimos Antiochũ heredem agrippã a vnibus fuisse gsup
tos qui ratione similis t diuite epus oppressus statum obmutuit q̃ magna ergo ẽ attendia
vt quis tẽp̃ occupet tũ chorũ vel cappellã aut studiorũ frequẽtare debeat s de hac attendia
non multũ loqm est nre d'ni qui dicit Caue ne velint nolint habere vitabunt tũ tẽp
eis nõ detur oportunus ad orandũ in lecto seu diutius mane dormiendi sit hic status di
uinarum tpa gsistorialia t diuinũ officia matutinalia ac p̃mo meditatio eis grauis in
tolerabilis t imminens. Ipter que eos oportet mane surgere etiã si eis aliquatenꝰ displi
ceat. Secundo dico q̃ quida torpentes mente t visu sũt vagabundi seu otiosi qui plus curant
de nudamus spectaculis q̃a libros inspectoribus q forte his diu Caue fuerũ possint
vel dimittere sine exteriori nota non tñ expedit nec rpũ status hoc admittit nec alia eis
sepe imminentia ex conditione ipius status. Inconueniens enim est otiosum esse t de alieno la
bore vitã querere. Vñ q̃ si eis s ipsis tota die Caue dñi Caue essent otiosi gira
do p̃ cameram aut respiciendo p̃ fenestras vacare metu sui torpent alieno labore q̃
ipi quod habent ex patrimonio, ipsis non hunt s magis ex patrimonio ihesu xp̃i q̃ si nõ desi
munt ipi ex labore illoꝝ qui desinunt sui vitã hunt quia si nullus esset desinens hos
tiũ beneficia non diu remanerent. Ipter desinentes dantur ipter desinentes eorũ di
mittuntur t si non omes desinunt saltem non laboranti ipter laborantem desine
tem dimittitur t sic non desinens alieno labore vitã hz. Item si non desinens bis sibi
reputat fructus certe alieno labore pascitur. Illius qui bis sibi instituit t ordinauit t ad
hoc sua bona legauit t donauit nõ est go orandum dñs tertia labris quibus p alios
habundatius ẽ prouisũ. Hec potius studio debent misse aut hoi aut alteri pro oper
quo magis ille aduersarius humanis gressibus ẽ propior. ad tẽptandum t ad nocendũ ei qui
mouent onosius dñi t beatus Jero. dicit ad rusticũ monachũ sancto aliqs operis vt sit
dyabolus te inueniet occupatũ de tonse. dis v. inquit quia onosus t voluptas anima
sit hostis antiqui. admissus tuas rapiendas de inuentis mis tu si vni nec vi ider pot
ab aliis vitiis qui otia sectatur q̃ p otiũ efficiuntur. Hinc desides pigri t lupanosi
torpent. ad otia mala dissoluuntur. Quare dñs cons
solui t sic desidibus vitã

fere oia sua negligant ⁊ multa rel inquant Sey. ois ille gentilis dix de sr̃po milla m̃
dieb̃ p oiem transit priorē nostrem m studijs non vacō sēpno ſſ sumabo ⁊ oculos vigilia fēti
gratos radenteſſ m ope rapugatos d'nico ffingiendū ergo oīo ⁊ assidua tporū ⁊ mensū d
dnīs Card qr̃ renera nemo hber est qui tpori suo seruit vt dicit tullius ⁊ alīs aut magis
non est qm̃ sibi tm̃ subiectus ⁊ libertate se priat Nullo ergo tpore est vacandū a lectione
vel oratōe aut alio operi pietatis nisi forte gr̃ce contemplationis quietem prosequi se
retrahet ab assiduo vig ⁊ ysu nisi uno prane oīa non diligas oīa non durabit vita ni ozio
fatigēt corpus laboribus exercere opus cuilibet studiū ⁊ idem dicit Gregorius libido viri
quem oneratum inuenerit redet aut libido rebus redet operi redet mēsi ne desistere ⁊ labori tri
mde summo bono dicit deo gr̃as sine intermissione legere amare ⁊ operari oportet ne forte men
tem otio deditam spūs fornicationis subripiat redet eum labori voluptas dum aut vanam
tem otio delectam spūs fornicationis subripiat redet eum labori voluptas dum aut vanam
si hoc spūs qui in eis est vigeat eos aliquod bonū apprehendē. | mbris involuti ⁊ offusi qua
t Certo vt dixi aliqm torpent torpor ⁊ mente ⁊ ista sc̃a pcess. nerui arcuati ⁊ torpor tibi
nichil aliud est quam nō habere rem ⁊ saporem aut aliquid complacentie in his que dei sc̃i
vig ⁊ talis mīsmone dr̃mitat missa garrulat ⁊ sr̃ cooperantem non habet mente in ista cōsi
rat aut alteri vanitati dat sensum ⁊ ymaginatoi vt eo in nutantis ⁊ leuius tpis missarum
⁊ pdicatorum transeat sc̃i libri repetit sepno animo pmittur ⁊ grauatur ⁊ ad arma spuale o
pus ⁊ corpale bonū ⁊ meritorū se tradit mō sposito ⁊ mepto omis cuitales tedia hui
manis surgo etiam frequēter ſſ velleni laute hmē dm̃ garrulare here desini ⁊ sepe libro
detrahē ⁊ alijs in mē ac alios deridere Ex his sequitur repiditas molliciei dilatio timi
tas negligentia mpfectiam remissio dissoluto mturū ingrauata mestitia tedium
vite desperatio que oia ⁊ si sūt reprehensibilia in cūctis horis multo magis reprehensibilia
essent in dnīs Card sc̃pis ad essent quod no opto | virio mp̃ infirmitate depo ſſ ri de
v Iterum dico q̃ attendū est cuiq; d'illo detestabili - temperatia loquebat seri meriq;
Quot enim vitis gula sepultos ⁊ vinis inualuit cotidiana dapes q̃ primeta quid nō elabe
rentur quatum studiū exquisite adhibetur nā fercula multiplicatur ⁊ vna grauis sine mo
dte quid ergo nitendē in his non videtur nisi q̃ neutra sinitur ar tamitate Vel quod peius
est libidinis instrumenta parantur detestanda est ergo gula ⁊ fugienda maxime a dnīs Card
Et si nō gr̃a ventris instrumenta bestiarū ad que natus est saltem gr̃a valetudinis ad q̃
temperatur sobrietas Nam macrobius 2o saturnaliū disputat vtrū difficultior ⁊ digestio
nis sit cibus vinosus vel mulsus sine differentia ⁊ probat ex rationibus q̃ cibus vinosus sim
pl sit cibus vinosus vel mulsus plus repetit quidē tres fundantur meo pericris quia ut dicit petrides
qm̃ vino cibo ⁊ potu destituitur sanissime sc̃s ⁊ raro sit infirme Ille vero q̃ segnatur hoīm
labore sepe infirmatur 3a q̃ pericli est quia medicus volens sanare infirmū dicit ei
ad cibū vinū sicerus q̃ pluralitas obest infirmo 3a q̃ vinū vinū ⁊ cōformē plus confert
⁊ prodest quam multiplicia vina potata eiusdem mensure tedet audiret de cibo q̃a nisi
ad hoc est quia si homo infirmaretur timet sibi saltem cū cibo hoc assimilare deberet q̃ 2o
vno ty vteretur cū vero pluribus vtitur nescit a quo abstinē vel cui debet 3o nisi fin
q̃ differentiate cibariorū quia vinus cibus & leuis digestionis ⁊ alter grauis cū ergo p
mus est digestibus alius indigestibus ferum transit ⁊ ser fit corruptio in stomacho q̃ est
[illegible] ⁊ qua potentes ⁊ dites multos seruulos vtuntur ⁊ qa
[illegible] dnī est accubij Dis potestates breuis

vita qua in multis esus erit infirmitas et qui abstinet est adiuvet vita hunc gaudet Deus
epla vij vitiosos inquit morbos multa ferrula feretur Quia ppter emenda e multiplicitas ferm
loru et eos superfluitas nbariosq et potus q sicut sobrietas amj virtutis est mater sic et ebrietas
egritudo amj vitiorum mater Nam inter alia spa est dimdatrix secretoq infamatrix sen
satorum allegatrix robustorum et viri impatrix virtutis seu flagitiorum Est dimdatrix secre
torum sej m ep loquebj ad lucillu dicit quia ad mensa mensto dolia spa rumpuntur et one quod i
ymo caret estimat partem vis talorum eructat Sic vinu expansiuante in stomacho omne se
cretum quod mymo latenter prodit in medium Et hec est vna causarum quare regibus quoq
inter est habe et mire complexa et fructu ardua phibeba vinu et nichil est ita periculosu
rei pubice sicut ebrietas in presidente a tali namq fiunt exactiones injuste oppressiones
lationes oppressiones iniquitates promissa thesauri instar retractationes vel remissiones vij et pu
yei dictum- nobi regibus dare vinu quia nullu secretu est ubi regnat ebrietas Valerius
narrat li vij ca ij q mulier quedam inocenter dampnata a rege philippo temulento clamauit
ipocritam ad philippum si sobriu quo verbo rex expressit sunt ebrietas et mulcere a pena
dimisit Est etiam infamatrix seu satorum vij et beatus augt scribens ad sacras virgines
dicit ne ebrijs nulla vacet nullum q perinde vite consilium nam gestorum aut verum necessit
vita aruit aut ministre providej et nullus de sua sciencia confidat si ebrietati seruitbat
et io in antiqua lege sacerdotibus quorum ministerat legem sciri et qui in tabernaculo dei habe
bant in templo vinu erat phibitu leui x Est etiam allegatrix robustoq quia facit d' ipso
bestiam d' robusto infimu de prudente fatuu et insanu sicut her ovidius patenter d' holof
ne robustissimo quem nimia ebrietate sopitu nudum vidua gladio interemit Quis habeng &
hor in alexandro de quo dicit Quis q tot plus mysterium intemperantia bibendi dicit Qz
mus est impatrix flagitiorum satis constat de hoc pleno et inebriato furia stulti est in armis
stratum vult ad arma vocatus libido ad actus et tractus illicitos et vino est qz cui ardor sit mu
pudor tumultus loth cum p ebrietatem quam fecit nescius cu duabus filiabus Alexander amicu caris
simu interemptas gladio transfodit et mirabile dictu mori voluit potius dolore suo cum sciret
quid faceret plenus mero Reemplando ergo et epylogando dico q dum Card virtutu debent et
fugere omne illud quod eos potest subvertere virtutu et pudicu libertate vicini talia dispua
ri et vilipendi debent et ut nobiles corde et ano magistri abhorrere debent cu vilibus personis
temptari et eis assilire Et quia ipa vina capitalia hominem subvertunt virtutu et pudicu libe
tate io suasi et scripsi ipa magie esse vitanda a duis card et vicini hor dimus plus ep predet
qui habitus cuiusq status quia in alto statu sit positi et similes quod ab ipis cernit ab alijs
imitatur nec exemplu Ipi etiam ex suo statu talia debent abhorrere quia et ipi sit vices alioq
et ipi vivunt de elemosinis que date sit ministris ecclie ut sint mediatores populi ad platea
dum dei offensum et iratu ipi go si essent huiusmodi vitijs involuti quo possent placare iratu
certe cotidie timere possent manu dei et imputi et insuturo et insuper imperenitia y
mo destructionem totalem singulis quia preul dubio si clerici et layci viderent apud duos
Card regulu auaritiam luxuriam et superbia aut alia vicia quoq status d' facili diuerte
nec exemplu Et postremo si ipsi permittu aliqj talia no dimittent quod absit subditi
dimittant et fugiant vt sanus consilijs eo quo duis et fidelius possint intendi ad que de
da eoru status est ordinatus et institutus sicut hoc ij patent de clericis fundamenta
bi- arteria appellu cotidiana demostrat quia clarum est q vicia talia ad bona quodq
consilia non disponunt ij magis obstant qui
plonie h-v d' tuis dei ca-

uros animos rem publicam ex parua magna fecisse fuisse esset multo pulchrior eam habemus
quippe qui seruorum ac tirannum multitudine habuimus? Preterea armorum et opum maior copia nobis
quam illis est. Si alia fuere que illos uiros magnos fecerint nobis vero ne mille deorum numquam
fiant industria fortibus nostris nostrum et aui in consulendo liberi ab delicto ab libidini obnoxios esse
par animi quem in consulendo debet esse liber delicto aut libidini non debet ac obnoxius esse lo
cupletibus suis. Dicebat prima pars sine spe magnificentie et multi deterriti. Quod est non seruire vi
rtutibus nec priuari libertatibus. Dicebatur consistere in proferendo imperterrite veritate. Hec
Ermida vero spes magnificentie reuerti finit mantiq; nisi et vigeat ut etiam veritati no
rederent ex odio vel amore aut timore. Refert eam valerius libro vi. de legimo qui ei vltro
tempori suo senectutis accusanti libenter apud senatum pompeiq; magnus fautor libenter le
gimo ex probrabat quam senectutem diceret ipse ab negotiis esse remissi ad accusandum quasi
diceret ipse mortem iam diu finisse per senectutem timet refutationem ad accusandum ad quos iba
ille iudex intrepide sic mentitur pompeye tamen eum ab negotiis et domi ibi moratus fini vidi
multos deflentes et conquerentes tuo nisi in iuste ex ciuibus nec veritus es pompeyo potentiq;
vt veritatem subtraheret. Et ibidem etiam narratur q; ciuibus cyrenensibus expectationibus extendere
misit tyrannum ipse ter mortui eius nimia acerbitate et seuicia nihil quidem vltra senectutis acci
hat. Ideo continue tempori matutino et nocturnis et suspectis timabat. Quod ut tyrannus ag
nouit indebitum admiratus mulieris humanitatem veritatem requirens cur hec fecit illa nil
intrepide ei puella esset et haberemus grauem tyrannum eo citius expulsum quo metu facto deter
riore corrupisset autem eius domum finire magni et habuisse esse flamen. Nunc heu te terrent ci
bus inportunorem habenti et magis infesti timenti ergo ne te assumpto deterior succedat in locum tuum
apud me pro salute tua diuinos deuincet. Ipse ei rursum autoq; magistri mori pro veritate qua vi
uendo defert veritate. Dicem dicitur valerius li. vi. q; ei dyogeni cathanie sinopi cuidam ad
olescenti mitis ipse monuit ut ei eo aut magna loquiere aut verecundius et pro ferret
et placentia ut apud regias aures silentio esset tutior. Vel finem accepit. Ut ille dum alexandru
gradientem vidit ipse obuiat et mores ipsum et virtutem ad se et imperia ideo patris mortibus
et virtutem macedonum gentis sue natus emendans mores macedonum et pessimos detestatus per quod om
nibus est nec certe occidi timuit vt relata veritatem est de dyogene olera laudante nar
rat valerius li. iii. cui dyonisius auriscalpi si dyonisium adulari velles istarum edes pul
cra ymo ait
si tu ista esse edere velles dyonisium nisi adulaces. Hec est narratum li. vi. historie ecclesie d'sulpi
no apostata apud constantinopolim ydolis immolante q; marcus episcopus calcedonie vir magne pe
fectionis et virtutis cernens vltro oculo ad ipsum accessit et ipsum publice impium apostatam vocauit
Iulianus vero sola ei veritatem non ferunt nil ad hec quod obiecit mouenti christum senem et al
terius dei rebatur manum adiecit q; Iuliane neq; galilee deus tuus auxilio te poterit a veritate tua mu
nere vero imperatorio non est iustus tyrannidem neq; malitiam vt ypi in media equo alo sufferret
respondit. Ego deo meo gratias ago pro veritate mea q; hoc deo gestu est me te videa in pietate
et virtute mi datu. Deo ergo q; veritas semper tenet et dant de vere magnifico nec p dolore timeo
aut amori recedit ab ipsa quia ipse magnificus detestatur vnum timore aut dolore detestari in se
vnu amore contra id quod est iustu et veri. Cum go dyonisii debeant esse magnifici et p quos
fortes que est vna d' virtutibus cardinalibus vt a re nomen accipiant nec est eis vt a veritate
te non recedant. Ista aut veritas est ingrenda tu studio defenda tu odio ponenda ei sotio.
Dico q; est inquirenda tu studio cognita et dilig' est q; prius est et miserecors deus et remit
tit in tempore tribulationis pena et protector est omnibus inquirentibus se in veritate. Ista veritas no
stra est inquirenda et inuenienda inhmone verum etiam in opere et meritoe veritas fumosis

esse qua dicet t tamen si esset dicet non constaj dicit t est defectus in ipo veritatis q verba d
veritatis t conformia rei sicut verba sigñt sed mentem differentia t sic a veritate discedu
desta veritate loqui aplus ad eph iiij deponentes mendacium loquim veritatem unusquisq
cum proximo suo quoniam sumus invicem membra 2o est veritas operis t consistit in cofor
mitate operis t finis t contrarium opus est fraus t dolus ut Salomo p quid aliquis dicat
pulchra verba blandus se amicum ei in occulto odit t vodit t ponit insidias ei cum blandit
pulchris verbis contra quos lo Jo in epa sua p tali iij filioh mei non diligamus v
bo nec lingua sed dilectione opere t veritate est t tercio veritas mentis q consistit
in coformitate rei t mentis ad opus ut apud quod de filio que bona e non frustr op
petitu laudis humane malu nec ex quacuq vana intentione sed honor dei principal
intenda qz veri adoratores adorabunt patrem in spiritu t veritate t sta intentione atq boa
Jo iiij Comodo principaliter vt dupi veritas est defendi ei odio quia ipm ihesum veritas
parit odium obsequium parit amicicia t ideo homines sepe postponunt veritate nolentes si
bi fratres odium aut inimicos sed viri hec timere no debent a quorum viro mste et
virtuosi ipsum nec timentur aliqs non esset virtuosus qz contingit finaliter q veritas p
nalet esse in fine Dicitur aplus quid est veritas cibus vir patriotis adversitatem q veritas
te hij ad tempus oppimatur annulet t spernatur finaliter tn triumphabit finem figuri
legum de Jona figura q multiplicat fuerat tribulatus t multiplicat fuit et liberatus
hieronimus dicitur filius amathi t filius veritatis no q amathi esset pater suus sed q he
bus eum sustentauit a mortuis t restituit ei mri sue q pro filio assistente ingressi ad
dnum hehu mu mysterio regnum quia vndei ob tu t verbu dei more suo iij reges hbij
in et eo illa hora t dum nuptis vacantibus filius amathi t filius veritatis iste ionas
multa euasit pericula primo in mortuis t in inuentute adultus vero t fortibus ppheta mis
sus e immune ad predicandu t nolens fugere mthanslis p mare fortu missus est i mare
ulterius dimittitur est decrete ulterius q fluctus e in ventre cete tribus diebus t trib noctu
bus postea euomitus est d ore cete in arida Jo tanto seniore plus admirabile fuit q pcipi
tue sue ut moreretur t ayt michus e nu mori quia vivere sibi est pfon iij Esse quot fuis
mus tribulationes t angustias filius veritatis in signu futuru eventus q loquies veritate
constanter t impetrante multas virtutes t ppetuas patere d quibus hij omnibus libertate
rete e d veritate sunt de aqua baptismi q data in modernume in diuroe suscipitur
t dum ipa capita mundatur t denudantur p si detur copose t habundanter fructus ab
ipa auertitur t homes ppter dolose dongentur t ab ipa fugunt t se defendunt tota gtingit d
veritate Nam multi ei nobiles qua simplices ei audiut alique predicantem veri
tatem libenter audiut t pdicatu applaudunt ipm valde gmendatos q veritatem dixit
t predixit pre hij tpis magnos non timendo mi in quibus da pmb t minut d ser
tibus t pauris t si contingat q nobiles t potentes aut alios timent habend habm
dantes t eorum malicias defectus arguendo t mirependo mqnibus latent t nobiles nosset
sicut rudis mirat auertunt faciem t detrahunt pdicanti que prius gmendabant d quibus
loquitur aplus q ad thy iiij dicentis a veritate quod audiri aiunt ad fabulas aut
quertentur veritas est ppoenda ppter bonu quia amico socrate t amica veritate sum
t Cirtio qui est phonor ag veritate Inhabitis cum egentibus amicus sum est phono
rare veritatem 2o ethy vi t equis salvatur nisi volens nos veritate diligere t hon
orare debet Ego sum via veritas t vita Jo qui t Jo qui dicit se in mundo
ut sit testis veritatis ppoenda est ergo veritas in seculo a huius
stinis mundi quia ipa existente totius

credē quod dicat verū quis tutus erit quis alteri opponet scutū nō tuebitur. Iquis alterū potiē
consolari neuerit nullus inuenit cui est consolatio horis afflicti in verbis priorum sōrij vl amī
ſſ si nō pot confidē in verbis loquentis pauca quis consolatio succurret sibi. Nā quidam go est
a veritate predicandi hūs alii possit a veritate vl alteri nocere posset suis verbis veritate
subtrahē sicut habē dicit q ij ne quis posset nō veritatē doctrine si sine scandalo dici vel p
dicēti non potest pterimitti potest ſſ falsum dici non debet. Q quocūq; scandalo euitando li
ret meritū suū possit obmittē ppter scandalū euitandū sicut pdicator verbi dei qui meri
tone pdicat si ex caritate fiunt potest obmittē pdicationē ppter indignos apud quos nulla
fructū emendā sed forsan casū maiꝰ sicut habetur xi q ij quando ergo veritas cū alia
& vite alia doctrine alia mistice veritatis doctrine & austere alia pterimittentur ad vitandū scādi
lum & ſſ etiam ad tempus pterimittende ppter melius lucz apposituꝝ iperiꝰ vel contrariū ob
ſſt millatenus frictendum sicut fal ſtratis non ē dicenda nec ministeria ullo mō fuerunda ad
vitandū eruꝫ quocūq; scandala nōdū hū ē dictum. Nā metro. Est vitiū vite doctrine nōdū q ſſ
mū semper habe dnm ppter scandalū lingue. Et ē stud satis exponitur xxxij q v. vbi ait
ſſtud inter fortitudinis opera tutissima numerat is cōputatur vt ppter quecūq; mala
ſſtinenda quis nō debeat malo consentire. Et alibi vere vite dissentiū nō cōsentire. Et ē stud
notandum q verbū veritatis nūquā est pterimittendum a pdicatore dū predicat hūs p
dicatoꝝ sicut ex causa possit differri & melior sensus loqui videtur. Et nolite timere xxiij q iij
Jeremy videat pdicator q impediendo modū arguendi vel corripiendi non assimilat quod fit dum
nimis detenditur ad ſſ sonus pdicator em verbi dei quale loqui debet & vocē quale d'bet
tari ſſ ely nimiū detenditur ad ſſ sonus vel statū tuū corrigentis & corripientis assimilat
formam vt tales corrigere vel correctio pertinet ad platū sui sōrij Euangelij q forma
Euangelij habet vt prius amonendo predicat frem tuū nimis detenditur ad statum
qui ipius expressione fit nota & finit note persone ipius status thorfit d'oi statu qui
non habet sibi parem vel silem sicut ego publice infamem dicem Imperator vel dnus papa
vel dnus Card' hoc fuerunt necesse est hoc intelligi de viris personis q non ē aliis Impera
tor nec papa nec alij ſſ cardinales nisi forte quod q d ergo expressi dicitur contra tales status
vel eis consules magis est corripere vel increpare aut forte infamato qui pdicatio ſſ
si dicantur verba quālia vt pate prelati cleric vel ecclesiastice persone hoc fuerunt vel
illud h' non designatur status Cardinalatus nec persone & istud est tutius loqui q ſſ
nimis cardinalis excedet in aliquo peccato nō ſſ ppter ea alij infamandi qui in tali q magna
forsitan delinquunt pari mō ſi Imperator excedit alij principes contra principes per generalē
pdicari & contra consules & breuiter cōtra omnes status qui sibi habet silere, dnmō ex verbis vt
modo dicendi aut precedentibus aut subsequentibus verbis nō possit intelligi q d' tali per
sona aut de tali collegio specialē ſſ loquitur nec eruꝫ vituperata persona vel status sed
vel quālē est loquendum maxime cū subditi q ex eius visione magis videatur ipsi
bita & vituperata vita qua persone & illo nō dicendi veritatem impetrente & dicenda & ſſ
potest intelligi ex illo dicī nolite timere eos qui occidunt corpus ne forte ppter timorem
martiris non libere dicatis q d' audistis a vicia d'spectis q audiuistis & eruꝫ dū pdicat huius
sanctus & melior status loqui videtur. Quis ex discipulis sibi dissimilis Quis quia audito
verbo videt scandalizari ſſ & respondit Sinite illos cum ſſ duces cecorum Nā quis
dicat de discipulis & quod licitū erat facere nec iudeos arguebat hūs superiores esset & ſi
contra hoc scriptum quis scandalizatus retrus est xxiij q iij inter verba hoc veritatis nō contrarie
postponenda quia quecūq; scandala quis super [illegible] virtutes debent q medari

et vna detestari ab eo qm super hmoi accepit potestatem & si ep mde q̃ns scandali
zetur non est curandum q̃ pnibus scandalu nasci permittitur quia veritas d' hmoi
de regulis meis m' qm scandalizauerit li vi potest quia deus est q̃ misericordia par
ptermittit intelligendum videtur hoc m hijs que a nr̃is sūt dispensabilia & prelatus vl' nd'
ad quos pnet fieri institutu non debent ptermittere hijs in quibus nr̃i sūt limitati nec
dispensare possūt sicut patz d' tempo. ordi. li p̃d Sanc & de Sy. q. vlt Et scilla Sihr ei
dicitur veritas mistice est desiderada pter scandalu intelligendu est quatenus ad nr̃os legis tñ
tradit dispensatio vt premissi non autem quatenus ad nr̃os hoīs d' quo agitur n' foro cōtie
tioso vbi dilatio institue vel cuius postpositio vergit pot nr̃i pudicu pertis vbi cū nō est ti
mendum scandalu vt verū iudicū postponatur q̃ si cauet de scandalo vnius cōi quē nr̃s est no
timen cauet de scandalo vnius pro quo est si non fieret sibi institia -

Gra ispēs magnificencie est q̃ sit gloriosa m effectibus isti aiē effectus sūt tres pz m resistendo
superbis m pcurando subiectis m honorando probos & honestos primus p̃ m resistendo sup
bis nam valerius refert li vi q̃ cū alexandet a dario subiectionem & tributu exegisset da
rius sperando petita bis cū alexandro conflixit de quibus conflictibus cū superatus dn̄et obti
let alexandro partem regni sui & filiam in matrimonio cū decies centū milibus pecunie talentis
dat ille inde eros estimatus si subiectom dam pro redditione tributi q̃ quibus a bellas repat mi
nus obtinet recusauit oblata & cū pmenyones pceps miserit ei dicēs super alexandet esset usu
rū se tali conditōe respondit si pmenyon essem ego viderer ei quasi dicēs cor meū aliud & a tuo
net hoc magnū estimo si pacē regni habebim cū filia tua totū habere possē q̃ quo habito tam dñe
q̃stimi vr̃ net nō videtur magnū quod magis reputat & cū alius dicet si cū dario & alexā
der pugnare voluerit sibi q̃ vndebus obscurari pmultitudine sagittarū q̃t bū dicis in umbra cū
melius probabimus & inocui magnā non poterunt qui in obedientes & rebelles vincet p̃sequēdo
discrete prelati & maxie dñi Cardi debent se magnifici contra superbos & elatos ostendendo fe
rocitatem erga humiles & subiectos ostendendo clemētiā & pietatem & viros trist & honestos ostē
dendo humanitatem & honestatem Circa malos & corruptos vt dñi debent ostendi severitatem
istu tñ severitas non est semendo aūo extendi sed medendi dñs viij odio tñ sequeti q̃ vnera
melius est cū severitate diligē quā cū lenitate derepe v q p v non obstantem prelatus suū offem
diligentissime sententias implent qui non ex odio p̃ ex dilectōe subditū corrigit xxxiij q iij Sta plac
q̃ dignū est vt severitatem ecclie desephmet sentiat qui statuū patrū institutū contempsit dis tu
nullus penitentem vera finem Ged heu quid dicam non horum qui tortuosis sūt cōi clerj alicq
ex nr̃a & sua intentōe & mmj quā sibi imponebatur qui p̃ queuda d maioribus sunt eo ino
renter graduatus & diffamatus & cū alle y morum eplatem epalem obtinuit post tres annos vi
sus est tonsura non hns mitrapite aut m aliquo veste aut dispositum decretalem primo m breui
m hastiludio se exercerat valde solempniter m' secularū personarū her & hys sibi fieri vi
di & pme m parte sum expertus q̃ si nō aduertentes aliqui de pmi vehit deus q̃ eorū successōs
pmissa nō hant predicando go ad ppositū dico q̃ vbi cōtigit d' aliq̃ pcessate ibi multū debuit
esse sencri q̃ & alii eq̃ pubi posse inueniri & probiores forte qui ecclie magnā molestauerunt
Si an ecclie non possit eripi d' manibus talium esset forsitan in talibus dispensandū vbi pe
na correctum pmittet seu emendam vt tales ecclie eis mōmendā darentur ad tempus
et in interim diligenter inquirendū si esset via occurrendi & resistendi sic intrusō vel sal
tem posset inquiri si d' ipsius emendi spes apta posset haberi nec esset in talibus tradendus
septimus oblatus p̃ equitis oculos & michtoq̃ inquisito posset quiti alicui d' cuius facultate
& constantia esset millatenus hesitandum q̃ rueret salus & destructo tanto ecclie & vtili
fidei catholice dependent a pmoriombus habilem vel inhabilem personā dñs nr̃s esset in
inquisitionibus diuersis expectandū p̃ scrutinio intendā persona
aut expectasse .

Ecundo ut dñi debent humilibus & subiectis ostendere clemenciam & pietatem quia decet
hor est opus pietatis fortitudis & magnificencie ut quis parcat humilibus & prostratis ymoña
compit clemenciam & mansuetudinem fortitudini & potencie & vt plus inuenitur potencie & for-
titudis contra etiam plus inuenitur pietatis & mansuetudinis sicut patet in leone qui est fortiss
nus animal & ty clementissimus Narrat enim solinus de mirabilibus mundi q leones clementia pat
qua pat prostratus pat plus femine quam viris pat plus infantibus quam adultis ymo mas
magna fame frangitur non sinit impetuosos ictus & metuit dicit pariter prostratis sit nobilis mi leo
nis Decretum est per oppositu q deus multa crudelia magna potestate fecerit vt & romes
contra magis sit tolerata Decretal docet dnos Card quia & ipi sit magne potestatis & sint
clementes & pij at misericordes & magne largi suos molestatores dicit enim virgilius eneid &
beatus augustinus idem recitat de ciuitate dei ca pij ei eneas patrem suum anchisem per loca infernalia
que fingit & per tempus dissoluit tandem in remissa sit a patre suo informatus fuit dic rege impio
populos tante memento hec tibi artes erunt pacisq; imponè mores Parce subiectis & debellare superbos
bos q vltra sit nobiles condecet presidentis & magne magnifici debent ergo dñi esse pij &
clementes ubi vero vident humilitatem & subiectionem seu obedientiam & magne mihis q imponunt
sit persone merita quia q modi meruit irrogata nostantur aut prouenit si pena nō sequit
sine scandalo non potuit preteriri si vero irrogata sibi ipse penitus indulgent non potuit sine de-
fraudatione ppositi preteriri quia multū est commendabile de potente se vindicare si indulgeat & signum
est animi magnifici & decori vij & seneca dicit libro tertio de clementia q nullū decorū sit regenti
quam clemencia quibuscūq modis & quocūq iure possibilis sit & ponit exēplū regis apum sine aculeo est
nobis enim natura non sinit esse nec potere vltionem telumq; ei detrahit & inclusum harme vim eius Tulle
mus vero de clementia primum narrat libro v dicens q marcellus marcellum captiuū ab eo syracusa
nus cū esset in arte constitutus & opulentissime nobis tunc afflicte fortune abalto cernet & cassa lugu
brem fletu colubet non potuit idem narrat q ni cesar iulius apud pompeū hostis sui appetisset
prius lacrimas fudit De clementia vero pompeij sic dicit ni regem armeie contra rom imperiū
dm rebellantem cepisset in bello & ille supplex iacet in terra non est passus quin dū genibere & bonig
mis verbis ipm consolatus deadema quod a capite deposuerat ipone misit & in pristinum fortune habitum
restituit eque pulchrū iudicauit vincē reges & fieri victis magis consule narratu d' paulo consule que
alibi inuenit fabiū horari quo ei audisset quando regem ad sē duci captiuum illū volentem genibē deosta
tantem & ad pacem exhortatus est cuiq; sibi gremio consilio sedere fecit nec iudicauit indignū
mense sue nam si egregium est hostem deuicisse non minus laudabile & infelicis misereri Expedit p
dnos Card esse pios & misericordes magne certa afflictos & quanto maiores pl amplius eos decet
Sed dicere forte prius deposse punendos iniquos mo dicis eis indulgendū pl quibus & singulis
resistendum ipigi sit omne corrigendi & puniendi sit hostibus & regi indulgendum nec certe cor
rectio excludit pietatem quia ymo ipa michidit quia omnia punire non e tranquillitatis sit pue
tutis regis & vij legū Vtrum bonis & fratis hominibus & honestis impendendum sit certe pl opi
nor Circo & petro expedit magnificū vt sit liberalem & benefici ostendat virtuosos ipm honorando &
alios erga prefiendo nec debet magnificus impendendis honoribus seu quibus ad pl nec dignus
sit nobilitatem aut aliam fuit arutatem habere respicit nisi morum assit probitas & honestas q sidens
tamen honorat aliq; ppter diuitias vel ppter nobilitatem ita est mercenarius & qui a vel mercēdē querit
quodāmodo vel honorem Sed ipm expe contingit q pene virtuosi & bene postponuntur & alij diues & no
biles omni carentes gratia eis fferuntur quod ty magnificū facere non decet quorūs mō quin ymo
virtuosiores debet honorare pre omnibus quia honor e premium virtutis & vbi virtus non est ho
nores deest materia seu subiectū refert rastholius q ci plus quidam dū aggressum gallis eunc
repulsus esset ipe considerans dñi poetici q dicit animia pauperibus e thusa dat reuisis honores
ponunt vestes prosatis quibus indutus ad regale cubiculū sibi patebat ingressus Cum vero ingres
sus consedet cepit vestes suas vendere obsidari quod rex admirans cur hoc faceret ingressus
plus redit egregius honorem honore quia quod veritus non potuit vestis obtinuit Quinq; ci

qm magnd subit periculu t hoc sepe fieri potest mrtuose sicut in forto in latrocinio t
in multis alijs vbi qnis magnd subit periculu t vite t honoris qm ty non debet dm ea
tali ad magnanimus f magis timidus t virtuosus qz vtrusq predictorum ab alijs essis
que fraude gmittunt nisi ea magne rei p pusillanimitate Si eni fortis non timet publice
rapet t latro si non fraudulenter mederet t insidias ponet omitte vel sub pallio aliquo
se cohonestet viatori minus profuturi nec est magnus sipluries vim irrodunt vel vnus alius
fraudulenter vel armatus maxime f est magnus vbi quis equalis subit magnu periculu in
re virtuosa t laudabili sicuti pro re publica t in multis alijs effectibus hoc possit dici
nanq aliquotum intus erigo sunt dicti duplices mixti ethyce est recta horodes t no proprie bone
nanes sed magnos hoc gnit si accipio sine intelligo q magnanimi) verus quibusdam etc
tunc magis non posset ad inhonesta moueri seu indui et retrahi magis animosus est t
nec potest hoiem aut res moueri potest ad inhonestatem etiam non minus valerius in
vi. li. scribit de camillo consule qui cum fabios arridaret magnificos nobilissimos puerosq
rum in matrem romanorum fraudulenter adripit quibus raptis non erat dubium quin illi se
essent traditurj Camulus vero no potuit spernere pfidiam reputans inhonestu si consentire
his eqnde multu posset conferri vtilitatis verum est cessit t pueri virginu virtus virginib aure
dum ad parentes suos reduxerent Idem narrat q thimocares pollicitus fuit se primu
urbis romanorum veneno necaturu q res ei ad senatu esset delata missis legatis primi
monuit ut adhibitis insidias hostis sibi caueret quibus prudens aduersus eum senatus bella no pocius
q armis agere gnosticus potius quia temperantie consentire nec tamen timocares non
oppressit virtus no amplexus equitatem qua nec hostem malo eo tollit t inhonesto nec eum
prodere qui potuit profuisse narrat et annes storij in hystoria romanoz q medicus pri
mi noctis ad fabricium venit promittens se primu veneno occisurum si sibi aliquid pollicitus fu
rit romanorum gratissimu esset hostes quo fabricius venturu reddere misit ad eum sui quidam
medicu nephandum factum quod spernendu et tenet patrius rep amicitiis honestate fi
dutus fertur diuisse fertur ille est fabricius qui diffentibus ab honestate quia sol a rursus sino
potest auerti Si ergo ignari legis dine tales fierent moribus honesti et virtuosi amodo
rei publice t imperio gloriu temporibus quales debent esse illustri fide ordinati rectate
recti spe gloriu pro re publica paratus vnusquisq in operibus honestis et virtuosis Sed q anus
quarum que sua sit non que ihesu xpi ad phi. ij. Sic pauci tales existunt t res publica pe
rit t deficit t recte sit fiunt de romanis q quia dui quilibet rem publicu priuato suo quo
do priuat ipi toti principabat orbi cu aliu curabat quilibet qd sibi quemcunq reputabat ca
rissimu desistit ab ipis t mutuo deficiu vsq in pnis temporibus t no ni merito q tullius dicit
dm quisq queritur gnum gnodum sine emolumentum perit res publica li. ij. de offic Et quia
ut supra dixi Aristoteles dicit q magnanimitas circa magnos honores hoc notandu
videtur q ipa magnanimitas non solu est circa magnos honores sed etiam circa illos
spernendos t vilipendendos circa que est aduertendu q magna duo sunt minor q quis spet
nit honores t q quis non curat ea facere ad que stimulatur vel stimuli debet magnus honor
qz si quis contemnet honores eo modo q non curaret facere ea q sunt digna honore vituperabi
lis esset nec iste magnanimis posset reputari f magnanimus est qui ea facit q sunt honore digna
nec tam pro magno estimet honorem mundanu licet dicat sanctus tho. 2a 2e. q Cxxix ar. 1o
sed in solitudine vbi ar. 1o Ex quibus apparet q no solu est magnanimis qui facit opera mag
nam honor [illegible] nec sibi debitos contemnit t no curat
[illegible] apparet q no bene

Diffinitur ambitiosus si dicatur q̄ ambitiosus est qui querit aut appetit honores q̄ste ho
nestate & meritorie potest appetere illas virtutes & talia opera p̄ q̄s fieri posse q̄ma ꝑ honor
digna & ꝑter illā virtutem nisi honorarii non persona si hmōi ei aſſet posset abinde ꝯmē ho
norib⁹ appetitu q̄ste sui operis virtuosum magnē q̄s magnimod reputaret q̄ sicut dicit ꝙ
neta epla hyeron honores & diuitie ac potentie multiplex multos abyssi perdid ab op⁹ vir
tuos & p̄ quos a p̄mo celesti alienos reddiderūt Hoc ens fecisse ille galfridus prior clarevall
ley q̄m tm esset clus in cornarey epm & ab eugenio papa & abbate bern abbate sive epatum
rogeretur susceptus prostratus ad pedes abbatis & clericor clamq̄ sicut monachus fuguti
nis si me certius esse potero epūs nequid ero ipm laboratem me putrem q̄dā monachū
sibi singulariter familiarē rogauit post mortem revelari statū sue ꝯuersionis quod alteri
apparuit galfridus dicens Ego assum frater tuus galfridus cui ille quo tibi etiam fr
Cui ille bene sed revelatū est mihi a sta trinitate si episcopatū accepissem reprobatus nec mi
rum q̄ honores mutant mores hui⁹ & merito dicitur plurima ne soleat hanc rerum pe
nosces Alienus euertunt eos fedat seu sibi honores Vnde prudens dixit socratico ad p̄mote
Optimus esse studeb te sicut honor meliorem Estimo q̄ fieb de meliori hominis multis ho
multa conetur honores arripere que sepe pdictorum sit munera si quis voratur adhuc
sustineat officium sue voracitati plenus Si inter ista steti sepe ꝑtigerit ad epatum hoc
virtuosa fugere status honoris & quia experiens hoc ostendit dū virtuosi honores ꝑsi
gut q̄ homo valuit rendicionis & ambitionis improbe ad honoris gradum ascendit sepe
contingit dno vnū est q̄ homo nephas & ambitiosus q̄m ꝑter ambitionē esset q̄ macie re
pellendus p̄mouetur & ille virtuosus & honores fugiens q̄m ex sua humilitate & virtute
meretur honorari vt inpredentibus est deductū postergatur Aliud enim quod retinuit
Dñm quis ꝑter ambitionē p̄mouetur & honorat q̄ ille vilis persona inutilis & inutilia
reputat seu prelatus virtuosi effugitur & vitia virtuti diuitur q̄ oī d'testatione plenū est
Nam ueteres vidi homines virtuosos & beatos & oī hoīes gratos & placibiles q̄m se ad tertium
gradū honoris insufficientes reputabant nec pro ipō ep rubor vel vehemēs laborare
ꝑsup̄ seruit quos mad̄modū gradum vpon ꝑcessit quidā oī virtute d'stituty & gradiosos
reprobe ac multipliciter rendemptate item q̄ erius vetandi est ordi dicte ꝑsone & hmōi
sexq̄ persone bene merite & virtuose reputabant magnodo ex virtute & virtuosa d'ces
tabilis ex sua ambitione q̄modm̄ reportabat Hec ens sepe fuerit hoīes honorabap
petere q̄ eorū soror aut eorū inferiores vel minores ipis ꝑsumut ꝑter ordinatu
honoribus ascendere nisi magna essent digni imo plurimū arrogēs illos fieri & nigri q̄nq
hyr possent esse discipuli vel subiecti Ecce hic locus habet magna minutis q̄ artis hono
ribus no neglexit & tamen honores magnos sepe exemplum & sicut honores multi ꝑter
vanitate ipoꝝ & falsitatem sepe ꝑcepit & contempt ita sepe abhorret p̄morum ꝑsone
inhabiles imo contra defectuosum assistit ne exaltetur honore & recte iniste & mino
rabit q̄a sicut in hac inpenitur aliq̄ magni q̄ ex domo dei possidet hmōi q̄ domū mag
nanimi se dignificat ut per oppositū alios contempt q̄a hmōi tract domū non quidem
contempt exhibitione exteriori ꝑ proprios indignus non assistit honore imo ipos de
testatur non consentiendo ipoꝝ honori quoniā no q̄a si consentiret ad magnimus
non esset q̄a honor importat quandā reuerentiā alicui exhibitā in testimoniū alicui ex
lente q̄d testimoniū non fuerit magnum vni persone & defuose q̄a finalem testi
Et ut quis honoretur ꝑter virtutem
fforte dicetur potest ne

tuose aspirare ⁊ laborare ꝓ q honoris appetitu contingit triplicita esse mordmatu hmoi ꝺ aliqus appetit testiõ alicui excellentie quam non habet quod est appetꝫ honore sine virtu te simpliter autem gratia vel sine gratie virtute ⁊ gratia gratiomata tali honore strut plurꝫ gratie esset ei oportune ⁊ inde qui turdmalatus statuy appetꝫ qua ubi statu Alio expedit mꝛo appetitu per hoc q̃ quis sibi rapit honorem tamquã ex suis meritis non habendo rõ ipm eiꝰ benivolentia aliorũ vt sciat reputet dignũ honore q̃ ab aliis honorantibꝫ ipm non sibi alicui impensum gratie vel favoris estimet sed totum quod fiut impensu honoris sibi soli quasi debitũ reputat ⁊ istud est vitiosum quia alios contemnit ⁊ peccat nec bene uolentie alios ꝫ gratis sic erga tenet esse gratus q̃ debito erga honore impenso q̃ eo ꝺ dignatur quis honoratus ꝛ honor impensus debitus fit meritus cuiꝰ ea virtus est ut virtuosus honoretur qui ergo peccat ⁊ dedignatur se honoratem debite peccat vitio sum quod est vitiosum Tertio expeditur mꝛo appetitu honoris non resistendo illi honore indebi qui sibi multũ ⁊ frequẽs honoris debit ꝫ quesitum sibi impensũ honor sunt in suo appetibili obtento & quibus appareat q̃ ille mꝛo est excellẽs nõ debetur honor virtute qua ꝺ pene quo ad primũ sic tꝛ nt in huius assertionẽ honoris aliqs virtuosis non competat quo ad 2m ⁊ tho q̃ tunc honoreꝫ indebite referat qui sibi falsa dicta dedit ꝫter q̃ merito potest ⁊ debet hono rari ⁊ isti satis tangunter 2a 2e q. ꝯ ar. 4o ꝺ Cappi articulo primo mentẽ q Renca ⁊ sibi virtutibꝫ & singulis hoibus ⁊ magne prelatis nrãa multo magis ꝺmus Unde ut supi non confidant quorundam indignoꝝ ꝫter favore aut munera aut preces vel quãtione ali am patrie vel nature Habet en magnam vtilitas rendiroꝫ aliquas que prima facie vitu perabiles appent quarũ prima est ingratitudo que certe nõ est in magnanimo sive ⁊ here in sidere ꝫ tꝛ magnanimꝰ dicitur ingratus q̃ dispendit ab incepta benficia indignis reddite ⁊ irrationabilibus suis nec reputat se ꝫ quadrigis benficia obligare bꝰ ⁊ obligatus se ꝺmus natus magnanimꝰ ꝫ ex libera virtute dispensat sufficienter honores aut virtutes impen sibi ꝺmus magnanimꝰ enormibus & turdus non q̃ deficiat moperando que sibi queunt ꝫ q̃ nõ negat se quibuscunq; factis parvis & minutis bꝰ ⁊ ꝺ frustꝝ negotia nõ assumit ꝫ illa q̃ sc̃ honor dignus ⁊ non pm̃ sed magis dicitur etiã q̃ magnanimꝰ virtute promot promota e negatio alicuius bom quod est in hoc bꝰ ⁊ talis fingit se honore minorem quia est . stud nõ si ut magnanimꝰ vt sibi se fingat vilem nõ non sit vel negat se bonũ nõ sit ꝫ simulat vel non monstrat aut ostendit sua magna verbo vel facto ⁊ q̃ ex verbo etiã multo quo sepe vtu tes simultantur videtur minꝰ esse virtutis in hoc quia est ⁊ sic fiant magnanimꝰ nõ ipse dicit pro mul vtens non q̃ se alicui vile fingat quod nõ sit nec alicui neget quod sit ꝫ quia nõ mentit se verbis qualis magis est quo ad omnes ꝫ soli magno quo ad magnos ⁊ in magnis ⁊ hor est dicit phus 4o ethicorum q̃ ad magnũ ꝺ pertinet magnũ esse ad eos qui in dignitate aut bonis fortune sit ad medios autẽ esse moderate 3o etiã dicitur q̃ magnanimꝰ ad alios cõmensibiliter sup rior bus vadit ꝫ equalibus ⁊ inferioribus non est exhibitivus ⁊ est nobilis tendit in opa bꝰ at q̃nq; honoribus ꝫm merita ⁊ statũ etiã gaudet multa ⁊ magna sit qui talibꝰ applaudit ⁊ se exhibent simulatores & vanis pari nõ q̃ certe est detestabile ex eo q̃ in vanis sit restitue equalis non potest q̃mo nec intendit non dicit se vanis equalẽ exhibẽ q̃ tuto sibi fal sitas & levitas animi imprimit q̃ nõ est talis in facto sicut in exhibitiõe ostendit Unde cau tos nos multi qui vanis vellent complacere ut eorũ laudem humanam arripiant & certe frustrantur q̃ complacendo vanis multa promittunt q̃ solvere ⁊ tenere non possũ q̃mo nec forte vellent 4o ꝺmus magnanimꝰ in fructibus suis q̃ nõ ⁊ in terris nec celi aut hiis ꝫ ona que fiunt ex

virtutis inclinatione facit etiam si merces minime sequeretur que si observantur a tantis patri-
bus sicut utique est credendum personarum acceptio munerum receptio et symoniaca infectio ab
ipsis procul erunt. Expedit ergo dominos Card. esse magnanimos quia ad magnos honores assumpti
sunt et ad magna negotia sunt vocati quia secundum beatum Bern. de consideratione monstruosa res est gradus
summus et animus infimus sedes prima et vita ima lingua magniloqua et manus otiosa sermo
multus et fructus nullus vultus gravis et actus levis ingens auctas et mitatis stabilitatis. Si
ergo dominus Card. non habent magnanimitatem clarum est quod monstri figuram gerent quia eorum est gradus
summus et carendo magnanimitate in eis esse animus infimus que plerumque prelatis solent accidere dum commodita-
tibus propriis minus invigilant propria quibus preponentes de quibus etiam loquitur beatus Bern. in hec
verba quem dabis mihi de numero prepositorum qui non plus invigilet in subditorum vacuandis
marsupiis quam viciis exstirpandis ubi est qui orando flectat iram dei quam predicet animum pla-
cabilem domino etc. Loco 2e spei fortitudinis tullius ponit fiduciam vel fiduciam aut con-

2 fiducia

Ost magnificentiam fiduciam que promittit habeo pro eodem. Tullius enim in sua rethorica
fiduciam videtur ponere loco magnanimitatis et contra plures alii fiduciam sub magna-
nimitate comprehendunt hanc tullius sic diffinit quod ipsa est virtus per quam magnis et honestis
rebus ipse animus multum in se fiducie cum spe certa collocavit. Sed advertendum videtur quod modis
variis variam ponunt spem et suam confidentiam nam quidam confidunt in rerum temporalium
affluentia seu habundantia amicorum seu consanguineorum assistentia sui fortitudinis poten-
tia sui ingenii excellentia. Primo ut dixi quidam confidunt in rerum temporalium af-
fluentia seu habundantia et isti confidunt quod per divicias vitam deliciosam possunt continu-
are isti confidunt quod divicie ab inimicis eos possunt defensare isti confidunt quod per divicias
possunt potentum animos inclinare isti credunt quod suis diviciis possunt iudicum oculos exce-
care omne suum nephas occultare omne eis placibile perpetrare omnium inimicorum suorum insidias
declinare. Sed certe omnes isti decipiuntur quia iudicant sensum deorsum et dextrorsum
sinistrorsum aut dextrum sinistrum. Isti enim sunt similes huius qui speculum concavum intuentur
qui singula apparentia contraria positione dividunt. Est enim positio unum de sex prin-
cipiis ac decem predicamentis cuius species sunt dextrum sinistrum sursum deorsum ante et re-
tro in quibus omnibus decipitur respiciens speculum concavum propter radiorum proiectionem
ad latera speculi qui inter se se secantes ymaginem ab extra ostendunt contraria positione ap-
parentem. Tales sunt ut dixi confidentes in diviciis quod mundum istum concavum et foveatum seu
profundatum tamen intuentur et secundum mundum iudicant et secundum mundi fortunam suam spem ponunt at-
que confidunt quod de quibus dicit ps. qui confidunt in virtute sue et in multitudine diviciarum
gloriantur isti iudicant divicias mundi fortes et solidas cum tamen sint vane et caduce iudi-
cant eas sursum id est honores dignas que verum ut terra vilis sunt spernende iudicant eas esse
dextras vel dextrales id est salutem conferre et prosperitatem sunt tamen sinistre vel sinistrales
quia sepe dampnationem inducunt et afflictionem procurant seu augmentant. Et istud bene fi-
guratum est descriptione romanorum qui divicias depinxerunt in figura mulieris vage fa-
cie velate hunc coronam in capite ceptrum tenentis in manu una et pavonem in altera
vestimento varii coloris induta sedentis in curru quod quatuor leonibus trahebatur. Nam bene
divicie formam mulieris vage designant quia sicut mulier vaga est fragilis et incostans
multos habens amatores quos tamen diu non diligit ita divicie nunc istum nunc illum diligunt et se
coniungunt ut in fine utrumque dimittunt oculis sive facie est velata quia non discernunt inter
bonos et malos iustos et iniustos. Omnibus enim equaliter se coniungunt et alii indignis amplius
adherent coronam etiam habebat in capite ad designandum honores et dignitates quas suis
possessoribus tribuit et procurat sceptrum tenet in manu quia heu cunctis imperant

dmice ꝛ virtutibꝰ ꝓmittit. Pauonem etia tenet in mañ alia qm penas mañs gḷorie
habet pulcras ꝛ pedes grossos sm ꝛ operi sc̃i fidei varia cred̃ esse dicte mdmitur. dr̃ ligs
vngs ꝛ modis variis argent̃ ꝛ aurat̃. Leones ꝛ aquilas vna cũ alis habentes mgitudi
coꝛporis ebenꝰ ꝛ sup̃bos in mores aũ sedet qm rotis habet volubiles mo sursũ mo
deorsum ad ostendendũ dr̃ationi instabilitatem. qꝛ ḡtinue venit ꝛ recedit ab hoc qre op
time dicunt̃ sinistre vel sinistrales qm sunt possessoꝛibꝰ turbatiõ ꝛ mentis inquietꝰ
pꝛurient ꝛ nidificãt. Et stud cum aptẽ figuꝛa gry Nimi vbi dr̃s q patriarcha iacob bndr
turꝰ filios ioseph manibꝰ cancellatis benigne cruces apposuit ꝛ sinistra posuit sup manas
sen qm fuit in dextra ꝛ dextram sup̃ effraym qui ꝛ Joseph posuerat in sinistra qꝛ manas
sen qm interꝓtata obliuio significat. dnices qui dei ꝛ oim sanctoꝝ sũt in memoriꝰ ei pꝛaue
fuerãt iste sinistra bndicitur hic sit ad dextera collocatus qꝛ vere sanctus dnicis pecca
tores odit ꝛ qm̃se sinistra habet sp̃ mdcã qm̃ quos dnice ab alijs offeꝛri vi
dit ꝛ ab alijs sibi mundetur hic videtur. ad dextera ꝛ misericordiam collocatus. Qui ꝛ dñs
ait. Venite benedicti patris mei possidete regnũ ꝛc ꝛ ipse qm ad sinis
tram ire maledicti ꝛc ꝛ pauperes sui beati ꝛ pposit̃ suos beatos deꝓt quar erut mdextera col
locati. Diues autem in sinistra ꝛ ei miseria aut afflictione plenitudo in pnti ꝛ in futuro vi
ꝛ optẽ deꝓt beatus Jacobus mcmoꝛata sua vita. Age nũc dnices plorate vllulantes in
miseriis vestris ꝛ aduersis miseri sũt qui corde mergunt̃ mdmicis hmi mundi qui tales sũt dimi
tte que tibi obsunt ꝛ non alie. Qui eũ amat dnicus miser miser est ꝛ no qui habet male ergo
mdicat qui spem ꝛ confidentiã ponit mdmicis qꝛ in tempoꝛe mentis sui deficit dicente ꝓ
phe trimicris cum duces fuis fuerit homo ꝛ cũ multiplicata fuit gloria domus eius Qui ei inhe
ret non sumet aut nec dstendet cũ eo gloria eius Ille est igitur considendus mdicis q possit li
berare qꝛ possint petere dare ꝓ posse firmiter est credendum qꝛ afflictione mdicus ymago n
ꝓ qua saluatoris nostri memoie deꝓtam ad aquilone extendit ꝓ quem adustus ꝛ sinistra ad anstra
ꝓ qua prosperitas designat̃ur sic ꝛ beatissima virgo maria ad aquilonẽ deꝓmitur sub dextera
ancipiti tuba dicit in psalmis symeon pertransiit gladius doloꝝ ꝛ afflictionis Non est ergo cum
fiducidem in diuis quorumcũq que ꝓ dextra ipius mundi designat̃ qui a pere horum deserunt necessi
tati ad protegendum aut seruire pdñi in tpe tentatiõis magne his ad tempus p̃medio indigere
ꝛ mendicitatis videantur opportune Quos eũ habemus de hoc in ortulano hermita de quo retule
rus fuerit qꝛ multo tempoꝛe sollicite laborabat ꝛ quod hortuba[m] mcleniosus expendat tandem
de alijs reperiens est eũ vt apud se rogitaret colligebat sibi aliquando pernas vt si semici vel
forsitan ego viuere habeam quid expendas ꝛ collegit lagena plena manus contigit autem
eum infirmari ꝛ putrefieri pedem eius ꝛ expendit mmedicus quod collum fuit expensus mortuus
medicus expertus siquem qui sanasset absq̃ pedis ne putrefiat totus corpus ꝛ consumtus est
crastinum ꝓ tempoꝛe absentionis ipius ipse qui nocte ortulanum mse nesciens ingemuit ꝛ ille
dixerat memor esto dnice laboris mei pretiosi quorum mercede pauperibus ministrabam a cu
ius dormisset astitit ei angelus dñi ꝛ dixit ei vbi sũt nimi quos tollegisti vbi sũt nisi mgbs
sterquilinii vbi est spes de qua tractasti timor intelligens admonitionem dei ꝛ flagellu dnice
ignoscit mi ego sum qui pecuniam tuam angelus tetigit pedem eius ꝛ sanatus est ꝛ surgens q
nas egens intrauit ortum ut laboraret ꝛ mmedicus laborantem dei agnoscens ope
ram nature mgis fecabat deum Certe si mihi expedit cotidie in diuis multo mag hoc expedit
dnis Carꝰ quia bona ꝓpria non sũt sed pauperum bona eoꝝ eternaliter sũt bona pauperum ꝛ dep
tos cupiditatis vsi q ꝓ dnis habet dnicis eis non proderit in die vltionis sed mste
rij habeant a morte ꝙ dei quem non est ꝙ fidendũ in eis quorum mo beneficia pene fidei
habet qui suam spem mdicis ponit quia hoc fidei totius mundi ꝛ quidquid e in mundo qua

poterit esse id ys pp ipo possumus mundana spernamus & illud trcu iij. pertt sibi mala & finis meus
est structa facium mali executores sti sui no infideles heredes qui bona per labores parentu suorum
& conquisita per labores xporum dehriose dissipant & expendiu d' suis pgenitoribus meoriam
non habentes vt de ipis vere dicatur deus pb pertt meoria eoru sonitu & ve tu sonitu hui
me & symphonie aut tui thalemi choreaiu alit clamor' gmaiu ad y aut tonitruis dniarum
sion est ergo confidendum in hac & maledictus & homo qui confidit in homine & ymy sue virtus
sue post mortem. Tu corporis potencia & ista vere & vana confidencia quia hodie qui sanus est

1 Ly confidunt in eratis nfirmat & qui hodie & potens eras est impotens Est em homis vita q
vapor ad modicu parens & de nde exterminabitur Sa my Sic em sic confidentes confidut in tor
pali sanitate mundali vanitate transit dutinitate sed recuri mentitur migntas sibi qua corpa
his sanitas est dubia & incerta mundialis vanitas & fatua & aperta & utrumph hec vanitas & notoria &
ex perta Non est ergo psumendum de corporis sanitate vt deuotio differatur & qd mihi credit
vita firmadu. Unde em no mlti qui ad mouentur ad deuotionem spiritus vtiq; impeditoe hac cam
& crastinas tandem & finale & crastino pnabuntur Contenti em non milli se esse fortes & meuerit & no
dum esse tempus delectationes mudi postponendi pnitentes sibi xpo & tempus dilatandi & te
pus quarendi non attendentes q tota vita nra est nobis data non ad tepidu & ad meritu Cont
tales sic sibi comissionem sentiam pnitentes scribitur Job xpo dedit ei deus tempus pne &
xpo abutitur eo in superbia & vere in superbiam quia quod dei dono accepit ascribit sue fortitu
dini corpali credens posse sufficere ad tempora psequendum tempus em finiendi dne dissipauc
runt legem tuam sicut dicit pb multus ergo sibi psequi debet quod est ultra suam potestatem qma
nec deposit xpus apostolus sinus Non & vrum noste tempora vel momenta que pater posuit in sua
potestate act. gormo cal. Et vere fatuus est qui sibi tempus mentitur deinde cum multi ep
mun sit miss illud quo bene viuimus dne dicebat apus ad gallath vi dum tempus habem ope
mur bonu ad omis multu aut tempus habemus miss quo bene viuimus alia em tempora nos
habent nos solum istud habemus talis opy fuit ille religiosus a quo dum quereb[atur] quado
tempus posset xpus cu ei querens dicet non quo sperans sed queru quadum xpc dn vnoi
vnoi quantu vapi tibi dnoi volunt dicens q tot anis vixerut quibus in religione fuerat & qui
designabantur in libris immobilibus illius dnis vnoi & fuam in nno xpi Nullus ergo ita confidat
in sue fortitudinis potencia vt tempus quarendi prorogatum q[uia] certe tempus no prorogatur
xpi & statim & quarendu dum tempus habem[us] qma tempus merendi non est mihi in patri sicut
habetur pri. ij. ne putet certe & si vanu est ois confidat in sue fortitudis potius multo magis
dnis Card qma & ipa fortitudo corpalis in milio e media q[uae] pugnu non debent in bello corpali
sed mortali magno sepe succubunt corpore fortiores sicut supra dixi vbi erat d' psumptoe sa
nitatis dicebatur qma dilectores huius seculi fortes sut in his que sunt ad mundum sed debiles in his
que sunt ad deum dissolvi omis vir & ipe deus pyssimus ep sua infirma ma aliqn in mittit hoc mihi
nitatem ppter pri vt se roguscat & in sua fortitudine non confidat de pe. 2 re. si infirmatus
optime go dicit beatus gregorius ep ad candidu si pressio corpalis imminet vtru ppinquoe an pro
undita contingat dei nutu ignoratur vij. q. 1 cum pressio

1 Vana fatua est & experta & eoptre fatua sic mundialis vanitas & erat ipius brevitas & plena
totidiua declarat nam in libro de gtepti mudi mettri ficator sic dicit ffulitur mis pricus
aut speciosum flores hz morem rei dat naturu colorem ajow ut streatur totius color amchilana
Postea nec florem monstrat nec spinat odorem Regia maiestas ois terrena potestas prosperi
tas rerum seculi logmqua diuru Transit absq; mora mortis rei venit horu Unde & magis
grandiuscule & in genere describens mudi vanitate est fatua sine nutrem sic dicit ibidem ethmidi
quid sit homo ecce tibi scribere rotor Hoc ipse scribo qma nil habet utilitatis predia
honoru Gloria nec diuru cum

deliqs epulaꝝ Insignesq; thoracibꝫ cruce ephi q; decori. Resplendes vestis
que moribus obstat honestis Grex armentaꝝ spatiosis pascuis agroꝝ fertile vnctꝫ dulcissa
vbere repletum Gloria natorum dilectio dulcis coꝝ Cuncta relinquentur nec post hec manebunt
Quod breuiter dicat quis prudens queret tueri Non meticulosꝰ homo fuit morbꝰ asperꝝ frigo
Rebus mendacibus mendatibus ꝫ male sanis Ecce vanitas mundi Ecce fragilis confidentia sꝑ pontatu
mipe quia certe Quis transcribit nos ibimꝰ ibitis ibunt Omne quod ē gentis transit ad interitu
Quis preteruit preter amare deum Non est ergo locꝰ ponendi in magnis palacijs aut domibus
vel libratis aut pecuniis multis aut fertilis multiplicibꝫ aut honoribus magnis aut restibus
equis aut equorū vel armorū multitudine aut thesaurorū promptitudine aut librorū pulchritu
dine aut generis altitudine aut forte pdentie fortitudine gratitudine quia omia transeunt
preter amare deum confidunt in sibi ingenij excellentia ꝫ isti decipiuntur quia corpꝰ q̄ tm
Ecce ꝫ vltrō quidam confidunt imprudentes sit ꝫ plus decepti rōne virtutis nā est tridui q̄ sua
fabricitate posse quelibet animal primo omes mimici posse impedire ꝫ me ō primo posse
tante respondere Propter primū mentiri falsas excusationes ꝑter ens falsas meritatiōes ꝑter
terciū dant falsas responsiones Propter primū ut dei mentiuntur falsas excusationes q̄ sūs ne
papa pro alicuius promotione ꝑ tales fuerit imploratus dem debent promouendi sint excusati
Unde si dicatur q̄ sit illiteratus nec missid io ydiota fuit respondent q̄ nec scolas apostoli legerūt
sapientes fuisse ꝫ forte plus didicit per ingenium domo quam in scola ꝫ q̄ cum nobilitas aut grus
potentia bene interpretant deum literarum Si dicatur q̄ sit minus nocens prudent q̄ nr̄ sermonis aut
dei precursor fuerunt antiqui ꝫ q̄ senes a iuuenle pueris fuit condempnati ꝫ q̄ malicia meliꝰ
ꝫ etatis defm supplet Si dicatur q̄ sit ignobilis ꝓ q̄ nec petrus grex esse fuit nobilis aut
de sanguine nobilitate gloriatur ꝫ q̄ contemptibilis aut ignobiles mundi elegit deus Si dicat q̄ sit
elinguis Respondetur q̄ aaron vite moysi quidē fuit impedimentū linguae fuerūt e ardoris
Si dicatur q̄ sit lasciuꝰ ad mulieres ꝓ ignorātie nescientes hoc fecerūt ꝫ tosse ꝫ heta mulier
meretricem sibi copulauit ꝫq̄ petri hoc humano ꝫ venia dignum prestitum quia statuit altior sibi
dabit grumpatem morā ꝫ tonsuram grauiorem Si dicatur insipiens est ꝓ q̄ deus hoc elegit
quia sapientia huius mundi stultitia est apud deum ꝫq̄ sit sta simplicitas que plus vt̄ in plato
quia habundans negligentia aut excellēs intellectus quia tales negligentes ingenio superbia ꝫ reuerē
tiam curant Si dicatur pusillus est ꝓ q̄ petrus gladio auricula sui principis sacerdotis amputauit
ꝫq̄ tales timetur ꝫ poterit ꝑ quos ecclia ꝫ ipius bona melius defensa Si dicatur violentus ꝫ
gule dedit est ꝓ q̄ talia saluatori nro facere imposita nam ꝫ ipe vinū potator ꝫ murator cru
minum dicebat̄ nec est finis maior sic dico ꝫ hinc si familiares defectus nature in quibus pec
tulpa non est ꝑ per eos in quantū homo p talia lederetur Si dicatur pterritus ꝓ nec in
terrogatus mortem timuit ꝓ q̄ tunc forte fuit impeditus aut sibi mandatū fieri minime expedichat
Imo ꝫ paulus petrū apostolorū principem legit arguisse ꝫ sibi in faciem restitisse Si dicatur
contentiosus est ꝓ q̄ talia ex verbis ꝫ nr̄is ꝫ sine malicia sepe ꝓcedit Nam ꝫ mt̄
discipulos dei fuit contentio quis eorū maior videretur Si dicatur hastida est
ꝓ q̄ sanguinis effusionem minime pauit ꝑ premissa Nam ꝫ moyses egyptū interfecit ꝫ mar
tinus iuliano aliq̄ minauit Si dicatur perfidus ē ꝫ infidelis ꝓ q̄ ꝫ petrus ꝑfidia primo
timuit Nam sepe plura ꝓmittuntur bona intentione ꝫ nulla fallendi intentione q̄ ty fre
quenter non obseruantur petrus apostolus dixit Et si oportuerit me mori tecū non te
negabo ꝫ tamen negauit Si dicatur q̄ predictū nesciit ꝓ q̄ sic se ipsum ignorat ꝫ
sinon poterat verbo poterat vita teste vy ꝫ Zacharias mutus non fuit ꝓpter a sacerdotio
ejectus Si dicatur caret oculo vel nō bene videt ꝓ q̄ ꝑ pius dixit melius est tibi ha
bere vnū oculū ꝫ re ad regnū quā cū duobus mitti in gehennā ꝫq̄ multi pura pos
ptaneā q̄ visus debilitate ceci forsitan speculari interius veritatem quia q̄ videntes
sibus questionibus interiores liberius ꝫ acrius
ꝫ animalū patientie quia

aut alio bono opere obstat maliquo vino fortius & alterius ppositi verbi dei quia dei non audit
alius putat non audire & sic amplius equalitat vote sue. Si dicatur q persona sit despecta pp
brutis asinum talem personā habuit nec est timendū de exteriori hois pulchritudine dūmo miteq
homis episcopi Si dicatur egrotus & nec sufficit regere etiā pp q beatus gregi grauis langu
ore stomachi bene regit etiā Si dicatur q superbus est & vanus pp q non ad decet
presulem ōibus esse eidem ꝑ bonus bonis & aliis durus & si eadē superbia & vanitas nulla sua
culpa est nō multi mmis exhibitum humiliores tardius esse nosc̄antur Si dicatur auarus
est pp q poterit mutuū diuisa congregari & bene ꝓuari & breuiari & grauiter loquendo cōtra
dictū exposicionem habet & quia videt q ꝑ suam astuciā poterit malum prouidere & repu
sare & bonum mensare & verba palliare ideo confidit q ledi non possit aquoriq Si vere sic
sit exposicio in peccatis & opis finalis continget illud quod scribitur supra vbi. Oportet
hat cum illis sine exposicione suppremi meritū Et si in hac vita sufficienter eis ad opis
finalis cui ꝓpositi falsitas & fictio cognoscē hys & contra tales fictas & falsas exposicōes pcipit
ps rndendū cui dicebat nam decimes tu mei mverbi malicie ad exponendo exposicōes ipsius

Propter hoc inuenimus falsas meretrices sic contra minimū & certe eadem mensura mensure
eis non solum ut typi falsi instrumentum sunt earū falsitas detegat & prīa reuelent
sparsa nulla cū est exposicio mundi que ipsas ab aliorū infamia secluere possint exponi
bys & dicebat apostolus ad ro. ij. Inexcusabilis es o homo omis qui iudicas alterū & inquo
alterū iudicas te ipm condepnas & reuera sic est q multi in scribturate sui ingenii confi
dentes qui alios iudicant & condepnant finalē derisionē & despectū irrogantur & finaliter sic
fit sicut d'equo fabulose dicit & de lupo Nam lupus videns equū pulchrū & fortem & non
ꝓsumpsit vinci potentia fraude vincere tentabatur Nam ꝓpter equū accedens qui sunt dy tem
pulcher & fortis adiecisse ꝑt equus d' rursus dū pepedit venisse & cū desideraret lupus ledē
pedem eius vt finalius posterius posset quesiuit quid habet sub ferrus ꝑt equus ibi bullas
habē absconditas & querente lupo quid esset in eis simplex ꝑt q detrimentum se dabet dūpe
& cū lupus curiosius sustinere legere bullas eius leuauit pedem & ictū dedit lupo ad ver
mem q̄ retrudit semimuus cui amplius nocere non potuit vbi reppertus dixit lupus si quid sit
mi feristi & ille ꝑt dixit tibi q mi bullis esset stimpti vt me volente dūpe d'pem ipe Sic
multos fit qui sibi confidunt ingenio suo & negotia q dū a d'epoē cunctis nobis deputatur
& ipse Nam sepe contingit q sustinet d'epoem structure deceptor ꝑ quia ipe d'ceptus erubes
cit nosse & detestatur deceptorie & fraudulenter agere etiā si aliquam decipere ideo dicit
valde astutus cui alterius qui sua astucia non vitatur dicit simplex & alius q fraudem
quotidie in facto vocatur astutus cum ingeniosus seu subtilis & q probus homo qui nō bulit fraudem
fraudem videt fraudem alterius alii quotidie & conturbatur mgstra de alterius fraude & deprecatio sua
finalē sistunt nō valet dicturus in sepe stringet q̄pe probus cui alius probus vnus aperit fraudē
ipsius & quemadmodū mundi a sua cū societate eiciunt & p̄hibent & vitari iuste quia nō est pars
iusto cū impio & eius defraudans merito debet defraudari vt sic a sua vulpina astucia cadat
magna confidebat rē est de hys sicut de diuitiis virgine meonia de qua refert ouidius
hys mitemorph fabulose q̄ si nec gīe nec loco origine esset clara arte hys lanificia eam
propria q pallada deam saepe ꝓuocasset & in arte lanificia se ei ꝓtulit se cepisse puto
melioremq pallada egre ferens in arma se mutauit & sup̄ta statua vetulina adit aregnie
de sua ꝓsumptione volens rectius experiri que cū verba arrogantia diceret & se posse gra pal
ladem lanificio disputari & ipam disputandō superare dea audiens se ei in ipe dee manifes
tacionē se transtulit cui dea disputare rndatur & q̄ libet inter se vna tela ordinat & depictu
rum finat primo vt cognoscere nō libet possit astucia que sit hys tempo melior & alteri nito

pferenda ꝺ̄nigues̄ vero ⁊ dea ſimul texentibus telas ſuas ex conducto aragnas in tela ſua
mmid deorum tepu⁹ et deprimit quod deꝰ pallens ſuffer' non valens ipſi rudio tepore pe-
miſſo tepore ⁊m arcmed ſtatim q̄ mutant quem adhuc primo offm mutata adhuc in
pedibus telam texat. Cur ſuccenſ fit hijs qui in ſuo ingenio minus confidunt ſta ſtigat
q̄ deus alium dat mdustriam ⁊ ingenium operandi ⁊ defendendi pauper ne frugi' aut in-
ditate pereat hꝰ eſt ad rndendu pro paupere ipſi q̄ ab inimicis defendendo ⁊ liberandu ipſi
q̄ ad ſtatu prelature aut dignitat' promouet ⁊ exaltat ⁊ talis ſe fentiens dotatu dono mtellec⁹
⁊ dono lingue ait illa ſibi aſtribuit deum ſapiet verbu patris dei ſapiaz q̄ ſibi talia dona
contulit ⁊ dedit ſperniens quiſq; ex ſuis vicinis dona talia accepiſſe q̄ deu ſapiente ⁊ ſa-
pientia patre egre ferat ipſi ſue dimittit ingenio ex quo ſingit q̄ telam quid prius texere
conſueuit ad defenſionē pauperu dono dei poſtea ſibi declaratus ipſi texet ad offenſionem
ipſius ⁊ cū auxilio dei non diu ſibi cauē neſcit vij ⁊ tela ſua quā texit lingua ſua tex-
⁊ deprimit trunci deor' ⁊ deinde prelatoꝝ ⁊ ſapiorū ſuoꝝ ipoſſe infamare ſuſurrem minꝰ
vere ſaltem minus nocte ⁊ cū caritatem ꝑ proximū infamat' eius vere multo magis
ſuperiores ⁊ preſidentes quibus diffamatis ſine vere ſine falſo ab eo amplius ſtu-
dabitantur vij ⁊ verbū patris eterni dei ſapie indignata talem mutat mentem
q̄ ab alijs cū libris aditur ⁊ ſuo labori magno arripit victu ſibi prod deꝰ propitius ſi pm
gere deſinis ſuperiorū tuj deſpm ⁊ humiliat̄ p̄ de cetero nō poterit cū deu ſapie tetendi
aut deos ledere vel infamare ſi pauperu cui aſſimat ⁊ ipos fingit ut aranea ⁊ cōmi ſubtilis
capit ⁊ ſolvat ⁊ de miſerabili labore quit victu ut ſimulos vel pmutor aut adiuto-
tuis qui pius nidos ⁊ conſtituunt dnoꝝ eſſe conſueuit ⁊ inter dnos conpatriot ipſi q̄
qui alijs dnari q̄ ſuetus deus dare permittit ⁊ tradi contemptui ut ex ſua adminſtratione negoci
rat quo ſimꝰ ſufficientes cognoſcat' aliqꝰ ex nb ſi ſufficientia mea a deo ⁊ bt dicit apls
Deus n. bonoꝝ ꝓſumptoꝝ ſepe reprimit ꝑ aduerſitatem bi. q̄. ores. ꝓd.

ꝑ Propter terrā nō ut dixi quidem dant dubiis rōnes ⁊ ſtud aliq magis ſapie
rum reputant ut ſemper ſic ſtent reſpondere ut cui verba habeant duplice mtl
ligi ⁊ hꝰ rubrica hoc de terribile q̄ ſit labor' rem rem publicā ⁊ rōn nāz. Eſt enim mdi
mentū rei publice ſi verba cuiuſlibet eſſent talia q̄ alter' d' alio ꝓſumē nō audet q̄
certe retinget ſermones alii minime intelliget iſtud etiā eſt cū natiꝝ horis ⁊ vomibilo⁹
q̄ ni homo ſit al' rationalit ſi nō intelligē parū ratiois hui verba ſua ⁊ eſt cū natiꝝ
volabilū quia verba ſit inſtituta ad aperiendū intellectū loquentis ⁊ ſi vnus talia re-
ſpondet q̄ verba ſua huic duplice aut dubiū intellectū ꝛa neſciunt ſua intentio nec q̄
hijs verbis habetur aliquis intellectus fugienda eſt q̄ oīs duplicitas ni corde ⁊ m bbo ni
tales ſit duplicibus verbis narrantes vel reſpondentes ſi contingit ſapientes ſi vē ſint
falſi hoīes aſtuti ⁊ inſipientes ⁊ ſtulti prudentes ſe reputent a quibus tu probo viro
⁊ iuſto doloſi ⁊ falſi poſſē merito reputari fuerit ei tales falſi doloſi ⁊ aſtuti ut fimel
farebat quidam ruſticus qui vaccam ſuam vendere cupiebat ria ei ipam duceſſet
ad forum quida veniens requirebat an vaccam vellet vendere quo reſpondente q̄ ſic ſi
mt emptor ei vitulū portaret in vetre ruſticus cogitans q̄ vaccam ſine vitulo vendere
impregnata ꝓt q̄ ſit quod emptor audiens ꝓt q̄ vacca grauida nollet q̄ nō eſſet quemadmo
ad mactandum veniens alius ruſticus interrogabat an vacca ſibi venalis eſſet quo audito q̄ ſit
eſſent emptor ſi vitulū habet mactare paſtum reſpondatur d' verbis primi emptoris q̄ ei
vacca ſine impregnata q̄ emptor audiens ꝓt q̄ vacca grauida deſiderabat habere q̄
ei vitulo habet cornua ⁊ lac ſumere q̄ apud vacca [illegible]
ruſticus an vacca venalis eſſet [illegible]

tulo esset grauda ꝙ ſtarius attendens dicta ꝓrũ emptorũ nec scieus by dicꝫ quod sibi mꝫ partes
ꝓscriptis grauen tibus esse respondendi dixit Si vos portet titulꝰ ſ vero no vos no portet
Reuera ſe ſtarius multi qui tam dubie respondent ꝙ nullus per hꝫ habe cartã de ꝓpꝛis verbis in
tellexy t ſ̃ quiter omes falſ t dolos ymo ad finem decipiendi hmoi dubias dant responsiones t
incertas vt ſi dicatur eis uos dixistis hec respondent ſe hec taliter vel taliter dixisse vel dicere
esse by a talibus non est contentandũ d vno responſo ſ tocius intellectus responsionis & inq
rendus debet ad certũ intellectũ venatur Et istud posset obuiari cũ ſalsitas aut equalibus ſed
quod posset obuiari cũ dns non vidit cũ suo pape pauper posset ab opis optime erud rudis
vnd t ſ illud ꝛ dubiũ amplius requirẽ pauper posset ab opis optime erud rudis
prelati t ꝑsidentes quorũ verbis deberẽ esse extrema t ſupma ſpes t considerata ſua ꝙ ſolatio
pauperes quando dubie respondent pauperibus ꝙ plus ex talibus cũ ſlombis cruciatus et
afflictionis quam consolationis accipiũt videant ergo dñi Carẽ quã an magis attendam-
et eis ministres t magnus supplicatur t magꝫ responsionibus magna ſpes habẽ vt audiens
consolatus vel ſalto non grauabitur recedat ab opis quod fit ꝙ illa ꝙ posſ t nolunt
ꝓmittit ſe facturos t ꝙ no posſe t nolle dicit se non facturos t ꝙ dubiũ est eos posse
hoc sibi rendere patiuntur se facturos Utinã aliqꝫ aliqꝫ aliq dicta no finiũt esse expedi-
ti ꝓ aliquẽ quem tꝫ nupsit supplerunt Satis quidem ꝙ aliquorũ dictorũ est rancidio nabit
t grauabilibus ꝙ nunquam assimit nisi quod credit se posse t nolle quidam mecis ꝛ ꝓfi
teri t quod ipis est dubiũ dubie respondent dicentes nolo libenter acceptari Satis er
ꝙ d no mille fertur ꝙ assimit multa t ꝓmittit t cũ cruꝫ negotiũ no reprimit se posse ꝓfiteri
dicit esse factum hec si dicerent adirent ipi de quibus vel quo talia in curibus platearũ
t ꝓcipuis publice referuntur in tractatus & statuis scandalu t rancorem Et ad pudendale rede
unde dico ꝙ a dubijs responsionibus sine mentate semꝑ est abstinendũ vbi ꝙ. ſ aliquid pe
tatur ab aliquo quod ipe ꝓ se posset facere indeat plane se facturũ vel neget qꝛ eo ꝙ res e
in sua potestate nulla est sibi necessitas dubiũ dare responsum nisi meracii in quo quis potest ab
alio a quo sibi negare timet se grauari nec petitu sine damno vel grauamine pot facere il
lius a quo est supplicatũ t petitum qd no aperiet facere sonũ sacio ſ̃ ꝓpositum inferiorem Cui
ergo ſt ſibi status exercitacem non possũt nisi fictam ꝓtendẽ si sonis suis dubiandant rusa
Preterea vbi quis a cautelosis requirere vel petere bene appendat verba nec ſinire aut
ꝓmissa ne forte ille cautelosus sua verba exponet ad exercitu vel distractũ seruum & conti
git alii ꝙ quis petitur vel rogatur ab amico t ipe amit vel concedit pro tunc ſupplicent ty
postea maior necessitas vel maior amicus tu est ex debito obligatus quid ergo faciendũ est
est ne ꝓmissum obſnandũ illud illi cui homo no est obligatus t dimittẽ meo arbitrio illi cui
& obligatus ex ꝓtractus actibus t bñficijs certe ſit ſalluꝫ qui pius petuit t cui promissum ſit
no potest sine ſcandalo amoueri ut quietẽ retinꝫ ꝓmissi t ille qui amicꝫ e tenet hoc patie
ter ſustinere ymo si veris amicis est non debet velle vt sinis amicis tuis promissi qdqd si
ret Et tamen amicus esse in magna necessitate ꝙſtitutus t ille cui ꝓmo dedit fidem vel pro
missum in maiori credo ꝙ amico esset assistendum t alius ꝓtunc deberet contentari ꝙ ſi no
faceret nõ ingratus esset vt pro ipo quod quia fieꝫ quia rarius eueniũt quẽ ſi promittens sanius abi
tro minime promissa ſſ tenenda aut ſoluenda sentit patꝛ xpij q. iiij
vnusquisq in fine t tra. no semp. t tra. se. Beatus cum paulus ꝓmisit venire in hyspaniã t ty
no uenit nec mentitus e qua animꝫ fallendi no habuit xpij q. ij Beatus ꝓmisit ire thermithis
ꝙ venire t ty non venit nec mentitus e qꝛ animꝫ fallendi no habuit ibidem ra. ad adducend
[illegible] q. C in ſ̃ quis argui ꝙ ille q ꝓmittit aliquid ſi habeat animꝫ
[illegible] quod gerat manente ſi deo no ſistat

quod promisit infideliter agit per hoc q̄ animū mutat potest ḡ excusari q̄ dicebat bñ modo si promisit illicitū manifeste q̄d patet ꝓmittendo ⁊ mittendo ꝙ libenter bene facit Alio mō si essent mutate condiciones ꝓsonarū negotiorū vt ei̇ sentiebat libro .v. bñficijs ad hoc q̄d homo teneatur facere quod promisit requiritur q̄ eadē ⁊ mutata p̄maneant aliqñ nō sint mēdax ꝓmittendo si nō fiant quod promisit q̄nā habituale quibus bonus ⁊ prudēs homo ⁊ discretus hmōi condiciones subintelligere debet ⁊ tenetur nec est infidelis si mutent condicio quā si ꝛcipiēs promissū scisset nūme promisisset si promissū nō adimplet ⁊ hoc etiā licite excusāt multi ⁊ pij homines qui michi negocia stulta habent ḡ in mente faciendi quod ꝓmittunt ⁊ ḡ tamen esset aduertendum q̄ impossibilia vel difficilia aut grauia ad ꝓficiendum facile non ꝓmittentur ad tot negocia simul que interdum credi potest expediri nō possint nisi forte magno ꝛcipiēs tractu magno tēpore sepe contingit q̄ expectando nimis temporis de cursu expectans grauiatur expensis ⁊ cotidiatur de temporis animo trahitur mutando q̄ dum obtinet quod petunt gratiis ad modicū reperitur in ipo Que certe aduertere expedit diues Card qui cotidie de pluribus sollicitatur ⁊ requiritur q̄nā si multa velint assumere q̄ non ꝓficiat cursū stratis de negotiis ⁊ infamatur Ꝙ pedit ergo non assumē vel assumē saltem pauca ⁊ q̄ illa pauca nō sint impossibilia ḡ honestatem aut moris obseruantiam aut rectam rationem sicut q̄ prelatura petita magna dignitas ⁊ prelatura ꝓpter seruitia aut abstinentiam loci vel sanguinis aut ꝓpter preces aut munera aut gloria ꝓcipue cum sim illiteratus Est ergo cui dignitatis in verbo mīsione aut in ꝓmissō quomode postponendi ⁊ magis ē cum illiteratis viris ⁊ ornatis prudentia ⁊ morum honestate nec in ꝓmissione capto aut tanto credant esse sapientes q̄nā tales reputantes se esse vel reputari sapientes stultissimi fiant Quare ergo patet q̄ nō est confidendū in rerū temporalium affluentia nec in amicorū assistentia nec in corporis potentia aut intellectus vel ingenij excellentia q̄ omnes tales confidunt imbecille arundinis q̄ recto fuerit ⁊ a vento mouet nec aliqua talis confidentia est una ꝓpriarū fortitudinū ¶

Quid ergo dicendum videtur de illa ꝓpe fortitudine quā fiducia vel ꝙfidentiā nauam Certe ipsa est illa virtus que sistit ⁊ stabilitat mentem hois ne desistat credat malū ipsa est q̄ no ꝓmittit hominem de facili abstinere a bono ipsa est vt dicit que mentem hois stabilitat firmat et sistit ne de facili credat malū Vñ ⁊ valerius libro tertio scribit de Alexandro q̄ cū infirmaretur tamen medici conuenissent in quandā potionē sibi porrigendam ꝑ philippū medicū magis expertum Alexander recepit hanc a pincerna vt philippi potionē mīme timeret q̄ admixto veneno sibi esset mortifera si haberet Alexander hanc lethi medicamen hausit ⁊ tunc primo hanc philippo legendas exhibuit cui constans fides sine fiducia de philippo quem ꝛcipiebant amicum nec credere malū de ipo ꝑ plus expauescit periculo quā mentem ad credendū malū de amico aliquali redimaret ¶ Consule narrat de platone libro .iij. q̄ cuidā dicere solebat quendā discipulū suū multa turpia ⁊ nephanda vtuisse de ipo animaduersiones respuit nec credidit referenti ⁊ cū refellis tandem in credulitatis suspitionem incurreret ꝙ non esset credibile vt qui tanto amore diligeret ab ipo mīme amaretur Ꝛcipiens inimicū cōfingeret se a familiaribus talia audiuisse ꝙ plato audito dicitur illa dixisse mīme ea timuisse expedire indignari se esse ⁊ se sepe contingit q̄ plura referuntur subtracto mō dicendi quibus si audiret diligi q̄ referuntur q̄nā dubio diligeret referentem que ab auditore malo ⁊ peruerso sub mō alio exposita ⁊ relata magne dissensiones ⁊ magne inuidie ꝑsentant offensionem Et hinc ex more tales peruersi ⁊ malignos relatores ⁊ expositores q̄ dū referūt audientem dilaniant ⁊ obliqui ad sanctū quod natura abhorret abhorreat fraudem quā quidam Tales ex referentes sic ꝛcipiendi ⁊ abhorrendi velut venenū quisque ex fontibus fluminis nituntur edificare nec ē eis in rebus accommodandi aut ꝓstandi quousque nisi constiterit ⁊ probati amici esse [illegible] hinc fortiter talibus ē credendū quia licet referēs sit amicus suus [illegible] se audiuisse talia sit amicus [illegible]

Si quid vero de quoniq; dicto ad aures tuas pueneri[t] quod te iniste possit offendere fac
le non credas Ecclesiastici. Si quid vero boni aut mali credendum est de proximo nisi probatum
ij q[uo]r deus omnes iij q[uo] ip[s]i iudicat. Et q[uo] iij. mendacia et fere quidam et in multis alios h[omi]nes pa
tent. Sed certe contingit q[uo]d a referentibus multa referuntur et tales q[uo]q; talia proponere consu
nere no possit nisi ad partem aliam prolabantur Cauendum ergo est q[uo]d alteri non fiat q[uo]d alter
fieri sibi nollet q[uo]d in metro dicitur. Consulo ipse sibi esse putat oui dicens Cum alios verbis
suis ledit merito habet formidare ne ipse ledatur ab alijs Innocens enim homo semper bene
credit et bona credit et de alijs bene iudicat et optatur. Ecce q[uo]d iij. Innocens primo ergo se ho
stendit a detrahendi ab aliorum iudicio poterit abstinere. Et si negligendi nolunt aliorum tu ipsum
considerans parum quietus habebit. Contra tales loquitur salvator. Luce vi. Quid autem vides
festucam in oculo fratris tui trabem aut in oculo tuo non considerans. Sic vere multi sunt
qui nisi peccata grandia non vident et alios iudicia deminuta legi de sto Johanne chrisostomo
q[uo]d quidam inter alias hereticas bonas condicio q[uo]d neminem iudicabat et iudicantes alios arguebat
dicens vos peccatis contra mandatum dei dicentis Nolite iudicare et non iudicabimini dum
Nescitis quales unusquisq; sit. Et peccatore primo cognoscitis. Sepe enim pueris audientibus sermonis
omnis actus apparitio. Et prima aut contrarie delinquentes non videtur. Unde ergo sit. Et hinc mali
me timere et timere debent ab alterius iudicio multa cum periculo quare sinit dicit Augustinus. Et
q[uo]d si homo est peccator qui alterius considerat culpa illius ei[us] offuscat et fortificat in peccato
Si vero est penitens prius fugiebat in peccato durare. Si vero sibi pro
et nolentes vel forte de ipso temptatur facilius alterius separatur ei[us]. Si vero peccatore
tangere corpore temptatur dum alterius videt culpam. Si vero instigat et timendum est ne ven
tus aut superbia deiciat ipsum. Expedit ergo aliorum non considerare defectus nec iudicare
alios quos no videt delinquere aut iudicare. Hec enim est debilitas mentis et animi ut se
a simplici suspitione cohibere non possit. Solus enim deus occulta videt et eo sibi soli relin
quendum est iudicium occultorum. Parum enim est fidere sive confidere q[uo]d quodcunq; leue ver
bum aut alias leue sermonem audiat hominem peccatore. Si ergo videntur homines sibi loqui non est credi
dum aut considerandum q[uo]d de malis loquantur aut componant inter se mala et semper quod me
lius est presumendum. Hec enim ad partem pertinent qui de meliori semper debet confidere et spera
re. Sequit quod fiducia sistat mentem et animum hominis ne nimio credat malis sed certa sistat ne credat a
bono apposito iam concepto. Virtutes enim et magis honorabis actus tot pericula movebunt
q[uo]d si homo sit fortis animi magnique habeat fiducia perficiendi quod cepit bene persistet quin
ab incepto recedat. Et quia confidentia contrarie in completu virtutem et virtutis multum auget
virtuosum et fortificat eius mentem ideo confidentia e media et quod fortitudinis species dicitur et spes
tutior. Talis n. confidentie fuit ille miles Claudius qui primus se ponens murum ascendit omnium se
quentes quod Claudius erat respondit ejus impetus est prohibitus non fugere vinci non sustinu
here et hic Claudius possum sicut refert Valerius li. tertio. Et ibidem narrant de quodam puero
no. Cui illius temeritatis qui non extendet muros excelsos hostium suis. Et ille si mulieribus
muros istos conpatus recte fortis si vero viris turpiter. Videbat enim q[uo]d mulieres non muros
nisi essent murorum minorem exquirere tantam confidentie et fiducie erant antiqui vtd[elicet] nulla
re virtuosa timerent deficere nisi hoc apposito iam habebant. Si ergo homines illiterati homines pa
gani deum non cognoscentes tantam habebant fiduciam et perficiendo opa virtuosa multo magis
quidem fideles boni bene honorati deum cognoscentes certam spem et fiduciam in ea ope
ribus perficiendo debent habere et firmiter viri quia reperiuntur veram perficere nec propter pres
sura[m] aut alias [illegible] affectionem cedere ab actibus virtuosis sed nisibus et modis

3 para

vt milli p̃monent mdigna milia impediant dignū sed stupendū quod p̃ bonis consiliis atq̃
pena rei⁹ t virtuosa operibus meretantur Audiam⁹ t si rei⁹ sum⁹ nec mi p̃mor⁹ indignū ro
sentio quabꝫ mi erit p̃ficiendi fiducia si pars maior contra me laborat Certe p̃ terra ſſe
rindum no est quia t minim⁹ verbū ab vno constanter prolatū sepe singulorū mutat ſſm
ſſ timendū ep̃ forte affectio p̃lata nimis cito extinguit t mitigat optimendi fiduciaz
dū quib⁹ ſſ timet ni rationi mi rōnis consili p̃ suo vitio amens impediri vñ tanto di mi
tutur bonū grossi inchoatū dū t suū non bonū timet nec consilii impediri Et ron ſſm vñ
gregoriū in mor⁹ ſſ veri nec sustinē fieri q̃ p̃ ignorantiā meritū nec loſ vnq̃ a ve
ritate contrariet vñ in āi quadam hortatur ni hec verba non nos asperi clement
no aduersi p̃turbent vt qui ne ſſbiditate fidei singul⁹ nequaquid rem transeuntē muta
bilitate moueam⁹ est igitur fiducie seu confidentie tenditio ne malū cito credā ſſ nec oi fi
dunt credatur t sperent bonū de oi hoīe nisi prospicit grauiū experti declarent t q̃
affectiones sepe genuint affectata medicina ro Ministrie fugiendē ſſt t mi amicorū dilec
modus est habendus Dicit enim Io Chrſſ de gpunctione si ministrie stimul⁹ compungeret hoiem
oīa q̃cq̃ fiunt que dicuntur que audiuntur ita accipiuntur t intelligunt⁹ vt ad maiores t lo
giores mi motus se extendant Si quid enim boni dic⁹ d' ministro non redditur si quid mali
hoc ſſm redditur fugiendē ergo ſſ ministrie q̃ omes tollat fiducia t confidentia mi hoi
nes vlam ex eo q̃ quis mihi credit nisi que credit simpl⁹ ex ea affectione mimis credit ſſ
credit amicū t vbiq̃ est vtrūpabile vñ t generaliq̃ dicit ep̃ Vtriq̃ virum est t oi bn
credē t nulli credere ſſ primo honestius est ſſ oi hoī credē vñ vero tutius ſſ nulli credē Tem
pamentū ergo est habendū vt sic non spernā⁹ omnīno amicitias ne forte mali de quo p
mittendo naufragiū q̃ narrans contemptum se reputans festinū laborē pueniret nec ſſ
credendo nimiū vt sine ſſtione probatus deseri⁹ amicus Tale em temperamentū tribuimo
dus talis forma diligendi t credendi expedit vnus lumē t illustratus t maxie quoꝝ re
dultas mi ahorū afflictionem t turbatoꝝ posset redundare quales ſſt dñi cardinales qui et
sub potenti mi ſſtentio hoc seculo fortiore ad nocendū illi eo malū tempt⁹ miseri⁹.

n Hinc vlterius d' qui patientia que e tertia pars fortitudis vñ tutius est aliqs dicendi
destribuitur an patientia a Tullio vbi supra q̃ ipa est honestus aut honestatus consi
tentia ordinata ad difficilia voluntaria et diuturna Ppositio honestus est qui quis pena vult
patienter tollerare mortem q̃ negare fidem aut rōnē a veritate vel virtute vñ ratio
causa est cur quis p̃ salute eternitatis mortis aut alio pernitio patienter ſſ submittat vñ
tatis diuine q̃ia ab nō esset virtus nec est patiens qui inuitus patitur diuina dic⁹ q̃ia
ad veri patientem pertinet vt in patiendo ad finem p̃seueret q̃ia nulla a patientia q̃
commendatur que rōnē dimittat tribulatio supinet q̃ virtus patie solū in tribulatione plā
Ego verbis aut beati gregō super verbo Iob qui in patientia destrui possidebit q̃ia non
potest destrui patientia vt sit equanimis tollerantia illatorū vel patia est virtus
rotumcharū t ois odiosi tristis impetus equanimiter portentis in dogmate moralium phoꝝ
dicitur q̃ patientia est remedium minuendi patientis cui a fortis serpit flatus sunt
t doloris mitigat remedium vñ a quibusdam metuere sic emendatur nulla valet in
virtus patientie quatuor t alius dicit virtus videlicet q̃ia no patientia firmat et ratio
dicit ea q̃ia in nocen semp̃ e patientia virtus Socrates dicit q̃ patientia e portus
missarum ad quē ni veniatur tempestatum non timetur ista aut patientia
or modis enter accipitur vel q̃ est ni sustinentia q̃ tuchiam sine mi
sine in passione legitimum pena et in corporibus mortificatione
sine in moderatione disciplinarum in rem

sit multis modis quia in hoc sp̃s pratior bona q̃ quis tenatur auferẽ Na in hoc est veri
tas honor fama ⁊ amicicia Contra veritatem est tenere q̃ est quedã mendmata ymmic
tas in verbis p̃ qua homo mitetur ostendẽ ꝓmissũ non dixisse veru contra honorem sp̃s q̃ hor
sp̃s gnerũ cõtrahit in ꝓiurio ⁊ derisio Comitis est verbo hoem quolibz d honestũ ẽtia vo ꝓbo
Cõtrahit est q̃ homo in mimosa dhonestũ imponẽdo culpa vbi non est vñ sc̃ptus dicit scribos
vel claudus quorũ est ẽtia sp̃s sit veru q̃ dicũ ꝑ si dicat alicui q̃ sit fur vel raptor aut adul
ter cõtrahit est vñ ista dicio se hor sicut superius ⁊ inferius quia oĩs cõtrahit quorũ est sed
non econtra quia nõ omẽ quorũ contrahit est ꝓiurium est mimosa rebitare hoĩs ꝑter
tam indigentia sicut cũ aliquis rẽdit alicui ad medicũ angelũ sibi finẽ tempe indigere
⁊ hoc sibi redit cedẽ alijs ad diminutiõ sui honoris Derisio est virũ ludendi optimi men
sũram vidi q̃ sub specie ludi homo dhonestatur ⁊ potest in crassũ esse ꝑiurium mortale Cõt
fama hoĩs est detractio que nichil aliud est nisi dicere verba ĩmiosa ⁊ latẽt de aliquo cum
intentione diminuendi famam eius vñ Contrahens suis habet ad famam ⁊ honorem sic
raptor ad bona optenta reprendim detractor aut sicut fur q̃ de mane detractionis est
vt occulte fiant Contra amicicia est suspiratio cuiꝰ finis est separare amicos occulte ⁊
seminare discordiam ⁊ hec est pessima homicidio est quia nil bona optima aliena
est optima Est enim melior qua fama vel honor vel scientia q̃ est in veritate iudicandi d
nobis nullibus homo sine culpa detrahi pot ⁊ io ꝺ superbia est peior detractione ⁊ yracundia.

D declinadi hec ota ꝑ patientiã maxime in platis sanctis valet clementia pietas benignitas
seu mansuetudo quia certe hec est tam sanctis tam nostris tam homis q̃m alijs audiat
sibi dephibolia vñ ⁊ dñs Card ad quorũ aures multi detrahũtur ⁊ sepe turpitia audiũt
aut dicit aut contra se aut ꝓximos sanctos vel amicos multi est necia patientia ⁊ ꝑ quã nota
sanctis est eis clementia pietas benignitas sanctimansuetudo ⁊ hec patent iudicia sepe q̃
interpant Jacobum ⁊ Johannem q̃ iquem d celo petẽ nolebant cũi samaritanos in vltione
vindicte dñi ꝓpter inde rogabant sicut patz hic no q̃ non est vindicte ꝙpetenda sed magis esse
ibi cũ clementia indulgenda sicut patz ꝓpter q̃ Quod q̃ vobis bene ostendi q̃ mimica
ire persone ⁊ cũ patientia tollerandi ⁊ in iuria dei ulciscenda Sed certe plures hoĩes sp̃
qui magis ulciscuntur iniuria ire quia dei de quibus so Gris sup mt dixit hec verba Spũs
sc̃i debitũ honorem no acceperit a ꝓsbitero aut ꝓsbiter a diacono aut diacon a lectore mas
ctur ⁊ turbatur si aut viderit epũs ꝓsbiterũ aut presbiter diaconũ aut diacon lectore
non obsequium cũe non ꝑmanentem aut alĩ idem petentem negz ei ministrat negz
curat quia anis quidem de suo honore ꝓlicit sp̃s de honor aut dei nullus hꝰ cris Est en
sime vituperabile in plato esse patientem in dei iniuriis ꝑ est sume ꝙmandabile cõ patie
tem in ire iniuriis sui cui figura legitur mt 5 q̃ cpit dicere sibi diabolo Si filius dei es
dic ut lapides isti panes fiant ⁊ sibi q̃ dixit Si filius dei es mitte te deorsũ panes
sustinent ⁊ p scripturã aũctem dicti ipi q̃ fiunt ⁊ ꝓficiunt q̃ no fiunt dicũ mt cõ hmoi
tatem Sed in tertio dicit diabolus si cadens adoraueris me tibi dabo oĩa regna mundi q
pulat miserũ in indignatõe dicens vade Sathana no tẽptabis dñm deũ tuũ Sup quo vbo
dicit Gris & ꝓpi discamus nras in iurias aqualiter sustinere dei aut iniurias negz velle
ad audacium ꝓficere quoniã in ire iniuriis que quia esse patientem laudabile est iniurias
vero dei sustinere impiũ est Et quia in ire ire sufferre ⁊ sustinere no possunt patien
tes mansueto benigno ⁊ pio deo hmoi sp̃s multũ necia ad patiendũ maxime hoĩ indigni
qui sub potestate constituto exhibendi spatus est spatus dnorũ Card & pedit ergo oĩs man
suetudo clementia ⁊ pietas qua iniuria sue hijs dehonestarent spatũ sum bij ⁊ benignitas pi
etas est eis mansuetudo nec aliqs in[illegible] qua iniuria aut impietas miserũ

vatione in prelato Beatus ein Jero exponens illud in epla ad Thim Oportet epm irre-
phensibilem esse & non litigiosum &c Sit dirit nil turpius vel infelicius aut fedius
pretore siquid ipi debebat esse mansuetus & humilis ad omes quadrisd torno vultu
tremetibus labijs rugata fronte ge natis gnosis sursum nitet ruborem & pallorem variatu p
strepat & erinnes non ipi ad bonu retrahit quantu ad malu sua pmicia pteritet hec Jero dy
& David quasi sue bonitatis allegans excellentia dicit ag eniesto dne David & oes mansuetudis
eius que mansuetudo certe plenis sume est necessaria vna in alijs bonis tendicionibus quas pul
chre describit dicens necesse mu noda spiane queiendas queda Card Ostiense noie legatu in du-
gbis temporibus ffrederici quarti qui laudabilis concilio celebrauit mlier verba hec est q rebus regi
bus ephibet se Joshey egregius phorsen sermonatoribus phinees ydolatris Helyam helyseu
auaris petru mercientibus paulu blasphematibus negotiantibus epm ipe bulgu no ge
mit & dicet dites dimites non palpat & timet pauper non grauat & fugat timas principes
non pauet & rotepmt emas non spoliat & emendat mam mansuetudo no ephaurit & tenda ri sic
& crimia terrigat sume pudet sue net mpudet alienc qui orandi studiu gerit & ussimi habi
at de oi re orem plus fidat quam sue industrie vel labori cui negressius parcius rohibi
tano salubrius egressus pius hostibus & bonis dolore sibi cui sume ed ifirmano cui bitumsbria
cui pudica gratia cui victoria mbudictione erit qui se amabile prebet non verbo ty & fi
opere reuerentia ephibet & actu non fuste qui humilis est re humilibus in moribus i no
tens qui diuos dure rdargunt malignantes tohoret retribuendo superbis reddet q no de
dote vidue net premio ope aut labore pauperis & dicat festinat gentis dns quod git
attepit gratus furiosis nudicia & mysteria inuida parietibus vindicta minatibus mperatores
mpopulis hec ille Jher certe sp & debent esse mdicroes cui phibet dns Card quibus medio
tibus & sibi mpte gloria nerebitur & mfuturo gloria sempiterna pretio ergo pariecia
multo plus detent & decoris vere magnu & ornatu scientia & virtute quod restitui simplicem
& dissortu quod iste mistricus sese mpariecia d honestat facit thy cond irrisy sibi fratres
aut homo & discretus fuerit non rendidit sibi si & mpariecia dissolutio multo magis
detet duos Card esse mansuetos & patientes q pasone & fuerte in tota cria i portentos
& apud multos sibi nri Cardinalatus est terribile & ut quodda dominu benerativu
thy & pacientia est eis multu opportuna quia ipa opus perficit habet thy beatu Jacobum
primo cui sue cognomie ffortitudo erat mentis & stabilitatis q est in quoda dura strue multu
in pacientia declaratur thy tipa valde statu Cardinalatus d'cunt & ornat angelu cui
ipsis a mortalibus stabilitatem hui & fortitudinis quibus ut quodda transcendens metalis hua
ne fragilitatis gratus Cardinalatus bt supra dicitur figuratur q ergo videremus
eis mistris mpacientie & verba mendmata fures distorta lingua flamosa mouo mansu
mu mpacientis seu maledicto aut forsitan imminato offendentibus id homy ad eis respat
& mitigatur Quia honestas quia alios habitus sibi reputantur cultu ergo exopet
dns Card bt nostri ne tempestant nec mihi loquuntur que passione sedatu minime loq
uentur Est quia hec oia potest animi fortitudo atq pacientia io ipa est mitis eis mia
& oportuna dicit eis ysi nde simio bamo bono diuersi generis lingue ffortitudo est
habendi pacientie bt septimo verbi que forsitan impingunt tollentie virtute disiudat hanc
fortitudinem hanc pene pacientia habuerunt antiqui phi reges & principes bt simo
mrutoribus verba gluchosa dicentibus mpacienti minime respondent thy & leg
de nugis phorum de alexandro q cu hostibus ei dimisset etiam huc iniuriam
dicat non pudet te mi rorde reges voluptatis lupanar diuini quasi dicat indignus
regno uitroc etatis & voluptatis

bult nocere Est alius patiens qui non reddens malu pro bono ⁊ potens est sustinē nocentem Est etiam patiens seu pacificus qui bona pro malis reddens ꝫ promptu habet ⁊ ꝑ esse nocenti Primus qui parvulus est facile scandalizatur nec facile qui talis est in hoc seculo nec ⁊ pleno scandalis poterit obtinē salutem Sic scriptu est in patientia sua possidebit animas suas Si non solu possidebit suo ꝑ ⁊ multos alios lucrifaciet Hic enim inter modos ille neprimus modus non ponitur vt vindicanti non respondeat ei ledendi ꝓposito opportunitate rapto tempu fugere sed horiu videret tales sicco tam vilis despectos tam turpis silentio multorum dnos Card mundi huius esse tolipinas hec dicent ipe eis sic tractu mortuorum experti ⁊ magnum seu magistri arbustos ⁊ tales tondiosos decent sume eorum statu quar' tum nephandi duplicitatem vitiq; virtu' ⁊ detestari debet sicut vltionem omnem ⁊ summa periculu sue status ut minimas sibi illatas verbo forsitan nō me ditato vt sepe ꝙnget ad vindicandu vsq; dn nocendi tempus aptum affuerit quia precepta patie non tam ostentatione corporis quia ꝑparatoe cordis sic ⁊tinendi quoq; qr vsi habita ⁊ laudabilior est frendis passio quam vendicte actio ibidem

Secundus modus patie est in ꝓcessione longanimum penaru in corporibus d' qua patientia loquitur beatus Iacob inquiens beatus mr terminata patior vt in futuri gloria ꝓsequtur quia sepe demens deus ex sua inscruta bonitate aliquibus dat penas corporales ⁊ afflictiuas ut vel egrotent vel rapiantur aut langueat ⁊ longe ⁊ diu detineantur sanus ꝑ hoc eos querit ad q uersus emendari Iob ii mistus afflictus sint in subia ⁊ in corpore non ad questionem quia bonus erat ⁊ mistus ꝑ ad smiti argumentum ⁊ nobis ad patie exemplu by ⁊ beatus Greg dicit q dy nihor mudi electis suis promisit non gaudia securitatis ⁊ delectationis ꝑ tribulationis ⁊ amaritudinem sanctis more medici corporalis qui ut sanet egrotu pocula prebet amaru ⁊ dolorosum bn ⁊ btus greg dicit mala nequit lazari purgant ignis inopie ⁊ fama dites remundat felicitas ute transeuntis illu pauperas afflixit ⁊ terruit qui habundan remuneravit ⁊ pulsat Est ergo tribulatio ⁊ corporis afflictio humiliter ⁊ patienter sustinenda quia tribulatos purgat probat ⁊ dilatat purgat a vicijs probat maduerijs dilatat mbonis ⁊ meritis actibus Item purgat a vicijs unde ⁊ beatus Iacobus in canonica sua postquam hortatus est dispersos pro fide vbique ad patientia ad finem ne quis hortabatur ad sollicitudinem verbu insitu ni mansuetudine ⁊ in abiectione omnis immundicie ⁊ termino qui habetur ibidem Item ait ⁊ d. Si paciendo fueritis in tribulationibus q sequentem vobis hys diebus tunc est tempus abiciendi omnem immundiciam ⁊ habundantiam malicie ⁊ omnem vitiorum ꝑ verbu dei nicarnatu nobis missu tunc recipi potest in ore mansuetudine ⁊ in omni patientia by ⁊ apostus paulus dicit libenter gloriabor in infirmitatibus meis vt inhabitet in me virtus xpi q d. quando affligor corpale tunc sum fortior ad resistendum vicijs ⁊ ꝑ quis magis aptus ut inhabitet in me virtus xpi by ⁊ dicit Cum infirmor tunc fortior sum ⁊ potens ij ad thor by Et sicut infirmitas corporalis si cum patientia sustinetur multu facit ad remissionem sue ipius sic ⁊ eis afflictio corpalis aut metalis Nam ⁊ si pessi sit ⁊ boni homes in hoc mundo ꝑ seruos ꝑter instantiam alij in morbis alij in carceribus alij in plagis seu ꝑsecutionibus alij vero multimodis seu cruda subtractione bonoru Alij in nuditate ⁊ frigore patienter que oia sic penalitates ⁊ afflictiones corporis ⁊ ꝑ sustinet patienter sic magnu meritu apud deu quod ipis etiam primum acquirit ⁊ possidetur Sic hys omnibus temptatus fuit beatus paulus cum dicit Quis nos separabit a caritate xpi tribulatio an angustia an fames an nuditas an ꝑsecutio an periculu an gladius ad xo bijj Scribit in vita patrum ꝙdam senex fuit intemperatus vino sumebat cotidie pretium labore acquirere poterat ⁊ emebat vinu ar bibebat ad quem cu fr quida accessisset causa gnorandi cui ipo ex diuoe vidit q sen vna mdie opabat mattam ⁊ vendebat ei ⁊ pretiu operis expendebat in vino quod tepe exhibatur cotidie vna matta cui pretio erat collebat sene affert modicu panis ⁊ cu sene

Post decessum vero temporis frater ille dixit in semet ipso Ecce medius sum tui egestate paucis
quomodo surgam ergo et discedam hinc Sperans aut cogitavit in semet ipso dicens ubi vado sedeo Ego cum
ipsis domibus hic sedeo et ad hanc vitam veni quod nolebam et apparuit ei angelus dei dicens nusquam
discedas quia tras voraberis Cum aut crastino die hora esset iam discedendi pro consuetudine ivit
iuxta eum frater ille ne discederet dicens Non discedas pater quia hac die venient animae mei tollere me
Cum aut expectando venisset hora qua solebat senex descendere ad mare dixit pro nobis venerunt hodie
filii iam enim tarde est et ille dixit utique venient et dum eo loqueretur obdormivit in pace Senex non videns
flebat vehementer dicens heu me fili quia multos annos subnegligendo vitam in parvo tempore
salvum fecisti per patientiam animam tuam et ecce illo die senex est emendatus Hanc patientiam habuit
beatus Anacletus papa qui innocentium et malum custos fuit qui ecclesiis sub custodia publica finem
custos malum permanebat Hanc patientiam habuit Julius papa qui decem annos fuit exilio relegatus
Hanc patientiam habuit Liberius quae consentiret fidei arriane triennio exilium passus fuit Hanc
patientiam eciam habuit Jo. Chrisostomus qui a sede sua expulsus fuit per Arcadium imperatorem Hanc patientiam
habuit Sixtus paulum nolentem fratris episcopum qui pro filio vidue baptizato martirio ductus fuit Hanc
patientiam habuit Virgilius romanus pontifex qui colaphizatus de ecclesia sancte Sophie ad quam fugerat
obtinuit et missa fame in collo per totam a mane in vesperum tractus in exilium tamen missa
ubique mori patienter Hanc patientiam habuit martinus romanus pontifex qui in persona exilio
relegatur Hanc patientiam habuit Jo. papa vir qui carceralis in studio fuit manipulatus Hanc pa-
tientiam habuit Leo papa v. qui expulsus de papatu in carcere reclusitur Et inter hos romanos
pontifices primus et supra sanctum martirem coronatus In his certe patientia veri patris et pena et
dolore non potuit tam assiduis crucis cardinales multa et grauia tormenta patienter tollerantes
Nam Johannes vir in esset venator et homo liberius a deo et publice fidei tenuit Quida cardi-
nalium habentes zelum dei et romanorum mores scripserunt Ostorum principi sapienti ut ecclesie scandalo
compatiens veniret Roma igitur quod erat Jo. papa Jo. Cardinali diacono nasum prescidit et
alteri Jo. subdiacono manus amputarunt ipsos de sedibus pedibus suspensos hos Romani crudeli
vi Jo. diacono Cardinali oculos eruit qui eius misericordiam non conseruit Et sicut multos
in carcere sic passi per se inter malos pontifices quos sepe nolebant sed et parum multa
passi fuerunt inter bonos quos secuti fuerunt sicut patet de diacono vir in quo fuerunt
in castro sancti angeli obsessi et inclusi Item in pastali papali expugnati fuerunt omnes Car-
dinales Item in Galasio papa ii rebellium fugerunt omnes Cardinales Item pro motu omnes
ii in diebus Galasii dando fugam in gallia in Cardinalibus declinant Item Cardinales
per Alexandrum imperatorem fuerunt vincti et captivati quos cum fuit patientia et constantia
in longanimitate egestione in carceribus in corporibus pene cum volebat more cruciatus sustinuerunt
ab corpalibus quam in carcere vitando a veritate ac iustitia declinare Pari modo fugiendum
videtur a nunc diuis Card vt tip. fortes et perfectos existunt qui iustitia in carcere tollerando
quia beatus est vir qui sustinet tentationem qui cum probatus fuerit accipiet coronam vite quam
promisit deus diligentibus se Sa. Jo. Est autem remissione in carcere et ecclesia celebrare missa qui ait
Iterum videndum est qui pacienciam habet homo sibi ipsi in oratione dimittat quia esset grauamus et dap
nostris Nam homo petit a deo vt dimittat ei debita sua sic et ipse homo dimittat debitoribus
suis quo modo dimittendo in carcere petit orat deum vt nec sibi ipsi dimittat Vnde et Dominus dicit
Esto nequam nequitiam Quare nequis ei debitum dimisit tibi nisi quo et te oportuit misereri
conservi tui sicut et ille dominus tradit tortoribus donec debitum redderet Omnis vir et subdit
sic et pater meus celestis faciet vobis si non dimiseritis unusquisque fratri suo de cordibus
vestris Vir patiens multa gubernatur non potest emendata magnum fructum facit Sic est de quo dicit
[illegible] et patientia vestra non pereat omnes

nullū hoīem odīū mrorde reſeruet ⁊ mimicos ſuos non ſōlū malū pro malo non reddat ꝓd
eraq; diligat ⁊ pro eis orare non deſinat rarius d' ꝓmiſſione vel mīa dīj ſiu ⁊ liberu g ſcīa
ante tribunal xpi dare' poterit da dne qma dedi dimitte q; dimiſi Hec ille Ecce perfecte
aut ꝑpriſ nobis mhor oſtendit eſſ notat beatus Bern' ſup cāt' ſua hō ꝓpo tū liberalita-
tē dīs gdonant mīam ut tā non dampnet vltiſcendo net ſe vindicat mpperiendo ner-
uing diligat mpunitū Sed heu pauci ſt qui ſe nūtent mīam vt non mpperent ut
nō minus diligant eraq; ſi vltorem non mtendant ⁊ppetitus go oīs vindicte ꝓpul ſit dīs
ſeuſato qma ſi punitur dīus ſuū ꝑ delictū non expandet' ecc' verbū ſcribitur homo hoi
reſeruat ultiam ⁊ a deo querit medelam m hoīem ſimilē ſibi non habet maq; ⁊ de peiis ſimꝰ d'pu'
xpc dnm cuius ſic reſeruat ultiam ⁊ ꝓtectionē petit a deo quaſi dicat non obtinebit ꝓmissaz
go non eſt remittendū ſ mdulgendū tū patīa cordis ⁊ oris | narū m correctione Comes.
Quarto ⁊ vltimo iſta patientia conſiſtit m moderatione deſcriptionis en q ſint tū mīa et
tū turbata mente patiūt patiū proſunt ſuſtinenti aut ſuſtinet' mīa go ⁊ pcipuus debz
eſſe m prelatis maxime qui cu ſtigationis huius officiū qma ſine eis m corrigendo nō poſſūt
tenē modū vnde ⁊ ſcīa que mag; petat eſt ſtigienda Ait dis' Pandet Et q negat mag; fuā
endā g' negat dīj q; Omīs dīj ⁊ ille ſamaritanus qui ⁊ cuſtos mſpiratus mſudit vul
neribus ſuis vinu oleum ⁊ vinū oleū mē ⁊ vinū ſcientie ⁊ cuſtodie hō ſimiliter ſi ille pru-
dens doctor dicat prelat' mlī modū medii dolent obſtinat' qm mīqua grubo vltiū medi
camentis mſi tū lenīū benigno deſiderata ſānitas deperatur ſtigienda ergo ē mīa ſēn in
patientia qma ipa mpatientia nō lenia offert remedia ſ grauia ⁊ aſpera mſerr' conatur
leſiua ⁊ turbatiua prelatus ergo videat vt in oībus menſura teneat videlicet ne ꝓmus ſit
tanta patientia vt mſtina deſer' nec ꝓmus ſit tanta ſcientia vt patīa exhibeā' ſ mteri-
dum predicta tmbulet confidenter nemīnē pmens go rancore ſ magis ex dilōe ⁊ pīe
dolore q; ſi oī prelato ſit' mīa magis dnus Card' qui ipe ſit quodam exemplar ⁊ vo
gula iudicibus ⁊ prelatis ecie vmuſis quoīm eraq; ſtatus quatum ad pntem materiam
optime deſcribitur ſub figura ſphis phetoris ſue gemture Ita ſol nī dedit phetoni fi
no ſuo rēgimen curruſ ſm eiq; equoīm curruſ rēgime gmiſſet de tribus legē rpm mfor
maſſe Primo ut pret' ſemitas ⁊ equos voluntarios admiſſe non pmitet quoquomodo
2o ut equoīm habenas ſolute manu teneat ne equos volentes diſcurre' pmittat' diuā'
3o ep̄m medio ſe teneat ne ad dexteā nec ſiniſtra declinaret ne nimis baſſe deſcendat
aut alte nimis ſe eleuaret Per ſolem iſti dnm meum papā intelligo qui ī mīcate
orbis ſolis loīi tenet ep̄m ab ipo retorū plati rpm ſue hūtem ⁊ ptectōn ⁊ ab eo potestate
⁊ hūe exteroīū hūne ⁊ poteſtas dependet ꝑ phetore intelligo dnm Card' cu ſepe curruſ
ī offīm legationis ⁊ delegationis gmittat' ad regendum ſibiq; gmittet' ut ꝓmit ſimilis
ī ep̄m non ſit homo vndiq; ⁊ ꝓtinus aut nimiū ⁊ ep̄m equos quos habet rigere ⁊
gubernar' ⁊ ſubditos ſibi gmiſſos īmoderate nō pmat ep̄m īmoderata ꝓtio ⁊ correctio
ē multū rēphensibilis m rectore vel prelato dīj ⁊ rex apīs caret aculeo ⁊ hugo dicit
q; nobile genus vndiq; eſt ignoſcend' dīj ⁊ mīe ⁊ mīoīm ſuoꝝ ego debeo mīcordis pa
tienter tollerare xpiāj q; ꝑ totū p̄ ij q; iij ecce ſim ij q; v. nō eſt mīa Et ſpes
de clemētia ad mīcordē dicet pretus m ſuos & gladius m hoſtes Nichilocy non debz
tam magna eſſe pietas ignoſcendi mīſtre loīi vel habene alignatus dimittent' vel re
mittē relaxentur qma ſubditi ſtim a rigidis arbitris diſciplīe deuiant ⁊ alīs
director occaſio delinquendi ꝓmit ſapiēs apte dicit Exhortus papa ne hec verba ſui
temꝑis eſt ut qui dīna contēpnit mandata ⁊ mobedientes patrum corripiamus

Perseuerancia

Ostremo quia perseuerancia est corona virtutum de ista quarta specie fortitudinis aliquid est dicendum ubi primo aduertendum videtur quod perseuerancia et constancia differunt sicut superius et inferius et sicut genus et species quia constancia est permanencia in conceptu proposito perseuerancia vero permanencia in bono proposito Nam constancia cauet leue transitum a proposito uno in aliud perseuerancia vero superaddit proposito ordinacionem vel tendenciam in debitum finem Et describitur sic perseuerancia est permanencia in bono diuturna et finalis Tullius vero sic eam describit in sua rethorica perseuerancia est in racione bene considerata stabilis et perpetua permansio verum quia in omni bono opere perseuerancia est necessaria hoc etiam est aduertendum quod alium accipitur generaliter alium specialiter Generaliter enim tunc ipsa concernit omnem virtutem et circuit omnes quia sine ipsa alie virtutes parum utilitatis afferunt unde et ipsa generaliter accepta concernit omne bonum in gene Specialiter vero accepta tunc solum respicit terribilia et difficilia ad sustinendum maxime que sunt nature contraria et sic accepta est pars et species fortitudinis Nec est etiam tacendum quod perseuerancia ad hoc dupliciter describitur scilicet finalis et intercepta intercepta perseuerancia est quando homo diu perseuerauit in bono et tamen postea per peccatum mortale recedit et cadit ffinalis vero ad hoc dupliciter dicitur vel proposito vel actu proposito quando quis preconstituit sibi tempus sue vite in sua voluntate ad perseuerandum in bono et ista non dicitur perseuerancia in bono proprie quia diu [illegible] restat cadendi tempus quia si quis vel annis bene vixisset continue benediceretur communi locucione [illegible] perseuerasset [illegible] in vltimo tercio sue vite ceciderit totum preteritum tempus perseuerancie nomen

pdit qui non pseuerauit finalis vero pseuerantia hoc bene terminatur illa sola pseuerantie
nomen meretur De hac dicit Beatus Augst quis multi ea habere possit nullus omittet qui eam
titur habere non sunt quia finalis dicitur a fine Ista pseuerantia datur hoc a deo qui homo facit
quod in se est opera cum nostra meritoria hanc psolantur a deo vñ glo sup verbo ps Repro
bauit nñ pñy mistica meam dicit pro fide et spe et aliis bonis opibus reddit deus pseuerantiam
ad hanc cum hortatur Apls p ad thos vñ Diligens sicut deus nouit unusquisq; ita ambulet
ambulet et si unusquisq; in qua vocatione vocatus est in ea permaneat et ibidē ne sic currite ut co
prehendatis Et ad galath vi bonū aut facientes non defitiamus Tempore suo metemus
non deficientes vñ et corona promittitur pseuerantibus dicit vi esto fidelis usq; ad mortem
et dabo tibi coronam vite et vñ Apoc Qui pseuerauerit usq; in finē hic salvus erit vñ et huic
magie in sidiatur pseuerantie vñ beati Bern qui hanc solam nouit coronari quippe hō nō
mobilis efficitur ut nō fortigatur adiscentibus nec extollat in gressibus nec tristitia anxietate nec
flectatur promissionibus vñ et in laudem stabilitet ut si dicebatur deus fuit ille et stabilitas qua dis
tinguis ab honestate qua sol a cursu suo posset auerti vñ et Socrates in h de nugis phorū
negat sapientem posse offendi si aduersus eum fortuna robore virtutis sue immobile pectus
premunit Hoc cum est propium sti euāgē animi sup minas et promissa fortune ut ait Seneca li iij°
de nāhibus questionibus Epostor etiam Vocat de consolatione phie dicit q phi posuerunt duo
lumē dolia in hac domus ionis de quibus oportebat nitentes bibē sti dolia gsperitatis et aduersita
tis de quibus etiam gustare oportet nitentes hanc mundi misericordiam et dolore plenum quod dicit
autem aug studi et sapientis affligatur in tribulationibus dicit beatus Augst ne de virtute dei ea vñ
scriptum opulentiam Zenonis et nostri qui fuerunt principes stoycorum qui ad interesse finem nō amq
sapientis et stulti q stulto animo passionibus cedit atq accommodat mentis assensu sapientis au
animo quidem eas passiones in nonnullis parari retinet vñ de his q appetē vel fugē virtutis
biliter debet nota et stabilem et ingressum mentis sui et ponit esse de quoda stoyco philo
co pallnit in nauī ob tempestatē Cui ne obiceret q timuisset et ita falsa esset phoz opio pue
tes pa acq nō cadere in sapientem ille rndit nō timuisse dicto et de hoc libro Socratis q scribat i
medio quia ut ait Seneca de prudēcia quis est vir qui nō erectus ad honestū qui nō est labore
mis appetens qui non ad offensa ei periculo e paratus et sequi michil e mseria mus demo
critus eo ne nīquā aliquid euenit aduersi q no haberet illi se opponere male de ille dī ni
dicturus quid dignū vsus est ille a quo burretur Ihs cū fortuna q grauissimū quenā
i fligit grauissimā et fortiter obviantem qq vñ aggrediter aduersus quē vñ sua oppe
riatur et iguem accendat ut pauperiem in fabricio opulēcia in tullio tormēta in regulo nece
ne in Socrate mortē in catone vi et ibidem de Socrate ait q poculum illa venenū letiferum
non alit supsit quid medicamenti in mortiferum letiq; et libens hausit et d mortē ipius
narrat valerius li vij q forti aio constanti dubiū venenū sumpsit periculū et in vultu sua
vultum seruantem audiret cui ne nocentem periturū pt intrepide ne innocenti mori semper dec
cognoscē qua nocenter subire mortem pdco concludit Seneca ubi si asserit te esse virū
qui nullum finisti miser tristissimū aduersariū virtuti nemo facit q potuerunt nec tu quidē
ope opis cum est ad notandā sine apparatu quid quisq; possit nō mīs intelligendo quisq; dub
at spem nō statim fortitudo et pseuerantia e nomē in afflictionibus corporalibus sicut et nomē
in metalibus sicut et necessaria amicos amissionibus ita et nomē in rerū ablationibus Io
dicto q etiā est nomē in virtutibus et in septē coribus interioribus qui quas p venit ad dictus
Ad hanc cum meritat ille hostis Antiquus ut homem decipiat inputat atq; machet hanc certe septē
tionem e resistendum in hac est pseuerandum in oratione ne labatur in malo ad quod me
tat et molimat Nec hanc certe hanc po st si dñs manet in merito vñ spūs principes et mag
resistendum hoc et pecti sunt p me pes obstat sibi medicina para Cum male p lon
gas cōualuerit merito Et beatus gregor moralibus scribit li septimo nomen ne

tenti festine no resistitur hac eadem qua nutritur mora roboratur hȳ ꝑ quidam d'semo
ribus heremite dixit sicut vestes dimisse longo tempore mista verbosa putrescūt ꝑ cor
rūpuntur ita ꝑ tēptationes dm in monte exclente qz cū tēptatio mi corde non reprimi mature
dnatur dissolvit Hanc phanedm hȳ ꝑ quidam fr interrogauit scīe qđa quid faciat vt rece
dant a me i mde cogitationes Rñdit scīe non abstendis cogitationes tuas ita cū in mudo ipse
confessus recedat a te Nichil ei ita alludit ꝑ confundit virtutem dnorum sicut cū nuda
rū cogitationū fracta suis patribus Nam cū de quodam fre mihemo sphorie constituto qz cū gem
tib⁹ esset ꝑ alacer ad opus dȳ ꝑ in ei gfricatione spūalis diabolus i mpsit sibi cogitationes ut cor
darent cuidam mulieris sibi note pulchritudinē ꝑ tēptabatur in cogitationibus suis vehemēt
Contigit autem eo dispensatione ꝑ dispositōe yhesu xpo vt alius quidem fr̄ veniret d'egypto
ad visitandum eum naturalitate ꝑ dum inter se loquerentur de pcedentes arcana cuncti simo loquie
di de illa muliere qua frater egyptius mortua affirmabat Cum ergo nec adhuc posset lumē
passiones tēptationis illius mulieris frater ille susceptē ꝑ ibat ad locū d'functe mulieris ꝑ ape
riens nocte sepulchrū pallio suo tersit putredinem ꝑ sanies fluentem de corpore ipius ꝑ linens sū
ad cellā fetorem sanies ꝑ putredis ac pilositate ꝑ immundicia posuit dn oculos eius ꝑ dicebat ibi
se esse desideratum quod diu quereb⁹ satia te eo si potes ꝑ sic fetore tuū atius ꝑ abhorrens
quid delexit tēptatio eius recessit ab ipo Reuera eius actus patuit feditate sua fetet portat ꝑ qua
to delectabilior tanto fedior ꝑ vilior ꝑ post expletionē ipius gaudiū corpis ꝑ dolore actus m
dunat cogitandum ergo est in tēptationibus quomō ꝑ si mulier ē pulcra apparet cogȳ in ipius
tumet corpe michil est nisi sordes et certe expedit ei hoi in tēptationibus ad aliqua probandam
psonā habere recursum cui confidenter aperire possit impugnationes suas ꝑ multo magis de
mus Cardinalibus quia tpi hostes sū ꝑ quanto eorū est minor tanto fortius inimicū
a hostis humani quib⁹ contra eos tēptator insurgit Non ergo erubescere debent aliqua religiosa ꝑsona
maturā ꝑ approbata cui tepi sua secreta possint ꝑ audere confidentius revelare ꝑ ille exemplo
patrū scripti audire vel legere quibus resistetes pravis affectionibus quibus impugnantur qua
que spūs malignus alios tēptat letis alios tristibus alios i vidis alios datis moribus ꝑ ut fa
cilius capiat virtutes compassionibus decipiendo parat put dicit btus gregor in moral pessimum
est ergo tēptationem que experimēta infirmitate predit ꝑ reuelanda est ne contingat in tēptatione
superari que sicut ꝑ humanū tēptari ita est diabolicū in tēptationib⁹ certissime superari dissolvi
hinc ps me⁹.

v Decernis dico ꝑ pfectū ꝑ fortitudo ꝑ in amicorū amissionibus ita ecā quidam tristantur
de amicorū morte ꝑ infernaliter deducūtur ꝑ in alios hoies alteran⁹ cū hec est ipa pfectio
rancia qđ erat hoies non tristari nō moueri de illo quod vitari nō potest sic enī antiqui fuerūt
qui refert valerius h v. ꝑ amicus agesilai audita morte filii respondit michi mei⁹ interitus
aut nom inutilis ego enī ep me natu sciebam esse mortale ꝑ ibidem de ꝑ zenophon audita
morte filii maioris natu qui in phio ceciderat corona hȳ depone contentus fuit dicebat enī sa
lepide sapiēs de mde ꝑ mitatus qui ocubuisse tut audiui fortissime pugnantem michi esse
rapti coronā reposui ꝑ nutrimā quibus glorificabat testatus ē maiorem se exercitate filii
voluptatem quam ep morte amaritudinē sentire Et si gentes qui nō bita aliam spem habent
vite veram habebant ꝑfectionem ni adustitubus sine moribus antiquorū multo magis
hanc debent habere veri xpīne legis dilectores qui post hanc vitam speciē aliā ꝑ hanc vitam
eternā plenam miseriis ꝑ fetoram, credunt gaudijs habundare Qui enī de morte suorū nimis
tristantur videntur desperare d'felicitate bonorū fratrum ut dicit pīus q. vltra hui⁹ fastidium hȳ
Nolumus vos ignorare fratres de dormientibus ut no contristemini sic
cut ceteri qui spem no habent Nec certe potest obiri q dum yhesus flenti lazarū iam defunctū ep
lacrimas ꝑ planxit ad hui⁹ vite culpas reprimendas gnt habetur ibidem ce
gaudendū qua dilec
illarum ita enī qdam

tristantur qñ temporalia perdunt ⁊ ametur qñ egritudies graues meruntur affligunt ⁊ in simb
afflictionibus morimur nñ amorem in rebus ꝑdibus posuerim⁹ qñ pro ⁊ruperabilē philosophis compa
hunt ⁊ amatores ep̄erent ⁊ si habere non possūt quod amant ⁊ diligūt rapinis aut furto vel aliq̄
se exponunt ⁊ sic tandem ꝓter vilem ⁊ inordinatū amore istius mūdi ⁊ rerū ꝑalium quas ꝑdunt
⁊ sēpos tradunt mortis dio infernali Sic em phy antiqui mime faciebat refert em valerius
li. vij. de quodam pho qui cū hostes priuatū suam invasissent ⁊ hostes ei rebus suis darent fugam ita
rogatus ille quid ferum ferret de bonis suis ꝑ mea bona mecū porto pector em illa gestabat
non humeris nec oculis videnda ꝑ animo estimanda qñ domicilio meū habebat mobilia nec
mortalū aut deorū manibus labe facta queunt ⁊ ut manentibus ꝑsit ꝑ ora ⁊ fugientes no
deserūt Sic etiaz ventat bñs dñs de rebus dei ex nñ de illo bono panno nolensi ego qñ
nulla ciuitatem sua barbari depraedassent ⁊ ipe ab eis raptus retinetur sic in corde suo dñm ꝓ
batum dicens dñe non queruntur ꝓter aurū vel argentū ꝑ eum ꝑ quod mea nosti habebat ubi
ubi bona sua reponenda vbi ea condere ⁊ thesaurizare ille nominat qui het mala mundi fu
tura ꝓspexit ut boni a malis in miris patienter ⁊ sustinent Sic in faciebat beatus Job q
dixit dns dedit dns abstulit sicut dño placuit ita factū est sit nomē dñi benedictū Non est ig
turbandus ꝓter bona temporalia q̄ michi sine assensu tuo copiose sicut miras ⁊ pericula mū
di sunt sapies declarat boetius 2o de consolatione metro v vbi dicit heu primi qui ꝙ fuit ille
auri q̄ pondera vel gemmas late nolentes ꝓfossa pericula fodit Nam narrat boetius illo
metro quale ꝓsus nñ in etate antiqui ⁊ mundi principes fuerūt contenti de his de quibus natura
habet indigenciā Comedebat em fructus arborū bibebat aquas fontis dormiebat in pra
tis vrbani⁹ lams naturali colorātis tunc em ignorauerūt tinctura ab pannorū aut mysteres
liquorū aut virtutes ꝓpetorū dolositates mercatorū ⁊ crudelitates bellatorū Quid em ista
a cupiditate ꝓsternunt origenem ⁊ io mo ꝙ gemmis ꝙ auro ꝙ argento pugnat homo sine qbꝫ
nā humana sufficienter regi potest vino ista late velle videntur ꝙn mus ꝙgrid mo ꝙfundo ⁊ in
vesterbus terre se abscondunt qdqnid em est virtu nūm vel est elongatū a terra sicut cor
pora celestia vel adnimus de terra ascendunt in altū ⁊ nascuntur ⁊ interi⁹ simplicē se osten
dunt sicut arbores herbe ⁊ blada illa vero que humano victui necessaria nō videntur sub tu
latent sicut aurū vel argentū ⁊ lapides ꝓciosi ꝙrum generatio est in abscondito ⁊ io q̄ primo
tabu structuris est ⁊ minent ꝓcosa pericula ꝙ quesiuit sto est ego tristandū d' amissione
temporalium sine quibus vitus humana haberi potest beatus n. bern. in magna pernia ꝓdi
disset laudauit dñm ⁊ ꝓpter hoc dixit Vindex deus q nos liberauit ab hoc hoc quia
magna pernia magna ⁊ptatio est Et q amatores pernarū ⁊ ꝓpter amissione tristari
oportet ab ipe nullatenus sed diligende vel amande ⁊ certe simpliciter amare no expedit hodie
tuge multo minꝰ expedit dñs Card qui ipe studiose ⁊ nisi esse instructi in dei alti
simi nec vera instructa dñi potest stare aut in bono mente ꝓmanere sed amor pernarū
sicut satis apparet xxi. q. iij. Qui vxte ⁊ cū pauper Et sic finitur tota pars ista opus ꝑdē per
tinēdum ⁊ scripm̄ erga quarta pars vij de nostra

Postquā de tribus virtutibus cardinalibus simpliciter breuit ⁊ summarie ꝙ quato ad intellec
tum fuerit potuerunt expedire ad statū de quo agitur ꝓpius applicando videndū est
q est pclarissima virtutū ꝙm dicit̄ nā ethi⁹ tractatus de tribus enim ⁊ ꝙsummate
tractatum vbi totū breuiter aliquid est dicendū ⁊ quia totius status humani
tendere ac esse institutus ⁊ ordinatus tum in consilio consideratione
dinis generalis tunc
tus qz ipse est

ta cotelsius tam pctarus ruinam vrna sibi fieret ? mineret Cons^ar cui super predicto vbo
Arist^les ij ethy^2 dicit quam habe vultu amenu ut timeret quis pru quis valore quis de
lectuue? quis demstratem quis claritatem quis mmrupt^bilitate q^r apd est ffelicia ?
imortalis sapie pmo ? ut eo hijs allectetur ad qz diligendam promittit bona vite pnte
? eterne Sapiens etiaz ille Salon loquens de vera sapiedia sa pietem fiuiamq^s eqordiu si
mul eq ustitia quid p sa videt dicens diligite justitiam qui iudicatis terra sapie pmo Cui
ergo amplius est dicendum nisi justitiam esse virtutem maxie ? potissime dnus Card^s qui te
qui sa^m iudices terre qui sa^m qui iudicut orbem terre qui apd eum justicia est p qua reges regnat
? iudicant ? dnantur populis ? sine apd sibi quis dnissim parunt iudicu quousq^ tu
essetis ministri regni ut dicit Salon sapie si non recte iudicast neq^s custodistis legem justi
tie neq^s sine voluntatem dei ambulastis horiende ? cito apparebit vobis qui iudicii du
rissimu nobis qui pfecit fiet Complectatur ergo ? diligant ac sequantur dnu Card^m iu
sticiam p qua ? ceteris virtutibus poterut decorari ? sine qua subsisti non potest sancta
quis dubitat apd eum habita alie virtutes habentur ? apd fugata vitia cui bonu hui
dicit en beus Ambro in Epam ubi est prudencia ibi intendu est malicia / ubi temperancia
do alu mundicia / ubi fortitudo pleruq^ impacia aut alia vitia / ubi dei justicia ibi ? gaudia
virtutu ceteraru quia hec ? sine vnusquisq^ dimittit quod sibi est huic aut amota quis cupit qd
alterius est vi ? apd aligibus ? regnis amota nichil aliud sunt regna nisi magna latrocinia
? cui latrocinia sunt parua regna post multa beatus Aug^s li. iiij de ciuitate dei inducens cui d^m pi
rata dixisse capto ab alexandro de quo ita pleniq^ narrat libro tricesimo quarto ciuitatu phoru
qui cu imperator nitrogessit pter quod mare habet infestu sibi libera gliaria pter q^d tu orbe
terraru si quia id facio parvo nauigio latet latro vocor tu aut qui magna classe hoc facis di
tus imperator ei sibi captus his alexander latro erat si audacia dyomedis pupule simulatet
erat dyomedes imperator dyomedes ut latro vocabatur ? subinde ut ad quendam ad causam no dic
nisi quia deterior est qui rapit minori qui inopia abiectus deserit qui manifestus impugnat
leges quibus ego regio tu psidetis ego ut ausis vocor tu cotepto me fortune migratis ? viri fu
riosis angustia te fastus ne tollerabilis ? meo plebeius anarcia sine sint si fortuna man
suescit fiem forte te melior virtus quo fortunator nequior eius agnatus alexander cosi
tum hois vpi merito dicitur Superior inquit an fortunis sibi melior fortuna q^s mutabo
et no amodo si delinquis non mois ? tuis moribus estimator cuiq^ ascribi solet minime ut
possit eqnde salubis legibus militari ps ergo q^d si justicia regna no sit nisi latrocinia quis
ergo sit indep dubitaq^ tribuens quod sibi est mediante justicia ? regna ? justicia
nisi q^d iudicus est primum ? corona Hanc ergo dnu Card^m diligant ? psequantur quia sicut ho
sa vt Din^2 ait v qui diligut ? sanctu justicia sic sa^m misti ? misericors vpi iustice desiderator
h Erant justicia a Diuersis diuisimode describitur Nam tullius dicit ps methode q^d justicia e
habitus animi qui vnitate sua tuetur sibiq^ vnusquisq^ tribuens dignitatem Beatus Ambro li. de
paradiso dicit justicia magis alius quam sibi gdam ? voluntatis sancti negligit cui cu voluntas ipo
nere q^d cuncta dicit q^d iustice est vnusquisq^ sua quod sibi est vel mi^ naturali vel mi^ pla
citum vel mi^ dignitatis sunt mixe pene vel medie sunt alius quonmodo Aug^s vero de libo
arbi dicit justicia quid dica est nisi virtute qua sibi vnusquisq^ tribuitur Greg^s vbo q^d
ait mi^ v Beati q^ sanct ? justicia esurunt ? sitiunt justicia dicit glo ? justicia ? sua cuiq^
tribuit ? sibi ipi ? nemo ? deo Sap^ia Sal^is vero libro de quatuor virtutibq^ dicit quod est
justicia nisi ne pecuia quicquid mi adinuenio multo ? inuenta Et in eadem justicia diuina lex
? humana consistit ? hinc Isidorus vero sic dest ait ad justicia est ordo ? equitas q^s
hoc in pnti ne bene ordina^t ? Secundu [illegible] describi justicia est
[illegible]

quos superflum esset enutare Sed quo ad processum intentorum nre hor est de pmo admonendum q̃ misteria semper est ad alterd̃ ita vide[tur] nimere tribus primo de offic̃ et sibi Tho 2a 2æ q. lxxx ar. 1. Et quia alia ab hoc non st̃ inquibus misterie debitu apparet prop̃ et extrinsecus deus et proximi ideo circa illa que deo debentur primo deinde que proximo est adtendendum

Bonitatis vero ad illa que deo st̃ debita est attendum q̃ quedam sibi possit offerri in secreto quedam vero in publico qui secreto ad deum et habenda devotio effundenda oratio p̃ quo dicit quod ad deum habenda est devotio q̃ deo nichil est aliud quia voluntas prompte tradendi se ad ea que pertinent ad dei famulatu/sicut deo propr dicit q̃ multitudo filiorum israel obstinatissime prophetissima atq̃ devota phanuelis dicit̃ a devocando et devoti dicuntur qui seipsos quodammodo deo devouent vt ei se totaliter subdant hinc ille dicitur qui se totaliter divinis obsequijs mancipant et divinis ministrijs deputant et obligant̃ inter quod et olim apud gentiles devoti dicebantur qui se ipsos vadibus devouebant in mortem pro salute suorum exercitus sicut de duobus decijs tytus liuius narrat Ista vero devotio est religionis actus et voti sumpti et potius est religionis actus Ad ista vero duo tria nimirum meditationes st̃ contemplationes divine/quia remissa devotionis exercitia et principalia et ipse deus sunt dicit ipse Ambro super illam q̃ deus quos dignatur donat et quem dulcit religiosi sunt et si voluisti samaritanos ep nideuotis diuotos feristi Causa aut misteria ep pte nra operis q̃ sit meditatio vel contemplatio dicendum est ergo q̃ devotio est quedam voluntatis actus ad hoc q̃ homo prompte se tradat ad divinum obsequium/ois aut actus voluntatis ep alicuius considerationē pcedit ea q̃ bonum intellectus et omnis voluntatis et bonus Augst dicit nidetur q̃ voluntas oriat ep intelligen et ideo necesse est q̃ meditatio sit devotionis causa inquantum st̃ p meditationē homo compit q̃ se det deo obsequio ad quod quidem homo inducit dupliciter Uno quidem modo ex parte divine voluntatis et beneficiorum ejus quibus attentis et consideratis homo consurgit in dilectionem dei et ejus unionem mentis et animi et affectionem et illa affectione et dilectione et unione mentis fiunt ejus que dicebat michi adherere deo bonum est et ponere in deo spem meam Ex certe et pari modo homo devotus adheret deo et fit unus spiritus cum eo st̃ affectione dilectione et amore et in nullo alia spem ponit quia in solo deo in dei bonitate reconditur et hec st̃ consideratio vel contemplatio bonitatis divine quia homo compit et videt et cognoscit habere ex eius beneficijs et proximi causa devotionis et se devouendi et offerendi deo debitus et suaue cum desiderio vouendi que ipse et videndi ejus perfectius quam in hac vita cognosci et videri possit. Alia vero causa est ex parte horis considerantis suos defectus ex quibus indiget ut dei imploret auxilium cuius instatur adiutorio ejus in uoret et in ipso confidat et nullo statu creature ejus tal david cum dicebat Uertam oculos meos in nubes hy venit auxilium meum a domino qui fecit celum et terram Et hec consideratio et confidentia divini auxilij excludit presumptionem q̃ qua homo potest impediri ne deo se tradat et ei se subiciat Petro diligenti cum fragilitatem humanam adiutorij et videns q̃ in nullo nos est bene et constanter consolatio et munimentū contra hostes humani generis et mundi pericula de facili cognoscit habet ad dei et deus talibus in tali cognitione deo se offert deo se vouet deo se dat totaliter in nullo spem ponens nisi in eo solo.

Ista devotio spiritualem letitiam mentis causat per se et principaliter hy alia per accidens causet tristitiam quia vt dictum est devotio principaliter consurgit ex consideratione dulcedinis bonitatis et operis considerationē sequit affectus primo et principaliter amor filij dei et delectatus sui et per accidens ad hoc consideratio tristitiam operatur ex eo q̃ homo dum de deo in hac meditatione amoris et dilectionis ei vnire et eo frui appetit et per quas experitur in dolore passionis Gemuit anima mea ad deum vivum et hy et ipsius dolorum postea oppressit in dicit fluxerunt mihi lacrime mee panes die ac nocte dum dicitur nisi per singulos dies et tunc vix quem amisi

Brude quesō t retrude tractatuſ tui verba meditare diſte cor di m ubis dei vt adeptu ſuſ
pret vt mens tua ad celestia gaudia m maioribus desideriis accreda tanto enī tenet ma
ior ei erit dlectō quanto nō ab amore remuneratoris ſui requies nulla fiet Certe t ſ decet
ocij honeſtū esse delectatū t deuotū maxime hoc decet dnm Cardinalem qz tripli ſt speculū con
templatiuis tocius ecclie dei t per quos speculantur t meditant facta singula ecclie dei gre
t ipos decet esse viros deuotos mentis m dei elevatōe t recollectionis vacando ab optatōe di
uagandi qz nec mentis elevatio potest haberi ſi pi detur licentia optata diuulgandi deſcendi
ergo ipis sepe ad cor redire necesse t a mundi occupationibus abstinē exp patriarche iacob qui
postquā duodecim peperit oues laban dixit Egrediam dominū meā ibi t beatus
Bern salubriter monebat Eugenium papam libro d consideratōe dicens Quid tibi p dest ſi
luctetis vniuſos te ipm plene quem obtem cū omib te habeant t tu esto qhabentibz omnib
Nil t senecta epla pmi dicit quidqd feceris recte redit ad cor tamq diebus ac noctibus exped
Est m epistola hyppocr dicit Vir magnus t prudens amq reduxit a corpore t beatus Bern
ubiſupra plenius facere tenebis esto noli te rebus trade ſ gnedā Egi dicā cardinal offm
relinquit occupationem exteriorem quia t ipe intendunt consiliis m consistorio interdum ne
diebus t cenis m hospitio inquibus necessarie exteriori occupatio qz ibi ſt assessores adhi
bendi t procuratores clamatis t tumultuatis t figura licet deducetes tam p scripturis q ſpectā
ostis t allegatōes pertinētes at nrā manendo innocentes inquo tumultu t strepitu at figura
nudity dñi Card destruhuntur qnia m ipis hūt nrīo occupationis ergo rō supta ratio
beati Gregorij m registro a recisatoy pdictorum ſcemē ſ thete exponentis t oblatoem p
dictorum ysaye remendantis m het verba nā sicut toto desiderio debemus occupationi fu
gere ita ſ de est qui pdicat occupationis onus libenti humero subire qz ep dicorū ſ thetas
ope docentur quarū vnus pdictorum officium cauatis a vitare t alter appetere ſtatuit
tante dño semam ſ ps dne deus exercituū lapn qz puer ego sum t cum compuſſ dns
persequam quaret dicens que mittam t quis ibit ep nob voluo ſe vſq obtulit dicens ecce
ego mitte me en rete ab utroq oculo dnīa vero predat ſ non a dnīo fonte dilectis e
manauit duo principes propter caritatis amor dei t proximi p actiuā ergo vita q desse ſ pos
sumus vsq ad offm predicatoris appetit p contemplatiuā vero semas amori conditoris in
here ſedule desiderans ne mitte ad predicandū debeat cōdixit Ego q m septuris legislato
ris go exemplo qui nūc ostendebat m montem vt ibi gloria dñi cū maiori rectū libertate
Ysaie vero ostendebat m rastrū vt cū vtilitate nouitatis populi gradet de cunctis fidei
dnīs Card debet speculatiuam t contemplatiuā ad tempus vacare t p tempora nouitatis opportunis sub
venire Sic enī decernit sūs Gregorius vt rectores ecclie non sibi contemplando ascendat ſ dnīs
quoq ad membra illius misericorditer descendant dis Ezechielis decernit Ideo ergo impedit ne
dicta t figura nudity eterni qnia t ipi dñi Card possint si velint deuotem interius videre
deinde vino nec ad contemplatiuam bene pmanſu actiuā mediare bel durente amaritudo
t falsitas ac duplicitas t bruitas oīs occupatois humane cū creatura ſ optā media ad
cordis elevatōem m deum t m ipius amorem t desiderium sint figurate satis apparet ep pri
mi arche iacob qm primo rachel p qua contemplatiua destinabatur sibi petiit copulari ſ certe
dei dispensatione lya sibi fuit copulata p prius p qua actiua designatur vt ſ de figura
rum postea figurale m exemplo qd ad contemplatiuā vacationis vsq venitur m si p actiuā
laboris t fatigij corporalis dū t ypis primis ascendit animus inquantum celos penetrare
m hoc de amore genitor p qua erga deus debite [illegible] t honoratur hoc ordine
Dicendum dño an [illegible] m oratione ſt orandū
q de oratōe no q de tempore vel de loco/ dno ad primū est sciendū q nō nulli fuerunt illud

opy q̄ res hūane non regunt̄ dīna ꝑ vidēcia dḡ dixerūt q̄ ora ep̄ nēcitate fiūt & hor ep̄.
dīna i mutabilitate vel astrorū nēcitate & hi ep̄hidebant orōnēs nēcitatem & vtilitatem
dḡ vero dicebant q̄ res hūane regunt̄ dīna ꝑvidēcia ꝑ dicebant q̄ esse variabile ordīe
mūdi hōm. Sed hec ora non sūt vana q̄a dīna ꝑvidēcia nec actibus hūanis imponit
nēcitatem nec ordēs stellarū ip̄as n mutant firmam stabilitatē & mutabilitatem ad rē
euidentiū est sciendū q̄ ep̄ dīna ꝑvidēcia non solū disponi⁹ q̄ effectus ꝑ sunt ꝑ eterna ep̄ q̄bz
causis & quo nō vel ordīe fiūt fortuitis ꝑ hz deus licet multa possit facere i mūdo & ꝑ
se ipm non hz continue agat ora ꝑ eterna via gūationis ꝑ ducuntur in esse diuīna ep̄ disponit
vt contingentia fiant causē & effectus bz q̄ ordīe hoīes agēdo aliq̄a nō vt ꝑ suos actus diuīna
ꝑvidēcia n mutent ꝑ ut ꝑ suos actus impleant quos da deus bz ordīe a deo dispositos
Est sciēdū est n naturalibus causis vna est in oratione alia. Non em ꝑtes hor ordīs vt diuīnam
dispositōem imutem⁹ ꝑ illud impetrem⁹ quod deus disposuit p orationes sanctorū impleri
fore vt sic hoīes postulando mereant̄ atrpe q̄ ois omnīs deus an secula disposuit donare
gnt dicit beatus Gregor in p̄o dialogo Non ergo valet ratio qua dic⁹ in grauem s. deus no
fiet nolūt ante oratōē nobis dare quod petim⁹ in primis enim q̄ scīm⁹ deū dare i dubiū petimus
q̄ eius animū non mutā q̄ his nūq̄ q̄ deus aliq̄ ordēm nolūt nobis dare q̄d p deuotā oratōē nos
contingēt postulare nō go mutat̄ s post oratōē impetrā q̄ sine ipa nō potuit ep̄ dei ordīa
tione impetrari Est ergo q̄tenus oratio q̄ oratio & scala nostre assumptionis scitu me
dispositōis nūtiis nostre legationis redditus mee subiectionis Est scala mee assumptionis bz
dicebat p̄s baptista oratio ascendit ad te die/p hanc ascendim⁹ ad deū & ad eius ad celestia
nos hortam⁹ Est q̄dq̄ dic⁹ q̄ oratio humanitus se michi penetrat/2o & scitu mee dispositōis
bz & ꝑpaul dixit discipulis Orate ne intretis intemptationē Narrat hystorie historie q̄ ipse de
nunis depictam habuit in scuto ymaginē burgis burdete filii sui burdey in brechyns bam
lante Ad hanc ergo ymaginē quotiens impiissima bella meditat deficiēs diruit ordīs ep̄ mentis
hostes & accepit ac sic ulciscitur bella intrasse Patet scitu mee dispositōis q̄a minus bene post
& futura 2 oratio d'uota efficax ad virginem gloriosam ipa em magis est potens oratio deo offic
thor q̄d petim⁹ ad salutem impetrare Na q̄dq̄ offert filio totū est acceptū ꝑ no offert
q̄d petenti redit ad nocūm ꝑ potius ad salutem bz & beatus Bern sup missus 2 dicit
Certe frater quodquod est illud quod offerim⁹ patris marie q̄modocūq̄ memento ip̄am eodem alueo
ad largitorem gratie redeūt quo nō fluxit go oram⁹ nūq̄ diu debent implere deprecēs bz
& maria ꝑpes bonorū dator & maria mee impetratrix/Est ita oratio meritis nostre
legationis q̄uis bz beatū augē orationis pure magna est virtus & valud fidelis nūcius
mandatū ꝑ agit & illuc penetrat q̄o citro nō pr̄mit bz & ꝑs dispositōis scitu mee sic
meritum in conspectu tuo meritū amice tue ad premia mea Est est redditus mee subiectionis nos
q̄ cadit sub p̄cepto detiate & indetiate/detiate quidem ad illos ecclie q̄ ep̄ statuto ecclie
ad horas canonicas obligantur Indetiate vero quantū ad oēs q̄uis ois ho tenet sua salu
tem procurare q̄e sine oratione aduito non conceditur & eo no tale oratio & meritū est de
mia natura & reducit ad 2m p̄ceptū p̄me tabule q̄o dic⁹ q̄ceto vt diem sabbati sanctifices
q̄o die & alios festiuos lauet ecclie ep̄ statuto canonū diuis tenet⁹ officiis interesse ut misse
ꝑ populo orantibus sicut⁹ meritoriis conformet Est ergo oratio quasi quedā redditus
redditus a redemdo pedibus ꝑ redditus ecclesiastici a redemdo animam bz & hmi redditus
a nobis exigit sibi reddi offerendū oratio auferet miserum & atrpe bonū vt reddim⁹ meritis
labiorū nros i oratoēs deuotas Est ergo oratio de nūtiis salutis omnibus vel
vel verbis/nutibus etc
q̄ audita ꝑ

orta templa que amant occupatum mtribulatoe vero magis devote & magis feruenter ora
tur· ad dam ſm̃a illud pſ· In tribulatoe mea invocavi & exaudivit de templo ſto ſuo vocem
meam vñ & Crisostom̃ ſuper verbo illo dñi exaudivit me ñ clamaveo ad eū dicit ſue mſtris
ſim peccator ſit homo petere tamen adeo neſcā non dubitet querē non negligat pulſare no
reſſet vbi conſtet neminem ſperni mſi qui peteo dubitaverit aut dimittere querē negleverit vel pul
ſare reſſanerit non eſt ergo diuitia dei non ſufficiens ſ culpa hoīs negligentis pteo q ſtim̃a
ad ſalutem patet ergo q̃ vemencia oratoīs & illoꝝ quies oratoe ſ petenda

Iterum eſt advertendum q̃ non mlli fuerunt dicentes dño non eſſe orandū p alijs & ſi
pro alijs eſſet orandum ꝑ minimis non eſſet aliquid poſtulandū // Omnes hūi pro ratione
q̃a ſi oratur pro alijs aut ſm̃ gratia aut opera ſi ſint m gratia non indigent ſi eo mihil eos
nuant preb aloꝝ q̃ pro 2a opa quidam addicunt dñm pſ· d· Erubescant & conturbent omes
minici mi erubescant & conturbentur valde velociter & q̃a ſicut dicit aphis ad po· v· q̃ſ
ſcripta ſūt ad mam doctrinā ſcripta ſūt ideo vr̃is q̃ non ſit orandū ꝑ minimis ꝑſertim q̃a ho
mines ſepe hūte impugnant minimos quod no decerent ſi pro ipſis eſſet orandum ſ certa p
opa non habet veritatem q̃ ſicut homo ex caritatis ꝓcepto tenetur diligere ꝓ ꝓmi ita & orare
pro ipſo q̃a pro eisdem tenemur orare quibus bonū tenem̃ deſiderare ſ proprio tenem̃ bonū d
ſiderari q̃a eraꝝ pro ipſo orare ſo Cris ope imperfto ſuper mt· dicit ꝓ ſe orate nr̃itas rogat pro
altero caritas ſm̃itatis hortatur ꝙ & Beatus Ja in canonica ſua v· ex· dicit Orate ꝙ mvicem u
ſalueī Dulcior am̃ eſt ante dam oratio non eſt nr̃itas tranſmittit ſ eſt nr̃itas frat̃nitat ſtine
dat Orandū ergo eſt non ſolū proſ ſ eraꝝ pro alijs & non ſolū ꝑamicis veris ex ꝙ minimis
ſicut ſaluator docuit diſcipulos ſuos dicens orate ꝙ tribulantibus & ꝑſequentibus vos m· v·
Sm̃ ſicut tenemur diligere minimos ita tenemur orare pro eis nos aut tenem̃ diligere meis
naturam non culpam & eis fauere gratiꝝ non ſupplicū ſminimos aut diligere m gnāli eſt nr̃itat
q̃a cadit ſub ꝓcepto caritatis q̃a no obſtinatia ꝓcepti gnāli oratoe non ꝑit excludi
q̃a talis exclusio oriatur ex parentore tpm̃ invidia vel vindicta tenem̃ ergo pro ipſis orare
gnāli non aut m ſpeciali ex ꝓcepto mſi mera ſu impio eis videm̃ neceſſe ꝙ ſm̃atione ſim m
ſtratis gratie ſicut minimis tenemur ſubvenire m ſtratu neceſſitatis corporalis ita & m ſtatu nē
tatis ſpiritualis q̃m ꝙ ſme illa nr̃itate pro ipſis oremꝰ eſt de nr̃itate ꝓcepti ꝓmi ꝑtrem dimi
tis ſi rema a nobis peteret minimus nec eſt mdilgere ꝑfectionis aut eſt ut ꝙ ipſis ſpeciale orem
ꝰ ipſos non credim̃ in aliquo nr̃itatis puncto excidere dd motiū aut pme opa ꝙ dicebatur
ſi eſſent migrata non indigent orationibus nr̃is ſ contra michi cōs nocaret q̃ ſe· vñ dr· Tu ergo
noli orare pro populo hoc & nō obſistas m̃ q̃ non expandia te dicendū ſ ꝙ pro mſtris & pro
rebus eſt orandū ꝙ mſtris ut perſeuerent ꝙ peccatoribus ut ꝙtentur & tunc eis gratia tribua
tur q̃a eis non datur gratia mſi ꝙtentur vñ dicebat noli orare pro populo hoc intelligens
q̃a dñs manuat in penis ſuis vel conuerti non vult q̃ non expandia te ſ certe orandū eſt ꝙ eis
ut convertantur & eis gra ꝙ iuter tribulatur Si dicī ſi ſit ꝑdeſtinatus dampnari no poſſit ſi ꝑdeſti
ſalvari non poſſit q̃d ergo valet oratio ꝓ ſm̃ beatū Aug· de correctione & gra ꝙ mlli dic
gandum orationis ſuffragia q̃a no poſſumꝰ diſtinguere de preſenti inter reprobos & ꝑdeſtina
tos nec ꝑdeſtinatio aut preſcientia obſtant efficacie orationis imo ꝑdeſtinati ſcōrum etc
precibus adiuuantur ſm̃ dem̃ beatū gregoꝝ in dyalogo Optime nequaquam poſſumus q̃ ꝑdeſtina
non ſuerint ſed ea que ſi vivi orando efficiunt ita ꝑdeſtinati ſūt ut precibus optineant ꝙ
minimis eſt orandum tripleꝝ ratione ꝙmo q̃ multorum pies facilius exaudiuntur ſm̃ ꝑ
glo ſuper illo ad Ro· xv· admonetis me fratres vr̃i ſic dicēs rogat apo[illegible]
multe eſt mihi orare [illegible] maximeq̃ ſunt magneq̃
dantur merita ſancte

Deus non exaudit Jo. ix. Sed si quis dei cultor est & eius voluntatem facit hunc exaudit by & ista possunt dici illud ysa. xxxv. Hereme erat spes nostra ad quos confugimus ut eripiat nos Jo possit conqueri de malis heredibus qui bona per defunctorum labores & studia conquisita iam occupant in ornamentis trudentes eos oblivionem quorum subintrauerunt labores & panem dulcem sine dolore & labore manducauerunt at si inquid eos cognouissent quorum bona talia derelicta alij expendunt in luxuriis mutuat pus usuris exponendum in hastiludijs exponit in taxillis & alijs multis modis & vijs illecebris bonet suorum parentum tanto labore co quisita expendunt & consumunt vno peream ingri panis in ebdomada pauperibg tribuebatis hij de istis defunctis sit desolatis & afflictis post exponi illud zachie xp. Dolebit achaz on nimis quoniam confusa est spes eius Achaz qui in tribulatione sigt spus in purgatorio cum tes homi spes quam de amicis & consanguineis habuerint confusa est quo con de vno isto dr Beatus vir cui est nome dñi spes eius nec respexit in vanitates quas p manus suas relinqueret post mortem dispergendas Contra sine ergo dico q omo est orandi q deus disposuit ab eterno nobis & proximis p orationes bona optineri & certe temptalia pie petita & pro certis personis tam vivis quā defunctis Oratoes n facte p mortuis sūt valde bone sūt gratiarum actiones sūt si valde male sūt consolatoes vivorum sūt si mediocriter bone sūt expiationes sūt si mediocriter male ppitiationes sūt de cele missa cū marthe

Circa quantū ad orationis modū & advertendū Nam quida dixerunt non esse orandum vocali & mentali tm quia homo melius loqui & cogitatur male p mentale orationem quod per vocalem strepitu verborum frem dicit q oratio sit ad nostendū deo necessitatem mtis sed hoc nō oportet quia ipse sit & intus certa non ignorat pus sm dicebat Vox mea ad dnm clamavi unde est advertendum q duplex est oratio scz vocis & singularis Vocis est q p nostros ecclie ni personā fidelis populi deo offertur & talis debet esse vocalis vt possit a notescer toti populo p quo offertur ut meritū & ideo rōnabile est institutū vt nostri ecclie hmōi orationes alta voce proferent vt ad singulorum possit notitiā pvenire Alia vero oratio singularis & pie que offertur p se aut alijs sm intentionē orantis non est nūtio esse vocale hūj rei sepe adhibetur exemplum ratione sit ad excitandos maiores devotiones hij si meius p vocē distincte eretur esset abstinendū a voce Cū sim beatus Aug ad proba d' orando dm verbis & alijs signis ad augendū sm desiderium nos quos doctus exercitam Jo. ad inquitur vocalis oratio quasi ad reddendū debitū vt si homo deo famulat sm totū posse suum quod ex deo habet & qz no solum mente potest & etiā voce vtrūq; posse offert Jo admiscetur ex quadā redundantia ab alia in corpus & ex vehementi affectione orandi & supplicandi deo sm illud ps Letatus sum in ijs quae dicta sunt mihi in domum dñi ibimus Lingua mea est stilus scribe velocis motum q vocalis oratio privata nō est nūtio vocalis nisi homo magis meritare p vocem ad devotionē si tm vocis oratio que pro populo toto ad deum funditur q nec est nūtio vocalis ad inostendendū tm si propter causas predictas

Iterum est videndum q est nūtio vt oratio sit attenta & dico hic attentā i devotā quia homo indevotus potest attendere & si attendit potest obtinere vel impetrare & credo ergo hanc meā orationē esse attentā vel habitu vel actu quod dico ppterea q sic verū quod pueri exagitati mentis sm illud ps Cor meum dereliquit me hij non ē d' nūtate salutis vt homo semper actualiter attendat ad singula verba & sufficat q intentio habitualis sm quā licet verbis vocalibus aut hitualem illa ex qua primo incepit orare vbi intentio et in habitu q in singulis
contrario actu

lutterate ⁊ layci dicentes pater noster nec scientes quid verba signi fiant sinistrum ordinem sine ali
tuali attentatione ad singula verba q̄ no mteligit ⁊ attendit ad verba gñali ⁊ nisi sic q̄
singula credunt laudare deū ⁊ placere deo Ad mritate ergo orationis ꝑ sit meritoria sufficit
q̄ mcipiā⁹ deo laudandi deū vel cōplacendi ⁊ q̄ in hac mtentione ꝑseuet quę mtentio si nō affec
rit orationē sēd m effectū ⁊ nō meritorie ⁊ istud est d' mritate oris ut debita ꝑsolvatur
vt nr homo satisfaciat orando deū vel laudando ad quā oratō de mritate salutis obligat⁹ alia
vero est necessitas q̄ non est obligationis ꝑ impetrationis ⁊ in hac attentio vel devotio sēd mēa
qua sine ipis michil impetratur vt ⁊ beatus dicit In regula docens suos orare dicit hor ver
sētur in corde quod profertur more quia al' orationē michil impetrā⁹ q̄ vagabunda mens
deū non attingit nec orationis figuram volat in celū que a vaga mente predit q̄d dño
habemus ꝑ experientiam videm⁹ n̄r q̄ figuram volens metā attingē ut rectius ⁊ directius sa
gitta dirigitur ad ipam claudit unū oculū quia duabus vicinis ad eandē tm trā re
non potest tendē sicut via vno vno quiescente sensu alius vigeat ⁊ fortius tendit ⁊ actu
sui patet in cetis q̄ sēpe sēt maioris industrie quia videntes q̄ minꝰ hinc de impedimento qua
videntes eo eo q̄ non distrahuntur visibilibus vt ⁊ in metro dicit plurimis intentus minor est
ad singula sensus Vari mos spiritualē q̄ ille qui intendit orare figura sue orationis di
rigat ad tm valde distantem oculi vero grossi sēt affectiones enē vt ad hoc ut figura debi
te dirigat⁹ requirit ut affectio a tremens desiderys et anda⁹ ut oratio affectio eo liberius i deū
tendat Si em in oratione nulla ē devotio animi ad deū non ascendet aut ꝓtinget vt
nec deū placabit offensum aut obtinebit intenta vt ⁊ beatus Bern dicit in ꝓmione loq⁹
in deus meus ⁊ ego psalmos dico illi ut tu tu dicis psalmū attendo tuus sit psalmus Iden
tro ego deo magna mentis fiducia d'pcor deū ut prem meā expandat quia ego qui fundo cum
non audio deprecor illū ut m' intendat ego vero nec illi nec m' intendo ꝑ quod detrius est
munda ⁊ mutila in corde meo versantur ⁊ fetorem horribilē affectui eius ingero Concludit
ergo q̄ indevotis orationē cor debet ad deū elevari ⁊ p̄ sanctis ⁊ devotis orationes ⁊ cogitationes
debet cor ꝑparari Sup dicti ps dicentis Paratum cor meum deus paratum cor meum cpungā psal
mōdiam vt ⁊ oratio dñi⁹ primus animi affectus in deuprecantis de contemptu dñi Quando et
ibidem tullo non mediocriter dñi⁹ q̄ non verbis vt ꝑ corde orandus ⁊ deus ⁊ tra. malum dñi⁹
q̄ tu quolibet verbo orationis debet esse contrarius sensibus cogitationis Et dñs quibus in sedu
lo q̄ orationis voces ad aures dei non dirigentur nisi cū illi affectu ⁊ tra. mediocriter vbi
B. dñi⁹ q̄ melior ⁊ v psalmorū d'traitatio cū devotione quia totius psalterij modulatio nimy
impetrante vt ꝑs dicit De profundis clamavi ad te dñe dñe exaudi vocem meam de pro
fundis dicit sēt de mtimis ⁊ devotis cordis sui meditationibus attentionibus ⁊ cogitationibus Ca
les em meretur exaudiri qui sui vsi de stimo bono michil prodest strepitus labiorū vbi cor
⁊ mutū sunt cū vocis modulatione est quasi vox portorū sicut oratio sine devotione
est quasi mugitus boum Ibidem dicit vsi q̄ oratio cordis ⁊ nō labiorū Neq; em verba
deprecantis deus intendit ꝑ orantis cor aspicit vt ⁊ melius ⁊ cū silentio oris ⁊ corde sine vo
no potis quā sonis verbis sine mentis mtentu ⁊ ut non fiat ad laudem humanam sicut fatue
vi Iterum est sciendū q̄ oratio debet esse recta bant ypocrite qui in plateis ⁊ in angulis pla
tearū stabant orates vt ab hominibus viderentur hoc est ad vanitatē orare ⁊ ad laudem
et plausū humanā ⁊ non pro laude divina ⁊ ista lams ista oratio nō est recta nō ⁊ recta ꝑ est
obliqua obliquatur em linea cum eius pars ꝓtrahi dñi⁹ ⁊ mutatur sēt ⁊ pars principal
orationis est cordis mtentio que cū ꝓtrahi dicitur ⁊ vanitatē iam non est recta oratio
orare mutibiliter ⁊ mab
d oratio sues di

lectissimi in vigilar' & mentis debem⁹ ad ptes toto corde vt rogitatus horis curialib⁹ & se
tularib⁹ absedat nec quodquod tunc aim⁹ quin illud solu rogitet quod petitur. C. qs autem
recte tunc est recta oratio qn nl aliud rogitatur in mente qua petitur. B. si i mente habe
amur vanitas & lasciuia humana quid dubio oratio nō est recta Beatus aug⁹ in h ad ꝓban de
orando dicit q⁹ unquodq⁹ rerum deus ad audiendū & admittendū sperti² qs rē oratius aim⁹
adeū tota devotione querit̄ Quō em posset dici oratio recta cū petitur. a deo rem nec in
oratione dimitte nobis debita nra & nos nris debitoribus nobis⁹ ꝙ ostende. Quō pos
set esse recta cū petim⁹ salutem nram & furim⁹ gratiam salutis nostre dn & beatus Gregor⁹
dicit in registro vt ad aures dei ꝑibus nram fructus vigilarius studendū est vt voces ar
tibus admisc⁹ na in ams fit oratio ubi prima ē actio pax ergo q⁹ ad rem oratio requiritur
duplex conformitas una vt hec mentis deserat in corde quod exterius simulatur. Altera
qua deum oratis appareat exterius & reputat̄ deo laudabis Si vero laudem querit ꝑ am in
aliud est in corde qm ꝑtendit forus qua in corde intendit laudem ꝑ am exterius voce prend⁹
laudem dei recte talis oratio non est recta 2o circa requisitā conformitatis rei q petitur & rei
que agitur vt si melius queratur voce salutem & agat ad damnationem hui & beatus aug⁹
dicit in ꝑmone qua fronte postulas quod promisit deus si no facis quod misit deus ꝑmis
audi monentes & scripsit promissiones Tales em sūt de quibus loqui⁹ beatus Bern⁹ sup
ra⁹ d⁹ mihet verba miror valde imprudentia aliquorū qui inter nos sūt qui cū omis nos
sua singularitate turbauerint sua patientia mutauerint audent michi loq ad tā sedm
constitue sue turbā oratiōm mistaoria totius puritatis dei mysteria obscurandi sūt ergo
fratres que verbis petim⁹ ut dari qua alias qui petit non accipit qui pulsat no mirabit
v Iterum ē adnertendum q⁹ hui⁹ deus det alicui gratiam vt devotus oret & mente affectat
quod orat q⁹ hui⁹ pure ad placandū deū offensum oret aut laudandū q⁹ hui⁹ oratoes
suas recta intentione ad deū dirigat & ab oi culpa mortali se custodiat ꝑ eum nō exau
diri tantum missi petendo insteterit & petendo pulsauerit & pulsando gemuerit qua
prus deus bnis mentes hoim ad se queri totis non per tempt⁹ et horam tribulationis
in quibus no nulli tanti orare consueuerut vt ergo probet mentes hoim vt eos magis in
petendo fortificet petita tantum non tamen dit & differt vt mens firma cognoscat q⁹
oportet deū totis viribus queri & ab ipo quod expedit gemere postulari Si em deus statim
expandret sue pietatis gratiam adepto qd petitur quis redderet ad prima & sponsam suis mer
tis assideret tanq⁹ accepta volens ergo prus deus hoiem ad se trahere intime in ꝑpetue
cam non expandit nec tamen dit postulata vt eo melius & gratiosius addiscat gemere
& sine intermissione postulare Sicut em plures silēt loquendo qm ꝑ⁹ magis⁹ de nāu re ꝑ
dam inspectatur saltuose & si tertio vel quarto saltu non apprehendit indignatus turbatur
& desinit inspicere quod reprehendere intendebat Sic sūt nō multi qm diu statim nō obtinet
quod postulant desinunt postulare quia tales nō accipiūt quod ꝑstolant⁹ hui⁹ apostolus
docuit sine intermissione esse orandū ꝑ ad thess v. ad finem abstinendo petitionis Nō em ꝑ
orare est d⁹ mentate salutis & de mentate impetrationis vt gemere & sine intermissione oretur
& hoc sic est intelligendū non q⁹ homo sine oi interceptione tpis semper oret q nō est possibile
cū homo dormit & gemere aperiat & cetera alias operibus bonis esse intenti nec expedit di
uinus orare quia pro tpe devotionis & feruoris desiderij q⁹ cito het terminū cessat ab
oratoe tunc expedit quia patres tribulationis hui⁹ & beatus aug⁹ scribens ad ꝑ bonifacium
fratres in egipto celebres habere oratoes ꝑ brevissimas & crebras quas oratiunculas solent dici
unt non est statim vel de facili cessandum cū feruor devotionis affuerit sic no dum
ubi & morandū cū cuare
no cessar' vel orar'

illū qui ꝓpont amplius non orare sed qui pro nrītate nature aut honeste omp̄acois
orare desint pro tempor' non desint quia nondum e sup̄atus vel victus opportūitate
hȳ sine mt̄missione orat qui devota voluntate orare incepit & illa voluntate non desinit qn
quietis in eo est & nr̄itatis alia nō occurrit semp ad actū orandi redn' ꝓpont dñs siculteus
affuerit Item videtur eo ꝓpi alr' vt sine inter-missione dieī orare qui in oratione diuti
us ꝑseuerauit ad diuīj illius ore⁹ que sine ōi deuotione incep̄t & ꝑfecit desinit nō incepta hȳ
& ꝓpius ꝑseuerauit in oratōe ꝓnotando Quida eī dixit vim p̄ re & statum cessat nec sp̄
eius oratio ad deuotoj Quidam eīj orat tpe nr̄itatis & afflictionis qua cessante dñs nō cog
nouit nec audit aut eīj eīj frequentant & ab ōi dīcōe statum cessat q̄ hui⁹ dixit
ꝙ oport̄ semp orare & non deficere hoc est oratre simplic' nō postpone edificatōi eī q
diebus grauius edificat sine inter-missione edificū dñi & hȳ nec de nocte aut horis pri
dȳ edificat ꝑ dñi continue edificare q̄ omni opportuno tempor' edificat & p tali tempor'
non desinit aut edificū postponit Doctrina eīa ꝓpo oport̄ orare & nō deficere eīa habet
loīa contra illos qui cū inceptū statum orationē dimittut nec p̄ficiunt oratoj ia inceptū
multi eī sp̄ tam vagi tam mōstantes & tam mōstribiles q eīa vnū ꝑsalmū ꝑficere
nequeunt michaēi & ꝑ ꝑficiunt ꝑsalmū inceptū eor' eorū longe est ab oratōe quibus dñi
q oportet orare & non deficere verbo aut attentōe deuota nisi oratio sit completa & perfecta
Non est eī res que tanti laboris habet hoc meritū quia oratio vīa & ille hūanissim⁹ hostis
multiplicius spūalib⁹ propius orare tēptare cōsuevit & sicut omnem expedit nō deficere q̄nq
ꝑficiat sic & demon inquietare desinit aut desistit a tēptatōe eīa vsq; in finem Sn verbis
patrū legitur de abbate agathon q̄ fuit ab ipo quesitum q virtutis magnitudōe plus laborē
haberet & dixit eis pcto nō esse alīd laborem talem qualem orare deū q dū homo deum
orare volunt semp minus demonū festinat nequa oratoēm eius sūcteis q eo nullare
tanti debilitatis vīus ipoīo impugnandi sicut in oratōe hȳ ꝙpius docuit apostolos o
rate inquit ne intretis in tēptationem Si quidem cum alīd laborem quem homo habet
magnitudōe spūalē quamus instanter & tollant̄ agat possidet hȳ aliquam rēquiem
oratio vero vsq; ad vltimū q̄alemcūq; opus habet magnū certamen est ergo orandum
feruenter & instanter & non deficiēd donec oratio sit p̄fecta & completa & si ad tempus
operi virtuosi intendit ad oratoj & gemme ꝓcurrendū nec ab oratōe discedit q operi
bono pro tempor' nūm tribus aut circitatis intendit hȳ & bnus dñs dicit non cessat
orare qui nō cessat bn̄facere felix ergo est qui sic orat ut cor suū amet linguā clamū
& manus opetur hec est enī celestis armonia Narratur enī de Abbe Isaac q ei venisset
ad quosdam fres nūciauit eos quod essent opus manuū operīs & illi dixerūt q nō cotīn
gerent opus manuū sed cotīnue orarent nisi deus apostolo qui dixit sine intermissione
esse orandū & virtutū suū questu q grauī eis dixit scio non mandūcare illi autē dixerūt
& dixit eīs ergo orat q nobis hȳ mandūcatis aut qui dormitis nec potestis ei iūdere
& dixit eis fres ecce non sanctis sicut dixisti ego aut ostendo vobis q operans manibus sp
oro sedio enī mīstrādens palmas palmulas & facio ex eis plectam & dico miserē mei deus
sm magnam misericordiā tuam & dixit eis ore est an nō est dixerūt etiaī & ille dixit
qui & nutrisco tota die laborans & orans facio plus mihi quoī manibus & pono ex eis ad hos
tium ecclē duos q pauperibus & hospitibus duos mando & q̄ illos duos accipit q me aut
tempor' quo ergo dormio vel mando & vita q gratia dei q me impletur quod scriptum est
oportet sine intermissione orare Non ergo abstinendū est ab ōi opere genere orationis mistemcaī
nec ab ōi oratione genere operis complacentiaī Certe si oi hoī necesse est orare multo magis

prelatus patz ypocrisi dñs Si quis vult patet 1 q1 ipo patz ypocrisi dñs Si lagueus Et multo magis dñus Card q plus alijs ad orandū obligantur qm alioꝝ ēis vtuntur p q1 Quod ergo 1 illi amplius obligant qm laureus 1 coronis ejus vtuntur 1 certe quicunq; simus fili sumꝰ dñj Card quibus coronis & ēis ypocrisi gbidetur bj 1 ipe maxime ad orandū p hijs quo rū ēis mūnitur orare tenentur 1 q ipis de ēis gbidetur eo coronis quo singularius p alijs plarū ecie pro bono statu vbi ecie hinc intendere eo singularius pro bono statu ecie tenere orare bj 1 beatus Jero) scribens sup locū dicit Si quis vult potens esse no tam verbis q̄ merito imitet moysen ypocrisi dñs Si quis vult Et mystice eodem tpe dicit moyses ad bellū no vadit non pugnat cū inimicis sed quid facit erat 1 dicet orat vincit populus cuius si relaxauerit 1 dum sursū manus populus eius vincitur 1 fugatur Oret ergo sacerdos ecie mentem vt vincat populus qui sub ipo est populus aut vbi ecie sub Cardinali est q1 totius ecie curam habet consolando fabulam parabola 1 quota pars no sicut ipe p populo orare debeant ita 1 populus 1 clerus pro ipis debet orare quia sicut p dño papa ab oibus est orandi q1 salus vbi ecie dependet ab ipo potestatue dñs vbi Si papa ita 1 pro dñus Card 2 vbi orandi a quibus ecie salus oīm dependet consilatue Et sicut ete inter mysticos bonis abstinā in alamania ut populus amoueat orare p ipoꝝ bono statu plures lig oīs clericus orare teneatur ppter horas canonicas p ecie institutas magno tu dñus Card expedit orare non solū eas orationes canonicas vbi ecie singulares 1 priuatas q1 crudimales no sūt p fectores q ambulante in tenebris qm erat dens mutus 1 homo q ppheticus 1 blasphemator qui prius non fecit nec a crudo potuit deuiare est 1 constat q ipius orauit in electione apostoloꝝ immutatione inimicoꝝ Orant p sua glorificatione ppheticus consignatione q sic confirmatus fuit nomine in electione apostoloꝝ patet huc bj vbi dicitur q ipius existens montem oliueti 1 erat pernoctans in oratione 1 cū dies factus esset vocauit discipulos suos 1 elegit eos xij aplos patet est de apostolis act primo mo in electione beati mathei aplī Certe dñj Card hinc elegere 1 papam 1 Cardinales ac Epos quoꝝ quoh eligendo in oratoe 1 si non p nectandum saltem & tota mente esse instanter orandū q1 epi quoꝝ sūt electores sue cedunt apostoloꝝ loco / Ipius ecie orant in necessitate inimicoꝝ patz ibidē huc bj qui tenuit manū aridam q dñs videi rollo quebantur ad invicem quid na fiechi de yhesu ipe ... existit in monte orat 1 designandū q tempore necessitatis 1 psecutois refugiū ad ipm debemus habere / Quot enim pericula 1 psecutiones tyrannoꝝ patitur ecia mē ecia tam in capite quam in membris cotidiani dorent euentus quia 1 dñj Card qm sūt principales robipine ecie ipam sinis deuotis orationibus iuuare debent sedule 1 instanter Ipius ecie orauit pro sua glorificatione patet Jo xvij Pater clarifica filiū tuū ut filius tuus clarificet te sc̄dam mē 1 dñj Card debent orare deum vt post p bitum mundum 1 immaculata ab oī libet 1 psequet infamia vēnudia 1 rubore 1 ipe corū nomen 1 famam glorificet 1 clarificet in toto orbe non ad vanitatem sed ad edificationis exemplum 1 ecie ste profectum quia sortis infamia torius ecie ruina esset Ipius ecie orauit p suorum confirmatione patz ibidem ut dicit pr ste sua cos 1 nouitus quos dedisti mihi Silue 1 dñj Card orare debent p orbis ipo fidelibus quoꝝ curam aliquo mō reperit vt deus cos psequet a malo 1 confirmet ad laudem 1 gloria sua Ipius ecie orauit p sui infirmitate 1 egritudine huc xxvij scribi Et fructus in infirmitate 1 homus orabat non vt sibi hor mortis esset quia dicit an putas q no possim rogare patrē meū 1 exhibebit mihi plus quia xij legiones angloꝝ mittere posset 1 non tedet q in periculis ad deum recursus est habendus nec ad mortis ymo pesime du

Pauī mō dñi Card' debent rogniosc̄ imperfectionem ⁊ infirmitatem sua q̄ ppt̄ sc̄t hoīes sic
⁊ retent hoīes ⁊ si eos tēptari contingat vel mūdi adūsitatibus vel carnis illecebris aut i dem
timis cogitacionibus ⁊ affectionibus reuertant ad deū nec credant aut de sua virtute p̄sumat
resistendi aut cum rediderint resurgendi habē se oīmodam potestatem

Inter cet̄a est notandū q̄ horis orationis publice q̄ fit pro populo sicut sc̄t misse ⁊ hoc
manifestū possint ⁊ debent in ecclia dñi vel dicturi q̄ dñs meus deus meus ut ubi
mr̄ dñi dñi ⁊ in p̄s dicitur suscepimus deus misc̄ricordiā tuā in medio templi tui ⁊ apostoli ct̄ petrus et
Io. ascenderūt in templū ad horam orationis nonā sicut habē act iij. Consuetudo ecc̄ fuit in
decursu tribus horis orare sicut patet dan vi. vij tertia sexta ⁊ nona tertia q̄ tali hora
data fuit lex moysi sic habē exo xxix ⁊ illa hora aplis fuit datus spūs sanctus sexta
q̄ illa hora ascensus est ihūs in palo sicut scriptū in cruce mr̄ xxvij. Sexta nona q̄ tunc
egressē sūt aque de petra in radem ⁊ sit nobis sanguis ⁊ aqua de latere xpi Io. xix. Et q̄nā
tunc orandum non fuit nisi in templo q̄ Io. iij dicē nos dicitis q̄ in ihero sōlimis ubi
tet oīare ubi aplī ascenderūt in templū ut adorarent ⁊ hoc est ad faciendū oratoriū pub
licum ⁊ ab ecclia institutū sicut de piratis ordinibus que possunt dici in oratoriis piratis
aut ecclie hore sine solempnitate nō tantus nisi p̄ q̄dā dispensē super eo vij ibidem
Io. iij scribitur q̄ veri adoratores adorabunt patrem in spū ⁊ veritate vij triplex tem
plū describitur materiale ⁊ est ecclia de qua dicit est ⁊ templū spūale d' quo dicit apo
p̄s ad ephes. ij. Templū dei sc̄i est quod estis vos Item templū celeste de quo dicitur i
p̄s In templo eius omnes dicent gloriam Orandū ḡo est in templo mali vere ⁊ publice
q̄ ad hoc introitur templū In templo spūali priatim ⁊ omitte q̄ sicut dicit ysaie
tor noster xpus ⁊ in templo superc̄lesti a sc̄is spūibus p̄ nobis misc̄ris precibus
Est ecclie adnotandum q̄ quia ubiq̄ sūt pericula ⁊ ubiq̄ insidie dei indigemus in oī
loco dei auxilium est implorandū ꝑ ad thy ij volo viros orare in oī loco leuatis pu
ris manibus omis cū creatura dei in odiū facte sūt ⁊ in tēptacōe die ⁊ in manifestata q̄
in oī loco inuocandus est deus ⁊ spūalē ubi periculū aut cū tempus videatur aut
aliās firmidatur in alys vero ubi dilatio rapit oratio locus secretus ē aptior ⁊ con
uenientior mr̄ dñi vij de sinu loco Secretis Orare priatis locis aperiam ꝑfinditur
vij ⁊ saluator noster docuit orare in priato dicens tu aut cū orabis intra in cubiculum
tuū ⁊ clauso hostio ora patrē tuū mr̄ vi ⁊ ibidem dñs dicē q̄ reperit demissa turba as
cendit in montem solus orare ⁊ mr̄ primo dicē q̄ abyt in desertū locū ibiq̄ orabat Et
hūc xxvij dicē q̄ anulsus fuit ab eis quantū est iactus lapidis ⁊ positis genibus orabat
Et sicut ista sūt intelligenda d' oratōe priata que non est nūcupatus ꝑ magis diuorsis et
ꝑfectionis ⁊ earum impetrationis Ita ecia est loquendū d' oratōe publica que fit per
ministros ecie pro salute populi ⁊ a populo ꝑ se ipō q̄ tales orationes sūt fiende publi
ce in ecia maxime diebus dñicis ⁊ festis quibus ecia layci tenentur ecias frequen
tare Xps vij ⁊ hic xpus sepe oranerit priatim non vij ygtereā dimisit quin vij ⁊ in templo mul
alys orationes fecit legis ⁊ scripturis vij ⁊ ipse erant vendentes ⁊ emētes a templo ⁊ mo
netas numulariorū euertit d. Domus mea domus oratōis est mr̄ xxvij Nā populus mul
tus libenter intrabat templū hūc xp. Erat quotidie docens in templo ⁊ non erat turbus
Diebus docens in templo ⁊ in templo mouentus est a mane sua hūc ij. Et Cyrus scripsit illo
verbo mr̄ xxvij ⁊ hūc xxvij Intrauit ihesus in templū dixit ꝑsum erat bonus filius ut re
manet primo ad domū patris currere si aut mittatur fratres deinde intrans ciuitatem
p̄ mane omnes atrus ad ecclia cantus ⁊ glo dicit magestus autem templū

adyt dans formam religiosis vt quotiesq; ibim⁹ loci ordinis p̄mū adeam⁹ & per orationes
deo q̄mendati ad agenda negocia ꝓcedam⁹ Est ergo quātum est possibile frequētandus
orationis locis & ecīa vel capella ecīaz mp̄iatis orationibus/dūmō hor sine aliq̄ scandalo
posſ obſnari q; si ali scandalizentur ex eo q; quis intraret ecīaz cū forte non intraturus
indirantes eū ypocritam aut hoiem ficti esset melius abstinere ꝗ scandalū ꝓpter posſ adire
vel intrare vel ecīaz posset maiorē scandali ānonē Constat enī q; si mali & puersi aliq̄
scandalizantur de aliquorū defectib⁹ cōs iudirantes fictos & falsos si tñ ꝓseuerauerint
maiorē scandali p se redet & boni primo vpd mali videntes aliorū diuotionem quos malos
iudicabant emendantur & corrigūtur/ nec est de facili ꝓsumendū aliorū scandalum
vt bonū opus ex hoc dimittatur semper ergo vbi poterit q̄modocūq; obſnari intrandū est
templū seu ecīa vel capella q̄ maioris diuotionis sūt loca consecrata aut al' dūmo cultui d'
putata q̄m alia loca & orantes magis tenuis ꝙpendantur sicut patet iij ti ij vbi dicit²
exaudisti orōem tuā & deprecatio tua q̄ deprecatus es tota mente sūficiam domui hanc q̄ā
edificasti &c & sequit̄ Et erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus & iij ꝑalip vij dic²
oculi quoq; mei erunt aperti & aures mee erecte ad orationem eius qui in loco isto orauit & sc²
Elegi & sanctificaui locū istū vt sit nomē meū ibi in sempiternū/ecīaz in locis sacris sūt sacra
vasa & forsitan bndicti sacrū eukaristie vel saltem sacrarū ymagines aut alia sacratis
signa que ad deuotionem ꝑ multū ꝓuocantia & accensiua Grauiter ergo peccat q; tepide
diuinū sacrū & grauiulant eū alijs aut d' negocijs tractat̄ vel libros legūt nisi missa cum
oriare debent aut cor ad mundana distractū hui⁹ oratorii cū hoc sit q; d' ne tibidem quidq;
aliud geratur aut ꝺdatur q̄a q; dūmō laudibus q̄mat templum in oratorio ꝓpter orandi & psal
laudi cultū ponitur nichil agatur ut nō hunc & operi negligēter impensa contordent dis' xliij. O-
ratorium & ca sequenti . Tunc queret est notandū & primo q; q; laici ꝓpter negocia secula

Nl sūma ergo & collect ecīa dūmō laudibus se in toto dare nō poterunt dati ꝑ ab vsus
& principibus redditus ministris ecīe vt in septeno officio vices eorum supplerent & ideo
ad horas canonicas non solū ex statuto ecīe sed ecīa ex obligatione ministrie ꝑ obligati q; hor
beneficia vel qui se ordinare fecerunt ad titulū patrimonij loco beneficij Ex qd aduertendum
q; q; modus diuini officij & varius patet q; non est idem modus ad quem oēs obligentur et
ideo qui ex aliqua causa rationabili horas non dicit sicut sacrum ecīe sic ꝓpter defectum mis
vel infirmitatem aliam vel defectum libri ex paupertate vel ioco vel ficto nec ꝑ dim
tum reo habet & qui eas compensat ꝑ ꝑsalmos vel alias orationes sicut ꝑ grauem⁹ vel per
oratorij dūmi nō peccat mortaliter Ex notandū q; licet vt ꝑ diui vtentur sit media in ordine
ordinatus ad beneficium quod tenet ꝑ horas canonicas desinit vt premissum est verba oratoris
vel flore dicit & alibi corde versatur non credo q; peccet mortaliter q; ex precepto ecīe iste mo
orandi est statutus propter aut mte potius nō sumatur nec extendunt⁹ missa ad ea q; sub hmōi
iudicio cadere possūt & hec ꝑ actus exteriores & non interiores

Iterum Ex notandū q; si quis dūmi officium cū alijs dicit si ora verba nō dicit sicut quidam pu
candum nō oportet puto tñ rectissime dūmō ꝑ aliquē d' illa contrate illa verba dicentium
q; anus sūt directes aut sanctes cum officium illud debent integrum & integraliter perfici q̄a
simul cum oratore complere intendunt & sufficit q; per omnes simul completum & ꝙsto pat
q; vtile est orare michoro vbi est contrata clericorum q; si verba vel versus negligentius
dūmō ꝑ aliquē d' citate dicantur illa oratio est completa & nullo mō retinendi vel dicendi
simul horas aut faciendi officium consentes ecclesia que ecīa horas & modū orandi instituit
it .

Iterum est notandū qꝫ si quis versum aut psalmū ptermittēd aut lectionem vel respōsū non tñ qꝫ proposito ꝫ forte ex distractione vehemente rapiatur vel ex transgressione aut ex relaxatōe alterius vel qꝫ nō intellexit legentem lectionem vel intonātem ſſy turbāte alterū subtrahē se nō posset aut vocē sua melius est hec ptermittē quia totū intonātem ꝓturbāt quetā non detinant nisi unū modū aut unū psalmoꝝ aut lectionū minorū tantandi ab aliis vel discedi

Iterum est notandū qꝫ licet clericus beneficiatus teneatur ad horas canonicas ex debito officii aut ex debito statuti ecclie non tamen credo qꝫ tenetur peccat mortaliter qꝫ horas ob mittit ꝫ quia totū diuinū officium unius diei est unū integratū ex diuisis horis sic ex suis partibus illud totū non plus mortaliter peccat qꝫ uno precepto omnes hore precipiuntur et ꝑ transgressōs vel aliquibus ex ꝑtibus unius precepti transgreditur et hoc tanto amplius transgreditur quanto plures horas transgreditur vel plures ptermittens horas plus peccat qꝫ precepti plures omissionibus violat et transgreditur quam una sola ptermittēs sed nouo peccato mortali nō peccat in obmissione cuiuslibet horū ex cuiuslibet omissione vel transgressione peccet mortaliter quia qualis et cuiuslibet hore obmissione illud totum integrale obmittit et nō ꝑficit seu completur et ideo una horarum non dicens sibi totū illud integrale obmittitur et non perficitur seu completur septenarius violat sicut tres vel quinque obmittēs vel quilibet eorum mortaliter peccat et unum primum mortale vitia quantitate nec unus plures mortalia quantitate quam alter forte dicitur ex obmittendo unam horam sibi peccat mortaliter sicut alius obmittendo sepe igitur obmittendo una de cetero alias non complebo qꝫ nimium laboraret ꝛſpō qꝫ licet vitia unius primi mortalis nō mutat nec unus plura quantitate quia alius primi primi mortalis unius est grauius alio et grauius punitur ptermittens sepe horas quia unam solam quia contra precepti ecclie grauius delinquit et maiori reatu precepti delinquit ꝙ ꝙ admittit gradum pene vt non obstante obmissione unius alie compleatur Iterum si in actu culpabili quis habet notam complacentie ex noua deliberatōe sup venienti nouum primum mortale quantitate sui quia actus mortalis alius est voluntarius actus quo quis vult peccare mortaliter et quo quis vult primum mortale aggrauare vel in ipō peccō mortali ꝓmanet

Iterum dico qꝫ si aliquis horas ptermittēd ex obliuione qꝫ non recordat qꝫ orare debeat si obliuio illa ex negligentia aliqua contrahatur possit nichil qꝫ nō peccat mortaliter sed tenetur supplere si de obmissione postmodum recordatur vel equales dicere quotiēs dicendi sunt dicit doctor qꝫ sepe peccat tempori non tanto congruum sed forte si eadem oratōes dicuntur referendo ad tempus regulariū illi hore sicut qui dicit matutinas in die dicit vigilias noctis surgendo et cetera in nocte et cum post completa dicit completorium dicit de tribus ex tunc ex quibus videtur qꝫ quilibet teneatur ad restauratōē dependit qꝫ plus expedit unde nec tenet quis singulas horas diei persoluere sm horologium dicere illas horas nouarias hyemales vel estiuales pertransiens qꝫ mane dicat horas usq ad vesperas michi sufficit de tale missa in presbiterali et sicut predictum est [illegible] rurale sic et alios prelatos super alias ompa [illegible] per alios [illegible] ptermittat

sint cria bulle ta presbiter

v Ino est aduertendu q ad oratoz tria requiruntur. p̄mu est vt oratus accedat ad deum

que orat q significat noīe oratois quod oratio est ascensus mentis in deu dr̄ sup B. q̄ dr̄ Quando. 2o requirit petitio que significatur noīe postulatois sine petitio fiat d'iacte

1 quid quidam volunt postulatoz sine nudetate vt quis petit mīmari a deo q̄ nolunt supplica

2 tionem sine sibi factu nature sue illud Io. pi. Ere q̄ amas infirma. quid volunt in simulacr

3 3o requirit ratio impetrandi quod pet & hor vel ep parte dei mq est stabilitas ppter. quod pet

mus exaudiri sm illud dn̄i ex ppter te met ipm dicit deus meus misery tui & hs dicitur

obstetricio que est per patrū contestatio sonitus dicim p̄ nativate tua libera mea dne &c

vero petentis alia sumitur ex parte petentis & timor dn̄i granaru actio quia dn̄s de ampliss

bisimis gras deo agim maiora meremur ampe dn̄i & miglo super illo ad thym p̄t vbi

patres oratois noiantur. dn̄s q̄ in missa obstetricies sit que ptendit q sterilitoz in q̄bus

sacra quedam gmemoratur orationes sit in qbd consecratoe q tunc mens debet maxīe

elevari in deum postulatoes am fiat post consecratoz q in pater noster postulatur panis

cotidianus & plura alia in fine vero tur sit gratiaru actiones sicut in collectis pro gromen

deo ingratiatiu de accepto sancto & in hor me sit diffinitus p̄m oratois explicata quantus et

alijs modis possint distingui & describi quod ppter p̄lixitate operis vidi p̄mittendus d' punc

r Gno principal est aduertendu q sicut deo tenem ad debitorem & omnoz ita et ad ado

3 Adorado rnoz dn̄i & deo principal debetur adoratio ppter eius excellentiam & hec latria dn̄s seu

tor datur licet creature alie adorentur non sm equalitatem sed sm quandam p̄portionem

& hec potatur dulia dn̄i sm diuersitatem que creature excellenti debet. nathan adoravit dn̄m

sm vero diuersitatem que debet deo mardochei anna uxor noluit adorari ne honore dei tui

feriret ad horem vt dn̄s hester p̄ri. ca. sed pari mo sm diuersitatem debitam creature

abrahā adorant angelos & iosue filii iosue v. quantus & dn̄i possit q̄ angelus in p̄sona dei ad

rant & sic magis dei honorant & adorant quia creature q̄ adoratio dei redditur fit ad

creaturas pura mentis q̄m & ymagines cum quibus hm corpoream in currentur metes hm

solum in currentur cum deo hm & titulis adoratio est magis latria quia dulia & quis deo

creatura vt deo adoret quia sicut creatura crearet hm & scies in angelum q̄ deo nolunt

adorare sint p̄hibitus ab angelo dicente ne feceris q. co pmus sti sum tuoz & pot. alio q̄

tu vero adorato debet fieri corporis exhibitoe sm damasc'n li. iiij q. ex duplici natura

composita sum deo duplice adoratoz debem spalem q est in mentis d'uote & est animo

ppe & corpalem que q̄fitur in corporis humiatoe vt per signa humiatis q corporalit

exhibem. exinde noster assensus ad subiciendu sit deo

v Tertius est aduertendu q licet deus possit in oi loco adorari non tn est ita conveniens

ut decens sunt in locis sanctis que ad hoc sūt facta & deputata & hoc ppter duas ra

ones in p̄cedenti folio allegatas quibus q̄ et tria p̄ addi vij conuenies multorum

adorantiu co quia fit cio magis expandibiles sm illud ysa. xxvij vbi sit duo vel tres con

gregati in noīe meo in medio eoru sum hm & templi ecclie seu cappelle dom̄s oratois dicit

& indicit so. ij debent go dn̄s Card. missis publicis & in p̄sentia tui d'uote orare

& adorare vt recte videntes in eis d'uotionis simulat exemplu & incitam Sed tamen

& ubiq; melius q̄erit in dulia & adoratione dei fiat applausus exterior hoīm

cappelle dn̄i tui card. repleantur multitudine platearu & aliorum magis ob audiendu

quia honorem dei fiunt plus placet deo accepti vt

dimittat

famoriabl̃r r̃ſpectum⁊ p̃moncm⁊ cet̃ negotiꝫ eppedmdum· ꝙm alioꝝ mḋmꝫ q̃ p̃ceꝑm
Si vero tm̃ hmoꝝ fauoꝝ⁊ p̃moꝝ ẽſt deuoto q̃m̃ videnꝫ m eis vel hamor· mpeſſus
m hoc ſtudio dñi Cardinalis videant ꝙd Ds̃ eñ q̃ p̃ hmoꝝ aut faſtu vel vanã gloꝛiã
etiã dnoꝝ frequentant aut mppellas ad placendũ eiſdem ep dms dei ſtatuit dom̃ nego
cioꝝ q̃ualiſ nõ eſſent negotia q̃ne eppedire deſiderãt⁊ affectat tm̃ntib⁹ dñis Card
miſſas tempoꝝ matutino ſeꝛuicij tm̃ꝰ dꝛmiet· tales eñ ſub dñiõnꝫ⁊ deuoc̃onꝫ ſte
ſauoꝛe dñi Card' mtuntur eñ ſuã mercẽ q̃ebꝫ ſi etiã ep eo ꝙ dñis ꝑſen̄ſ fauoꝛ vel
gꝛatia p̃ol dubio m templo Cardinalis⁊ m mppella ſua ſtt emctes⁊ vendctes⁊ ſeꝛuꝫ
ꝙmꝫ eãt dñi Card' mtroducat· abſit ꝙ eñ dñi Card' haberet plateꝫ ſibi domeſticoꝝ ꝙ
ep miſta cauſa⁊ mtionabili m ſuis etiã nõ reſident vel foꝛſitã p̃ce etiã aut al' negotiꝫ
mcionabilibꝫ m cur' nouã tm̃hent nõ eſſet m eo vemẽs ſi tempoꝛe celebꝛatoꝝ dño
rum miſſaꝝ⁊ vesꝑtaꝝ fꝛequentaꝛet⁊ ꝑſ̃ personalr' mtẽſſent ſ̃ꝫ moꝛetur plati⁊ mt
ad nullũ eſſem alĩ q̃ꝫ ut ſequant̃ palatiũ⁊ mppellã⁊ q̃s by paſſent m ſuis etiã
reſid' nec hñt negotia m cur' ꝑtractanda etiãꝫ ſuaꝝ aut al' p̃onſcie ſiue q̃ſtu
dmc ꝙ ſ̃ſtũ ſi ꝑhas eſt dicꝛe· ad rapiendũ etiã melioꝛem vel mḋm malatu vtiq; eſt
abſurdum⁊ diſſ̃m mcom· ſacrificiũ offeꝛendũ ymo ſicut vꝛ eſſt de lege nature

& Gaetanus

Hancto dicto ꝙ deo eſt etiam ſequit̃ m q̃libꝫ etate⁊ apud oms̃ natoꝛes ſẽp fuit aliq
ſacrificioꝝ oblatio lic modis ſit diuſus apud diuſos· Aliud eñ fuit ſacrificiũ ne
tꝛis legis⁊ aliud nũc eſt nouæ legis· In vetꝛi eñ lege ſacꝛdos hoſtias p̃cidẽ imola
bat⁊ ſingulis p̃cidũ etiã m̃ſſio ꝓꝛ· ſicut dic̃ ꝓ̃ſ q· ij· gloꝛiã epi· In noua vꝛo lege
ide eſt ſacꝛdos⁊ ſacrificiũ ꝓhetis ꝓpꝛie de ſumꝫ tm̃ꝰ⁊ fide mtho· firmiter tꝛedim⁹· De
hinc ꝙ dñi Card' poſſim hoꝛ ſacrificiũ offeꝛꝛe tũ epi quãm ſacꝛdotes dyatem vero ꝑ
tũ deuocione ſuſtipe ꝓ p̃ꝑis ſuis⁊ illoꝝ quoꝝ ꝺemoſtꝫ ſuſtentantur nõ eñ poteſt
mag̃ eſſe ſacrificiũ q̃ꝫ corpꝰ⁊ ſanguis xp̃i· nec vlla oblatio hec ꝓꝛior eſt quar' dño
ꝓnt conſcientia offendi ꝑ epos⁊ ſacꝛdotes⁊ ꝑ ꝓꝛos⁊ dyaconos ꝓnt mḋm eſt
ſumẽdum ſicut ſcꝛiptũ mittit̃ de ꝙſ· dſ· ỹ· michol· m ſacrificijs· Sed ꝛſtud vero ſacꝛſ
ciũ offendim vel ſumendũ ſ̃t alia ſacrificia ꝑtermittenda Nam ꝙodda eſt ſacrificiũ
vocꝺ ſanctificũ oꝛis ſacrificiũ manꝰ⁊ ſmc ꝛſtũ ſacrificijs· illud tm̃dm ſacrificiũ ſumi
non poteſt dicꝛe q̃ deus non ꝛeſpiꝛet ſacrificioꝝ magnitudinem ꝙ meꝛitꝰ offeꝛentiũ dñi
dicit· ꝙꝝ· q· r· odi⁊ ꝓiec· Sacrificiũ vocꝺ conſiſtit m vꝛis vocibꝰ de q̃ dic̃ de ꝑ
diſ· r· ſn actiõe Sacrificiũ vero oꝛis conſiſtit m deuota oꝛatiõe de quo dic̃ ꝑſ· ij· q· ij· Non
eſtimem̃ Sacrificiũ vero manꝰ conſiſtit m deuoto ſmaꝝ langꝛiõe ſicut m eadem ꝛ· dic̃
non eſtimem̃ Tanto deo ſ̃t oblatiões offeꝛende⁊ ad iſtos oꝛis ꝙnus tenẽ· ſm̃ bti Gꝛeg
ꝓꝑ· m· q· habẽ· & vocat· diſ· r· oꝛis ꝙnus· ſicut⁊ m̃ꝑetuꝰ lege mdi fuerũt obligati
ſicut dic̃ apo· ꝙꝝ· iſte etiã oblationib⁹ debentur tm̃ ſacꝛdotibus ſicut habẽ· ꝙ· q· r· Sma ſa
cꝛdotes⁊ ꝑ manꝰ ſacꝛdotũ ſ̃t pauꝑibus offeꝛende ꝓꝑ· q· r· decime· Et hic iſtis ſunt
offeꝛende non tm̃ ꝓꝑter ſ̃t ꝓꝑter deũ nr̃i· miſter eſt ſacꝛdos⁊ pauꝑ eſt mediatoꝛ q̃ ꝙd'
[illegible] ep· mimis meis feciſtis mi· feciſtis dicit ſalvator· ꝓncipalr' eñ oblationes ſ̃t deo fiũt
[illegible] ad manꝰ ſacꝛdotis de ꝙſ· diſ· ỹ· et dꝛpit· In oblationib⁹ deo faciendis plꝛia ſ̃t
[illegible] ymo quis offeꝛat vꝛi homo non hic macula diſ· q· lxx· hmr· tm̃ ꝓꝑ· r· opꝛtꝫ 1
[illegible] ad offeꝛatur· ſ̃t nitide⁊ habite acquiſitũ⁊ poſſeſſum 2
[illegible] tollit ut

munera ꝛ promouent negotia pro muneribus que postea applicant vel legant eccl̃ie aut mo
nasterijs aut pias edificant nil quid nisi est oblatio certe non beatus Augustin dicit qui offert
sanctificū ex sua paupertate quasi qui victimat filiū in conspectu patris sui nec iustus exinde ab
latio est maculata quia dona iniquorū non probat altissimus vnde q̃ v. immolans patrimo
niū inquorū ab hoc abilis deo sit ibidem scriptū est. Io pensandū est quale offerat quia si dili
gens aut hesitans in fide sacrificiū vel oblationem offert michil valet eius oblatio vnde ꝛ dicit dis
cretus q̃ offert oblationem in fide non debet vilipendi dubitatur ergo si offert ꝛ nō recte videt illa
que offert ab alijs peccat sicut cayn qui non recte ꝛ simpliciter ꝛ recte recte quidem diuisit oblationem
a fructibus offerendis quia stipulam optulit ut de eo dubitarent cui offerri debuit vt in
glo. dicitur sicut ergo hesitans in petitione nimis expauescit sic primo tra. postulet autem
in fide michil hesitans et dabit ei ꝛ non impetrat ita qui offert deo ꝛ de ipso dubitat michil salu
tis ex oblatione consequetur Quantū aut homo offerri debet non est taxatū legis statuto ꝑ
hoc mediocriter exhibitis ut vnde sua sibi offerat ad quia diuersimode ei michi
di tū quibus deo plura nouit ꝛ promisit vtrique sit integraliter exhibenda sicut hic vnde q. ima
mas Quali autem sit offerenda planū est quia recta ꝛ bona intentione non ad vanā gloriā
non ad fictū vel honorem ꝓpriū ꝑ ad honorem dei ꝛ proximi vtilitatem quid in mediocri
tate considerandū est demonstra tribuentis nec est considerandū q̃m sed qua mente qua
affectione dat quibus quod potest. sicut deo faciendā ꝛ exhibendā faciendi exhibi sicut

6 Voto. Ꝓto est aduertendū q̃ nota cuiā illa sine quibus non est salus vt admittat diabolo
vnde q. v. omnes quidam ꝛ de consecr. dist. iij. persona exhibenda cuiā sit spectabile q̃ voti in
tum deo emissum semper est tenendum vnde q. v. cuius deo debet tamen voti fieri cum
deliberatione vnde q. c. videmus sine animi turbatione ꝛ calore intrinsecus de qui. coniug. dicit
ipsum ei sana mente de regula Sicut tenor. Dubitandum nam hostis ꝑ votorū ꝛ
v. Dni aut dñi Card̃ possint nouē liberi est. quibus nouē possit impedire dicit ꝑ hibentur aut

quedam persone q̃ quo ad voti emittendū non habet liberū voluntatem sicut ep̃us clerus
monarchus populus vxor filius q̃ ep̃us non possit hoc intelligi videtur de illis ꝑ que dissolui
uinculum matrimonij spiritualis quod est inter xp̃m ꝛ suam eccl̃iam sponsam suam sicut patet di. re
gularibus transeuntibus ita licet ipsum nec debet aliud voti emittere ꝑ quod eccl̃ia sponsa grauc
pudicitiā sustinet ꝛ iacturam ut de hoc de penitis ni. dimo nec voti peregrinationis debet emit
tere per quod ab ecclia oportet diu absentari sine licentia speciali dñi pape aut eccl̃ie rosen
sis sicut patet de voto tra. magie ꝓ verū ut ad hoc vii q. i. presentium voti tui abstinere
ꝛ chē tempestate emittere potest ut vii q. i. clemens ꝛ de testa. ra. relatum ꝛ ꝓ verū potest ꝓ
ep̃us quodlibet voti emittere per quod bonū prestet exemplū ꝛ illud implere sciat sine eccl̃ie
iactura potest obseruari vel in alia opa pietatis dñs ipse dispensatione recipiatur Cum
ergo aliqui dñi Card̃ sicut actualiter certis eccl̃ijs vnitis ep̃ualibus metropolitanis allegati vt po
te episcopi quantū ad ep̃os Cardinales responsum videretur Quantū vero ad presbiteros
ꝛ diaconos Card̃ quorū aliqui fuerunt eccl̃ie ep̃o ꝛ ab eorum ep̃o tanquā absoluti ꝛ suppositi possi
dent q̃ sicut milites clericis sine licentia prelati sui per emittere voti peregrinationis nec ali
ud ꝑ quod relinquere oporteat eam eccl̃iam suam sicut dicit de consecr. dist. v Non oportet de
quo ratione fit mentio in ra. admonet ut nec dñi Card̃ presbiteri ꝛ diaconi qui
subsint dño pape immediate tanq̃ ordinario ꝓ ep̃os romanos ꝛ vbi ep̃i exor
exemptionis sibi tantū subsit nec ratione beneficiorum abbatie plurib⁹ assequuntur obedi
possint vouere religionem certam ꝛ illa intra
dñi pape
la

obſtina' Sed vide' alr' esse loquendu de dnis Card quam de alijs clericis q tripd saltem assis
tenter hui' rei bis erie sicut patz hr vi rō ffundamenta ipi cui exponlegio mſig'a dispensi
nois erie deferui tam mādatis quā nr mitris erij nondum epi ordinati cui ergo ipe subsit
ph romano pontifici t ad pstandum eidem sana consilia sint deputati t electi t fuerint pon
tifices t aliorum platoru t cardinalu fratru suoz ad ipos spectat electio ipe t si alias habent
vel penas ad volandum ita tij astricte sl neribus preceptoru q absq romani pontifics pmi
sione cui nr mediate subiecti nosc'untur liceri non hui ad religionem violatu ipi cui dni Card ad
finiendu vitiatu vbis erie sl vtiq deputati que vitiatas vtiq speciali vitiatu pferu t in
hor missi ppointur doctina silencio sobrietud contemplacio t labor quieti vt satis appareat d' regula
re liceat Ad hoc facit dns st thome in summa q 189 pbij ar viij vbi dicit q nullus pot se fir
miter obligare ad faciendu aliquid qui ni sua non est potestate sl illud tij potest p mitter' quod
q sua voluntate dependet Cum ergo dns Card quantu ad statu ipius sint in alterius potestate n
possit vide quod illi statui non coherat quin' ne religionem possit vide effimeriter n de licē
tia dni pape ne habitu religiosu possit assume sine licia dni pape remanendo Cardina
lis quia habitus ad religionem pertinet t religiosus teneat' in monasterio residere ni
si de sui superioris licencia ad tra ipius ordinaret' Si ergo dns Card religionem assumet
manet' non deberet nisi dispensative ne recedere potest sine dni pape licencia io ne mu
tare habitu sine ipius assensu possunt tij cenobia t abstinencias aliaq opera q ipius ipi
rituales que no repugnant statui promittere t vovere Sed eo hijs dispsp pot dubitacio in
surgere Nam videtur q tamen fortius contrat t obligat quod est minus stat no obstan
tibus sponsalibus quis potest ad religionem compelli t quia fortius videtur promissu factu
deo quam hoi videtur q no obstante obligatoe t promisso quocuq facto muniq si volue
rit deo totali se dare t ei se per religionis ingressu obligare Item fortius dominio
dns noster papa e astrictus t allegatus erie quam quinq Cardinalibus t tij dns papa pot
papatum dimittere libere sine alterius consensu sicut patz d' rone li vi quoniā t p quos
religione intrare sicut fecit papa celestinus qui ad monasteria seu hermitoria datum renū
tiato papatu est reclusus ergo t dnis Card hoc facere passet pari no Ad p'mu istoriu p2
q sub promissione deo facta non tenet nisi quod est contrarium est cui cōi virtuti vtiq q'
e alteri deo offeratur vt alias de impia fieri posset oblatio Cum ergo alicui voluntati sue
alterius potestati subiecte t voluntati non est voluntas illa retrahenda nisi superior debi
tus dei voluntati retraheret Sed si plati t superioris voluntas e recta t iusta t sua dem
ei obediendo obedit deo t ab ipo recedendo recedit a deo q est iusta t domā non est ergo ad
mittenda vel promissio fortius dei t prelati dni no non peccat aliquid contra deum si ob
liganti se obediendo plato qui iubet quod est iustu t domi obeditur deo sibi qui dicit ppositum
substituit p religionis ingressum ratio est quia in sponsalibus e sola promissio t non operis
substitutio in religionis ingressu est promissio t effectus substitutus by t equiparatus si aliquis
vouit simplici voto religionem t postea de facto ingreditur cu muliere tenet ingressus Si
dicat' ponat' q Cardinalis religionem ingrediatur ergo ibi remanebit maxime no cum
qui no est alio modo allegatus dico q dispensative posset intrare t remanere fa ista quod
si al' non quia dnus papa e mediate sl subiectus tituli allegantur sibi ad obediendum sicut qui
de facto ingreditur monasteriu t qui de facto intrant religionem obligant' ne egressi remanere Item
non est sl de religione [illegible] t Cardinalatu quia e modo t religione agit' d'bono
priate persone Status am Cardinalat[illegible] natus ad [illegible] videtur vbis erie by
quod fortius finis humilia tendentia ad bonu [illegible] quem predictum [illegible] statum

sim desere non debet nec potest sine superioris licencia Item non est silē quia ad mrio⁹ᵐ
t religionem quilibet pse transire potest ad cardinalatū nullus non vocatus quia⁹ nec statum
ipm potest dimittere non dimissus Item status cardinalatus est prior t magis fructuosus
quadruplo religionis sit quietior t magis securus iste nobilior pn̄ templariorum aliusq; prior
Q vero dicitur q papa renunciare potest sine consensu aliorū libere papatū qm magis est
astrictus quam cardinalis pt q papa superiorem non habet qm eū vel eius renūciā debe
at indicare sicut cardinalis no liber p se ipm potest renunciare Cardinalis vero qui pape est
subiectus non pot sine examē sine causē sancte per eū qui subest statū illū dimittere t alteri
se subicere voluntati quia⁹ aliud est de papa t aliud de cardinali tum q papa nulli alteri
subest indicio mis dei p q ipm sancta ancilla alia sūt in quibus deo obligamur que ordo no sūt
pntis speculationis hic multa reducuntur ad ista

Quantū vero ad illa que hoīes debent⁹ ab hoīe Z advertendū q subditus in quibusdā obli
gatur suo superiori t superior in quibusdam suo subdito t fr̄e quilz sine hō suo p pio
Inferior tenetur superiori obedientiaz t reverentiaz superior te⁹ subdito defensionē t ministeriū t
quilz tenetur proximo suo fidem dilectionē t veritatem t sine istis vere no pōt meritū obtinari Q ij
vero ad obedientiam inquā subditus suo superiori est obligatus Z advertendū q ista obe
dientia est nulla ad actū bonam politicum q nichil valet p fidem puritatis si no adest obedie
na in subiectis qn̄ t dirigēs in politicis suis reprobat politicam demonstrationem inquā omēs
tunc erant equales t bona erant rōna nec erat in eis princeps vel subditus t postea discu
tiendo detiat q melius sit regimē oligarchie quod paucorū t rōnum oligarchia vocat regimē
vbi diuites in ciuitate principantur postea disputatione inquirit d'aristocratia q est regi
men virtuosorū aut sit melius regime oligarchie t dicit q regimē aristocratie virtuosorū
erat paucorū sit melius quā oligarchie t diuitū non virtuosorū Et literaliter gradit q
regale regimen quod est vnius tm virtuosi sit melius quā multorū quę ordo paucorū concludē
rent si obediencia non esset subditorū vij quasi nāli⁹ exigentes ingenio alios dimittunt Ista
erraz obediencia multū valz hoibus maxime clericis q p quam in parte meremur gram t sine
qua maximam culpam t eternā dampnacioz patz pcij dis⁹ cum suis⁹ per ipam erga in fratrē
merem⁹ vitam eternā patz pcij dis⁹ Si minister vi-q ipm quod ergo oīdhor q aliq obedie
na sit meritoria seu fructuosa requiritur primū sit renunciatio voluntatis retinendo interius
abdicatio predictus abiectio tradicatis primū est renunciatio voluntatis q na parte obedientia
magnam stat in renuncia que voluntatis obedire cum finem ab audire alium qui sibi habz
preire vij si quis semper suam retinet voluntatem t actu t habitu quod dico ppter ea quia
multi subsūt alios quibus licet non semper actualiter preiratur hm̄ vij promptitudinem
habituale obediendi si quod preire eisdem nec parte de alicuius obedientia quidē constat quia
dni placet sibi grata primū ergo t principale in obedientia est renunciatio pprie voluntatis q d
beatus Greg⁹ in moralibus satis declarat ptendens illud verbū sp. Greg⁹ pb q obedientia
sit melior quia victima dicens obedientia victimas inq⁹ ponitur quia per victimas aliena
caro per obedientiā vero pria voluntas mactatur vij q v Grecismus sūpe t est verbū bti
Greg⁹ in moralibus vbi licet non panantur verba alia sed morbus tamē alia sequunt²
subhac forma tanto ergo quis deum citius placet quanto ante eius conspectū expressa sua
arbitrij superbia gladio precipi sacrificat Quies est certitudo mentis que attenditur in ho
si solū non obeditur in prosperis t gratis verū etiā in [illegible] beatus greg⁹ [illegible] vbi
Nam cum [illegible]

1 Obedia

obedit obedienne sibi virtutem cuarnat & ad hoc ep ḡpho anhelat Neqꝫ enī se sub obediēcia
dnḡnt qm ad p̄spienda hui⁹ vite prospera libidm ḡre ambitiōs fiunt Penssus ēt mūdi &
spertus ꝓpitur ēt probra adpisci & rōtielie inbentur mst ep se met ꝓpō dim⁹ appetat obedi
encie sibi meritū minuit qꝫ ad ea qre in hac vita deffecta st̄ virtus ꝑ leuiꝫ descendit hꝫ
ille debet ḡo obediencia esse sincera & recta q̄ non solū est m ḡfectis ḡcuj m adiuersis qm̄ mo
m ḡsperis si obeditur nesciēs enī ep voluntate & rōne p̄cia ḡcia p̄dat vel ep obligatve sub
ceptionis p̄cē mō si qnis fortuite & trāsitiue obedit non ē m ꝓpō retinēdo mentiōis qꝫ ea
nō habet obediendi ꝓpositū hūa trāsu ꝓficiat quod inbetur Sm est abdicatio ꝓfectus hꝫ
& beatus Andr̄ ꝑtractans illud verbū regule sic Non dicatis vos habere aliqd ꝓpriū ſ
sint vobis aut cōia &c Sicut dicit Cum hūoi congregationis mē sres non solū familiaribus
ſ voluntatibus ḡnis m ꝓpō ordis suscepte ēt̄ministrauerit & se p promissum obediendam
pontus aliorū potestati & mḡnis m ꝓpō & propiis subdiderint certū est eos nichil habere
possidē dare vel accipe sine superiorū licentia debeāt q̄ 1 nō dicatis q̄ est abdicatio
tranditionis qꝫ vera obediencia tranditate nescit nec expensatiōs ꝓtendit hꝫ & beatus Andr̄
m regula dicit obediencia tunc acceptabilis erit deo & dulcis hoīb⁹ si quod inbetur no tre
pide nō tarde non tepide aut cū murmure aut cū responso nolentis effin⁹ quia obediencia que
maioribus prebetur deo exhibetur Obediencia enī vera quietem non prestat subdito nisi
fiat quod ꝓpatur a plato quia & ipsa vera obediencia festina ē & maxīe nescit ordinē dis
si mandatis. Q adiicitur dum sit obediendū Certū quod dictū est nescire qꝫ vult scripto
r Ulterius est est obediendū dño aut superiorem qm habet iurisdictionē spiritalem vel te
poralem patet in gradibus ecclie ordinis dis a subdyacono patet de maio & obe. in solute
patet ordinis q. 1 summa ij q vij Sacerdotes Sedm ipa obediencia talis est ordo seruandus
vt primo cum deo obediatur & sancti ꝓtis maior minori ꝓponat ad obediendū sicut dns
bus hoīb⁹ patet dis. xcix Clue rōn. xi. q. iij. Imperatores post deū ste nomine ecclie & obedi
endū quia ipa est mr & caput aliarū ecclīarū dis. xcix non decet & in se. dis. ordinis si minus
Post hanc epīs archidiaconis & sacerdotibus sic dyoc est obediendū dñi q. 1. Quia frater apo
stata vero & alii religiosi in his que spectant ad regulā abbatibus & suis superioribus ꝑtī
obedire tenentur quam epō sicut dicitur plus suo epō qui dr epō xcix. q. iij. quod sic
& in. abbas iv. q. iij. confessus Item secularibus potestatibus sic obediendū ut deus non
offendatur. l. ij. ff. de. re. q. iij. Si quis prohibet xxiij. q. vi. nos & in. se. Subditus vero obedie
ne debet esse talis vt obediatur in bonis non tñ in dubiis nec obedia in malis qđo
vt obediatur in bonis quia summa in vite laus inter alia bona merita est hec Quod qđ sibi
subtiter impatiū fuerit ob tempare xxiij. q. 1 Quia vtile amen est quod bonū est sine du
bio nō est resistendū ꝑ si sine nota inobedientie poterit differri differēt sin aut seruire obe
diatur quia culpa est patientis si malū est quod fit ex precepto & non obedientis xxiij. q
Quod culpatur ff. de ꝑ & ꝓter obedientiam quēq est bona obmittenda si maiora malum
martiribus culpe ferendū xi. q. iij. Quod ergo in malis ergo non ē obediendū sicut ꝓ
ibidem xi. q. iij Non semper & in multis ra. se de tem. or. dilectus filius.

Contra istam obedientia multi sc̄ erroris in venit illa quidā dicit qꝫ postquā dam⁹
recessit ab ecclīa romana ēt a Constantino Imperatore accepit temporalia & postmodū pro
cepit ea tendere & letigare Ad dicit qꝫ ille qui ꝓpriū perfectius imitatur in veritate
humilitate & obedientia ar rationabile iste est caput ecclie & ipsi soli est obediendū in
pendendo & sancta Ad dicit si tales sunt plures apostoli illi inter se hūt potestatem
[illegible] vel corrigendi nō pos
sunt & multo minus inter eos est perfectior vel [illegible] quos ꝑfectus imitetur

m ꝓmiss tenr ille qui prior hanr form ꝑ fetiones ꝑnales assignat est rapiat eccie ⁊ illi est
ꝓpne obediendi ⁊ nulli alteri qua diu ille m hoc statu ꝑmanserit ⁊ si nesciat ꝑ mg fin
gulis est obediendum quo vsq; q venat eligendo ms contrarii properent m quo casu
potest alteri ꝙm obedir quem elegerit &c. quibus concludit ep eccie quo papa romanus
habet dr̃as ⁊ Cardm ales ⁊ pvisos contendunt ep apud eos nulla sit ptas clamium qua
xpus no dimisit ꝙm sponsam suam ecciam vt dicut hijs qui habundant diuis ⁊ delicijs ⁊ ꝑ fru
tur delectabilibus mundi tam m hijs que g̃ terminat rebr ⁊ potu lecti ⁊ vestitu ⁊ honorem
mundi seu superbiam ꝙ pauperibus humilibus despectis m hoc mundo ⁊ ꝓspectis qui pro xpo
patiunt miserijs ⁊ contemptus prompte ⁊ voluntarie ꝯsti ergo obediendum sit eccie sce romane
eccie cardinal tali mo ⁊ docent m angulis sicut m hoc patuerit cu essem alamanie inquisitor
dicentes ep clerici moderni tempor ꝓ fastuosi imperiosi cupidi ⁊ q eccia dei sit ꝑ pris ꝑ statu
tu sancti illa heretica babilonica contra istos nulla valet argumenta auctoris quia deus condidit
contra ꝓmissa non admittunt nec decreta eccie aut decretales by si dicta decreta statuta
eccie. ⁊ halebat dns. ⁊ plura alia addiciebantur contra eos dicendo hmoi dicta directe de
nros illa simplisse pro palliande auaritie ⁊ superbie sue &c. istos erroribus sequendo. et
alia quia ep̃i contendunt ep primus layeus possit confiteri ⁊ eccie confite sacerdoti quamo in statu illo
constitut quo xpus minister persone mo superius expressato &c. si queratur de
sacerdotibus qui vere possint confiteri ⁊ an habeant potestate clamium dicut ep sic non
virtute ordinationis epor̃ sed virtute approbationis fidelis populi que approbatio virtu
electionis supplet coram deo Dicut etiam ep si clerici illi consenserint vel consentiunt decretali
dni Io. pape xxij. Cum inter. no nullos ep dicta approbatio eis non sufficiat ꝙ dicti ⁊ xpo sint
veri heretici ⁊ clamium potestate amiserint Etiam si essent dr̃i epi vel epi vel statuis minus
fidelibus tm suffragatur eorum approbatio populi fidelis qui de hac decretali nichil sciut vel no
consenserunt manentes in sua simplicitate sicut ⁊ veteres in fide de ecclia eccie non curabat ⁊
est quia contra istos superius in prima parte stupefi vbi de rebus temporalibus eccie aliq̃
tenetur ideo nic transeo Verum ista sic stant ⁊ ꝓsperantur in suis ep quia ep dictus xpo
quem tamen paulus dicit se minitari perfectius conculcandi falsitate ep xpo ꝓsertim quia
status eccie ponit metum quia si sola opio vel minatio sufficit ad constituendu reipub
eccie quilibet posset in die fundere reges esse papa ⁊ cencies d̃pom ⁊ pluri papatu
quod quotiens sibi plac quilibet per optari xpm habuisse tempalia ⁊ quotiens plac per
optari non habuisse ⁊ pari mo unus per appetc quotiens vult tempalia ⁊ stupbr̃ eccie
de vita qua ꝓfertam vocat vel vri minat ⁊ consentit ⁊ postea rsplm ⁊ sic ꝓm eos ten
ens auferet papatu ⁊ perdet habet claues ⁊ perdet nec esse aliquis certus q̃ esse alterius
opio quia opio tm est in mentem ⁊ voluntate imo quis sepe loqr̃ cum id quod optatur unde
nullus esset certus quis esset vicarius xpi ⁊ constat sim eos q ꝓpius eccie sua nolunt re
linquere sine sponso certo ⁊ multa talia ep quoꝝ dictis addi rebantur p̃ que se videri
vesanos ⁊ opio non sane tamen non est multu contra tales disputandu verbis ꝙ tyron
fessionem erroris est prudendum ad facta mota modum ⁊ stilu inquisitoris

Contra istum obediencias ꝙ crucifixi qui bengundi ⁊ begine in alamania nuncupantur
hic mo negent nova sua postquam emanant constitutio clementie vbi condempnantur
ca ad mum de hereti ꝙ dicant se fratres nel sue sectiones ⁊ sorores de voluntaria paupe
tate ꝯsti n̄ vera plures hui quentus in alamania ⁊ reperi aliquos optimos ⁊ aliquos
nequissimos imo inter viros inter eos ꝙ corrupti ⁊ corruptor per que manifeste ꝑ
patet in tertio articulo condempnato in predicta decretali [illegible]
non subsint alicui creature alteri [illegible]
ibi libenter [illegible]

uiam carnis ymo de illa perfectione spūs & libertate eius spūs patientissim intendunt nisi pro
quanto vi eis ad lasciuiam & carnalitatem ipi eam nō subtiliauerint se vt eis vidē̄ velmateus
ad alios nephandos errores Nam reputat per opperientiam q ipō laborant in quodā vocabulo p
fectionis quod vocant equalitatem ista equalitatem) non dicit aliud nisi q homo sine timorē sine
verecundia sine remorsu perficiat quod cuiq appetibile hic vel ab alijs ignorantibus vocē malitia
vocent illam dimissionem seu equalitatem firmitatē animi ad sustinendū equalē prosperā singula
vel aduersa ipse dicit non orandum nō ieiunandū nec aliquid penale corpori faciendū isti etiā
p confirmatōe prime partis sue op addiderūt statū adē & eie dicentes tales acti nō peccasse
sine peccō quia dum in hac equalitate perstitissent Nam in paradyso modi fuerūt & sine rubē
& verecundia se viderūt & gmisceri poterāt sine peccato & gmedē alia delectabilia padisi sine pcō
& quotiens volebant accepto ligno vetito & sic semp fecissent si in illa equalitate no permansis
sent vt sic sine ō rubore & verecundia peccassent appetibile nature qualecuiq pari modo
isti dicunt se posse resurgere ad perfectionem statūs status innocēe si ordinē se haberet
ad talem equalitatem vt sine rubore & remorsu consciē peccarent q nā cupit & affectat cuiq
dicit si dormiant nō appetunt dormire si carnes simul si affectant si gmiscantur carnalit & talia
& hūs sibi sine rubore & verecundia aut remorsu consciē possent peccare essent tā peccati
sicut primi parentes in gradu innocentie existentes nequo talia sine rubore & remorsu exercē
bant Et pro hac causa & fortificatione 2 membri addiderūt q peius sit passus p nobis ut nos
minime pati debeamus nec ieiunare aut vigilare vel orare vel consilia istius q hec facere michil est
aliud nisi expō impetrare mortem sua quia nō valet prodesse expō patri si nos pati aliquid &
sustinē debeamus ope eius pro nobis passus est vt nos essemus liberi & exempti ab oī lege onerosa et
grauamus existimus isti per sua mala & ficta ypocrisim & hereses nephandas multas perso
nas bonas deceperunt ad hoc ut nō ieiunarent vel orarent ymo primū mortale credebat ieiu
nare vel orare vel quodcuiq penale corpori faciendo Isti etiā etiā obedientiā etiā d' statuū
vt premisi & tales multos cepi & tradidi aliquos audiens seculari Nam primus error multum est fir
mus q ipi credebant perfectionem primorū parentū in equalitate illa qfuisse p quod verecundia
& remorsus conscientie excludebantur quod est falsissim & ipsum perfectius fuit in perfecta
subuersione seu habitatibus ipi rationi que fuit in eis non a natura sed speciali dono
dei propter legem vetitam quam tenebant quo facto aperti sunt oculi eorū & cognouerunt legem
alium esse carnis & seu habitatibus & alia ipos & rationis & postquā brutalitatem partis seu
sue cognouerunt erubuerunt amplius modi mederi & fecerunt sibi perizomata Primum autem legem
carnis de qua hec aphis ad pōr̄ dicit aut aliam legem in membris meis repugnantē legi
mentis mee & captiuantem me in lege pcti que est in membris meis nullus credē potest
& io statim primi parentes cū per primum mederunt nec cum erubuerunt nec modi hanc legem
isti nephandi heretici euitare nō possunt nec vitare hic pro expletōe sue libidis effre
nis reuerentie p̄ferūt & reuerentia ruboris & labonis simulant reuerentia legis repugnantis
Non ergo equalitas illa & reuerentia verecundie & remorsus conscie in aliis carnis p statu
innocentie facient perfectio illius status nec perfectos facerent parentes primi paradisi primos
& reuerentia legis peccati patiunt sicut in suo effectu in reuerentia ruboris & remorsus
non ergo sit perfectio dirimendi & resecandi ex eo sine rubore alios peccati genitiui & sui
similes heretici reputandi quia hic rubores & verecundia p mundicia pcti genitiui
& cuthide non hic valent interius illa perficere vel plant exterius pro expletiue
nide libidis Et cum per humores alios turpes quos agunt in turpide apertis seu
sunt in statu innocentie ex eorū sem' posset sed
nichil pa

ramm· sed dic̄ pro nobis passus est q̄ prose pati non potuit q̄m pt̄r non fuit ideo
pati prose non debuit nec potuit sed q̄m̄ p̄ passione sua nobis iamiā regni aper
pro nobis passus est non ut supportemur a pena totaliter· sz ut opera mea penalia sua
passione nobis meritoria fiant teq̄ stante dix̄ eccl̄a apostol q̄ dicit vbi spūs dn̄i ibi lib̄
tas pro ipsis non sicut vt liberi deam⁹ eande ad faciendū licite q̄ affectat sz meli⁹ q̄ spūs
facit liberū a lege peccati & mortis qualis fuit lex vetus & mosayca que habebat pecū
cōtra leq̄ aut adam⁹ q̄ est lex spūs nos ab illa liberauit & ide vbi spūs dn̄i & lex
spūs ibi libertas a lege ramus / hys manubrijs superiores sue sit inferioribus seu subditis
n hinc vltr̄ius ⁊ dicendū de · obligat̄ que surgit ex dei institu & defensione et q̄ inde
est arcta ministeria vt dicat plus q̄ ethymol & inde inde dicatur· q̄m̄ populo nō dicē
habet nec est inde neq̄ ministeriū non est ideo ois superior diligenter sit aduertē vt instā
am non admittat q̄m̄ quam̄ admittendo superioritatem amittit· Circa illa vero q̄ pertinent
ad veritatē iudicem est aduertendū vt non sit nūciorū receptor· non sit eq̄dio p̄secutor· no
sit sectarius defensor defensor· non sit crimē consilio possessor· Vt sit legis imitator· sinceris &
ne sit excludēs cū circūstantiarū sit discussor et iudicē sit disputator· vt nec sit inde testis et
amicabilis· sit ḡtie conscie examinator· ne sit timor· ex remissor· nec sit in pictate negligēs· Quo
dicit q̄ bonus inde non sit esse nūcius receptor· patet p̄ q̄ sit q̄m̄ q̄ sz si ergo patet ibidem q̄
verte a tra· non licet sit q̄ v· non sane est q̄m̄ de hac materia satis scripsi & in pmo istius
tractatus vbi de vitanda cupiditate agebatur & postea in fortitudine agebatur· amplius ista
q̄m̄ nolo hic immorari· odiū p̄sertim cum sit inde iudicet eq̄dio cui⁹ si vera pro

Secundo est vitandū · furt· sinū vltr̄ non est lib̄ · istud satis agit⁹ inter p̄ q̄ sit cpūs
presbiter· sz si ergo vbi dicitur q̄ sinā alicui est ministra ep̄o aio p̄sentis in ista vero ep̄o
ordine & causa alicui vero ministra ep̄o aio & ep̄o causa sz non ep̄o ordine alii est ministra ep̄o aio & ordie
sed non ep̄o causa · sz patet dicit ep̄o aio est ministra ni aliquis sinistra integritate iudicarij
ordis in alterū vel in quelibet cōsim non amor⁹ instare sed timore odij vel p̄cauti sinis
re aduersariorū sinū p̄sertē · sed cui satis confirmatur ta· quatuor ibidem si notandum
q̄ istud odiū in malis iudicibus fit alii ep̄o duplex causa sit· n· aliqui insigniter cupiditatis & ava
ricie subtractione aduersarioꝝ & vicien· p̄ patet in q̄ dicit de achab rege samarie & iheza
bel vxore sua & nabath izraheliteꝝ achab en· & eius vxor odio p̄cepit sit naboth vsq̄ ad
mortem q̄m̄ vineam suam nabeth regi achab· nolat dare cui⁹ amor· & cupiditate dare est
falsum testiū contra naboth & iudices miqui sentes miqua cōtra sinū lapidibus obruty
sint naboth vt in q· comprehendor [illegible] patet hec in rā· de ayaudices qui q· nolunt adorare
anum non solum in se verum & eius iudeos sinū ydeorū & destructionis accepit scientia se
scinit multi iudices modern temporis qui sic cupidi & auari velint alienā hereditate possidē
vel vxore sua aliter aut alias inde se possint & si est qui eis non applaudit & adorat sicut spūs
non approbat & q̄ maledat odio tales p̄secui· & apparet quanta pena ysti viciosi sub figura sat
ni optime sit descripti quam saturnus p̄mittebatur & figurabatur a pictis esse homo senex nimis
tristis & pallidus qui una manu filium tenebat & in eadem dextera portabat ymaginē q̄ dā
tibus caudam ypsius commordebat altera vero filium p̄similē ad os applicabat & cū dentibus d'
uorabat quatuor enim nōe se habebat liberos sz iouem iunonem neptunum & plutonem quos
sz omnis inpiter vnius patris amputabat ypsi d' regno sibi expulit & ante ypsi pictū erat re
ne inpio dicta saturni vnius abscisa pectus videbant de quibus nemus puella pulchar
nascebatur nōe dictū opus vxor sua in eiusdam matrone similitudine p̄mittebatur q·
dabus dabat & panem panperibus porrigebat Certe tales sz mali iudices od
varicia & superbia que dnatur in ipis esse cū sz sancti
a retitudine veritatis mdmodū
q̄m̄ eis dn

falcem in manibus dum ad condempnandum ac secandum alios quos odio habent falce rapine iniurie et
iniusticie opprimunt deiciunt spoliant rebus pariter et honore isti comedunt suos filios et suos
subditos quos amare et defendere deberent et eorum substantias consumunt rapinis exactionibus Isti etiam
dracones tenent quia pro certo famulos et officiales capaces detractores venenosos et draconinos
ut coniter secum habent ut ipsis mediantibus pauperes subditos devorent infament et infestent Isti
accipiunt opem et divitiarum cumulationem in uxorem verum tamen aliud contingit quod post multorum devoracionem
et afflictionem finaliter imperitus et filiorum et subditorum unus dominus timens ceteris audacior
contra talem malum patrem insurgit et ad papam seu alios superiores ipsum trahit et a virtute propria
ipsum castrat et contra ipsum litigat tamdiu donec ipsum de regno et prelatura vel officio
detrahit et deponit cui optime dici potest illud ysaxim Quomodo concidisti de celo lucifer qui mane
oriebaris corruisti in terram qui vulnerabas gentes Iustum enim est ut qui filios suos et sub
ditos iniuste diripit et predatur ut abacuc filiorum et subditorum finaliter invadatur et castretur
virtute et a regimine deponatur ita quod virilia sua per que sua virtus et potestas seu virilitas
alios persequendi designantur in maris tribulationis et afflictionis aut paupertatis convertuntur
et contingit quod talis filius ipsum sic iniuste expellens de prelatura succedit eidem sicut imperitus
saturno patri suo et contingit etiam quod de virilibus ipsorum et potestate tyrannica qua alios spo
liarunt venus nascitur dum eorum bonis male receptis aliis luxuriantur quia revera famuli et
baculi aut ballini et officialis virilia eorum bona talium dum deponuntur et propter iniquitates suas
quas gesserunt in suis officiis castrantur et puniuntur solent rupe et meis luxuriari et gaudere et de
virilibus talium venus impudicitie et veneris generatur ut de ipsis vere dicatur illud quod scribitur ecclesiastici
xiiij Qui acerbat ex animo suo iniuste aliis congregat et in bonis suis alter luxuriabitur Hec ergo sunt
detestabilia et periculosa omni iudici multo magis domino Cardinali quia sicut sepius scripsi ad
Romanam curiam multi confluunt et de diversis regnis et quod fit in curia a maioribus de facili pos
tea trahitur in exemplum a minoribus non solum presentibus verum etiam longe lataque distantibus
ubi facta maiorum narrari consueverunt Excludantur ergo odia a mentibus dominorum Cardinalium qui huiusmodi pre
versi iudicii ut premissi existunt causa quia si clerici debent odium et emulationes maxime vitare dis. xxiij
his ergo multo magis domini Cardinalis hoc vitare debent. defensor Et est hic notandum quod iudicia

Tertio iudex debet advertere ne sit sceleris ex favore humana sunt in triplici differentia quoddam est in
quo favor humanus ut coniter loquendo est iudex et consiliarius favor humanus licet non sit iudex est
tamen consiliarius favor humanus nec est iudex nec consiliarius Iudicium in quo favor humanus est iudex et con
siliarius est iudicium mundanum vel istius mundi et voco mundanum non solum secularium verum etiam clericorum
ubi munera recipiuntur preces exaudiuntur propinqui et cognati preponuntur alieni postponuntur adula
cio diligitur veritas occultatur ista sunt mundana iudicia etiam si fiant per clericos et prelatos et est ratio
quia vel tales promoventur in iudices per carnem et sanguinem et paternam successionem vel aliorum
electionem Si primum dicatur constat quod favent carni et sanguini et in iudicio magis favent propinquo vel
consanguineo quam alieno et non solum consanguineis verum etiam eorum servitoribus et familiaribus plus et
favent nobilibus et rusticis plus divitibus quam pauperibus plus adulationi quam veritati
Si per electionem promoventur suos diligunt electores et fautores et eorum servitores et persequuntur suos im
peditores ista sunt iudicia humana humana dico propter infirmitatem carnis que fragilis est et habet
complacentiam in sibi gratis et convenientibus et displicentiam in adversis.

Aliud est iudicium in quo favor humanus licet non sit iudex est tamen consiliarius et est illud iu
dicium audientie apostolice et dominorum forsitan Cardinalium Nam in isto iudicio favor humanus non
est iudex ut firmiter suppono quia non audivi quod in curia Romana per dominum Cardinalem aut in audientia
[illegible] iniqua facta esset iniuria dominio quis non negligat causam suam bene et videmus quod unus
[illegible] est commissum Sed certe quia favor humanus est bene
[illegible] causa protrahuntur et suspen
[illegible] multa tempora [illegible] et maxime pauperes [illegible] suum

Dundare ⁊ Dndere ⁊ forsitan vendet ⁊ contingit heu q̄ cum dolore scribo q̄ plures mise
rabiliꝫ moriuntur antequā ꝓpos causę expediatur ⁊ her alȝ fiant fine q̄ stanor dnorū indicū ⁊ alii
q̄ corruptoꝝ notariorū qui scribūt alii actu grauiter ⁊ defectiue ⁊ vn parti rōdent ⁊ tradunt pro
correctione ⁊ emenda corrupti muneribus ⁊ multis modis ⁊ vtis sūt barate in Roma⁹ cur ꝑ
notarios per quos pauper miserabiliꝫ oppimūtur ⁊ grauantur sup̄ quibus debent dn̄i aduertere
sicut fecit dn̄s meus Cardinalis eorum quo causam dedimꝰ fim̄ predicta de Colonnis plures cum
q̄m reperiens notarium dedisse prouisionem cuiusdā actus in aliū negauit ꝛpōsa eandem ꝛpōi ad sē
vocauit sibiq̄ dixit me pte si fieri ꝑt habent tam bonos florenos sicut ciuitas Colonen vtrūq;
habent acta cause cause nec amplius fecerus aliquin ꝓnde te vbi reliū vide non potest neq; ita
Hec ⁊ plura alia ꝛpōi de eodem que dicere fuerunt indicta q̄ indebite muneribꝫ corrupta no possunt
quoniā mūs Vnde de ⁊ pro ꝛpō bene possim dicere illud dn̄i ꝑ Beatus qui intelligit super egē
nū ⁊ pauperem in die mala liberabit eū dn̄s Dns conseruet eū ⁊ viuificet eū ⁊ beatū faciat eū
in terra ⁊ non tradat eū in manū inimicoꝝ eoꝝ Certe ad hec verificatū est q̄ dns beatū fecit eum
pater suus ⁊ beatus Gothidant ergo dn̄i Card ⁊ auditores palatij istum hiemē fauorem a iudicio
sibi ⁊ abbreuient miās scrupulum vbi clare cognoscunt eos pauperes miserabiliꝫ miseriam pati ⁊
tiam si non multi auditorum quibus minoribꝰ partibus vbi ꝓpos volauit fama salus eterna
optatur sepissime ab egregijs laudes de ꝓpō dicuntur ⁊ ꝓpos expedita ⁊ instā indicta sepe narra
tur ⁊ contra sepe ⁊ tutatur aliquorū tarditas ⁊ pigritia que multi dant dolos suos finescet
tios dolores ꝑb andeo cū constanter asserē q̄ mē multi inquam nitrerent hec scientes ꝑ hec
causas inquas ⁊ minstās nisi q̄ istem ponit in tractu tpis ⁊ per tempora tractu spem ꝑ posse
contra pauperem obtinere ⁊ si non per sinam saltem vident ꝑ posse via compositionis obtinere
forte mi dicetur vtqnd legisti canonem euaristi pape vij q. i. dens omnis vbi anteriores sente
tie prohibent ⁊ frm dei nobis tradit̄ m ep̄m quis hij oīa inde sciunt ⁊ cognoscunt nec ad sinas priuat
sit contra sodomam nec defenderet deus defenderet ⁊ videret an ope sit esset impleta q̄ clamore
ascendit in sinaitum Non ideo her sent q̄ ea ignoraret sint nobis ep̄i dant nec propter mdsem
ordis negotijs ⁊ indirandis essent ⁊ ne mala ꝓmoues prius q̄sq̄am pessimat credet q̄ nam
probare her ille Cui ego respondeo vtqnd legisti canonem beati dicentis sed quibus deus ve
hementer offenditur missam vel diuina deferim⁹ ad missendo ꝓtq; dimittat patrū quorumuis
ꝓpriū q̄ mū Si ea non ego dico sententiam ferendam de re legitime non probata ꝑ q. 2 Bilan
ones non nec nec a mi⁹ permisse aut tm prorogentur aut appellatores frinole admittantur ⁊
sententia post ꝛpōm testiū suspendatur aut q̄ indep̄ q̄estrat ⁊ valet ocio aut alijs intendat
negotijs ⁊ exceptores frinolas admittat ⁊ exceptatores fictus pretendat hoc non suadeo nec bonū
dico imo sacro canone inhibetur ne iuste diffinita suspendantur dicente beato dno q̄ sicut sen
tencia nobiliū quēpiā condemnari sta que iuste diffinita ꝑ milla patiū exequare differri ꝑ q. 1
Sicut Vndecim est inquo fauor humanus nec est indep̄ nec consuetudo ⁊ est indicium ꝑ rationi
⁊ Certum ⁊ eciaz magis potest dn̄i dei iudicium q̄ia humanū Certe si oī hoc expedit zelare ꝑ
norem excludere ⁊ postponer⁹ multo magis hoc expedit dns Card q̄ui fauere impietati
exequi potest obviare q̄ꝛsus ⁊ non facit exequi q̄ij Cui potest ⁊ tā ostendit vtq; non corrigere
q̄ꝛsus michi aliud est q̄ fauere dissequi nemo ⁊ tā se. pius q̄ vi. Si res exequi q̄ij Cui
quis hij prelatus qui fauet in malo ꝓmotibus vel qui piger est in corrigendo ipe ob i malicia
a sociatur exequi q̄ij sed plane ⁊ tā a malis ꝑ ⁊ tā credite Dn̄i go Card si non timerent
de fauore malorum non possent vtiq; a ꝓpris ipis se aliquatenus excusare Cui cū consentit per
tinentibus ⁊ defendit delinquentes apud deum ⁊ apud homes est male dictus ꝑ q. ij Cui cons
tat inde ⁊ post hinc tertiam hom iudicis rondicum quarta subiungitur vt no sit cōsi
mus possessor. Debet aduerter ne sit primus possessor qui non habet sententiam p
q Vanto indep. aho quod ipe q̄mplet hij ⁊ beatus dns
ret ille de alterius error qui non habet
eadem que mi aho putauerit p̄mendā ne ta

Os em̃ iudicans alīū de crīme cui ipe est possessor imo potius a quo ipe est possessus sepiꝰ
condempnat ibidem c̄ nefariatum Judex em̃ cui⁹ vite ñ loco iudicij non concordat sepe c̄ meli
tos ēdempnat vi q ñ plenī contingit vij ⁊ ille destructus iudex qui scribū p̄ ignem iudicabit
iudex mulierem de phensam in adulterio atri simitibus ꝑt qui sine pcō est vestrū pmꝰ in illā la
pidem mittat Jo. viij. vbi cum ꝓmitt⁹ q̄ nemo aut se scribens mterim ⁊ postea erigens se dicebat
Cui ait. Quidam dicut q̄ ibidem scripsit q̄ post exactione eis deputꝫ glo. dicit q̄ scribebat peccā
ta eorū vt quib⁹ phariseos legē in terra permitta sua Sed beatus Ambro. dicit ⁊ est mgla mēli
si non scripsit mīs illud ꝑphetiū terra terra abscribe hos viros abdicatos morti Jerl pcō
in quadam epla ad hyrenēū videtur sentire q̄ se scripsit terra terrā tacens sit ⁊ nec erigens se dic
iudeis Cui sine pcō est vij ⁊ quod opponens beatus Greg⁹ in mor. dicit ad aliena quippe
primenda pectora ibant ⁊ sua relīquerant subandi impunita innocentiꝫ itaꝫ mtis ad conscientiā
vt pius ꝑphia corrigatur ⁊ time aliena reprehendant Her ille vij ⁊ bij Cui sine Non ergo quis pre
sumat corrigē quod ipse ꝑpō sentit impunitum — imitator quod qui iudicat non vehitur sine

Primo debet attendere homis iudex vt legum sit obtemperare debet sed quod legi est tene
ri q vij iudicet vnde ⁊ ibidem dicitur q̄ conscientia quam iudex de domo apportare debet
deponere in loco iudicij ⁊ sibi allegata protegere ⁊ de offi. ordi. Si sacerdos ⁊ de rēscr. in pri
ma Tanta — ꝑt legis auctus vt iudex condempnando minus pcō legem nec permittat q̄ no ipse sed
lex condempnat vij q. v. Judex et ea. se. lex em̃ observari debet a quocūq iudicio ord⁹ obseruā
in exquisita causa discussione in habitatis credibilibus ex delusione in habentibus fide ꝑtiū
⁊ quanti est ex parte iudicis obseruare debet vt protegat ex officio mandatoꝝ mistice Juxta mte mē
⁊ sibi artificij prudentie Primo dico legem seruandam in ordine seu modo procedendi sed pactum
mutuū in procedendis ⁊ pactum ex sequentibus In procedendis dictum est vt primo iudex scripti
iudicet quid alteri condempnet vij ⁊ apostolus p̄ ad Thes. xxij dicit Si nos met ipos iudicaremus
non vtiq iudicaremur quidꝫ autem debet esse talis dicit est in mente beati Ambro. ex lo. in
dicet aquilo em est iudex mte aduerte illa que sit mentare legis obseruanda q̄ sint dicti doctoꝝ
coram Judice sine tulerit michi am sinaꝫ ex recta malicia sine mris ignorantia tenet ad restitutiō
⁊ ad totū interesse partis lese mīs posset iudex alīū pro quo iudicauit ad satisfaciendū pti
lese ⁊ hoc sine iudex fecerit ordinarie sine delegatus sine ꝓprie se ingerit vel acceptante tabi
tante delegatum Secus si quis rogaretur ad iudicandū ⁊ petet consilium a viris peritis ⁊ apponet
diligentiā qua posset vt bene iudicet talis em si ferret iniqua sinaꝫ ignoranter non tenet
ad restituendū si negligens fuit in petendo consilium a viris peritis ut cō habē potuit tenet
etiā si iudex aliquem contra constitutiones graues aut aliquid p̄ grauē vel per sordes in grauem
partes esset suspensus per ann ab executione officij ⁊ irregularis si interim celebraret sunt
licet sanis patent de sen. ⁊ re iudi. li. vj. Cum etenim spem quedam obseruandi circa p̄mulgū
ceros que ponuntur eodem libro ti medicinalis de sen. excom. Et quia dñi magis in mente sit
ti quia ego predictis amplius nolo memorare/ Et ante iudex debet iudicare ti causē cognitione
hoc satis aperte dicit suis Job. xxix. ca. Dicens Causam quia ignorabam diligentissime inues
tigabam super quo verbo dicit beatus Greg⁹ in mor. maiora crimina tunc credenda sunt
ti audiuntur ⁊ citius puniendā ti scitum veraciꝰ cognoscunt Quātū vero ad sue ꝑsone cau
de veritatem ia dicti in precedenti folio pari mo q̄ debeat fieri ex zelo iustitie dei vbi de exhi
bitione ordinis dicebatur Et ante debeat fieri ti obseruantia pectoris ⁊ mē directiū in vltimo membro
istius tpli Si vero iudex sciret aliquem innocentem qui esset falsis testibus grauius dubium e
apud multos an iudex talem debeat iudicare sim leges vel sim veritatem quia nouit Beatus
in Canones ⁊ homo ait⁹ vt dicit q̄ si iudex non ꝑt in penis moderate liberande talem debz
ti ad sapientem transire si ante hoc non potuit fieri non permittat sententiis sinaꝫ sim allegata veritatis
si enim dabitur quod iudex non fiant ꝑt assertionis cum eam monstrat scripta ti sinaꝫ

ty de iuramento ꝛ primo ſ. xxij. dd de iudice dicit q̄ in hoc casu ſive omes doctores
iuris remonia concordant q̄ poſſit ſim allegata iudicare In fine cap̄ dicit q̄ ſi aliquis
cū dolore ac tale ſi noctem iudicauit ꝛ condepnauit q̄ nō audet iudicem ꝓpter hoc q̄ depnat
ſi miſcet ei penitentia ad cautelam magis ty conſulit vt alteri cauſam deleget vl cauſam
ad ſuperiorem remittat Glo ſuper tamen ſimt Wilhelmy dicit q̄ cap̄ talis ſi ad ſuperiorem
mittatur non videtur tuti nō audet hoc facendū ſ. patrus cū mala eſſe ſuſtinēda q̄
ſcienter ad mortem vel mutilacōz innocentem condepnare vel expōere condepnāda
nec audet iudex condepnantem a peō mortali excuſat. Vbicūq; cap̄ in ſumma dicit expo
nūdet ſcelet negoti veritatem cū ſint circūſtantie q̄ vtiq; nūdet ſi prudens ſtuz poterit
viam inueniat q̄ qua liberet innocentem Si vero teſtes emolere non poſſit et de ſſtat nec
alia via innocentem poſſit liberare ꝓteſte ſe habere conſtrictū condepnandi cū ꝛ oſtendat ino
centiam ut ſupra probabile quantū poteſt ꝓpter ſcandalū aliorū ꝛ tunc abſoluat cum a
iudicio ſuo vt ſi velint cauſam ad ſuperiorem deferant. ꝛ qua ratione dim̄ timbary

Circo eſt neceſſe bono iudici vt ſit ſerius ꝛ ne ſit exhilar. neſcit teneri modi ſcripe
cū patrat plus poſſe q̄a poteſt vij ꝛ hoc nūdet mitis ſ. mitis non nūdet legem vij
ꝛ laudabiles diuinitus iudices mēbris nec nra nec ſimile dr̄a in q̄ illa proſcripti ꝛ ex
ſcripti ſ. q̄a de hac nra dicti eſt mpiū q̄ libri vbi dicebatur q̄ non hanc cōſtitutio
eſſet excludenda ideo nec transeo. ꝛ vt ea ſtrictiꝛ ſit diſſuſſor ꝛ ſtud pē ſime iudica

Circo bonus iudex debet attende. eſt neceſſe vt non ſolū aduertat ea circūſtancias ne
gocij ꝛ cauſe de qua agitur ſ. cuius perſonarū agentiū ꝛ contra quas agitur q̄ ſicut ſi
pauper contendit cū diuite vt ſoleat diues pauperi in curia by ꝛ in tabulis lucubus vdi
aduertere ne dilatoes multe dentur ꝓ quas poſſet pauper grauiꝛ in lite detineri q̄ pau
per dū lites ſtimari non poteſt ſi vel ſuccubat vel ſibi nomine ꝓpriat iudicādi ſ.
ergo in ſingulis negocijs ꝛ perſonarū actū ꝛ qualitas negocij an ſuperior vel equalis po
tens humilis vel ſuperbus ij q̄r ſupiꝰ ꝛ ppe q̄ vlt ex vlt iudicantur

Circo bonus iudex debet cohibere ne ſit vindicte aut vindicte preparator q̄ re
uera hec ſeueritas maleficiatus vindicte multa mala opera ꝛ via ex ſeueritate vindicte
ſepiꝰ ſeueritas vindicte ageūtis ex pte ꝛ magis qm ſit valde pōnes ne ꝓcedendo nimis
q̄ maiore dicitur contra ſe ꝛ tales eciam pt ſeueles ꝛ prompti ad vindictam Contra quos
ſcribit beatus gr̄eg̃ſ Io. epc̄ thermithoz dicens Si quid vero ad aures tuas deprauate ali
cui puenerit quod te iuſte poſſit offendere ſeuere non nedas nec ad vindictam te reb accen
dat mēſuetudo dñi honeſti Si quid eſt huic dicto concordat dñs beati dñi d' pena vbi d
Sua ius quia ſint quedam ty nūdi non ſ. nūdendi niſi partis audite damnpetitur vi q̄
quidē a ꝛcō q̄ ty Si quid ſecuera paricioſi nec eſt ſeuera crudelitas male q̄ ad ſeuā
ſepiꝰ ſeuera vindicta vindicte ſm ſeuera in multis caſibus prohibetur Nam ty vindicta
que fit ad vltionē ſemper ſit mala ad ty corrigendi hoīe infertur malū niſi ſecuera
habeat multitudinem dicūq; q̄ my non poteſt ꝛ dñs ſ. non conſtituere niſi vel niſi timeat
deſperatio ꝛ obſtinatio by q̄r ſ. cum ge ſtem niſi timeat ſoſimatus pericli vndicy q̄ my
quia ge ſtem ſi timeat minus pericli dñs ſ. ut conſtituatur ſtem ſi ꝛatus vel culpa
no ſint manifeſta p̄dicta dicūq; q̄ my forte ſtem ſi crimē ſoli nūdet ꝛ notum q̄ tm
ex vindicta quod fiaret prodiret y q̄r Si pertineret vindicta ergo non eſt expedies
cuiꝰ ſ. ſit ad vltionē corrigendi in caſibus predictis ty ad vltionē magnum eſt bonū ꝛ ſalu
tiferum dicimus dicūq; q̄r Quod debetur dicūq; q̄ my ſed plane dicit q̄ vindicta ſ. mala
de crimine ſimato qua illa ad eo eſt fugienda q̄ datur in vindicta ꝛ ego retribuere dicūq;
ſ. poſſit vindicta ſeuera ꝛ ſeuera ſeuera ſeuera ꝛ ſeuera dicūq; q̄ my hoc

9

Quo bonus iudex debet se scire testis et accusator. Iudex cum sine accusatore
condemnare non debet sicut nec populus iudam absentem a se corpali de crimine pfidie dare
constabat vo iij q iij. Si quis cum muliere deprehensa in adulterio deprehensa vbi ipse qui se accu
sabant. et q nullus condemnari debet sine accusatore ideo iudex non debet esse accusator et test
Hic enim dicit Beatus Aug in om de prima mihi verba mihi corrigenda ut peccatis mul
tis tolerantur ut nudis multi necentur donec venat dns qui illuminat abscondita tenebrarum
Nos vero ipsi a corone prohibe no possumus quamuis hec prohibitio non dum sit mortal
si medimalis nisi ante sponte confessum aut in aliquo seculari vel ecclesiastico indicio non
tum aut coercitu. Quis enim vtrum sibi audet assumere vt unus ipse sit accusator et testis iudex
hec Aug et habetur ij q i mihi tales enim iudices posse merito detestari qui male est suspi
torum iudicii insidias detestari ij q v. Quod suspecti et tales etiam minime testes esse debent tm
dices sint. ibidem patet post medium Extrigi quale obseruandi vt in omni iudicio contentiosa
et publica quatuor sint persone vz iudex accusator. defensor et testis nec aliquis pot duos
vel tres mihi obtinere. Simpler affirmo by tim q iij in fine in dicto. Nullus denique presumat
accusator simul esse et iudex et testis. Sed vide vt sit quis constet accusator qui verum iudicium est

10

Primo bonus iudex debet audire iudicare primo considerare quam deum nulla alienaz
ij q vij postulatus et ca. sequenti by et quatuor iudicium publicum debet precedere de pe
desse in accusatione. Ne sit timore remissior ad faciendum iudicium veritatis aut timor

11

Secundo caveat est multiplex quia aliquis timet sibi forte aliquis parentibus amicis sibi quia sibi
proferendo veram sententiam. Aliquis ne si offenda p sua sua fratribus amicis sibi quia sibi
sibi quid contingat. Aliquis ratione hominibus contra quos vel opes fratres et amicos vel
sua et sit mota sententia ex multiplici timore impeditur et tales timet pdc pericula pmis
sam vel publicari munera iam recepta si non donatori fierent sententia et eos tales timor
est malus et maxime in iudice. Quid enim grave sit odio vel amicitia vel munere vel me
tu vel quod no iudicium pervertere dns testatur. dicens Auferte aut a sanguinitate
aut amicitia vel hostili odio vel muneribus in iudicando dum pervertit iudicium. Et q est
iustitia et fructum illius vertit in absinthium amaritudinem vi q iij. Quatuor modis
se quis vere et recte dicat quisquis metu nullis premitur veritate occultat ira dei super se pro
vocat.

Requiri in bono iudice ne sit in pietate regendi by et aphis ij ad thy iij
Docere. Dicit augus absque misericordia et patientia et doctrina debet ergo iudicium ce
lebrari pietate et rigore. Quo by et ca. Disciplina vel ira multi destruit. si vna sine
altera tractat. Disciplina et pari misericordia ergo est lenitas cum severitate fa
ciendo quoddam est ex utroque temperamento ut neque multa asperitate exulceretur. subdi
ti neque nimia benignitate solvantur. by et ca. Sic dicitur. Qui in iustitia iudicat strictorum
in medium gestit in utroque periculo iustitia et misericordia portat. Si per iustitia reddit pecuniam
et iniquam peccati tempat pena ut iusto liberamine quedam pro equitatem corrigat. Ipsa
vero per misericordia nimium cedat misceat ergo boni iudex unum cum oleo ad sanandum vulnera si
militudinis. Iuxta. Et pecudes vinum non mordent et medicinam aleni lenit et fouet. Correctio
em quoque plus debet habere manifestudinis quia rigoris. Ysi. Dic. Cum sinceritate et ca. licet
by et asperitas nimium misericordie non correctionem recipit aut salute ibidem cum beatus

Hec premissa aliq questiuncule sit movende. Prima est. Quatum status debeat iudex ha
bere ad quam pertinet sim Tom in glo. super ta. Confessatus est. de restitutis. q iudex debet
esse peritus. nec inquirere debet ab aliis quid eum loqui oporteat. Jn dicit. Jude. in pri. coll.
by. de consanguinitate et affinitate ex lris. nisi by si illiteratus est et habeat assistentem cui causas
suas proponat iudicandi potest ei causa quamlibet multis by potest esse iudex in causa certa
nisi sit peritus in causis sicut habet in glo. super primo ta. post dic. Jn iudice erit q. qui
sententia mediocris sicut. Jn prelato de elec. cum olim nb. et d. remit. nisi.

61

Tm vero nideo possit hinte aliquo casu petitas ripe non videtur quia si accepit ht
accepit ydonea sua simpliciter sine detinente ad bona vel mala vel accepit ad fini
dam vsuram sua vel accepit ad feudal ministri sui vltra pars non dz dari vmo te
ad restituendu tantu accepit si dolo vel malicia aut crassa negligencia fuit mala sua
Primi etiaz vel scd non pot hinte fieri q nideo eo ca nideo est tenc fuit sua tenu
tenc ad vsuram sua vel si per aliquo pditor petitas ripit turpiter accepit tenc
crassiorib; q mittit Et idem est dicendu si ripit petitas vt non vsuriet cui debet vsuriae
vel ut no male vsuriet r q. Jubem3 de scmo tu nemo tenet dz q mj. No hz vsuria
pendc usui vsurariu etiaz si hereat adueratio pendc usu patrimonii tu vsurarius sit tu
consilia glo. ciuil sup Calle. dicit q tuncz crassiorib; est cui quis in officio non
substituit cessaret aliquid per metu a subditis aut eo non vult fuit quod tenetur
usi data pecunia. Aut cui aliquis officialis nideo aut miles vltra statuta stipendia
cepisset dz Baltus Jo. baptista dicit militibus Stote contenti stipendijs vestris
nominee contrauentes hui mj. male accepta dimittu vel q no illi qui dedit q turpit
Si vero debetur petitas sic dedit dz pro sua migna vel no seruenda sua si debet
m eni minutum dedit vinu & alteri accepit r q. Jubem3 accepta dz q mj. Si quis m
alio Si vero ripit petitas ad feudum usum sua q forte mora fuit nociua nideo q
dantu eam tenetur ad restitutu quia dantu petitas tantu fructa est minuta eo q usui nid
cui debitus est pcc pro petitas quod grauis debebat accipe & hoc fiunt cu no sane
dmq v. & Jmo debitus Si vero aliquis petitas dat nideo vt eam vsuriis sibi m
tinuaret sub spe recti & ista videre ac tacite intendebat cpm tamquam no illi sed pau
peribus vel illi cui dedit minuta vel eo arbitriu esset restituenda est vt cu
non sane Si vero pauper pdidit eam suam ppter hoc q nideo no vult fieri sua nideo te
ad restitutu huius estimacoe si qui ex eius negligencia lesus esse agnoscit cpm q dns
mj. q v. amministratores Jn summa ergo videtur q nideo magna petitas pot hinte ripe
re dum supius queritur predo crassetur dss bona pbi non satis & hoc multi d' ordinarij
nidcibus qui dignitates & reddetus huc assignatos & de his quos ppter vsuriu no oport
facere maiores expensas illi vero qui non sufficiunt ad illas faciendas sunt sepe gruget
de nidcibus delegatis possunt pcc moderatas expensas & michi videtur sunt pz de vi
& ho. rc. Cui ab oi dij q mj. Cauteluz uemo ea regitur suis stipendijs militu p adhoc
Cum ergo dns Card' mat non faciat vel expensas ppter vsuriu & cas inspice si ro
prie presum de bn fiunt & alias bonis nisi plane est q non debet quidquid ripe a p
tibus i. queritur an nideo possit aliquis condepnare siue amissatore ad quod pz sicut tho
Ital. mat in summa q hoc dicit q nideo est interpres mercatur by & phus dicit
ethicoz q ad pcm consequitur sicut ad quandam artificiu datum artifici cui ppe assupta
non est ad stipem sed ad alteru & eo oportet q nideo videat inter duos ad minus quoru unus
sit reus & alter amissator & eo in crimibus non aperte potest aliquis ydemnari nideo ni
habeat amissatorem arti vox dic. Non est consequendo ratio aliquis ydemnari quia
amissatus potest habeat amissatores & loru defendendi accipiat ad obtinendu primu q ei
ponitur Nichilomi si infamia crimis contra aliquem curret loru amissatoris habet by
tgey ni cu dicitur Caym vox sanguinis fratris tui abel clamat ad me de terra by etcu
dentia patris sceleris clamore non indiget amissatore & amissatore nideo Jn dentroc
vero quia ibi non intenditur primo Si emendatio nichil agit cui d' mercatorem aut de
mercatum Si pro eo & ideo non est ibi necessarius amissator by & nichil sup q debet
laborat infamia nideo eo officio posse procedere
Tertius est videndum q nideo

que ꝓter. aꝛom̃ est mſligendi Deꝰ de demꝛoe qm̃a ibi milli fiet̃ mutꝛia by ⁊ pro re publica ⁊ pro emenda aꝛmſmꝰ est vt reis pmatur. ꝓ̃ceps by qui habet plenam potestatem mre publica ſ ille qui passꝰ est mutꝛaꝛ valet ꝛmittꝛe culpam poteꝛit eã apud hunc absoluꝛe ſ tamen hoc publice vtilitati non viderit esse nocuꝫ.

Contra vero iudiciũ ista sentꝛeta est mathei. vii. iudicate et non iudicabimini ꝙm dicit ne me putes posse mutari allegantes ꝓste dñm ihm̃ nr̃m vꝫ Nolite iudicare ⁊ non iudicabimini ꝙm dicunt legem mosayeam nequam fuisse eo ꝙ penas tm̃poꝛales ⁊ mortales mſligat ipa ꝙ dicat a dyabolo esse factam Item assumunt ꝓste verbũ dñi dicentis mihi vindictam ⁊ ego retribuam ꝙ̃ allegant ꝓste verba ⁊ detꝛimam ꝓpꝛer hoc ꝙ quis te pꝛemserit in maxillã pꝛebe ei ⁊ aliam ⁊ per qnꝰ de mulcta mutꝛa ſt penis perenda nec pro tanta culpa penis mſligenda Item assumunt pro se dñi apli ad Ro. xiii. qui dicit Tu quis es qui iudicas alienum fm̃ suo enim dño stat aut cadit dicit aut omn̄s deus est Sed ꝛhndet mentita est iniquitas sibi quod si iudicia non essent pereꝛet vniuersum ⁊ maxime eis bona politica quod nullus timet alium ⁊ hoc ipso hꝛeticis intendebant quia dum malas spes ⁊ hꝛeticas dogmatizabant ⁊ tendebant pro quibus se timebant posse omnes ecclesiam mouere. Quare ceteꝛum ꝙ non sit licitum quicquid iudicari et occidi Nam ꝛndeꝛi hoc licitum est quod pꝛocedit ex mala intentione iustitie ⁊ ex pꝛocedit ex fini entis caꝛitate Hoc est iustum iudiciũ Ex vero dicit hꝛeticus ꝓpter duplex ꝛmhibuisse iudiciũ hoc est verũ de temeꝛatio iudicio vel vsurpato Temeꝛatiũ est ex ꝛmissa ⁊ postposita recta ratione solum iudicat fm̃ voluntatem ⁊ affectionem vel erꝛoꝛ ex quo legibus contempt̃ iudicat fm̃ leues ꝓcturas eis similes vel tales sine sit indeb sine non tale sufficiens iudicia temꝛe iudicat ⁊ contemptibiliter iudicat qm̃a leges vel rem fm̃ quas iudicari debet contemnit Pari mo eis iudicat de hꝛis que ad ꝓpꝛis non spectant iudiciũ sicut iudicari de dimb̃ de quibus iudicari non debet cum supꝛa nos sint vt dicit Paulus Augst in li. de sermone dñi in monte temeꝛarius indebe est Iudicia vero vsurpatiua ex quib non est indeb datus vel constitutus ab illo qui potuit de iudicio se intromittꝛe talis eis sibi vsurpat iudiciũ cui protestatem non accepit tale enim iudiciũ ꝓpꝛius pꝛohibuit vt non iudicaꝛet de illis de quibus iudicari minime deberemus ⁊ ex non iudicare mſmo ꝓpꝛie dicit vt non iudicemus ne iudicemur Quibus ꝛesiste ꝓpter. aꝛom̃ est mſligendi Deus de demꝛoe quia ibi milli fiet̃ mutꝛia by ⁊ pro re publica ⁊ pro emenda aꝛmſmus est vt reis pmatur. ꝓceps by qui habet plenam potestatem mre publica ſ ille qui passus est mutꝛaꝛ valet ꝛmittꝛe culpam poteꝛit eã apud hunc absoluꝛe ſ tamen hoc publice vtilitati non viderit esse nocuꝫ.

Contra vero iudiciũ ista sentꝛeta est mathei. vii. iudicate et non iudicabimini ꝙm dicit ne me putes posse mutari allegantes ꝓste dñm ihm̃ nr̃m vꝫ Nolite iudicare ⁊ non iudicabimini Item dicunt legem mosayeam esse a dyabolo fraus manifesta ꝙ Sol̃m apli mosen appellat fm̃ dei ꝙd non esset si lex sua mala esset ⁊ dyabolica Sibi apli in epla ad hebꝛeos dicit ꝙ ayoysen quia fidelis erat in tota domo sua sicut famulus in testo eoꝝ & que ꝛda erant Et dns mosen iubet audiri moysen ⁊ ꝓphetas quod nisi non faceꝛet si lex sua mala fm̃ fuisset Item dns aperuit sensus suos eꝝbus in euangelio scripturas moysen ꝓphetis quod utiq̃ no faceꝛet si lex moysi fuisset dyabolica ⁊ mala Ex vero testo dicit ꝙ deus sibi ipsi ꝛndicta malorum ⁊ ꝓpꝛia pnitio nem ꝛseꝛuauit certe non est verũ tm̃ cum sibi deus semꝑ ꝛesistit pnitionem malorum erat post hanc vitam non tm̃ pro statu pnie excludit pꝛaterq̃ iudicii alioꝝ tm̃ no dicit [illegible] iudicium ⁊ ego ego retꝛibuam fm̃ quod nichil potest iudicio dei effugere no ꝛndicta sibi [illegible] a deo quod qui potestati ꝛesistit dei ordi[illegible]

deum sue rōi tamq̃ pallens sue diuinis tanquam ab eo missis ad vndictam malorū laudem
vero bonorum Cū xp̃us dixit pilato Non h̃ haberes potestatem mī tibi data esset desuper. Dās
ergo potestas a deo est t non solū vindicta vindicta deo debetur sed eius ministro vñ t potestatem
emere sue puram jurisdictionem cum sit res spiritualis simonia est Non ergo est ep̃alis po
testas vindictam sī dns omē crimen sibi reseruat vindictam sue mp̃ti sue m futura vita Quod
vero quartus dicit xp̃m docuisse sī pius te percussit in maxillam probe ei alteram tonsum est no
necessitatē nec hoc dixit xp̃us nec debuit obseruari a quolibet sed a perfectis que non solū implent
dei precepta sed ea obseruant consilia nec per hoc excludit malorū punitio q̃ prius mundus non ob
seruat consilia quia necessitatem aut paupertatem aut obedientiā promittūt vel obseruant hoc
ro̅ter tamen necessaria est malorum punitio quia hoc huic spiritui pertinet veru motui t voluntati qbz
sī inferatur iniuria certe mala sī vindicta Ad dicendum vero apostoli ad ro. xiij ei dicitur tu quis es
qui iudicas alienum seruum verbū ap̃i est contra temerarios iudices t sibi vsurpantes potestatem iu
dicandi illos qui erant sub lege xp̃i qui ab his exigebantur secundū legem veterem t ideo ab his iudicabā
eos nam vñ ad ros mittit ut timeret vñ t dicit ap̃lus qui mandatum non custodit mandatum non sperat
t qui non mandatum mandatum non sperat Cristus enim t ap̃lus in pluribus locis euangelij
t ap̃li reprobant iudicia temeraria t vsurpata que sī contra legem vacuum sī simplices iudicia
inquā sint prohibita Cristus enim dixit nolite iudicare Cū hoc enim appetet q̃ iudicium
minime interdixit quia statim exceptio firmat regulam sī modificatio facti contradictū facit statū sicut sī
dicerētur non curas velociter cū hoc cursus est minime interdictus sī vñ velocitas vna cū dicto dixit
nolite sine causa iudicare negauit modū vñ tamen contexit.

Primo est aduertendum principaliter q̃ homo tenetur prouide sibi in quā fidem dilectionem t veritā
tem sī magis ostenditur t consistit in exhibitione operis me Opera vero misericordie sī duplicia
Quedam sī spiritualia Quedam sī temporalia Et hūs diebus spirituales sint pauciores tamen ex parte
rei rei que prestatur quia decima sine correctio sī misericordie nobiliores quia spirituales quia
primus vel alia decimus temporalis tamen ex parte illius cui datur decimus spiritualis
quia spiritui datur tamen temporando decimus sīm aliquem particularem rationem potest contingere
q̃ decimus cōtibus prefatur spiritali puta magis esse pascendus fame morientis quia docendus
sciat t indigens plus expedit sibi phi dicitur quia ethic philosophari.

Secundo est aduertendum q̃ dare decimam non sub precepto t obmittens eam peccat mali
ter patet m̃t xxv quia dixit discedite mi non dedistis mi manducare t concludit Ite ma
ledicti in ignem eternum omne quod contrariatur caritati dei vel proximi est peccatum mortale et
quia negatio vel subtractio decimarum hoc indigenti a potente dare e contra caritatem ho
est mortale petrus vij t p. Io. iij dicitur Qui viderit fratrem suum necessitatem habere t clauserit
viscera sua ab eo quo caritas dei manet in illo patet ergo q̃ dare decimam cadit sub precepto
non dare simpliciter t quotiens modo sī sibi ratio quia si actus non est sibi ratio non est vir
tuosus t per quē non esset meritorius Ad hoc autem vt decima detur sibi sibi recte ratione
aliqua sī attendenda ex parte dantis aliqua ex parte recipientis Ex parte dantis vt sit ei superflua
vltra suā necessitatem quia vera t perfecta caritas incipit a se ipso q̃ cum homo alteri det quod sibi
est necesse non est sibi ratio nec sibi caritatem quia quis plus sibi quam alijs obligatur oportet
ergo q̃ decima sit superflua illi qui eam dat vel dare debet t non solū sibi superflua vñ
etiam alijs quorum curam gerit quia unusquisque plus illis obligatur quorū curā accepit ex
alterius Sed videant sibi ne necessitatem suam minus extendant videant sibi ne curā sui mi
nus extendant quia tunc necessitas minus extenditur ei venit sibi non naturae sī delectatio
subuenitur non necessitas tunc enim cura minus extenditur cum fraus minus multiplicatur
et qui delicate nutriuntur Ex parte vero recipientis requiritur q̃ necessitate habeat alterius
non esset ratio quare ei decima deberetur Verū quia quis non potest necessitatibus cum
sibi veniūt non diu necessitas obligat ad [illegible] necessitatem patientis
nec alium sibi sicut videre aut alteri [illegible]

I Mar·dia

ſſt de ſuperfluo t mīntuery eōmam petenti reddt ſub precepto alias vero dat elemoſinas reddt
ſub conſilio neceſſitas dm̄ hec eſt eſtimanda ſm̄ q̄ probabl̄ poteſt eſtimari t ſibi ſuperfluū q̄
ſi quelibet habet tenam pro vno āno forte ſibi nichil ſuperfluū reputaret hoc etiā eſſet regulare
de cras̄mo quod dns̄ prohibet m̄t vi. probabl̄ go ſſt p̄dicte mentis attendende vt illud rep
tetur ſuperfluū q̄d reliqui ſuperfluū conſueuit reputari t vbi homo probabl̄ ſcit q̄ cras̄mo ne
ceſſaria victui ſui quod hodie ſupereſt poteſt hoc ſuperfluū reputare p̄ter mo vbi hō probabl̄
ſcit q̄ āno ſequenti tantū habebit ſicut hoc āno quidq̄ ſupereſſet huius āni ſuperfluū reputari Concordat huic dicto ſcti Tho. ſup q. ſimā. diſ. xv. t addit q̄ tunc mitella
grandis & cruſis extreme mentatis quando apparent ſigna phabilia extreme mentatis futurę
vel potius niſi ei ſubvenatur ſicut ſi aliquis videt aliquē tam debilem q̄ atq̄ nō pot
bitum t tam pauperē q̄ nichil habet t alios videt tam pigros tranſeuntes mīme tali
ſubvenientes poteſt talis t debet in extrema mentate reputari Non enī eſt expectanda ultra
neceſſitas vt agonizare incipiat vel ſm̄ debilitari q̄ elemoſina ſibi non prodeſſet quia ſt
imari nō poſſet per elemoſinam · Debē elemoſina ex debito ſimt prelatis t pdicatoribus
v Iterius eſt ſtendum q̄ aliquibq · maxime ſi non ſſt t conſtat eos pdicationis hre offim
q̄a qui paſtui ſpūt ſpūtuale poteſt temporalia petere t audientes tenentur ſibi dare
Illis vero quibus debē elemoſina mīe indigentie indifferenter eſt ſubueniendū ſi homo ſit
ſimt ſingulis petentibus exhibē loth ⁊ ſancte abrahe t abrahā et indifferenter omnes recipi
bant ad hoſpitalitatem meruerūt etiā angelos a tipes quos forſitan expulſſent ſi aliqs
repulſſent Non enī ep̄ls apoſt̄ q̄ in tribulatione mercedem reddit dns̄ ſſ ex humanitate t homo
infirmi t ex mā t benignitate ſimt hec t alia dicit Io. Criſ. ſup hebreos ubi dic elemoſinam
imo exercitus dare iubemur elemoſinam profunditatis non ſuperbie ſſ humiliat ſanctā pi t ūi
Romanam multos niſi ex ſcientie nece vel ſibi negligere ministeriū Nam tali caſu dimit
beatus Aug⁹ viros pauos eſurientes tollitur fide cibo ſcripturas inſtruam negligat quid eſuri
enti pauo ſtrangulat vt in inſtruā ſcripturis acquieſcat v. q. v. nō ois hoc tñ eſt intell
niſi eſuriat ad mortem tunc enī debz pauo quadrigā inſtruā negligere dic Ioppbi proſe ſume
Si vero quis nō ſufficiat dare cunctis attendende ſt̄ conditiones t circūſtantie quas beatus Am
bro ponit li. de offic q ſt̄ nouem ſſ fides cauſa loci tempus modus ſſmquitas etas alti
tas nobilitas t q̄a iſta ſatis declarantur Ioppbi dic Non ſatis ſed hoc tranſeo Beatus etiā Aug⁹ libro de doctrina x̄ma dicit q̄ illi qui ſt nobis magis quibz quo qm ēdā
forte nobis obuiemus q̄uis magis debem eſt tamen in tali hoc diſcretio talibz adhibenda ſm̄ diuinā q̄uitionē t ſalutis t utilitatis nam ſanctiori magis indigenti t magis
vtili ad quē bonū eſſet magis danda quam perſone q̄uis magis nō multū q̄ucte
uis etiā tuā nobis ſpeciale nō minuat nec magnā utilitatem parabit · t hinc ſeq̄ q̄od
dat ſtus Thomas in ſima q. xxxii. ar. vi. dicens q̄ exhibitio munerū t benficiorū ad
magis ſpūales ſeu attinentes eſt extendenda hīs q̄ad ſpūalitas dnis respectibz ſm̄
dnis poſſit attendi q̄a quidam ſt̄ conſanguinei t iſta q̄uitio eſt naturalis alii ſt̄ cō
ues t in tali ſocietate fidelitate ſibi mutuo obligantur t q̄dignitur tali ſpūtuali
q̄dignitur t vnicuiq magis eſſe ſubvenendū nullo modo q̄dignitur tū t horū variari
poſſe ſm̄ dnis̄tem locorum t temporū t negotiorū Nā extraneo patienti extrema mentate
tem magis eſſe ſubvenendū q̄d ſpūali talem mentatem mīme patienti bz t ſi unus
e magis q̄uitus t alter magis indigens tū indigentia ſit multip̄ t gradibz habeat
non poteſt certa regula dari cui ſit magis ſubvenendū ſed dnis̄ ſt̄ gradus ſpūalitatis
q̄ prudentis viri diſcretio ponit inducere & tum quia ponatur · q. pater mſi debz t extra
neis ſibi ſimul nōn dari nec dnis poſſit vtiq ſibi veniē quem ergo alteri debz pre

pferre dicat Raymundus q̄ op̄ celebris est q̄ ꝑponendus sit pater mesuhibitione cuntatis ꝑ in
dilectione fondis ꝑponendus est patri extraneus ar. ꝑp̄ dis. 1. q̄nā preptum est dñi exo. ꝑp̄.
Honora patrem tuū t matrem hoc intelligi si equalē indigeant Ceteris si extraneus indigeret
ad mortem intraneus vero non sunt eis parentes in tempensandis beneficijs obus pferendi
in necessitate ep alia parte ꝑpondet vel aliqua alia rationabilis rondicio prima rois utilitas ecclie vl
rei publice dñi etiam in extrema necessitate essent filij magis defendi quam parentes ꝓut di
cit thomas vbi ꝑ tendum an demosina sit danda habundanter Ad q̄d questionem est
Iterus est aduer. respondet thomas q̄ ꝑ. ar.lo p. q habundantia demosine p
test attendi ex parte dantis t ex parte recipientis Ex parte dantis sicut in aliquibus dat
multum ꝑ ꝑportionem ꝑpre facultatis t est laudabile est habundanter dare thobie iij. Si
multū tibi fuerit habundanter tribue si exiguum etiam exiguum libenter impte stude dñs
laudauit vidnam mittentem duo minuta eius dicens vere dico vobis quia vidua hec
pauper plus quam oēs misit hui ꝑpi quia oēs vitium quem habuit misit Ex parte vo
recipientis etiam dupliciter de humdans vno mō q̄ supplcat sufficienter cuius indigentiaꝫ
t est laudabile est habundanter etiam dare Alio mō vt sup̄ habundet ad superfluitatem
thor non est laudabile ꝑ melius t plurib⁹ indigentibus elargiri dñi t apli ꝑ ad rhoꝝ xiij
Si distribuero mnibus pauperē t dicit glo. p hoc tuitela demosine doctrine vt plurib⁹ pfit
Considerandus t etiam in hoc tactu status hois t rondicio q̄nā magis debili et nobili aut aliās
delicate nutrito mnibus magis delicato est subuenendum. Tertia gñalis obseruanda est ministri

Ultima ergo est adiuertendum q̄ in elemosine datione ꝑ. ordo t intentio Ipsi vt non
de rapina non de usura non de simonia ꝑ de hijs acquisito t recepto Iudicant ergo illi
munera recipientes qui rapinā iustificant p muneribus baptizia imperiti p muneribus in
dignos promouet p muneribus dignos offendit pro muneribus illiteratos t insufficientes q̄nā
dant p muneribus malos t corruptos supportat t excusant p muneribus q̄m dia eorum
non est deo grata q̄nā ergo valet talibus construere ecclias fundare monasteria ꝑbendo
collegia parte nichil q̄nā elemosina non debet fieri de male acquisitis q. q. 1. Non est dñm
q. v. per totū Ordo etiam debet attendi t primo sibi posteā alijs dctm. hui hij. p̄ponite ei
primo trabem de oculo tuo t tunc perspicies vt etiam trabem de oculo fratris tui Cum ergo
alteri vult subuenire elemosina primo vel corporali subueniat primo sibi ipse hij. t sapiens
ipsius ne tibi placeris deo q̄nā deo non placet dia ecclesiastica potius q. v. Scriptū Dia
ergo primo faciendā est sibi ipsi sive sit corporalis sive spiritualis de ministris dñi peccato
bus non q̄nā peccatoribus sed q̄nā homo est dis hoppbi. s. mapa Inter ministros dñi primo ꝑpi
nios si eger regnū stantur non tamen vt diuites fiant illi ꝑ vt vitam ꝑpetuā fructu bonī
operis acquirat t premio misericordie peccata tua redimas ibidem hoppbi dis non satis
p est probanda Intentio etiaꝫ est necia ad dia vtilitatem vel vt detur ad laudem dei nō ad
vanam gloriā q̄nā in dia deus plus pensat amp quam dator dis polu dne In intentio etiaꝫ
tercius desideranda est dia tribuentis nec considerandum est quantum ꝑ qua mente q̄nā ap
fectione dat quod potest de pen dis p. ca 1. danda est ergo dia ab oi hoīe q̄nā ab opus dare
nullius hoīs optandus aut suppletur Est enī q̄nē preceptū oibus officijs oibus statibus nēia
t ab oibus conferenda non publicanis non milēs non agricola vel urbanus duces t pauper
excipitur omēs ni q̄m monentur vt conferant non habenti q̄d implendo virtutē est
t ideo oibus ꝑpria est perfecta forma virtutis dis hoppbi non satis p singulis / Ex q̄bus
lucret q̄ dñi Cardinales ad largitionem elemosinarū magnē obligantur q. si quilibet simplex fa
milias ad hoc obligatur multo magis dñs Card. nī copiosē cui de elemosina ꝑpria
vbi t prelatus non prodest lectio t oratio nisi assit elemosine largitio dis hoppbi primo
Si enī deus ad matutina nocturna vta q̄ dei [illegible]
pauperibus subtrahitur vt dicit [illegible]

ecū applagat aut spolio suū aut ignis incendio vel bn̄ficior̄ suor̄ sterilitate ⁊ mbtilitate ꝺ
alias quouis mō si pauper non subuenit sicut potest

Iteꝝ est ad nos tenēdū q̄ tria sūt clemosinar̄ genā vna corporalis q̄ qua dām est alia
spūalis ⁊ hec duplex sc̄ dimittē illi aquo lesus est ⁊ tertia corrigere delinquentem
et errante reducere ad viam veritatis dic̄ q̄ v. Tria sunt est vitium vna denda d'offen
sis patet dic̄ l'. Considerandū nr̄ ab hac cliā aliquis se potest excusar̄ huj ab cliā corpa
li se pauper posset excusar̄ sicut patz q̄ dic̄ Hanc diue Dicet ergo dām Card' offendit
vel turbatur per alū consciū sūm vel pastorem q̄ iniuriam dimittat de corde suo ppe cū
est regula ⁊ exemplar aliorū quia ꝑ ꝑ magnē decet ignoscer̄ quia ꝓ nocent multa sunt ex
quibus magna provenit turbatio sine ratione que si rationabilis homo qui ꝑpter magna
rancj nrō ⁊ discretionē p̄monet̄ ad statū magnū ⁊ altū non curat attendēr̄ redundat si
bi exinde suscitat ⁊ ab inferioribus ⁊ subditis tribuitur in contemptum Nam ordo est
res q̄ta virū de honestat sicut montes cera sine mont Sepe cū ḡtingit q̄ dām Card'
turbatur ex eo q̄ sibi resist̄ in persona p̄ moenda ꝑ ꝑ aut seruitium in p̄mota ꝑ ꝑia
qui si attenderet quo ad sibi resisti tur forte minime turbare Nam quilz dnōs est videre
⁊ quilibet sibi rapit plus honoris quā alteri ⁊ pari mō quilz habet sibi attinctus
sanguine vel affectione quibus se r̄putat magis obligatu quos si preferat p̄monendo p
alū dām Card' qui cera sibi quantos psens vellet turbari non debet sterni q̄ sed hanc
obligat honori ad ea que sc̄ rationis ⁊ si homo sc̄ illa non debet assumē ad turbandos
alios qui per quos impeditur Si cū aliquis ex alio turbat̄ alū forte rationabilē posset
offendi si q̄ non ex alio fit ex quo sequit̄ offensa non est de hoc turbandū non cū fit ad
nimirandi quod ꝑpter amori fit quod ꝑpter contrarij fit Sed si voluntate ⁊ intentione tur
bandi alū quis habet cū forestarius turbatos habet sed sine voluntate malicia dic̄ q̄ ꝛ
Si quis non Sed hoc quod dictum Nam multi sc̄ qui silent indulgere ⁊ voluptati postpo
nut minime nichil vindicte silant nonnūq̄s sed quod fratri eis r̄putat ad minorē merce
finant vsq̄ ad tempus aptū vindicte quod est turpe genus pietatis turpis rendimo
patientie que cū semel dimissa sit non ꝛ amplius ad iniur̄ aliorū ꝑpter q̄ iniq̄ sollat
⁊ bantū vero ad tertiū dicit clemosinar̄ genus quod est correctio fraterna est tenendū

q̄ quis ad quē obligat̄ sicut ad proximi cōmunitatem ⁊ quod tenetis proximi nichil valet
nisi salutem ꝓximi ideo ⁊ ista fraterna correctio non est nisi pro quanto p ꝑ redit
salus ꝓximi primum ⁊ m hoc causa cadit sub precepto caritatis sicut dicit scūs thomas
in secunda q. ꝓxima ar. q. Sed tm quia preceptū est affirmatiū non obligat ad sp
sed pro certo ⁊ in ōi loco ⁊ tempor̄ pro quibus creditur posse salus proximi procurari bnd
⁊ beatus aug' p̄ de ciu dei dicit Si ꝑpetrat quisq̄ abominanda ⁊ corripiens male age
tibus pericat quia aptius tempus inquirit vel ipsis eisdem metuit ne detiores fiant
⁊ alios ad bonam vitam ⁊ piam audiendos impediant ac infirmos offendant ⁊ deter
tant a fide nō vide esse reputatius actio sed consilium caritatis Verū q. dām Card' non
est multis fraternis ad quos se posset fraterna correctio extendē de illis cū quib⁹ amplius
conuisatur aliquid speciale est dicendum nec intendo hic loqui de correctione iudiciaria
que est actus iustitie ⁊ ꝓ coherc̄ fieri hij sc̄ solū de illa correctione ad quā quis nō ex offi
cio vel statu sc̄ tm ex caritate obligatur Est ḡ aduertendū q̄dām Card' versatus Ci
superiores sibi equales sibi inferiores sibi Cum superiori s. cū dño nro papa cū equali sc̄
cū confratre dno Leuid ⁊ cū inferiori s. cū sua familia sibi subdita ⁊ subiecta.

Videtur ad dām papā an omnes fratres teneant ad ipm̄ ꝓ ꝑ dicendū q̄ hoc dicit aliq
re consuluit ⁊ respondent vt dicit ip. q.

iij nemo ꝛ cū se alios ꝛ de cet cū liceat possit ꝛ ab alijs iudicari si a sede ap̄lica deviare vt pl̄ dr̄s. Si papa sm̄ alijs vero a nemine poterit iudicari nisi se ꝑtialit̄ subtrahat sicut habetur ij. q. vij. Nos si m̄ competenter ꝛ pari mō non tenemur nisi notorie de obiectis crimibus se purgauit sicut patet de Sixto papa ij. q. v. Mundastis ꝛ de leone cū iudicu nec tamen deponi potest, ꝓterea per alios erat si se subtraheret eor̄ iudicio sicut patet in cā. predicto nemo ꝛ ꝓpter dr̄s. Nr̄s autem Si paratus est corrigi vel fortasse tam est correctus sicut patz ibidem in glo. de papa marcellino ꝛ ꝓxime. q. ij. dicit Petrus & ꝑtinaciter ꝑseuerante ꝛ post mortem ꝓcedente

Quando vero ad amonitionem mutatiuam ꝛ correctiuam q̄ erat correctio vel magis correptio fraterna dicit̄ videtur. dico q̄ dñs Card̄ dñm meum amonere deberet si opus esset primo si non fuerint graviter peccauerint dicto tamen moderamine caute hort̄ ꝛ mhor ob fuerint q̄ certe ꝛ multis est obseruandū Et primo q̄ non desint d'epo malu ꝑsuatur sc̄ pl̄ dr̄s non uas Secundo q̄ ei cū timor̄ ꝛ reuerentia amonet̄ erat in ꝓspectu ꝛ ꝓfessione si caritas ei postulat vt non sibi moneatur verbis ꝑ dolorib⁹ ep̄o amoneatur vt sibi ꝓsit ꝛ populo vniuerso ꝛ ruinam ꝓximam formident ꝛ sibi subditor̄ casu ephorreat q̄n suo ep̄o miserabiliter ruit ꝛ pro quibus m districto iudicio habet reddere rationē Omnes n̄ Romanos pontifices mala precedentes ep̄os aut fecerut deposita aut alias miserabiliter nisi dño iudicio perierut hinc ꝛ mfuturo patz de so. vij. q̄n ꝓpter hereticā pravitatem suā q̄n vero q̄fusibiliter deiecti sunt a papatu patz de Bonifacio bij. q̄n ꝓpter hereticam eidem subito ep̄matus fuit patz de Benedicto bij. de quo refert petrus damianus ep̄s q̄d cū vidit in capa nigra quasi corpale imprudenter deportari ei Nerone tu es Benedicte papa quē iam defuncti nominis at ille respondit Ego sum ille infelix Benedictus q̄m grauiter torqueor Verumtamen de dei mia non despero Vade mgnt ꝛ dic So. sumi sacerdoti meo vt permittat in tali loco reponi pro me pauperibus distribuat quia quodq̄d hucusq̄ datū est pro me de rapinis sunt quod ꝑ eius ꝛ presbiteri sacerdotis ꝑ ponti fici redensq̄ ꝑ patrimonia mea terreni miserunt Consule scribitur de Benedicto q̄n nepos fuit predecessoris Benedicti q̄n post mortem vestis est mō q̄ noctibus molendinū in ꝓsentia demonstrauit animalibus caput ꝛ cauda erunt asinina reliqua vero corpus sicut videbatur hijs qui ꝓpius steterunt fugiens fieret ꝓ post ipm clamauit noli me fugere q̄a homo sum ꝑ sicut ipse sicut olim mulier papa ex suis bestialibus vitijs q̄ de Anastasio q̄n ꝓpter nimiū fauore potius impulsus dyaco ꝛ athanasio damnatus per eccl̄m dño iudicio ꝓfessus interfuit dr̄s Anastasius Et si certe de pluribus adhuc possit q̄n scandalose vixerit q̄n miserabiliter aut repentine sine morte aut offensibiliter decessit ꝛ pene maximis ꝓpterea damnauit ergo dñs noster si opus fuit in humilitate sua cautela ꝛ mansuetudine vt eccl̄a ei nō admoneri ignoscat ꝛ videat q̄ caritas eū admonet no ꝓsumptio vt videat q̄ humilitas eū admonet non arrogantia vt rogno sciat q̄ compar̄ eius augustus no prima Et eis scribit apl̄us ꝑ-ad thy. iij. Seniorem te ne increpaueris sed obsecra vt patrem ꝛ eo dicit̄ redarguit demophilū monachū q̄ sacerdote nr̄i inscite correptū ea ꝓpter ad doctrina eccl̄ie Debet ergo hec admonitio fieri in occulto q̄a hec est lex euangelica que dicit corripe eū ꝓmo inter te ꝛ ipm Non ea de causa tradendum ⁊ malis de vitando pharisei ppe ꝛ petri scitote fr̄es dy ꝛ layci ꝛ clerici videntes alios fieri minus q̄ scandalizari fratrū deponit scandalū si affuit q̄n huiusmodi facta sint opponere ꝛ trahere ad bonum rationem aut fortasse ea quis ꝛ quę ꝓpter diuersas ꝛ voluntates ꝑtractū fuerit multe sunt symonie per malos fratres de quibus dñs parum fecit Secunda tenenda huius admonitionis ꝓpter duo

per que ꝓcedere admonitionem

Do si contra preparet dñm papam esse amonitu super expressibus ra illa vera crederent
de quibus fuit forsitan dubitabant Quam dñs ergo frm dñi pape potest occultari nel
ad bonum trahi intellexi cum veritate semper amonitio fraterna debet fieri in occulto tanc
ri debet ne hmoi in occulto fratri amonito alijs postmodum publice aguli cum sit comil
tu dñi fiat que postmodum dñi fratri sit alijs publicanteur by ꝛ eppedinet hmoi amonitio
onem non fieri per omes quia nō posset fieri occulte si per duos vel tres vire omi alij vero
amonitionis tempus deberent orationi insistere vehement supplicando vt deus sic illuminet cor
fraternitatis sue qd viderint corrigenda ꝛ emendanda ꝛ hec esset obseruanda in
duobus casibus Primus est si per fratrem dñi pape scandalum quod tñ frm nisi ꝛ ep ge
nere sue non est primum mortale Secundus est qñ hmoi fratres dñi pape non dñi fierent ab alijs
ne sciant ipi dñi Card' qd fierent ab alijs grane scandalum generarent by ꝛ prima amonitio
debet fieri ad deponendum scandalum 2a ad prevenendum vñ. Primo grauem exemplum qd ro
tidie mulieres gelatie dñi intrarent hoc fratres non est primum in sua gie qd omne illud
quod est primum ep sua gie ei hoi est primum ꝛ semp net aliquo mō sine peccato fieri pt
sicut furari ꝛc Sed constat qd introitus mulieris ad gelatie vnū pot fieri sine pcō ꝛ est
dñi nri ꝛ alioꝝ quod posset forsitan confiteri aut alia monita salubria suscipe ꝛ by si hmoi
introitus mulieris fieretur magē nō attenti pericl dubio scandalum magnum esset secutibus ymo
toti ecie si fieretur quia non potest ei deo toto corde habitare qui seculari accessibus copulatur
secunda cū consistens cum habitantibus ciuitat dñi ꝛ eccli Hyspitalis quare net sine scandalo
lo grauis hmoi frequentia mulieris fieri posset quoquo mō nec certe mulieris crucis ath
nentis quia talis sola non venit ꝛ si cū alijs attinentibus veniret alij forsitan hoc nescirent
an essent attinentes vel no by ꝛ beatus chrys dissuadit etiā rahabitatricis sororius dicens
que cū sororibus meis sue sororibus mee non sit hoc pccm dñi lege qd beatus chrys Quare mo 2
loquendo si hmoi frequentia adhuc esset occulta qd prevenendum est scandalum caritatiua
amonitione nostra quod sine scandalo transire non pot amplius nō valeret si qd ab ipo
rum desistatur Si vero expressius esset notorium aut publicum certe esset cū violentia by
ꝛ manifestius nisi publice amonendus Sic ex dictis ipius ꝑ ad hoc v permittes rem hoi
bus angeri ꝛ retem timorem habeat ꝛ ep ponit beatus chrys de publicis ꝛ notorijs q̄ in
talibus nō solū est ei sub vemenda qui permittit ꝑ etiā alijs qui eius ep̄o tenderent Et hoc
confirmatur dicto Beati Gregorij dicentis ꝑ Paulus dicit honore te ne maculeis ꝛ
ꝑ hoc eius regula tunc est obseruanda cū culpa prioris sui ep̄o non trahit ad imitationem
corda minus quod certe fieret cū culpa publica ñ q. vñ. paulus dicit Circa cū laude
bile discretū qd est reuerentiā ꝛ honorem exhibere superiori ita retundis ꝛ dei timoris est
si quid in eis sunt que indigent correctione nulla despiciatie postpone ne totū quod absit
nocet corpus morbus inuadat si langueat non sunt curanda in capite ibidem q. vñ sicut
inquit Certe caput ecclie est dñs noster papa ꝛ eius permissi si publica esset danda
alijs materia offensionem delinquendi ymo tota dei ecclia eiusde ruine periculū patet
Cancal go dñi Card' ne forsitan metu vel cupiditatis vel ambitionis causa hmoi dñi
silent ꝛ silentes transeant aut diuersis differant sup hmoi amonic ne forte layeis ar
guendi platos detur exemplo Sicut cū dicit venerabilis Beda scribens super 2dam pet
q̄ plangit q̄ nō inuenirent multi catholicorum in tpe martiris qui pro fide xpi martirium
fuerunt ab infidelibus clerici a layeis martiri arguantur ñ q. by Petrus sit ꝛ ñ ꝑ quia ergo
nemo debet subiungere se alteri persone tanquam superiori nisi alterius ꝛ vt ita dicā capite
legibus in ecclia quia quisque plus quam tenet ꝑ penā tam in culpa

attenda q dicit m principio q non mille cathol'orū in tanta mer'redem amant miq'ntat' vt clerici a laycis merito arguantur Ad 2nd tacet dns Card' q est per dnm nrm p motus aut tacet qma sperat amplius promoueri aut timet qma sine gramo vellet honorari aut tacet q suus vellet supplicationes sigillari & expediri aut tacet q sperat succedere aut timet qmodi gratia delicti superioris dissolat nequid amat mer'redem miq'ntat' certe sic q' miq' tatem pro mer'rede dissolat Triplex responsio primo ad posset dici dns Card' q ad eum no

Sed forte hic posset dari pertineat dnm papam arguere nisi in tanta fide pat' vel dis si papa pat' iij q vij ouis 2o posset dici suppositio & concesso q dns papa posset argui sup crimibus non tamen per alium peccatorem esset arguendus q reprehensio tunc est iusta q primo fit mse & post exterius m alios pat' iij q vij Cum sine & ra' audiret & ra' postulatu nimi ergo me sentiam peccatorem dicet forte dns Card' papa reprehendē non debeo 3o forte dicet si ego libenter monem & arguerem alij nō nolunt consentire & si solus fecero no fiet sed mag' nocebo mihi

Primo q mi' non prohibetur Imo concedit q dns mo pe

Sed hinc triplex euasio videl' Similr & ra' rationis correpi sine argui & q nulla q videt' facere ad oppositū seu inconuenies non prohibet nisi temeraria reprehensionem aut illam que ep' meis vsurpando predit q magis est iudiciaria quod motoria vel & veram papeatem sando qma superiorem non habet eorum quo possit accusari nec iudicando q melius est iudicij sunt redarguere potest q m hoc ssu loqui ra' Si papa & sibi ra' Ouis non prohibet ad monitionem caritatiua & fraternam que fit cū humilitate & reuerentia sicut pat' ep eodem ca' ouis vbi concluditur q hic facta pastor' oris gladio verbi condemnationis ferienda non sint re prehendenda tamen recte videntur & hinc concordat ca' Nemo epi dis ca' Si quis nos s'ep hinc

Similiter nec 2a valet euasio nisi culpa sua mortalis esset & publica & michilo nidep

qm obligatur ad ferendam mistica exactus & requisitus mistica postponē sicut p' mittē non debet ergo si stat se pro mortali obnoxiū sed non exactus protest sustinere & ad hoc sa cra capitula supra allegata pro hac parte videlicet & inferiorib' qui alios hinc deprimūt q' plus se & suas constitas debent pingui quam alios condemnari & michilo sup mistica requisit semper posse & debent fratē meliorem vero & tertio Ad tertiam illa regula prius intelligi d' medio temerario & primo quod magis obest quam prodest male si statim delictum silēdū minus congruis & de hijs erat scribitur mt' vij Quid vides festucā in oculo fratris tui trabem aut in oculo tuo non consideras vbi dnt Beatus Gero q ex pijs dictis loqm' q ne pecca to mortali detinentur obnoxij & mora prius fratribus non concedit Caueendū go & tacen dum a correctione fraterna ab illo qui manus prius habet de quo publice constet q talis non videtur ex caritate corripi & amoneri quia vera caritas incipit a se ipso vt primo cor rigat possessorem de inde p compassionis intuitu alios diffundatur Bij & Io. Chrs ex pone nens dicit ppe mt' bij Quid dicis fre tue & dicit Inquio apposito prius ex caritate & sal uet' prop' tuū none te ipm primo salucatores bis ergo non alios sanare & per bona dor trinam alios actus zelare & sibi laudem ab hoibus querere q non est opus caritatis & p quis nec amonitio talis hoīs dicenda est fraterna correctio q illa intelli' fieri ex mente ad fra tris salutem & emendam q ni corrigendis fiat alio m maioi pro q sibi emis correctione ipsemet primo forte contra ipm sic corrigentem furore magis tumescet quo corrigentis vore obediret Bij & Beatus Aug' dicit in ps mone dm in monte Oliueti virtus efficax est bonū quod ni mali fiunt alienis ptes agunt & ideo sicut Beatus Aug' subi tem ni aliquē nos reprehendere nentis respt vtrū tale sit [illegible] & timor respicit nos hories esse & p m [illegible] imo & iam non habem [illegible]

mia precedat. Si aut inveniremur nos in eodem vitio assero obnixiorem. ꝑ ingemiscamꝰ et ad ecclie
penitenciã invitemꝰ. Ego hyis patr ꝙ permitor si cũ humilitate corripiat delinquentem non per
rat. nec sibi nocumi reddempnacõi acquirit. hic per hor in ystia fratris vel saltem sua. ꝙ peccato
ptento ꝙdpnabilem se ostendat. et sic intellẽ dñm ad pe. ꝙ. In quo alteriꝰ iudicatis te ipm eodẽ
mo eadem ea agis que iudicatis. Hec ord dicit sanctꝰ thomas q. pprijs ar. v. in corp. post. In arti. vo
bi dicit ꝙ fraterna correctio que est ad emendatõi fratris nec habet citatoriã ꝑ simplicẽ admoniõi
z sibi faciendã. ꝙ probabiliter potest presumi emendi fris. et vbi probabiliter per presumi lapsus
vlterior ad petrum non est faciendã quia ea que sũt ad finem sũt regulandi ꝑ finem. Et quo ꝙ
responso ad tertiũ dubiũ quo dicit ꝙ timet ex sua correptõe non sequi emendam. ꝑ murmuratiõ et
indignatiõ Curti si emenda non credit probabiliter sequi ex sua admonitione. posse breue ab
stinere a correctione dñi Card. ꝑ viciũ murmuratiõ non est timendi nec indignatio aut turbatio
quia vix aliquis corrigitur aut monetur vt desiderata postponat quin irritet. et turbetur.
Non ergo debet dimitteꝰ aut postponeꝰ fraterna admonitio. ppter turbatiõ dñi mei aut al
terius aut sui indignationem etiã si nullus dñoꝝ Card. sibi vellet assistere. et quilibet homo
debitor est fraterne correctionis. et omissa negligentia alterius negligentia non excusat quinymo
fortius quãtum potest admoneri debet. et tenetur. ꝑ prem. mihi. vt timeat. et abstineat. ab his
que sanctitatem honori sio. et saluti sue. et proximi. nec recte credo ꝙ dñs Card. sue ꝙ ecclie
aut deo posset satisfacere. aut etiã ecclie romane matri cui est homo honoratus si non corriperet
aut saltem quod in se est faceret. ꝙ ad honorem. eiusdem ecclie credit ex pdicti. Nec est trepidandum
timore vbi non erat timor. quia vtique credendum est. et probabiliter ꝙ dñs mr papa sibi exhibe no
indignabitur. semper. ꝑ ipm semper habebit eo rationem vt pote sui honoris et salutis zelatorem
Primo dñs Card. admoneat omnibus cautelis et mansuete. Nec est de facili ꝓsumendũ. ꝙ reputet
ecclie. et patri. ꝙpe sit in minori gradu sue et salutis sue vt ex admonitione fiat deterior qui
omnis vellet. vel saltem velle deberet fieri meliores quare etiã ipse admonitio non a tota ex
timor scandali dñi mei postponenda nec etiã ad longum tempus. Credo firmiter plurimi fue
runt intentes per plateas multos et principes per ꝙ tam multi scandalizati. nec est aliquis dissentiens
quo ad emendam. nisi ꝙ milites familiares volunt dñi scandalũ aperire. Et cum scandala fu
issent nota dñi sanctum ab omni forte scandali destruissent. quia ea essent clamame mendacissima tam
sibam perhibitas et habui familiaritatem multos prelatorum quibus alii aperiri illa que de
ipis dicebantur. et mecum ꝙ inocenter detractiones grauissimas sustinebat. quia hoc ꝙdiu fuerit
ex pietate alii trahebant ad lasciuiam. Vix et multi sunt familiaribus fierent indignati. ꝙ tanto tepe
cior ministerium in tali infamia laborare. Sic et ergo dico in opposito ꝙ possibile est aliqua fieri sca
dalosa que possent cedere ad infamiã sue notam dñi nri pape et sui tituli et modo sine culpa sua
sicut gratia exempli posset contingere ꝙ aliqua persona boni status cuius conscie dñs mr plene
crederet et complete aliquas supplicationes primaret expediri pro petenda et est possibile ꝙ mihi offen
deret dicet dñs noster multũ est mentitus pro petenda petenda ex quibus tam verbis quã fris
bus aliquis contrahet misi ꝙ dñs mr supplicationes pro petenda expedret. sicq omnes scandala
lizaret et constat hoc si tribus dñis nris dicentibus ꝙ vtique d' remedio ꝙ videt. Item sepius mecum
me sepissime ꝙ quidam familiares dñi Card. quandã mulierem nutriebat in quida domo similiter
hoc fratres ꝙ visa dñi Card. sicut mihi retulit ꝙ fessor eiusdem dñi Card. et misi ꝙ fessor admisi
gratiosi mecum hoc dico. Nicolaus ille tribaldus qui mihi fuit sua nepotandi fra sibi ad culpa et dno
suo maximi honoris sui detrimentum. Videsimendum ergo semper est melius vbi de malo ex
certa non habetur. sine ergo formidine si qua essent dicenda vtiq debent dici et si emula
tiones malorum [illegible] culpa innocentis et culpa admittentis et si dñs mr
[illegible] posse si quod absit no curaret

amonicoem secretam vel publicam nichil restaret amplius nisi q oretur pro eo vt vel emen-
detur vel subtrahatur de medio ne error[em] malet q̄ dat destruat vel q̄ fundat sino p̄mio so
exemplo q̄ deus pissim[us] p̄ sua infinita pietate auertat m futurum q̄ de p̄mo opus esse
non credo q̄nia sicut superius scriptū m̄ constat per experientia q̄ diu nō scienter ppter fa
uorem aut mineram a recto & iusto non recedet quomō mō & si modo experientie mee velle experi
mere error non bene affectus m̄ vrgi consentiret si sufficiat loqm̄ gr̄ale ne tacendo totaliter
videar nocumento & suffiat tacē p̄cularia ne forte videar plus adulatorem studere
quam veritati · ad fraternam correctionem dnoꝝ vel mandatoꝝ inter se est aduertendū
· Secundo quidē · q̄ alter admoneri possit quam dns m̄ papa q̄nā ipe superiorem habet

De fraterna correctione

distinguendum ergo videtur sicut prius q̄d culpa dn̄i Card̄ & publica vel occulta si
publica arguiendus est publice sicut publice petunt q̄ per publica arguerā sātis fit non
solum delinquenti q̄nto ad se verum etiam quo ad alios ḡ & publica reprehensio timet de du
plici scandalo hm̄ est lapsū alios ex culpe dissimilitate aliud est q̄ tollē error ab alijs dn̄is Card̄
consilia suppeditans Sicut ergo manifesta peccata nō sūt occulta corrige peccata d̄ pe-
re manifesta sicut & publica culpa mortalis manifesta & publice arguenda & sic dicebat
apl̄us p̄ad thy· v· peccantem coram oib̄ arguite vt ceteri timorem habeant Si publius
cū non est tm̄ subuenendū lapsū & error lapsus per ratiōm sicut non tm̄ debet dn̄us Card̄
cito credere delictū alicuius cui d̄ esse publicū q̄ card̄ non gerebatur contra eleri vel popul
ner posset fore q̄nd̄ q̄nis & audiret sibi omnes emulgus vel alius fimbriarius ppterea no
debet credere culpā esse manifestam etiā si vnus vel duo sibi dicerit esse meū festum sed ma
nifestū & publicū est q̄ ipe vna cū pluribus videntibus vel audientibus videt vel audit videntibus
dicto culpam q̄ raro fit & grauia peccata occultari consueuerūt audientibus sicut si vnus rudiu
hs inpublico exoreret verbo inhonesto vel cū coitatem Cardinalibus vel cū vno audientibus
alijs & ille cui est publice arguiendus defendum tamen est ille si potest est q̄ superioritate hꝫ
q̄ si ille non fuerit qui teneatur in p̄sidium domus sue tocius familie turbatoē fieri possit
& cū superiorib̄ p̄sentia q̄ illi non & faciendā in mitiga & loquis & tempus oportunum sic euita
tandā dn̄i etiā q̄ grauiora peccata occultari consueuerūt quā non est de facili q̄nus pub
lice arguiendus de cui culpa certa scientia non habetur q̄nā si aliquis esset innocens q̄n tm̄ no
tari crederetur & manifesti inexpiatis culpa apud alios magis molestet vbi tm̄ nulla esse
Sed ponatur casus q̄ fama est publica per quod q̄nus estimatur & dicitur esse publicus malus
est superhoc publice arguendus certe non nisi publice probatur malicia facti & culpa vbi
grauia ponatur casus q̄ aliqua mlr frequenter dn̄i Card̄ & q̄ sic publicus nescitur tm̄ pub
lice ad quē finem sit si ad malū vel ad bonū hꝫ & vtrum secundum esse arguat publice arguī
atur & bene super scandalo esse ad partem p̄ius arguendus & si de scandalo non curat sa se
cum ostendit culpa scandali q̄a scienter p̄mittit & admittit p̄fm q̄ sine p̄cō abmitti possit
& q̄ nunc sit absq; p̄cō vno postquā scit se scandalo materiā ministrasse ner emendare curat
si forte sic p̄ma desit malam op· q̄ non est verisile q̄ dn̄us Card̄ honore suū quem
oēs homo naturaliter diligit ita negligat nisi grauiter grauia q̄e ita raptoriat metes
hoīm q̄ resilire non possint ab incepto cui tenet allegatu Cenetur ergo dn̄us Card̄ vel
materiā scandali amouē exponendo & declarando sufficienter ad quem finem fuerit opus
scandali & si scandalū amouē non potest finē tenē postponere q̄nod scandalizat q̄ si
nentiū fuerit est vtrū publice arguiendus vno demirandus

v Iterum quia sepe nescitur an facta sint publica vel occulta q̄ non credendū
nisi certa si plures referant

quare nec coram alijs nec coram plurib⁹ arguj debet quam frater qui sinit est meritorius ibi
crimen publicu⁹ vbi prodesse potest ꝓxi⁹ q⁹ v⁹ hoc videtur nisi sit de merito publico⁹
vbi prodesse non potest ꝑ ſ aliquis diffame⁹ apud aliquos nec ipe emendatur nec audietes
imo peyorantur Si vero aliqua talis culpa esset iam sitit dns Card' d'aliquo dubit aut cer-
titudinaliter culpe que est omissio scandali preiudicio rei⁹ alijs super hoc vel ex parte omnes
per aliquos arguendus ꝑ t omnes t singuli hoc tenentur q non solu⁹ ad ꝓtem fratr⁹ nisi eo
quia dns alijs nesciret hoc frem esse scandalizaretur forte de negligentia eiusdem alijs
etiã publice coram alijs vel ad partem alijs scientibus t hoc mã t ꝓr⁹ quibus melius re
dit humana frem sua qd' dico generaliter quia si semel esset correptus ꝑ aliquem t ipe hoc ma
le t correptibiliter reperet culpam mendaciter excusando vel arguendo arguendo vel cul
pam defendendo ita non expediret per alios corripi nisi forte esset tante ꝓpitatis ꝑ alijs
aut ꝓmagnitudis vel fiducialitatis q ipsis ꝑ alijs redderet admodum animosus Si vero
ad vocem primi arguentis ostenderet se humilem t paratu⁹ t emendari iam non esset opus vt per
alios arguatur si sciat eam emendatu⁹ imo plus ex predict⁹ eos tacet nec fureri silet si ei⁹
culpa constet · Est occultu⁹ ita q⁹ nullius sciret delictu⁹ Card' nisi alter Card' forte sibi magꝭ
familiaris vero frem · familiaris autem est dispiciendu⁹ q⁹ illud vel est tale q⁹ possit in grauitate dap
nu⁹ redundare sicut si structuret d'malo toti⁹ ecie vel quo ad impetu⁹ primu⁹ vel membri aut
eos ꝓxim⁹ t hostibus aut scandalu⁹ dissensiones inter eos aut errores in ecia aut ad destru-
destructiõ statu⁹ t personaru⁹ ecie ita q⁹ talia non solu⁹ essent nociua facienti ꝑ alijs t status
hoc emendabilis ecie si solus sciat occulte debet dno suo manifestare secrete vel alteri q huiꝰ
periculis melius t grauedinis possit succurrere t impedire Si vero frem dns Card' est tale q⁹
solu⁹ redit in malu⁹ personalis t in malu⁹ illius qui sciat t rei⁹ quod fit vel eo quo fit sit actus
criminalis tunc ad hoc solu⁹ tendendum est vt dno Card' periculu⁹ succurratur t alius a pericu-
lo preseruetur t hoc more periti medici qui si potest sanitatem confert sine passione membri
si non potest ꝑsedit putredinem membri t vita totius conseruetur Sic t qui studet emendatio
fris debet si potest fr̃ emendari frem quantum ad ꝙsedem vt fama eius q⁹ fruetur q certe e
vitalis non solum quo ad hoc⁹ ep̃tenus veru⁹ eciã quo ad ꝙstiã nãlẽ quia primo⁹ mot⁹
me multi a peccato retrahuntur qui eciã irreprehensibiliter peccarent si se infamatos viderent
Arguendus est ergo dns Card' ad ꝓtem t metu⁹ infamie forte resipiet quia sicut videt frem
sum ad corrigendum premisse vita t ad alios ne pucnat timet hz t timere Beatus Gero⁹ dicit
corripiendus est sorsum frater ne si semel pudorem amiserit pudebit in pcto ꝓxim⁹ mul
tu⁹ est cauendum de fama dni Card' ne dum vnus infamatur alij infamentur aut sor-
titan status ipe sicut dicit Beatus dug⁹ ad cleru⁹ ypone sem Cum de aliquib⁹ q sem non
profitentur aliquid crimis vel falsi commerit vel veri patuerit inferiores sacrigenas
admouit vt de omnibus hoc meditatu⁹ Item cauendu⁹ est de fama dni Cardinalis si res
est occulta quia ex peccato suo postqua sine ab alijs sepiꝰ alios grauato ad pcm idem
sile vel maius hz pat⁹ q de mentate precepti euangelici super proximi caritate t dilectõe hꝰ
benda est vt secretu⁹ correctio demutationem predat q hꝰ eciã est doctrina euangelica t diuina
Si peccauerit inter fratem tuum arguc eu⁹ inter te t ipm t hoc quo ad occultu⁹ q⁹ dicit si
peccauit inter hꝰ eciã correptio que non est aliud quam fraterna monitio debet fieri semel
vel plures t quia dns ostendens sicut fris emenda speraꝰ Cum vero id probabiliꝰ ygnoꝰ
citur q secretu⁹ monitio non valet procedere ulterius ad testiu⁹ inductionem vel de
[illegible] quia iuuari t emendari fr̃i

rederetur. nisi forte gdabili' redderetur. et tertius signus q̃ hymen ad emendandum suus non
proficeret. nec valent q̃ tunc potius est truncidum totali' et ordinem privato quod infirma
dus dñs et correctio fraterna cui sit amabilis a monito non debet esse cum increpatione
fratris sed cum detestatione sicut est correctio prelatoria que est cum increpatione et persone
et delictorum sicut dicit apostolus p̃ ad thy. iij. Unde obsecra increpa in ꝑ debet esse cum
benignitate et mansuetudine persuasione ut sunt moderamen q̃ quatuor sit q̃ quarta
te culpe q̃ esse correctus q̃ statu persone et q̃ zelo corripientis medicinalis et momenti
2mo dico q̃ qualitate culpe quia grauiora sit multa detestanda ut crimen q̃ turpi
tudine actus et detestatione peccati resilunt a peccato 2o q̃ esse correctionis q̃ forte opor
tunus tempus et crimen locus expectantur. 3o q̃ statu persone q̃ reuera plus singula sibi
ex reuerentia amonendi multo magis dñs Card' sicut q̃ zelo monet et q̃ sibi est
amarus in verbis vel in rancore non debet corripere quia alios purgando serpens polluere
polluetur. Cui enim q̃ tali iudex demittaret vel amitteret aliquid crimen de peccato ipsa
mater peccaret mortaliter finis enim debet esse ut hostem2 frenum et si interimo vel finis ne
est corruptus vel amarus sit finis infirmia vel amaritudo vel turbatio vel odium vel
superbia crimen si homines sequere2 essent michaelis peccaret mortaliter debent go dñs
Card' mutuo se ferre et supportare defectus suos inter se corrigendo et emendando ne q̃
impedita fraternalis dilectione et caritate magna quis alteri obligatus nec hij sic sint multi af
fecti ad scripsi ut peccati publici defendant mutuo aut excusent aut crimen ommissione
peccati vel scandali quia hoc nichil est aliud nisi peccati et scandali maioris et ulte
rioris ommissionem incurrere. Nullus enim dubitet sine mentis quasi si dñs Card' de
fenderet et excusarent publicam culpam alterius de qua aut cui ommissione prima fraus
malis presumitur vel plurium consurgit vel scandalum est subortum omnes scientes eo
rum defensionem huius fautores et excusantes parem meruerint iudicium
go dñs Card' q̃ excusando frenum aut forsan se et totum statum non minuunt iudicant q̃ edi
ficando non destruit. emendando non infamet palliando no manifestet q̃ certe
sustinere et sinere ꝓpter principale est sustinendum cui scandalo esse non possit in dispen
dio finis alterius. Cardinalis tenetur ad correctionem sue familie quia sunt tene
ri. Item cum dns sit ad pabulum corporale sta et ad spirituale infidelis enim est qui
non habet curam suorum non solum corporale' unum cum mentale' et spirituale' hij dicit
aptus p̃ ad thy. v. Si quis aut suorum et maxime domesticorum curam no hij fidem
negauit et est infideli deterior. Et hoc aut q̃ dicit suos et maxime domesticos p̃ q̃ pri
uilegias non solum tenet aut regimen habere circa domesticos et circa filios ut eppo
bus dicit si cui circa omnes suos p̃ quos intelliguntur servi rapellatum sint fer
tonus alij quam de familia sit hoc autem circa correctionem non dicit solum esse verbo
rum exempli boni quia hoc est spes cleric ut dicit beatus dns hij sunt ad
elemosinam corpalem tenet quis mandatis respondeat ad elemosinam spiritalem quis te
net mandatis spiritalis que mandat attendendi cui bri quis errare vel statum mu
tet elemosina adillum spectat qui errat circa hij Si vero fidelis circa
sit per correctionem dñi Card' vel alium qui forum eius tenet abstinendi sit maxime si ex
dat probabile eos per hoc corrigi et in melius mutari
q̃ hoc non emendari

115
425

a peccato ſi ſem̃ eſſent non eſt ſibi imputanda ſalꝰ pietiſſimꝰ dñs mꝰ ſignat quod me
eſt amonendo & corrigendo ſicut pat̃ plurꝫ diſ quadrꝫ omniꝫ ſ̃ & timoꝫ & honore dñi
Card' eſt vt tales a ſe amoniet ſi vero eſſent mali eo meſio m nullo ſibi poſſ imputari quia
beatus Aug' dicit quatuꝫlibet vigilet diſciplina domꝰ mee homo ſum & inter hoſtes vno
met m' arrogare audeo q̃ domꝰ mea ſit melior q̃a arcta nec ibi inter octo millia reprobis
inventis eſt ſter domꝰ Abrahe nr dñi eſt cure Anna & filia eius ſ̃ vel domꝰ yſaac cui
dñi eſt Jacob dilexi & eſau odio habui Pſentiri enim behementer contra plato de anime ne
gligentie quod a deo magis eſt quod deposito indueret hypocriſ dicit̃ & q̃ nō hꝫ ſtrictꝫ
reprehendendi alios qui non corrigit ſuos negligẽs correctionis ſalꝰ fiunt ad repulſionẽ pmo
vendi ab honore & aliꝫ legitimis actibꝫ q̃libꝫ diſ non ẽm & pſumꝫ ꝑmia ſalꝰ cõ
habentem malã fidem q̃ per eã ſtetit ut donet probet contrarium diſ hypocrita quicꝫ
Cauant ergo dñi Card' qui ſũt epi pmotores ne nimiabiles inveniatur in illo ꝗ
quod alios in peccatis repellant ab honore & quia d'hor plura ſ̃ ſupra ſ̃ tractꝫ & plurib⁹ d' pec
to Iterum eſt aduertendũ ꝗſi quilibet ad dilectꝫ & amorẽ obligatur & ep dei prep
to multo magis tꝫ dñs eppedit mutua dilectio q̃ ſicut ſtatꝫ & bona habuerit ſtatꝫ
ipſius erit in ſplido ſtatus ipſius firmabꝫ & expaltebi metiũ Si vero inter ipſos dilectio
non fuerit nec amor pronil dubio ſtatus definet firmabꝫ & ipſi mutuo ſe deſtruet in ſubti
& honore hoc eñ eſt primũ & maꝝ ꝑceptũ vt deus diligat & proximꝰ nec dei dilectio
poteſt haberi ſine dilectõe proximi ſcꝫ dñs Beatꝰ Jo in ſuꝝ ſua prima uniꝫ ca. q
non diligit fratrẽ ſuũ quem videt deum quẽ non videt quo pot diligẽ & ſe & hoc ma
datũ habemꝰ a deo vt qui diligit deũ diligat & fratrẽ Cum vero dei mandata ꝑcernat
quo poteſt deũ diligere quia qui dicit ſe noſſe deũ & mandata eius non obſervat mendax e
ibidem pdicta diligendus eſt ſc̃s deus & diligendus eſt ꝓximꝰ q̃ hoc eſt dei ꝑceptũ ut
ſicut ſe diligas ſicut ſe ꝓximꝰ vt ſtrictius aduertamus ſicut quod eſt nõ ſibi tribuit nõ notet quantũ
tum dilectꝰ q̃ mihi ubi tꝫ diligit ſicut ſe ſ̃ notet modũ & finem dilectõis vt ſ̃ adame
mus ad deum ſalutem mentis & corporis eñ diligas ſicut te ꝓximꝰ i. mpotiꝰ ad gram & in finẽ
ad vitam eternã hoc eñ quis velit quamuis diligat quantus diuſo tolo⁹ prodeſt adarguc
dñi ipſa Unde dicit Boetius primo de conſolatõe Chriſti eſt vera dilectõ ſic eſt here amor
ois amor alienus ab iſto non eſt verus amor ſ̃ quiſcentia enemis aut quieſcentia amicꝫ
aut ſuperbia vite Hoc ois ergo mundi nocumentis & eternã dei intentꝰ odio habere &
emulatõe inter duos Card' q paſſlombey in ipſis diuinis ſtatuis eorũ & ymine di
cunt Amor duplex dicit tuendi eſt ne falſo amor d'ipſius ſemet ipſius Eſt enim amor
Cap. mundialis q ſequit appetitꝰ ſenſitꝰ Amor dung qui ſequit rationẽ Amor mundialis
in pdicti magis eſt q̃ ipſa q̃da aut aut appetitꝰ q̃modi alicui q̃a amor tñ d'amo
re mundi valeat dicit q̃ eſt q̃da paſſio inordinata q̃ redundat ex ymaginatione bñ i moderata
ta cogitatõe forme alicui ſexꝰ q̃a q̃dam alios ſup ois rapit alterius pot̃ amplectibus &
ois de bonis ſ̃ voluntate in amoris ꝓpria explendi Iſte nõ eſt ſanꝰ amor ſ̃ vanus ut
homo diligat q̃ ipſum affligat nec ei q̃ietem ꝓſtat Deus & ꝓphet quida dicit cũ amas no
ſapies nõ ſapies non amabis Et regule ſtatus falſi & decepti amor dicit ayma dormit
& odit quem amoris cogitatio depat & quis cum antris actibꝫ ne excidam ab cogitatione
ſicut̃ talis eñ amantis michil bonum videt niſi q̃ amato placet poteſt nec ſolent alicui thi
amore fieri niſi quos minus habundãs voluptatis depat q̃ ſic amantis redundamentis
plane ſolent nõ careſt & talis amoris ſtatꝰ eſt timoroſus & talis q̃ ſicut Paliſca
cũ videt amatꝫ & ymaginat cum aliꝫ mentis intuitus De hoc amo

Dilecto.

dicat poeta Res est stultissima plena timoris amor hy & Ouidius de hoc fatuo loquens
amore nephas vocat amantem ergo & non videntem dicens in metro Quod pro-
genibus tuis regalia tende Virgilius quid dicat non videt ullus amantis Et quia
hic amor est magne q̄ platonice & delectabilis vehementis inreprehibili dolore & grauitate
hinc deus cum sua dicentis amor est error grauissimus in sanctas mentes dulcis absq; labore
absq; labore quies & absq; hy quieta labor Et ideo resistendum est maxime meditando
ut isti amori qui nisi restringatur nulla etas nullus sexus nullus hystatus nulla
tandem vires potest excludere hy stepe strinxit q̄ hoc amor ingens & perpes plan
& eterni venus videtur sine grecque ponē finē aut modū hinc deus scripsit pro
remissionibus tuis non ait ne cadas in delictum memorem tui restringendus est
ergo auditus visus & ceteri sensus q̄ sit apertura istius amoris mundialis omnib; q̄dem
sit multum nostrorum ad cauendū de isto amore mundi & mundiali q̄ breui minuto cupit
homo & vmq; ymago multus vanas inserit cogitationes hy & pro petebat auertere oculos
meos ne viderent vanitatem Libri & verba curialia herba delectabilia frigi mundi sit
est restringenda q̄ sepe auditus accendit q̄ cupiam curiosus & fortior q̄s miliens amore
q̄ sola aure percipit obturande ergo sit aures more aspidis surde & obturate aures
suas que non exaudiet vocem incantantis & nequissimi incantatoris sapienter vt dicat
pro peccatis multi credunt se infirmatos & incantatos cui fortius amori se applicare
non possit fortis q̄ sibi ipsis infirmatos & incantatos figure eorum & ymagines rerum delectabi
lium quas apud se gestant mente sit paratus eos infirmatos & has figuras q̄ fingat in hoc
aut in veterata q̄ platonica curiunder aut alle quarum hominum grossa mimica q̄ sicut
esset ad alias comparatas diuinorum vt supremem membris alijs ymaginibus & speculis
sine ydolis priores credent imperitiam posterorum libri & legum & restringendi ne ad hanc
det operam q̄ sepe mea propria dantur musa hy si quis velit a curialibus & mundialibus
abstinere fratres pariter a verbis abstineat q̄ colloquia turpia corrumpunt bonos mores bnd
& quidam antiquus phos dicit a verbis turpibus abstineto q̄ eorum licentia imprudentes
mittit Est sanctus dignus que facere turpe est eis nec dicere honesti puto Ita fructa q̄ pretia
tem vel estimationem aut reprendam mag ledat & ut gentilis dicit que bonos mores ledunt
nec nos facere posse credendū est quorum aio fiat hy nec expressibiles si multi q turpia lo
quuntur non intentione turpi vt pretendunt si tamen ea q nichil interest vt dicit Socrates quo
modo faciam quod facere turpe sum est Nam verba & facta pingunt aeq; necessitate & sine oppro
brem notitiam admittunt homo restringendi ergo sit omnis sensus a turpibus q̄ turpi sit
mens cordis & rectum cordi que relata amorem non pie q̄ restringi & eo melius & leuius
cauetur a nocuis & precipue ab amor istius mundi transitorii & caduci q̄ nichil d'lectabil
affert vel q̄ntur sine miseria & tristicia subsequente si diligendo & q̄ primus amor cre
to amore dīno amore recto & amor rationis q̄ & tales dī esse amor honestus q̄ rectus
iuger vt sicut a bestijs distinguimur q̄ione q̄ione sicut creati & apparentes & amor dis
tinctus debent Cum igitur illud principium collegium duos Quod sit dignitatis insignibus per
sonis intellectu & ratione viventibus credendū est pie q̄ absque istis mundialibus vino bestia
lis amor sit grauis Et sicut hoc vtique est credendum sic ab omni fideli hoc & orandum & de
precandum vt eos formet amore recto & dīno & in eo teneat & conservet

Sic enim amor rectus & dīnus huius ordinem habet vt mundi contemptum comprehendat
non minus diligatur q̄ primo eius dicto fuerat Deus sup omnia diligendus Sine eo alter
diligit ordine vere & recte omnis pueritie q̄ egregie declarat prosper libro de spe pie
tatis parte q̄n dicit ordinem diligendi q̄ ita est vere credit diligendus sup omnia mundi

116
727
29

qui contemnendus est diligunt aut corpora sua minus diligenda plus diligunt aut gre
nos non sicut se xpos aut deum plus quam se xpos forte non diligit de pem dns ȳ Regnū
scriptū p̄ caritas Certe mundus non est diligendus sed pmendus affectu pt̄ et pmus rḡm est
plenū timore dñi et xpus quid regnū fingit sicut paz so vi qui mdi xpm regem suū nolluerūt
et pe dixit Regnū meū non est de hoc mundo Io primi Quid ois delicie mundi sūt plene mse
rijs pat de dyonisio tyranno qui quidam amico suo ad hūm repenti gladiū mpilo capi sūp
ceptum appendit xpm fugiens se sibi gladio m opulas ecclie quid historia cupto stilo refert ma
trebus super sumptū cupiens li primo cuiq; alle horret ejlas et mortis periculo grauare
dionisius sic loquebatur talis mihi est vita qua beatam tu diris et putabas Quanta mu
nera pncipis mundi sūt spa mensabula et caduca et eorū amatores pericula grauia sūt eppo
nūt put sacra eloquia aperte declarat beatus Aug in ps suos dicens amatores mundi cum gra emicta
tis maior ne poterat esse species vestra quid vt anno mundi situs vbi mss fragile et plene pricu
in ventis et p qd periculū pducuntur ad manus pereat her ois et dmittentes her vana et in
ania et conferuntq nos ad solam mgnificionem eorū que finem non hui vite her pius est mi
seru mortis mihi subito obrepit et post her negligentie mee suppliciū luenda sūt Non ē ergo
mundus amandus neq tanto doloris et miserie mhentur ostaclo

Quinto corpus xpm non est minus diligendū quod sit nē ei dantur alimenta non ad
necessitatem sed ad voluptatem vel delectationem est dico ad nām tutem qui ille q nō
habet ex statu vel ex condicione possidere vel ex gnē q ribus delicatis et suptuosis vtitur
sic vtitur corpus suū expressius diligit Duces em et delicatus corpa qui a sua iuuentute cibi
vbi delicatis vrebatur si talibus vtitur pr non est culpa sua si parentū by nec salua
tute posset forte resilire a consuetudine talis si delicatis vtatur cibarijs et potibus nō est
dicendus minus diligere corpus suū qui forte mss hi delectationes in delicate quid alius inspicq
vel vmgere in gros sed delere debet sūptes tonsuetudinē aio alē quid delicate tunc potest
sicut pat dns qui non cognit sed mquid qui a iuuentute cibarijs crudis vti consueuit et
nisi veniens ad statū altaris vel pfectionem hoc spernit et grepmit imo pauis nobilibus q
eo gnē talibus vti consueuerūt mribus delicatis et potibus plus excedit plus debito corpus
suū diligit certe sic q ei non sunt ad vtilitatem nec mutuam sed magis ad delectandum et voluptate
tem quos Io crisq beatus Iero dicens esse delectabile detestabile ut natus in rusticano
tugurio et mlio nutritus et pane simila et mella fastidiant qui q ij gloria Et nauera hq ta
les videntur corpus corporum diligere non hi diligūt si bene pensetur qui expressius riborū magis
meonsideratum et in gnālm qui utrestes fruit corpus et macerat frustr egritudine dimuna de cō
se dns v Nichil debitus dilectus et amoris debz obsignari cuncidū est ne primo minus fauca
et Quinto si ordo quod sit qui primi defuit remanet mcorrectus quod sit qui primi excessit
remanet impunitus Certe non est vera dilectio qui quis ea amicicia gramū nō vult corrige
tumentē ei fm̄ stum turbare vel eius amicicia amittere hi em vocatur mter modernos dilectio
vt quis fructa p amicū approbet et culpatu p alū excusset et defendet Si ete nō est vera amicicia
aut dilectio sicut hi declarat beatus Aug scribens cōn pmendando qui q my Non for p̄ptep
tā mer eius q pat amicus ē aut qui verberat mimicus sic est scribit beatus Aug ad bmart
donatistam v q v Non eius Pari nō non est signū vere dilectionis si excessius dimitt mpu
nitus sicut scribit beatus Aug cōn fratrū qui q my quid timide Corrigatur ergo p̄ prima
fina pmo correctione vt ē dupi q si non corrigatur sicuti prius diligis et adhuc ptinet punitur q mlt
teneatur homo pximū sicut se ipm diligere vt laboret quatum potest ut ipm ad colendū dm̄ mdu
cat pximū q my debet homo quod sit qui homo mdnā ad pximū dimittendū ac eo finiendum
sine hoc fiat per pximi fratrū amonitione vel eius mdiis pnctione vbi cū est vere dilectus
ordo et sequitur v q v non osculatur pximū qui paratus ij q v non putes

Sexto vera dilectionis ordo exposcebat ut deum plus quā nos ipos diligamus hoc nō tollego

fides & pitas

vt homo meminerit actu & frequentiori deum plus diligat quam se ipm q̃ma se ipm possit diligẽ
quantũ possit & tunc deũ plus diligẽ non possit si meliꝰ hẽat intentionẽ non quo ad actum
sed quo ad rem nolitam vel quo ad meritoꝝ complacendi. Quo ad rem nolitã vt eo maiorem
honorem a-sumã honorem & sũmam velimꝰ fratrẽdinem quã nobis nõ volumꝰ nec velle debemꝰ
mſi mipõ deo & ſicbamũ mim honorem mim & fratrẽdinem mrãm in ipm referre debemꝰ & ad illa
plus eam diligere quam nos ipos q̃ hmõi non sumꝰ digni sicut se angeli reputabãt qui crederet
debemꝰ ecã deum plus diligere quam nos ipos intencõe complacendi vt pdicꝰ aiã mala pene
velimꝰ tollerare quam ei displicere primũ patẽs apte hec exponunt de pen dispꝝ sc̃ karitatis vbi
in hec verba. Si vero plus quam se diligat deum qui pro eius amore siue ad tempꝰ salutẽ
& tempali salutẽ non pertinet se pos in tribulacionibus & periculis tradit mdari familiaribꝰ q̃ pis
patrie sue exortes si parentibus & ꝑochianis ac filiꝰ patrum sit immemor & ut totũ dicam
ipãm mortem corporis non solũ non refugiat si eam libenter eam pũt ambientes a corporis
sui vita magis quam a deo mte siue mtẽ discedere. Iste est ordo vere dilectionis quem homo deo sibi
& proximo obſuare tenetur. Hanc si homines obſuarent meminisse tunc esset fides & veritas mr
eos nec accipio hic fidem & veritatem qua contenti credenda q̃ sic quis teneꝰ deo & sibi ipi ad tenẽ
dam fidem si accipio hic fidem & veritatem qua gerimur firmitatem obligationis & promissi solua
tionem vbi & ille qui solvit quod promisit & verbi sui tenet opꝰ & effectũ dicit & merito fidei
& veritatis q̃ promissa non solvit nec rem dat suis verbis quod dubio vertuosi hois actionẽ re
tractat. Cauendum ergo ne turpia aut mhoneſta co amicitia gratitudinis aut pietatis alterius
dissolui amicitia est necesse. Nam illa sola si faciendo q̃ animo & petendo ab animo que ab sc̃o dei
offensa & lesione remotũ fieri possit q̃ nulla est excusatio pia si amicitia permanet vt
dicat Tullius. Unde nec est vera amicitia inter eos qui pia fide ligamentum vbi & tullius dicit Si
aliq̃d faciendũ sit eorũ mhoneſta que animi vidit non amicitie tales si quarũcunq̃ putande sunt
Caueat ergo dñs Card vt non promittat nec faciant mſi que recta sunt & q̃ absit periculo q̃ sic
fieri possint. Nam ego exempli gratia tacendi hic non vidi me cũ patre venit quida mona
chus asterius ordinis ad quendam dñm Card petens & rogans ab eodem dño Card eo parte
q̃ dñi Card albi pie recordationis mip defuncti quis sibi vellet assistere in ꝑmotione cuiusdam ma
gistri in theologia Bartoldi nomine eiusdem ordinis ad eccl̃ias cathedrales illum dñs Card qui
tunc inter alios non erat pie deputationis respondit mihi verba dicentis dño mo Card albo
q̃ ego promisi tali Cardinali quem eccl̃ia nouerat assistere in ꝑmotione illius cuiusdã & do
mino thesaurario Aloquin sibi libenter assistem in persona propria si promissi hmõi non obstaret
At ille ei oi reuerentia replicauit non promissum hmõi dicens q̃dme pater. non frater q̃ pro
q̃ persona fratrum & que dicitis vere sic deo mediante mihi narrauit postpositis gratie ꝑsonam
laudem & totius illustrem que dicitis sunt non deo q̃ mundo mihi narrauit. Cui replicatum fuit
dñs Card mihi verba ffratris nostri Alamani q̃ sicut sunt tales epos habere qui sint magis
bellatores & exercitati in bellis quã in libris & eo non curo de hoc conscientiã q̃m alamanus mi
hi monacho prefatur. Sed monachus mihi longe iterum replicauit dicens pater. pene mem
est breuis q̃ Alamanus conscientiã tales epos habeat si tm sanctus tm sanctus & nr̃e dñs Card certe
libenter starem. Cui monachus Causa qare tales hic q̃ sanctum est q̃ tales nimis curiosi sanctã
dare consueuit Aloquin reuerta nec vmbra illustrem q̃ aliquã ꝑmotore tali ad curia dimittatis
Quo verbo dñs Card submisso capite tristior ꝑcussus pene submissa voce forte bñ dicens sed
certo restitui non possum quin a promissa de quo doleo. Ecce q̃ promisso mihi secreta dolorem
mihi parit & forte q̃ stricti q̃ mittentis violauerant al' dixit Card promissor mihi debuit hec ge
nitor dixit Card sit lex amicitie vt nec petam nec promittam quod rectos honestos non subsi
stat & si quod in contrarium me consulet q̃ mihi consulens existetur q̃ mihi male promissa fides

est refulgenda xpi q̄ my ſi malis Promiſſio maḡa est impia que zelare adimpletur vt ibidē
dicatur nec aliquid mhonestū est promittendum ibidem vnus quidā Studeant ergo ſc̄mi dñi Car-
dinales sibi mutuo in rationabilibus complacere & mhis in omnibus tenere fidem & veritatem
Nullus sm̄ quodcumq; pretext quod est alterius nocumentū Verecundū sit eis petere vel concedē quod
rationi non repugnat Nam maior ornamentū amicitie tollit q̄ verecundiam tollit Talibus en
dicit maxime turbantur officia in amicis maḡnis & non tribuere cū rō possis & tribuere quod
non sit expedire cum cōi offm amicitie est Consilium erubescentiā dare gaudent tibere pudore in co
storio & ad partem sue in contumeliam Het est cum societas maḡna ois sit que putat honestas expet
tandi sit honestas gloria tranquillitas atq; iocunditas vt cū hec assint beata vita sit eo sine
his esse non possit q cū optima maxima q̄ sint si adipisci nolumus virtutis opa dandā sunt
magna deus Card̄ nec amicitia nec vllam rem laude dignam q̄ sine possit ea vere neglecta q̄ se
amicos habere arbitrantur timet deum qui crudelis est seruire eis eos aliquis cultus experiri re
tinget & que sic affecerit vere amicitie locus erit Timet cum quib altero absq; periculo vtendi por
& debet quia talibus dicit q̄ nichil in amicitia fictum Nichil q̄ simulatum esse debet nam ficta ois
res quam floscili deridunt nec q̄ quia similatum non esse diuturnū Et nichil 2 dulcius quam
habere cū quo quib loqui audeat sicut sibi ipse nichil q̄ pulchrius quod omnia similitudo bonorum by
tudem Talibus subripit q̄ omni societatem nulla pestilentior nulla q̄ firmior est quia cū bonis bo
moribus sibi familiaritate coniungitur Het cum est pegustare illius future quietis vt somnis et
ne societatis muncte mutuis amicitie q̄ virtuosi hoibq; post hanc vitam in vera beatitudi
gloria etiam possidenda proximi & pollice. Quam vitam quibus patribus Cardinalibus
dñs Cardinalibus nobisq; ipsis ille concedat qui dixit de ipso Ego sum via veritas & vita
Amen. Da gloriam deo.

Hanc generali concilio basilien die lune xv februarii Anno dñi m°cccc°xxxiij° apd
ecclām maiorem in congregatione ḡnali per solēpnes oratores Florentinum Petrum Epm
Paduanum et Ludovicum abbatem sc̄e Iustine paduan patente fuerunt tres bulle tenorum
sequentium Eugenius etc Percepit q̄ requirens admitti ad presidentia concilii put in eis con
tinebatur Deinde super quibusdam dictarum bullarum per secretos deputatos fuerunt deputati pa
triarche oratores Spi Abbates & doctores diuersarum nationum vnā cum dictis Card
quasi continue mane & sero q̄ venerunt in refectorio sc̄a Iustine & per multas discussiones
quasi quatuor partes ex eis q̄ venerunt in hoc q̄ presidentes notati in dictis bullis no possent
aut deberent admitti bullarum predictarum vigore Sed q̄ honestate concilii & honore pape ac sedis
aplice aliqui ex eis notati & specialiter primi patres & dñi Nicolaus & Iulianus Card̄ sce ma
ris & sc̄i angeli possent p concilium admitti cū certis qualificationibus in ambaxiatis q̄ nostris
modis deputatis amisit Deinde tertia die martii fuit facta relatio in deputationibus de predi
discussione habita et finita relationis fuit multa deputatorum & hec partes additis vel mutatis
que vt arbitramur intendunt formandum in tale dum.

Quod predicti bullis notati debeant siue possint admitti illarum vigore salvis aliis et libertate
ḡualium conciliorum specialiter congregationis et huiusmodi decretis ac preminentia potestatis q̄ in ecclia
residet supra ceteros fideles. Dicte presidentie continet inse quatuor sc̄i preminentiam pape ad co
n primus notat q̄ principalis bulla - clim pro eo q̄ disponit suos presidē legatos 2o auctoritatem ipsius
& sub auctoritate concilii quia datur eis potestas statuendi discernendi etc cū consensu & approbatione
concilii Tertio tractat jurisdictionem absq; omni limitatione Qui continet ḡualem facul
tatem ad eos specialiter exprimendo posse dare modū & ordinem celebrationis dicti concilii Ex quibus
[illegible] pape ad concilium simplicit & absolute [illegible] affirmatiue iudicij q̄ deberet
[illegible] q̄ [illegible] etiā q̄ [illegible]

decretis &c ecia sr̃ inspirit ecie proba[t] ep decret[s] constancien concilij inquo di[r] q̃ quilz fidelis &c
s̃ papalis dignitis sr̃tencia[t] obedir̃ generali concilio legitime congregato in hys q̃ pertinet ad gr̃a
lem reformacion ecie in capite & membris Constat aut hoc intelligi de papa q̃ erit in misterio
ecie Nam de ipso vr de primo sumo pontifice allegatur a suis doctoribus q̃ erit barbey & ob sol
legi apostolos q̃ ipe primus aut inter eos & p alios step p[ri] interrupt q̃ omis loquerent̃ per
ad Dirig[t] sumo pontifice y petr̃ in concilijs Ideoq nouo suo sint decreta apbante concilio ecie
militãte fidei vt in re damp in 3 & sima tri & fide catho Simil q̃ritur papa i concilio psonali
& ipe tamq̃ caput inspirit competer q̃ sibi ois q̃ pertinet ad psidencia vt q̃ primo sedeat primo loq̃at[r]
dirigat in agendis concilij & deliberata concludat &c aut papa q̃ sibi psonali no sistente legati
sue nutu sui nois psideant proba[t] ep gestis concilioꝝ grãlium ephesini & calcedonen q̃ sunt
de quatuor tm̃ concilijs maioris auctis in ecia dei vbi patz tm̃ ep q̃ missis pape q̃ tenuit i hys
ephis quid subsequentibus apis legatos pape primi psidentes hoc est proba[t] ep gestis concilij
Genen quod sint celebratu domo dñi no ecie pp hoc vbi ep in decreto pulchre ressonis tenen
psidentes qui erant legati pape Nec ob decretu concilij constancien inquo di[r] q̃ papa tenet[r]
obedir̃ concilio in hys q̃ pertinet ad grãdem reformacion ecie in capite & membris q̃ intellexi hy
decreti idem concilium expresserit in dict̃ ressione Inter ceta statuit s̃ q̃ futuru sumo pontifice
p dei graciaz de p̃cio assumendis in hoc sacro concilio vel deputandis p singulas nationes de
beat reformari ecia in capite & Cur romana s̃m ep q̃nitate & bonũ regimen ecie tre Ecce hoc
ecia inserit̃ p ri ad papam pertinẽ debet reformari ecia in capite ad eam misse vel
legatos suos pertinẽ psidentia in hoc concilio ecia si sit congregatu ad reformacion grãdem
ecie in capite & in membris & hoc no videtur dign concilium intellexisse q̃ decreta q̃dam in
illa reformacione nationis ibidem post electionem pape facta fuerint facta sub nois pape sacro ap
probante concilio Item probatur Nam ipe congregatio ecie in concilio grãli papa no potest
plenitudine seu potestatis nec ipsum edictum Sicut ergo q̃dam concilium no est congregatio omnis
fidelis obligantur sim̃ dispositiõ sue nã & in concilio congregato & rei papa p dictas hmõi dis
ponat q̃ sin legati debent psidere diffinire & statuere in concilio go dispositiõ sue & standi Item
in omibus indirecte omis fidelis obligat[r] ad obedienciã pape simplic[r] dare aut psidentes con
cilio sine admitti est quid nisi differens go standi est dispositio sue Item q̃ omnis plenitudo
potestatis in ecia dei pter eã que ordinis p magne reactione sum pontifex missa & tota in sumo po
tifice & ab eo oritur in alia membra ecie Estq̃ in papa sit vt quodda totum & totaliter vt ipe sit totu
ne fiunt partem ad alias Nam quadrugi partem habet tenatus epus de epus vel patriarcha in
administracõe sibi q̃missa id totũ habet papa potestate cum pterse in aliis administratoribus inferio
rib platoꝝ operare sicut non dicim̃ q̃ maior potestas & in aliis membris gsistat & multis ei
tatibus quam magne quas ois constituat Hic ergo cui ois plenitudo & ptas q est in ecia ortum
habent inplenitudine ptatis que est papa ecie in concilio grãli nacte dicte plenitudis pos
sunt sibi psidentia atten magne auctoritis in volumine decretoꝝ nedu sumoꝝ pontificũ sed
grãlium & non obstant concilioꝝ asserentibus q̃dam multa bona quia sint aut rationi esse potest consona
q̃dam auctes sumi pontificis non sint sabilites Item cui ois Aristoteles in ethy & politicis tm̃ est
ptis politice ordinan sue bon regimis & regiue qua multitudo vbi p bonũ Aristocratia quo ad
paucos bonos & abgnerea quo per plures inter hab optimos modus & policia regni cui ergo
deputi instituit ecia sicuti disponendum optimo regimini sequi q illud & ad modu regni & sic con
stituit bm̃ supremu patriarcham a quo ois ptis regimis dependeat vicibus pmi pontificis q̃ in
pte ecie & sic in concilio prepue debet fulgere pfectio regimis sc̃ q ibi & optimus regimis &
principatus regni & ab uno oia disponan & principalia oia dependeat & sic competer sibi psidencia
Idem hoc sicut auctes sancti Cirilli Item probatur admitti debẽ q̃ premissorum p concilium Basi
lien sancta pape in pmo sessione q̃ si adhereat esset caput totalis & quod id honor dign vel
quogtum posset Item videtur nec oppona[t] con
tenio quis com̃ videatur esse

sed in hmilitate superiorib⁹ vbi hor⁹ arbitrat⁹ t alibi honore m hor⁹ p̄uenientes Item q̄ hor
concilū m̄ principio admiserit bulla de ꝑsidentia in p̄sona dñi Juliani decani Card⁹ in ger-
mania legati nequa non ꝓhibuerit q̄ minus cū consensu t approbatōe concilij ꝑ diceba⁹ ꝓhi cū con
sensu concilij posse diffinire t statuere · non obstant vel non posse admitti ꝓhibitis fiunt
Pro alia parte vij q̄ dicti p̄sidēs · induxit quadrup⁹ Primo ep dignitate eccie Qo ep auctōe q̄
generalia concilia vsq̄ fuere a principio quo celebrari reperiunt Qo ep decretis t gestis cōciliū eo
rundē Quarto ep decretis t gestis hui⁹ concilij Quantū primū ꝓbatum⁹ q̄ eccia est coniunct⁹ t
sponsa xp̄i ipe q̄ eam diligit super omē creaturā sp̄s doctrina apli in epla ad ephe · t alib⁹
plurib⁹ locis Qo q̄ eccia quotidie xp̄i debet manere vsq̄ in finem mūdi patz q̄ nomi testa
mentū dicitur · eternū t nr̄ dīc Ego vobiscū sum oib⁹ diebus vsq̄ ad consūmationē seculi Item
ibi non pteribit q̄uis hor donec oīa fiant Tertio q̄ potius sic t in tex diligit eccia sua q̄ ne
errauit promisit sibi suam assistentia patet ex dicto verbor Ego vobiscū sum tex potius autem
non est cū erroneis saltem ep modo quo promisit ibi cū intelligere de mō quo cōi deus e cū
oib⁹ sine ni oib⁹ creaturis non dixisset verbum hor dando sibi ꝑticulariter q̄ fiducia d' sua as
sistentia Item patet ex illo luc xxij Ego rogaui pro te petre vt non deficiat fides tua rōstat
aut q̄ no loq̄n⁹ de fide ꝑsonali petri cū scitum hor deficeret in ꝑo negando xp̄m Ste so · xxiij
Rogabo patrem t alium paracletū dabit vobis vt maneat vobiscū in eternū Item cū sit arti-
culus fidei Credo sanctā eccliā nūquam fuit aut erit tempus in quo no liceat confiteri hanc fidem
Si aut eccia daꝑnabiliter erraret iam pro eo tempore non licet asserē credi eam esse sanctā Cum
ergo eccia non possit esse nisi sta sicut manifeste nūquam creatura vel posset errare Quarto q
sicut deus cuilibet creature cui dedit certam potestatem qua defenditur quam diu possit viuere vel du
rare dedit ecclie virtutem in naturam t ministeriū qua possit se in suo esse ꝑseuerare t cōtra destruc
tionem siue aduersitatibus resistere sicut eccia quod volunt vsq̄ in finem seculi diuina dedit virtutem et
potestatem qua se in suo esse posset conseruare t regere ac de aduersitatibus siue contrarijs ad sin de
structionem resistere t tueri se posset cuius ep endowmēta tormentum mōo a fortiori cū ꝑpetuo vsq̄ eccia plo
alios diligebat hor eccia videtur notari in verbis de eccia dictis a ꝑpō in sua fundatōe Cum enī dixisset
q̄ sup̄ petrā edificaret eccia sanctam submouit t porte inferi non ꝓualebunt aduersus eam q̄ sup̄ffi
ciat q̄ eo quo edificata est habeat in se virtute t potestatem aduersantibus resistendi t se in
suo esse conseruandi Et hor eccia militantis dicit de eccia q̄ est perfecta ac terribilis vt castrorum ac
ies ordinata quo autem esset perfecta in se t terribilis si ad conseruandū se t tuendū no haberet
intra se virtutem t potestatem q̄ apparteret ab ep̄o fideo subsidiū quereret Ab ministro mq̄am
etem si papa sit ad quem pro suo debito dignitatis pertinet eccia tueri t defendere no tamen
eccie ad papam non sit essentialis dependentia q̄a deficiente papa eccia nō deficit q̄ esset
porius equiuocū si eccia ecclie aduersitatem non haberet nam potestatis se conseruandi non ministrat sibi in esse
pro illo nūquā tempore quo eccia sine papa e aut papa nollet tueri nec posset se ministrare q̄uis
quod nemo sine mentis asserat habet namq̄ virtutem a ꝑpō fundatore eo ipso q̄ fundata est
ad se conseruandū in suo esse nec per creatōē pape q̄ sit ep ordinatum eccie ipsa ꝑdit potestatem
quia a ꝑpō ad sui regimen t conseruatōē accepit propria vero essendi t conseruandi ministra sunt
cuilibet rei Quia ergo eccia nec ꝑ creatōē pape defuit a virtute essendi sua nec a virtute
t potestate se regendi t conseruandi in suo esse Hec vero prius mō q̄uitem apti p̄d colo · pij vi
m esse omnibus membris siue toti corpori non aut vni solum membro dicit em corpus no e vnū
membrum sed multa Si dixerit pes q̄ no sum manus no sū de corpore no video no est d' corpore
et si dixerit auris q̄a sine oculis non sum de corpore non video no est de corpore si totum
corpus oculus vbi audiret sitorū auditus vbi odoratus nasus am posset deus membra hui⁹
quodq̄ eorū in corpore sicut voluit q̄si cetera vnū corpus no pot aut dicē oculus manus opa
tiua non in digito auditus capiat pedibus non est in necessario Si temperauit deus corpus vt non
[illegible] Vos aut estis corpus xpi

figurata grialiter personam quantu cñ ad ꝓpm̃ ꝙd pertinet natura vnus homo erat gratia
vnus ꝙ unus habundantiori gratia unus idemq; ꝑmus apl̃us sed qm̃ ei dm̃s est tibi dabo claues
regni celorũ et quodcũq; ligaueris super terram &c unus sum sigñ eccl̃ie que m hoc seculo dnãs
tẽptationibus velut ymbribus fluminibus & tempestatibus quatitur & non cadit qm̃ fundata e sup̃ petrã
unde petrus nomen accepit non em̃ a petro petra s̃ petrus a petra sicut nõ ꝙpus a ꝙno sed
unus a quo nominatur sic quippe ait dns̃ super hanc petrã edificabo eccl̃iam meam q dixerat tu
es ꝙpus filius dei vivi super hanc petram quam confessus es edificabo eccl̃iam meam petra em̃
erat ꝙpus super quod fundamentum sepe edificatũ e petrus fundamẽtum quippe aliud nẽo
potest ponere preter id quod positũ est q e ihc̃s xp̃s eccl̃ia ergo que fundata m nõ claues ab eo
regni celorũ accepit m potestatem solvendi & ligandi hec ille Item rabanus quamvis sch̃ pe
hec potestas data videatur tamen apostolus tñ dabit̃ est ꝙpo teste qui mistice dicens accepi
te spm̃ scm̃ quorũ plm̃scerunt peccata remittunt eis Item leo papa in s̃mone de beatis apostol
Quodcũq; ligaueris super terram &c Coram m apl̃os alios vicariatus potestatis a ad omnes ec
clesie principes hanc decreti constitutio quemlibet s̃ non frustra vni conceditur qd̃ cunctis intimat
Item aug̃ in primo de doctrina xp̃ana est enim corporis ꝙpi sicut apl̃ica doctrina quemadmodum q grece
eccl̃iam dicit & latine Quod liberalibus & misericordibus fieri patent qui se ꝓpm̃ nobis hoc quotq;
redimi sustinuit voluit nos ut ea donarent peccata quecunq; & grauia sicut mitior dictu videtur
nra ꝓnobis tribulationis crucifixio haberet claues debet eccl̃ie sic ut que soluta in tra soluta
essent & in celo q ligatum in tra ligatum esset & in celo sit ut quisq; in eccl̃ia cuius prima dimitti
non redet esse nisi ab eis correctus admittet & eiusdem eccl̃ie gremio constitutus eodem fine ecclie
correctionis sanare in eosdem eccl̃ia quisq; cui non credit dimitti sibi peccata sit deterior de
speranda quesi nichil illi malius quam malũ esse remanebat ut desit sue q̃ desertos misereb e Ite
ibidem dns̃ inde fide ad petrũ ter ij - mepo dos quid de creaturis absit dubitare credidebat ign
Nequid peccatum esset indicta pro peccatis depenia si depenia nõ esset remissio concedenda sed prima
peccatori tunc ꝙdest si ea in eccl̃ia catholica geratur cui deus in persona beati petri ligandi solvendiq;
tribuit ptatem dicens que alligaueritis super terrã erunt ligata & in celis & que solueritis super
terram erunt soluta in celis Item dns̃ inde agone ꝙno Nos̃ cui sine causa miser omnis apl̃os
hujus eccl̃ie catholice personam sustinuit petrus hinc cui eccl̃ie claues regni celorũ date sũt cum
petro dicit quod ei dict̃ ad omnis dei almas me paste oues meas Item b Johes Si me petro nõ esset
eccl̃ie sciẽm non ei dicet dns̃ tibi dabo claues regni celorũ quicq; solueris sup terrã erunt soluta
& in celis & si hoc petro tñ ante dicti esset nõ h̃ fieret eccl̃ia ut que in terra ligant̃ ligent in celo &
que solvuntur in terra solvantur in celo quia cũ exordiat eccl̃ia in celo ligatur exordientibus tam
reconciliatur ab eccl̃ia in celo solvitur reconciliatus Denique hoc in eccl̃ia sit petrus qui claues ac
cepit eccl̃ie stans significauit Item glo. or super illo verbo ephe iiij. ipse dedit dedit quosdam
apostolos dicit vice ꝓpriantes ac omn̄ ordinatores & iudices Item aug̃ h-ij. questione no
ui & veteris testi q. lxxxo. & mẽnione xxiij. de apostolis petro & paulo dns̃ ihc̃s ꝙpos
discipulos suos ante passionem suam sicut nostis dicit quos appellauit inter hos pene omnes
petrus solus totus eccl̃ie meruit gestare personam & propterea audire meruit Tibi dabo cla
ues regni celorũ Et sicut has autem claues nõ homo unus sed unitas accepit eccl̃ie Idem
dici videtur in b. Johes ep̃ls de pe. dis. Item in epla ad gloriam ij sic inquit ecce pretermi
sis apostolis epos qui nomen indicium non tenos indices restringat adhuc plenarium vle
eccl̃ie concilium ubi eccl̃ia cũ epis iudicibus causa possit agitari Et si male iudicat̃ quisq; esset
eorũ sine solvitur p unanimitate fratrũ pax q vle concilio hz autem retractandi sinas pe
epos in forma iudicium Item adhoc est auctas manifesta in ra firmit̃ & summa tri. ubi
dicit̃ q. fratrũ est auctoritate nemo potest confitere nisi sacerdos qui rite fuerit ordinatus sm̃ da
ues eccl̃ie quas ꝓpr̃ epla coniug sue presbyteris ꝓpr̃ie ecce q dicit claues eccl̃ie
concessit nõ p̃ [illegible] per eum ihc̃s s̃ apostolos & eorũ successoribus Cum go oporte
at quare ubi [illegible] [illegible] est quod ubi p̃dem
est nisi [illegible]

data eccie quod satis videtur probari eciam ex predicto textu evangelij mi. ybiii attenta
maxime historie narratione. Et mi. ybi. ca. xxpus dixerat. Tu es petrus & tibi dabo claues &c
Demu ca. ybij. infine. p mandauit petro solui sentenciam pro eo & pro se. Vnde & ex hijs videtur
batur eum constituere capitaneum sup alios statim confirmatione subditur. mi. ybiij. in pri
ma hora accesserunt discipuli ad yhesum dicentes. Quis putas maior. & mi. xviij. ca. eloquium
Vn patz q ypse elevata loqui de superioritate & tue subiecti mtinedum xpus subiungit. in eo
dem ca. Si peccauit in te frater tuus &c. Et subditur. Et si non audierit eos dic eccie. si au
ecciam ne audierit sit tibi sicut ht'icus & publicanus. Amen dico vobis Quecunq; alligaueritis
super terram erit ligata & mihi &c. Quecunq; solueritis &c. Ex quo aute quatuor notanti videntur
primu q claues regni celoru de quibus ibi dicit dabo h' eccie sp' concesse patz ei eadem vbi
sub quibus erit facta promissio h' oppinan. 2o. q concessio hec est in omi stabili firmitate
patz ppter verbu quod in dictione pmitt' Amen quod nat' sacramenti auctent &c. Tercio q' his
verbis intellig' concessa potas eccie non limitate in certis casibus sed in omi plenitudine po
te sicut ht' q cunq; alligauerit &c cunq; solueritis vide sup illo verbo Quod cunq; ligaueritis
notatur papa plenitudo potestatis illimitate cui non modus continere sit verbu solu. nihil
notabitur plenitudo ita vt ad quecunq; se extendit potestas papie se extendit potestas eccie
nec a potestate papie excreditur potestas eccie alias non competeret sibi verbu quecunq; alligaueritis
Hoc eni ad aliqd' propiendum disponendi corrigendi vel in certo casu prouidendu solu messet
potestas papie & non eccie cum illud pertinc posset. ideo eccie applicatis idem sibi. ad sui confirmacio
non messet potestas amittere & oportebat abnegari verbu quecunq; alligaueritis. Quarto notan
do dicta auctr. q xpus voluit iudicium eccie esse maius ac supremu in hijs & hinc iudicio eccie
& xpi petri sine papam debet' acquiescere & obedire patz nam verba predicta. Si peccau
erit in te frater tuus &c. prout eccia in oratione sancta tercia post dominicam tertiarum in quadra
gesima interpretatur xpus dicebat ad petru. Si go peccu in te instituet p' eccie ad iudicium eccie in
hoc q ei dicit dic eccie scilicet eccie iudicium esse superius & prem ex hoc q' subiungit. Si autem
eccia non audierit. e. superius iudicium eccie sit tibi sicut ethnicus & publicanus constat aute
q si iudicium petri esset superius iudicio eccie petrus post iudicium eccie non debet statim pro
cedere in spualibus vt ethnicus & publicanus restrictu namq; iudicium petri in quo tenetur superior
debet adhoc sibi posse cognoscere. Cum go dicit petro q qui eccia non audit sit ei tanq ethnicus
Constat q ipse tenet' acquiescere & sic per quod iudicium eccie sine supremu & finale est at
tendendu q hec pminencia & superioritas eccie respicit papa quat apparet ex hoc testimonio
solu est in hijs que sit fidei si eccia in iudicijs q lo' de petro & sua ac eccia statu declarato
correctione sine punitione. Item q papa inducta sub iudicio eccie ex eo proba' q a correc
cione fraterna nec fidelis excepi'. Cum go quilibet corrigi fraterne si no vel no audiat
huic debitam pdicta debet differri eccie ergo si papa nolit fraterne correctioni acquiesce
hic differri ad iudicium eccie. fraterna aut deducere' si eccia non habet auctem in cui sententi
iudicium. Go hijs videtur posse inferri q quidu pro notorio crimine eccia scandalizate
& pro alio quonus de quo papa fraterne admonitus nollet se corrigi huic ad iudicium eccie
deferri. Sicut ex eo qui secrete admonitus non corrigit' hijs admonitionibus coram vno vel duobus
fratribus hijs admonitis hic deferri ad eccie iudicium sic ergo papa no exima' a primo et
2o gradu hmoi correctionis fraterne go nec a tercio videlicet vt dicat eccie vni illi auctoritas
dic eccie. Et si neq; tercio sinaj ex pena' plato hijs sicut planius inferius cui admonitus q
tepnit aperiri dic non sibi eccia si prelatus & superior fratr de primo sit non habeat aliqd
plato superiorem se quia xpe inter singulos & supremus aperiri dic eccie si simil' egressura
in totum habere posset. Cum ami quali consilio ipsum penitenti sacerdoti est cum dominus suus
apli. Quis aia pfectibus subditis subditus sit nec ab his videtur ex [illegible]
2o proba' q eccie iudicium sit degnius ac superius [illegible]
que in sacra scriptura dicuntur [illegible]
eccia q est [illegible]

dna gentium etc. Regina ps° xlvij. Astitit regina a dextris tuis etc. Sponsa in li. canti. sepe
et apoca. xxi. Vidi civitatem sanctam Ierusalem novam de celo ~~etc~~ descendentem ~~de celo~~ a deo parata sicut
sponsam ornatam viro suo dicitur etiam corpus Christi ephes. i. iiij. v. et collo. primo. Ex prima appellatione
cum ecclesia sit mater papa vero filius ipsius excellentia paucioris dignitatis monstratur ratione ho
noris et obedientie que a filio debentur matri nec potest dici quod quantumcumque inter fideles pa
pa sit maior non est ecclesie filius nam ut inquit Augustinus li. libro de symbolo etc. tractatu iiij°
Si quis ab ecclesia separatus inventus fuerit alienus erit a numero filiorum dei nec habebit deum
patrem qui ecclesiam noluerit habere matrem. Et alibi docet quod cum ecclesia sit sponsa Christi unica quod
omnes filios quos Christus habet hec ecclesia gignit sibi sive pertinet. Ex hoc sequitur multo minus dici
posse quod papa sit pater ecclesie cum nullus sit pater sue matris. Sicut enim salvator in Mt. xxiij
docuit quod unus est pater noster qui in celis est sicut terrestris unica est ecclesia omnium fidelium mater.
Secundo inducitur ex eo quod ecclesia dicitur dna papa vero et episcopi non dni sed iuxta auctoritatem apostoli dicuntur
ministri et dispensatores ministeriorum dei sic etiam Christus cum de maioritate doceret apostolos dixit Mt.
xx. Quicumque voluerit maior inter vos fieri sit vester minister et alibi sicut filius hominis
non venit ministrari sed ministrare. Item Luc. xxij. Ego autem in medio vestrum sum sicut qui
ministrat. Unde propter hoc convenit pape appellari summum ministrum ecclesie. Nec potest dici quod
sicut Christus venerat non ministrari sed ministrare cum esset dns. Ita papa quod debet se exhibere
ut ministrum etiam si sit dns quia Christus eum non dnm sed vicarium instituit. Ad hoc etiam facit
quod communiter per omnes doctores dicitur quod dominium rerum temporalium que in ecclesia possidentur est non penes
papam Avicenna sive quoscumque ecclesiasticos qui non dni sed dispensatores dicuntur sed est apud
ecclesiam sicut apud dnam. 3° ex eo quod ecclesia est regina est enim sponsa ei qui est rex regum
et dns dominantium ac princeps regum terre apocalipsis. Item quarto ex eo quia ecclesia est sponsa
Nam dicit Bern. li. de consideratione ad eugenium papam quod papa est paranymphus sponse vel
ecclesie ex qua denominatione satis apparet dignior excellentia ecclesie respectu pape etiam ex hoc con
sideratione Augustinus dicit li. de symbolo quod ecclesia totum possidet quia a viro suo accepit in dotem si totum pos
sidet iuxta sententiam Augustini ergo absque omni exceptione omnia sibi subiecta sunt que Christo sponso suo ipsa autem
subdita est viro suo. Quinto etiam ex hoc quia ecclesia est corpus papa vero unum ex membris
istius corporis hoc autem videlicet quod fideles sunt corpus ~~Christi~~ Christi et membra huius corporis quod
est ecclesia manifeste ad litteram docet apostolus in epistola prima Chor. xij. Unde super hoc non decet multum in
morari. Ex hoc sequitur sexto quod ecclesia est quoddam totum papa vero pars huius totius patet quia
omne corpus unum organicum constituitur ex diversis membris tamquam ex partibus integrantibus
ipsum totum ecclesia autem est corpus Christi mixtum organicum fide Christi animatum vel ecclesia est universi
tas fidelium bonorum et malorum orthodoxam fidem tenentium in sacramentis ecclesie habentium societatem
cum ergo papa non sit hoc corpus quod est ecclesia sed unum ex membris ipsius iuxta auctoritatem apostoli
ubi supra corpus non est unum membrum sed multa sic papa convenit esse partem huius corporis
ipsum vero corpus est quoddam totum. Et quia per se nota est propositio quod omne totum maius est sua parte
manifeste concluditur quod ecclesia est quid maius et nobilius et dignius quam papa solum maius
autem non intelligendum mole quantitatis corporee sed magnitudine virtutis excellentie et dignitatis
sine precio unde ex hoc argumento tamquam per se noto ab aliquibus doctoribus infertur quod cum Christus sit
caput ecclesie et de ratione capitis est quod sit pars corporis cuius est caput quod tota ecclesia sit nobilior Christo
inquantum est homo et quantum ipse in membris ecclesie comprehenditur ad quod inducitur textum apostoli cum
glo. ubi supra. Vos autem estis corpus Christi et membra de membro glo. membra de membro dicit membra
dependentia de membro i. de Christo capite et commembro nostro ratio autem huius assignari possit quia
cum ecclesia includat assistentiam dei iuxta illud ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo
ibi ego sum in medio eorum nec est possibile intelligi ecclesiam sine huiusmodi assistentia et influentia gra
tiarum intranea. Unde manifestum est quidquid citra deum excogitari potest non posse ecclesie comparari
in excellentia et dignitate. Ex his satis infertur licet pape suo modo conveniat dici caput ecclesie non

ꝑpterea se debalt eccl̃e ante sturre q̃nq; ymo ep̃ hoc fortasse nosc̃i² possit q̃ eo ipso q̃ est cont
dit se tante excellencie p̃ferri² facto suo assertione tanq̃am male sentiens de auctr et
dignitate sp̃e matris eccl̃e ner dum non esse superiorem membri eccl̃e non possit q̃n ret
retul fidē et per hoc tenet̃ se ab eccl̃a sep̃are reputat eam se reput talis corpis q; sibi assist²
n condicone videret q; sicut ipe potest errare² et desipe sic eccl̃a possit eo ipso q; ipe vult
udicu suu p̃ferri nudis vbis eccl̃e manifeste q̃dictur q; est mal² cam errare² posse et sic ea
non semper sanu et catholica esse que assertio sapit de hijs que sūt fidei aut de necessitate salut
manifeste constat q; sit fidei catholice diffinda per consequens vn merito posset nosc̃i² q; se
parat se ab eccl̃a et desinet esse membru et per ꝙs reput ner potest dice q; ipe non sep̃at se
ab eccl̃a sed potius equipo videbit q; sep̃et se ab eccl̃a ab eo vn potius corpis p̃ tenc² adhe
re reputi quam reput membris attendat eam p̃cordialis q̃n hoc dicit Sicut em impossibile e
eccl̃am esse diuisam q̃a eius nec formali sine medietate ip̃e tate est esse vnd ita impossibile
est eam se ab aliquo sep̃are sicut ignis de cui natc sine ip̃a passione est esse calidu impossi
bile est se sup̃ficie et immobile se mouc sine mortuu se vnifica Cum ergo in p̃dicto casu
reperiatur q; est diuisio et eccl̃a non possit se diuidc oportt intelligi q; hec diuisio sine sep̃atio
uenat ex parte pape q̃n ip̃e sit mortalis per naturam et sepe moriatur per cui priu et potest
esse membru putredu vult se indignare p̃ferri eccl̃e matri sue q̃ne semper vidit nosc̃i² et ven
rare et de hac excellencia eccl̃e sup̃ eius membra sua dom̃ dns nosc̃r sine tractatu sup̃ bst
ca. qd vbi opponit per mulcrem stultam eccl̃a intelligi Et inter ceteras laudes attribuit
q; ipsa eccl̃a inter alia dine structure p̃ciosior e ceteris suis lapidibus p̃ciosissima erat
q; lapides p̃ciosi filios et filias eius unde dicit q; quadruplici aliquis sit magnus ipe tm si
lapis p̃ciosus est est ornamentu eius q; ois lapis p̃ciosus e ornamentu eius et papa e p̃ciosior
ceteris lapidibus p̃ciosis Si aut papa esset superior q̃a eccl̃a cum ipa non esset p̃ciosior ois lapi
de p̃ciosis ner huius lapis p̃ciosus esset ornamentu eccl̃e oportt ergo intelligi q; in eccl̃a sit p̃ciosior
ciosior in lapide p̃ciosi q; papa non sit ea superior ner est equalis q̃a eccl̃e sponsam esse papc
ris vt est ibidem p̃allelu eius esse competit ner aut superioritas dignitatis sine excellencia eccl̃e
respcu cuiuslibet membri sui vt p̃missu est intelligi di quantu ad p̃eminentia et p̃fectionem
et virtutem sine studiu et potestatem sic enim inter angelos esse dicit excellentias dns ad alte
ra Tertio probatur auctas eccl̃e et eminentia dignitatis supra papam et omnis fidelis
ex condicoi huius potestatis quia in eccl̃a et in papa dicit esse est magis mensa ner p̃tis cor
et permanentia ut patet ner cum assignari est dies horum vel momentu quo eccl̃e deficiat fi
potestas et durabit semper vsq; ad consummacoi seculi q̃n papa vero non esse cu non semp simul
posset eccl̃ie p̃dari et sic carere potestate possit de nouo elegi et iterum cum habet et q̃m one per
manens et continua p̃fertur variabili inter pellato et temporali sequi q; potestas sine auctas
eccl̃e p̃minet primi pape de q̃a potestas in eccl̃a semp fuit est erit nota quo ad ea que
uirtus sit ner vnquam eccl̃a a fide deuiauit papa vero sepissime q̃a meccl̃a ner primus mobi
qualis est et confirmata in bonu ita q; nedu vnquam erubit a rem fide sed ner vnquam erubu
potest de ipsa namq; est dictu a deo Sponsabo te mihi in sempiternu osee ij. Item q; vbi dnus est
cu eccl̃a debeat dimicare vsq; mfine mundi ner erit vnquam nisi una et sola ꝙ q; sic e articulo
fidei ergo impossibile est eam obcumare hoc aut sanctis pontificibus non est concessum vz
q; eo ipso q; aliquis e papa sit confirmatus in gra dei et efficia impetrabilis Nam historie a
testantur et experientie errores temporum de nostris opposita Tertio q̃a meccl̃a ois ge
nus veritatis speciale q; mia est ad salutem sicut illud Io. xvj. Cum autem venerit ille spūs veritatis docebit vos om
veritatem et thi mo iij. Scias quo oportet te in domo dei conuersari q; est eccl̃a dei vivi columpna
et firmamentu veritatis que duo verba sc̃a columpna et firmamentu demonstrant inde esse in
obliquitatem nidere Sumus vero pauci sepe mori et ab aliqs adueri eccl̃a de veritatibus
necessarijs ad salutem per eccl̃am sunt tenc
ordinis predicatorum et
eccl̃a sc̃a

ecie quod obligabile est ac defici & errare potest regulari & ordinari debet p aliquid in obligle
& indeficiens sicut est de actibz pape reppn ecie ephor cuius ligmiserit ꝑ ad ecias pertinet
imponere legis pape & modꝰ quo debeat sine possit rege ecie dei Quodꝙ has leges in casu sibi
prohibitu & oppresse videtur non ligt nec dispensare In alijs vero cu interuenerit ecie
non sit tollē opprimenda a principe licet pape dispensatio sit ad quo ad pape dispensare spectat
statuere etiā per ecias papam debe septm aliquoꝝ contilia spretis hmoi non licet ei dispen
sare Item quarto modo ꝙ actus hec qui est in ecia & roe boni In papa vero & simpliciter
tm est ordinabilis ad bonū ecie habeat mixti rois boni tñ constat ꝙ in eo habet mixti alicuius
particularitatis que non competit prout est ecie & ephor cu omne bonū roe sine phia in
primo ethycoꝝ sit dnum & magnus ep habitudine hmoi continuꝰ habet mixti ep tell entie sine ꝑ
eminentie Item constat ꝙ ecia sibi elegit sine constituit papam ꝑpter actus ac cu deponat
papa vero non est eligen sine constituē ac destituē cum que ꝑsona constituit sine aliuꝰ ecias
hec cū a deo constituta est & si papa aliquā quereret aut hemi mētem deponē eo ipso desinit
papa esse et non solū deponē ecias non pot ꝙ nec aliquos de gradibus quos in ipa constituit
ꝑpius de quibus bñ contineri q. Chor ꝑ & ephe iiij. Ex premissis sequit ꝙ cu hec actus sine po
testas prout est in ecia sit permanens ordinata & quieta recta & nobligabilis sine ī bonū
confirmata est ꝙ ipd ordinata ois coactio necessarie veritatis potestis papam constituē et de
stituere potestas vero pape. Ab hijs oibus deficit ergo ꝑfertur sibi Quarto ꝓeminentia auc
toritatis hmoi probatur primo ep habitudine finis hec cū omnꝭ q sit a deo constituta deus ipe sit
primus finis & principalis tamen constat ecias mihi quedam alios ordinari vt ad suū finem
adamfestum est aut ꝙ inter hec duo esse alterius finem potius ecie quā pape q venit illud
cū finis dñi ad quē bene esse alterius ordinatiu ecia aut non ordinat ad bene esse pape sed
econtrario papa cuius actiones ordinari debet ad bene esse hui finis actiones pape sic hui
ordinate q ep ipius ꝓvenit bonū ecie quale vero quidē ab hoc sine deficiūt sine eidem cō
trariantur hoc aut videtur duce aptius ꝑ chorū iij. aia nostra sit sine panthus sine appollo si
ephas sine vita sine mors presta sine futura oia cū nostra sit vos aut ꝙ ꝙ vos aut
dei super quem lom glo. or. sic dicit oia nostra sit vos aut epi non hoīs & ideo non ihc
gloriamur sed in ꝑpo tuo sunt creatoe & redemptoe hoc ꝙ dicit aptus vt sint hec mihi mixti
concessa sit & subiecta ita & nos ꝓpo subiectū vñ manifeste appareat ꝙ ephas potius & ecie et
ad eam ordinatur tanq̄ ad finem & ipius mixti subiectus quam econtrario vñ q ecia sit
causa vel ordinē ad eam Item ecias dicit aptus ij chor ꝙ iij & ephe iiij ꝙ potestas data a
ꝓpo est in edificatoe ecie ita q ep habitudine quadruplex ponit, sit finalis efficacis formalis
& materialis prima edificatio aut bene esse ecie est finis potestatis concesse de hoc sequn 2o ꝙ ecia
se habet mixtoe efficientis saltem principalis sicut aia cu sit finis corporis se habet ad oia
operoꝝ in mixtoe principalis efficientis Item finis in mortalibz se habet vt prima principia demon
strata vt sine ꝓsupposito sequatur actio & in corsete illo cessant operoꝝ & motus Cum ꝙ homo
corpori quod est ecia multe competant operoꝝ que habent exteri principia sua ad finē sine
bene esse hmoi corporis & ipius virtute sequitur ꝙ ipius corporis se habet ad ipsius operoꝝ in
mixtoe principalis agentis membra vero eius vt minus principalia sicut instrumenta sicut pote
rie aue dicitur esse quasi quedā mistra ad operoꝝ suas papa vero hmoi sit nobilissimus ipius mē
brū quia tñ in ipius corporis virtute & fide & ad eius finem operari debet no sibi appetet ī ordi
ecie habitudo principalis agentis & minus principalis aut instrumēti primarij Ex hac se habz
ad mixtoe principalis agentis prefatur ei ꝙ mixtoe secundarij sine mistri Ex hac consideratione
licet mistri ꝙ est potestas mistri sine agentis mihi principalis non sit maioris amplitudinis qua
principalis agentis ad vt dictū est sicut in papa sit ē principale organum & plenitudo potesta
tis a deo in ecia est in ecia & ꝙ papa sit ē principale organum hmoi operoꝝ ecie ꝙ ecia absq̄ eo
[illegible] ecia posset ꝙ epi sin finali vnitate patri ꝙ ecia nullo papa existente exerceret & quia
[illegible] operari posset sicut ꝙ hmoi sibi in esse hec supponit ulteriꝰ videtur si mi
[illegible] ecie papa sit subiectū ordinis ad hec

et pg consequ[ens] dicim[us] q[uo]d ille libs liberu[m] arbitrum pg[ra]tis ffirmatoris e sepo manus pn
abstt illa consideratur. Sic simo no ho[mo] q[uo]d ecia a pl[ur]e fundata e supra firma pe
tram q[uo] t[ra]s abscis[us] structuet t reptuenby t adiustatibus mi[n]a t[ra]m[en]t[ur]e pot sine ecie a rui fa
no ptus hec pnt consideratur mi[n]a ecia bt[us] hadu[us] grauy ffirmatoris qui p[ro]mist q[uo] mtho[us] pa
dicu[m] q manet in fidelibus meteru[m] qd[a]m oraui[t] patrem vt no defiuat fides ecie t q
pe est in fidelibus ad dies vsq; ad qsiaz struk. Et q[uo]q hec nisi co[n]silium ad ec
tore no sit sanctus pontifex gregor[ius] q petit de quoru[m] plurib[us] legi[tur] a fide errasse h[ab]uit melio
re ecia superior mi papa hero hnias potestas inferior dic[itur] t sint duatores tenet[ur] credi r
nelatoribus angelor[um] q[uia] sunt eos no posse errare by zacharias pr[es]b[yte]r lo-bap[tis]te q[uo]d no stetit
angelo credidit in pena pdidit loquela post habet hic p[ri]mo them omis fideles tenet[ur] ee abedire
t stare mdatis ecie t eius detractori tq[uam] mdatis illius q[uo]d sanct[us] no posse errare[re] nec debet
disceptare. Causa q[uo]d posset sic patet q[uo]d eis h[ab]uit q[uo]d sint zacharias ab angelo Ideo finita q[uo]d
matus dei eis ab ecia discant angeli conseruy dorotheu[m] mediator angelor[um] sim ecclesie aph eph
ij. Quarto mandat omis hoies tenet[ur] sic stare dispositi eu[m] sint equales t permixtes fideles
hero multo aptius ad detinendu[m] rac[i]o[n]e[m] quia debet sic matri t porby sanctus potest
quanto p[ro]bis filius maiori dignitate in domo patris mat[er] se gessisset filius t sic tenet eccia
ampliu[s] honorat[ur]. Non eni accipit dignitatem papatus ut ei ag sin doctor ecia q[uo]d pietra
rethu[m] fera catholica at hera[m] mi[n]a mdatu ipa[m] hor abandonet t transferu[m] mi papa stabi
ta eo sp[iritu]e hera ipe ecia mendax puta t pomus fideles tenent[ur] dyaconi pape q[uo]d
archiepi[scopi] detractori ecie q[uo]d q[uo]q[ue] si mdatu pape debet p[re]ferri mdatu ecie h[ab]et eu[m] digna
tem q[uo]d ipa no possit errare a ypo habet t quia dni sunt sp[iritu]s structuet ner hanc condito[rem] cum
papa ecia q[uo]d stant mi eu[m] transfert fr apud se structuet by mecu[m] hanc dat quia a ypo accepit
primatu[m] t dignitatem sup omis hoies obtinet ner unquam sim apli[cu]s habuerit e missi ypo spiritu
t repleti sui t ppter hoc ipa stabilit mdatum sum q[uo]d sibi ex parte sui sponsi aliquid mandat sui
reputet illud reuerenter du[m] sibi restet q[uo]d ex pte sui mpti e t quatenus no intelligat
ymo videt sibi hec in g[ra]m recti mptuet intellectu[m] no obsequiu[m] ad sponsi sui t firmiter
credit ser omis fideles tenet[ur] stare detractori ecie tq[uam] tutu e auctoritas sim dei q[uo]d dicit se deu
no credere n[isi] eu[m] auctoritas ecie q[uo]n[iu]s si ang[e]l[u]s mdatu[m] angelor[um] ob reue
rentia t dilectione ipius quas mdatu[m] mllatenus fallere velle ner posse in quam q[uo]d ecia
errauit ubi ratio reddi no pot creditur solum ex auctoritate dicentis nisi eccia hodie asserat
sp[iritu]s t evangelia q[uo]d de actionibus q[uo]d spiritu st vera esse q[uo]d mdat[us] q[uo]d ypocrite
nati t q[uo]d preteritis mortuis ar[ti]q[ue] resurrexit tm rem ascendit no ait sic credit si sibi
papa ad asserat q[uo]d sunt ei posse errare t deficere sicut eccia in hijs q[uo]d fidei t fines sunt
no possit errare ppter assistentia[m] d[omi]ni medio cuius q[uo]d no promittit papa hec hor no habet
hanc merito t si bna sit pars mbrorum tq[uam] ecia superior papa inferior dicit[ur] sua sno
no dicitur q[uo]d si papa duos mdatos structuet in equali potestate si alter eoz tenet[ur] sper
nere t preuidentia pertinet esse q[uo]d in gra[m] statutoru[m] ffirmatu[m] sit vt mdatu[m] sum esse in
obliquale t errare no posse tanc merito dicitur mdatu pars inferior et si in bona
eadem esse pars ar hui[us] dei t si structuet hanc q[uo]d alius esset mgra[m] officiu[m] ner posset
errare si nollet mdatu[m] suu[m] illi submittere merito deprehendendus esset rosina[m] pape
q[uo]d ecia no erret no aut sibi p[ro]bis sua assistentia promisit hoc eis
[illegible] ad quod aut q[uo]d sit fidei t ecclesie
ecia mihijs q[uo]d sit fidei t salut[is] fidelibus
ecclesia sancta catholica
ffirmatis

et papa vacat hatten) videtur finisse q̃ fideiussores sing̃ hec ptās m ecclā dicebat q̃ sisto formal'
sine fundamentali & radicali applicabit nr̃o sanctissimo pontifici eo q̃ ipse singula sciens ministerium ecclie
habet exercere omnes actiones ad dignitates ecclie quecunq; nr̃i ministerii humani videbant q̃ debet dign'
& excellent' ecclie q̃ ipsa & regnum debet appellari Quat' itaq; intento sit dicendum q̃ hec ni ecclā ois ptās con
sistet ipa sc̃a ecclia nequit posse operari nisi per humanum summum pontificem Sed q̃m frequenter esset
ecclie potestas nationes nequit ei possent q̃ debet ipsis ecclesiarum dubium esset Et q̃m aborigine nas
centis ecclie experti appellationes ecclie sibi attribuit semp̃ Mag̃r dicit q̃ ecclā Anathematizat disponit de
mittit declarat mandat & sic de aliis attendendum multis patebit dicit q̃ si p̃ ecclā ministerialiter intelligat q̃ est q̃ m
dicat deliberat & dictat agendo & ipsa met disponat preparat ordinet ac executioni Sic ecclā m ipsa ecclie
hec ptās ministerialiter dicitur esse h̃ enim ministerium hec declarari perpe & dispone quod ab humano fidelium
prouidi & agendum sit no indigni tristem nunq; aut penitentiam magnificat sing̃ m ecclā hec ptās est
radicalis sine fundamentalis q̃m ei nisi pathic adest essig̃ fundamentali & origo auctoritatis q̃ fidei
ecclie & hortatur omnes ecclesiastice potestates exercent simili actiones Est ecclā m ecclā hec potestas scilicet
q̃ hec potestas ipsum robur & firmitatem est p̃ cuius hec pdicta est m ordine aliis quibusdam sine politis
dispositionibus Est 2o hec ptās m ipsa ministeriali sine executiue q̃ ei sibi videtur opportunum ex
cere illa pro se vel alijs potest committere si m papa sit eius membrum nobilissimum & p̃cipuum pote
& se bene q̃ formam exhibet habet potestatem p̃ sibi ita dicitur q̃ m sua ptās methodum est & post omnes
per se exercere vel alijs committere Est enim libera nec cuiquam nisi suo ipsum & capiti subiecta
Quodcunq; ordinem est vt sponsa dñi ministra libidini sit quia tunc q̃ sit & p̃ncipi & excellentiori ser
ministros dñi intelligendum est tamen & ei potestas humana q̃ est ecclā sit dispensandi forma &
ordinandi potestas & ad districtionis ordinem requirat deliberatio sine q̃ sit deliberatio finis ac om
nium deliberationi est de quibus debet esse ordinem q̃ hec deliberatio no quiete primo fieri
potest sic p̃ ecclā intelligat multitudo fidelium sint & ordinis partibus mundi dispersa hec ipso
mo intelligendo ei p̃ dispositione apti & ordinati ad p̃dictum gentibus magis tota multitu
do fidelium fuerat in vnum congregata sic nequit dicendum q̃ aliqd ecclā disponere
posset nec de humani ipsius ordine ecclie vel papa potius sit standum oportet multum dubitare
in magna penitentia q̃ tota ecclā simul congregata aliquod preparat ne forte sit futurum quo
quet vt quo presens habeat loci intelligat & ecclā q̃ congregata legitime magnum gaudio q̃ papa
venerat p̃ patria Et magis ipsa ecclā be vel magistratus amor benignitate q̃ sibi Et merito dicit
consistere in magnatibus tantis vt sint ante magistros debeat q̃ se vel sui suos q̃mes magis
res plani principes & superiores ac de alijs statibus ecclie inter cleth & excellencios bonum be
bitur vt deceat q̃ de super mutatibus bles ecclie & alii qui sic vocati no bene ut putat q̃ mul
ces hic verte post dicit q̃ potestas dispensandi de rebus ecclie exprimit in tantis gaudii q̃ papa q̃ pos
sint sunt mutatis & ptās ipsis dicitur q̃ sibi ministratibus & magistratibus cui tractatu vt q̃mul
tos de mutatis dispositis mutatis sunt & sic m p̃o formato tantis gaudii by Thomas in ch
rum symbol ptās subiungitur cass ante q dicit & est h̃ allegati est Compilat ante q ibi no adue
nit congregata ecclā his sed gaudii tantis est hi sub nocte ecclie simul gesserit Sic ecclā he mur
tibus apostolis q congregati manet ecclā nostra hmoi go ptās q dicit esse honorata ecclā sine gaudio
& in papa dispositer considerantur messe apostolis ni respectu sine habitudine ad actu est ecclā ecclā
vt dispositione minuta ab actu non ecclā potest esse ni actu nisi primo congregetur in vnum ecclā pre
dat deliberatis sint ante est tantis & medius simul gaudii & gaudium sa ecclā congregati
ta & post deliberatis sint bene & in papa ordinatione medius ad actu quasi mediatis

[illegible] Deus ad Samuelem qui super hoc interrogaverat non te abiecerunt sed me ne regnem
super eos. Ecce quomodo deus regit per se ipsum sed si homines nolunt regi per unum caput ad modum nationum deus
reputat se abiectum. Cum autem Christus pro speciali dono direxerit quod est in medio congregatorum in nomine
suo que auctoritas maxime locum habet in concilio generali ergo velle recipere alium sine aliis rectores
aut presidentes qui sunt ut reges gentium dominantes eorum et potestatem habentes videntur ne regnum
super eos abicere Christum qui se profitetur in medio eorum hinc moyses cum deus ei dixisset quod mitteret
angelum qui introduceret populum in terram promissionis non contentus supplicavit et concessum
est ei quod deus ipse per se educeret eos et procederet. Sed cum iura et auctores sanctorum doctorum ac etiam con
ciliorum decreta sic sepe nominent papam videtur distinguendum et sic intelligi posse videlicet quod
papa esse caput concilii consideratur dupliciter vel in actu primo aut secundo hoc est aut in habitu vel
exercitio. Constat enim quod quando papa dormit est caput ecclesie sed tunc non exercet actiones capitis. Sic papa
cum est in concilio realiter licet vere sit caput ecclesie ut primo sibi competebat quando ecclesia non erat congre
gata sed quia tunc Christus sine spiritu sancto in consilio per se et immediate ecclesiam regit ac exercet actiones compe
tentes capiti hinc protinus saltem quo ad causas super quibus consilium intendit papa non omnimode
se habebit ut caput sicut primo sed vim cessat actiones capitis substituti sicut delegati in presencia dele
gantis ipso iudicante potest ecclesia assignari alia consideratio quemadmodum dicimus cum quis est iudex constitutus
ad universitatem causarum ac ratione alicuius populi cum plena et libera facultate ita ut sibi competit sim
pliciter esse caput illius populi post tamen dati sunt sibi consocii in eadem potestate quo ad unam vel plures
causas sic tamen quod ipse semper maneat primus et pertinens inter omnes consocios licet non perdit aliquid de po
testate quam primo habet tamen ex adiunctione aliorum hoc habet ut cum actio iudicii ab eo solum primo pro
cedat in dictis causis super quibus adiuncti sunt quam in omnibus aliis. Iam tamen oportet quod iudicium in hiis ma
neat firmum ut sit de quo adiunctorum consensu. Tunc igitur videtur quod cum ipse eos vocavit ut coadiutores vel
alias in casu licito ipso ecclesie renitente convenerunt oportet intelligi ipsos in ea re ac iudicio habere potestatem
tam simul cum eo et actiones eas debere esse communes. Nec debet iudicium putari quod sicut coadiutores ipsius
pape quia secundum apostolum 3 Corinthios in ecclesia dei adiutores nominantur. Item est alia consideratio iuxta sententiam
doctorum prelati sive episcopi habent per electionem sive confirmationem aut consecrationem immediate potestatem
a Christo supra corpus super corpus Christi verum et mysticum. Competit eis namque illud quicquid ligaveritis
super terram etc. Et quorumcumque remiseritis peccata ac euntes docete omnes gentes etc. Cum enim ut
explicabilius patet hec potestates in consideratione dantur respectu huius vel illius populi sed generaliter tamen
quo ad exercitium huius potestatis recipiunt a papa populum determinatum in quo nec in alio de communi cursu
exercere debeant potestatem nec propter huiusmodi determinatam concessionem populi auferetur ab eis potestas que
ipsis primo absolute competebat ad regendum ecclesiam. Iuxta auctorem apostoli actuum xx attendite vobis
et universo gregi in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei quam acquisivit sanguine suo. Cum
autem congregantur in concilio illa potestas que primo eis competebat in habitu videlicet intendere ad regimen
universi gregis efficitur in actu. Unde primo censebantur vocati qui ad suos determinatos populos in parte
solicitudinis. Cum autem sunt in concilio ut simul attendant ad regimen universe ecclesie unde quod sunt vocati in
plenitudinem potestatis non sigillatim singuli sed ulterius omnes. Ex hoc apparet quod congregato concilio non
convenit pape esse caput quo ad omnem respectum sicut et primo videtur enim habere socios in plenitudine sue
potestatis quos primo habebat in parte solicitudinis. Primum notum est quod quando actio procedit ab aliqua
multitudine supposita illius multitudinis sunt participes ipsius actionis patet de suppositis tenentibus nomine
si enim in illa multitudine unus solus per se efficeret illam actionem utique non multitudinis sed solum
unius actio diceretur. Cum ergo iudicium dicatur a consilio ut a multitudine agente et consentiente procedere oportet
intelligere quod non a papa solum sed etiam ab aliis procedit hoc autem non competeret nisi in ipsis supposita
intelligatur esse virtus sive potestas cuius vigore actio ab ipsis procedit. Unde sequitur quod potestas diffi
nitiva in concilio quo ad regimen universe ecclesie non solum est in papa sed etiam in aliis qui debent
[illegible] sive concurrunt ad actionem quod tamen primo eis non competebat sed erant solum coadiuto
res in parte solicitudinis quo ad determinatas portiones populi [illegible]. Ex hoc etiam videtur sequi quod
[illegible] papa [illegible] multa assertione sit fons et rigo solitum quo ad exercitium omnium potestatum.

consistat ꝑdcm mpsidentibꝰ ℞ bulla vero adhesionis dict⁹ cōcilij q̄ affirmetur fuisse et esse le
gitimū cōcilium in ty meo fuerint sui psidentes et sic sibi ipsis opus nec potestas vel auctas assi
merit et sic bulle de psidentia non videntur se ipsemet⁹ dat ꝙformet⁹ ad hec ad huius adhesionis
Si vero dict⁹ constituisse psidentes ad concilium qd dissoluit quo cū sibi illa oppositionem non esse q̄ dubitatis
sui psidentes adessent vt q̄ magna adhesit q̄ non erat concilium cui adhere posset Item videbatur tu
ginta eis eo q̄ cū in ipsis huius psidentia dicit intendendū esse ad n̄ formandi erit in ipsis ipsis
reformationis q̄no ipi pape aut psidentibꝰ sine dn̄i expat audiri repeteret quo cū mandet me q̄ meo
iudex infra sua speciali vnice dr̄ ꝑdictus hinc de q̄ dicte bulle de psidentia quasi no ꝙformet cū
dr̄ ꝙspicienter et habentes ad bullam de adhesione videbatur q̄ no essent admittende detento et
q̄ multipliciꝰ clausulis videbant⁹ sapē materia bulle asserte deus nouit nec videtur ob stant⁹ q̄ bul
la de psidentia in persona dn̄i dn̄i legati que a principio sint recepta in concilio erant sibi ipsis iuste
q̄ multa per patientia tolerantur q̄ si in discepturum iudicij addiciant⁹ no transeunt tunc om
non fuerint contenta de supiori tute auctis inter concilium et papam nec q̄sto de auctc̄ q̄libet cōsilio
timeri fuerint declarata et tunc bene poterunt dn̄i esse concilium ꝑ me ꝓpiebat congregari hec erat le
gatus q̄nt a multis asserti est ꝓfessus est nolle vti me q̄ bulla q̄ posset reactiua sine derogatiua nec
tunc erant multe rationes que prouent ab admissione retinebant ℞ premisse visum fuit deos
dnos deputatos qui fuerit in maiori nūo q̄ pars negatiua q̄stionis esse verū videbat q̄ salubris
auctc̄ et libertate q̄libet concilioꝝ speciali constitutionis et hmōi ꝓpter q̄ decretos ac premissa ꝓcuratos
que in certa residet super certos fideles psidentes in pijs bullis nouati ad psidentiam ꝑ ipsos petitam
non deberent vel possent admitti illarū vigore -

Hec supradicta et si non oīa ac integre speciale que ad auctes ꝑtinet hic inserte sed pleraq̄ due fuerunt
exposita in pia deputatione fuerūt tū pro maiori parte eo pacto ordinate fuit seu est de intentione
ipsius relatoris in cibis et singulis suppremissis verbo aut scripto tenus asserit quidquid molesti seu
ambigui fuerit vel fuit ꝑ plenarie instructa rogatus possit manū ad talamū Post vero fuit
relatoris ipsis deputatis onibus de dicta discussione sup̄ nūa bullarū de psidentia tū obtenuisse
dnō Sigismundo imperatore Romanorū ꝓtpe in concilio pisis et tū ipsis nouatis psidentibꝰ dn̄i fuit
ꝑt practicatū ꝑ dnos suos tedulos oblatus et qualificatus de no recipiendi ad psidentia supra notat
tos q̄nus q̄ psidentibus q̄m erant pisis tandem tū maior dicta fuerat super decretis concilij
Constitu de auctc̄ et potestate concilioꝝ imperator quinta die aprilis dedit deliberandi ꝑ deputatos
concilij tedula tenoris sapientis. // Clausula Serenissimi dn̄i imperatoris sup admissione
psidentiū Sanctissimi dn̄i nri pape ꝙpositum ambasiatores dn̄i nri pape mor porent⁹ nobis ipsis et in
nent sicut alij et speciale decretū super Concilij Constantien quod incipit et Zo admittant⁹ ad
psidentiam cum clausul⁹ alis datis excepto iuramento et clausula de renouando dicti decreti Zo
q̄ in illa sessione nequa renouabitur illud decretū si de ipso renouando deliberatū fuerit q̄m de
psidentibus voluerint interesse libere fiat alij non cogantur Post hec incidit error non grad disce
tatio sed certa clausula q̄ in decreto admissionis ponebatur Et habita cōsideratione dominij eiusdem
mensis dicti ambasiatores nuncij concilio q̄nus clausulas ꝓt alij et vltra hec q̄ manutenerent
et defendent dictū decretū concilij Constantien et ipso die dicti mensis aprilis fuit solempniter celebra
ta sessio vbi⁹ eiusdem concilij super admissione dictorū psidentiū et publicatū sup eo decretū tenoris
tus sequentis Sacrosta generalis Synodus Basilien et Postremo vero quo ad hanc materiā super
renouatione dicti decreti Constantien die mensis fuit celebrata sessio eiusdem concilij
et publicatio decreti in forma sequi Sacrosta etc.

plenitas ꝑfecta est implere scribebat ita vt non posset alteri ꝓximari aut delegari dñus meus papa petro et successoribus suis non aut substituere vel delegare hanc dignitatem dicitur. Respondet. Dñs noster papa ꝓpter hoc est caput omnibus non ex hoc sequitur q̄ sim ꝓsidentes q̄ habet principalitas pertinentie vide esse male gabalos & ꝓdictis vᵉ deducta quod ꝑ ꝓnunciatum vadelusi q̄ dicti ꝓsidentes non sint admittendi in concilio sunt in ꝓdictis libris contextum repugnat mihi q̄ dignitas ecclie q̄ in dicto papa ꝓsertim ordini patet q̄ pape quia sibi q̄petat statuere et ordinare q̄ spectat ad sui ꝑsonam et dignitatem et q̄ cui est congregata est immediate quia vero caput et per quos papa qui e triumphat medium inferius ꝓtenet ꝑ eccliam patet in concilio congregari non habet ecclesia sanctorum resurrectione que ꝑ ecclia non est ecclia congregata sicut sibi gabalos sibi q̄petat deformari ego non sentiunt esse medium legendi a papa ꝓstituit bene aut ꝓbauit papa in concilio q̄nonice ꝓhibendo et dirigere ꝑ nos ꝓrandirente et obsistente quibo ipe sibi possit ac debeat statuere et diffinire ac declarare iudicialiter sententiare hoc cum dicat auctoritatem superioritatem caput cum dicatur tripliciter salus sancti et ser aliquis locus dicitur caput vitam tm ꝑ in capite libri septimi est de me dest mihi alio modo propriam dignitate sine honoris prerogativa absit tamen auctoritate sine superioritate unde ysi. longeuus et honorabilis ipe est caput stem q̄ quandam auctoritatem monendo ad quod bonum est et sic dicitur de simil q̄m respectu ꝓdictorum pape non competit in concilio quia aut principale ratione cuius hec superioritas probaretur dem fuit q̄ concilium auctoritas quia ꝑ sua fuerecilia in principio quo celebrari reperiunt ꝓmissa aut diffinitione generalibus concilii quia cuiter tribus esse dicitur concilium generale est.

Presupponitur q̄ sicut actiones personarum concilii quatenus ad ea que concernunt finem spectant eccliam q̄ non omnes duo aut tres ꝑ omnes mundi agere dicuntur sed auctoritas ratione cuius competit sic diffinendi est ecclia ipsis tribus si cum in papa solum vel cui legatus christi diffinendi et statuendi ꝓtis decreta concilio dicit tunc sine constare cum omnibus consensu cuius gratiam asserit gregorius papa in registro dist. frustra cum dicitur q̄ cum omnibus consensu constituta sit si in constitutionibus nulla auctoritas statuendi esset quod nec dissentibus potuisset impedire hoc aut hoc aut patet diffinitionem gesta cum quibusdam conciliorum quibus reperitur sic dictu Sta synodus vel sanctum concilium statuit aut diffinit declarat vel mathematizat vel placuit vel placet sic synodo aut per talia verba Item in subscriptione cum episcopi qui interierant reperi sic dicti Egon. episcopus diffinientes subscripsi vel indicantes aut statuentes Et eadem verbum ponitur in subscriptione legatorum sum pontificis qui interierunt nec plus attribuitur huic quam quibusdam aliis q̄m synodi celebrant et hoc reperi sic esse sensum fuisse magnatorum concilii que dicuntur esse tante auctoris ut quatuor evangelia Similiter in aliis quatuor que acto papa sunt in sua professione inferius sui pontificatus et hoc q̄ nos erunt in concilio auctoritas diffiniendi nedum reperitur per ysidorum in libro conciliorum et in aliis libris de gestis conciliorum ꝑ et indicet et quod amplius q̄m etiam ante papa reperi q̄ auctoritas diffiniendi ꝓtebat episcopi synodi celebrantibus vel etiam concilio et sic papa ab eis diffiniri postulat prout Item reperi q̄ sum pontifices acceptabant docet et declarationibus ac statutis per sacra canonica concilia nec licebat eis in aliquo infringere ꝑ potius se illis confirmare ut patet ex dicto decreto gregorii dd. et non illa hij decreta canonum concilium destruit quisquis ꝓsumpserit absolvere quos ligant aut ligare quos absolvit Item quidem si ego destruerem que antecessores mei statuerunt non constructor sed eversor esse iste ꝓbaretur Item absit me ut statuta maiorum in decretis meis infringam quia in iniuria patris filii mei pertinebit etiam leo Circa ad gestum gratiani ordinatis sed utilitate nulla immutande videntur gestis quibus ignoret omnis synodi constitutum q̄d bonis ecclie ꝛc

hudeus adhuc erat libertas btendi legalibus sed quia qz ꝑpe btebatur putabant gentiles qz hoc
erat de necessitate eccl̃a tempori ꝑdo fuit reprehensus qz ex ipius exemplo alii sumebant occasionem no se q
firmandi ꝑdicto decreto Quarto notandu qz medu pro pcto mortali sed pro solo venali qz illud ē fundatu subdi
torum licet redarguci simũ pontifices potest qz post admissi ipse sic pdus penitentes apli fuerit m
gra q firmati nec peccauerit mortaliter by timor nec petrus mortaliter peccauerit qz by pro solo venali a
paulo in dnice reprehensus publice fuit Et aduertendu diligenter qz si solo paulo licuit declarare cõ
actionẽ petri qz non ambulabat ad veritatem euangelij quato magis licet concilio congregato ꝛ̃sp̃u
summi pontifices Et hac agitur cũ tanta cautela pro manutenenda libertate eccie seruanda e luthers au
ctis manifeste patet qz summi pontifices tenẽ obseruare decreta concilij sta si no teneba nunqd paulus
redarguisset petrũ est eni diligenter attendendu qz sm illud quod seruatur dnt xpi tepore apostoloꝝ
nr tanta veneratione erat venalis siue congregatio apostoloꝝ et seniorũ qz putabatur no licere quidq
audiri eccl̃a petrũ facere absq predictoꝝ deliberatione by quia petrus baptizauit cornelium qui erat ge
tilis et q medit tempore qz recessus e ꝑ petrũ vbi erat congregatio apostoloꝝ disceptabant aduer
sus illu pro hoc opere bono et adquirendu oportuit qz redderet rationẽ degestus Constat qz pdicare
gentibus verbũ dei et baptizare eos erat ꝓpi petro et alijs discipulis a dno preceptu nec vlt eunteꝫ in mũ
ne sinit mndum pdicante euangelium ni recipere baptizantes eos etc Et hijs aut similia dicere quato
hodierno tempore maiori estimatione se reputet summus sup̃a petru in de opere sibi a deo iniuncto qd
id fecit absq simili alioꝝ aduersus eũ disceptabatur Et qz nunc papa dicit qz nrongrum et storum
patrũ orthodoxoꝝ et sanctoꝝ moribus alienũ esse videtur vt quis mortalium de ipius pape volun
tate dispositione et iudicio audeat quoq dicere nisi qz fuerit detectus aduersus petrũ et ipe sit
a paulo tam dure reprehensus In hac eni estimatione pro tempore quo post ꝑfectum marti
rium reperiũt celebrari generalia Concilia reputata fuerit decreta predictoꝝ conciliorũ primi cen
tenarij petebatur dn super nia de qua agebatur esset ia ratione alicuius vnius concilij Et illi sta
batur at si fuisset auctas contenta nr̃e scripture et si quid papa nollet disponere aut asserere
contra ipius rationem non acquiescebatur ei Imo ex ipse legitur in concilio affricano sicut sup̃
allegatũ est qz cũ legati pape ostendissent hanc summi pontifices assistentes sibi q petiũ de applausu epoꝝ
q gratissime pposita deliberata in pmo concilio Niceno concilium ꝛ̃det oportet videri dn ista in gestis qz
sunt concilij continentur ffluit qz missum ad Graciam pro veris exemplaribus dicti concilij et qz
ibi no repertũ est qz papa et suas has asserebat responsa fuit non standu esse in horis pape
Sed qz in valuit decretoꝝ qua plurime auctes reperiuntur super nia concilioꝝ et quedam vident ni
mis apellere auctem summi pontifices est intelligendu qz a predicto tempore viatis sũ silvestri cu
rrunt essent in eccl̃a quinq patriarchales sedes videlicet Romana Constantinopolitana Alexandrina Hiero
solomitana et Antiochena concilia q celebrabant erant in multeplici dñia Erat eni concilium epale
metropolitanum vnius regni sine nationis et supra hec concilium patriarchale videlicet omnium
que erant subdite illi patriarchatui Et sicut erat concilium patriarchale Antiochenum aut Constan
tinopolitanum ita eciam erat concilium patriarchale romanum nunq qz vocabant de cibus eccl̃is subiect
sedi romane Non autem de illis que erant subiecte alijs sedibus quatuor et rursus hec concilia
celebrabantur Ratione dñi interessendi est concilio homo ordinatus a papa romano tenebat et iura
bant singulis annis antiquitus visitare limina sanctoꝝ apostoloꝝ Sup hec concilia patriarchalia que
erant notabantur generalia erat concilium annuale nunq erat congregatum ex cibus eccl̃is que
erant subiecte cibus quibus et decretis quod in hmõi concilio annuali fiebat appellabat
eccl̃a que erat capita illi regionis erat et sunt pontifices epistole vere decretales dicebant illa de
creta qz papa romanus faciebat nullus concilio patriarchali de consensu eoꝝ qui ei anno bis
siebant limina apostoloꝝ Vn qua si contingebat pene semper patriarchale romanum quod a
quod aliqs sedes non erat sed interueniebat temporibus et qz aliquid a papa

fiebat cum consensu dicti romani vel presbiterorum & diaconorum ecclie romane qui erant sibi vicini
tores & consiliarii assistentes hoc dicebatur fieri ecclia romana sine sedis aplice non aut quid ei statu
lumtate pape procedit & huiusmodi epistole decretales erant tunc auctis vt decreta aliorum concilio
aut vt canones qui fiebant in concilio bmndali Quod etiam hodie videtur consuetudo ei hys q narrant
hanc qdem maiore. dicit cum manifeste legitur. qd liber canonum qui in concilys fiebat habebatur. i tem
tu venerabilem vt coteri epli decretales ibi non contineb antur. Quam q debeant esse tunc auctor
& tandem dicitur quod in ipso libro canonum reperi q huiusmodi epli credi debeat sicut canoni sacre scie
auctis concilio tamen decima est attendendum etiam q hec concilia vbi fiebant non tam auctoritate sum
pontificis quam ipius ecclie vbi in sententiis aprius conciliorum legim q dicebant auctoritate ei a q accep
ta ordinamus aut sta synodus diffinit vbi q concilium bmndale habebat auctoritatem a papa i mediate
manifeste patet inter reliqua gesta antiquorum conciliorum scripsimus nunc magno concilio Niceno
scriptum post editum symbolum statutum subiungitur anathematizamus auctoritate ecclie decernimus eos ante erat se
ipius quando non erat & ipius quam nasceretur non erat & quod multis subsistentibus factus & aut
ex alia substantia vel essentia dicat esse vertibile aut mutabile filium dei hos anathe
matizat catholica & aplica ecclia hec est fides quam exposuerunt patres ipsum quidem adiuvisse arrium
blasphemantem & dicentem creaturam filium dei & adiuvisse omnem hereticum extollentem se & insurgen
tem contra catholicam & aplicam ecclesiam quam ei auctoribus suis damnat & quid omnino mutatum
superadditum reperiri. Ego in vnum congregati quorum nomina ipsimus & hoc ecclia patet in multis
aliis gestis conciliis & quasi in omnibus ex quibus memoriam facit ysidorus in libro conciliorum Ite
prout patet discurrenti gesta conciliorum manifestum est q ipse in concilio gestali non dicit sibi pape
ymo legitur. q in multis conciliis presidebant imperatores sub quibus gestalia fiebant concilia ty
autem presidentis prout ingestis aperius conciliorum legitur non dicebat imperialem auctoritatem diffinendi
statuendi siue declarandi & officium vel exercitium introducendi negocia in concilio vel pronunciandi hy
imperator qui presidebat interloquebatur inter concilium & personas cum quasi moderatio gredebatur
vel fuit absens aliquid in concilio gerendum Dicebat enim Synodus inter se talis suas actiones approbat
vel ecclia aliquid in concilio gerendum Dicebat enim Synodus inter se talis suas actiones approbat
vel vocat aut similia delegatus aut sedis apostolice legitur. q erat consedentes vel q missus
rus legati aut inter fuit legatus sedis aplice no aut legitur q presiderit nec simul verbum repit
dum de concilio Basie aut ingestis eiusdam diffinitum concilii narrat q in hoc papa gravabat eos de
transisse ad possidendum in dicto concilio nove limitatis sue quodam ipi missis per suos vocarent sepe
dentes sed in subscriptionibus quas ysidorus refert que videntur se habere quasi concilium sine notam
concilii testificarentur non exprimit nomen presidentis qd aut allegabatur de concilio Senensi q ibi
legatus pape notatur se presidentes fuit dum ab hys qui interfuerunt ibidem q tres sessiones in dicto
concilio senen & papien facte fuerunt minima se notatur se missum vbique & haut notandum existe
runt quasi violenter & cum displicentia ac resistentia plurimorum item q non liceret illud allegari
in confirmationem ymo ppter modum quemdam q in ibidem tenebatur est a presidentibus pape debent
per ecclam statum ne omnino legatus pape in concilys presiderent & privare apostolico hoc honore sine especi
lenta ecclam si alias repetet fuit quidem notum ecclie dei quanto cum scandalo & quia turpiter
dicti presidentes illud concilium dissoluerunt cum eum ad hanc dissolutionem faciendam magnam
potuerunt obtinere consensum patrum qui tunc erant in concilio certo die festo cum totali cuitas
conuenret ad spectaculum dimissis lucernis accensis de dissolutione fingierunt occulte de loco in
alium iste qui cum in concilio legatus pape sed presidentes papa primo sed dissolui concilium predicens pri
cie aperis sicut fuit in hoc concilio Basilien in quo concilio principale preiudicium fuit auctoritatem dissolu
di statuendi ac declarandi est papa nunc cum decretis negotiis sue legitimis nondum potest aut
toritatis possidere sine finem indicti & bullis contentum expedient non possit [illegible]

& decreta eiusdem tam ea que gñalia ssi & aūcte & potestate generalis concilij quā ea q̄ fuerūt
ibidem facta inprocessu cōīa papam Io. xxij & pro bonis conseruāc̄ pro ring clarioi euide
cia sciendū q̄ habē in libro de gestis nris concilij dicti concilii fuit quarto aūcte pape Io.
xxij Et die veneris xxvi mensis novembris Anno dñi cccxiiij° fuit tenta prima sessio &
psedit dictus Io. papa qui celebravit missam & fecit sermonē de mēte ei papa de nocte clamab
tunc xxxi. die Aprilis Anno dñi m° ccc xv° recessit & ex eis videsse aliqm putabat concilium
esse dissolutū statim successive facte ssi tres sessiones inquibus decretū est q̄ p dēm recessum
pape aut platorū vel aliorū sequentiū nrm dñi concilium non esset dissolutū & q̄ remanet in sua
integritate & aūcte etiam si que ordinationes in cōiliū facte essent vel fierent in futurum Item
q̄ ipe Johannes non mutaret vel transferret Romā curiā & officia publica illuc & dicto loco ex tem
plo & processibus si quos cōa faceret & ceu sinales essent irrita Item quo ad promotiones & transla
ciones quorūcūq̄ platorum & benificiorū in ecclesiis nrm concilij & q̄ non traheret nouos Car
dinales & si quos traheret declarabat concilium q̄ non Cardinalibus habeat Item fecit decretū duo
de pace & aūcte concilij gñalis Quorū tenor sequit Et primo q̄ ipa Synodus in spū scō legitime
congregata & de mēte inquisita sessione ordinavit certam formam & iuramentū inquā dictus Io
hannes papa deberet constituere certos & concilio notarios & cūces & iuramento deo eccie & concilio &
inquam eos inquirendo ad recipiendū & inuentiendum in papatu nōe scō omnes nros & cūces vel duos
ex ipis inquo priori iuramento inseruntur multe clausule alie tangentes signa plenissime sibi ectorios ad
concilium & inseriorum Item in eadem sessione notati ssi aliqui qui nōe concilij inquirerent
infra spm papa q̄ infra duos dies deberet eligere certū locū & q̄ debet p̄ualiter transferri ad eū
infra decem dies Item in sessionibus contine de citatoy & processu contra spm papa Johannem
symoniace pravitate & dilapidatōe eccie ratōe quorū & aliorū crimiū late fuerūt p concilium
primo sua suspensiones ab oi administratoy papatus in spualibus & te̊palibus & mā sua
depositiones & priationes & exectiones a papatu inhabilitationes Ut electi non possit Nec
aīa aīa supiadicta Utru & philcant testiū & de superioritate pape respōi concilij vel cuicūq̄
quilibet habens gremiū de mētem sanctam inquirere potest Item hoc patet manifeste ex de
cretis eiusdem sessionis ubi mentio fit de futuris celebratōe concilioru Ut si cessio
sima extingat quibus arcuiri debet remedijs Nam inter cetera statuit cōiliū eos q̄m pro
papa ssi grey fecerint pena suspensionis ipso facto ab oi administratoy papatus & inhabilitatis
ad illū & quemlibet alias dignitates Item in eadem sessione statuta
& certa forma Juramenti qua quilibet electus in romanū pontificem debet p̄stare & mā alias clau
sulas inscriptur q̄ juret tenere fidem sm traditionē gñalem conciliorū Item q̄ cū gñale q̄liū q̄
nas assignet summis pontificibus inter cetera expressis & mdat legēs quibus suas & sibi
dinigant actiones inquibus determinens quodquod cōiliū acceptatū sim manifeste ostenditur
de ipius concilij superioritate respectu pape sed q̄m superadicta specialiter q̄ de p̄cessu contra
Johannem papam inter hoc q̄ cetera actus non sibus constat & q̄m non gñaliter detinetur
sine declarata & merito processus quo expediuntur sibi tenuis stantibus pro tempore omnibus no
reputantur tante cūctis ad arripiendū hmoi superioritatem Quod ex p̄dictis dnobus decretis que
tam eccie dñi gratissima ssi mdant Et primo ostenditur q̄ dicta nostra ssa legitime congregata Nec
tormenta quibus dicta mentio quoquo hamo separare non potest Ymo q̄ deus dicta sensisse quinto quo ad
eius separatū homo pterea no habet ecclesiam ponitificem sinere q̄ in eis dicta ssa quanto a sin
tori cū concilio ssi nostra legitime congregata sum pontificem non habebit potestatem dissolvendi

1 q̄ eadem

Constat autem q̄ſſ̄ m̄ concilia non ſi alia auctoritas miſſi quie ab ypo concedit̄ ſuis p̄ſidentibus
ita vt ip̄i poſſit̄ poſſint abſq; concilio vel eo renitente Concilia vero eius diſſentientibus nichil va
leat diffinire Timet mamfeſte ſequeretur q̄m poteſtate pape eſſet diſſipare concilia in
ſuos p̄ſidentes reuocando ſunt diebus nr̄is facti reperti eſt in concilio Gener̄ thor Baſilien̄ &
ſilorum poteſt quantū ad quietos in mr̄imonio q̄ua quidē eos deus miſtrauit diſſipare poterit
concilia congregata ſpūſto et per quos non bñ habet aūctem p̄ſidencie ſimpliciter ſupra illud ſte
q̄ allo verbo generale concilia tenent̄ conſtat eā quod ſingulari dñi ſalo bonū t generale
le particulari ꝓponitur Cum ergo concilia de ſui ratione mereant̄ papam t alios ſingulares per
maxime eos q̄m intereſſe tenent̄ ſunt omē totum q̄ua maius ꝓparē ſiue partē ſtā ge
nerale concilia pape ſtem eo verbo eciā mlitudinem repūtando quemq; eōm priuilegio ꝓpoſitione
cognitum dicetur de aūcte eccie aſſerunt̄ ad gñale concilia quod ypm repūtat trahi neceſſe
eſt Alioquin non recte eſſet repūtatio ſi eadem in potente t repūtato non eſſet aūctas Ex
ergo eciā multiplici ratione vt ſupādm eſt p̄ſeratur papa ergo t concilia gñale ſtem q̄ ver
bo poteſtatem poteſtatem t̄m mediate habet Si enī concilia habet poteſtatem in mediate
a papa q̄a inter concilia t ypm nichil q̄uo ad ypam poteſtatem e medii quod dicere mſerimꝰ ce
ypo t ſuperq; concilio non dicere eſſe vel equale ypo aut ſuperq; Et ſicut ſtimo mentē hmōi n̄r
pertinet miſſ deus ſit ip̄i in mediate effectue adueniat̄ t hm̄i finiat̄ ſtā hñ dicendū de concilio
q̄ in mediate q̄uo ad ſuam poteſtatem a papa vel ab ypo ſpūſto dirigit̄ t regulat̄ Si enī dicte
dicte bulle de p̄ſidencia videntur dicere q̄ poteſtas concilij a papa dependet tamē ſo a papa i medi
ate ergo in ratione poteſtatis papa non videtur pertinē q̄uis vnio ſi concilia dictā poteſtatem
quaſi data a papa non ſuffineret acceptare videtur in nichilum facere papa a quo e omē donū p̄fm
hmōi ſeptū q̄ ſui p̄ſidij i mediate habeat a papa ſuperiori q̄ papa ei poteſtatiue no pertinet
Quinto patet eo verbo in quib; eciā ſi papalis dign̄itas conſtat obedire tenet̄ quo nichil clarius
dici poteſt nemo enī minute coartatus tenet̄ obedire legi vel ſtatuto ipius ꝓpa aūcte ſtatuto ſi pa
pa tenet̄ obedire ſtatutis t mandatis concilij ergo ſtatuta concilij non habent vigorem dū tripat
eo aūcte pape Oportet ergo dicere q̄ concilia habet alia q̄ua ſuam a ſuperiori aūcte eo quo
papa mandatis ipius obedire tenet̄ nec enī ato tm̄ tranſiū q̄ue ſub ſtā gradiat Quia
ſimpliciter concilio ſubſit tum q̄ non per modū limitatoris ſtmagē eo p̄ſto mſ ſiue declara
toris ponit̄ tum q̄ affirmatiue ponit̄ q̄ nichil conceditur de alijs non negat̄ tm
q̄ua hec tenet̄ ſpūſ eo expreſſa fuerit eo eo q̄ ſuper his principale in eodem concilio agebatur
vt patet̄ nituerit hbīt de geſtis ipius concilij Cum tum q̄ tm tum gñales ſt q̄ q̄ eciā ſub
ſe comprehendit Quod enī eſt in eciā q̄d ad fidem vel ad mores non ptineat ſingulariter hō
hoc dicetur conſtare ꝓpter verbū in repute Quicūq; enī tenet̄ alteri obedire in ordinib; q̄ ad
ſtm reformationem pertinent ſimpliciter dicetur illi ſubiectus eſſe nec retinet verbi gñalem
reformatorem q̄ua que pertinent ad papam non ſingularem ſi gñalem ſupe videtur reſor
matorem tm ipe non ſingularis ſed conſideratur perſona cōis · Septo aut mam feſtiſſime patet
eo decreto ſubſequenti vbi dicitur q̄ quicūq; eciā ſi papalis dign̄itas exiſtat non obediet man
datis concilij generalis ſuper p̄miſſis ſeu ad ea ptinentibus q̄ debite p̄mitt̄ eciā ad alia ſuper ſub
ſidua retinendo Quicūq; enī alij obedire tenet̄ t miſi obediat p̄ debite puniet̄ mā feſtiſſime
ſtm mſerimꝰ Eo verbo aut quod hic ponit̄ ſeu ad ea ptinentia mā feſte habet̄
tellibus ſuper poſitis videtur q̄ per illa tria que ſupra dicta ea ſpecificata
mandata contenta potest ſuper quo concilium mandat̄ ſuper papa q̄ quidē
ſuper quo ſi preſſa nichil q̄ ptinet ad fidem vel ad reformationem hoc ſubintelligitur hoc

IV

1502